श्री

विग्रहकोश

हा ग्रंथ 704

वेदशा० रा० रा० गोपाळशास्त्री घांटे

यांजपासून करवून

मुंबईंत

बापूहर शेट देवळेकर

यांणीं

आपल्या छापखान्यांत छापिला.

आवृत्ति १ ली.

शके १७८९

ता० १ सप्तंबर सन १८६७

श्री
प्रस्तावना.

हा विग्रहकोश करण्याचा मुख्य उद्देश असा आहे कीं, संस्कृत शिकलेले व न वीन शिकणारे लोक या सर्वांस अमरकोशांतील शब्दांचे विग्रह व त्यांचे अर्थ हे फार लवकर समजावे. ते विग्रहार्थ वैयाकरणाखेरीज पुष्कळ संस्कृत जाणणारे अ सले तथापि त्यांस विग्रह न समजल्यामुळें, पुराणादिग्रंथांचा अर्थ बराबर ध्यानां त येण्यास फार आयास पडतो एवढेंच नव्हे; तर वैयाकरणाला ही प्रसंगीं शब्दोत्प त्तीला मुख्य कारण जो धातु तो व त्याचा अर्थ त्यांची स्फूर्ति न झाल्यामुळें ग्रंथ लापनेला फार अडचण पडत्ये ती दूर होऊन आबालवृद्ध संस्कृतेच्छूंला विग्रह समजून शब्दार्थ चांगला करतां यावा इतकाच आहे.

अमरकोशांतीलच सर्व शब्दांचे विग्रह करण्याचें कारण जरि कोश बहुत आहे त तथापि अमरकोश हा त्यांमध्यें सर्वांशीं मुख्य व अभ्यासी लोक तोच प्रथम प ढतात. आणि या कोशांतील शब्दांचे विग्रह करण्यास एक रामाश्रमी ह्मणून सर्व मान्य अशी टीका व दुसरी लिंगसूरिकृत टीका आहे त्या दोनहि टीका अमरांती ल विग्रह करण्यास साधन आहेत असें मनांत आणून त्या दोन टीकांच्या आश्र यानें हे सारे विग्रह केले आहेत. आतां त्या टीकांमध्यें व्याकरणाचा विचार फा र आहे तो ग्रंथ विस्ताराच्या भयानें या ग्रंथांत लिहिला नाहीं.

रामाश्रमीवरून विग्रहार्थोपयोग जो होतो तो सर्वांस होत असतो असें ना हीं कारण कीं, तो ग्रंथ पाहण्यास संपूर्ण सिद्धांत कौमुदी ह्मणावी तेव्हां ती टीका बराबर समजून विग्रहार्थ समजतात. कौमुदीची माहिती नाहीं अशा व्युत्पन्नांनीं ती टीका पाहिली तथापि स्पष्टपणें विग्रहार्थ समजत नाहींत. या ग्रंथावरून तर अशा अडचणींत लोकांनीं न पडतां आबालवृद्धांस विग्रह समजतील.

या ग्रंथांत मराठी भाषेनें विग्रहांचे अर्थ काव्य पद्धतीनें लिहिले आहेत तेणें करून केवळ प्राकृत लोकांलाहि संस्कृत शब्द व त्यांची अर्थव्युत्पत्ती हीं सुलभ रीतीनें गुरूला श्रम दिल्यावांचून समजतील.

कित्येक शब्दांविषयीं अमुक शब्दाचा हा विग्रह केला परंतु या विग्रहापासून हाच अर्थ निष्पन्न होतो हें कशावरून असा संशय उत्पन्न न व्हावा ह्मणून विग्रहा पुढें शब्दोत्पत्तीला मुख्य कारण जो धातु तो व त्याचा अर्थ हे लिहिले आहेत त्या योगानें तो संशय येणार नाहीं·

या ग्रंथाला विग्रहकोश हें नाव देण्याचें कारण हेंच आहे कीं, यांत सर्व शब्दांचे विग्रह दाखविले आहेत· विग्रह ह्मणजे वृत्यर्थावबोधक वाक्याचें नाव तीं वाक्यें दोन प्रकारचीं एक लौकिक आणि दुसरें अलौकिक त्यांतून अलौकिक विग्रहवाक्य दाखविण्याचा प्रकार असा आहे कीं, अक्षराणां विन्यासः या दोन पदांच्या समासवृत्ति विवक्षाकालीं अक्षर आम् विन्यास सु असें दाखवितात· आणि अक्षराणांविन्यासः अक्षरविन्यासः या वाक्यास लौकिकविग्रहवाक्य ह्मणतात· या दोन वाक्यांमध्यें जें अलौकिक विग्रहवाक्य सांगितलें त्यांत प्रकृतिप्रत्ययांची कूडाकूट व तें साधारणलोकांस अनुपयोगी असें जाणून लौकिकविग्रहवाक्येंच सर्वत्र लिहिलीं आहेत त्यांचेंच विग्रह हें नाम जाणावें·

वृत्ति पांच आहेत समासवृत्ति, एकशेषवृत्ति, तद्धितवृत्ति, सनाद्यंतधातुवृत्ति आणि कृद्वृत्ति त्यांतून अक्षराणां विन्यासः इत्यादि समासाच्या जागीं धातु व त्यांचे अर्थ हे लिहिले नाहींत· कारण अक्षराणां विन्यासः या दोन पदांच्या समासविवक्षाकालीं समासवृत्तिवाक्य मात्र लिहिल्यानें अर्थ निर्वाह होऊन धातु आणि त्यांचे अर्थ त्यांची आकांक्षा उत्पन्न होत नाहीं; तर त्यांतील प्रत्येक पदाच्या व्युत्पादनसमयीं मात्र ती उत्पन्न होत्ये; यास्तव तशा स्थलीं मात्र ते लिहिले आहेत.

पितरौ इत्यादिक एकशेषाच्या जागींहि सिद्धनामाचीच एकशेषवृत्ति होत असत्ये ह्मणून अशा स्थलींहि धातु व तदर्थ यांची आकांक्षा नाहीं यास्तव ते लिहिले-नाहींत आणि केवळ पितृशब्द व मातृशब्द या प्रत्येकाच्या व्युत्पत्तिप्रदर्शनकालीं ते लिहिले आहेत.

त्याच प्रमाणें दितेरपत्यं दैतेयः इत्यादि तद्धितवृत्तिस्थलींहि सिद्ध दितिशब्द घेऊन वृत्त्यर्थावबोधक वाक्य ह्मणजे विग्रह करितात, या कारणानें दितिशब्द व्युत्पादन

कालिक धातूंच्या अपेक्षेप्रमाणें देतेय त्याजागीं ती नाहीं ह्मणून ते धातु व तदर्थ हे लिहिले नाहींत.

आतां कृद्वृत्तीच्या व्युत्पत्तिप्रदर्शनकालीं धातु व त्यांचे अर्थ त्यांची अत्यावश्यकता पडती यास्तव त्याजागीं धातु व तदर्थ हे दाखविले आहेत. परंतु हा नियम प्रातिहारिकः इत्यादि स्थलीं प्रतिहरणं प्रतिहारः सप्रयोजनमस्य प्रातिहारिकः अशा जागीं अंतर्गतवृत्तीला लागू नाहीं केवळ प्रतिहारशब्दाच्या जागीं तो नियम आहे. व कृद्वृत्तींत सनाद्यंतधातुवृत्ति आहे तेथें मात्र सनाद्यंतधा. व त्यांचे अर्थ हे लिहिले आहेत त्यांचीं उदाहरणें रेमंतेयोगिनोऽस्मिन्निति रामः पुनःपुनरतिशयेन यजति यजतेवा यायजूकः इत्यादि.

आतां स्त्रीप्रत्ययांत जें अजा मृडानी इत्यादि शब्दांचें व्युत्पादन केलें आहे तेथें पूर्वीं सांगीतलेल्या वृत्तींपैकीं कोणतीहि वृत्ति संभवत नाहीं, ह्मणजे स्त्रीप्रत्ययांत शब्दास कोणती वृत्ति आहे असें ह्मणतां येत नाहीं यास्तव तेथें मूलभूत प्रातिपदिकांची जी वृत्ति तिचाच अर्थप्रदर्शनानें धातु व तदर्थ यांचा निर्णय प्रायः सिद्ध आहे परंतु अधिक जें स्त्रीत्व त्याचें प्रकाशन करणारा तेथें टाप् ङीप् ऊङ् इत्यादि प्रत्यय मात्र अधिक आहे या करितां त्या शब्दांच्या पुढें स्त्रीप्र. अशी खुणा लिहिली आहे त्यावरून ते शब्द स्त्रीप्रत्ययांत आहेत असें समजेल.

त्या ग्रंथांतील शब्दांचा लिंगनिर्णय करणें तो प्राकृत विग्रहार्थ लिहिले आहेत त्यावरून तो ध्यानांत येता कांकीं, प्राकृत मराठी भाषेंत जे नियम आहेत पुल्लिंगी तो. स्त्रीलिंगी ती. नपुंसकलिंगीं तें. तेच त्यांत आहेत, तेव्हां त्याविषयीं कांहीं नवीन सांकेतिक चिन्हें करून लिहिलीं नसतीं परंतु हा विचार धात्वर्थापुढें प्रकृतोपयोगी जो शब्दाचा अर्थ लिहिला आहे त्याविषयीं मात्र उपयोगीं पडेल; परंतु कित्येक शब्दांचे जे नानार्थ त्याच प्रकृतार्थापुढें लिहिले त्यांचीं लिंगें समजण्या करितां त्यासंकेतांची आवश्यकता आहेच यास्तव त्यात्या जागीं तीनहि लिंगांचीं आद्याक्षरें लिहिलीं आहेत ह्म० पुल्लिंगाविषयीं पु. याचप्रमाणें स्त्रीलिं. स्त्री. नपुंसकीं न. अशावरून त्यात्या अर्थीं ते शब्द विद्यमान असतां त्यांचीं लिंगें कोणतीं व विशेष्यनिघ्नस्थलीं विशेष्य

निम्नशब्दाचें आद्यक्षर· दोन दोन लिंगें तीन तीन लिंगें ज्या शब्दांचीं आहेत त्या त्या श ब्दांपुढें तीं तीं अक्षरें लिहिलीं आहेत त्यांवरून सर्व लिंगनिर्णय करतां येईल·

आतां पूर्वीं ज्या पांच वृत्ती सांगितल्या त्यांचे विग्रह लिहिले आहेत, परंतु कोणत्या शब्दाची कोणती वृत्ती हें समजावें ह्मणून स· ए· त· सना· आणि कृ· अशा खुणा लि हिल्या आहेत त्यांवरून कोणत्या शब्दाच्या जागीं कोणती वृत्ति आहे हें समजून येईल· ह्मणजे समासवृत्तिस्थलीं स· याच प्रमाणें पुढच्या जाणाव्या·

आतां पूर्वीं ज्या पांच वृत्ती लिहिल्या आहेत त्यांमध्यें समासवृत्ती आणि एकशेषवृत्ति त्या दोन वृत्ति मानण्याचें कारण काय कांकीं, एकशेषस्थलीं समास वृत्ति आहेच तेव्हां वृत्तिद्वय कल्पना व्यर्थ अशी आपाततः शंका येत्ये खरी, परंतु समास आणि एकशेष निखालस भिन्न आहेत· ते असे कीं, समासाला सुबंत पदांची अपेक्षा असत्ये आणि एकशेष सुबुत्पत्तीच्या पूर्वींच द्वंद्वाचा अपवादक होतो; असे विषयभेद आहेत· बरेंतर विशेषभेदप्रदर्शनानें वृत्ति दोन मानल्या पाहिजेत इतकें सिद्ध झालें परंतु एकशेष आ तां द्वंद्वाचा अपवादक असें ह्मणतां येणार नाहीं· कांकीं, भिन्नविषयता येत्ये ह्मणून उत्सर्गापवादांची समान विषयता सर्वत्र पाहिजे ही गोष्ट खरी, परंतु या जागीं एकशेष न झाला तर विभक्त्युत्पत्ति होऊन द्वंद्व होणार· एकशेष तर तों पर्यंत राहातच नाहीं अं तरंगत्वास्तव पूर्वीं होतो· तो झाल्यावर मग द्वंद्वाला जीं अनेक विभक्त्यंतें पाहिजेत तीं नाहींत ह्मणून तो होत नाहीं ती द्वंद्वाची अनेक विभक्त्यंतांची सामग्री एकशेषानें, नष्ट केली आहे या कारणानें एकशेष हा द्वंद्वाचा अपवादक· अशारीतीनें द्वंद्वापवाद क एकशेष आहे यावरून अपवादक होणार नाहीं अशी शंका उत्पन्न झाली होती ती दूर होत्ये·

आतां बहुधा रामः कृष्णः इत्यादि शब्दस्थलीं जो धात्वर्थ दाखविला आहे तो लो कप्रसिद्ध अर्थाबराबरच आहे या करितां त्या विषयींचा लोकांस बोध होऊन शब्दार्थ निर्वाह यथार्थ होईल हें सांगावयास नको, परंतु कित्येक केवळ रूढ असे शब्द आ हेत तेथें त्यांचा प्रकृति प्रत्ययार्थावरून अर्थ पाहिला असतां तो लोकप्रसिद्ध अर्था पासून फारच दूर पडतो· उदाहरण गौः गच्छतीतिगौः गमन करणारा प्राणी असा

अर्थ धात्वर्थानें होतो परंतु गोशब्दाचा लोकप्रसिद्ध अर्थ नाहीं आहे. पंचजन शब्दाचा व्युत्पत्त्यर्थ पाहिला असतां पंच महाभूतांनीं उत्पन्न करिजेतो तो पंचजन म्हणजे मनुष्यजातीय पुरुष, अशा स्थलीं केवल विग्रहार्थाकडेसच दृष्टि दिली तर हा शब्द स्त्री पुरुष साधारण व मनुष्य पशु इत्यादि साधारण असा भासतो. असो. असे अनेक शब्द लोकप्रसिद्धार्थाशीं मिळत नाहींत तेथें जें व्युत्पत्तिप्रदर्शन केलें आहे तें आमचा उद्देश्यास अनुसरून आहे. लोकप्रसिद्ध अर्थाशीं धात्वर्थ प्रदर्शित अर्थ साम्यता पावत नाहीं ह्मणून तो टांकावा तर तसे शब्द बहुत असल्यानें ग्रंथीं अपूर्णता दोष येईल असें जाणून ते न टांकितां सर्वत्र मूल ग्रंथाप्रमाणें लिहिले आहेत.

या कोशांत ग्रंथ लिहिण्याचा क्रम असा ठेविला आहे कीं, प्रथम मोठ्या अक्षरांनीं शब्द लिहिले ते शब्द अपदंनप्रयुंजीत ह्मणजे अपदाचा प्रयोग करूंनये ह्मणून सुबंत एकवचनीं असून बहुधा प्रथमांत आहेत. क्वचित् पुष्पवंतौ इत्यादि स्थलीं द्विवचनांत. वसवः इत्यादि स्थलीं बहुवचनांत लिहिले आहेत. व त्यां विषयीं द्वि. ब. त्या खुणा लिहिल्या आहेत. आणि ह्रस्व दीर्घादि विशेषानें अक्षरानुपूर्वी निराळी होत्ये आणि विग्रहादि ज्यांचे एक असेजे शब्द ते विल्हेवारींत एकत्र लिहून त्यांचे पुढें विग्रहादि लिहून त्यांचे ह्रस्वदीर्घादि विशेष दाखविले आहेत. शब्दाच्या पुढें विग्रह त्यांपुढें त्यांचा अर्थ नंतर वृत्तीच्या बोधक खुणा इतकें झाल्यावर पूर्व संकेताप्रमाणें धातु व तदर्थ त्याच्या पुढें शब्दाचा अर्थ व नानार्थ असल्यास ते व लिंगबोधक चिन्हें आणि अकारांतादि प्रातिपदिकांत असे लिहिले आहेत.

ते प्रातिपदिकांत प्रत्ययोत्पत्ती होऊन कार्यांतरांनीं रूपांतर पावले आणि कर्ता इत्यादि शब्दांच्या अंतीं आकारादिक रूपानें दिसूं लागले तेव्हां मुळचे त्यांचे अंतजे ऋकारादिक ते दृष्टोत्पत्तीस येणार नाहींत ते यावे ह्मणून त्या त्या प्रातिपदिकांचे तेते अंतीचे वर्ण लिहिले आहेत त्या योगानें अकारांतादि प्रातिपदिकें प्रत्ययोत्पत्तीच्या पूर्वी कोणत्या रीतीचीं होतीं तो निश्चय करतां येईल.

क्वचित् जागीं उपसर्गाच्या बलानें वधातूच्या अनेकार्थत्वानें लौकिक प्रसिद्ध-अर्थ संभाळण्याचा प्रसंगीं त्या दोन हि शास्त्रार्थांचा अवलंब केला आहे. आणि प्र

करणवशात्‌हि मुख्य धात्वर्थ सोडिला आहे कीं कीं, तो सोडिला तरंचं, सामान्य लोकांसहि शब्दार्थ चांगला कळावा असा जो आमचा उद्देश तो सिद्धीस जातो.

आतां धातु असा शब्द लिहिण्याचा प्रसंगीं, धा. उदाहरण शब्दाच्या जागीं उ. ह्मणजे या जागीं ह्म. द्विवचन, द्वि. यानें बहुवचन, ब. यानें समजावें.- लिंगाच्या बोधक चिन्हाच्या स्थलीं अ. ही अव्ययाची खुणा धात्वर्थाचे शेवटीं तो असेल तर, अ. यानें अर्थ असें जाणावें आणि लिंगबोधक अक्षरा मागें, अ. असल्या पासून अकारांत व इ. यानें इत्यादि असा अर्थ जाणावा. आणि को. असेल त्याचा कोशांतरीं असा अर्थ समजावा आणि पुढें जसजशी गरज लागेल तसतसे संकेत करून प्रस्तावना पुरवणी शेवटीं लिहावी लागल्यास लिहूं.

या कोशांत नानार्थांचे सारेच विग्रह लिहावे तर तें काम क्लिष्ट कल्पनेचें होणार, प्रत्यय दाखवावे तर त्या पासून साधारण लोकांस कांहींच उपयोग न होतां उगीच घोंटाळ्यांत मात्र पाडावे असें होईल व ते दाखविल्या वर त्यांचे अर्थ आणि प्रकृतीचे अर्थ यांचा परस्पर अन्वय कसा होतो हें लोकांच्या मनांत येण्या जोगें न लिहिलें तर तें प्रत्यय लिहिणें व्यर्थ आहे आणि अन्वयाचाहि प्रयास करावा तर ह्माहीं संस्कृत ग्रंथ आहेत तेच बरे इतका हा दुर्बोध ग्रंथ होईल असें मनांत आणून ते लिहिले नाहींत.

अ अततीति अ, निरंतर ह्मणजे सदोदित गमन करितो जो तो. कृदन्त. अत धातु. सातत्यगमनअर्थी. वस्तुमात्राचा अभाव, अविद्यमानता. अव्यय. उदाहरण. अराजदैविकंनष्टं. २ अर्थ कोशांतरीं वासुदेव. अकारांत. पुल्लिंगी.

अकं नकं अकं, नव्हेजें क ह्म. सुख तें-अंक. समास. दुःख. २ पाप. अ. न.

अकरणिः अकरणं अकरणिः, अकरण ह्म. विरुद्ध करणें जें ती. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. शिवीचा एकभेद. उ. आः पापक थमकरण्यानलज्जसे. इ. स्त्री.

अकुप्यं नकुप्यं अकुप्यं, नव्हेजें कुप्य ह्म. सुवर्णरजतभिन्नधन तें. अकुप्य. स. सोनें २ रुपें. अ. न.

अकूपारः कुंपिपर्तीतिकूपारः नकूपारः अकूपारः, पृथ्वीतें पूरण करितो जोतो कूपार नव्हेजो कूपार तो. स. सागर. अ. पु.

अकृष्णकर्मा अकृष्णंशुक्लं कर्मयस्यसः अकृष्णकर्मा, शुद्ध आहे कर्मजाचें तो. स. पुण्याचरण करणारा. न्. पु.

अंकः अंक्यतेनेनेत्यंकः, लक्षिजेतें ह्म भिन्नत्वानें जाणलें जातें वस्तुमात्रजेणें करून तो. कृ. अकिधा. लक्षणअ. चिन्ह. २ उत्संग. ३ एक दोन ही संख्या. अ. पु.

अंकुरः अंकूरः अंक्यतइत्यंकुरः, आंत असून बाहीर आल्यामुळें स्पष्ट होतो जोतो. कृ. अकिधा. लक्षण भु. कोंब. अ. पु.

अंकुशः अंक्यतेहस्तिरनेनेति अंकुशः, चिन्हित करिजेतो हत्ती जेणेंकरून तो. कृ. अकिधा. लक्षणअ. गजस्वाधीन रा खण्याचें आयुध. अ. पु.

अंकोठः अंक्यतइति अंकोठः, पर्वताच्या उच्च प्रदेशीं असल्यानें सर्वांनीं लक्षिजेतोजो तो. कृ. अकिधा. लक्षणअ. अंकोडाचा वृक्ष. अ. पु.

अंक्यः अंकेभवः अंक्यः, उत्संगाच्या ठायीं वाजविण्या करितां आणि स्थित तो त. मांडीवर घेउन वाजविण्याचा मृदंग अ. पु.

अक्षं अश्णोतीत्यक्षं, स्वस्वविषयांतें व्याप्त करितो जो तो. कृ. अक्षूधा. व्याप्तिअ. इंद्रिय. २ पादेलोण. अ. न. १ फांसा ४ चाक ५ बिब्याचें झाड. ६. तोला ७ व्यवहार. ८ बेहडा. अ. पु. को. सुरमा. अ. न. २ समजलेला अर्थ. अ. पु. ३ भुजंग. ४ रुद्राक्ष. ५ भद्राक्ष. ६ गाडा. अ. पु.

अक्षताः क्षणनंक्षतं नक्षतंयेषांते अक्षताः, नाहीं आहे हिंसन ह्म. विकार

जांस ते. स. धुतळेले तांदूळ यव. अ. पु. क

अक्षदर्शक: पश्यतीति दर्शक: अक्षा णांव्यवहाराणांदर्शक: अक्षदर्शक:, व्य वहारांचा दर्शक ह्म. व्यवहार पाहणारा. स. न्यायनिवडणारा. अ. पु.

अक्षदेवी अक्षैर्दीव्यतितच्छील: अक्ष देवी, अक्ष ह्म. पाश यांनीं क्रीडा कर- णें हा ज्याचा स्वभाव तो. क्र. दिवुधा. क्री डाअ. फांशांनीं खेळणारा, जुवेबाज. इन्. पु.

अक्षधूर्त: अक्षेषुधूर्त: अक्षधूर्त:, फां- शांचाठायीं जो धूर्त तो. स. अर्थ वर- च्या शब्दाचाच. अ. पु.

अक्षपाद: अक्षंचक्षुरिंद्रियंपादेयस्य स: अक्षपाद:, चक्षुरिंद्रियआहे चर णाचेठायीं ज्याचा तो. स. सप्त ऋषीं तला गौतमसुनी. जेनन्हे. अ. पु.

अक्षरं नक्षरतीत्यक्षरं, नाहीं नष्ट हो तजें तें. क्र. क्षरधा. क्षरणअ. मोक्ष. २ अकारादिवर्ण. ३ ब्रह्म. अ. न. को. तपश्चर्या. १ यज्ञ. २ आदिकारण. ४ आकाश. ५ धर्म न.

अक्षरचण: अक्षरैर्वित्तोक्षरचण:, लेखनाविषयीं अक्षरानीं जो वित्त ह्म. प्रसिद्ध तो. त. लेखक. अ. पु.

अक्षरचुंचु: अक्षरैर्वित्त: अक्षरचुं चु:, त. अर्थादिवरच्याशब्दाप्रमाणेंऊच्छ.

अक्षरविन्यास: अक्षराणांविन्यास: अ क्षरविन्यास:, अक्षरांचाजो विन्यास ह्म. मांडणी तो. स. लिपि. अ. पु.

अक्षरसंस्थानं अक्षराणांसंस्थानं अ क्षरसंस्थानं, अक्षरांचें जें संस्थान ह्म. सम्यक् स्थिति तें. स. लिपि. अ. न.

अक्षरुचकं रुच्यतइतिरुचकं अक्षस्य रसनेंद्रियस्य रुचकमक्षरुचकं, रोचन- करितें जें तें रुचक रसनेंद्रियाला- जें रुचक ह्म. रुचि आणणारें. स. क्षारांतील एक भेद, सोरा. अ. न.

अक्षवती अक्षा: पाशका: संत्यस्या मिति अक्षवती, अक्ष ह्म. पाश आ हेत क्रीडेला साधन जीच्याठायीं ती. त. निर्जीव पदार्थांचा खेळ. ईबं. स्त्री.

अक्षाग्रकीलक: अक्षस्यनाभिस्थस्य स्यअग्रकीलक: अक्षाग्रकीलक:, गा डीच्या आंखाचाजो अग्रकीलक तो. स. गाडीच्या आंखाच्या टोकचा खिळा. अ. पु.

अक्षांति: क्षमणंक्षांति: नक्षांति: अक्षां ति:, क्षांति ह्म. क्षमा तीशीं जी विरुद्ध ती. स. ईर्षा. इ. स्त्री

अक्षि अश्नुतेनेनेत्यक्षि. पदार्थमात्राला दर्शनेंक्रियेनें व्यापितें त्या. यावत्पदार्थ ज्ञानाला जें साधन तें. कृ. अशूङ्धा. व्याप्तिअ. नेत्र. नृ. न.

अक्षिकूटकं अक्ष्णोः कूटकमक्षिकूट कं. अक्षीचें जें कूटक त्या कनीनिकातें हत्तीच्या डोळ्यांतील बाहुली. अ. न.

अक्षिगतः अक्ष्णिगतः अक्षिगतः, नें त्याचा ठायीं प्रतिकूलत्वानें जो गत त्या प्राप्त तो. स. डोळ्यांत सलणारा शत्रु. अ. पु.

अक्षिवं अक्षिवातीत्यक्षिवं. नेत्रांतें पीडा करितें जें तें. कृ. वाधा. गतिअ. समुद्राचें पाणी सुकवून केलेलें मीठ. अ. न.

अक्षीवं नक्षीवतीत्यक्षीवं, नाहीं उन्म त्त करीत जें ते. कृ. क्षीवृधा. मदअ. शेवग्याचा वृक्ष. अ. न.

अक्षोटः अक्ष्णोतीति अक्षोटः. स्ववि स्तारानें व्याप्त करितो जो तो. कृ. अक्षू धा. व्याप्तिअ. डोंगरी आक्रोडाचा वृ क्ष. अ. पु.

अक्षौहिणी ऊहः समूहोस्या ऊहिनी अक्षाणा मूहिनी अक्षौहिणी. समूह आहे जीस ती ऊहिनी अक्षांची जी ऊहिनी त्या. अनीकिनीच्या समुदायांतें वाहणारी. स. दाहा अनीकिनी सेना. ईबं. स्त्री.

अखंडं नखंड्यते नदखंडं, नाहीं खंड न करीत जें तें. कृ. खडिधा. भेदनअ. संपूर्णवस्तु ज्याचा भेद झाला नाहीं तें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अखातं खातादिन्नं अखातं. खाताहू न जें निराळें तें अखात. स. मनुष्यानें खटलेलें नव्हे असें जें सरोवरादि तें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अखिलं नखिलंयस्य अखिलं. नाहीं आहे संक्षेप ज्या मध्यें तें. स. परिपूर्णवस्तु सगळें. अ. न.

अगः नगच्छतीत्यगः, नाहीं गमन क रीत जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. डों गर. झाड. अ. पु.

अगदः नगदोयस्मादगदः, रोगभा हींसा होतो ज्यापासून तो. स. औष ध. अ. पु.

अगदंकारः अगदंकरोतीति अगदंका रः, निरोगी करितो जो तो. कृ. डुकृञ् धा. करणअ. वैद्य. अ. पु.

अगस्त्यः अगंविंध्यं स्त्यायति इत्यगस्त्यः विंध्यपर्वताप्रत प्रतिबंध करितो जो तो.

कृ. स्फे धा. संघात अ. अगस्त्यमुनी अ.पु.

अंग अंगतीत्यंगं. गमन करितें जें तें कृ. अगि धा. गति अ. शरीरावयव. अ. न. २ संबोधन ३ पुनः या अर्थी

अंगदं अंगं दयते अंगदं, अंगातें भूषित करितें जें तें कृ. दे‍ङ् धा. पालन अ. बाहुभूषण. अ. न.

अंगनं अंगंत्यत्रेति अंगनं, गमन करिताहेत ज्याचे ठायीं तें कृ. अगि धा. गति अ. आंगण. अ. न.

अंगना प्रशस्तान्यंगानिअस्याइति अंगना, प्रशस्त आहेत अंगें जीचीं ती. त. सुंदर अवयवांची स्त्री. २ सार्वभौम संज्ञक उत्तर दिग्गजाची स्त्री. आबं स्त्री.

अगमः नगच्छतीति अगमः नाहीं गमन करीत जो तो. कृ. गम्लृ धा. गति अ. वृक्ष. अ.पु.

अंगविक्षेपः अंगानांविक्षेपः अंगविक्षेपः, अंगांचा जो विक्षेप ह्म. चालन-तो. स. अंगचालन पूर्वक नृत्यांतील एक प्रकार. अ.पु.

अंगसंस्कारः अंगंसंस्क्रियते अनेनेति अंगसंस्कारः, अंग जें तें संस्कृत ह्म. सुगंधित करिजेतें जेणें करून तो. कृ. डुकृञ् धा. करण अ. अंगाला सुगंधि द्रव्य लावणें. अ.पु.

अंगहारः अंगानांहारोऽन्यत्रनयनं अंगहारः, अंगें जीं त्यांचें जें अन्यत्रनयन तो. स. नृत्यांतील अंगावयवांचें इतस्ततश्चालन. अ.पु.

अगाधं नगाधमगाधं, नव्हे जें गाध तें अगाध. स. ज्याच्या तळाचा अंत लागत नाहीं इतकें खोल तें. सरोवरादि. वि. अ.पु.न. आबं. स्त्री.

अगारं अगान् वृक्षान् ऋच्छति प्राप्नोतीति अगारं वृक्षांतें अनाशकत्वें करून प्राप्त होतें जें तें. कृ. ऋ धा. गति अ. गृह. अ.न.

अंगारः अंगतीत्यंगारः, मेषादि राशीं प्रत किंवा शीत निवारणाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. अगि धा. गति अ. मंगळनामक ग्रह. २ कोलित. ३ इंगळ. अ.पु.

अंगारकः अंगार इव रक्तवर्णत्वात् अंगारकः, अंगार ह्म. निखारा त्या सारिखा जो तो. त. मंगलनामक ग्रह. अ.पु.

अंगारधानिका अंगाराधीयंते ऽस्यामिति अंगारधानिका अंगार ह्म. इंगळ जे ते राहतात जीचा ठायीं ती. कृ. डुधाञ् धा. धारण अ. शेकडी. आबं. स्त्री.

अंगारवल्ली अंगारवत वल्ल्योयस्याः-सा अंगारवल्ली, निखाऱ्यां सारख्या आहेत वल्लीजीस ती. स. भारंगीची वेल. ईबं. स्त्री.

अंगारवल्लरी अंगारवर्णपर्णा वल्लरी-अंगारवल्लरी, निखाऱ्यां सारिखीं आहेत पर्णेंजीचीं ती. स. करंज वृक्षांतील एकभेद. ईबं. स्त्री.

अंगारशकटिः अंगारशकटी अंगाराणां शकटिः अंगारशकटिः अंगारांची जी शकटि ह्म. पात्रविशेष ती. स. शेगडी. इ. स्त्री. २ ईबं. स्त्री.

अंगीकारः अंगीकरणमंगीकारः, -स्वीकार करणें जो तो. कृ. कृधा. करण अ. स्वीकार. अ. पु.

अंगीकृतं अनंगमंगमकारि अंगीकृतं, अनंगाला अंग करिजेतें जें तें. त. स्वीकृत. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अगुरुः न विद्यतेगुरुरस्मादित्यगुरुः नाहीं आहे गुरु ह्म. सारभूत वृक्ष जाहून तो. स. शिसव्याचा वृक्ष. उ. पु. न. २ कृष्णागरु चंदन. अ. न.

अगुरुशिंशपा शिंबाभिः शपतीति शिंशपा अगुरुश्चासो शिंशपाच अगुरुशिंशपा. स. शिंबांशीं आक्रोश ह्म. स्थिति करित्येजी ती. शिंशपा अगुरु ह्म. लोकोत्तर गुरु अशी जी ती. स. शिसव्याचें झाड. आबं. स्त्री.

अंगुलं अंगुलातीति अंगुलं, हस्तातें ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदान अ. बोट. अ. न.

अंगुलिः अंगुली अंगतीति अंगुलिः क्रिया करण्या करितां गमन करित्येजी ती. कृ. अगिधा. गति अ. हाताचें बोट. २ हत्तीचें कर्णभूषण. इ. स्त्री. २ ईबं. स्त्री.

अंगुलिमुद्रा अंगुल्याः मुदंरावीति अंगुलिमुद्रा. अंगुलीची जी मुत् ह्म. शोभा तीतें देत्येजी ती. कृ. राधा. दान अ. रामनामादिकांची आंगठी. आबं. स्त्री.

अंगुलीयकं अंगुलोभवं अंगुलीयकं, अंगुलीचाठायीं शोभा देण्याकरितां जें भव ह्म. उत्पन्न तें. त. अंगुलिभूषण. आंगठी. अ. न.

अंगुष्ठः अंगोपाणौ तिष्ठतीति अंगुष्ठः, हस्ताचाठायीं राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति अ. आंगठा. अ. पु.

अग्नायी अग्नेः स्त्री अग्नायी, अग्नीची जी पत्नी ती. स्वाम. अग्नीची स्त्री. ईबं. स्त्री.

अग्निः अंगतीत्यग्निः, अंगानि ह्म. थंडीला कांपवितो जो तो. कृ. अगिधा. कंपन

अ. विस्रव. इ. पु.

अग्निकण: अग्नेः कणः अग्निकणः. अग्नीचा जो कण तो. स. ठिणगी. अ. पु.

अग्निचित् अग्निमचैषीदिति अग्निचित् अग्नीतें चेतविता झालाजो तो. कृ. चिञ् धा. चयन अ. विस्तवपेटविणारा. न. पु. स्त्री. न.

अग्निज्वाला अग्नेर्ज्वालेव अग्निज्वाला; अग्नीच्या ज्वालेच्यापरी जीज्वाला ती. स. वनो. जीस धायटी असें म्हणतात ती. आबं. स्त्री.

अग्निभू: अग्नेर्भवतीत्यग्निभूः; अग्नीपासून जो उत्पन्न होतो तो. कृ. भू धा. सत्ताअ. षडानन. ऊ. पु.

अग्निमंथ: अग्निं मथ्नातीत्यग्निमंथः अग्नीतें मथन स. विलोडन करितो जो तो. कृ. मंथ धा. विलोडन अ. नरवेल्याचें झाड. अ. पु.

अग्निमुखी अग्निरिव मुखं यस्याः सा अग्निमुखी; अग्नी प्रमाणें आहे तीक्ष्ण म्ह. दाहक मुख जीचें ती. स. बिब्याचें झाड. ईषं. स्त्री.

अग्निशिखं अग्निरिव शिखा यस्य तत् अग्निशिखं, अग्नि तुल्य आहे शिखा म्ह. अग्र जाचें तें. स. कुंकू. अ. न.

अग्निशिखा अग्निरिव शिखा यस्याः सा अग्निशिखा. अग्नि सारखी आहे शिखा जी ती जीस. स. वाग चबका कळलावी असें म्हणतात ती. २ शाकविशेष. आबं. स्त्री.

अग्नीध्र: अग्नीनिंधे इति अग्नीधः अग्नीतें प्रदीप्त करितो जो तो. कृ. ञिइंधी धा. दीप्तिअ. ऋत्विग्विशेष. अ. पुं.

अग्न्युत्पात: अग्नेरुत्पातः वैकृतमग्न्युत्पातः, अग्नीपासून जो उत्पात तो. स. अग्निकृत उपद्रव विशेष. अ. पु.

अग्रं अगतीत्यग्रं, वांकडें जातें जें तें. कृ. अगधा. कुटिलगतिअ. शेंडा, पुढचा प्रदेश. उ. अग्रगामी. ३ अधिक. उ. साग्रंशतं. अ. न. ४ प्रमुख. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अग्रज: अग्रेजातः अग्रजः, प्रथम झाला जो तो. कृ. जनी धा. प्रादुर्भाव अ. आदीं झालेला. अ. पु.

अग्रजन्मा अग्रे जन्म यस्यसः अग्रजन्मा ज्याचा आहे वर्णाच्या आदीं आहे जन्म जाचें तो. स. ब्राह्मण. न. पु.

अग्रणी: अग्रेनयतीत्यग्रणीः, अग्रभागीं गमन करितो जो तो. कृ. णीञ् धा. प्रापण अ. श्रेष्ठ. ई. पु.

अग्रत: अग्रेइत्यग्रतः, अग्रभागीं म्ह. पुढें प्रथम. त. उ. अग्रतः पुस्तकं २ अग्रतो

मुख. अव्यय.

अग्रतःसरः अग्रतः सरतीत्यग्रतःसरः, अग्रभागीं गमन करितोजो तो. कृ. सृधा. गतिअ. पुढें जाणारा. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अग्रमांसं अग्रंच तन्मांसंच अग्रमांसं, जीवनाला मुख्यजें मांस तें. स. काळीज अ. न.

अग्रसरः अग्रेसरतीत्यग्रसरः, अर्थादिक अग्रतःसर शब्दाप्रमाणें.

अग्रियं. अग्रीयं अग्रेभवं अग्रियं, अग्राचाठायीं ह्म. प्रथमजें झालें तें. न. वं धूवगैरे वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अग्रेदिधिषुः अग्रेप्रधानंदिधिषुर्यस्यसअग्रेदिधिषुः, प्रधानआहे दिधिषु जास तो. स. दोनवेळ विवाहित बायकोचा दुसरा नवरा. उ. पु.

अग्रेसरः विग्रहादिसर्व अग्रसर शब्दाप्रमाणें.

अग्र्यः अग्रेभवः अग्र्यः, अग्रभागींजो झाला तो. त. मुख्य. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अघं अंघतेगच्छतिदानादिनेनेति अघं, दानादिकेंकरून दूरजातें जें तें. कृ. अघिधा. गतिअ. पाप. २ मरणादिदुःख. २ मृगयादिव्यसन. अ. न.

अघमर्षणं अघंमर्षतीति अघमर्षणं, पापानें घपकावितें जें तें. कृ. मृषधा. तितिक्षाअ. सर्वपापनाशनार्थजपावयाची ऋचा. अ. न.

अघ्न्या नहन्यते हंतिवादातारमितिअघ्न्या. देणारामत नाहीं हनन ह्म. पतनकरीत जी ती. कृ. हनधा. हिंसाअ. गाई. आवं. स्त्री.

अंघ्रिः अंहते अनेनेति अंघ्रिः, गमन होतें हे जेणेंकरून तो. कृ. अहिधा. गमनअ. चरण, पाय. इ. पु.

अंघ्रिजः अंघ्रेर्जातः अंघ्रिजः चरणापासून झालाजोतो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. शूद्रवर्ण. अ. पु.

अंघ्रिपर्णिका अंघ्रेरारभ्यपर्णान्यस्या इति अंघ्रिपर्णिका, मुळापासून आहेत पर्णें ह्म. पत्रें जीस ती. स. वनौषधि जिला डवलापिठव असें ह्मणतात ती. आवं. स्त्री.

अंघ्रिनामकः अंघ्रेर्नामयस्यसः अंघ्रिनामकः, अंघ्रि ह्म. चरण त्याचें आहे नामजास तो. स. वृक्षाचें मूल. अ. पु.

अंघ्रिवल्लिका अंघ्रिमूलमारभ्यवल्लिरस्याइति अंघ्रिवल्लिका मुळापासून आ

हून वढीजीस ती. स. वनें। या ढवळा पिवळण असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अचंडी नचंडी अचंडी, नव्हे जी चंडी ती. स. तापट नव्हे अशी गाई. ईबं. स्त्री.

अचलः चलतीतिचलः नचलः अचलः, चंचल होतो जो तो चल; नव्हे जो चल तो अचल. कृ. चलधा. कंपन. अ. पर्वत. अ. पु.

अचला नचलतीत्यचला; नाहिं कंप पावत जी ती. कृ. चलधा. कंपन अ. पृथ्वी. आबं. स्त्री.

अच्युतः नास्तिच्युतं स्खलनंयस्यसः अच्युतः, नाहीं आहे कधींहि स्खलन ह्म. भ्रंश जो तो जास ती. स. विष्णु २ मत्स्यविशेष. अ. पु.

अच्युताग्रजः अच्युतस्यअग्रजः अच्युताग्रजः, अच्युताचा जो अग्रज ह्म. श्रेष्ठबंधु ती. स. बलराम. अ. पु.

अंचितः अंचतेस्मइतिअंचितः, पूजिलेला जो तो. कृ. अंचुधा. पूजा अ. पूजिलेला वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अच्छः नच्छ्यते इति अच्छः, छेदने सा. अच्छ जीस - हीं जें तें कृ. छोधा. छेदन अ. स्वच्छ वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री. १ आ. स्वल. ३ स्फटिकमणी. अ. पु.

अच्छभल्लः अच्छमाभिमुख्येनभल्लतेइति अच्छभल्लः, आभिमुख्येंकरून हिंसा करणारा. कृ. भल्लधा. हिंसा अ. आस्वल. अ. पु.

अजः न जायते अजनीतिवा अजः, नाहीं उत्पन्न होत अथवा गमन करितो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. अज. गनिअ. महादेव. २ बोकड. अ. पु.

अजगंधिका अजस्येवगंधोयस्याः अजगंधिका, शेळीसारखा आहे गंध जोतो जीस ती. स. शाकविशेष. आस्या प्राति लवण कानफोडी असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अजगरः गिरतीतिगरः अजस्यगरः अजगरः, अज जो बोकड त्याचा जो भक्षक तो. स. आर ह्मणून एक सर्पाचा भेद. अ. पु.

अजगवं अजेनब्रह्मणा गम्यतइत्यजगवं, ब्रह्मदेवानें जाणलें जानें अथवा पाविजे तें जें तें कृ. गम्लधा. गमन अ. महादेवाचें धनुष्य. अ. न.

अजननिः अजननंअजननिः, जन्म

नसो यामकारें करून जो आक्रोश- ती. कृ. जनधा. जननअ. शिवीचाए कभेद. इ. स्त्री. उ. अजननिस्तेशठभू यात्

अजन्यं नजनेसाधुरजन्यं, जनह्म. लोक त्याविषयीं जें साधुनव्हेनें. त. शु भाशुभसूचक उपद्रवविशेष. अ. न.

अजमोदा अजंमोदयतीत्यजमोदा. अजातें हर्ष करितेजीती. कृ. मुद धा. हर्षअ. ओवा. आबं. स्त्री.

अजशृंगी अजः शृंगमस्या अजशृंगी. अजशृंगतुल्य आहे शृंग जें नें जीचेंती स. वनो. जीस शाकृ. मेंढशृंगी असें ह्मणतात ती. ईबं. स्त्री.

अजस्त्रं नजस्यतीत्यजस्त्रं, नाहीं मोक्ष ण करीत जें नें. कृ. जसुधा. मोक्षण- अ. निरंतर. अव्यय.

अजहा नजहातिशुकानितिअजहा,- शुकांशन त्याग करीत नाहींजो तो. कृ. ओहाकृधा. त्यागअ. वनो. प्रा. कुव- ली कुहि असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री

अजा अजतीतिअजा, गमन करित्ये जीती. कृ. अज धा. गतिअ. शेळी. आ बं. स्त्री.

अजाजी अजमजतीतिअजाजी, अ जामत् भस्यतें करून गमन करित्ये जीती. कृ. अजधा. गतिअ. जिरें ईबं. स्त्री.

अजाजीवः अजाजीवोजीविकायस्य सअजाजीवः, अजाआहे जीविका- ह्म. उपजीवन ज्याचें तो. स. मेंढपाळ. मेंढक्या. अ. पु.

अजाजीवी अजयाजीवतितच्छीलः अजाजीवी, शेळीनेंजीवन धारणें ह्म आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. मेंढपाल मेंढक्या. इन्. पु

अजितः नजितः अजितः, नव्हेजो जित ह्म. जिंककेला तो. स. पराभव नझालेला. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री. २ महादेव. अ. पु.

अजिनं अज्यतेतदजिनं, शरीरव्याप्त करिजेतें जें नें. कृ. अजधा. गतिअ- हरणाचें कातडें. अ. न.

अजिनपत्रा अजिनमिवपत्राणियस्याः साअजिनपत्रा, चर्म सदृश आहेत प त्रें ह्म. पक्ष जीचे ती. स. पक्षिविशे ष ज्यास प्रा. वडुरी वामकिराई असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

अजिनयोनिः अजिनस्ययोनिर्यस्मा द्दिस्यजिनयोनिः, पवित्रचर्माचीआ

हे यानि ह्म. उत्पन्न जापासून तो. स. हरिण. इ. पु.

अजिरं अजंतिगच्छंत्यत्रेति अजिरं, गमन करिताहेत ज्याचेठायीं तें. क्र. अजधा. गतिअ. अंगण. २ विषय. ३ शरीर. अ. न. को. बेडुक. वायु.

अजिह्मः नजिह्मः अजिह्मः, नव्हे जो जिह्म ह्म. कुटिल तो. स. सरळ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अजिह्मगः अजिह्मंगच्छतीतिअजिह्मगः, सरळ गमन करितो जो तो. क्र. गम्लृधा. गतिअ. बाण. अ. पु.

अजीवनिः अजीवनमजीवनिः, अजीवन होवो असाजो आक्रोश तो. क्र. जीवधा. प्राणधारणअ. शिवीचा एकभेद. इ. स्त्री.

अज्जुका अर्ज्यतेइत्यज्जुका, अर्जन ह्म. संपादन करित्येजी ती. क्र. अर्जधा. अर्जनअ. नृत्य करणारी वेश्या. आबं. स्त्री.

अज्झटा अनआश्चर्यस्यझटः संघातोऽस्यामज्झटा. आश्चर्याचा आहे संघ ह्म. समूह जीचाठायीं ती. स. भुईआंवळी. आबं. स्त्री.

अज्ञः अजानातीत्यज्ञः, नाहीं जाणत जो तो. क्र. ज्ञाधा. अवबोधन अ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अज्ञानं विरुद्धंज्ञानमज्ञानं, विरुद्ध जें ज्ञान तें. स. अयथार्थज्ञान. अ. न.

अंजनः अनक्तिगच्छतीति अंजनः, गमन करितो जो तो. क्र. अंजूधा. गमनअ. पश्चिमेचा दिग्गज. अ. पु. २ अंजन, नेत्रशुद्धि करणारें कज्जलादिक. अ. न.

अंजनकेशी अंजनमिवकेशाः यस्या सा अंजनकेशी, अंजनासारखे आहेत केश जीचे ती. स. सुवासिकद्रव्यविशेष ह्म. पवारी असें ह्मणतात ती. ईबं. स्त्री.

अंजनावती अंजनवर्णत्वात् अंजनमस्त्यस्याः अंजनावती, अंजन ह्म. कज्जलरूप आहे वर्ण जीस ती. त. पश्चिमदिग्गजाची स्त्री. ईबं. स्त्री.

अंजलिः अज्यतेनेनेति अंजलिः सेचन करिजेनें जेणेंकरून क्र. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. पसा. इ. उ.

अंजसा अंजनंअंजः अंजंस्यतीति अंजसा, अंजंस्यति ह्म. स्पष्टताजीवें नाशक जें तें. क्र. षोधा. अंतकर्मअ. शीघ्र, लवकर. २ साक्षात् या अ

र्थी. उ. अंजसायातितुरगः २ अंजसे तिरूरधुः कुचग्रहेः अव्य.

अरनिः अरत्नी अरतिगुणोत्रेति- अरनिः, गमनकरितोहेगुण ह्म. मत्यं चारज्जुजीचाठायीं ती.क्र. अरधा.गति अ.धनुष्याचें अग्र. इ.स्त्री. ईबं.स्त्री.

अरविः अरवी अर्टत्यत्रेतिअरविः, अरन ह्म. गमनकरिताहेत जीचाठायीं ती. क्र.अरधा. गतिअ.अरण्य.इ.ईबं.स्त्री.

अटरूषः अटरूषः अरान्नाच्छतो रूषतीतिअटरूषः, गमन करणाऱ्यांप्र न हिंसा ह्म.प्रतिबंधकरितोजो तो. क्र.रू षधा. हिंसाअ. अडुळशाचें झाड. अ.पु.

अटा अटनंअटा, गमनजें ती. क्र.अ टधा. गतिअ. जाणें. आबं. स्त्री.

अट्टः अट्टयतिअतिक्रामयतीतिअ- ट्टः, अधःप्रदेशातिक्रमणपूर्वकगम न करवितोजो तो. क्र. अट्टधा. अति क्रमणअ. माडी. अ.पु.

अट्या अटाट्या विग्रहादिसर्वअ टाशब्दाप्रमाणें.

अणकः अणतइतिअणः कुत्सितः अणः अणकः कुत्सित बोलतोजो तो. त.अ.पु.

अणवीनं विग्रहादिसर्वपुढच्या शब्द प्रमाणें.

अणव्यं अणूनांभवनंक्षेत्रमणव्यं. अणूचें भवन ह्म. उत्पादक क्षेत्र तें. त. अणुनामक धान्य जांत होतें तें. वि. अ.पु.न.आबं.स्त्री.

अणिः अणी अणतीतिअणिः, श ब्द करितो जो तो. क्र.अणधा. शब्द अ. गाडीचें चाक राहाण्याकरितां क- ण्याच्या शेवटास जी खिळीअसत्ये- ती. इ.पु. २ ईबं.स्त्री.

अणिमा अणोर्भावः अणिमा, अणू चा जो भाव ह्म. सत्ता तो. त. अष्टसि द्धींतील एकभेद. न.पु.

अणीयः अतिशयेनाणुरणीयः, अ तिशयेंकरून जें अणु तें. त.स.न.

अणुः अणतीत्यणुः, स्वभक्षणानें पोषण करितो जो तो. क्र.अणधा. प्राणनअ. धान्यविशेष.उ.पु. २ सू क्ष्म. वि.उ.पु.न. ईबं.उ.स्त्री.

अंडं अमत्यस्मादित्यंडं, गमन क रितोहे पक्ष्यादिक ज्यापासून तें. क्र. अमधा. गतिअ. अंडें कवठ.अ.न

अंडकोशः अंडकोषः अंडयोः कोशः अंडकोशः, अंडांचा जो को

श ह्म· धारकावखव तो· स· वृषणआं
ड· अ·पु·

अंडज: अंडाज्जात: अंडज:, अंडापा
सून जोउत्पन्न तो· कृ· जनीधा· प्रादु-
र्भावअ· पक्षि· २ सर्प· ३ ब्रह्मदेव· ४
मत्स्य· अ·पु·

अतट: नतटो:स्यत्रेतिअतट:, नाहीं
आहे तट ज्याचेठायीं तो· स· पर्वताचा
तुटलेलाकडा· अ·पु·

अतलस्पर्श नविद्यतेतलस्पर्शो:त्रे-
त्यतलस्पर्श, नाहींआहे तलस्पर्श ह्म· अं
त ज्याविषयीं तें· स· ज्याचा तलाचा
अंत नाहीं तें· वि· अ· पु·न·आबं·-
स्त्री·

अतसी अततीत्यतसी, निरंतरग-
मन करित्येजी ती· कृ· अतधा· सात
त्यगमनअ· धान्यविशेष· ज्यास ज-
वस असें ह्मणतात ती· ईबं· स्त्री·

अति अततीत्यति, प्रकर्षाविषयीं अ
थवा लंघनार्थीं निरंतर गमन करितो
जो तो· कृ· अतधा· सातत्यगमनअ·
उत्कर्ष·२ अतिक्रमण·उ· अत्युत्तमो
विष्णु: २ अतिवेलंजलधिजलं· को·
अतिशय· स्तुति· पूजा· अव्य·

अतिक्रम: अतिक्रमणमतिक्रम:,
अतिक्रमण जें तो· कृ· क्रमुधा· पा
दविक्षेपअ· शत्रूवर निर्भयपणानें
शूरांचें गमन· २ उल्लंघन· अ·पु·

अतिचरा अतिचरतीत्यतिचरा, सं
चरण करित्ये जी ती· कृ· चरधा· ग
तिअ· वनौषधिविशेष जीस पद्मचा
रिणी असें ह्मणतात ती· आबं· स्त्री·

अतिछत्र: अतिछत्रा छत्रमति
क्रांत: अतिछत्र:, आकृत्यादिकानें
छत्रातें अतिक्रमण करून राहिला
जो तो· स· जलतृणविशेष ह्मा वेरवं
डासारखा असतो·अ·पु· २ शोफेची
भाजी· आबं· स्त्री·

अतिजव: अतिशयितोजवोस्यअ
तिजव:, अतिशयित आहे जव ह्म·
वेग ज्याचा तो· स· अतिवेगवान्· वि·
अ·पु·न·आबं· स्त्री·

अतिथि: अततीत्यतिथि:, गमन
करितो जो तो· कृ· अतधा· सातत्य
गमनअ· दुरून श्रमून वैश्वदेवांतीं
आलेला· इ·पु·

अतिनु नावमतिक्रांतमतिनु, नौके
प्रत अतिक्रमण करून राहिलें जें-
तें· स· नौकेचें अतिक्रमण केलेलें
जलादि· औ· पु·स्त्री·न·

अतिपंथाः अतिशयेनशोभनःपंथाः अतिपंथाः, अतिशयेंकरून उत्कृष्ट जोमार्ग तो. स. चांगलामार्ग. इन्. पु.

अतिपातः अतिपतनमतिपातः, अतिपतन जें तो. कृ. पत्लृधा. गमन- अ. अर्थादि सर्व अतिक्रमशब्दाप्रमाणें

अतिबलः अति अत्यंतं बलंयस्यसः अतिबलः, अत्यंत आहे बल जास तो. स. बलिष्ठ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अतिमात्रं मात्रास्तोकं अतिक्रांतम तिमात्रं, स्वल्पातें अतिक्रमण करून राहतें ह्म. त्याचें विरोधि जें तें. स. अ तिशय. अ. न.

अतिमुक्तः अतिक्रांतोमुक्तंशौक्ल्या तइतिअतिमुक्तः, शुक्लगुणानें मुक्ताफलाप्रत अतिक्रमण करू. न राहिला जो तो. एकफुलझाड - ज्यास कुसरी, कस्तूरीमोगरा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

अतिमुक्तकः अतिशयितःमुक्तो विस्तारोयस्येत्यतिमुक्तकः, अत्यंत मुक्त आहे विस्तार जो तो ज्याचा तो. स. तिवसाचें झाड. अ. पु.

अतिरिक्तः अतिरिच्यतेस्मइत्य- तिरिक्तः, अतिरिक्त होइजेला जो- तो. कृ. रिचिर्‌धा. विरेचनं अ. अ धिक. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अतिवक्ता अत्यंतंवक्ताअतिवक्ता, अत्यंत जो वक्ता ह्म. बोलका तो. स. बहुतबोलणारा. ऋ. पु. न. ईबं. स्त्री.

अतिवादः अतिक्रम्यउक्तिरतिवा दः, अतिक्रमण करून जी उक्ति तो. स. निष्ठुरभाषण. अ. पु.

अतिविषा विषमतिक्रांताअतिवि षा, विषातें अतिक्रमण करून राहि ली जी ती. स. औषधिविशेष. आबं. स्त्री.

अतिवेलं वेलांमर्यादांअतिक्रात- मतिवेलं, मर्यादेतें अतिक्रमण क रून राहिलें जें तें. स. अतिशय. अ. न.

अतिशक्तिता अतिशयिताशक्तिर स्यतस्यभावोऽतिशक्तिता, अत्यंत शक्तिमानाचो जो भाव ह्म. सत्ता ती. त. अतिपराक्रम. आबं. स्त्री.

अतिशयः अतिशयनमतिशयः, अतिशयन ह्म. आधिक्य जें तें. कृ. शीङ्‌धा. स्वप्नार्थक. उत्कर्ष. अ. पु.

अतिशोभनं अतिशयेनशोभनः

अतिशोभनः, अतिशयेंकरून जो शोभन तो अतिशोभन. स. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अतिसर्जनं अतिशयेनसृज्यतेत-दतिसर्जनं, अतिशयेंकरून देइजेतें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्गअ. अतिशयदान करणें. अ. न.

अतिसारकी अतिसारोस्यास्तीति-अतिसारकी, अतिसार आहे ज्यास तो. त. अतिसाररोगझालेलापुरुष इन्. पु. न. ईबं. स्त्री.

अतींद्रियं इंद्रियमतिक्रांतमतींद्रि-यं, इंद्रियातें अतिक्रमण करून राहिलें जें तें. स. इंद्रियागोचर. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अतीव अतिचइवचेत्यतीव, अत्यंत निश्चयेंकरून. स. अतिशयार्थी-अव्य.

अत्तिका अत्तिभ्रातृभार्यावचनेरि त्यत्तिका, भ्रातृभार्येतें वचनानीं भक्षण करित्ये ह्म. त्रासदेत्येजी ती. कृ. अदधा. भक्षणअ. ज्येष्ठभगिनी. २ चुल्ली. ३ नाट्योक्ति. आबं. स्त्री.

अत्यंतकोपनः अत्यंतंकुप्यतितच्छीलः अत्यंतकोपनः, अत्यंत कोपनशील ह्म. कोपिष्टस्वभावाचा जो-तो. कृ. कुपधा. क्रोधअ. अतिकोपिष्ठ. वि. अ. पु. न. ईबं. स्त्री.

अत्यंतीनः अत्यंतंगामी अत्यंतीनः, अत्यंत गमन करितो जो तो. त. फार चालणारा. अ. पु.

अत्ययः अत्ययनमनेनवा अत्ययः, अतिशयेंकरून जें गमन ह्म. मरण तें किंवा तें होतें जेणेंकरून तो. कृ. अय धा. गतिअ. मरण. अ. पु.

अत्यल्पः अतिशयेन अल्पः अत्यल्पः, अतिशयेंकरून जो अल्प तो. स. अत्यंत अल्प. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अत्यर्थं अर्थमतिक्रांतमत्यर्थं, अर्थाप्रत अतिक्रमण करून राहतें जें तें. स. अतिशय. अ. न.

अत्यध्यक्षं अक्षेषु इति अध्यक्षं अध्यक्षमतिक्रांतमत्यध्यक्षं, इंद्रियांचे ठायीं ह्म. इंद्रियगोचर जें तें अध्यक्ष त्याप्रत अतिक्रमण करून राहिलें तें अत्यध्यक्ष. स. इंद्रियातीत. अ. न.

अत्याहितं अतीवमनसि आधीयतेस्म इति अत्याहितं, अत्यंत मनाचा ठायीं धरलें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. जीवाची आशा न धरितां

केलेलें साहसकर्म. २ मोठें भय. अ. न.

अत्रिः अत्तुंतेइत्यत्रिः, व्याप्त करितो जो तो. कृ. अत्र्धा. व्याप्तिअ. अत्रिनामक सप्तर्षींतला एक ऋषि. इ. पु.

अथ अर्थयतइतिअथ, प्रश्नाद्यर्थाची याच्ञा करणारा ह्म. अनंतराद्यर्थकजो तो. कृ. अर्थधा. उपयाच्ञाअ. मंगल. २ प्रारंभ. ३ प्रश्न. ४ अनंतर. ५ साकल्य. उ. अथातोब्रह्मजिज्ञासा. २ अथशब्दानुशासनंलिख्यते. ३ स्नानंकृत्वाथभुंजीत. ४ अथवक्तुंसमर्थोसि. ५ अथधामूक्ष्मः को. समुच्चय. संशय. अधिकार. प्रतिज्ञा. अव्य.

अथो विग्रहादिसर्वपूर्वशब्दाप्रमाणें. - अव्य.

अदभ्रं दभ्रादन्यददभ्रं, अल्पाहून जें अन्य ह्म. अधिक तें. स. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अदर्शनं दर्शनस्य अभावः अदर्शनं, दर्शनाचा जो अभाव ह्म. दर्शनप्रतिबंध तें. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. दृष्टीचें आच्छादन. अ. न.

अदितिनंदनः अदितेर्नंदनः अदितिनंदनः, अदिती जी तिचा जो नंदन ह्म. पुत्र तो. स. देव. अ. पु.

अदृक् नदृष्टिरस्येतिअदृक्, नाहीं आहे दृष्टि ज्यास तो. स. आंधळा. श. पु.

अदृष्टं नदृष्टमदृष्टं, दृष्ट ह्म. अवलोकित जें तें. नव्हे जें दृष्ट तें. अथवा अकस्मात प्राप्त होतें जें तें. स. अनवलोकित.- अग्न्युत्पात अतिवृष्टि अनावृष्टि मूषक शलभ यानीं केलेलें भय. अ. न.

अदृष्टिः विरुद्धादृष्टिरदृष्टिः, विरुद्ध ह्म. प्रतिकूल जी दृष्टि ती. स. क्रूरदृष्टि. इ. स्त्री.

अद्धा अतंसंततं गमनंदधातीतिअद्धा, निरंतर गमनाला धारण करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणपोषणअ. साक्षाद्या अर्थी. उ. अद्धा अवैति. अव्य.

अद्भुतं अदाश्चर्यंतस्यभवनंअद्भुतं, आश्चर्याचें जें भवन ह्म. उत्पत्ति तें. स. आश्चर्य. २ आठरसांतील एक रस. अ. न.

अद्मरः अत्तुंशीलमस्येत्यद्मरः, भक्षण करण्याचा आहे शील ह्म. स्वभाव ज्याचा तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. खादाड. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अद्य अस्मिन्नहनिअद्य, आजच्या दिवसीं जें तें. त. आजच्या अर्थी. उ. अद्यगंतुंनशक्नोमि. अव्य.

अद्रिः अत्तिअद्यतेवाअद्रिः, भक्षण

करितो अथवा भक्षिजेतो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. पर्वत. २ वृक्ष. ३ सूर्य. इ. पु.

अद्वयवादी अद्वयंवदत्यवश्यमित्य द्वयवादी, अवश्य अद्वयातें बोलणारा जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणीअ. बुद्धाचा अवतार. इन. पु.

अधमः अवत्यस्मादात्मानमधोभवो वाअधमः, रक्षणकरिजेतें जापासून किंवा अधोभागीं जो होतो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. १ त. निकृष्ट. २ न्यून. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अधमर्णः अधममृणमस्याधमर्णः, अधमआहे ऋणजाचें तो. स. ऋण घेणारा रिणको. अ. पु.

अधरः धरादूर्ध्वात्कठिनाद्वाअन्योधरः ऊर्ध्वकिंवा कठिणपाहून जोअन्यतो किंवा नध्रीयतइत्यधरः, नाहीं विध्वंसनकरीत जो तो. स. कृ. धृङ्धा. अवध्वंसनअ. अधरोष्ठ, ओंठ. अ. पु. २ खालचा. ३ अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अधरात् अधरस्मिन्देशेकालेवाअधरात्, अधोदेशीं अथवा कालींतोअर्थ. उ. अधराद्गतः अव्य.

अधरेण अधरस्यांदिशिअधरेण, ग्रामादिकापेक्षां पश्चिमसमीपजें तें. अर्थ अधरात् याशब्दाप्रमाणें. अव्य.

अधरेद्युः अधरेन्हिअधरेद्युः खालच्या दिवसाच्यादायींजोतो. त. अधरदिवसीं त्याअर्थी. उ. अधरेद्युः प्रसूता. अव्य.

अधस्तात् अधः अधरस्मिन्नधस्तात् अधोभागाच्येठायींजोतो. त. खालीं त्याअर्थी. उ. अधस्ताद्गतः अव्य.

अधामार्गवः धाम्नोर्गः गतिःधामार्गः, धामर्गंवातीतिधामार्गवः अविद्यमानः धामार्गवोयस्मात्सः अधामार्गवः, धामार्गाचा गतीतें देतोजोतोधामार्गव अविद्यमानआहे धामार्गवजाहून तो. कृ. वाधा. गतिअ. आघाड्याचें झाड अ. पु.

अधिकं अध्यारूढमधिकं, अत्यंत आरूढ म्ह. परिमाणावरजें तें. त. अधिक. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अधिकर्द्धिः अधिकाऋद्धिर्यस्येत्याधिकर्धिः, अधिक आहे ऋद्धि म्ह. समृद्धिजाची तो. स. संपन्न. वि. इ. पु. न. आवं. स्त्री.

अधिकांगं अधिकमंगादधिकांगं, अंगापेक्षां जें अधिक तें. स. पुरुषानें आंगरखा घालून पाठीवरून छातीवर

बांधलेलें वस्त्र ज्यास पचांगी असें म्ह-
णतात ती. अ. न.

अधिकारः अधिकरणमधिकारः, अ-
धिकाराचें जें करण म्ह. क्रिया तो. क्र.
डुकृञ्धा. करण अ. व्यवस्था देवणें.
अ. पु.

अधिकृतः अधिउपरिकृतो अधि-
कृतः, उपरिभागाचे ठायीं जो कृत तो.
स. अधिकारी. अ. पु.

अधिक्षिप्तः अधिक्षिप्यतेस्मइत्य-
धिक्षिप्तः, अधिक्षेपिजेला म्ह. तिर-
स्कृत केला जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रे-
रणअ. आक्षेपिलेला. अ. पु. आ-
बं. स्त्री. अ. न.

अधित्यका अध्यारूढाभूमिरधि-
त्यका, अध्यारूढा म्ह. उच्चप्रदेशीं-
चीजी भूमि ती. त. पर्वतावरची उंच
भूमि. आबं. स्त्री.

अधिपः अधिपातीत्यधिपः, अत्यं-
त रक्षण करितो जो तो. कृ. पाधा.
रक्षणअ. प्रभु अथवा यजमान.
अ. पु.

अधिभूः अधिभवतीत्यधिभूः, -
प्रभुत्वेंकरून होतो जो तो. कृ. भूधा.
सत्ताअ. प्रभु स्वामी. ऊ. पु.

अधिरोहिणी अधिरुह्यते नया ऽधि-
रोहिणी, आरोहण करिता हे त जीणें ती.
कृ. रुहधा. बीजादिकअ. शिडी, निस-
ण. ईबं. स्त्री.

अधिवासनं अधिवास्यत इत्यधिवास-
नं, अधिक सुवासित करितात जें तें. कृ.
वासधा. उपसेवनअ. गंधमाल्यादिक-
नीं केलेला संस्कार. अ. न.

अधिविन्ना अधिउपरिविन्नं लाभोय-
स्याः सा अधिविन्ना, अधिउपरि म्ह. पू-
र्वीं आहे पतीला लाभ जीचा ती. स. अ-
नेक स्त्रियांतून पूर्वीं पाणिग्रहण केलेली
आबं. स्त्री.

अधिश्रयणी अधिश्रियते ऽधिश्रय-
णी, पाक करिजे तो जीचा ठायीं ती. कृ.
श्रीञ्धा. पाकअ. चूल. ईबं. स्त्री.

अधिष्ठानं अधितिष्ठतिरधिष्ठीयते वा
अधिष्ठानं, राहतो किंवा राहिजे तो जे-
णेंकरून तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तन-
अ. बसणें. २ चाक. ३ नगर. ४ प्रभाव.
अ. न.

अधीनः इनमधिगतो अधीनः, स्वामी-
प्रत प्राप्त झाला जो तो. स. स्वाधीन. वि
अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अधीरः नधीर्धैर्यमस्य अधीरः, ना

ही आहे धैर्य जास तो॰ स॰ भयानें व्याकुल॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आबं॰ स्त्री॰

अधीश्वर: अधिक: ईश्वर: अधीश्वर:, अधिक ह्म॰ अत्यंत जो ईश्वर तो॰ स॰- देशांतरींचे राजे सर्व जास नम्र आहेत तो॰ अ॰ पु॰

अधुना अस्मिन्काले अधुना, याकालाच्याठायीं॰ न॰ सांप्रत त्या अर्थी॰ अव्य

अधृष्ट: धर्षतीति धृष्ट:, नधृष्ट: अधृष्ट:, सहन करितो जो तो धृष्ट नव्हे जो धृष्ट तो अधृष्ट॰ स॰ लज्जित॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आबं॰ स्त्री॰

अधोंशुकं अध: अंशुकं अधोंशुकं, देहाच्या अधोभाग संबंधीं जें वस्त्र तें॰ स॰ नेसावयाचें वस्त्र॰ अ॰ न॰

अधोक्षज: अध: अक्षजं यस्य स अधोक्षज:, खालीकडेस आहे इंद्रियजन्य ज्ञान ज्याच्या तो अधोक्षज॰ स॰ विष्णु॰ अ॰ पु॰

अधोभुवनं अध: स्थितं भुवन मधोभुवनं, अधोभागीं स्थित जें भुवन- ह्म॰ रसातल तें॰ स॰ पाताल॰ अ॰ न॰

अधोमुख: अध: मुखं यस्य स अधोमुख:, अधोभागीं आहे मुख जें तें ज्याचें तो॰ स॰ अधोवदन॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰- ई॰ बं॰ स्त्री॰

अध्यक्ष: अधिगतोक्ष मधिगतोक्षेण॰ वाक्षेषु अधिकृतोधिकृतान्यक्षाण्यस्याध्यक्ष्णोतिवा अध्यक्ष:, इंद्रियांप्रत किंवा इंद्रियें करून अथवा व्यवहाराविषयीं अधिकृत आहेत अक्षि जाचीं अथवा व्याप्ति करितो जो तो॰ स॰ २ कृ॰ अ ष्पृथा॰ व्याप्तिअ॰ अधिकारी॰ अ॰ पु॰ २ प्रत्यक्ष॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आबं॰ स्त्री॰

अध्यवसाय: अध्यवसानं अध्यवसाय:, अध्यवसान जें तो॰ कृ॰ षोंतकर्मणि॰ उत्साह॰ अ॰ पु॰

अध्यापक: अध्यापयतीत्यध्यापक:, पढवितो जो तो॰ कृ॰ इङ्॰ धा॰ अध्ययनअ॰ पढविणारा॰ अ॰ पु॰

अध्याहार: अध्याहरणं अध्याहार:, अध्याहरण ह्म॰ ग्रंथादिकांत अर्थपूर्तिकरितां योग्य पदादिकांची जी योजना तो अध्याहार॰ कृ॰ हृञ्‌धा॰ हरण अलर्क॰ अ॰ पु॰

अध्यूढा अधिउपरि ऊढसु द्वहनं यस्या: सा अध्यूढा, उपरिकालीं ह्म॰ प्रथमत: आहे विवाह जीचा ती॰ स॰ एका पुरुषानें अनेक विवाहितें स्त्रियांतील पहिली स्त्री॰ आबं॰ स्त्री॰

अध्येषणा अध्येषणमध्येषणा, आराधनजें ती. क्र. इषधा. गतिअ. कोणे करुणाविषयीं प्रार्थना करून सांगणें. आवं. स्त्री.

अध्वगः अध्वानंगच्छतीतिअध्वगः, मार्गाप्रत गमन करितो जो तो. क्र. गम्लृधा. गतिअ. मार्गस्थ. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अध्वनीनः अध्वानमलंगच्छतीति अध्वनीनः, मार्गाप्रत अत्यंत गमन करितो जो तो. त. मार्गस्थ. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अध्वा अत्तिबलमिति अध्वा, बल क्षीण करितो जो तो. क्र. अद्धा. भक्षणअ. मार्ग. न्. पु.

अध्वन्यः विग्रहादिसर्वअध्वनीनशब्दाप्रमाणें.

अध्वरः नध्वरतीत्यध्वरः, कौटिल्यातें पावत नाहीं जो तो. क्र. ध्वृधा. हूर्छनअ. यज्ञ. अ. पु.

अध्वर्युः अध्वरंयातीतिअध्वर्युः, यज्ञाप्रत जातो जो तो. क्र. याधा. प्रापणअ. यजुर्वेदी ऋत्विज. उ. पु.

अनक्षरं नप्रशस्तान्यक्षराणियस्मिन् तदनक्षरं, नाहीं आहेत प्रशस्त अक्षरें जाचेठायीं तें. स. अवाच्यभाषण. अ. न.

अनंगः नास्तिअंगंयस्येतिअनंगः, नाहीं आहे अंग म्ह. शरीर जें तें ज्यास तो. स. मदन. अ. पु.

अनच्छः नअच्छःअनच्छः, नव्हे जो अच्छ म्ह. स्वच्छ तो. स. गढूळ. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अनड्वान् अनः शकटं वहतीति अनड्वान्, शकटातें वाहतो जो तो. क्र. वहधा. प्रापणअ. बैल. ह. पु. न. ई. स्त्री.

अनध्यक्षं अक्षमधिगतमध्यक्षं न अध्यक्षं अनध्यक्षं इंद्रियग्राम जेंनें अध्यक्ष नव्हे जें प्रत्यक्ष तें अनध्यक्ष. स. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अनंतः नअंतोयस्यसःअनंतः, नाहीं आहे अंत जो तो ज्याचा तो. स. शेष. अ. पु. २ विष्णु. अ. पु. ३ आकाश. अ. पु. न. ४ मर्यादातीत. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अनंता नास्त्यंतोयस्याःसाअनंता, नाहीं आहे अंत जो तो जीचा ती. स. पृथ्वी. २ धमासा. ३ दूर्वा. ४ अग्निशिखा. ५ उपळसरी म्ह. उपरसाल. आवं. स्त्री.

अनीक अनंत्यनेनानीकं, जीवनहो तेंहें जेणेंकरून तें. कृ. अनधा. प्राणनअ. सेना, फौज. अ. न.

अनीकस्थ: अनीकेतिष्ठतीति अनीकस्थ:, सैन्याचेठायीं राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सेनारक्षकगण. अ. पु.

अनीकिनी अनीकंरणेतिप्रयोजनलेनअस्या अनीकिनी, सैन्य आहे अतिप्रयोजनत्वेंकरून जीसती. सेना. ईव. स्त्री. त

अनु अनितीत्यनु, पूर्वव्यापारावांचून ज्याचीउपपत्तिहोत नाहीं तें. कृ. अनधा. प्राणनअ. पश्चात्. सादृश्यार्थी भूपमनुगच्छति. २पितरमनुकुर्वते. को. लक्षण. वीप्सा. इत्थंभूतभाग. आयाम. हीन. सह. अव्यय.

अनुक: अनुकामयत इत्यनुक:, कामना ह्म. इच्छा करितोजो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. अतिकामी. कामुक, कामाभिभूत. अ. पु.

अनुकंपा अनुकंपनमनुकंपा, अनुकंपनजेंती. कृ. कंपिधा. चलनअ. दया. आकं. स्त्री.

अनुकर्षा अनुकृष्यतेनेनानुकर्षा, अनुकर्षणकरिजेतें जेणेंकरूनं तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. रथाच्या खालच्या बाजूचें एक लांकूड. न. पु

अनुकर्ष: विग्रहादिसर्व अनुकर्षाशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

अनुकल्प: अनुहीन: कल्पोअनुकल्प:, गौणजोविधि तो. स. गौणपक्ष. अ. पु.

अनुकामीन: कामस्यसदृशमनुकामं तद्गामी अनुकामीन:, यथेच्छ जें गमन त्यातें करितो जो तो. न. स्वछंदानें फिरणारा. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अनुकार: अनुकरणमनुकार:, अनुकरणजेंतो. कृ. कृञ्धा. करणअर्थ. अनुकरण, दुसऱ्यासारखें करणें. अ. पु.

अनुक्रम: अनुक्रमणमनुक्रम अनुक्रमणजेंतो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. क्रम. अ. पु.

अनुक्रोश: अनुक्रोशंत्यनेनेति अनुक्रोश:, आह्वान करितात जेणेंकरून तो. कृ. क्रुशधा. आह्वानअ. दया. अ. पु.

अनुगं अक्षमिंद्रियंप्रतिगतमनु

ग, इंद्रियांप्रत गत स. प्राप्त तें. कृ. ग म्लृधा. गतिअ. अनुसरून त्याअर्थी. अव्यय.

अनुग्रहः अनुग्रहणमनुग्रहः, अनुग्रहण जें तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. स्वीकार, २उपदेशविशेष. अ. पु.

अनुचरः अनुचरतीत्यनुचरः. अनुलक्षून गमन करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. सेवक, चाकर. अ. पु.

अनुजः अनुपश्चाज्जातः अनुजः, पाठीमागून झालेला. स. कनिष्ठबंधु. अ. पु.

अनुजीवी अनुजीवितुंशीलमस्या नुजीवी, स्वामिजीवनाला अनुसरून जगण्याविषयीं आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. सेवक चाकर. इन्. पु.

अनुतर्षणं अनुतृष्यतेअनेनेति-अनुतर्षणं, अनुतर्षण होतें हे जेणें करून तें. कृ. तृषाधा. पिपासाअ. मद्यपान. अ. न.

अनुतापः अनुतपनमनुतापः, अनुतपन म्ह. संतापन जें तो. कृ. तपधा. संतापअ. पश्चात्ताप. अ. पु.

अनुत्तमः नोत्तमोयस्मादित्यनुत्तमः, नाहीं आहे उत्तम ज्याहून तो. स. मुख्य २सर्वोत्तम. अ. पु.

अनुत्तरः नउत्तरोयस्मादित्यनुत्तरः, नाहीं आहे उत्तर म्ह. मोटा ज्याहून-तो. स. श्रेष्ठ. २उत्तम. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अनुदात्तः उच्चैरुदात्तः नउदात्तः अनुदात्तः उच्चस्वरानें उच्चारिजेतो तो उदात्त न व्हे जो उदात्त तो अनुदात्त स. स्वरविशेष. अ. पु.

अनुपदं परस्यपश्चादनुपदं, अन्याचा पश्चात् जें तें. स. अन्याचा लगन अनुसरून. अव्य.

अनुपदीना पादस्यायामोनुपदं-अनुपदंबद्धा अनुपदीना, चरणाचा जो आयाम म्ह. विस्तार तें अनुपद अनुपद जी बद्धा ती अनुपदीना. स. बाह्मण. आ. स्त्री.

अनुपमा नास्तिउपमायस्याः साअनुपमा, नाहीं आहे बलवर्णादिकें करून उपमा जीस ती. स. कुमुदनाम क नैर्ऋत्यदिशेचा हत्तीची स्त्री. आबं. स्त्री.

अनुप्लवः अनुप्लवत इत्यनुप्लवः, प श्चात् गमन करितो जो तो· कृ· प्लुङ् धा· गतिअ· अनुचर सेवक· अ· पु·

अनुबंधः अनुबध्यतेनेनेत्यनुबंधः अनुबंध करिजेतो जेणेंकरून तो· कृ· बधधा· बंधनअ· दोषोद्भावन· २प्रकृ तिप्रत्ययांतील नश्वरभाग· ३ माता पितर यांस अनुसरणारा पुत्र· ४प्र· कृतकार्यास अनुसरणें· अ· पु·

अनुबोधः अनुबुद्धिरनुबोधः, पूर्वा वगमनाला अनुसरून जो अवगम तो· कृ· बुधधा· अवगमनअ· जाव स्तूचा गंधगेला त्यास तो पुनः आण णें· अ· पु·

अनुभवः अनुभवनमनुभवः अ नुभवन ह्य· अनुभव घेणें जें तो· कृ· भूधा· सत्ताअ· साक्षात्कार· अ· पु·

अनुभावः अनुभावयतिरसानि तिअनुभावः, रसांप्रत उत्पादन क रितोजोतो· कृ· भूधा· सत्ताअ· अ भिप्रायसूचक नेत्रकटाक्षादिक· २ प्रभाव· ३ साधूंचाबुद्धिनिश्चय· अ·पु·

अनुमतिः अनुमन्यतेस्त्वभक्तेभ्यः अनुमतिः, अनुमोदिजेत्येजी ती· कृ· मनधा· ज्ञानअ· अनुमोदन· २ कलाहीन चंद्रानें युक्त पौर्णिमा· इ· स्त्री·

अनुयोगः अनुयोजनमनुयोगः, अ नुयोजन जें तो· कृ· युजिरधा· योग· अ· प्रश्न· अ· पु·

अनुरोधः अनुगम्यरोधनमनुरोधः, अनुगमन करून जें पराचें रोधन तो· कृ· रुधिरधा· आवरणअ· अनुकूल· ता· अ· पु·

अनुलापः अनुलपनमनुलापः, अ नुलपनजें तो· कृ· लपधा· व्यक्तवाणी अ· शोकयुक्त भाषण· अ· पु·

अनुलेपनं अनुलिप्यतेनेनेत्यनुले पनं, अंगादिकास लेप केलाजातो जेणेंकरून तें· कृ· लिपधा· उपदेह अ· गंधाचीउटीवगैरे· अ· न·

अनुवर्तनं अनुगम्यवर्तनमनुवर्तनं, अनुगमनानें जें वर्तन तें· कृ· वृतुधा· वर्तनअ· अनुकूलता· अ· न·

अनुवाकः अनूच्यतेअनुवाकः, वा रंवारउच्चारण केलाजातो जोतो· कृ· वचधा· परिभाषणअ· वेदांचाअव यव· अ· पु·

अनुशयः अनुशयनमनेन वानुशयः अनुशयन ह्य· पश्चात्ताप अथवा तो आहे जेणें करून तो· कृ· शीङ्धा·

स्तंभअ· दीर्घद्वेष· २पश्चात्ताप· ३ अनु बंधशब्दाचाअ· अ· पु·

अनुष्णः नउष्णः अनुष्णः, नव्हे जो उष्ण तो· स· उष्णनव्हे तो· २ आलस्ययुक्त· वि· अ· पु· न· आब· स्त्री·

अनुहारः अनुहरणमनुहारः, अनुहरण जें तो· कृ· हृञ्धा· हरणअ· अनुकरणकरणें· अ· पु·

अनूनकं ऊनयतीतिऊनं नऊनमनूनं अनूनमेवअनूनकं, अपूर्णहोतें जें तें ऊन नव्हे जें ऊन ह्म· न्यून तें अनून - अनूनजें तेंच अनूनक· न· स्वभाव· वंश· अ· न· ३ पूर्वजन्म· अ· पु·

अनूचानः अन्ववोचदितिअनूचानः सांगवेदाध्ययन करिता झाला जो तो· कृ· वच्धा· परिभाषणअ· यथासांग वेदाध्ययनकर्ता· वि· अ· पु· न· आब· स्त्री·

अनूनं ऊनयतीत्यूनं नऊनमनूनं, ऊनयति ह्म· न्यूनहोतें जें तें ऊन नव्हे जें ऊन तें· स· संपूर्ण· वि· अ· पु· न· आब· स्त्री·

अनूनकं अनूनमेवअनूनकं, अनूनजें तेंच अनूनक· न· परिपूर्ण· वि· अ· पु· न· आब· स्त्री·

अनूपं अनुगताआपोअस्मिन्निति अनूपं, अनुगत ह्म· प्राप्त आहेत उदकें ज्याचे ठायीं तो· स· जलप्राय ह्म· पाणथल भूप्रदेश· वि· अ· पु· न· आब· स्त्री·

अनूरुः अविद्यमानावूरूयस्येत्यनूरुः, नाहीं आहेत ऊरू ह्म· मांड्याजा स तो· स· सूर्यसारथि· उ· पु·

अनृजुः नऋजुः अनृजुः, नव्हे जो ऋजु ह्म· सरळ तो· स· वक्र· वि· अ· पु· ईउस्त्री· उ· न·

अनृतं नऋतमनृतं, नव्हे जें ऋत ह्म· सत्य किंवा उंछशीलादि तें· स· अनृतभाषण· २ कृषिकर्म· अ· न·

अनेकपः अनेकेनकरेण मुखेनच पिबतीतिअनेकपः, अनेक ह्म· शुंडादंडानें व मुखानें उदकपान करितो जो तो· कृ· पाधा· पानअ· हस्ती· अ· पु·

अनेडमूकः नएडमूकोस्मादनेडमूकः, नाहीं आहे एडमूक जाहून तो· स· मुकाअसून बेहरा· २ आंधळा· ३ शठ· अ· पु·

अनेहाः नईहतइत्यनेहाः, नाहीं चेष्टा करीत जो तो· कृ· ईहधा· चेष्टाअ· काळ· स· पु·

अनोकहः अनसः अकंगमिं हंतीति

अनोकहः, शकटान्यागतीतें प्रतिबं धकरितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. वृक्षविशेष. अ. पु.

अंतःपुरं अंतरेपूर्वेगृहंअंतःपुरं, अभ्यंतराचाठायीं जें गृह तें. स. राजां-चें स्त्रीगृह. अ. न.

अंतः अंततनमंतः, अंतन स्त्र. नाश-जोतो. कृ. अनिधा. बंधनअ. मरण २नाश. ३समाप्ति. अ. पु. ४शेवटचा वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अंतकः अंतंकरोतीत्यंतकः अंत-स्त्र. मरणांत नाश करितो जो तो. कृ. कृधा. करणअ. यम. अ. पु.

अंतरं अंतंरातिअंतरं, अंतानें दे-तें जें तें. कृ. राधा. दानअर्थ. अव-काश. २अवधि. ३पांघरूण. ४आ-च्छादन. ५भेद. ६छिद्र. ७अवसर. ८मध्य. ९अंतरात्मा १० सादृश्य. अ. न. ११आत्मीय. उ० १अंतरेहिमं २ मासांतरेदेयं. ३अंतरे शाटकाः ४ पर्वतांतरितोरविः. ५ यदंतरंसर्प पशोर्लराजयोः. ६ग्रहयांतरेग्रहतंव्यं. ७ अंतरंगः सेवकः. ८ आवयोरंतरे पर्वतः. ९ दृष्टोंतरेज्योतिरूपः. १० धर्मावस्थह कार्योत्मनमः ११ अप मत्यंतनरोमम. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अंतरा अंतरेतीतिअंतरा. मध्यरू-पार्थी गमन करितो जो तो. कृ. इण् धा. गतिअ. मध्यभागीं. उ. त्वांमां चांतराअंतरेणवाकमंडलुः अव्य.

अंतरायः अंतर्मध्ये अंतरस्यव्यव धानस्यवा अयनमंतरायः, कृ. अ यधा. गतिअ. विघ्न. अ. पु.

अंतरालं अंतरंलातीतिअंतरालं, अंतर स्त्र. मध्य त्याप्रतलातिग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. मध्यभागींचा अवकाश. अ. न.

अंतरिक्षं अंतरीक्षं अंतःऋ-क्षाणिनक्षत्राणि अस्येत्यंतरिक्षं, अभ्यंतराचाठायीं आहेत ऋक्षें स्त्र. नक्षत्रें जीनीं ज्यांच्या तें. स. आकाश. अ. न.

अंतरीपं अंतर्गताः आपः अत्रेति अंतरीपं, अंतर्मंत आहेत उदकें ज्या चेठायीं तें. स. द्वीप स्त्र. बेट. अ. न.

अंतरीयं अंतरेभवंअंतरीयं, परि धाना विषयींझालें जें तें. न. नेसा वयाचें वस्त्र. अ. न.

अंतरे विग्रहादिसर्व अंतरा शब्दा प्रमाणें

अंतरेण विग्रहादिमध्यार्थपर्यंतपूर्वं शब्दांप्रमाणें· १ त्यासाठीं· २वांचून ४विना· उ· त्वांमांचांतरेणकमंडलु:, २त्वदंतरेणकपयेतत्· ३पुत्रमंतरेणागतः पिता· ४अंतरेचंडालगृहाः· अव्यय·

अंतर्गतं अंतर्गम्यतेस्मइत्यंतर्गतं, अभ्यंतराचाठायींजेंलीन तें· कृ·गम्लृ धा· गतिअ· विस्मृतविसरलेंलें· वि अ·पु·न· आवं· स्त्री·

अंतर्द्वारं अंतःस्थितंद्वारं अंतर्द्वारं, अंतः स्थित जें द्वार तें· स·गुप्त· द्वार·अ·न·

अंतर्द्धा·अंतर्द्धिः अंतर्धानंअंतर्धा· अंतर्धान जेंती· कृ·डुधाञ् धा· धारणअ· आच्छादन· आ·स्त्री इ·स्त्री

अंतर्मनाः अंतर्मनोस्य अंतर्मनाः, अभ्यंतराच्चेठायीं खिन्न आहे मनजावें तो· स· व्यग्र· वि· स्·पु·स्त्री·न·

अंतर्वेशिकः अंतर्वेशेनियुक्तःअंतर्वेशिकः, अभ्यंतरगृहीं जो नियुक्त तो· व· अंतःपुरींयोजिलेला·अ·पु·

अंतर्वत्नी अंतर्वत्न्यस्यांगर्भइतिअंतर्वत्नी, अभ्यंतरीं आहे गर्भजीच्या ती· व· गरोदरस्त्री· ईवं·स्त्री·

अंतर्वाणिः अंतर्वाणचक्रीतंतर्वाणि:, अभ्यंतराचेठायीं शब्द करितो जो तो· कृ·वण्धा· शब्दअ· शास्त्रजाणणारा· वि·इ·पु·स्त्री·न·

अंतावसायी अंतमवसितुंशीलमस्य अंतावसायी, अंतामत अवसितु हा·अंतकर्मोविषयीं आहे स्वभाव जाचा तो· कृ·षोधा· अंतकर्मअ· नापित न्हावी·न्·न·

अंतिकः अंतोस्याकीत्यंतिकः, समीपभाग आहे जास तो· न· जवळचा वि·अ·पु·न· आवं·स्त्री·

अंतिकतमं अतिशयेन अंतिकंअंतिकतमं, अतिशयेंकरून जें समीप तें· त· फारजवळचें· वि·अ·पु·न· आवं·स्त्री·

अंतिका अंतत्यतेव अंतिका· अग्निबंधन करिजेतें जीच्याठायीं ती· कृ·अतिधा· बंधनअ· चूल·आवं·स्त्री·

अंतिकाश्रयः अंतिकेआश्रयनेआश्रयणंवा अंतिकाश्रयः, समीपभागीं आश्रिजेतो अथवा आश्रयणजें तो· कृ·श्रीञ्धा· सेवाअ· समीपाश्रयण· अ·पु·

अंतेवासी अंतेसमीपेवस्तुंशील

अन्तेवासी. गुरुसमीप वास करू पणाचा आहे स्वभाव ज्याचा. क्रू. वस-धा. निवासअ. शिष्य. २ चांडाल.न.पु.

अंत्यं अंतेभवंअंत्यं, अंती जें उत्पन्न तें. न. शेवटचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अंत्रं अंततीतिअंत्रं. बंधन करितें जें तें. क्रू. अतिधा. बंधनअ. आंतडें. अ.न.

अंदिका अंद्यतेत्रअंदिका, क्रू. अदिधा. बाकीसर्व अंतिकाशा.म.

अंदुकः अंद्यतेनेनेतिअंदूः सैव अंदुकः. बंधन होतें जीणें ती अंदू तीच अंदुक. न. सांकळबेडी. अ.पु.

अंदूकः अंदूरेवअंदूकः, अर्थादिसर्व पूर्व शब्दा प्रमाणें.

अंधकरिपुः अंधकस्यरिपुः नाशः क्रू. अंधकरिपुः, अंधकासुराचा जो रिपु तो. म. शंकर. अ.पु.

अंधः अंधयतीत्यंधः, अंधअथवा दृष्टिरोध करितें जें तें. क्रू. अंधधा. दृष्टुपघातअ. आंधळा. वि. अ.पु.न. आवं. स्त्री. २ स.न.

अंधकारः अंधनंअंधः अंधंकरोतीत्यंधकारः, आंध्यातें करितो जो तो. क्रू. क्रूधा. करणअ. काळोख. अ. पुर्लि.

अंधतमसं अंधयतीत्यंधंअंधंचतन्नतमश्चअंधतमसं, अंध करितें जें तें अंध, अंध असें जें तम तें. म. गाढअंधार. अ.न.

अंधः अंधयतीत्यंधः मदद्वारा अंधीभूत करितें जें तें. क्रू. अंधधा. दृष्टुपघातअ. अन्न. स.न.

अंधुः अंधयतीत्यंधुः, दृष्टीला उपघात करितो जो तो. क्रू. अंधधा. दृष्टुपघातअ. कूप. उ.पु.

अन्नं अद्यतेस्मइत्यन्नं. भक्षिलें जें तें. क्रू. अद्धा. भक्षणअ. भक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री. २ शिजलेलें धान्य. अ. न.

अन्यः अननीत्यन्यः. अन्याचा विरोधपूर्वक जगतो जो तो. क्रू. अनधा. प्राणनअ. दुसरा. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अन्यतरः द्वयोरन्यो अन्यतरः, दोहोमध्यें जो एक तो. अन्यएवान्यतरो वाकिंवाअन्यजो तोच अन्यतर. न. दोहों तून एक. लिं. पू. म.

अन्यतरेद्युः अन्यतरस्मिन्नहनि अन्यतरेद्युः, दोहो दिवसांतून कोण्या एके दिवशीं. न. अन्यतर दिवशीं.

त्याअर्थी. उ. अन्यतरेद्युः विनद्वंद्व. ह्यसि. अव्य.

अन्येद्युः अन्यस्मिन्नन्हि अन्येद्युः अन्यदिवसाचेठायीं. त. अन्यदिवसीं. त्याअर्थी. उ. अन्येद्युरात्मानुचरस्य भावं. अव्य.

अन्वक्षं अक्षमिंद्रियमनुगच्छति इति अन्वक्षं, इंद्रियासन अनुगमन करितें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. इंद्रियानुसरण त्याअर्थी. अव्य.

अन्वक् अन्वंचतीति अन्वक्, अनुलक्षून जें तें. कृ. अंचुधा. गतिअ. अन्वक्षशब्दाचा अर्थ. अव्य.

अन्वयः अन्वीयते इति अन्वयः, अनुलक्षून गमन करिजेतो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. वंश. कुल. अ. पु.

अन्ववायः अन्ववाय्यते अन्ववायः, अनुलक्षून गमन करिजेतो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. वंश. अ. पु.

अन्वाहार्यं अन्वाह्रियते तदन्वाहार्यं, मासमासीं म्ह. प्रतिमासीं करिजे तें जें तें. कृ. हृञ्धा. हरणअ. मासिकश्राद्ध. अ. न.

अन्विष्टं अन्वेष्यते स्म इत्यन्विष्टं, शोधिजेलें जें तें. कृ. इषधा. गतिअ. शोधलेलें. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अन्वीक्षणं अन्वीक्षा अन्वीक्षणं, अवलोकन जें तें. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. शोधणें. २ पाहणें. अ. न.

अन्वेषणं अन्विष्टिरन्वेषणं, धर्मादिकाचें अवलोकन म्ह. अत्यासक्तिपूर्वक शोधन जें तें. कृ. इषधा. गतिअ. शोधणें. अ. न.

अन्वेषणा अन्वेषणमन्वेषणा, अन्वेषण म्ह. शोधन जें ती. कृ. इषधा. गतिअ. धर्मादिकाचें शोधन करणें. आवं. स्त्री.

अन्वेषितं विग्रहादि सर्व अन्विष्ट शब्दाप्रमाणें.

अपकारगीः अपकारार्था गीः अपकारगीः, नाशार्थक जी वाणी ती. म्ह. अपकारक भाषण. ई. स्त्री.

अपक्रमः अपक्रमणमपक्रमः, अपक्रमण म्ह. युद्धापासून पलायन जें तें. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. पलायन, पळणें. अ. पु.

अपगा अपांसमूहो आपं तेन गच्छतीति अपगा, उदकसमुदायानें गमन करिते जी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ.

नदी आवं स्त्री

अपघनः अपहन्यतेइत्यपघनः, ह नन्न केला जातो स. ताडिला जातो जो तो. ह. हनधा. हिंसाअ. शरीराचा अवयव. अ. पु.

अपचयः अपचयनमपचयः, अप चयन जें तो. ह. चिञ्धा. चयनअ. अपहार. २ नाश. अ. पु.

अपचायितं अपचितं अपचायनेस्मेत्यपचायितं, पूजित केले जें तें. ह. चायृधा. पूजाअ. पूजले ला. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अपचितिः अपचायनमपचितिः पूजन जें ती. ह. चायृधा. पूजनअ. पूजा. २ नाश. ३ प्रायश्चित्त. ४ खर्च. ५ दान. ई. स्त्री.

अपटांतरं पटेनांतरं पटांतरं नपटांतरमपटांतरं, वस्त्राने जें अंतर तें पटांतर नाहीं जें पटांतर तें अपटांतर. स. सहुन्न जवळचा. वि. अ. पु. न. आव. स्त्री.

अपटुः पटोरन्यः अपटुः, पटु स. निरोगी वाहन जो भिन्न तो. स. रोगी. २ आळशी. ड. उ. पु. स्त्री. न. इवं. स्त्रीकें.

अपत्यं न पतन्त्यस्मादित्यपत्यं, नाहीं पतन पावत पिता ज्यापासून तें. ह. पत्ऌधा. गतिअ. मूल, बालक. अ. न.

अपत्रपा अपत्रपयतीत्यपत्रपा, लज्जित करविते जी ती. ह. त्रपूषधा. लज्जाअ. लोकलज्जा. आवं. स्त्री.

अपत्रपिष्णुः अपत्रपतेनच्छीलः अपत्रपिष्णुः, लज्जाशील जो तो. ह. त्रपूषधा. लज्जाअ. लोकलज्जावाळ गणाचा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अपथं अपगतः पंथाः अपथं, अपगत स. विरुद्ध जो मार्ग तें. स. कुमार्ग. अ. न.

अपंथाः अपगतः पंथाः अपंथाः, अपगत स. वाईट जो मार्ग तो. स. कुमार्ग. न. पु.

अपदानं अपदीयतेतदपदानं, पूर्वी चरित जें तें. ह. डुदाञ्धा. दानअ. पूर्वीचें चरित. २ प्रशस्त कर्म. अ. न.

अपदांतरं पदेनअंतरं पदांतरं न पदांतरं अपदांतरं, पदाने जें अंतर तें पदांतर नव्हे जें पदांतर तें. स. सहुन्न, जवळचा. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अपदिशं [illegible]

भाग· अ· न·

अपदेशः अपदिश्यतेअनद्रूपेणेत्य पदेशः, भिन्नरूपत्वानें अपदेशिजे- ला जो तो· रू· दिशधा· अतिसर्जन· अ· कपट· २ लक्ष्य· ३ निमित्त· अ· पु·

अपध्वस्तं अपध्वस्यतेस्मइत्यपध्व स्तं, भर्त्सित केला जो तो· रू· ध्वंसुधा· अधः पतनअ· निर्भर्त्सित २ चुरलेला वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अपभ्रंशः संस्कृतादपभ्रंशत्यप- भ्रंशः, संस्कृता पासून भ्रष्ट होतो जो तो· रू· भ्रंशुधा· अधः पतनअ· अपशब्द· अ· पु·

अपयानं अपगतंयानमपयानं, अ पगत म्ह· पराक्रांत जें यान म्ह· गम न तें· स· अर्थ अपक्रम शब्दाचाच· अ· न·

अपरः अपरातीतिनपरो, परइति वाअपरः, गमन करितो जो तो· किं- वा दुसरा· रू· राधा· गतिअ· २ स· ह तीच्या मागच्या जंघादिप्रदेश· अ· न· २ अन्य· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अपरस्परः अपरश्चपरश्चअपर- स्परः, क्रियानैरंतर्यजें तें· स· क्रिये चें नैरंतर्य· उ· अपरस्परंगच्छंति· अ· न· २ सततक्रिया करणारा · उ· अपरस्पराः सार्थागच्छंति· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अपराजिता नपराजिताअपरा जिता, नव्हे जी पराजित ती· स· वि ष्णुक्रांतानावाची एक वनोषधि· २ गो कर्णीचीवेल· आबं· स्त्री·

अपराद्धपृषत्कः अपराद्धः पृष त्कोस्मादपराद्धपृषत्कः, लक्ष्यापासू न भ्रष्ट आहे बाण ज्याचा तो· स· जा च्याबाण लक्ष्यास चुकलेला· अ· पु·

अपराधः अपगतःराधोराधनमस्मा दित्यपराधः, गेली आहे सिद्धि जा पा सून तो· स· अन्याय· अ· पु·

अपराह्णः अन्हः अपरोभागः अप राण्हः, दिवसाचा जो अपर भाग तो· स· दिवसाच्या दोन भागांतील दुस रा भाग· व पांचांतील चवथा भाग· अ· न·

अपरेद्युः अपरस्मिन्नहनिअपरे द्युः · अपर दिवसाचेठायीं · त· दुसऱ्या दिवशीं ह्याअर्थी · उ· आगतानपरेद्यु स्तान्· अव्य·

अपरोक्षं अक्ष्णः परमिति परोक्षं, - नपरोक्षमपरोक्षं, अक्षीलाजें पर

तें परोक्षं· नव्हे जें परोक्ष तें·स· प्रत्यक्ष·वि·अ·पु·न· आवं·स्त्री·

अपर्णा नविद्यंते पर्णान्यस्याइतिअपर्णा, नाहीं आहेत तपकालीं भक्ष्यलें करून पर्णे हि जीस ती·स· पार्वती·आवं·स्त्री·

अपलाप: अपलपनमपलाप:, अपलपन जें तो· कृ· लपधा·व्यक्तवाणि: अ·निषेधवचन·अ·पु·

अपवर्ग: पापेभ्य: अपवर्ज्यत इत्यपवर्ग:, पापांपासून वर्जित करितो जो कृ·वृज·मोक्ष·२त्याग·अ·पु·

अपवर्जनं अपवृज्यतेतदपवर्जनं, देइजे नें जें नें·कृ· वृजिधा·वर्जनअ·दान·अ·न·

अपवाद: अपवदनमपवाद:, अभिक्रम करून जी उक्ति तो· भर्त्सना करून भाषण· २आज्ञा·अ·पु·

अपवारणं अपवार्यते ऽनेनेति अपवारणं, आच्छादिजेतें जेणें करून तें·कृ·वृञ्धा·आच्छादनअ·आच्छादन·अ·न·

अपशद: अपकृष्टं सीदतीत्यपशद: नीच जैसें होय तैसें विशरण पावतो जो·स्वेद युक्त राहतो जो तो·कृ·षद्लृधा·विशरणअ·नीच·२पामरअ·पु·

अपशब्द: शब्दात् अपभ्रष्ट: अपशब्द:, शब्दापासून भ्रष्ट झाला जो तो·स·अपभ्रंश·अ·पु·

अपष्ठु: अपतिष्ठतीत्यपष्ठु:, प्रतिकूललें करून स्थित जो तो·कृ·ष्ठाधा·गतिनिवृत्तिअ·विपरीत·वि·उ·पु·स्त्री·न·

अपसद: विग्रहादिसर्व अपशदशब्दाप्रमाणें·

अपसर्प: अपसर्पतीत्यपसर्प: अनियत मार्गानें गमन करितो जो तो·कृ·सृप्लृधा·गतिअ·बातमीदार·अ·पु·

अपसव्यं अपगतं सव्यादपसव्यं, सव्यापासून जें अपगत तें·स·दक्षिण ह्म·उजवें अंग·२विपरीत·वि·अ·पु·न·आवं·स्त्री·

अपस्कर: अपकीर्यते स्वस्वस्थाने विक्षिप्यते ऽपस्कर:, स्वस्वस्थानीं टाकिजेतो जो तो·कृ·कृधा·विक्षेपअ·रथावयव·अ·पु·

अपस्नात: अपगतं स्नात: अपस्नात:, मृता प्रत स्नान केला जो तो·स·मृतोद्देशानें स्नान केलेला·अ·पु·

अपहार: अपहरणमपहार:, अप

हरण जें तो· कृ· हृञ्‌धा· हरणअ·
हरण करून घेणें· अ· पु·

अपांगः अपकृष्टान्यंगानियस्मादि ‍त्यपांगः, अपकृष्ट म्ह· आकर्षितआ हेत अवयव जापासून तो· डोळ्यां-च्या एक देश· २ कपाळावरील कस्तू रीचा वगैरे तिलक· अ· पु·

अपांगदर्शनं अपांगेनदर्शनमपां गदर्शनं, नेत्रप्रांतें करून जें अवलो कन तें· स· मुरडून पाहणें· अ· न·

अपाची अपांचतिसूर्यमित्यपाची, मध्यभागीं सूर्यानें पूजित करित्ये-जीती· कृ· अंचुधा· गतिपूजनअ· दक्षिणादिशा· ईवं· स्त्री·

अपानः अपानंत्यनेनेति अपानः, ज्याचा वाहण्यानें प्राणि जीवन पा वतात तो· कृ· अनधा· प्राणनअ· गुदद्वारचा वायु· २ गुदद्वार· अ· पु, अ· न·

अपामार्गः अपमार्जत्यनेनेति-अपामार्गः, शुद्धि करिताहेत जेणें करून तो· कृ· मृजूधा· शुद्धिअ· आघाडाचें झाड· अ· पु·

अपांपतिः अपांपतिरपांपतिः, अप् ज्या त्यांचा जो पति तो· ष· स· मुद्र· इ· पु·

अपावृतः अपगतमावृतमावरणं यस्येत्यपावृतः, अपगत म्ह· गेलें· आहे आवरण ज्याचें तो· स· स्वतंत्र वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अपासनं अपास्यतेतदपासनं, मा रिजेतें जें तें· कृ· असुधा· क्षेपणअ· वध· अ· न·

अपि नपियतीत्यपि निर्णयादिका लानजाणणारा· कृ· पिधा· गतिअ· शंका· २ निंदा· ३ समुच्चय· ४ प्रश्न· ५ भय· ६ संभावना त्या अर्थी· उ· अ पिचोरोभवेत्‌ २ अपिसिंचेत्पलांडुं· ३ स्त्रियंपालयपुत्रमपि· ४ अपिजाना सिकिंचित्‌· ५ अपिस्थाणुंजयेद्रामः अव्यय·

अपिधानं अपिधीयतेअनेनेत्यपि धानं, आच्छादन करिजेतें जेणें क रून तें· कृ· डुधाञ्‌धा· धारणअ· आच्छादन· अ· न·

अपिनद्धः अपिनह्यतेस्मापिनद्धः अपिधानिन केलेला म्ह· पांघरुण घे तलेला जो तो· कृ· नहधा· बंधनअ· अंगावर वस्त्र घेतलेला· वि· अ· पु· न· आवं· स्त्री·

अपूप: नपूयतेइतिअपूप:, नाहीं विशरण पावत ह्म. आयते वगैरे पे- ह्मं फार दिवस टिकतो जो तो. ह्म. पू यीधा. विशरण अ. वडा. घारगा. अ नरसा वगैरे. अ. पु.

अपोगंड: नपोगंड:अपोगंड:, नव्हे जो पोगंड ह्म. परिपूर्णावयव तो. स. स्वन:सिद्धन्यूनावयव. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अप्पति: अपांपतिरप्पति:, उदकां चा जो स्वामी तो. स. वरूण. इ. प्र.

अपित्तं अपांपित्तमिव अपित्तं, उ दकांच्या पित्तासारखें जें तें. स. अ- ग्नि. अ. न.

अप्रकांड: नप्रकांडोस्यतिष्ठतीस प्रकांड:, नाहीं आहे प्रकांड ह्म. कां डीं जास तो. स. आम कांडेनसून मुळालाच खांद्या फुटले ला वृक्ष. अ. पु.

अप्रगुण: प्रगुणात्भिन्न:अप्रगु- ण:, प्रगुणाहून जो भिन्न ह्म. प्रगु ण विरोधी तो. स. व्याकुळ. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अप्रत्यक्षं नप्रत्यक्षं अप्रत्यक्ष, नव्हे जें प्रत्यक्ष तें. स. इंद्रियातीत ह्म. अ तींद्रिय. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अप्रधानं प्रधानादन्यत् अप्रधानं, प्रधानाहून जें भिन्न ह्म. इतर तें. स. मुख्य नव्हे तें. अ. न.

अप्रहतं नप्रहन्यते हलादिभिर प्रहतं, हलादिकांनी जें कृष्ट केलेलें नाहीं तें. ह्म. हनधा. हिंसा अ. नाग रलेलें नाहीं असें शेत. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अप्राग्र्यं प्राग्र्याद्भिन्न मप्राग्र्यं, प्रा- ग्र्याहून जें भिन्न तें. स. अप्रधान. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अप्सरस: अद्भ्य:संसरंतीत्यप्सर स:, उदकापासून संसरण पावता त ज्यास्या. ह्म. सृधा. गति अ. देव लोकींच्या स्त्रिया. स. स्त्री. ब.

अफल: नफलान्यस्येति अफल:, नाहीं आहेत फलें जीं तीं जास तो. स. फलहीन वृक्षादिक. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अबद्धं नबध्यतेस्मइत्यबद्धं, संबंधा दिकानें बांधिलें नाहीं ह्म. विसंगत बोलणें जें तें. ह्म. बधधा. बंधन अ. अर्थहीन भाषण. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

अबद्धमुख: अबद्धंमुखं यस्याबद्धमुखः, अनियमित आहे मुख ज्याचें तो· स· ज्याचा मुखानें अबद्ध भाषणें वारंवार निघतात तो· वि·अ·पु·न· आबं· स्त्री·

अबला अल्पंबलंयस्याअबला, अल्पआहे बल जीस ती· स· बायको· आबं· स्त्री·

अबाध: नबाधायस्येत्यबाधः, नाहीं आहे बाधा ह्म· पीडा जास तो· स· निराबाध· वि·अ·पु·न· आबं· स्त्री·

अब्ज: अप्सुजातःअब्जः, उदकांपासून जो जात ह्म· उत्पन्न तो· कृ· जनीधा· प्रादुर्भावअ· चंद्र· २ शंख· ३ कमल· अ·पु· २ अ·पु· ३ अ·न·

अब्धि: आपोधीयंतेअत्रेतिअब्धिः उदकें जींतीं धीयंतेअत्र ह्म· धारण करितात जाचेठायीं तो· कृ· धाञ्धा· धारणअ· समुद्र· इ·पु·

अब्धिकफ: अब्धेः कफइवाब्धिकफः, समुद्राच्या कफाच्या परीजो तो· स· समुद्रफेण· अ·पु·

अब्जयोनि: अब्जंयोनिर्यस्यसःअब्जयोनिः, विष्णूचें नाभिकमळ आहे उत्पत्तिस्थान जाचें तो· स· ब्रह्मदेव इ·पु·

अब्जिनीपति: अब्जिनीनांपतिरब्जिनीपतिः, कमलिनीचा जो पति तो· स· सूर्य· इ·पु·

अब्द: आपोददातीत्यब्दः, उदकातें देतोजो तो· कृ· दाणधा· दानअ· मेघ· २ वर्ष· ३ पर्वतविशेष· अ·पु·न· २ अ·पु· ३ अ·पु· ४ मुस्तक मोथा· अ·पु·

अब्रह्मण्यं ब्रह्मणिसाधुब्रह्मण्यं, नब्रह्मण्यं अब्रह्मण्यं, ब्राह्मणाविषयीं जें साधु तें ब्रह्मण्य नव्हे जें ब्रह्मण्य तें· स· वधानर्ह ब्राह्मणादिकांस सदोष भाषण· अ·न·

अभयं नभयमस्मादित्यभयं, नाहीं आहे भय जें तें जा पासून तें· स· काव्यावाक्याचें मूळ· अ·न·

अभया नभयमस्या इत्यभया, नाहीं आहे भय जें तें जीस किंवा जीपासून लोकांस ती· स· हिरड्याचें झाड· आबं· स्त्री·

अभाषणं नभाष्यतेनदभाषणं, नाहीं बोलिजेतें जें तें· कृ· भाषधा· व्यक्तवाक्अ· मौन· अ·न·

अभिक: अभीक: अभिकामयतेअभिकः, इच्छाकरितोजो तो· कृ·

क्रमुधा. कांतिअ. कामुक, कामाविष्ट. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अभिक्रमः अभिक्रमणमभिक्रमः शत्रूवर जें गमन तें. क्रु. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. निर्भयपणीं शत्रूंवर शूरांचें गमन तें. अ. पु.

अभिख्या अभिख्यानमभिख्या, अभिख्यान म्ह. नाम किंवा शोभा जीती. क्रु. ख्याधा. प्रकथनअ. नाम २ कीर्ति. ३ कांति. आवं. स्त्री.

अभिख्यानं अभिशंसनमभिख्यानं, अभिशंसन जें तें. क्रु. शंसधा. स्तुतिअ. लोकापवाद. अ. न.

अभिग्रहः अभिग्रहणमभिग्रहः, अभिग्रहण जें तो. क्रु. गृहूधा. ग्रहणअ. कलहाव्हान फिर्याद. अ. पु.

अभिग्रहणं अभितोग्रहणमभिग्रहणं. आसमंताद्भागीं जें ग्रहण तें. क्रु. गृहूधा. ग्रहणअ. चौर्य. अ. न.

अभिघाती अभिहंतुंशीलमस्याभिघाती, नाश करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. शत्रु. इन्. पु.

अभिचारः अभिचरणमभिचारः अभिचरणा जें तो. क्रु. चरधा. गति अ. हिंसात्मक कर्म. अ. पु.

अभिजनः अभिजन्यंतइत्यभिजनः, उत्पन्न होइजे तो जो तो. क्रु. जनधा. जननअ. वंश, कुल. २ कुलमुख्य, कुलदीपक. ३ ख्यातलोक. अ. पु.

अभिजातः अभिजायतेस्माभिजातः, सर्वत्र प्रसिद्ध झाला जो तो. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. कुलीन. २ पंडित. ३ नीतिमान्. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अभिज्ञः अभितःसर्वतोजानातीत्यभिज्ञः, सर्ववेत्ता जो तो. क्रु. ज्ञाधा. अवबोधनअ. प्रवीण. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

अभितः अभिमुखंउभयतइतिवा-अभितः, सन्मुख किंवा दोहीं कडून. न. सन्मुख. २ सामीप्य. ३ दोहीं कडून. ४ शीघ्र. ५ साकल्य. उ. वाराणसीमभितोभागीरथिः. अभितोहिंस्त्रकोहंति. अभितःकुरुचामर्वी. ३ अभितोधीच. ४ अभितोवनराइः. अव्य.

अभिधानं अभिधीयतेनइत्यभिधानं, अभिधीयतेस्म बोलिजे तें जें तें. क्रु. धीधा. अनादरअ. नाम. अ. न.

अभिध्या अभिध्यानमभिध्या, जिरंतर परकीय द्रव्याचें चिंतन जें ती. क्रु.

ध्यैधा· चिंताअ· दुसऱ्याच्याधनाची इच्छा· आबं· स्त्री·

अभिनयः अभिमुखेनर्थोनीयते। नेनेत्यभिनयः, अभिमुखत्वानें ह्म· सन्मुखवत्वें करून वाक्यार्थ नेइजेतो· ह्म· जाणविला जातो जेणें करून तो· कृ· नीञ्धा· प्रापणअ· हस्तादिकानें इतरांस आपणे ह्मटल्या वाक्याचा· अर्थाचा भाव करून दाखविणें· अ· पु·

अभिनवः अभि नूयत इत्यभिनवः स्तविजेला जो तो· कृ· णुधा· स्तुतिअ· नूतन, नवा· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अभिनिर्मुक्तः अभिसर्वसायंतनं कर्म निश्चयेनमुक्तंयेनाभिनिर्मुक्तः सायंकालचें कर्म निश्चयें करून सो डलें आहे जानें तो· स· सूर्याचाअ· स्तमान काळीं निजलेला· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अभिनिर्याणं अभिनिर्यातिरभि निर्याणं, सन्मुखगमन जें तें· कृ· या धा· प्रापणअ· प्रयाण· अ· न·

अभिनीतः अभिनीयत इत्यभिनीतः, नीतीला अनुसरिजेतो जो तो· कृ· नीञ्धा· प्रापणअ· नीतीचा· २ फल प्रशस्त· ३ भूषित· ४ कोपिष्ट· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अभिपन्नः अभिपद्यतेस्माभिपन्नः आपत्ति पावता झाला जो तो· कृ· पद धा· गतिअ· ज्यास विपत्ति प्राप्त झाली तो· २ अपराधी· ३ शत्रूनें आक्रांत· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अभिप्रायः अभिप्रयणंअभिप्रायः अभिप्रयण जें तो· कृ· प्रीञ्धा· तर्पण अ· आशय· अ· पु·

अभिभूतः अभिभूयतेस्मेत्यभिभूतः, अभिभवलेला ह्म· पराजय पा विजेला जो तो· कृ· भूधा· सत्ताअ· प राभव पावलेला· वि· अ· पु· न· आबं· स्त्री·

अभिमर्दः अभिमर्दनमभिमर्दः, आसमंताद्भागीं जें मर्दन तो· कृ· मृ द्धा· क्षोदअ· युद्ध· अ· पु·

अभिमानः अभिसर्वतोमानः अभिमानः अभिमननमभिमानोवा, आसमंताद्भागाचाठायीं जोमान ह्म णजे गर्व तो· अथवा जाणणें जें तें· स· २ कृ· मीञ्धा· हिंसाअ· अहंकार २ गर्व· ३ ज्ञान· ४ प्रेमा· ५ हिंसा· अ· पु·

अभियातिः अभितोयातीतिअभि

याति:, नाश बुद्धीनें सन्मुख येतो जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. शत्रु. इन्. पु.

अभियाती अभियातुं शीलमस्येत्यभियाती, हनन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. याधा. प्रापणअ. शत्रु. इन्. पु.

अभियुक्त: अभियुज्यते इत्यभियुक्त:, नियोजिला जो तो. कृ. युजिर्धा. योगअ. वादी. अ. पु.

अभियोग: अभियोजनमभियोग: अभियोजन जें तो. कृ. युजिर्धा. योग अ. फिर्याद. ३ अद्भुतप्रश्न. अ. पु.

अभिरूप: अभिलक्षं रूपमस्याभिरूप:, पाहण्यास योग्य आहे रूप ह्मणजे स्वरूप ज्याचें तो. स. पंडित. अ. पु.

अभिलाव: अभिलवनमभिलाव: अभिलवन जें तो. कृ. लुञ्धा. छेदन अ. धान्यादि कणिशांचे छेदन. अ. पु.

अभिलाष: अभिलषणमभिलाष: अभिलषण जें तो. कृ. लषधा. कांति अ. इच्छा. अ. पु.

अभिलाषुक: अभिलष्यतितच्छील: अभिलाषुक: अभिलाषशील ह्मणजे इच्छाशील जो तो. कृ. लषधा. कांति अ. अभिलाषशील. वि. अ. पु. न. आं. स्त्रीलिंगीं.

अभिवादक: अभिवादयतितच्छील: अभिवादक:, अभिवादन स्वभाव ज्याचा जो तो. कृ. वदिधा. अभिवादन अ. वंदनशील. वि. अ. पु. न. आव. स्त्री.

अभिवादनं अभिमुख्येन वाद्यते आशी: क्रियते अनेनेति अभिवादनं, अभिमुख्यत्वानें आशीर्वाद कीजे तो जेणें करून तें. कृ. वदधा. संदेशवचन अ. नामगोत्रोच्चार पूर्वक जो नमस्कार तें. अ. न.

अभिव्याप्ति: अभिव्यापनमभिव्याप्ति:, आसमंतात् भागीं जें व्यापन तें. कृ. आप्लृधा. व्याप्ति अ. सर्वत्र व्याप्ति. इ. स्त्री.

अभिशस्त: अभिशस्यते स्म इत्यभिशस्त: अभिशापिजेला जो तो. कृ. शसुधा. हिंसा अ. लोकापवादानें दूषित. वि. अ. पु. न. आव. स्त्री.

अभिशस्ति: अभिशासनमभिशस्ति:, अभिशासन जें ती. कृ. शसुधा. हिंसादिक अ. याचना. इ. स्त्री.

अभिशाप: अभिशपनमभिशाप:, अभिशपन ह्मणजे खोटेंच पापी असें ह्मणणें जें तो. कृ. शपधा. आक्रोश अ.

मिथ्याणाणेद्भव· अ·पु·

अभिषुतं अभिषूयतेस्मइत्यभिषुतं, कुंडनकरिजेनें जें तें· कृ· षूञ्धा· पीड नअ· कांजिक· अ·न·

अभिषंगः अभीषंगः अभिषंजनमभिषंगः, अहूतीं अभिषंजन ह्म· संगतिजन्य शिव्या देणें· उपसर्गवळा नें हा अर्थ होतो· षंजधा· संगअ· गाळिप्रदान· अ·पु·

अभिषवः अभिसवनमभिषवः, अभिसवन जें तो· कृ· षुञ्धा· स्नपन, स्नान, सुरासंधान अ· मद्यसंधान· २ सोमाभिषव, सोमवल्लीचें कुंडन· अ·पु·

अभिषस्तिः अभिषसनमभिषस्तिः अभिषसनजें ती· कृ· षसधा· स्वप्नअ· इ· स्त्री·

अभिषेणनं सेनयाअभियानमभिषेणनं, सेनासहित शत्रुसन्मुख जें जाणें तें· कृ· याधा· प्रापणअ· शत्रुसन्मुखसेनासहितगमन· अ·न·

अभिष्टुतः अभितःस्तुतः अभिष्टुतः, सर्वत्रस्तविजेला जो तो· कृ· ष्टुञ्धा· स्तुतिअ· स्तुति केलेला· वि· अ·पु· न· आबं· स्त्री·

अभिसंपातः अभिसंपतनमभिसंपातः, आसमंताद्भागें करून जें संपतन तो· कृ· पत्लृधा· गतिअ· युद्ध· अ·पु·

अभिसरः अभिसरतीत्यभिसरः अभिलक्षून गमन करितो जो तो· कृ· सृधा· गतिअ· चाकर· अ·पु·

अभिसारिका अभिसरतीत्यभिसारिका, गमन करिते जी ती· कृ· सृधा· गतिअ· नवऱ्याचा मर्जी प्रमाणें संकेतस्थानीं जाणारी स्त्री· आबं· स्त्री·

अभिहितं अभिधीयतेस्मइत्यभिहितं, बोलिजेलें जें तें· कृ· डुधाञ्धा· धारणादिअ· सांगितलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अभिहारः अभिहरणमभिहारः, अभिहरण जें तो· कृ· हृञ्धा· हरणअ· चोरी· २ अद्भुनग्रह· ३ फिर्याद· अ·पु·

अभिहतः अभितो हन्यतेस्मइत्यभिहतः, आसमंताद्भागीं भग्न दर्प होता झाला जो तो· कृ· हनधा· हिंसाअ· पराभव पावलेला· वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अभीक्ष्णं अभिक्ष्णोतीत्यभीक्ष्णं, निरंतर रूपार्थाला पालन करितें जें तें कृ·

क्ष्णुधा. मैजनअ. निरंतर. २ पुनःपुनः त्याअर्थी. उ. अभीक्ष्णमुष्णोरपिनस्यसो ष्मणः, २ अभीक्ष्णमक्षुण्णतयाभिकुर्वं मं. को. सर्वदाहादि अर्थ आहे. याशब्दा चा अनव्ययांत हिपाठ आढळतो नेव्हां. अ. न.

अभीप्सितं अभ्याप्तुमिष्यते अभीप्सि तं, जिंकून निकडून प्राप्त व्हावया कार णें इच्छिजेतें जें तें. कृ. आप्लृधा. व्या- प्तिअ. इष्ट, प्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभीरः अभि अभित ईरयतीति अभी रः, आसमंताद्भागीं वनांत गमन करि तो जो तो. कृ. ईरधा. गतिअ. गवळी. अ. पु.

अभीरुः नभीरुः अभीरुः, स्थिर प- णानें भीरु नव्हे जीतीस्त्रशतावरी. उ. स्त्री. २ भित्रा नव्हे जो तो. वि. उ. स्त्री. न.

अभीरुपत्री नभीरूणिपत्राणियस्याः अभीरुपत्री, नभीरु स्. स्थिर आ हेत पत्रें जीचीं ती. अभीरु शब्दाचा पहिला अर्थ तोच याचा. ई. स्त्री.

अभीशुः ईषनेवतीशुः, अभिगत ई शुरभीशुः. सवल गम नांकवा हिंसाक रितो जो तो इशु अभिगत स्. याम जो इशु तो. स. राज्जू. २ किरण. उ. पुं.

अभीष्टं अभितइष्यतइत्यभीष्ट. असमंता द्भागीं इच्छिजेतें जें तें. कृ. इषधा. इच्छाअ. प्रिय. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यग्रः अभिमुखमग्रमस्यासौ अभ्य ग्रः, अभिमुख आहे अग्र जीचें तो. न. स मीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यंतरं अभिगतमंतरं अभ्यंतरं, अ भिगत स्. विद्यमान जो अवकाश तें. स. अंतराल, मधील, अवकाश. अ. न.

अभ्यमितः अभ्यम्यतेस्मइत्यभ्यमितः रोगिष्ट झाला जो तो. कृ. अमधा. रोगअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यमित्रीणः अभ्यमित्रीयः

अभ्यमित्र्यः अमित्रस्याभिमुखमभ्य मित्रं तदलंगच्छत्यभ्यमित्रीणः शत्रू- च्या जें सन्मुख तें अभ्यमित्र त्याप्रत अ लंत गमन करितो जो तो. त. जो शूर स्वसामर्थ्यें करून युद्ध करण्याकरितां शत्रूंच्या सन्मुख जातो तो. अ. पु.

अभ्यर्णः अभ्यर्द्यतेस्मइत्यभ्यर्णः आ समंताद्भागीं हिंसन करितो जो तो. कृ. अर्दधा. हिंसाअ. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यवकर्षणं अभ्यवकृष्यतेनेनेत्य भ्यवकर्षणं, अभ्यवकर्षण स्. आकर्षण

करिजेतें जेणें करून तें. क्र. हृ धा. वि लेखनं अ. शल्य काढून टाकणें. अ. न.

अभ्यवस्कंदनं अभ्यवस्कंद्यते इत्यभ्यवस्कंदनं, शोषण करिजे तें जें तें. क्र. स्कंदृ धा. गतिशोषण अ. रूपटानें केलेलें गतिशोषण. अ. न.

अभ्यवहृतं अभ्यवह्रियते स्म इत्यभ्यवहृतं, भक्षण केलें जें तें. क्र. ह्री. धा. लज्जा अ. भक्षित, खाल्लेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्याख्यानं अभ्याख्यातिरभ्याख्यानं, मिथ्या जें कथन तें. क्र. ख्या धा. कथन अ. असत्याक्षेप, आरोप. अ. न.

अभ्यागमः अभ्यागमनमभ्यागमः शत्रूच्या अभिमुख स. सन्मुख जाणें क्र. गम्लृ धा. गति अ. युद्ध. अ. पु.

अभ्यागारिकः अभ्यागारे नियुक्तः अभ्यागारिकः गृहाच्या ठायीं अत्यंत जो नियुक्त तो. न. कुटुंबपोषणादिव्यापारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्यादानं अभिमुख्येन आदानमभ्यादानं, अभिमुख्यें करून जें आदान स. प्रारंभ तें. क्र. डुदाञ् धा. दान अ. आरंभः अ. न.

अभ्यांतः विग्रहादि सर्व अभ्यमितशब्दाप्रमाणें.

अभ्यामर्दः अभ्यामर्दनमभ्यामर्दः सन्मुख पेषण करणें जें तें. क्र. मृद् धा. क्षोद अ. युद्ध. अ. पु.

अभ्याशः अभ्यश्यन इत्यभ्याशः, समीप व्याप्त करिजे तो जो तो. क्र. अशूङ् धा. व्याप्ति अ. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

अभ्यासः विग्रहादि सर्व अभ्याशशब्दप्रमाणें.

अभ्यासादनं अभ्यासाद्यते, अभ्यासादनं, प्रहारानें शक्तिनाश करिजे तें जें तें. क्र. षद्लृ धा. अवसादन अ. अर्थ अभ्यवस्कंदन त्या शब्दाप्रमाणें. अ. न.

अभ्याहारः अभ्याहरणमभ्याहारः अभ्याहरण जें तो. क्र. चोरी. अ. पु.

अभ्युत्थानं अभ्युत्थितिरभ्युत्थानं, अभ्युत्थान जें तें. क्र. ष्ठा धा. गतिनिवर्तन अ. उत्थानपूर्वक सत्कार. अ. न.

अभ्युदितः अभि सर्वतः उदितो यस्मिन् गतं प्रातस्तनं कर्म यस्मात्सोऽभ्युदितः, प्रातःकालचें सर्व कर्म गेलें आहे ज्यापासून तो सूर्योदयकालीं निजलेला पुरुष. अ. पु.

अभ्युपगमः अभ्युपगमनमभ्युपगमः, अभ्युपगमन ह्म. अंगीकार जो तो. क्रु. गम्लृधा. गति अ. स्वीकार. अ. पु.

अभ्युपपत्तिः अभ्युपपदनमभ्युपपत्तिः, अभ्युपपदन जें ती. कृ. पद्-धा. गति अ. स्वीकार. इ. स्त्री.

अभ्युषः अभ्यूषः अभ्योषः अभ्युषति अभ्यूष्यते अनेन वा अभ्युषः, दाह करितो किंवा रोगोत्पादन करितो अथवा रोग अतिभक्षणानें उत्पन्न होतो जेणें तो. कृ. उषधा. दाह अ. २ ऊषधा. रुजा अ. पोळी. अ. पु.

अभ्रं अभ्राति स्थैर्यं गच्छतीति अभ्रं, स्थैर्याप्रत गमन करितें ह्म. स्थिरतानें राहतें जें तें. कृ. अभ्रधा. गति अ. आकाश, मेघ. अ. न.

अभ्रकं अभ्रस्य प्रतिकृतिरिवाभ्रकं, अभ्राची प्रतिकृति ह्म. प्रतिमा त्यासारखें जें तें. न. अभ्रक त्या नावानें प्रसिद्ध आहे तें. अ. न.

अभ्रपुष्पः अभ्रमिवाभ्रसमये वा पुष्पमस्येत्यभ्रपुष्पः, अभ्रासारिखें किंवा अभ्रकाळीं आहे पुष्प ज्याचें तो. स. वेताचें झाड. अ. पु.

अभ्रमातंगः अभ्रे आकाशे मेघे वा विद्यमानो मातंगः अभ्रमातंगः, आकाशीं अथवा मेघाचाठायीं राहतो जो मातंग तो. स. ऐरावत. अ. पु.

अभ्रमुः अभ्रे आकाशे माति इति अभ्रमुः, आकाशाचे ठायीं राहती जी ती. कृ. माधा. मानार्थक अ. ऐरावतगजाची पत्नी. उ. स्त्री.

अभ्रमुवल्लभः अभ्रमोर्वल्लभः अभ्रमुवल्लभः, अभ्रमूचा जो वल्लभ ह्म. प्रियतो. स. इंद्राचा हत्ती. अ. पु.

अभ्रिः अभ्रतीत्यभ्रिः, गमन करिते जी ती. कृ. अभ्रधा. गति अ. गलबतांतील लांकडांचा मळ काढण्याची लांकडाची कुदळ. इ. स्त्री.

अभ्रियं अभ्रे भवं अभ्रियं, अभ्र ह्म. मेघ त्याचे ठायीं जें उत्पन्न तें. त. मेघोत्पन्नाचें नाव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अभ्रेषः न भ्रेषः अभ्रेषः, नव्हे जो भ्रेष ह्म. अनवस्थान तो. स. नीति अ. पु.

अमत्रं अमतीत्यमत्रं, गमन करितें जें तें. कृ. अमधा. गति अ. पात्र, भांडें. अ. न.

अमरः नम्रियत इत्यमरः, वह्नका

ळ·पर्यंत नाहीं मरण पावत जोतो· - कृ·मृङ्धा·प्राणत्याग अ·देव·अ·पु·

अमरावती अमराः संत्यस्यामित्यमरावती, अमर ह्म·देव आहेत जीचा ठायींती·न·इंद्राचीनगरी·ई·स्त्री·

अमर्त्यः नमर्त्यः अमर्त्यः· मरणधर्मी जो नव्हे तो·स·देव·अ·पु·

अमर्षः मर्षणंमर्षः नमर्षः अमर्षः, मर्षण ह्म·सहन जें तोमर्ष नव्हे जो मर्ष तो·स·क्रोध·अ·पु·

अमर्षणः मर्षणशीलोमर्षणः नमर्षणः अमर्षणः, सहनशील जो तो मर्षण नव्हे जो मर्षण तो·कृ·मृषुधा·सह नअ·कोपशील·वि·अ·पु·न·आ·स्त्री

अमलं नमलोस्य अमलं, नाहीं आहे मल जास तें·स·अभ्रक·अ·न·२ निर्मल·वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

अमला नमलो यस्याः सा अमला, नाहीं आहे मल जो तो जीस ती·स·भुईआंवळीचा वृक्ष·आ·स्त्री·

अमांसः अल्पंमांसंयस्यसः अमांसः, अल्प आहे मांस ज्याचें तो·स·अशक्त·वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

अमा नमानीत्यमा, जो मान ह्म·प्रमाण करीत नाहीं तो·कृ·माङ्धा·मान अ·सह वर्तमान समीपत्या अर्थी·उ·पुत्रेण अमाभुंक्ते·अव्य·२ अमात्य·अ पु·३ अमावास्या·आ·स्त्री·

अमात्यः अमासहसमीपेवाभवः अमात्यः, सह वर्तमान किंवा समीप जो झाला तो·न·प्रधान·अ·पु·

अमावस्या चंद्रार्कावमासहवसनोत्रेत्यमावस्या·चंद्रसूर्य अमायुक्त राहता हेत जीचाठाईं नी·तिथि·आ·स्त्री·

अमावास्या विग्रहादिसर्व अमावस्याशब्दाप्रमाणें

अमितः नमितः अमितः, नव्हे जो मित ह्म·परिमित तो·स·अपरिमित·वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

अमित्रः अमतीति अमित्रः, पीडा करितो जो तो·कृ·अमधा·रोगअ·शत्रु·अ·पु·

अमुत्र अमुष्मिन्नित्यमुत्र, परलोकाचाठायीं·न·अम्यांनरीं त्या अर्थी·उ·इहचामुत्रेनस्यकर्मणः फलंभुंक्ष्व·अव्य·

अमृणालं मृणालसादृश्यमत्रेतिमृणालं नमृणालममृणालं, मृणालसादृश्य आहे ज्याचे ठायीं तें मृणाल नव्हे जें मृणालतें·स·काळ्यावाळ्याचें मूळ·अ·न

अमृतं नम्रियंतेनेनेत्यमृतं, देवादि वन पावताहेत जेणेंकरून तें. कृ. मृङ् धा. प्राणत्यागअ. मोक्ष ह्म. मुक्ति. २ उदक. ३ यज्ञशेष, पुरोडाश. ४ अमृत. ५ होमशेष. ६ अजगर ७ मागित ल्यावांचून मिळालेलें. अ. न.

अमृता नमृयतइत्यमृता, नाहींमरतजी जी ती. कृ. मृङ् धा. प्राणत्यागअ. आंव ळीचें झाड. २ गुळवेल. ३ हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

अमृतांधाः अमृतमंधोन्नंयस्यसः अमृतांधाः, अमृत आहे अंध ह्म. अन्न जें तें जाचें तो. स. देव. स. पु.

अमोघा नमोघा अमोघा, नव्हेजी मोघा ती. स. वनौ० जिला पाडळी पाहाड मूळ असें ह्मणतात ती. २ वावडंगाचें झाड. आ. स्त्री.

अंबरं अंबनमंबः शब्दः तंवातीत्यंबरं अंब ह्म. शब्द त्यासन देतें जें तें. कृ. राधा. दानअ. आकाश. २ वस्त्र. अ. न.

अंबरिषं अंबरीषं अंबंतेधाना द्योत्रांबरीषं, शब्द करिताहेत धानादि क जाचेठायीं तें. कृ. अबि धा. शब्दअ. चणे वगैरे भाजण्याचें पात्र, खापर. अ. न.

अंबष्ठः अंबेतिष्ठतीति अंबष्ठः, अंब देशीं राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनि वृत्तिअ. वैश्यचेठायीं ब्राह्मणा पासून झालेला पुत्र. अ. पु.

अंबष्ठा अंबेवमातेवतिष्ठतीति अंबष्ठा, आवासीगंध्यादिदानानें सुखदाच्वी जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. जुईचें झाड. २ पाहाडमूळ. ३ चुक्याचीभाजी. आ. स्त्री.

अंबा अंब्यते शब्द्यतइत्यंबा, मधुरो क्तीनीं ह्म. कल्याणप्रदोक्तींनीं निरंतर बोलिजेत्येजी ती. कृ. अंबिधा. शब्द अ. आई. २ पार्वती. आ. स्त्री.

अंबिका अंबेवांबिका, अंबाजी ती क अंबिका. न. पार्वति. आ. स्त्री.

अंबु अंबतइत्यंबु, शब्द करितें जें तें. कृ. अबिधा. शब्दअ. उदक. उ. न.

अंबुकणः अंबुनः कणः अंबुकणः उदकाचा जो कण ह्म. तुषार तो. स. ज लाचा कण. अ. पु.

अंबुजं अंबुनः जातं अंबुजं, उदकापा सून जें जात ह्म. झालें तें. स. कमल. अ. न.

अंबुभृत् अंबुबिभर्तीति अंबुभृत्, अंबु ह्म. उदक त्यासन धारण करितो जो

तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मेघ.
त. पु.

अंबूकृतं निष्ठीवनसंपर्कादनंबु अं
बु अंकारि अंबूकृतं, निष्ठीवनसंपर्का
नें अनंबु होत्सातें अंबु करिजेलें जें तें.
कृ. कृञ्धा. करणअ. लालाकणयुक्त
भाषण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अंभः आप्नोतीत्यंभः, व्याप्त करितें
जें तें. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ. उदक.
स्. न.

अंभोरुहं अंभसिरोहतीत्यंभोरुहं,
उदकाचाठायीं उत्पन्न होनें जें तें. कृ. रु
हधा. प्रादुर्भावअ. कमळ. अ. न.

अम्मयं अपांविकारः अम्मयं, उद
कांचा जो विकार तें. त. जलविकार.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अम्लः अंब्यनेशब्द्यते भोक्तृभिरिति
अम्लः अमतिरुजत्यरुचिमितिवा
भोक्त्यानीं भक्षणकालीं सशब्द भाक्षि-
जेतो जो तो. अथवा अरुचीचा नाश
करतो जो तो. कृ. अबिधा. शब्दअ. २
अमधा. रोगअ. आंबट. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

अम्ललोणिका अम्लाचासोलोणि-
काचअम्ललोणिका, अम्लस्न. आंबट अशी
लोणिका ती. स. चुकाची भाजी. आ. स्त्री.

अम्लवेतसः अम्लश्चासौवेतसश्च
अम्लवेतसः, अम्ल असा जो वेतस
तो. स. वेताचा एक भेद. अ. पु.

अम्लानः नम्लायतिम्लेत्यम्लानः.
नाहीं म्लान होता झाला जो तो. कृ. म्लै
धा. हर्षक्षयअ. म्लान न होणारा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री. २ आबोलीचा
नें फुलझाड. अ. पु. ३ कोरंट्याचें झा
ड. अ. पु.

अम्लिका. अम्लीका अम्लोरसो
स्यस्याइति अम्लिका, अम्ल आहे र
स जो नो जीचा ती. त. चिंचेचें झाड.
आ. स्त्री.

अयः एत्यनेन सुखमिति अयतेइति
वा अयः, येतें आहे सुख जेणें करून
अथवा गमन करितें जें तें. कृ. इण्धा.
गतिअ. उत्कृष्ट दैव. २ लोह. अ. पु.
२ स्. न.

अयनं अयते कोनिलायं तेजना अने
नेतिवा अयनं, सूर्य किंवा जन गमन क
रितात जेणें करून तें. कृ. अयधा. ग
तिअ. तीन ऋतूंचें एक दक्षिण व उत्त
र अयन. २ मार्ग. अ. न.

अयस्कांतः अयोलोहंकामयतीत्य

यस्कांतेः, लोहाग्रत कामयति स्म. आकर्षणद्वारा इच्छा करितो जो तो. क्रु. कमुधा. कांतिअ. लोहचुंबक. अ. पु.

अयःप्रतिमा अयसः प्रतिमा अयः प्रतिमा, लोखंडाची जी प्रतिमा ती. स. लोहप्रतिमा. आ. स्त्री.

अयि अय्यनइति अयि, मधुर भाषणादिकें करून प्राप्त होतो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. कोमल भाषणार्थी अव्य.

अयोग्रं अयो ऽग्रेस्यायोग्रं, लोखंड आहे अग्रभागीं ज्याचा तें. स. मुसळ. अ. न.

अरं इयर्तीत्यरं, गमन करितें जेंतें. कृ. ऋधा. गतिअ. शीघ्र. अ. न.

अरघट्टः अरैश्चक्रावयवसदृशैः काष्ठैर्घट्यतेइत्यरघट्टः, चक्राच्याआरांसारख्या काष्ठांनीं युक्त जो तो. कृ. घट्टधा. चलनअ. रहाट. कूप. अ. पु.

अरडुः इयर्तीतिअरडुः, सरळ गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. दिंडाचा वृक्ष. उ. पु.

अरणिः अरणी ऋच्छत्यग्निमस्मिन्निरितिअरणिः गमन करितो सं-उत्पन्न होतो अग्नी ज्याचे ठायीं तो. कृ. ऋधा. गतिअ. विस्तव उत्पन्न करण्याकरितां मंथन करण्याचें लांकूड. इ. पु.

अरण्यं अर्यतेतदरण्यं, गमन करिजेतें जें तें. कृ. ऋधा. गतिअ. रान. अ. न.

अरण्यानी महदरण्यमरण्यानी, मोठें जें अरण्य ती. स्वाप्र. मोठें वन. ई. स्त्री.

अरत्निः नरत्निःअरत्निः. नव्हे जीरत्नी ती. स. विस्तृत जी कनिष्ठांगुली तद्युक्तमुष्टिसहित जो हात तो. इ. पु. स्त्री.

अररं इयर्तीत्यररं, गमन करितें जें-तें. कृ. ऋधा. गतिअ. कपाट, घर. अ. न.

अरारिः विग्रहादिअर शब्दाप्र. इ. स्त्री.

अररी विग्रहादिअरर शब्दाप्र. ई. स्त्री.

अरलुः इयर्तीत्यरलुः, गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. दिंड्याचें झाड. उ. पु.

अरविंदं अरान् केसरान् विंदतीत्यरविंदं, अर म्ह. केसर त्यांनें प्राप्त होतें जें तें. कृ. विद्लृधा. लाभअ. कमळ. अ. न.

अरातिः नरातिसुखमित्यरातिः. सुख देत नाहीं जो तो. कृ. राधा. दानअ. शत्रु. इ. पु.

अरालं ऋच्छतीतिअरं अरमलतीति नरानिद्ुःखमितिवा अरालं, गमनानें

शांत देतें जें तें· किंवा दुःख देतना हीं जों तो· क्रू· अलधा· भूषणादिक अ· वक्र, वांकडा· वि·अ·पु·न·आ· स्त्री· २ अनेक पदार्थांनीं मिश्र केले ला धूप· अ·पु·

अरिः इयर्तिविरोधमरिः, विरोधाप्रत गमन करितो जो तो· क्रू· ऋधा·गति· अ· शत्रु· इ·पु·

अरित्रं ऋच्छत्यनेनेति अरित्रं, गमन करिते हे नौका जेणेकरून तें· क्रू· ऋच्छधा·गति अ·नावेचें सुकाणु·अ·न·

अरिमेदः अरिरिवमेदोयस्यसः अरिमेदः, दुष्ट आहे मेद ज्याचा तो·स·दुर्गंधि खैराचें झाड· अ·पु·

अरिष्टं नरिष्टमशुभंयस्मादित्यरिष्टं, नाहीं आहे अशुभ ज्यापासून तें· स· बाळंतणीची खोली· अ·न· २ गोरस· ३ रिठ्याचें झाड· ४ निंबाचें झाड· ५ लसूण· ६ काकपक्षि· अ·पु· क्री· अशुभ·मद्यविशेष· मरण चिन्ह·

अरिष्टदुष्टधीः अरिष्टेनदुष्टा अरिष्टदुष्टा, अरिष्टदुष्टाधीर्यस्यसः अरिष्टदुष्टधीः, अरिष्टानें जी दुष्ट झाली नम्यती· अरिष्टदुष्ट अशी आहे बुद्धी ज्याची तो· स· मरण जवळ आल्यामुळें

अभिष्ट झालेला· वि· ई· पु·स्त्री·न·

अरुणः ऋच्छतीत्यरुणः, अरुणवर्णोस्येतिवा· गमन करितो जो तो· किंवा आरक्त आहे वर्ण ज्याचा तो· क्रू· २ न· ऋच्छधा· गति अ· सूर्य· २ सूर्याचा सारथि· अ·पु· ३ यत्किंचित् तांबडा· वि· अ·पु·न·आ·स्त्री·

अरुणा अरुणोवर्णोस्याइति अरुणा· अरुण झ· आरक्त आहे वर्ण जो तो जीचाती· त· औषधिविशेष· आ·स्त्री·

अरुंतुदः अरुंतुदतीति अरुंतुदः, मर्मभेद करितो जो तो· क्रू· तुदधा· व्यथन अ· मर्मभेद करणारा· वि·अ· पु·न· आ·स्त्री·

अरुः इयर्तीति अरुः, व्यथेप्रत गमन करितें झ· देतें जें तें· क्रू· ऋधा·गति अ· व्रण·स्·न·

अरुष्करः अरुर्व्रणंकरोतीत्यरुष्करः, व्रणातें करितो जो तो· क्रू· कृधा· बिब्याचें झाड· अ·पु· व्रण करणारा· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

अरोकः नरोकोस्यारोकः, नाहीं आहे कांति ज्यास तो· स· तेजोहीन· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

अर्कः अर्च्यतइत्यर्कः, सर्व लोकांनीं पू

जि जे तों जो तो. क्रु. अर्चथा. पूजा अ. सूर्य. २ रुई. ३ स्फटिक. ४ इंद्र. ५ ताम्र. अ. पु.

अर्कपर्णः अर्कोभानितीक्ष्णानिपर्णानियस्यसः अर्कपर्णः, अर्कतुल्य तीक्ष्ण आहेत पर्णें जींतीं ज्याचीं तो. स. रुईचें झाड. अ. पु.

अर्कबंधुः अर्कस्यबंधुः अर्कबंधुः, अर्काचा जो बंधु तो. स. बुद्धाचा एक भेद. उ. पु.

अर्काह्वः अर्कः आह्वायस्यसः अर्काह्वः, सूर्याचें आहे नाम ज्यास तो. स. अर्थ अर्कपर्णवत्. अ. पु.

अर्गलं अर्ज्यतेजनैरितिअर्गलं, जनानीं अर्जिजेतें जें तें. क्रु. अर्जथा. प्रतियत्न अ. आंड सरदाराचा अ. न. आ. स्त्री. लघुविवक्षा असतां. ई. स्त्री.

अर्घः अर्घत्यनेनेतिअर्घः, पूजा करिजेत्ये किंवा पदार्थ क्रीत करिजेतो जेणें तो. क्रु. अर्हथा. पूजा अ. पूजाविधि २ मोल. अ. पु.

अर्घ्यं अर्घार्थमुदकमर्घ्यं, अर्घार्थ जें उदक तें. त. पूजे करितां जें पाणी तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्चा अर्चनमर्चा, पूजन जें ती. क्रु. अर्चथा. पूजा अ. पूजा. २ प्रतिमा. आ. स्त्री.

अर्चिः अर्चा अर्चितः अर्च्यंत इत्यर्चिः, सर्वांनीं पूजिजेत्ये ह्मु. सर्वलोकांस स्तुत्य किंवा पूजिजेतें जें तें. त. पूजिजेला ह्म. सर्वलोक मान्य जो तो. क्रु. अर्चथा. पूजा अ. अग्निज्वाला. २ कांतिइ. स्त्री. २ स. न. ३ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्जकः अर्जयतीति अर्जकः, अर्जन करितो जो तो. क्रु. ऋजथा. अर्जन अ. ज्याचें फूल व कांड पांढरें असा वाघोळीचा वृक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्जुनः अर्ज्यतेसर्वैरितिअर्जुनः. सर्वांनीं संपादिजेता जो तो. क्रु. अर्जथा. अर्जन अ. शुक्लवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ तृण. अ. न. ३ वृक्ष. अ. पु.

अर्जुनी अर्जुनवर्णत्वादर्जुनी, अर्जुन वर्ण आहे ह्मणून जी अर्जुनी. स्त्री प्र. गाई. ई. स्त्री.

अर्णवः अर्णांसि जलान्यत्र संतीत्यर्णवः, जलें जीं तीं अत्र संति ह्म. आहेत ज्याचेठायीं तो. त. समुद्र. अ. पु.

अर्णः ऋच्छतीत्यर्णः, गमनशील जें तें. क्रु. ऋच्छथा. गति अ. उदक. स. न.

अर्तगलः अर्तंक्षीणंगलतीति अर्तगलः, क्षीणातें भक्षण करितो जो तो. क्रु. गलथा. अदन अ. निळ्या रंगाचा.

फुलांचा कोरंटा. अ. पु.

अर्तनं ऋतीयतइतिअर्तनं, निंदिजे जें तें. क्रू. ऋतिधा. जुगुप्साअ. निंद्रा. अ. न.

अर्तिः अर्द्यतेनयाअर्तिः, हिंसा किंवा पीडा त्या होतात जीणें ती. क्रू. अर्दधा. हिंसाअ. धनुष्याचें अग्र. २ पीडा इ. स्त्री.

अर्थः अर्थ्यतइतिअर्थः, याचित कार जेतो जो तो. क्रू. अर्थधा. उपयाच्ञाअ. धन, द्रव्य. २ अभिधेय. ३ वस्तु. ४ निवृत्ति. ५ प्रयोजन. अ. पु. को. विषय. प्रकार. हेतु.

अर्थना अर्थनमर्थना, मर्थन जेंती. क्रू. अर्थधा. उपयाच्ञाअ. याचना. आ. स्त्री.

अर्थप्रयोगः अर्थस्यप्रयोगः अर्थप्रयोगः, अर्थाचा जो प्रयोग ह्मः द्रव्यर्थ योजना करणें तो. स. व्यापार. २ व्याज. अ. पु.

अर्थशास्त्रं अर्थस्यभूम्यादेः शास्त्रं अर्थशास्त्रं, भूम्यादिकांचें जें शास्त्र तें स. राजनीतिरूप जें अर्थशास्त्र तें. अ. नपुंसक.

अर्थी अर्थोस्यास्तीतिअर्थी, अर्थ आहे जास तो. त. याचक. इन्. पु.

अर्थ्यं अर्थेषुसाधुरर्थादनपेतंवाअर्थ्यं, अर्थाविषयीं साधु किंवा त्याहून जें अनपेत ह्म. न सुटलेलें तें. त. धातुरसविशेष जास शिलाजित असें ह्मणतात तें. अ. न. २ बुद्धिमान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ न्याय्य. को. प्रार्थना करावयास योग्य.

अर्दना अर्तिरर्दना, अर्ति ह्म. पीडा जी ती. क्रू. अर्दधा. याचनअ. याचना. आ. स्त्री.

अर्दितः अर्द्यतेस्मइत्यर्दितः, प्रार्थिला जो तो. क्रू. अर्दधा. याचनअ. प्रार्थना केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्धः ऋध्नोत्यनेनेतिअर्धः, वृद्धिंगत होतो जेणें करून तो. क्रू. ऋधुधा. वृद्धिअ. खंड, तुकडा. अ. पु. २ एका वस्तूचे समभाग केले त्यांतून एका भागाचें नाव. अ. न.

अर्धचंद्रा अर्धश्चंद्रोयस्याः सा अर्धचंद्रा, अर्धचंद्राकृती आहे जीस ती. स. प्राकृतांत जीस काळा तेंडू ह्मणतात ती. निगडी, तिधारें. आ. स्त्री.

अर्धनावं नावोर्धमर्धनावं, नौकेचें जें अर्ध तें. स. नौकेचें अर्ध. अ. न.

अर्धरात्रः रात्रेरर्धमर्धरात्रः, रात्रीचें जें अर्ध तो. स. मध्यरात्र. अ. पु.

अर्धर्चं ऋचः अर्धं अर्धर्चं, ऋक्स्य वेदावयवस्याचें जें अर्धं तें. स. ऋचे चें अर्ध. त्. न. पु.

अर्धहार: अर्धेन एकदेशेन कृतो हारः अर्धहारः, अर्धस्य बारासरानीं केला जो हार तो. स. बारापदरी मुक्ताहार. अ. पु.

अर्धोरुक ऊरोरर्धं अर्धोरु, अर्धोरौ काशत इत्यर्धोरुकं, ऊरूचें जें अर्धं तें अर्धोरु अर्धोरूचाठायीं शोभतें जें तें. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. परकर, लहगा. अ. न.

अर्बुद: अर्वति हिनस्तीत्यर्बुदः, संख्या विच्छेद करणारा जो तो. कृ. अर्वधा. हिंसाअ. संख्याविशेष, दाहा कोटि. २ मांस कादण्याची शलाका. अ. पु. २ दंतरोगविशेष. अ. पु. न.

अर्भक: अर्यते वृद्धिं प्राप्यते इति अर्भकः, वृद्धि पावता जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. बालक. अ. पु.

अर्म ऋच्छतीत्यर्मं, नेत्राचे ठायीं प्राप्त होतें जें तें. कृ. ऋच्छधा. गत्यादिअ. नेत्ररोग. अ. पु. न.

अर्य: इयर्तीत्यर्यः, व्यापारा करितां दूर देशाप्रत अथवा प्रभुत्वाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. वैश्य. २ यजमान. अ. पु.

अर्यमा इयर्तीति अर्यमा, निरंतर गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. सूर्य. न. पु.

अर्या अर्यस्य स्त्री अर्या, अर्यस्य वैश्यतज्जातीय जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. वैश्य जातीची स्त्री. आ. स्त्री.

अर्याणी अर्यस्य स्त्री अर्याणी, वैश्याची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. वैश्याची स्त्री. ई. स्त्री.

अर्यी अर्यस्य स्त्री अर्यी, वैश्याची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. वैश्याची बायको. ई. स्त्री.

अर्वा ऋच्छतीत्यर्वा, शीघ्र गमन करितो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. घोडा. न्. पु. २ वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

अर्वाक् अवरे पूर्वकाले अंचतीति अर्वाक्, पूर्वकाळीं गमनादि करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. अलीकडे त्या अर्थी. उ. कुलेऽकुतुत्रयादर्वाक् मंदनान्मतुमंडनं. अव्य.

अर्श: ऋच्छतीत्यर्शः, दुःखाप्रत गमन करितो स्य. देतो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. रोगाविशेष. जास मुळव्याध ह्मणतात तो. अ. पु.

अर्शसः अर्शांसिसंत्यस्येतिअर्शसः, मुळव्याधि आहे ज्यासतो. त. जासमुळव्याधि रोगझाला आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अर्शः ऋच्छतीतिअर्शः, औषधादिकानें गमन करितो झ. जातोजो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. मुळव्याध स. न.

अर्शोघ्नः अर्शहंतीतिअर्शोघ्नः, मुळव्याधीनें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. सूरण. अ. पु.

अर्हणा अर्हणमर्हणा, अर्हणजें ती. कृ. अर्हधा. पूजाअ. पूजा. आ. स्त्री.

अर्ह्यः अर्ह्यतेनेनेतिअर्ह्यः, पूजिजे तो जो तो. कृ. अर्हधा. पूजा अ. सर्वत्र पूजित जोतो. अ. पु.

अर्हितः अर्ह्यतेस्मइत्यर्हितः, पूजिजेला जो तो. कृ. अर्हधा. पूजाअ. पूजिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अलं अलनमलं, अलन स. भूषण कृ. अलधा. भूषणादिअ. अलंकार. २ परिपूर्णता. ३ सामर्थ्य. ४ निवारणार्था अर्थी. उ. अलंह्लनःशिशुः २ अलंमुक्तवान्. अलंमल्लोमल्लाय. ४ अलंमहीपालतवश्रमेण. अव्य.

अलं अल्यतइतिअलं, भूषण करिजे तें जे तें कृ. अलधा. भूषणादिअ. हरताल. अ. न.

अलकः अल्यतइतिअलकः. भूषित करिजेतो जो तो. कृ. अलधा. भूषणअ. डोकीचा कुरळ केश. २ शिकारीचा कुत्रा. अ. पु.

अलका अलतिभूषयतीत्यलका. भूषण करिते जी ती. कृ. अलधा. भूषणअ. कुबेराची नगरी. आ. स्त्री.

अलक्तः नलक्यतेस्मइत्यलक्तः. न आस्वादिजेला जो तो. कृ. लकधा. आस्वादनअ. लाक्षा, लाख. अ. पु.

अलगर्दः अलंगिरतिभेकानित्यलगर्दः, यथेच्छ भेकांतें भक्षितोजो तो. कृ. गृधा. निगरणअ. पाणसर्प. अ. पु.

अलगर्धः अलंगृध्यतिभेकादीनिअलगर्धः, निरंतर भेकांदिकांप्रत इच्छितो जो तो. कृ. गृधुधा. अभिकांक्षाअ. जलव्याल, पाणसर्प. अ. पु.

अलंकरिष्णुः अलंकरणशीलःअलंकरिष्णुः, अलंकरणशील जो तो. कृ. कृधा. करणअ. अलंकारादिकानें आपल्यामत शोभविणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अलंकर्ता अलंकरोतीतिअलंकर्ता. अलंकार करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा.

करणअ. अलंकारकरणारा. ऋ.पु.

अलंकर्मीणः कर्मणेक्रियायै अलं समर्थः अलंकर्मीणः, क्रियेकारणेंजो समर्थतो. त. उद्योगाविषई जो समर्थ तो. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

अलंकारः अलंक्रियतेनेनेति अलंकारः, भूषित करिजेतें जेणेंकरून तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. भूषण. अ.पु.

अलंकृतः अलंक्रियतेस्माद्अलंकृतः, भूषणादिकें करून शोभता झाला जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. भूषणयुक्त. २ शोभविलेला. वि. अ.पु.न.आस्त्री

अलंक्रिया अलंक्रियतेनयाअलंक्रिया. भूषित होतो जीणें ती. कृ. डुकृञ्धा करणअ. भूषणक्रिया, शोभा. अ.पु आ.स्त्री.

अलंजरः अलंजरयतीति अलंजरः. अत्यंत वयोहानि ह्म. आयुर्हानि पावतो जो तो. कृ. जृष्धा. वयोहानिअ. माठ, डेरा. अ.पु.

अलर्कः अलतीति अल् अल्चासा वर्कश्च अलर्कः अलमत्यर्थमर्कइतिवा, अलतिशोभतो जो तो अल् अल ह्म. शोभणारा असा जो अर्क ह्म. अर्कवृक्ष. तो. अ. पांढरा रुईचें झाड. २ पिसाळलेला कुत्रा. अ.पु.

अलवालं लवमालातीतिलवालं, नलवालमलवालं, जलकणातें ग्रहण करितें जें तें लवाल नव्हे जें लवाल तें. स. अळें अ.न.

अलसः नलसतीत्यलसः. कर्माचेठायीं पुरुषाला संश्लिष्ट करीत नाहीं जो तो. कृ. लसगा. संश्लेषणअ. आळशी वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

अलातं लानंलातं नलातमलातं, ग्रहण करिजेतें जें तें लात नव्हे जें लात तें. स. प्रज्वलित काष्ठ. कोलीत. अ.न.

अलाबुः नलंबते इत्यलाबुः, नाहीं लंबायमान जो तो. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. काळा भोंपळा. उ.पु

अलाबूः विग्रहादि अलाबुवत्. ऊ.पु.

अलिः अलतीति अलिः, ऊर्ध्वकंटकानें शोभतो जो तो. कृ. अलधा. भूषणादिकअ. विंचू. इ.पु

अलिकं अलति अल्यतेवा अलिकं, तिलकादिकानें भूषित करिजेतें जें तें. कृ. अलधा. भूषणादिकअ. कपाळ. अ.न.

अलिंजरः अलनमलिः अलिंजरयतीत्यादि सर्व अलंजरवत्

अली अलमर्थोस्यास्तीति अलीह-

श्चिकलांगूलं तद्दिवास्येतिवाअली॰ सामर्थ्य आहे जास अथवा विंचूसार खें आहे पुच्छ जास तो॰ न॰ विंचू भ्रम र॰ इन्॰ पु॰

अलिंदः अल्यतेभूष्यते इति अलिंदः, भूषित करिजेतो जो तो॰ कृ॰ अलधा॰ भूषणअ॰ दारा बाहेरच्या उंबरेचा पुढें प्रदेश॰ अ॰ पु॰

अलिकं॰ अलीकं अल्यतेनेनेति॰ अलिकं, भूषित करिजेतें जेणें करून तें॰ कृ॰ अलधा॰ भूषणादिक अ॰ कपाळ॰ अ॰ न॰ २ अप्रिय॰ ३ असत्य॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

अल्पः अल्यते वार्यते इति अल्पः, भूषित करिजेतो जो तो॰ किंवा निवारिजेतो जो तो॰ कृ॰ अलधा॰ भूषणादिकअ॰ लहान॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

अल्पतनुः अल्पातनुर्यस्यसः अल्पतनुः, अल्प म्ह॰ लहान आहे शरीर ज्याचें तो॰ स॰ ह्रस्वशरीराचा अमानुषप्राय॰ उ॰ पु॰

अल्पमारिषः अल्पश्चासौ मारिषश्च अल्पमारिषः, अल्प असा जो मारिष तो स॰ तांदुळजा॰ अ॰ पु॰

अल्पसरः अल्पंचतत्सरश्च अल्पसरः, अल्प असें जें सरोवर तें॰ स॰ लहान तळें॰ स॰ न॰

अल्पिष्ठं अतिशयेन अल्प मल्पिष्ठं॰ अतिशयें करून जें अल्प तें॰ त॰ फार लहान॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

अल्पीयः अतिशयेन अल्पमल्पीयः अर्थादि पूर्व शब्दाप्रमाणें॰ स॰ पु॰ न॰ ई॰ स्त्री॰

अवकरः अवकीर्यते क्षिप्यते धूल्यादिवित्यवकरः, धूल्यादिकांत टाकिजेतो जो तो॰ कृ॰ कृधा॰ विक्षेपअ॰ केर॰ अ॰ पु॰

अवकीर्णी अवकरणमवकीर्णं अवकीर्णं व्रत मनेनवा अवकीर्णी, टाकलें आहे व्रत जाणें तो किंवा टाकणें॰ कृ॰ कृ॰ विक्षेपअ॰ व्रतभंग झालेला॰ इन्॰ पु॰ न॰ ई॰ स्त्री॰

अवकृष्टः अवकृष्यतेस्मइत्यवकृष्टः, अवकृष्ट करिजेला जो तो॰ कृ॰ कृषधा॰ विलेखनअ॰ निर्गमित म्ह॰ बाहेर घालविलेला॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

अवकेशी अवसन्नाः केशायस्यसः अवकेशी, अवसन्न आहेत केश जे ते ज्याचे तो॰ स॰ फलरहित वृक्षादिक॰ इन्॰ पु॰ न॰ ई॰ स्त्री॰

अवक्रयः अवक्रीयतेनेनेति आक्रयः, अवक्रय म्ह॰ विकिन करिज

तें जेणें करून तें. कृ. डुकृञ्‌धा. करण अ. मूल्य, मोल. अ. पु.

अवगणितं अवगण्यतेनतदवगणितं, अवगणितसअवमानित जें तें. कृ. गणधा. संख्यानअ. अवमानलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवगतं अवगम्यतेस्मइत्यवगतं, जाणिजेलें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. - ज्ञात, जाणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवगीतः अवगीयतेस्मइत्यवगीतः निंदिजेला जो तो. कृ. गैधा. शब्दअ. निंदिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ लोकापवाद. अ. न.

अवग्रहः अवगृह्यतेंकुशेनेति अवग्रहः, अंकुशानें ग्रहण करिजे तो जो तो. कृ. गृह्‌धा. उपादानअ. हत्तीचें ललाटस्थान. २ आक्रोश. ३ अवर्षण. अ. पु.

अवग्राहः अवगृण्हातीत्यवग्राहः, प्रतिबंध करितो जो तो. कृ. गृह्‌धा. ग्रहणअ. अवर्षण. अ. पु.

अवचूर्णितः अवचूर्ण्यतेस्मेत्यवचूर्णितः, चुरिजेला जो तो. कृ. चूर्णधा. प्रेरणअ. चुरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवज्ञा अवज्ञानंअवज्ञा, अवज्ञान जें ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. अनादर. आ. स्त्री.

अवज्ञातं अवज्ञायतेस्मइत्यवज्ञातं, अवज्ञान केलें जें तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. अपमानिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवटः अवतिसर्पादिकमित्यवटः. सर्पादिकांप्रत संरक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. भूमीचें विवर. अ. पु.

अवटीटः नासिकाया अवनतमवटीटं, तदस्यास्तीति अवटीटः, नासिकेचें आहे खोलकटपण ज्यास तो. त. चेपट्या नाकाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवटुः नवटतीत्यवटुः, नाहीं भाषण करीत जो तो. कृ. वटधा. परिभाषणअ. मानेवरचा उंचभाग उ. पु.

अवतंसः अवतंसयतीति अवतंसः भूषण करितो जो तो. कृ. तसिधा. अलंकारअ. मस्तक. २ भूषण. ३ कर्णभूषण. अ. पु.

अवतमसं अवहीनंतमः अवतमसं, क्षीण जें तम तें. स. क्षीण झालेला अंधकार. अ. न.

अवतोका अवपतितंतोकंयस्याः

थांअवलोका, अवगाहिनआहे तोव स्न· वान्लकं जोवें तो· स· अकस्मात् अवाग अवगन होतो सी· आ· स्त्री·

अवदंश: अवदश्यतेऽनेनेतिअवदंश:, दं शिजेतो जो तो· कृ· दंशधा· दशनअ· म· द्यपानास रुची येण्याकरितां जें व्यंजन इत्यादि वगैरे भक्षिनातनो· अ· पु·

अवदात: अवदायतेस्मइत्यवदात:, शो धिजेला जोतो· कृ· दैपृधा· शोधनअ· शुद्ध २ पिवळा ३ निर्मळ· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अवदानं अवदीयतेनेनदवदानं, पूर्वीआ चरिन जें तें· कृ· दुदाञ्धा· दान अ· पू र्वीचें चरित्र· २ प्रशस्तकर्म· अ· न·

अवदारणं अवदार्यतेनेनेति अवदा रणं, विदारण करिजे तें जेणें करून तें· कृ· दृधा· विदारणअ· कुदळ अ· पु·

अवदाहं अवदीयते दाहोऽस्मादित्यव दाहं, नष्ट होतो दाह जापासून तें· कृ· दोङ्धा· क्षयअ· वाळ्याचें मू ळ· अ· न·

अवदीर्णं अवदीर्यतेस्मावदीर्णं, वि दीर्ण करिजे तो जो तो· कृ· दृङ्धा· वि दारणअ· द्रवयुक्तवस्तु· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अवद्य: न्उद्यतेइत्यवद्य:, उत्तम बो लत नाहीं जो तो· कृ· वद्धा· व्यक्तवाणि अ· निंद्य· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अवधि: अवधानमवधि: अवधान जें तें· कृ· डुधाञ्धा· धारणअ· सीमा· २ समय· इ· पु·

अवध्वस्त: अवध्वस्यतेस्मेत्यवध्वस्त: अवध्वस्यते स्म· नाशिजेतो जो तो· कृ· ध्वंसुधा· गतिअ· नचुरलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अवनं अवत्यनेनेतिअवनं, रक्षादिहो तें हे जेणें करून तें· कृ· अवधा· रक्षणा दिक· रक्षण· २ तृप्ति· अ· न·

अवनतं अवनमतिस्मेत्यवनतं, अ वनमित झालें जें तें· कृ· णमधा· प्रव्ह त्वअ· अधोमुख· २ नम्र· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अवनाट: अवनाटमस्य स्यावनाट:, अवनाट आहे जास तो· वृक्षादिसर्व अवटीट शब्दार्थ·

अवनाय: अवनयनमवनाय:, अव नयन जें तें· कृ· णीञ्धा· प्रापणअ· खा लींनेणें· अ· पु·

अवनि: अवतीत्यवनि:, अवति र· रक्षण करितेजीती· कृ· अवधा· रक्षण अ· पृथ्वी· इ· स्त्री·

अवनी अवनिर्वाहुल्यादिः ई. स्त्री.

अवंतिसोमं अवंतिपुरस्यतंसोममवंतिसोमं, अवंति देशाचे ठायीं जें उत्पन्न तें स. कांजिक, कांजि अ. न.

अवंध्य: नवंध्यः अवंध्यः, नव्हे जो वंध्य तो. स. यथाकालीं ज्यास फलादिक येतें असा वृक्षादिक. अ. पु.

अवभृथ: अवभ्रियतेऽनेनावभृथः, यज्ञपूर्ति होत्ये हे जेणें करून तो. कृ. भृञ्धा. भरण अ. यज्ञसमाप्ती करितां यज्ञाच्या शेवटीं जें स्नान करितात तो. अ. पु.

अवश्यट: अवश्यटमस्यस्यावश्यटः अवश्यट आहे ज्यास तो. शेषमपटीस्या ह्याप्रमाणें.

अवम: अवतीत्यवमः, हिंसा किंवा पावन करितो जो तो. कृ. अवधा. पावनादि अ. निकृष्ट. निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवमतं अवमन्यतेस्म इत्यवमतं, अपमानिलें जें तें. कृ. मनधा. ज्ञान अ. अपमानिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवमर्द: अवमर्दनमवमर्दः, अवमर्दन जें तो. कृ. मृदुधा. क्षोद अ. संपन्न देशास जी परचक्राची पीडा तो. अ. पु.

अवमानना अवमाननमवमानना, अवमानन जी ती. कृ. मनधा. ज्ञान अ. अनादर. आ. स्त्री.

अवमानित: अवम न्यते स्म इत्यवमानितः, अपमानित केला जो तो. कृ. मानधा. पूजा अ. अवमानिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवयव: अवयौतीत्यवयवः, अवयौति म्हं. मिश्रण पावतो जो तो. कृ. युधा. मिश्रण अ. शरीरावयव. अ. पु.

अवरं नव्रियते इत्यवरं, अदृश्य असा जो जंघादि भाग तें. कृ. वृञ्धा. वरण अ. हत्तीचा पाठी भाग वा जंघादि प्रदेश. अ. न. २ चरम, शेवटचा. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवरज: अवरस्मिन्काले जातः अवरजः, पश्चात्कालीं झाला जो तो. स. मागून झालेला बंधु. अ. पु.

अवरति: अवरमणमवरतिः, अवरमण म्हं. निवर्तन जें ती. कृ. रमधा. क्रीडा अ. उपरति, निवृत्ति. इ. स्त्री.

अवरवर्ण: अवरः वर्णोयस्यसः अवरवर्णः, कनिष्ठ आहे वर्ण ज्याचा तो. स. शूद्र. अ. पु.

अवरीण: अवरीयतेस्म इत्यवरीणः, निंदिलेला जो तो. कृ. रीङ्धा. स्रवण

अ. कोकानीं निंदिलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवरोध: अवरुध्यते अनेनेत्यवरोध: अवरोधकरिता हे तजाचे ठायीं तो. रू. रुधिर् धा. आवरणअ. राजांच्या स्त्रियांचें गृह. अ. पु.

अवरोधनं विग्रहव अर्थादि अवरोधशब्दाप्रमाणें. अ. न.

अवरोह: अवरोहतीत्यवरोह: रूजु नये तो जो तो. रू. रुह्धा. प्रदुर्भाव अ. वृक्षाच्या फांदीचें पाळ स्त्र. पारंबा. २ वृक्षाचा मुळापासून वर गेलेली वेल. अ. पु.

अवहार: अवहरतीत्यवहार:, अवहरण स्त्र. ग्रहण करितो जो तो. रू. हृञ्धा. हरणअ. जलचर. अ. पु.

अवर्ण: वर्ण्यतेइति वर्ण:, विरूद्धोवर्ण: अवर्ण:, वर्णिजे तो जो तो वर्ण विरूद्ध जो वर्ण तो. स. निंदा. अ. पु.

अवलक्ष: अवलक्ष्यतइत्यवलक्ष:, आवर्त्यत्वानें लक्षिजे तो जो तो. रू. लक्षधा. दर्शनअ. शुक्लवर्ण. अ. पु.

अवल्गुज: अवल्गोरशोभनाज्जात: अवल्गुज:, अशोभनापासून जो जात तो. स. वजी. जास अर्कुची बांवची अर्थक्ष. तो. अ. पु.

अवलंबनं अवलंबतेस्मादवलंबनं, स्वीकृत करिजे तें जें तें. रू. लबिधा. अवलंसनअ. स्वीकार करणें. अ. न.

अववाद: कार्यमवलंब्यवदनमवेनिअववाद:, कार्यावलंबनें करून आहे बोलणें जाचे ठायीं तो. रू. वद्धा. संदेशवचन अ. आज्ञा. २ निंदा. अ. पु.

अवश्यं अवश्यायतइत्यवश्यं, निर्णीत होइजे तो जो तो. रू. श्यैङ्धा. गतिअ. निश्चयें करून त्या अर्थीं अवश्यं या कारशिरतर शुचिल्यापिविषया: अव्य.

अवश्याय: अवश्यायतेशैत्यमापद्यते इत्यवश्याय:, शीतात्मत पावतो जो तो. रू. श्यैङ्धा. गतिअ. थंडी हींव. अ. पु.

अवष्टब्ध: अवष्टभ्यतेस्मादवष्टब्ध:, बांधिजेला जो तो. रू. ष्टभिधा. प्रतिबंधअ. बांधलेला. २ आश्रित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवसर: अवसरणमवसर:. अवसरण जें तो. रू. सृधा. गतिअ. प्रसंग वेळ. संधि. अ. पु.

अवसानं अवसीयतेतदवसानं, समाप्त होइजे तें जें तें. रू. षोधा. अंतकर्मअ. समाप्ति. अ. न.

अवसितः अवसीयतेस्मइत्यवसितः समापिला जो तो. क्त. षोधा. अंतकर्मेअ. समाप्त. २ अवगत. ३ तृणधान्यांविलेला धान्यराशि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवस्करः अवकीर्यतेअधःक्षिप्यतेइतिअवस्करः अधोभागीं टाकिजेतो जो तो. क्त. कृधा. विक्षेपअ. विष्ठा. २ गुह्य, उपस्थ अ. पु.

अवस्था अविकृतोंतिष्ठतीत्यवस्था, अविकृतीचाठायीं राहत्ये जीती. क्त. ष्ठा धा. गतिनिवृत्तिअ. कालकृतयौवनादि क्त. आ. स्त्री.

अवहित्था अवहीयतेगोप्यते आकारः अनेनेत्यवहित्था, गुप्त करिजेतो है आकार आचेठायीं नी. क्त. हिधा. गत्यादिषु. गुप्ताकारता. आ. स्त्री.

अवहेलनं अवहेलित्यवहेलनं, हेलना करणें जें तें. क्त. हेडृधा. अनादरअर्थ अनादर. अकारांत नपुंसक.

अवाक्पुष्पी अवाञ्चिपुष्पाण्यस्याइतिअवाक्पुष्पी, अर्वाक् आहेत पुष्पें जीचीं ती. स. शाकविशेष. जीस शोपेची भाजी म्ह. ई. स्त्री.

अवाग्रं अवनतमग्रंयस्येत्यवाग्रं, अवनत आहे अग्रजाचें तें. अर्थ अर्धकुब्ज व्याप्रभागें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवाची अवागंचतिअस्यामितिअवाची, मध्यभागीं सूर्य गमन करितो किंवा पूजिजेतो जीचाठायीं ती. क्त. अंचुधा. गति अर्थ दक्षिण दिशा. ई. स्त्री.

अवाक् नविद्यतेवागस्येतिअवाक्, नाहीं आहे वाणी जास तो. स. मुका. च. पु.

अवाच्यं नसंतिवाच्यान्यक्षराणियत्रेति अवाच्यं, नाहीं आहेत अर्थोपयुक्त अक्षरें ज्याचेठायीं तो. न. निसंगत भाषण. अ. न.

अवारं अर्वाक्तीरंअवारं, अथवा वाः उदकमत्र नविद्यतेकदाचिदपिअवारं, उदक नाहीं कधींहि ज्याचेठायीं तें. क्त. वृधा. वरणअ. नद्यादिकांचें अलीकडचें तीर. अ. न.

अवासाः नविद्यतेवासोयस्यसः अवासाः, नाहीं आहे वस्त्र जें तें जास तो. स. नग्न. वि. स. पु. स्त्री. न.

अविः अवतिलज्जयाइत्यविः, लज्जेनें स्वरक्षण करित्ये जीती. क्त. अवधा. रक्षणादिअ. रजस्वला स्त्री. इ. स्त्री. २ मेढा. इ. पु. ३ पर्वत. ४ सूर्य. इ. पु. को. नाथ. मूषकंबल, उंदराची कांबळ. इ. स्त्री.

अवितं अवतेस्मइत्यवितं, संरक्षण केलें जें तें. कृ. अवधा. रक्षण अ. रक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविद्धकर्णी अविद्धोऽच्छिद्रःपर्णरूपः कर्णोयस्या इत्यविद्धकर्णी, अच्छिद्र आहे पर्णरूपी कर्ण जीचा ती. स. पाडवळी, पाहाडमूळ. ई. स्त्री.

अविद्या विरुद्धाविद्या अविद्या, विरुद्ध ज्ञान करणारी जी ती. स. अज्ञान. आ. स्त्री.

अविनीतः नव्यनायीत्यविनीतः, नाहीं जो नम्र होता झाला तो. कृ. नीञ्धा. प्रापणअ. अनम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविरतं अविद्यमानंविरतंयस्मिन्‌तत् अविरतं, जांत विश्राम नाहींतें. स. निरंतर. अव्य.

अविलंबनं नविलंबतेस्मइत्यविलंबनं, नाहीं विलंब करितें झालें जें तें. कृ. लबिधा. अवस्रंसन अ. लवकर जाणारें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविलंबितं विलंबतेस्म इति विलंबितं, नविलंबितं अविलंबितं, विलंब करितें झालें जें तें विलंबित. नव्हे जें विलंबित तें. स. लवकर जाणारें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अविस्पष्टं नविस्पष्टमविस्पष्टं, नव्हे जें विशेषें करून स्पष्ट तें. स. अस्पष्टार्थकभाषण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अवी विग्रहादिसर्व अविशब्दाप्रमाणें विटाळशी. ई. स्त्री.

अवीरा नविद्यतेवीरोयस्याः सा अवीरा, नाहीं आहे वीर जिला ती. स. पतिपुत्रहीन स्त्री. आ. स्त्री.

अवीचिः अवंतेस्मात् अवीचिः, रक्षण करिताहेत जापासून तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. नरकविशेष. इ. पु.

अवेक्षा अवेक्षणमवेक्षा, अवेक्षण जें ती. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. अवेक्षण, पाहाणें. आ. स्त्री.

अव्यक्तः नव्यज्यतेस्म अव्यक्तः, नाहीं स्पष्ट होत जो तो. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. विष्णु. २ महादेव. ३ आत्मा. अ. पु. ४ अस्पष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अव्यक्तरागः नव्यक्तःरागोयस्य सः अव्यक्तरागः, नाहीं आहे स्पष्ट रक्तिमा जो तो जाचा तो. स. किंचित्लोहितवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अव्यंडा विगतमंडंयस्या इति व्यंडा नव्यंडा अव्यंडा, नष्ट आहे बीज जीचें ती व्यंडा नव्हे जी व्यंडा ती. स. वनौ. जीस कुवली कुहिरी असें म्ह. ती. आ. स्त्री.

अव्यथा नव्यथतइत्यव्यथा. नाहीं व्यथा म्ह. कंप पावत जी ती. कृ. व्यथधा. भय

वलनअ· हिरडआवें झाड· २ वनी· जीस पयस्करिणी, उत्तरदेशीं स्थलकमलिनी म्ह· ती· आ· स्त्री·

अव्ययं नव्येतीत्यव्ययं, कधींहि विकारपा वत नाहीं जें तें· स· इणूधा· गतिअ· तीनलिं गें व सर्व विभक्ति आणि सर्व वचनें ह्यांचे ठायीं समान म्ह· लिंगादिकांनीं विकृत हो त नाहींतें· अ·पु·न·

अव्यवहितं नव्यवधीयतेस्मइत्यवहि तं, नाहीं व्यवधान पावत जें तें· कृ· डुधाञ् धा· धारणपोषणअ· सन्निहित, जवळचें वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अंशः अश्यतइतिअंशः, समानविभा गिजेतोजोतो· कृ· अंशधा· समाघातअ· भाग, वांटा· अ·पु·

अशनाया अशनस्येच्छाअशनाया, भोजनाची जीइच्छा ती· कृ· अशधा· भो जनअ· क्षुधा· भूक· आ· स्त्री·

अशनायितः अशनस्यइच्छाअश नायः, ससंजातोस्यशनायितः, त· बुभुक्षित· वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अशनिः अश्नातीत्यशनिः, दुर्धर्ते भ क्षितोजो तो· कृ· अशधा· भक्षणअ· इं द्राचें प्रज्वनाथक आयुध· इ·पु· स्त्री·

अशिश्वी नविद्यतेशिशुर्यस्याः साअशि श्वी, नाहींआहे शिशु म्ह· पुत्रजीस ती· स· पुत्र नाहीं अशी बायको· ई· स्त्री·

अंशुः अंशयतीत्यंशुः, विभजन करितो जो तो· कृ· अंशधा· विभजनअ· किरण· अ·पु·

अंशुकं अंशुभिः कश्यतइत्यंशुकं, कि रणांनीं देदीप्यमान होतें जें तें· कृ· काशृ धा· दीप्तिअ· वस्त्र· अ·न·

अंशुमती अंशवः संत्यस्यामित्यंशुमती, किरण आहेत जीस ती· त· वनी· जीस सालपर्णी, पिठवण असें म्ह· ती· ई· स्त्री·

अंशुमान् अंशवः संत्यस्येति अंशुमान्, किरण आहेत जास तो· त· सूर्य· न्·पु·

अंशुमत्फला अंशुमंतिसूक्ष्मावयवंति फलान्यस्याइत्यंशुमत्फला, सूक्ष्मावयव वंति आहेत फळें जींतीं जीचीं ती· ब· के ळीचें झाड· आ· स्त्री·

अशेषं नशेषोअस्त्यस्येत्यशेषं· नाहीं आहे शेष जो तो ज्याचा तें· म· समग्र, सर्व वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

अशोकः अपगतःशोकोयस्मादित्य शोकः, गेला आहे शोक जो तो ज्यापासू न तो· म· अशोकवृक्ष· अ·पु·

अशोकरोहिणी अशोकइवरोहती तिअशोकरोहिणी, अशोकाप्रमाणें श

दुर्भूत होत्ये जीती· कृ· रुदधा· प्रादुर्भावअ· कुटकी· ई· स्त्री·

अश्मगर्भः अश्मनोगर्भः अश्मगर्भः, पाषाणाचा जो गर्भ तो· स· रत्नविशेष पाच· अ· पु·

अश्मजं अश्मनःजातंअश्मजं, अश्म्यापासून जें झालें तें· कृ· जनीधा· प्रादुर्भावअ· यास शिलाजित म्ह· तें· अ· न·

अश्मपुष्पं अश्मनःपुष्पमिवअश्मपुष्पं, दगडाचा फुलाप्रमाणें जें तें· स· शिलाजित· अ· न·

अश्मा अश्नुतइत्यश्मा, उत्तमप्रकारानें व्यापन करितो जो तो· कृ· अशूङ्धा· व्याप्तिअ· पाषाण, दगड· न्· पु·

अश्मंतं अश्मनामंतोत्रेतिअश्मंतं दगडांचा आहे अंत म्ह· नाश जाचेठायीं तें· स· चूल· अ· न·

अश्मरी अश्मानंरातीतिअश्मरी· दगडाप्रत ग्रहण करित्ये जी ती· कृ· राधा· आदानअ· मूत्रकृच्छ्र नावाचा रोग· ई· स्त्री·

अशितं अश्नुतेइत्यशितं, भक्षिजे तें जें तें· कृ· अशभोजनअ· भक्षण केलेलें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

अश्मसारः अश्मनःसारः अश्मसारः, अश्मा म्ह· दगड त्याचा जो सार तो· म· लोखंड· अ· पु· न·

अश्रपः नश्रपयतीत्यश्रपः· श्रपणक करीत नाहीं जो तो· कृ· श्राधा· पाकअ· राक्षस· अ· पु·

अश्रांतं अविद्यमानंश्रांतंयत्रेत्यश्रांतं, नाहीं आहे विश्रांति जाचेठायीं तें· निरंतर· अव्य·

अश्रिःअश्री अश्नुतइत्यश्रिः· आघात करित्ये जी ती· कृ· अशूङ्धा· संघातअ· अग्र शस्त्रधारा· इ· स्त्री· २ ई· स्त्री·

अश्रु अश्नुतेकष्टमितिअश्रु, कष्टसेवन करितें जें तें· कृ· अशूङ्धा· व्याप्तिअ· नेत्रोदक, डोळ्यांतील पाणी· अ· न·

अश्लीलं नविद्यतेश्रीरत्रेत्यश्लीलं, नाहीं आहे शोभा जाचेठायीं तें· स· शिश्लिलभाषण· अ· न·

अश्वः अश्नुतइतिअश्वः, शीघ्र दूरदेश व्याप्ति करितो जो तो· कृ· अशूङ्धा· व्याप्तिअ· घोडा· अ· पु·

अश्वकर्णकः अश्वकर्णइवपत्रं यस्य सः अश्वकर्णकः अश्वकर्णासारखें आहे पत्र ज्याचें तो· स· सापन्याचें झाड· अ· पु·

अश्वत्थः शाल्मलिवृक्षाद्यपेक्षयाचिरंनतिष्ठतीत्यश्वत्थः, शाल्मलीहून चिरकाल राहात नाहीं जो तो· कृ· ष्ठाधा· गतिनिवृत्ति

अ. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

अश्वयुक् अश्वेनयुनक्तिरूपेणानुकरो तीत्यश्वयुक्, अश्वाशीं युक्त होत्ये म. अश्व रूपाशीं अनुकरण करित्ये जीती. क्ृ. युजि र्‌धा. योगअ. अश्विनी. ज् स्त्री.

अश्ववडवं अश्वश्चवडवाचअनयोः स माहारः अश्ववडवं, घोडाआणि घोडी यां चा जो समाहार तें. घोडाघोडींचा समाहा र. अ. न.

अश्वमेधीयः अश्वमेधायहितोश्वमे- धीयः, अश्वमेधाकारणें जो हित तो. त. अ श्वमेधोपयुक्तश्यामकर्ण. अ. पु.

अश्वा अश्वस्यजातिरश्वा, अश्वाची जी जाति ती. स्त्री. आ. स्त्री.

अश्वारोहः अश्वमारोहतीत्यश्वारोहः अश्वाप्रत आरोहण करितो जो तो. क्ृ. रु हधा. बीजजन्मादिअ. स्वार. २ घोड्याव रबसणें. अ. पु.

अश्विनी अश्वः अश्वरूपमस्त्यस्याः अ श्विनी, अश्विनीरूप जें तें अस्तिअस्याः म्ह. आहे जीसती. त. अश्विनी. ई. स्त्री.

अश्विनीसुतौ अश्विन्याः सुतावश्विनीसुतौ, अश्विनीचे जे सुत म्ह. पु त्र दोघे स. अश्विनीकुमार, स्वर्गींचेवैद्य. अ. पु. द्वि.

अश्विनौ प्रशस्ताः अश्वाः संतिपयोरश्वि न्यां जातावितिवा अश्विनौ, उत्कृष्ट आहे त अश्वजांचे अथवा अश्विनीचे ठायीं जे उत्पन्न ते. त. अर्थादिकांचा शब्दा प्रमाणें

अश्वीयं अश्वानांसमूहः अश्वीयं, घो ड्यांचा जो समुदाय तें. त. अश्वसमूह. अ. न.

अषडक्षीणः अविद्यमानानिषडक्षी णयत्रासषडक्षीणः, अविद्यमान आहेत सा हा अक्षि म्ह. कर्ण ज्याविषयीं तो. त. षट्‌क र्ण न झालेला विचार. अ. पु.

अष्टमूर्तिः अष्टमूर्तयोयस्यसः अष्टमू र्तिः, अष्टादिआठ आहेत मूर्ति ज्याच्या तो. स. महादेव. इ. पु.

अष्टापदं अष्टानिपदान्यस्य अष्टापदं, आठ आहेत पदें ज्याचीं तें. स. सोनें, सों गट्यांचा पट. अ. पु. न.

अष्ठीवत् अतिशयान्यस्थीनियस्मिन्न ष्ठीवत्, अतिशयित आहेत अस्थिज्याचे ठायीं तो. त. ढोंपर, गुडघा. त्. पु.

असकृत् नसकृत् असकृत्, नव्हेंजें सकृत् म्ह. एकवार तें. स. वारंवार. पुनः पुनः याअर्थी. अव्य.

असती नसती असती, नव्हे जी सती म्ह. पतिव्रता ती. स. व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

असतीसुत: असत्याः सुतो असतीसुतः, असतीचा जो पुत्र तो· स· व्यभिचारिणीचा पुत्र· अ· पु·

असन: अस्यतीति असनः, गृहादिबंधनार्थ पुरुषैः हेत· ऌ· असुधा· क्षेपण अ· असणा वें झाड· अ· पु·

असनपर्णी असनपर्णानीवास्याः सा असनपर्णी, असन वृक्षाच्या पर्णां सारखीं प र्णें जीचीं ती· स· गोकर्णीची वेल· ई· स्त्री·

असमीक्ष्यकारी असमीक्ष्य विचार्य कर्तुं शीलमस्य सः असमीक्ष्यकारी, अविचारानें कार्य करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो· ऌ· कृञ्धा· करण अ· अविचारी· वि· र· पु· न· ई· स्त्री·

अंस: अस्यते समाहन्यते भारादिनेति अंसः, भारादिकानें शिणतो जो तो· ऌ· अंसधा· समाघात अ· भुज· शिर· स्कंध· अ· पु·

अंसल: प्रशस्तः अंसोस्यास्तीति अंसलः प्रशस्त आहे स्कंध ज्याचा तो· त· पुष्ट· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

असार नसारो यस्य सः असारं, नाहीं आहे सार ज्याचे ठायीं तें· स· निर्मळ· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

असि: अस्यत इत्यसिः, टाकिजेतो जो तो· ऌ· असुधा· क्षेपण अ· खड्ग, तलवार इ· पु·

असिक्नी नासिता असिक्नी, शुभ्रनव्हे जी ती· स्त्रीप्र· राजगृहीं राहणारी, वृद्ध नव्हे अशी राजपत्नीनीं निरोपवगैरे पाठविण्याकरितां ठेविलेली बायको· ई· स्त्री·

असित: सितादन्यः असितः, सित म्ह· शुभ्र त्याहून जो भिन्न तो· स· नीलवर्ण· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

असिधावक: असिं धावतीति असिधावकः, असी जी तलवार जी ती मत शुद्ध करितो जो तो· ऌ· धावुधा· गति शुद्धी अ· शिकलगार, शिकल करणारा· अ· पु·

असिधेनुका असेर्धेनुकेव असिधेनुका, खड्गाला धेनु सारखी जी ती· स· सुरी· आ· स्त्री·

असिपुत्री असेः पुत्री असिपुत्री, खड्गाची जी कन्या ती· स· सुरी· ई· स्त्री·

असिहेति: असिः हेतिर्यस्य सः असिहेतिः, खड्ग आहे आयुध ज्याचें तो· स· खड्गायुधी· निमचेकरी असें म्ह· तो· इ· पु·

असिहेतिक: असिर्हेतिरस्यासिहेतिकः, असिहेति आहे प्रहारसाधन ज्यास तो· त· खड्गायुधधारी, निमचेकरी· अ· पु·

असव: अस्यंते एभिरित्यसवः, पुरुषादिक दीप्तिमंत होतात ज्यांहीं करून त· ऌ· क्षिपधा·

दीर्घादिकप्राण. उ. पु. ब.

असुधारणं असूनांधारणमसुधारणं, प्राणाचें जें धारण तें. स. प्राणधारण. अ. न.

असुर: अस्यतिक्षिपतिदेवानित्यसुरः, देवांचा तिरस्कार करणारा जो तो. कृ. क्षिप धा. प्रेरण अ. दैत्य. अ. पु.

असूक्षणं असून्क्षिणोतीत्यसूक्षणं, प्राणातें क्षीण करितें जें तें. कृ. क्षिधा. क्षय अ. अनादर. सरेफ पाठे सूर्क्ष्यते जेनेतिसूर्क्षणं नसूर्क्षणमसूर्क्षणं, अनादरकरिजेतो जेणें करून तें सूर्क्षण. नव्हे जें सूर्क्षण तें. कृ. सूर्क्षधा. अनादरअ. अ. न.

असूया असूयनमसूया, संतपक्र्जें ती. कृ. असूञ्धा. उपतापअ. गुणावर दोषांचा आरोप करणें. आ. स्त्री.

असृक्धरा असृजोधरा असृक्धरा, रक्ताची धारण करणारी. स. चर्म. आ. स्त्री.

असृक् अस्यतेइतिअसृक्, प्रक्षिप्त केलें जें तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. रक्त. ज. न.

असेचनकं नसिच्यतेमनोयेनेति असेचनकं, मनः स्मरण होत नाहीं ज्याचेठायीं तें. पाहतां पाहतां मनाची तृप्ति न होणारें वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

असौम्यस्वर: असौम्यः स्वरोस्यासौम्यस्वरः, असौम्य आहे स्वर ज्याचा तो. स. कर्कशस्वरशब्दापुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्त: अस्यतिस्मेतिअस्तः, दीप्तिमान होता झाला जो तो. कृ. असधा. दीप्तिअ. अस्ताचल नामक पर्वत. २ प्रेरणा केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्तं असनंअस्तं, क्षेपण कृ. तिरस्कार. कृ. असुधा. क्षेपणअ. दर्शनाभावस्या अर्थी. उ. सायमस्तमितोरविः अव्य.

अस्ति असनंअस्ति, दीपनजें तें. कृ. असधा. दीप्तिअ. आहे त्या अर्थी. उ. अस्ति परलोकइतिमतिर्यस्यस आस्तिकः, अव्य.

अस्तु असनीत्यस्तु, आदान करितो जो तो. कृ. असधा. आदानादिअ. असूयापूर्वकस्वीकार. उ. तथाविधस्तावदशेषमस्तुनः अव्य.

अस्त्रं विग्रहादि असृक् शब्दाप्रमाणें. शस्त्र. अ. न.

अस्त्री अस्त्रमस्यास्तीति अस्त्री, अस्त्र शस्त्र आहे ज्यास तो. त. धनुर्धर. २ शस्त्र धारण करणारा. इ. पु.

अस्थि अस्यतइति अस्थि, तीर्थादिकांत प्रक्षेप केला जातो ज्याचा तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. हाड. इ. पु.

अस्थिर: नस्थिरः अस्थिरः, नव्हे जो स्थिर तो. स. चंचल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्फुटवाक् नस्फुटावागस्येत्यस्फुटवाक्, स्पष्ट नाहीं वाणी ज्याची तो. स. स्पष्ट न बोलणारा. न्. पु.

अस्त्रं अस्यतेनदस्त्रं, प्रक्षिप्त करिजे तें जें तें. कृ. असुधा. क्षेपण अ. रक्त. २ नेत्रोदक अ. न. ३ केश. ४ कोपरा. अ. पु.

अस्रप: अस्रंपिबतीत्यस्रप:, रुधिर पान करितो जो तो. कृ. पाधा. पान अ. राक्षस. अ. पु.

अस्रु विग्रहादि अस्रुशब्दाप्र नेत्रोदक. उ. न.

अस्वच्छंद: नस्वच्छंदोस्येत्यस्वच्छंद:. नाहीं आहे स्वच्छंद जो तो ज्यास तो. स. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्वंतं असूनामंतोयेतिअस्वंतं, असूंचा आहे अंत ह्मणजे फुकटां फुकटां नाश जाचे गावीं तें. वृ. अ. न.

अस्वप्न: अविद्यमान: स्वप्नोयस्येत्यस्वप्न:, नाहीं आहे स्वप्न ह्म. निद्रा जीतीजास तो. स. देव. अ. पु.

अस्वर: अप्रशस्त: स्वरोयस्यस: अस्वर: वाईट आहे शब्द ज्याचा तो. स. कर्कशस्वराचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

अस्वाध्याय: नस्वाध्यायोयस्यस अस्वाध्याय:, नाहीं आहे स्वाध्याय ह्म. वेदाध्ययन ज्यास तो. स. संस्कार नमल्यामुळें ज्यास वेदाध्ययनाचा अधिकार नाहीं तो. अ. पु.

अहंयु: अहमस्यास्तीत्यहंयु:, अहंकार आहे ज्यास तो. त. अहंकारी. वि. उ. पु. स्त्री. न.

अहंकार: अहमितिकरणमहंकार:, अहंकृतीकरण जेणें ह्म. कृ. कृधा. करण अ. गर्व. अ. पु.

अहंकारवान् अहंकारोस्यास्तीत्यहंकारवान्, अहंकार जो तो असे ज्यास ह्म. आहे ज्यास तो. त. अहंकारी. न्. पु. न. ई. स्त्री.

अह: सूर्येण नहीयतइत्यह:, सूर्यानें जें हीन होत नाहीं तें. कृ. हिधा. गत्यादि अ. दिवस. न्. न.

अहमहमिका अहमहंशब्दोस्यामाहमहमिका, अहमहं असा आहे शब्द जीचा ठायीं ती. त. मी समर्थ मी समर्थ असा अहंकार विशेष. आ. स्त्री.

अहंपूर्विका अहं पूर्वमेवाहंपूर्विका, मी पूर्वी मी पूर्वी ह्मणून जी योध्यांची धावनोत्सुकतानीत. मी पुढें मी पुढें होतों असा आग्रहानें युद्धोद्यमन तें. आ. स्त्री.

अहंमति: अहंप्रधानामतिरहंमति:, अहंकारप्रधान जी बुद्धी ती. स. अज्ञान. इ. स्त्री.

अहर्पति: अन्ह: पतिरहर्पति:, दिवसाचा जो पति ह्म. स्वामी तो. स. सूर्य. इ. पु.

अहर्मुखं अन्ह: मुखंअहर्मुखं, दिवसा

तें जें मुरस स्म प्रारंभ तो. स. प्रातःकाळ. अ. न.

अहस्करः अहः करोतीत्यहस्करः, दिवसाप्रत करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

अहह अहंजहातीत्यहह, अहंकार घालविणारा. कृ. ओहाकृधा. त्यागअ. अद्भुत, आश्चर्य. २खेदत्याअर्थी. उ. अहहबुद्धिमकर्षोराज्ञः २अहहनीतोघूतेनमथाकालः अव्य.

अंहतिः हंतिदुरितमनयेति अंहतिः, नष्ट होतें आहे दुरित जीणें ती. कृ. हनधा. हिंसाअ. दान, देणें. इ. स्त्री.

अंहः अमतिगच्छतीति अंहः, प्रायश्चित्तादिकानें जातें जें तें. कृ. अमधा. गतिअ. पाप. स्. न.

अंघः अंघते अंघः, पुण्याचरणानें जातें जें तें. कृ. अंघिधा. गतिअ. पाप. स्. न.

अहार्यः ह्रियतेसोहार्यः, नहार्यः अहार्यः, हरण करिजे तो जो तो हार्य नव्हे जो हार्य तो. स. पर्वत. अ. पु.

अहिः आहंतीति अहिः, आसमंताद्भागीं हिंसा करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. सर्प. २ वृत्रासुर. इ. पु.

अहितः नहितमस्मादहितः, नाहीं आहे हित ज्यापासून तो. स. शत्रु. अ. पु.

अहिदंष्ट्रिका अहेर्दंष्ट्रिका अहिदंष्ट्रिका, सर्पाची जी दंष्ट्रिका ती. स. सर्पाची दाढ. आ. स्त्री.

अहितुंडिकः अहेस्तुंडमहितुंडं तेनजीवतीत्यहितुंडिकः, अहि म्ह. सर्प त्याचें जें तुंड तें अहितुंड अहितुंडानें जीवन पावतो जो तो. त. गारुडी. अ. पु.

अहिभयं अहिरिवगृहस्थत्वादहिः, तस्माद्भयं अहिभयं, सर्पा सारखा जो गृहांत वाहिलेला त्यापासून जें भय तें. स. आपल्याच प्रधानापासून जें राजास भय तें. अ. न.

अहिभुक् अहिंभु क्ते अहिभुक्, सर्पातें भक्षितो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. गरुडपक्षि. २ मोर. ज्. पु.

अहेरुः नहिनोतीत्यहेरुः, नाहीं हीन होत जी ती. कृ. हिधा. गतिवृद्धीअ. जिला शतावरी म्ह. ती. उ. स्त्री.

अहो अहानमहो विस्मापनं जें तें. कृ. ओहाकृधा. त्यागअ. विस्मय. उ. अहोरूपमहोसत्वं. अव्य.

अहोरात्रः अह्नासहितारात्रिः अहोरात्रः, दिवसासहित जी रात्र ती. स. तीसमुहूर्तात्मक काळ. अ. पु.

अन्हाय नह्वनं अन्हाय, नाहीं जें काळातिक्रमण तें. स. लवकर त्या अर्थी. उ. अन्हायप्रवर्तत मोनिसर्गः अव्य

आ आप्नोतीति आ, स्मृति आणि वाक्याच्या अर्थानें व्याप्त करितो जो तो. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ. उ. आ एवं किल तत्. २ आ एवं नु मन्यसे. को. इ. या. समुच्चय. अव्य.

आः आक्लेशनि आः, विद्यमान जो तो. कृ. अस्थधा. सत्ताअ. कोप किंवा पीडन या अर्थी. उ. आः पापकिं विकत्थसे. २ आः शीतं वर्तति. अव्य.

आ अततीति आ. किंचिदर्थ अथवा अभिव्याप्ति व मर्यादा आणि क्रियायोगजनितार्थ या अर्थाप्रत निरंतर गमन करितो जो तो. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. उ. आकंपितपुष्पाणि २ आब्रह्मभुवनात्. ३ आबालं हरिभक्तिः ४ आक्रामतीत्यादि. अव्य. ई.

आकंपितः आकंप्यतेस्माकंपितः, ईषत्कंपित जो तो. कृ. कंपिधा. चलनअ. किंचित्कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आकरः आकीर्यंतेधातवोत्रेति आकरः, प्रसारपावताहेत धातु ज्याचेठायीं तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. रत्नाची खाण. अ. पु.

आकर्षः आकर्षणं आकृष्यते आकर्षत्यनेनेति वा आकर्षः. आकर्षण जेणेंकरिजे तें किंवा करिताहेत ज्याचेठायीं तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. निर्जीवपदार्थांचा खेळ. २ फांसा. ३ सोंगट्यांचा पट. अ. पु. को. कोदंडाभ्यास करण्याचें साधन.

आकल्पः आकल्प्यतेनेनेति आकल्पः, ज्याचानें भूषित होतो तो. कृ. कृपूधा. सामर्थ्यअ. अलंकारांनीं केलेली शोभा. अ. पु.

आकारः आकरणमाकृतिर्वा आकारः, आकृति किंवा अभिप्रायानुरूप चेष्टित जें तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. आकृति. २ अभिप्रायानुरूप वागणें. अ. पु.

आकारगुप्तिः आकारस्य गुप्तिर्गोपनमाकारगुप्तिः, आकार म्ह. शोकादि विकार त्यांचीजी गुप्ति म्ह. गोपन ती. स. शोकादिकें करून मुखावर आलेल्या ग्लानीचें गोपन करून हर्षादिकांचा आविर्भाव दाखविणें. इ. पु.

आकारणा आकार्यतेऽनयेति आकारणा, बोलाविजेतो जीणेंनी. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. बलावणें. आ. स्त्री.

आकाशः आसमंतात्काशंतेप्रकाशंते सूर्यादयोत्रेति आकाशः, आसमंताद्भागाचेठायीं प्रकाशित होताहेत सूर्यादिक ज्याचेठायीं तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. अवकाश, पोकळी. अ. पु. न.

आकीर्णं आकीर्यतेस्माकीर्णं, मिश्र करिजेतें जें तें. कृ. कृधा. विक्षेपअ. अत्यंतमिश्रित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आकुलः आकोलयतीत्याकुलः, व्याकुल होतो जो तो. कृ. कुलधा. संस्त्यानादि अ. व्या

कुल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आक्रीड: आक्रीडंत्यस्मिन्नित्याक्रीड:, क्रीडा करिताहेत ज्यांचे ठायीं तो. कृ. क्रीडृधा. विहारअ. स्त्रियांबराबर क्रीडा करण्याचें राजे लोकांचें स्थान. अ. पु. न.

आक्रोश: आक्रुष्टमाक्रोश:, सक्रोध होऊन शिव्या देणें जें तो. कृ. क्रुशधा. रोदनादि अ. शापोक्ति. अ. पु.

आक्रोशनं आक्रुष्टमाक्रोशनं, आक्रुष्ट ह्म. गालिप्रदान करणें. धात्वर्थादि आक्रोश शब्दाप्रमाणें. अ. न.

आक्रंद: आक्रंदनमाक्रंद:, आह्वान किंवा आक्रंदन जें तो. कृ. क्रदिधा. आह्वानादि अ. पीडा झालेल्याचा शब्द. २ रडें. ३ रक्षण ४ दारुणयुद्ध. अ. पु.

आक्षारणा आक्षारयतीत्याक्षारणा, संचलन ह्म. लोकांतून उठून जाण्यासारखें करिते जी ती. कृ. क्षरधा. संचलन अ. परपुरुषाशीं परस्त्रीच्या समागम होऊन झालेला लोकापवाद. आ. स्त्री. अ. न.

आक्षारित: आक्षारणमाक्षार:, आक्षारो मैथुनं प्रत्याक्रोशो जातोस्य आक्षारित:, मैथुनाप्रत झालाहे आक्रोश जास तो. त. ज्यावर लोकापवाद आला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आक्षीव: आक्षीवतीति आक्षीव:, रोगादि निरसन करितो जो तो. कृ. क्षीवृधा निरसन अ. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

आक्षेप: आक्षिपति आक्षिप्यते वा आक्षेप:, आक्षेप करितो किंवा प्रश्न करितो जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रेरण अ. निंदा. २ आश्चर्यकारक प्रश्न. अ. पु.

आक्षोट: आक्षोड: ओखोट: आसंमंतात् अक्ष्णोतीति आक्षोट:, आसमंताद्भागीं स्वविस्तारानें व्याप्त करितो जो तो. कृ. अक्षूधा. व्याप्त्यादि अ. डोंगरी आक्रोडाचा वृक्ष. अ. पु.

आखंडल: आसमंतात्खंडयतीत्याखंडल:, आसमंताद्भागीं दुष्टांतें खंडेन करितो जो तो. कृ. खडिधा. भेदन अ. इंद्र. अ. पु.

आखु: आसमंतात्खनतीति आखु:, आसमंताद्भागीं खणतो जो तो. कृ. खनुधा. अवदारण अ. उंदीर. उ. पु.

आखुभुक् आखून्भुंक्ते इति आखुभुक्, उंदराला भक्षितो तो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहार अ. मांजर. ज. पु.

आखेट: आखिद्यंते अत्र आखेट:, त्रास पावताहेत मृगादिक ज्याचे ठायीं तो. कृ. खिटधा. त्रास अ. पारध. अ. पु.

आख्या आख्यानमाख्या, आख्यान ह्म.

गाम जें ती. कृ. ख्याधा. प्रकथन अ. ना म. आ. स्त्री.

आख्यातं आख्यायते स्म इति आख्यातं, कथन करिजेलें तें. कृ. ख्याधा. प्रकथन अ. उक्त, बोललेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आख्यायिका आचष्टे इति आख्यायिका, कथन करिती जी ती. कृ. चक्षिङ्धा. - थक वाणीअ. अनुभूतार्थ प्रतिपादक वास वदत्तादिकग्रंथ. आ. स्त्री.

आगः एतीति आगः, अनायासानें प्राप्त होतें जें तें. कृ. इणधा. गति अ. अपराध. २ पाप. स. नं.

आगंतुः आगच्छतीति आगंतुः, अकस्मात् भोजनाव्यवहित प्राक्कालीं येतो जो तो. कृ. गम्लृधा. गति अ. अतिथि. वि. उ. पु. स्त्री. न.

आगारं आ अग्यते इति आगारं, आसमंताद्भागीं मंडित जें तें. कृ. अगिधा. कुटिलगतिअ. गृह. अ. न.

आगूः आगमनमागूः, स्वीकरण जें ती. कृ. गम्लृधा. गति अ. स्वीकार. ऊ. स्त्री.

आग्नीध्रः अग्निमिंधे अग्नीध्, तस्य स्थानमाग्नीध्रः तात्स्थ्यादाग्नीध्रः, अग्नि प्रदीप्त करण्याचे स्थानीं राहतो जो तो. त. ऋत्विज. अ. पु.

आग्रहायणिकः आग्रहायणी यस्मिन्स आग्रहायणिकः, आग्रहायणी आहे ज्याचे ठायीं तो. त. मार्गशीर्ष. अ. पु.

आग्रहायणी अग्रे हायनमस्य, स्या आग्रहायणी, पूर्वी जन्मलें वरून आहे हायन स्य. व्रीही जीस ती. त. मार्गशीर्षी पौर्णिमा. २ मृगशीर्षनक्षत्र. ई. स्त्री.

आम् आमयतीति आम्, स्वीकार करितो जो तो. कृ. अमधा. गति अ. आं कुर्म: अव्य.

आंगिकं अंगेन भ्रूविक्षेपादिना निर्वृत्तं आंगिकं, भ्रूविक्षेपादिकानें जें संपादित तें. शरीरावयवानें झालेलें कर्म. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आंगिरसः अंगिरसोपत्यमांगिरसः, अंगिरा संज्ञक ऋषीचें अपत्य जें तें. त. बृहस्पति. अ. पु.

आचमनं आचम्यते नेनेति आचमनं, उदकादिक भक्षण करिजे तें जेणं करून तें. कृ. चमुधा. अदन अ. हातावर पाणी घेऊन कर्मकालीं प्राशन करितात तें. अ. न.

आचामः आचम्यते आचामः, प्राशन पुरःसर भक्षिजेतो जो तो. कृ. चमुधा. अदन अ. भाताची पेज. अ. पु.

आचार्यः आचार्या आचर्यते इत्याचार्यः, वेदाचें व्याख्यान करिजेतो वशिष्यांनीं उपासिजेतो जो तो. कृ. चरधा. गति अ. वेदांचें व्याख्यान कर्ता. अ. पु. २ आ. स्त्री.

आचार्यानी आचार्यस्यस्त्री आचार्यानी, गुरूची जी पत्नी ती. स्त्रीम. आचार्याची बाय को. ई. स्त्री.

आचितः आचीयतेस्मइत्याचितः, रचिजेला जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. दाहा भार. २ गाड्यानें वाहण्या जोगा जो भार तो अ. पु.

आच्छादनं आच्छाद्यतेनेन आच्छादनं आच्छादन करिजेतें जेणें तें. कृ. छदधा. अपवारणअ. वस्त्र अथवा वस्त्रादिकानें जें वेष्टिन तें. अ. न.

आच्छुरितकं आच्छुरणमाच्छुरितं आच्छुरितमेव आच्छुरितकं, आच्छुरण स्त्र. दुसऱ्याचे मनोगताचें छेदन तें आच्छुरित तेंच आच्छुरितक. स. साभिप्रायका रहास्य. अ. न.

आच्छोदनं आच्छिद्यंतेमृगाअत्रआच्छोदनं, हिंसित होताहेत मृग ज्याचे ठायीं तें. कृ. छिदिर्धा. द्वैधीकरणअ. पारधकिंवा शिकार. अ. न.

आजकं अंजानांसमूहोआजकं, अजास. शेळ्या यांचा जो समुदाय तो. बकऱ्यांचा समुदाय. अ. न.

आजानेयः आजेनक्षेपेणआनेयः प्रापणीयः आजानेयः, प्रेरणानें जो आनेय स्त- आणण्यास योग्य तो. स. कुलीनाश्व. अ. पु.

आजिः अजंत्यस्यामाजिः, शूर अथवा अश्वादिकांस फेरणारे गमन करितात जीचेठायीं ती. कृ. अजधा. गतिअ. युद्ध. समानभूमी. इ. स्त्री.

आजीवः आजीव्यतेनेनेतिआजीवः, जीवनपावतो जेणें करून तो. कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. जीवन अजणें. अ. पु.

आजूः आजीवतीतिआजूः आसर्वतः पाप रूपी होसे जीनी. कृ. जुधा. अंहसअ. अथवा तबलात्कारानें टाकणें. उ. स्त्री.

आज्ञा आज्ञायतइत्याज्ञा, श्रेष्ठानीं करिजेने जी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. हुकूम. आ. स्त्री.

आज्यं आअज्यते अनेन आज्यं, अतिशयं करून अंगादि मर्दन करिजेतें जेणें तें. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. घृत, तूप. अ. न.

आटिः आडिः आसमंतादटतीतिआडतीतिवा आटिः, आसमंताद्वागीं गमन अथवा तत्पूर्वक उद्योग करितो जो तो. कृ. अटधा. गमनअ. २ अडधा. उद्यम अ. आडी संज्ञक पक्षी. इ. पु.

आडंबरः आडंब्यतेइत्याडंबरः, युद्धादिपर्यीं प्रेरणा करितो जो तो. कृ. डबिधा. क्षेपअ. युद्धांतील ध्वनि. २ समारंभ. ३ हत्तीचीगर्जना. ४ वाद्यांचाध्वनि. अ. पु.

आढक: आढ्यतेइत्याढक:, परिमाणा र्थ गमन करितो जो तो. कृ. ढौकृधा. गति अ. पायली. अ. पु.

आढकिकं आढकस्यवापः आढकिकं, आढक परिमित धान्य पेरण्याचें जें क्षेत्र तें त. पायलीभर धान्य ग्रहण्याचें किंवा पिकविण्या चें क्षेत्रादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आढकिका आढकंपचतीति आढकिका आढक परिमित धान्यातें शिजविणारी ती. त. तपेली. २ तूर यानावाचें धान्य. आ. स्त्री.

आढकी आढकमस्याः परिच्छेदकत्वेनेति आढकी, आढक परिमाण आहे परिच्छेदक लें करून जीस ती. त. तुवरिका सं. तूर नां वाचें धान्य. ई. स्त्री.

आढ्य: आध्यायतीआढ्यः, द्रव्यरक्षार्थ चिंता करितो जो तो. कृ. ध्यैधा. चिंता अ. ध नाढ्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आणक: विग्रहादिसर्व अणकाशब्दाप्र.

आणवीनं विग्रहादिसर्व अणव्यश. प्र.

आणि: विग्रहादिसर्व अणिशब्दाप्रमाणें.

आतंक: आतंक्यते अनेनेति आतंक:, संकटानें जीवन करिजेतें जेणेंकरून तो. कृ. तकिधा. कृच्छ्रजीवन अ. रोग. २ भय. ३ संताप. अ. पु.

आतंचनं आतंकः आतंचनं, एकामागून एकानें जें वचन तें. कृ. तंचूधा. गति अ. मतीवाप. २ वेग. ३ तृप्त करणें. अ. न.

आततायी आततंयथातथा अयितुं शीलमस्य आततायी, शीघ्र जैसें होय तैसें नाशार्थ गमन करावया कारणें आहे स्वभाव जाचा तो. दुसऱ्याचा प्राण हरणा र्थ जो तयार तो. वि. इ. पु. स्त्री. न.

आतप: आतपतीत्यातपः, संतप्त होतो जो तो. कृ. तपधा. संताप अ. सूर्याचा प्र काश. अ. पु.

आतपत्रं आतपात्त्रायतेतदातपत्रं, उ ष्णापासून रक्षण करितें जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पालन अ. छत्र. अ. न.

आतर: आतरंत्यनेनेति आतरः, तरता हेत जेणेंकरून तो. कृ. तृधा. तरण अ. न द्यादिकांच्या उतारा बद्दल द्यावें द्रव्य. अ. पु.

आतापी आतपतीति आतापी, आकाशा मध्यें तकपतो जो तो. कृ. तपधा. दाह अ. प क्षि जास घार असें म्ह. तो. इन. पु.

आतायी आतायतेतच्छीलः आतायी, अंड्यादिकांचें पालन अथवा स्वशरीराचा पक्षद्वारा विस्तार हा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. तायृधा. पालनादि अ. अर्थादि सर्व पू र्वशब्दाप्रमाणें.

आतिथेयं अतिथौसाधु आतिथेयं.

अतिथांविषयींजें उत्कृष्टतें· न· अतिथि विषयीं दयाळु· वि· अ· पु· न· ई· स्त्री·

आतिथ्यं अतिथय इदमातिथ्यं, अति थि कारणें जें पूजादिक तें· न· अतिथीक रितां संपादन केलेलें वस्तुमात्र किंवा तद र्थ कर्म· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आतुर: आतीतोर्निइति आतुर:, अत्यं त मरणाविषयीं गमन करितो जो तो· सना· तुरधा· त्वरणअ· रोगी· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आतोद्यं आसमंतात्तुद्यतेताड्यतेतदा तोद्यं, आसमंताद्भागीं ताडिजेतें जें तें· कृ· तुदधा· व्यथनअ· वाद्य· अ· न·

आत्तगर्व: आत्तोगर्वोयस्यस आत्तगर्व:, आत्त आहे गर्व ज्याचा तो· स· ज्याचा गर्व गे ला तो· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आत्रेयी अत्रेरपत्यमात्रेयी, अत्रीचें जें अपत्य ह्म· कन्या ती ह्म· अगम्यत्वें करून तीप्रमाणें जी ती· रजस्वलास्त्री· ई· स्त्री·

आत्मगुप्ता आत्मनागुप्ता आत्मगुप्ता, आपणजी गुप्तती· स· कुहरी नामक औष धिविशेष· आ· स्त्री·

आत्मघोष: आत्मानंघोषयतीति आ त्मघोष:, आपल्यामत घोष करणारा ह्म· मी या जागीं आहें असें का का या शब्दानें सत्वविणारा जो तो· कृ· घुषिरधा· विशब्दन अ· काक· अ· पु·

आत्मज: आत्मनोदेहाज्जात: आत्मज:, देहापासून झाला जो तो· स· पुत्र· अ· पु·

आत्तगंध: आत्तोगंधोगर्वोयस्यस आ त्तगंध:, प्राप्त आहे गर्व ज्यास तो· स· अ र्थादि सर्व आत्तगर्व शब्दाप्रमाणें·

आत्मजा आत्मन: जाता आत्मजा, आ पल्यापासून जी झाली ती· कृ· जनीधा· प्रा दुर्भाव अ· कन्या· आ· स्त्री·

आत्मा अतिस्वकृतंशुभाशुभमत्तीति वा आत्मा, आपण केलेल्या पुण्य पापाचा उपभोग घेतो किंवा त्रिकाला बाध्यत्वें करू न गमन करितो जो तो· कृ· अदधा· भक्षण अ· १ अतधा· भूषणादि अ· देह, शरीर· २ यत्न, कृति· ३ धैर्य· ४ बुद्धि· ५ शरीराधिदैवत ६ स्वभाव· ७ परमात्मा· ८ मन· ९ परब्रावर्तन· न· पु·

आत्मभू: आत्मनोविष्णो: सकाशाद्भवती त्यात्मभू:, विष्णूपासून जो उत्पन्न तो· कृ· भू धा· सत्ता अ· ब्रह्मदेव· २ मदन· ऊ· पु·

आत्मंभरि: आत्मानंबिभर्तीति आत्मंभ रि:, आत्म्यातें पोषण करितो जो तो· कृ· भृञ्धा· पोषण अ· आपलें पोट भरणारा वि· इ· पु· स्त्री· न·

आथर्वणं अथर्वणांसमूह: आथर्व णं, अथर्व्यांचा जो समुदाय तें· त· अथर्वा

चं समुच्चय· अ·न·

आदर्शः आदृश्यतेअत्रेतिआदर्शः, दिसतें हें रूपादिक जाचेठायीं तो· कृ· दृ शिर्धा· प्रेक्षणअ· आरसा· अ·पु·

आदिः आप्रथमंदीयतेगृह्यतेइतिआदिः प्रथमग्रहण करिजेतो जो तो· कृ· डुदाञ् धा· दानअ· आद्य, पहिला· इ·पु·

आदिकारणं आदिश्चतत्कारणंचआदिकारणं, आदिम्ह· मुख्य जें कारण तें· स· मूलकारण· अ·न·

आदितेयः द्यतिखंडयतीतिदितिः, नद्भिन्नाआदितिः तस्याअपत्यमादितेयः, खंडन करित्येजी तीदिति तद्भिनाजी ती अदिति तिचें जें अपत्य तो· त· देव· अ·पु·

आदित्यः अदितेरपत्यमादित्यः, अदितीचा जो पुत्र तो· त· देव· २ देवांचा गणविशेष· ३ सूर्य· अ·पु·

आदिष्टी आदिष्टमनेनआदिष्टी, उपदेश केला जानें तो· कृ· दिशधा· अतिसर्जनअ· यजमान· इ·पु·

आदिनवः आदानमादीनं आदीनस्यवानमादीनवः, क्षयप्रापण जें तें· कृ· वाधा· गतिअ· क्लेश· अ·पु·

आदेष्टा आदिशत्यृत्विजोयागेस्वेष्टसंपादनायप्रेरयतीति आदेष्टा, ऋत्विजांप्रत इष्टसाधनार्थ प्रेरणा करितो जो तो· कृ· दिश धा· कृ· दिशधा· अतिसर्जनअ· यजमान· ऋ·पु·

आदृतः आद्रियतेस्मआदृतः, आदृतम्ह· सत्कृत करिजेला जो तो· कृ· दृङ्·धा· आदरअ· पूजित· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

आद्यः आदौभवः आद्यः, प्रथम झाला जो तो· त· प्रथमचा· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

आद्यमाषकः मष्यतइतिमाषः, आद्यश्चासौमाषश्च आद्यमाषः सएव आद्यमाषकः, भारसाही जो तो माष आद्य असा· जो माष तो आद्यमाष तोच आद्यमाषक· त· शास्त्रीय ८० गुंजाचा तोळा· अ·पु·

आद्यूनः आदेवादीतिआद्यूनः उदरपोषणार्थ क्रीडा करिता झाला जो तो· कृ· दिवुधा· क्रीडादिकअ· बुभुक्षित· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

आधारः आधीयतेजलाद्यत्रेतिआधारः· ज्याहातें आहे जलादिजाचेठायीं तो· कृ· धीङ्धा· आधारअ· शेताचा बांध· २ नदीचें धरण· ३ अधिकरण· अ·पु·

आधिः आधीयतेदुःखमनेनआधानमधीयतेऽस्मिन्वाआधिः, प्राप्त होतें हें दुःख जानें अथवा स्थापन किंवा धारण करिजे तें जाचेठायीं तो· कृ· डुधाञ्धा· धारणअ· मनोव्याधि· २ गाहाणवस्तु· ३ आपत्ति· ४ अधि

षान. इ. पु.

आंधसिकः अधोभक्तंशिल्पमस्यआंधसिकः, भक्त ह्य. भात आहे शिल्प ज्यानें तो. त. आचारी, स्वयंपाक करणारा. अ. पु.

आधूतः आधूयतेस्मआधूतः, कंपन केलें जेंतो जो तो. कृ. चलधा. कंपनअ. कांहीं कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आधोरणः आधोरयतीत्याधोरणः, उत्तमप्रकारानें हत्ति चालवितो जो तो. कृ. धोरॄधा. गतिचातुर्यंअ. हस्तिपक. ह्य. महांत. अ. पु.

आध्यानं आध्यातिराध्यानं, निरंतर स्मरण जें तें. कृ. स्मृधा. आध्यान अ. चिंतन अ. न.

आनकः आनितीत्यनेनेतिआनकः, आनीतीत्यानक इतिवा, वाजंत्री वगैरे जीवन करिताहेत जेणें तो. कृ. अणधा. प्राणनअ. पटह नावाचें वाद्य. अ. पु. न. २ भेरी. ३ मृदंग. ४ मेघ. अ. पु.

आनकदुंदुभिः आनकैर्दुंदुभिश्चउपलक्षितः आनकदुंदुभिः, जन्मकालीं आनकांनीं व दुंदुभीनीं जो उपलक्षित तो. स. वसुदेव. इ. पु.

आनतं आनमतिस्मआनतं, नम्रक्ष. अधोमुख होतें झालें जें तें. कृ. णमधा. प्रह्वत्व. अधोवदन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आनद्धं आनह्यतेसुखेंचर्मणाबध्यतेस्मइत्यानद्धं, सुखानें गायीं चर्मानें बांधिजेला जो तो. कृ. णहधा. बंधनअ. मृदंग पटह इत्यादि. अ. न.

आननं आनंत्यनेनेतिआननं, भक्षण द्वारा जीवन होतें जेणें करून तें. कृ. अणधा. प्राणनअ. मुख. अ. न.

आनंदः आनंदयतीत्यानंदः, आनंदवितो जो तो. कृ. टुनदिधा. समृद्धिअ. हर्ष. अ. पु.

आनंदथुः आनंदयतीत्यानंदथुः, आनंदित करितो जो तो. कृ. टुनदिधा. समृद्धि अ. हर्ष. उ. पु.

आनंदनं आनंदः आनंदनं, कुशलप्रश्नादिकें करून जो आनंद तो. कृ. टुनदिधा. समृद्धिअ. स्वागत विचारून केलेला आनंद. अ. न.

आनर्तः आनृत्यंत्यत्रआनर्तः, नृत्य करिताहेत ज्यांचे गायीं तो. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेपअ. नाचण्याची जागा. २ युद्ध. ३ देशविशेष. अ.

आनायः आनयंतिमत्स्याननेनेतिआनायः, धरिताहेत मत्स्य जेणें करून तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. जाळें. अ. पु.

आनाय्यः आनीयतइतिआनाय्यः, दक्षिणाग्निकर्तें करून जो संस्कृत तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. गार्हपत्यांतून अग्नि आणून

दक्षिणभूमि केलेला. अ. पु.

आनाहः आनह्यतेऽनेनेति आनाहः, ज्या वायोगानें बंधन ह्म. संधिवगैरे धरतात तो. कृ. णहधा. बंधन अ. मळमूत्राच्या रोधनानें झालेला रोगविशेष. अ. पु.

आनुपूर्वं आनुपूर्वी आनुपूर्व्यं पूर्वपूर्वमित्यनुपूर्वं अनुपूर्वस्य भावः आनुपूर्वं, पूर्वपूर्व जें तें अनुपूर्व त्याचा जो भाव तें आनुपूर्व. त. अनुक्रम. अ. न. १ ई. स्त्री. ३ अ. न.

आन्वीक्षिकी अनुश्रवणांतरमीक्षणं परीक्षणं अन्वीक्षा साप्रयोजनमस्या इत्यान्वीक्षिकी, श्रवणोत्तर जें सदसद्विवेचन ती अन्वीक्षा ती आहे प्रयोजन जीस ती. त. गौतमप्रणीत न्यायशास्त्र. ई. स्त्री.

आपक्कं ईषत्पक्कमापक्कं, किंचित्पक्क जें तें. स. पोळी, रोटी. अ. न.

आपगा अपां समूहो आपं तेन गच्छतीति आपगा, उदकांचा जो समूह तें आप तेणें करून गमन करित्ये जी ती. कृ. गम्लृधा. गति अ. नदी. आ. स्त्री.

आपणः आसमंतात्पण्यते अत्रेति आपणः, आसमंताद्धागीं व्यवहार करितात ज्या ठायीं तो. कृ. पणधा. व्यवहारादि अ. बाजार. अ. पु.

आपणिकः आपणो व्यवहारोस्यास्तीति आपणिकः, व्यवहार आहे ज्यास तो. त. क्रयविक्रयें करून उपजीवन करणारा प्राणी. अ. पु.

आपत्. आपत्तिः आपादनमापत्, आपादन ह्म. व्यापन जें ती. कृ. गम्लृधा. गति अ. विपत्ति. त्. स्त्री. २ इ. स्त्री.

आपत्प्राप्तः आपदं प्राप्तः आपत्प्राप्तः, आपत्तीप्रत प्राप्त झाला जो तो. स. विपत्ति पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आपदा आपदनमनया आपदनं वा आपदा, आपत् ह्म. विपत्ति प्राप्त होत्ये जीणें किंवा विपत्ति जी ती. कृ. पद्धा. गति अ. विपत्ति. आ. स्त्री.

आपन्नः आपद्यते स्म आपन्नः, विपत्ति पाविजेला जो तो. कृ. पद्धा. गत्यादिक विपत्ति पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आपन्नसत्वा आपन्नः सत्वो जंतुर्यस्यामिति आपन्नसत्वा, प्राप्त आहे प्राणि जीवा गर्भी ती. स. गरोदर बायको. आ. स्त्री.

आपमित्यकं अपमित्यानिर्वृत्तं आपमित्यकं, अदलाबदली करून जें संपादिलें तें. त. मोबदला देऊन आणलेलें. अ. न.

आपः आप्नुवंतीति आपः, व्याप्त होतात ज्या त्या. कृ. आप्लृधा. व्याप्ति अ. उदक. स. स्त्री. नि. ब.

आपानं आसंभूयपिबंत्यत्रेति आपानं, ए

कत्र अमून पान करितात ज्याचे ठायीं तें. क्र. पा धा. पानअ. मद्यप्राशनार्थ मंडळी जमल्येतें स्थान. अ. न.

आपीडः आपीडयतीत्यापीडः, शिरें प्रत शोभा देतो जो तो. क्र. पीडधा. अवगाहनअ. शेंडीत किंवा शिरीं त माळलेलें पुष्प वगैरे. अ. पु.

आपीनं आप्यायतइति आपीनं, हृद्धि पावतें जें तें. क्र. ओप्यायीधा. वृद्धिअ. गाईचें स्तन स्थ. ओंठी. अ. न.

आपूपिकः अपूपाः पण्यमस्य अपूपानां समूह इतिवा आपूपिकः, अपूप आहेत विक्रेय ज्याचे तो. किंवा अपूपांचा समुदाय. त. वडे घारगे इत्यादि तळलेले भक्ष्य पदार्थ करून विकणारा व वडे घारगे वगैरेंचा ढीग. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आप्तः आप्यतेस्म आप्तः, विश्वासानें व्याप्त करिजे तो जो तो. क्र. आप्लृधा. व्याप्तिअ. विश्वासु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आप्यं अपांविकारः आप्यं, उदकांचा जो विकार तें. त. जलाचा विकार. भोंवरे वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ कोष्ठनामक वनस्पति. अ. न.

आप्यायनं आप्यायतिराप्यायनं, संतर्पण जें तें. क्र. प्यायीधा. वृ. यर्थक. संतुष्ट करणें. अ. न.

आप्रच्छनं आपृच्छा आप्रछनं, आपृच्छा जीनें. क्र. प्रच्छधा. ज्ञीप्साअ. स्वागत प्रश्न केल्यावरून झालेला आनंद. अ. न.

आप्रपदीनं आप्रपदं प्राप्नोति आप्रपदीनं, पादाग्र पर्यंत पावणार जें तें. त. पायांचा शेवटापर्यंत पावणारें वस्त्रादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आप्लवः आप्लवनमाप्लवः, आप्लवन स्नान जें तो. क्र. प्लुङ्धा. गतिअ. अंगोळ करणें. अ. पु.

आप्लवव्रती आप्लवत इति आप्लवः, आप्लवश्चासौ व्रतीच आप्लवव्रती, स्नान असा जो व्रती तो. सोडमुंज झालेला वेदव्रतीनाराइ. पु.

आप्लावः विग्रहादि सर्व आप्लव शब्दाप्रमाणें.

आप्लुतव्रती विग्रहादि सर्व आप्लुतव्रती शब्द.

आबंधः आबध्यतेऽनेन आबंधः, बंधन करिजेतें जेणें करून तें. क्र. बधधा. बंधनअ. जूं वगैरे बांधण्याची दोरी स्थ. जुपणी. अ. पु.

आबाधा आबाधत इत्याबाधा, पीडा करितेजीती. क्र. बाधृधा. विलोडनअ. वेदना. आ. स्त्री.

आभरणं आभ्रियतेऽनेनाभरणं, अलंकृत केला जातो जेणें तें. क्र. डुभृञ्धा. धारणादिअ. अलंकार. अ. न.

आभाषणं आभाषतेतदाभाषणं, बोलिजेतें जें तें. क्र. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. परस्पर

भार्यं. अ. न.

आभास्वरः आसमंताद्भास्वरशील आभास्वरः, आसमंताद्भागीं जो प्रकाशनशील तो. रु. भास. धा. दीप्ति अ. देवांचा गणविशेष अ. पु.

आभीरः आसमंताद्भियं राति ददातीति आभीरः, आसमंतात् भागीं भीतीनें देतो जो तो. रु. रा. धा. दान अ. गवळी. अ. पु.

आभीरपल्ली आभीराणां पल्ली आभीरपल्ली, गवळ्यांचीजी पल्ली ती. स. गवळ्यांचें घर किंवा गांव ई. स्त्री.

आभीरी आभीरस्य स्त्री आभीरी, आभीराची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. गवळण ई. स्त्री.

आभीलं आसमंताद्भियं लातीति आभीलं. आसमंताद्भागीं भय देतें जें तें. रु. ला. धा. आदान अ. शरीरपीडा. अ. न.

आभोगः आभोजनमाभोगः, परिपूर्ण जें तें. रु. भुज. धा. पालनादि अ. सर्वांपचारांनीं परिपूर्णता. अ. पु.

आमगंधि आमो अपक्कोमलस्तस्येव गंधो स्येति आमगंधि, अपक्क मला सारिखा आहे गंध ज्याचा तो. अपक्क मांसादिकाच्या गंधासारखा गंध ज्याचा तें. वि. इ. पु. न. ई. स्त्री.

आमंडः आमंडयतीति आमंडः, आसमंताद्भागीं छायादिकें करून भूषित किंवा दीपित होतो जो तो. रु. मंड. धा. भूषादिक अ. एरंडाचा वृक्ष. अ. पु.

आमनस्यं मानसे साधु मानस्य मानस्याद्भिन्नमामनस्यं, मानसाविषयीं जें साधु तें मानस्य मानस्याहून जें भिन्न तें. स. दुःख अथवा वैमनस्य अ. न.

आमयः आमयनममनेन आमयः, हिंसन रू. प्राणवियोग होतो हे जेणें करून तो. रु. मीङ्. धा. हिंसा अ. रोग. अ. पु.

आमयावी आमयोस्यास्तीति आमयावी, रोग आहे ज्यास तो. त. रोगी. वि. इ. पु. न. ई. स्त्री.

आमलकः. आमलकी. आमलकं. आमलते सः स तद्वा आमलकः, रूचि किंवा फलपुष्पादिक धारण करितो किंवा करिते जी ती. रु. मिषु. धा. सेचन अ. आंवळा. २ आंवळ्याचें झाड. अ. पु. न. ई. स्त्री.

आमिक्षा आमिष्यत इति आमिक्षा, इच्छिजते जी ती. रु. मिषु. धा. सेचन अ. तापले दुधाला दधिसंयोगानें झालेली विकृति. आ. स्त्री.

आमिषं आमिषतीति आमिषं, स्पर्धा करितो जो तो. रु. मिष. धा. स्पर्धा अ. आमिष्यत इत्यामिषं वा इच्छिजे तें जें तें. रु. मिष. धा. संश्लेषण अ. मांस. २ भोग्यवस्तु. ३

संभोग· ४ लांस· अ· न·

आमिषाशी आमिषमश्नातीत्यामिषाशी·, आमिषातें भक्षण करितो जो तो· कृ· अशधा· भोजन अ· मांस भक्षण करणा रा· वि· इ·पु· न· ई· स्त्री·

आमुक्तः आमुच्यतेस्म आमुक्तः, अंगाचेठायीं मुक्त करिजे तो स्त· घालिजे तो जो तो· किंवा त्यापासून काढिजे तो जो तो· कृ मुच्लृधा· मोक्षण अ· आंगरखा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आमोदः आमोदयतीत्यामोदः, हर्षित करितो जो तो· कृ· मुद्धा· हर्ष अ· हर्ष, आनंद· २ उत्कृष्ट मनोहारक जो कस्तूर्यादिकांचा सुगंध तो· अ· पु·

आमोदी आमोदयतीत्यामोदी· हर्षित करितो जो तो· कृ· मुद्धा· हर्ष अ· मुखवाला सुगंधित करणारा तांबूलादिक द्रव्यविशेष· इ· पु·

आम्नायः आम्नायते अभ्यस्यते आम्नानमितिवा आम्नायः, अभ्यस्त करिजे तो किंवा गुरुपरंपरागत प्राप्त जो सदुपदेश तो· कृ· म्नाधा· अभ्यास अ· वेद· अ· पु·

आम्रः अम्यतीति आम्रः, रुच्युत्पादन करितो जो तो· कृ· अमधा· गमनादिक अ· आंब्याचें फळ· वृक्षाद्य अ· पु·

आम्रातकः आम्रमततीत्याम्रातकः आम्रं रस· आम्ल त्यातें निरंतर गमन करितो जो तो· कृ· अतधा· सातत्यगमन अ· आंबाड्याचें झाड· अ· पु·

आम्रेडितं आम्रेड्यते आधिक्येनोच्यत इति आम्रेडितं, अधिक बोलिजेतें जें तें· दोनतीन वेळा उच्चारलेला शब्दादिक· अ· न·

आम्लिका· आम्लीका अम्लः आम्लो वा रसो स्त्यस्या इति आम्लिका, आम्लीका हे रस जीचा ती· त· चिंचेचें झाड· आ· स्त्री·

आयतं आयच्छते आयतं, लंबायमान होतें जें तें· कृ· यतीधा· प्रयत्न अ· दीर्घ, लांब· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आयतनं आयतंतेऽत्रेति आयतनं, पुण्यसंपादनार्थ प्रयत्न करिताहेत ज्याचेठायीं तें· कृ· यतीधा· प्रयत्न अ· यज्ञाची जागा· २ सामान्य स्थलविशेष· अ· न·

आयतिः आयम्यते अनया वा आयतिः, नैमानादिक कालादिकांचा उपसंहार होतो जीचेठायीं अथवा जीणें ती· कृ· यमधा· उपरम अ· उत्तरकाल· २ लांबी· ३ योगसाधन· ४ प्रभाव· ईका· स्त्री·

आयत्तः आयतते इति आयत्तः, यत्न करितो जो तो· कृ· यतिधा· प्रयत्न अ· स्वाधीन· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

आयामः आयम्यते येनायामः, दुसरा

होतो जेणेंकरून तो. कृ. यमधा. उपरमअ. क्लीब. अ. पु.

आयुधं आयुध्यतेनेनेतिआयुधं, युद्ध करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. युधधा. संप्रहारअ. शस्त्र. अ. न.

आयुधीयः विग्रहादिसर्वआयुधिकशब्दाप्र.

आयुधिकः आयुधेनजीवतीतिआयुधिकः, आयुधस्य. शस्त्र त्यानें जगतो जो तो. त. शस्त्रोपजीवी, आयुधवृत्तीनें उपजीवन कर्ता. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आयुष्मान् अतिशयेन आयुरस्यास्तीतिआयुष्मान्, अतिशयें करून आहे आयुष्यजास तो. त. पुष्कळ आयुष्याचा. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

आयुः एतिगच्छतीत्यायुः, क्षणक्षणीं जातें जें तें. कृ. इणधा. गतिअ. आयुष्य. स्. न.

आयोधनं अतिशयेन योधनमायोधनं, अतिशयें करून जें योधन. स. प्रहार तें. स. युद्ध. अ. न.

आरग्वधः आरग्गंरोगशंलामपहंतीतिआरग्वधः, रोगातें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. बाहव्यारोग्यस. अ. पु.

आरकूटः आरंकूलयतेआरकूटः, गंत्यातें दाह करितो जो तो. कृ. कूटधा. दाहअ. पितळ. अ. पु. न.

आरतिः आरमणमारतिः, उपरमण जें तें. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. उपरति. २ निवृत्ति, शांति. इ. स्त्री.

आरनालकं आर्च्छतीत्यारः, नलतीतिनालः आरोनालोस्यआरनालः सएवआरनालकः, गमनकरितो जो तो आर बंधन करितो तो नाल गमन करणारा आहे नाल जाचा तें. आरनाल तेंच आरनालक. त. कांजी. अ. न.

आरंभः आरंभणमारंभः, आरंभण जें तो. कृ. रभधा. राभस्यअ. प्रारंभ. अ. पु.

आरवः आरावः आरवीतीत्यारवः, उच्चारिला जातो जो तो. कृ. रुधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

आरा आऋयतीतिआरा, चर्म भेदन करित्ये जी ती. कृ. ऋधा. गतिअ. चर्मतोचण्याचें शस्त्र. आ. स्त्री.

आरात् आरातीति आरात्, दूर आणि समीप या अर्थातें ग्रहण क

घितो जो तो. क्र. गधा. आदान अ. उ. आराच्छत्रोः सद्मावसत् २ सख्या गंस्थापयेदारात्. अव्य.

आराधनं आराधिराराध्यतेनेनवा आराधनं, साधन किंवा प्राप्ति करिजेत्ये जेणें करून तें. क्र. राधधा. संसिद्धिअ. सेवा. अ. न.

आरामः आरमंत्यत्रोति आरामः रमताहेत जाचेठायीं तो. क्र. रमुधा. क्रीडाअ. बाग. अ. पु.

आरालिकः आरालंचरती तिआरालिकः, कुटिलाचरण किंवा महानसाप्रतसंचार करितो जो तो. न. सूद, स्वयंपाकी. अ. पु.

आरेवतः आरेवयाति निःसारयतीति आरेवतः, मलानें निःसरण करितो जो तो. क्र. रेवृधा. प्लवगति अ. आरग्वधाचें झाड. अ. पु.

आरोग्यं अरोगस्यभावः आरोग्यं रोगाचाजो भाव ह्म. विद्यमानता तो. त. रोगाभाव. अ. न.

आरोहः आरुह्यतेनेन आरोहणं आरोहयतिवा आरोहः, आरोहण अथवा त्यातें करितो किंवा तें करिजेनें जेणें करून तो. क्र. रुहधा. बीजजन्मादि अर्थ. वस्त्रादिकांचा. १ लांबी. २ उंची. ३ सुंदर स्त्री. ४ कमर. ४ हत्तीवर चढणें. अ. पु.

आरोहणं आरुह्यतेनेनेतिआरोहणं, आरोहण करिजेतें जेणें तें. क्र. रुहधा. बीजजन्मादिअ. जिना, निसण. २ चढणें अ. न.

आर्तगलः गलतीतिगलः आर्तश्चासौगलश्च आर्तगलः, उदकादि विपुल भक्षण करितो जो तो गल आर्त ह्म. तृषित असा जो गल तो आर्तगल ह्म. निळा कोरंटा. अ. पु.

आर्तवं ऋतुरेवआर्तवं, ऋतूजो तेंच आर्तवं, किंवा ऋतुरस्यप्राप्तः आर्तवं, वसंतादि ऋतू आहे प्राप्त जास तें. न. स्त्रीरज. २ पुष्पादि अ. न.

आर्तिः आर्च्छतीतिआर्त्तिः, नमनोन्नमनरूपसर्वत्र गमन करित्ये जी ती. क्र. ऋधा. गतिअ. धनुष्याचें अग्र २ पीडा. इ. स्त्री.

आर्द्र आर्द्यतस्म आर्द्र क्लिन्न करिजेलें जें तें. क्र. अर्दधा. गतिअ. भिजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आर्द्रकं आर्द्रतिकफमार्द्रकं, कफा

तें लेश करितें जें तें. क्रु. अर्दधा. हिंसा अप्रलें. अ. न.

आर्यः अर्तुं योग्यः आर्यः, कर्तव्या कर्तव्य जाणण्यास जो योग्य तो. क्रु. ऋधा. गति अ. कुलीन. २ सज्जन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आर्याणी आर्याणां स्त्री आर्याणी, आर्य ह्म. श्रेष्ठ त्यांची जा स्त्री ती. स्त्रीप्र. श्रेष्ठपत्नी. २ वैश्यस्त्री ई. स्त्री.

आर्यावर्तः आर्याः श्रेष्ठाः आसमंतादूर्तंत इति आर्यावर्तः, श्रेष्ठ आसमंतात् भागीं राहतात जाच्या तो. क्रु. वृतुधा. वर्तन अ. विंध्याद्रि व हिमालय यांच्या मधला प्रदेश. अ. पुल्लिं.

आर्षभ्यः ऋषभाय हितो आर्षभ्यः ऋषभ ह्म. बैल त्यांकारणें जो हित ह्म. तदुत्पत्तीला योग्य तो. तरुणपणांत आलेला बैल. अ. पु.

आलं अलतीति आलं, चित्रपटादिकास भूषण करितें जें तें. क्रु. अलधा. भूषणादिक अ. हरताल. अ. न.

आलंभः आलंभनमालंभः, आलंभन ह्म. इंद्रादिदेवोद्देशानें पशुमारण जें तो. क्रु. डुलभषधा. प्राप्ति अ. देवतेच्या उद्देशानें बिलाअर्पण करण्याकरितां पशु मारणें. अ. पु.

आलयः आलीयंते अत्रेति आलयः, राहताहेत जाचेठायीं तो. क्रु. लीङ्धा. श्लेषण अ. घर. अ. पु.

आलवालं आसमंताल्लवं जलकणिका मालातीति आलवालं, आसमंताद्भागीं जलकण ग्रहण करितें जें तें. क्रु. लाधा. आदान अ. झाडाचें अळें. अ. न.

आलसः अलस एव आलसः, अलस जो तो. त. आळस. अ. पु.

आलस्य विग्रहादि पूर्वीच्याश. प्र.

आलानं आलीयते अत्र आलानं, बंधन करिजेतें जाचेठायीं तें. क्रु. लीङ्. धा. श्लेषण अ. हत्ती बांधण्याचा खांब. अ. न.

आलापः आलप्यते ने नेति आलापः, बोलिजे तोजो तो. क्रु. लपधा. व्यक्तवाणि अ. परस्पर संबोधन पूर्वक भाषण. अ. पु.

आलाबुः आलाबूः आसमंताल्लंबत इत्यलाबुः, आसमंताद्भागीं लंबायमान होत नाहीं ह्म. वर्तुलाकृती जो तो. क्रु. लबिधा. अवस्रंस

नअ. फाळा भोंपळा. उ. २ऊ. पु.

आलिः आली आअलतिअ ल्यतेवा आलिः, मंडनादिकेंक रून भूषित होत्ये. किंवा भूषित करिजेत्ये जी ती. कृ. अलधा. भूष णअ. सखी. २पंक्ति. ३स्वच्छअं तःकरण. ४सेतु. इ. २ई. स्त्री.

आलिंदः अलिंदएवआलिंदः, अ लिंद स्व. दाराच्या बाहेरचा चौक टीचा भाग जो तोच. न. दाराचा बा हेरचा एक प्रदेश. अ. पु.

आलिंग्यः आलिंग्यत इति आलिं ग्यः, आलिंगिजेतो जो तो. कृ. लि गिधा. गतिअ. मृदंग. अ. पु.

आलीढं आलेहनमालीढं, आले हन स्व. एकत्र जमून शहणें जें तें. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. धनुर्ध रांचा स्थितिविशेष. अ. न.

आलुः आलूः आलुनातीत्यालुः उदकाचें छेदन स्व. निःसरण क रणारी जी ती. कृ. लुञ्धा. छेदन अ. तांदूळ धुण्याची गेवळी. उ. २ ऊ. स्त्री.

आलोकः आलोक्यत इति आलो कः, प्रकाश अथवा अवलोकन करिजेतो जो तो. कृ. लोकृधा. दर्श नअ. दर्शन. २प्रकाश. ३स्तुतिपाठ कांचें संभाषण. अ. पु.

आलोकनं आलोकः आलोकनं, आलोक स्व. अवलोकन जें तें. कृ. लोकृधा. दर्शनअ. अवलोकन. अ. न.

आवपनं आउप्यतेत्र आवपनं, घालताहेत जलादि ज्याचेठायीं तें. कृ. डुवपधा. बीजसंतानअ. क्षेत्र किंवा पात्रादिक. अ. न.

आवर्तः आवर्तनमावर्तः, आवर्त न स्व. भ्रमणजें तो. कृ. वृतुधा. व र्तनअ. उदकादिकांचा भोंवरा. अ. पु.

आवलिः आवलतीत्यावलिः, संव लन पावत्ये जी ती. कृ. वलधा. सं वलनअ. पंक्ति. इ. स्त्री.

आवसितं आवसीयतेस्मइत्याव सितं, अवसानातें प्राप्त स्व. सि द्ध झालें जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्म अ. रास केलेलें धान्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आवालं आवपंतिजलमत्रेत्याआवा लं, संसिक्त करिताहेत जल ज्याचेठा यीं तें. कृ. डुवपधा. बीजसंतानअ. अळें. अ. न.

आवुकः अवतीतिआवुकः, रक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. उ

स्थळक बाप नाटकांत त्याची प्रसि
द्धि. अे. पु.

आवुत्तः आपनमाप् आपमुत्तनोती
तिआवुत्तः, व्यापनातें विस्तृत करितो
जो तो. कृ. तनुधा. विस्तावअ. नाट्यप्र
करणांतील बाहिणीचा नवरा. अ. पु.

आवृत् आवर्तनमत्रेतिआवृत्, आ
वृत्ति होत्येजाचेठायीं ती. कृ. वृतुधा. व
र्तनअ. अनुक्रम. त्. स्त्री.

आवृतः आव्रियतेस्मइतिआवृतः,
आवृत्त करिजेलाजो तो. कृ. वृञ्धा. वर
णअ. वेष्टलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आवेगी आवेगोस्त्यस्याइतिआवेगी,
आवेग ह्म. अतितीव्र आहे वेगजीसती.
त. वनोषधि वर्गांत जिलावरधाराअ
सें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

आवेशनं आविशंत्यत्रेतिआवेश
नं, प्रवेश करिताहेत जाचेठायीं तें. कृ.
विशधा. प्रवेशअ. शिल्पिलोकांचीशाला.
अ. न.

आवेशिकः अवेशेभवः आवेशिकः,
गृह भिन्नप्रदेशीं झाला जो तो. त. अति
थि वगैरे लांबून घरीं आलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

आशंसिता विग्रहादिपुढच्याशा. प्र.
कृ. पु. न. ई. स्त्री.

आशंसुः आशंसतइतिआशंसुः,
इष्टार्थप्राप्तीच्छा करितो जी तो. कृ. शंसि
धा. इच्छाअ. स्पृहाशील जास फार इच्छा
असत्ये तो. वि. उ. पु. स्त्री. न.

आशयः आशयनमाशयः, आशयन
ह्म. जीवनादिकांस आश्रय अथवा अभि
प्राय जो तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. जला
धार. २ आश्रय. ३ अभिप्राय. अ. पु.

आशयाशः आशेरते अत्रेति आशयः,
तमश्नातीतिआश्रयाशः, राहताहेत जा
चेठायीं तो आशय त्यातें भक्षण करितो
जो तो. कृ. अशधा. भोजनअ. अ. पु.

आशारः आशृणोतीतिआशारः, सर्वत्र
हिंसा करितो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. रा
क्षस. अ. पु.

आशा आअश्नुतइत्याशा, सर्वत्र व्याप्त
करित्ये जी ती. कृ. अशूङ्धा. व्याप्तिअ.
दिशा. २ फार इच्छा. आ. स्त्री.

आशितं. आसितं आशिताभोजि
ताआसितानिवासितावा गाव अत्रेतिआ
शितंआसितंवा, भोजित्त किंवा निवासित
आहे गाई जाचेठायीं तो. कृ. अशधा. भोज
नअ. २ वसधा. निवासअ. जाजागीं पूर्वीं गा
ई असतात ती जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आशितंगवीनं आशितंचतेंद्गवीनंच आशितंगवीनं, भोजन करिजेलें असेंजें गोस्थान तें. भ. पूर्वी गाई चारित असत ती जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आशिरः अश्नातीत्याशिरः, लोकोत्तर भक्षण करितो जो तो. कृ. अशधा. भोजनअ राक्षस. अ. पु.

आशीः आशास्ते आशासनमनयावाआशीः, भक्षणार्थ आशा करिस्ये अथवा ईप्सितार्थ इच्छिजे तो जीणें करून ती. कृ. आङः शासुधा. इच्छाअ. सर्पाचीदाढ. २ आशीर्वाद. स. स्त्री.

आशीविषः आशीर्विषः आशीस्तालुगतादंष्ट्रातत्रविषमस्यआशीविषः, दाढेचेठायीं आहे विष जाचें तो. स. सर्प. अ. पु.

आशुः अश्नुतइत्याशुः, व्यासव भक्षण करिजेते जें तें. कृ. अशू धा. व्याप्तिअ. शीघ्रत्वार्थी अव्य. २ व्रीहि, भात. अ. पु. न.

आशुगः आशुगच्छतीत्याशुगः, शीघ्र गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. वायु. २ बाण. अ. पु.

आशुव्रीहिः आशुश्चासौव्रीहिश्च आशुव्रीहिः, शीघ्र पिकणारा जो व्रीहि तो. स. लवकर पिकणारें भात. इ. स्त्री.

आशुशुक्षणिः आशोशुष्टुमिच्छतीत्याशुशुक्षणिः, सर्वत्र शोषण करावयाची इच्छा करितो जो तो. कृ. शुष्धा. शोषणअ. अग्नि. इ. पु.

आश्चर्यं आङितिचर्यते अभिनीयते आश्चर्यं, आश्चर्यप्रत नेइजे तो जी ती. कृ. चरधा. गतिअ. आनंदविशेष. अ. पु.

आश्रमः आश्रमंत्यत्रेतिआश्रमः, श्रम किंवा तप करितात जाचेठायीं ती. कृ. श्रमुधा. तपआणिखेदअ. ब्रह्मचारीआदिकरून चार आश्रम. अ. पु.

आश्रयः आश्रयणमाश्रयः, आश्रयण जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. आधार. २ युद्धादिकांत जो सहाय्य होतो तो. अ. पु.

आश्रयाशः आश्रयमाधारमश्नातीत्याश्रयाशः, काष्ठादि आधारातें भक्षण करितो जो तो. कृ. अशधा. भोजनअ. विस्तव. अ. पु.

आश्रुतं आश्रूयतेस्म आश्रुतं, श्रवण करिजेतें अथवा प्रतिज्ञात किंवा स्वीकृत जें तें. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकारलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आश्रवः आश्रवणमाश्रवः, आश्रवणम्. स्वीकृति जी ती. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकार. अ. पु. २ वचनांत वागणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आश्वं अश्वानांसमूहः आश्वं, अश्वां

र्थ:ओ समूह तें. त. घोड्यांचा समुदा य. अ. पु.

आश्वीयं विग्रहादि सर्व आश्वश. प्र.

आश्वयुजः अश्वयुजीअत्रास्तीत्याश्व युजः, अश्वयुजी पौर्णिमा आहे जाचे ठा यीं तो. त. आश्विन मास. अ. पु.

आश्विनेयः अश्विन्यामपत्यमाश्विनेयः, अश्विनीनें जें अपत्य तें. त. स्वर्गीचे वै द्य, अश्विनीकुमार. अ. पु.

आश्वत्थं अश्वत्थस्यफलमाश्वत्थं, अश्व त्थाचें जें फल तें. स. अश्वत्थाचें फल पुष्प अ. न.

आश्विनः अश्विन्यायुक्तापौर्णमासी यत्रास्तिस आश्विनः, अश्विनीनक्षत्र युक्त पौर्णिमा आहे जाचे ठायीं तो. त. आश्विन मास. अ. पु.

आश्वीनं अश्वस्यैकाहगमनमाश्वीनं, अश्वाचें एका दिवसाचें जें गमन तें. त. घो ड्याची एक मजल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आषाढः आषाढ्यायुक्ताआषाढी, साय त्रास्तिस आषाढः, आषाढी युक्त जी ती. आषाढी ती आहे जाचे ठायीं तो. त. आषा ढ मास. २ ब्रह्मचर्य व्रत कालीं जो दंड धार ण करितात तो. अ. पु.

आसक्तः आसंजि आसक्तः, आसक्त हो इजेला जो तो. कृ. षंज धा. संगम अ. त सर्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसनं आस्यतेत्रआसनं, राहिजेतें जाचे ठायीं तें. कृ. आस धा. उपवेशन अ. बसण्याचें आसन. अ. न. २ असणाचें झा ड. अ. पु. ३ कोणेका कार्याविषयीं शक्ति कुंठित झाली तरीं धैर्यानें प्रतीक्षा पाहा त राहणें. अ. न. ४ हत्तीचा खांदा. अ. पु.

आसनपर्णी आसमंतादसनइव पर्णान्यस्याइति आसनपर्णी, आसमंता द्भागीं असनवृक्षा सारखीं आहेत पानें जीस ती. स. गोकर्णीची वेल. ई. स्त्री.

आसना आसनमासना, उपवेशन जें ती. कृ. आस धा. उपवेशन अ. स्थानसं ध्यादिकालीं बसण्यास घेतात तें आसन. आ.

आसन्नः आसीदतिस्मआसन्नः, समीप प्राप्त झाला जो तो. कृ. षद्लृ धा. विशरणादि अ. समीप, जवळचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसवः आसूयतइतिआसवः, पीड न करिजे तो जो तो. कृ. षुञ् धा. पीडना दि अ. उसाच्या रसापासून होणारें मद्य. अ. पु.

आसादितं आसाद्यतेस्मआसादि तं, प्राप्त करिजेलें जें तें. कृ. षद्लृ धा. विश रणादि अ. संपादिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आसारः आसरणमासारः, सर्वत्र व्या प्त जें तें. कृ. सृ धा. गति अ. सैन्याचा स्थि

तिविशेषः २ जी निरंतर पर्जन्यधाराप डत्ये ती. अ. पु.

आस्कर: अस्करएवास्करः, अस्करजो तोच आस्कर. त. दैत्य. अ. पु.

आस्करी अस्करस्येयमास्करी, अस्कर संबंधीं जी ती. त. काळी मोहरी. ई. स्त्री.

आसेचनकं आसिच्यतेमनोत्रआ सेचनकं, मनः क्षरण होत नाहीं ज्याचेग यींतें. कृ. षिचधा. क्षरणअ. जें वस्तु पा हतां पाहतां अधिकच पाहावें असें वा टतें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आस्कंदनं अतिशयेनस्कंद्यतेतदास्कं दनं, परस्परांनें अतिशयेंकरून गतिशो षण करिजेतें जें तें. कृ. स्कंदिर्‌धा. गति शोषणअ. युद्ध. अ. पु.

आस्कंदितं आस्कंदनमास्कंदितं, उ डुानकरून जें गमन तें. कृ. स्कंदिर्‌धा. गतिशोषणअ. घोडा मोठ्या वेगानें धाव त असतां पाहात नाहीं अशी जी त्यांची चाल ती. अ. न.

आस्तरणं आस्तीर्यतेअनेनआस्त रणं, आच्छादन होतें जेणें तें. कृ. स्तृ ञ्धा. आच्छादनअ. हत्तीचे पाठीवर चें आस्तरण. अ. न.

आस्था. आस्थानं आतिष्ठंत्य स्यामस्मिन्वाआस्थाआस्थानंवा, राह ताहेत जीचे किंवा ज्याचेठायीं ती किंवा तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सभा. २ प्रयत्न. आ. स्त्री. २ अ. न.

आस्थानी आतिष्ठंत्यत्रेतिआस्थानी, उत्तम रीतीनें राहतात जीचेठायीं ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. सभा. ई. स्त्री.

आस्पदं आपद्यतेस्मिन्नास्पदं, प्रति ष्ठित होतो किंवा विपत्ति पावतो ज्याचेग यींतें. कृ. पद्धा. गतिअ. कार्य. २ स्थान. अ. न.

आस्फोटः आस्फोतः आस्फोट यतीत्यास्फोटः, विशरण पावतो झा. वि शीर्ण होतो जो तो. कृ. स्फुटिरधा. विश रणअ. रुईचें झाड. अ. पु.

आस्फोटनी आस्फोट्यतेनयाआ स्फोटनी, विवर करिजेतें जीणें ती. कृ. स्फुटिर्‌धा. विशरणअ. सामता वगैरे छिद्र पाडण्याचें शस्त्र. ई. स्त्री.

आस्फोटा आस्फोटयतीतिआस्फोटा, विशरण पावत्से जी ती. कृ. स्फुटिर्‌धा. वि शरणअ. रान मोगरी. २ विष्णुक्रांता नावाची वनस्पति, आ. स्त्री.

आस्फोता विग्रहादिसर्वआस्फोटा शब्दाप्रमाणें.

आस्यं आस्वाद्यतेअनेनेतिआस्यं,

अन्नादिक आस्वात करिजेतें जेणें तें कृ. स्वद्.धा. आस्वादनअ. मुख. अ. न.

आस्या आसनमास्या, उपवेशनजीती कृ. आसधा. उपवेशनअ. बसण्याचें आसन. आ. स्त्री.

आस्रव: आस्रवणमास्रव:, आस्रवणक्ष. पीडा पावणें जें तो. कृ. स्रुधा. स्रवणअ. क्लेश. अ. पु.

आहतं आहन्यतेस्म इति आहतं, आहत स. निरर्थक अथवा गुणित जें तें. कृ. हनधा. हिंसाअ. गुणलेलें व कधीं न होण्याजोगी गोष्ट बोलणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहतलक्षण: आहतमभ्यस्तंलक्षणंयस्यस आहतलक्षण:, अभ्यस्त आहे नाम ज्याचें तो. स. शौर्यादिगुणांनीं जो प्रख्यात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहव: आह्वानमाहव:, परस्परांचा निष्ठुर शब्द जो तो. कृ. ह्वेञ्धा. स्पर्धाअ. युद्ध. अ. पु.

आहवनीय: आहूयतेप्रक्षिप्यतेहविरत्रेति आहवनीय:, प्रक्षिप्त करिताहेत हवि ज्याचेठायीं तो. कृ. हुधा. दानादिअ. अग्नीचाभेद. अ. पु.

आहार: आहरणमाहार:, भक्षण जें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. भोजन. अ. पु.

आहाव: आहूयतेअत्रेति आहाव:, आह्वान करितात तृषार्त ज्याचेठायीं तो. कृ. ह्वेञ्धा. स्पर्धादिकअ. विहिरीजवळ पाणी ठेवण्या करितां स्थापन केलेलें टांकें वगैरे. अ. पु.

आहितलक्षण: विग्रहादिसर्वआहतलक्षणशब्दाप्र.

आहितुंडिक: अहेस्तुंडं मुखंतेनदीव्यतीति आहितुंडिक:, सर्पाच्या तोंडानें खेळतो जो तो. त. गारुडी. अ. पु.

आहेयं अहौभवंआहेयं, अहीच्याठायीं जें उत्पन्न तें. सर्पाचें विष किंवा अस्थ्यादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

आहो आहंतीति आहो, एकरूप ज्ञानाचा नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. विकल्परूपार्थक अव्य. उ. देव आहो गंधर्व.

आहोपुरुषिका अहोअहंपुरुष: तस्यभाव: आहोपुरुषिका, आपल्याठायीं मी पुरुष अशी जी शक्ति संभावना ती. त. मी पराक्रमी मी पुरुष अशा गर्वानें आपलें सामर्थ्य प्रगट करणें ती. आ. स्त्रीलिं.

आह्वय: आह्वानमाहू: नस्याअयं आह्वय:, आह्वान जें ती आहू तत्संबंधीं जो तो आह्वय. त. नाम. अ. पु.

आव्हा आव्हानमाव्हा, आव्हानस्म नामनिर्देश करणजें ती. कृ. व्हेञ्‌धा. स्पर्धादिअ. नाम. आ. स्त्री.

आव्हानं आहूयतेअनेनेतिआव्हानं, बलाविजेतीजेणें तें. कृ. व्हेञ्‌धा. स्पर्धादिअ. आमंत्रण. अ. न.

आन्हिकं अन्हिभवमान्हिकं, दिवसाचेठायीं जें झालें तें. त. स्नानसंध्यादिककर्म. २ नित्यकर्म. ३ भोजन. ४ ग्रंथविशेष. अ. न.

इक्षु: इष्यतइतिइक्षुः, इच्छिजेतोजो तो. कृ. इषधा. इच्छाअ. ऊंस. उ. पु.

इक्षुगंधा इक्षुगंधइवगंधोयस्याः सा इक्षुगंधा, इक्षुगंधासारखा आहे गंध जीचा ती. स. सराटा. २ कोळसंग्याचेंझाड. ३ भुईकोव्हाळा. ४ लवा. आ. स्त्री.

इक्षुर: इक्षोरिवगंधंराततीतिइक्षुरः, इक्षूचेपरी जो गंध त्याप्रत ग्रहण करितोजो तो. कृ. राधा. आदानअ. कोळसंदाम्हणून औषधिविशेष. उ. पु.

इक्ष्वाकु: इक्षुमाकरोतीतिइक्षुमकरोतीतिवाइक्ष्वाकुः, स्वभक्षणानें पुष्यादिइक्षुगुणदेतोवसरलगामीजोतो. कृ. कृञ्‌धा. करणअ. २ अकधा. कुटिलगतिअ. दुध्याभोपळा. २ राजविशेष. उ. पु.

इंग इंगतइंगतीतिवाइंगं, अभिप्रायानुरूप वागणें किंवा गमन जें तें. कृ. इगिधा. गतिअ. दुसऱ्याच्यामर्जीप्रमाणें. अ. न. २ जंगम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इंगितं विग्रहादिसर्वइंगशब्दाप्र.

इंगुदी इंगनंइंगंतद्यतीतिइंगुदी, इंगनस्म. गमन त्यातें खंडन करितोजोतो. कृ. दोधा. अवखंडनअ. हिंगण बोटाचा वृक्ष. अ. पु. ई. स्त्री.

इच्छा एषणमिच्छा, इच्छिणेंजीती. कृ.

इषधा इच्छाअ. वांछा. आ. स्त्री.

इच्छावती इच्छा अस्तिअस्याइतिइच्छावती, इच्छा आहेजीस ती. त. जा वायकोस द्रव्य मिळविण्याची किंवा पुरुषेप भोगाची इच्छा आहे ती. ई. स्त्री.

इज्जल: एतीतिइत् इत्जलमस्यइज्जल:, गमन करितें ह्म. प्राप्त होतें जें तें इत् असें आहे जल ज्यास तो. स. वाहतें पाण्यांत होणारा जलवेतस. अ. पु.

इज्याशील: इज्यांशीलयतीतिइज्याशील:, यागातें अभ्यस्त करितो जो तो. कृ. शीलधा. उपधारणअ. वारंवार याग करणारा. अ. पु.

इट्चर: एषणंइट् इषाचरतीतिइट्चर:, इच्छा जी ती इट् तेणें करून संचार करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. स्वेच्छेनें संचार करणारा बैल. अ. पु.

इडा ईड्यनइतिइडा, स्तुति करिजेते जी ती. कृ. ईडधा. स्तुतिअ. गाई. २ भूमि. ३ वाणी. आ. स्त्री.

इड्डर: एषणंइट्इषावर:इड्डर:, इच्छेनें जो श्रेष्ठ ह्म. यथेच्छगामी तो. स. स्वच्छंद फिरणारा बैल. अ. पु.

इत्वर: एतितच्छील:इत्वर:, गमन आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. इण्धा. गतिअ. गमनस्वभाव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इतर: इनाकामेनतरतीतिइतर:, कामानें स्थिति करितो जो तो. कृ. तॄधा. प्लवनादिअ. पामर. २ दुसरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इतरेद्यु: इतरस्मिन्नहनिइतरेद्यु:, इतर ह्म. अन्य जो दिवस त्याचे ठायीं त. दुसऱ्या दिवशीं त्या अर्थी अव्य. उ. कात्यदिनानि तरेद्यु: प्रियोद्रष्टव्य:

इति एतिअवतिवाइति, हेतुप्रकरण प्रकरण एवार्थ समाप्ति या अर्थाप्रत गमन करितो किंवा त्यांचें रक्षण करितो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. अथवा अवधा. रक्षणअ. उ. रामोहंतीतिरावण:पलायते. २ विप्रक्षत्रियविट्शूद्राइतिवर्णा: ३ इतिपाणिनि: ५ धर्ममाचरेदिति. अव्य.

इतिह इतिचहस्पृष्टंचेतिह, परंपराप्राप्त जो स्पष्ट तो. स. लोकपरंपराप्राप्त जो अर्थ तो. अव्य.

इतिहास: इतिहपारंपर्योपदेश:सोस्त्यस्मिन्नितिहास:, पारंपर्योपदेश आहे ज्यास तो. त. पूर्वीचें महाभारतादिचरित्र. अ. पु.

इत्वरी एतितच्छीलाइत्वरी, गमन करण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. इण्धा. गतिअ. व्यभिचारिणी बायको.

ई. स्त्री.

इदानीं अस्मिन्कालेइदानीं, त्याकाळा वेळायीं त्या अर्थी अव्य. उ. इदानीमभिसंवृत्तः

इध्मं इध्यतेनेनेतिइध्मं, प्रदीप्त होतो अग्नि जाणें तें. कृ. ञिइंधीधा. दीप्तिअ. सर्पण. अ. न.

इनः एतीतिइनः, आकाशादिकाचेठायीं अथवा प्रभुत्वाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. इणधा. गति अ. सूर्य. २ प्रभु. अ. पु.

इन्वकाः इन्वंतिप्रीणयंतीतिइन्वकाः, संतुष्ट करितात जा त्या. कृ. इविधा. व्याप्तिअ. मृगशीर नक्षत्राचे मस्तकाजवळचीं पांच नक्षत्रें. आ. स्त्री.

इंदीवरं. इंदीवारं इंदतीतिइंदीतस्याः वरमिदीवरं, परमैश्वर्य पावत्येअशीजी लक्ष्मी तिलाजें इष्टतें. स. नील कमल. अ. न.

इंदीवरी इंदीवरमस्त्यस्याइंदीवरी, नीलकमलाकार आहे पत्र जीस ती. त. स हस्तसुळी यानावाची औषधि. इ. स्त्री.

इंदुः उनत्तीतिइंदुः, क्लिन्न होतो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. चंद्रमा. उ. पु.

इंद्रः इंदतीतिइंद्रः, परमैश्वर्ययुक्त होतोजो तो. कृ. इंदिधा. परमैश्वर्यअ. देवांचा राजा. २ श्रेष्ठ. अ. पु.

इंद्रद्रुः इंद्रस्यद्रुरिंद्रद्रुः, इंद्राचा जो वृक्ष तो. स. अर्जुन सादडा यानावांचा वृक्ष. उ. पु.

इंद्रयवं यवाकारबीजत्वाद्यवं इंद्रस्ययवं इंद्रयवं, यवाकृति आहे बीज जाचें तें. कुड्याची शेंग. अ. पु. न.

इंद्रवारुणी इंद्रंवारयतीतिइंद्रवारुणी, इंद्राप्रत पुष्टि करित्ये जी ती. कृ. वृञ्‌धा. वरण अ. मांगेकवठीचें झाड. ई. स्त्री.

इंद्रसुरसः शोभनोरसोस्यसुरसः, इंद्रस्यसुरसः इंद्रसुरसः, उत्तम आहे रस जास तो सुरस इंद्राचा जो सुरस तो. स. निर्गुंडी नावाचा वृक्ष. अ. पु.

इंद्राणिका इंद्रमानयतीतिइंद्राणीसैवइंद्राणिका, इंद्रप्राप्तिसाधन जी तीइंद्राणी तीच इंद्राणिका. त. निर्गुंडीचा वृक्ष. आ. स्त्री.

इंद्राणी इंद्रस्यस्त्रीइंद्राणी इंद्राचीजी पत्नी ती. स्त्रीप्र. इंद्राची बायको. ई. स्त्री.

इंद्रायुधं इंद्रस्यआयुधंइंद्रायुधं, इंद्राचें जें आयुध तें. स. इंद्राचे धनुष्य. अ. पुल्लिंगी.

इंद्रारिः इंद्रस्यअरिः इंद्रारिः, इंद्राचा जो शत्रु ती. स. दैत्य. इ. पु.

इंद्रावरज: इंद्रस्य अवरजः इंद्राव रजः, इंद्राचा जो कनिष्ठबंधु तो· स· विष्णु· अ·पु·

इंद्रियं इंद्रस्यलिंगंचिन्हं इंद्रियं, इंद्राचें जें लिंग ह्म· आत्म्याचें चिन्ह तें· तें· ज्ञानेंद्रियें व कर्मेंद्रियें याप्रत्येकाचें नाव· अ·न·

इंद्रियार्था: इंद्रियैरर्थ्यंतइतिइंद्रियार्थाः· इंद्रियांनीं प्रार्थिजेतात जेतें ह्म· अर्थधा· उपयाञ्चाअ· इंद्रियांचे रूप रसादिक पांच विषय· अ·पु·

इंधनं इंधतेनेनेतिइंधनं, प्रदीप्तहोइजेतें जेणें तें· ह्म·ञिइंधीधा· दीप्तिअ· अग्नी प्रदीप्त करण्याचें काष्ट· अ·न·

इभः एतीतिइभः, मंदगमन करितो जो तो· ह्म· इण्धा· गतिअ· गज अ·पु·

इभ्य: इभमर्हतीतिइभ्यः, गजाप्रत योग्य जो तो· त· धनिक· वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

इरणं ईरणं इरिणं ईरिणं ऋच्छंतिगच्छंत्यस्मिन्निति इरणं, गमन करितात अथवा गडले जातात ज्याचे ठायीं तो· ह्म· ऋच्छधगतिअ· निराश्रयदेश· २ क्षारमृत्तिकेचें स्थल· अ·न·

इरंमद: इरयामाद्यतीति इरंमदः, उदकानें प्रदीप्त होतो जो तो· ह्म·मदीधा· हर्षअ· विद्युल्लता· अ·पु·

इरा ईकामंराति ददातिएतिईर्तेवाइरा, इच्छोत्पादन करिते किंवा गमन किंवा कंपन करिते जी ती· ह्म·राधा· दान अ· २इण्धा· गतिअ· ३ ईरधा· कंपनअ· उदक· २वाणी· ३मद्य ४ भूमि· आ·स्त्री·

इला इलतीतिइला, गमन करितेजी ती· ह्म· इलधा· गमनअ· गाई· २पृथ्वी ३ वाणी· ४ बुधनामक ग्रहाची बायको· आ·स्त्री·

इली ईली विग्रहादि सर्व इलाशब्दाप्रमाणें·

इल्वला: एलंतीतिइल्वलाः, मृगशीर्षाच्या मस्तकीं गमन करितात जात्या· ह्म· इलधा· गत्यादिअ· मृगशीर नक्षत्राचे मस्तका जवळच्या पांच तारा· आ·स्त्री·

इव अयनमिव, साम्यरूपार्थीं जें गमन तें· ह्म· इण्धा· गतिअ· साम्य

रूपार्थी उ. इंदुरिंदुरिवश्रीमान् अ. धि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इषीका इष्यतेनयाईषिका, अवलो कन करिजेतें जेणेंकरून ती. क्रु. इ षधा. गमन अ. हत्तीच्या डोळ्यांतील बुबूळ. आ. स्त्री.

इषिका ईषालांगलदंड: सइवप्रति कृतिइषिका, नांगरकीलका सार खी आहे प्रतिकृतीजीचीतीहत्तीच्या डोळ्यांतील बुबूळ. २ सळई. आ. स्त्री.

इषुः ईषतेनेनेतीषुः, हिंसन करि जेनें जेणें तें. क्रु. ईषधा. हिंसा अ. बाण. अ. पु.

इषुधिः इषवोधीयंतेत्रइषुधिः, बा ण जे ते धीयंते म्ह. राहतात जाचे ठायीं तो. क्रु. डुधाञ्धा. धारणा अ. बाण ठेवण्याचा भाता. इ. पु. स्त्री.

इष्टं एषणमिष्टं, इच्छा जी तें. क्रु. इषधा. इच्छा अ. यज्ञकर्म २ क्रिया विशेषण. अ. न.

इष्टकापथं इष्टंकापथंयस्यइष्ट कापथं. इष्ट आहे कुत्सित मार्ग जा च तें. स. काळ्या वाळ्याचें मूळ अ. न.

इष्टगंधः इष्टःगंधोस्येतिइष्टगंधः इष्ट आहे गंध ज्याचा तो. स. सुगंध.

इष्टार्थोद्युक्तः इष्टश्चासावर्थश्च इष्टार्थः तस्मिन्युक्तः इष्टार्थोद्युक्तः, इष्ट अर्थाविषयीं जो उद्युक्त तो. स. इष्टार्थाविषयीं उद्योगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

इष्टिः एषणमीज्यतेनयावाइष्टिः, इच्छा किंवा यजन करिजेतें जेणेंक रून ती. क्रु. इषधा. इच्छा अ. २ यज धा. देवपूजादि अ. इच्छा. २ यज्ञ. ३ संग्रहश्लोक. इ. स्त्री.

इष्वासः इषवोबाणाअस्यंतेअने नेतिष्वासः, बाण सोडताहेत जेणें करून तो. क्रु. असूधा. क्षेपण अ. धनुष्य. अ. पु.

ईक्षणं ईक्ष्यतेनेनेतिईक्षणंईक्षा ईक्षणंवा, अवलोकन करिजे तें जेणें अथवा अवलोकन जें तें. क्रु. ईक्षधा. दर्शन अ. नेत्र. २ पाहणें. अ. न.

ईक्षणिका ईक्षतेइतिईक्षणिका, शुभाशुभातें पाहते जी ती. क्रु. ईक्ष धा. दर्शन अ. शुभाशुभ जाणून सां गणारी स्त्री. आ. स्त्री.

ईडितः ईड्यतेइतिईडितः, स्तवि जेला जो तो. क्रु. ईडधा. स्तुति अ. स्तु

. त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ईतिः ईयतेनयाईतिः, गमन करिजे तें अथवा पीडा पाविजे तें जीणें ती. क्र. ईङ्. धा. गति अ. प्रवास. २ सातप्रकारचा उपद्रव विशेष. इ. स्त्री.

ईरितः ईर्यतेस्मईरितः, प्रेरिजेला जो तो. क्र. ईरधा. गत्यादिअ. जाची प्रेरणा केली तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ईर्मं ईरयतिस्रुस्त्वमितिईर्मं, स्रुस्त्वातें नष्ट करितें जें तें. क्र. ईरधा. क्षेपण अ. व्रण. न्. न.

ईर्या ईर्यतइतिईर्या, ध्यानादिकानें परिव्राजकादिकांचें जें गमन ती क्र. ईरधा. गत्याद्य. योग मार्गाचे ठायीं जी स्थिति ती. आ. स्त्री.

ईर्ष्या ईर्षणंईर्ष्या, ईर्षण ह्म. असहन जें ती. क्र. ईर्षधा. ईर्षा अ. दुसऱ्याचा उत्कर्ष न सहन करणें. आ. स्त्रीलिंगी

इली एलयतीतिइली, प्रेरित होणारी जी ती. क्र. इलधा. प्रेरणअ. गुप्ती. ई. स्त्री.

इलितं ईड्यतेस्मइलितं, स्तवन करिजेलें जें तें. क्र. ईडधा. स्तुति अ. स्तुत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ईशः ईष्टेइतिईशः, समर्थ होतो जो तो. क्र. ईशधा. ऐश्वर्य अ. महादेव. २ स्वामी. ३ समर्थ. अ. पु.

ईशा ईष्टेईश्वेनयावाईशा, ऐश्वर्यवती किंवा जिच्या योगानें नांगल समर्थ होतो ती. क्र. ईशधा. ऐश्वर्यार्थक . पार्वती. २ नागराचें इसाड. आ. स्त्री.

ईशानः ईष्टेतच्छीलः ईशानः, ऐश्वर्यस्वभावाचा जो तो. क्र. ईशधा. ऐश्वर्यअ. महादेव. अ. पु.

ईशिता. ईष्टेइतिईशिता, समर्थ होतो जो तो. क्र. ईशधा. ऐश्वर्यअ. प्रभु. ऋ. पु.

ईश्वरः ईशितुंशीलमस्यईष्टइतिवा ईश्वरः, नियमन हाच आहे स्वभाव जाचा अथवा समर्थ होतो जो तो. क्र. ईशधा. ऐश्वर्यअ. महादेव. २ प्रभु. अ. पु.

ईश्वरा. ईश्वरी ईष्टेइतीश्वरा वाईश्वरीवा, समर्थ होत्ये जी ती. क्र. ईशधा. ऐश्वर्यअ. पार्वती. आ. २ई. स्त्रीलिंगी

ईषत् ईषतइतिईषत्, अल्परूपार्थी गमन करितो जो तो. क्र. ईषधा.

गमनादिक. अ. किंचित् त्या अर्थी. अव्य. ईषत्पांडुः स.दुर्लभः,

ईषत्पांडुः ईषत्किंचित्पांडुः ईषत्पांडुः, यत्किंचित् जो पांडु तो. स. यत्किंचित् पांढरा. वि. उ. पु. स्त्री नपुंसकलिं.

ईषा ईष्यतेइतीषा, गमन करितो जो तो. कृ. ईषधा. गतिअ. नागरा चें इसाड. आ. स्त्री.

ईषीका विग्रहादिसर्वइषिका शब्दा प्रमाणें.

ईहा ईहनमीहा, इच्छिणें जी ती. कृ. ईहधा. चेष्टाअ. इच्छा. आ. स्त्री.

ईहामृगः ईहामृगेष्वस्यईहामृगः, इच्छा आहे मृगाच्येठायीं जास तो. स. लांडगा. अ. पु.

उ अवनेउ, संबोधन किंवा रोषोक्ति अथवा अनुकंपाद्यर्थ यांविषयीं जो शब्द करितो ह्म. तदर्थीं विद्यमान जो तो. को. दया. २ पादपूरण. ३ आज्ञा. ४ संबोधन. ५ वितर्क. अव्य.

उक्तं उच्यतेस्मउक्तं, भाषण करिजे तें जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. बोललेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उक्तिः वचनंउक्तिः, भाषण जें ती. कृ. वचधा. परिभाषणअ. भाषण. इ. स्त्री.

उक्थं उच्यतेतदुक्थं, बोलिजे तें जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. सामाचा भेद. अ. न.

उक्षा उक्षतीतिउक्षा, सेचन करितो जो तो. कृ. उक्षधा. सेचनअ. माजविलेला बैल. न. पु.

उक्षाभद्रः उक्षतीतिउक्षा भंदतीतिभद्रः उक्षाचासोभद्रश्चउक्षाभद्रः, सेचन कर्ता असा जो कल्याण करणारा तो. स. बैल. अ. पु.

उखा ओखतीतिउखा, गमन करिते जी ती. कृ. उखधा. गतिअ. पात्रविशेष जास थाली असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

उख्यं उखायांसंस्कृतंउख्यं, उखापात्रीं जें संस्कृत तें. स्थालीपात्रांत शिजलेलें अन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उग्रः उच्यतिक्रुधासंबध्यतइतिउग्रः क्रोधानें युक्त होतो जो तो. कृ. उचधा. समवायअ. महादेव. २ रौद्ररस. ३ शूद्र जातीचा राया क्षत्रियापासून उत्पन्न झालेला. अ. पु.

उग्रगंधा उग्रोगंधोयस्याः साउग्रगंधा, उग्र आहे गंध जीचा ती. स. ओंवा व वेखंड. आ. स्त्री.

उचितं उच्यतेस्मइत्युचितं, बहुत लोक करितात जें तें. कृ. उचधा. समवायअ. योग्य. २ न्याय्य. ३ अभ्यस्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चः उच्चिनोतीत्युच्चः, ऊर्ध्व होतो जो तो. कृ. चिञ्‌धा. चयनअ. उंच. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चटा उच्चटतीतिउच्चटा, रोगादिकांचें उच्चाटन ह्म. नाश करिते जी ती. कृ. चटधा. गतिअ. मोथ्याचा एक भेद. आ. स्त्री.

उच्चंडः उच्चंडनमुच्चंडः, उच्चंडन ह्म. शीघ्र जें तें. कृ. चडिधा. कोपअ. शीघ्र गमन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चार: उच्चार्यतेउच्यंतेत्यज्यतइतिवाउच्चार:, बोलिजेतो किंवा टाकिजेतो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. उच्चार. २विष्ठा. अ. पु.

उच्चावचं उदक्चअवाक्चउच्चावचं, ज्येष्ठ आणि कनिष्ठ जें तें. स. लहान मोठें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उच्चैःश्रवा: उच्चैःश्रवसीयस्यसःउच्चैःश्रवा:. उत्कृष्ट आहेत कर्णजाचे तो. स. इंद्राचा घोडा. स. पु.

उच्चै: उच्चीयतइतिउच्चै:, महत्वार्थी विद्यमान जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. मोठें याअर्थी. अव्य.

उच्चैर्घुष्टं उच्चैर्घुष्यतइतिउच्चैर्घुष्टं, उच्चस्वरानें बोलिजेतें जें तें. कृ. घुषिर्धा. विशब्दनअ. उच्चस्वरानें केलेला घोष. अ. न.

उच्छ्रय: उच्छ्राय: उच्छ्रयणमुच्छ्रय:, उच्छ्रयण जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. वृक्षादिकांचीउंची. अ. पु.

उच्छ्रित: उच्छ्रयतिउच्छ्रीयतेस्मवाउच्छ्रित:, उच्च जो तो. किंवा उन्नत होता झाला जो तो. अथवा सेवा करिता झाला जो तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. उंच. २गर्विष्ठ. अ. पु.

उज्जासनं उज्जास्यतेतदुज्जासनं, मारिजेतें जें तें. कृ. जसुधा. मोक्षणअ. वधकरणें. अ. न.

उज्ज्वल: उच्चैर्ज्वलतिप्रकाशतेइतिउज्ज्वल:, अतिशयें करून प्रकाशमान जो तो. कृ. ज्वलधा. दीप्तिअ. शृंगाररस. २प्रकाशित. अ. पु.

उंच्छ: उंच्छनंउंच्छ:, कणाकणाचें जें ग्रहण तें. कृ. उंच्छिधा. उंच्छअ. क्षेत्रादिकांतील एक एक धान्याचा कण निवडून घेणें. अ. पु.

उटज: उटस्तृणपर्णादिस्तेनजायतइत्युटज:, तृणपर्णादिकानें होतो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. ऋषीचें घर. अ. पु.

उडु उनाशंभुनाडीयतेऊर्ध्वंधार्यतइतिउडु, शिवानें मस्तकानें धारण करिजेतें जें तें. कृ. डीङ्धा. विहायसागतिअ. नक्षत्र. उ. स्त्री. न.

उडुपं उडुनोजलात्पातीतिउडुपं, जलापासून रक्षण करितें जें तें. कृ. पाधा. रक्षणअ. लहान नाव, होडी. अ. न.

उडुंबर: उल्लंघितमंबरंयेनस

उडुबरः, उल्लंघित आहे आकाश जाणें तो. स. उदुंबराचें झाड अ. पु.

उड्डीनं उद्ध्र्वंडयनमुड्डीनं, ऊर्ध्वजें पक्ष्याचें गमन तें. कृ. डीङ्.धा. वि हायसागति अ. पक्ष्यांची गति. अ. न.

उत ऊयतेस्मउत, अध्यर्थ जो समुच्चय आणि विकल्प या अर्थाला संबाकण्या करिता शब्द करितो जो तो. कृ. उङ्.धा. शब्द अ. उ. उतमा मउतार्जुनः २ विष्णुरुतशिवः सेव्यः अव्य.

उतं ऊयतेस्मइतिउतं, तंतु संतान करिजेलें जें तें. कृ. ऊयीधा. तंतुसंतान अ. तंतूनीं विणलेलें. वस्त्रादिक वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उताहो उतच आहोच अनयोः समाहारः उताहो, उत आणि आहो यांचा जो समाहार तो. स. उ. गंधर्व उताहो ब्रह्मोच्यते. अव्य.

उत्कः उत् उद्गतंमनोस्यउत्कः, उद्गत स्य. उत्कंठित आहे मन ज्याचें तो. स. उत्कंठित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्कटः उद्गतः कटमावरणंयस्यस उत्कटः, गेलें आहे आवरण ज्याचें तो. स. दाटविना अ. न. २ माज लेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्कंठा उत्कंठनमुत्कंठा, विषयांचें उत्कंठन जें ती. कृ. कठिधा. कृच्छ्र शोक अ. उत्सुकता. आ. स्त्री.

उत्करः उत्कीर्यतइतिउत्करः, पात्रादिकांत भरून टाकिजे तो जो तो. कृ. कॄधा. विक्षेप अ. धान्यादिकांचा रास. अ. पु.

उत्कलिका उत्कल्यतेऽनयाउत्कलिका, विक्षिप्तचित्त होतें ज्याणें ती कृ. कलधा. संख्यान अ. उत्कंठा. २ मोठी लाट. आ. स्त्री.

उत्कारः उत्किरतीतिउत्कारः, धान्यादिकांचें क्षेपण करितो जो तो. कृ. कॄधा. विक्षेप अ. धान्य पेरणारा. अ. पु.

उत्क्रोशः उत्क्रोशतीत्युत्क्रोशः, उच्चस्वरानें आक्रोश करितो जो तो. कृ. क्रुशधा. रोदन अ. कुररीनामक पक्षि. अ. पु.

उत्तंसः उत्तंसयतिउत्तंस्यतेऽनेन वाउत्तंसः, भूषण करितो किंवा करिजेतो जेणें करून तो. कृ. तंसिधा. अलंकार अ. मस्तक व कर्ण यांचें भूषण. अ. पु.

उत्तं उनत्तिस्मउत्तं, भिजतें झा

लें जें तें. क्त. उंदीधा क्लेदन अ. भि जलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तप्तं उत्तप्यतेस्मइत्युत्तप्तं, संतप्त करिजेलें जें तें. क्त. तपधा. संतापअ शुष्कमांस. अ. न.

उत्तमः अतिशयेनउत्कृष्टःउत्तमः, अतिशयें करून जो उत्कृष्ट तो. त. चांगला. २ मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तमर्णः उत्तममृणमस्योत्तमर्णः उत्तम आहे ऋण ज्याचें तो. स. क. र्ज देणारा. अ. पु.

उत्तमा अतिशयेनउत्कृष्टाउत्तमा, अतिशयेंकरूनजी उत्कृष्ट ती. त. गु णांनीं अत्युत्कृष्ट अशी बायको. आ. स्त्री.

उत्तमांगं उत्तमंगतदंगंचउत्तमांगं, उत्तम ह्म. मुख्य असें जें अंग तें. स. मस्तक. अ. न.

उत्तरं उदूर्ध्वमतिशयेनेत्युत्तरं, ऊ र्ध्व अतिशयें करून ह्म. प्रथ्मा नंत र जें तें. त. वर, नंतर या अर्थी. अव्य.

उत्तरः उत्तरतिउत्तरस्यांदिशिजा यतेवाउत्तरः, ऊर्ध्वगमन करितो ह्म. श्रेष्ठत्वानें परिगणित किंवा उ त्तरदिशेचाठायीं झाला जो तो. क्त. तृधा. प्लवन तरण अ. श्रेष्ठ. २ उत्त रदिशेस झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ विराटपुत्र. अ. पु. ४ प्रतिवच न. अ. न. ५ अर्जुनाची सून. व उत्त रदिशा. आ. स्त्री.

उत्तरतः उत्तरस्मिनित्याद्युत्तरतः, उत्तरदिशेचाठायीं वगैरे. त. उत्तर देश व काल त्या अर्थी अव्य.

उत्तरात् उत्तरादित्युत्तरात्, उत्त रकाली त्या अर्थी. त. अर्थादिपूर्वी च्या शब्दाप्र.

उत्तरासंगः उत्तरेऊर्ध्वभागेसज्ज तइत्युत्तरासंगः, ऊर्ध्वभागाचेठायीं संलग्न करिजेतो जो तो. क्त. षंजधा. संग अ. उत्तरीय वस्त्र. अ. पु.

उत्तरीयं उत्तरेभवमुत्तरीयं, उत्त र भागाचेठायीं जें भव तें. त. उत्त रीय वस्त्र. अ. न.

उत्तरेण उत्तरादुत्तरस्मिन्नित्युत्त रेण, उत्तरेपासून किंवा उत्तरेचे ठायीं वगैरे. त. अव्य.

उत्तरेद्युः उत्तरस्मिन्नहनिउत्तरेद्युः, उत्तर दिवशीं. त. उत्तर दि-

वसाचे गर्भी त्या अर्थी. अव्य. उ. नां

दी मुख्यांदुत्तरेषु विवाहः परिकीर्तितः

उत्तानं उद्गतस्तानो विस्तारो स्मादु त्तानं, गेला आहे विस्तार जा पासू न तो. स. उथळ. २ उताणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्तानशायः उत्तानः शेते उत्ता नशयः, उत्तान ह्म. उपडी जो निज तो तो. कृ. शीङ्‌ धा. स्वप्न अ. स्तन- प्राशन करणारा बालक. अ. पु.

उत्थानं उत्थितिरुत्थानं, उत्थिति जी तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति अ. उ द्योग. २ उत्थान. ३ तंत्र. कोष. पुस्तक. शुद्ध. अंगण. हगवण. उत्पत्ति. अ.

उत्थितः उत्तिष्ठते स्म उत्थितः, ऊ र्ध्व स्थित होता झाला जो तो. कृ. ष्ठा धा. गतिनिवृत्ति अ. उठलेला. २वा ढलेला. ३ उद्युक्त. ४ उत्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्पतिता विग्रहादि सर्व पुढचा श ब्दाप्र. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

उत्पतिष्णुः उत्पतति तच्छील उ त्पतिष्णुः, ऊर्ध्वपतन करण्याचा आ हे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. पत्लृ धा. ग ति अ. उडण्याचा स्वभावाचा वि. उ. पु. स्त्री. न.

उत्पत्तिः उत्पद्यते नया उत्पत्तिः, उ त्पन्न होइ जेनें जीपेंकरून ती. कृ. पद धा. गति अ. जन्म. इ. स्त्री.

उत्पलं उत्पलतीति उत्पलं, मनोनयना ल्हादकारी जें तें. कृ. पल धा. गति अ. क मल. २ कोष्ठ. अ. न.

उत्पलशारिवा उद्गतं पलमनया उत्पला उत्पलाच्यासी शारिवा च उत्प लशारिवा, उत्पन्न आहे रक्त जीपें ती उत्पला. उत्पला अशी जी शारि वा ती. स. उपरसाल. जीस उपल सरी असें ह्मण. ती. आ. स्त्री.

उत्पातः उत्पतनमुत्पातः, उत्पत न जें तो. कृ. पत्लृ धा. गति अ. शुभा शुभसूचक उत्पात, धूमकेतु वगैरे अ. पु.

उत्फुल्लः उत्फुल्लतीत्युत्फुल्लः, विक सित होतो जो तो. कृ. फुल्ल धा. विक सन अ. फुललेला वृक्षादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्सः उनत्ति जलेनेति उत्सः, उद कानें आर्द्र होतो जो तो. कृ. उंदी धा. क्लेदन अ. उदकाचा पडण्यानें आर्द्र होणारी जागा. उ. पु.

उत्सर्जनं उत्सृज्यतइतिउत्सर्जनं, त्यागिजेतें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्ग अ. दानदेणें. २ टाकणें. अ. ज.

उत्सव: उत्सीदनमुत्सवतीतिवाउत्सवः, प्रसव किंवा ऐश्वर्य अथवा उत्साह जो तो. कृ. षुधा. प्रसवादिअ. २ षुईधा. ईशन १अ. प्रसव. २ ऐश्वर्य. ३ उत्साह. ४ कोप. अ. पु.

उत्साह: उत्सहतेनेनेत्युत्साहः, उत्साह पावतो जेणें तो. कृ. षहधा. मर्षणअ. अर्थादिवरच्या१ल्याअर्थाप्र.

उत्सादनं उत्साद्यतेतदुत्सादनं, निरस्त करिजे तें जें तें. कृ. शरीरसंबंधीं मल घालविणें. अ. न.

त्साहवर्धन: उत्साहेनवर्धते सउत्साहवर्धनः, उत्साहानें वाढतो जो तो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. वीररस. अ. पु.

उत्सुक: उत्उद्योगंसूवतीतिउत्सुउत्करेवउत्सुकः, उद्योगानें प्रसवितो जो तो उत्सु तोच उत्सुक. त. अभीप्सितार्थाविषयीं उद्योगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्सृष्टं उत्सृज्यतेस्मउत्सृष्टं, त्यागिलें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्गअ. टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उत्सेध: उत्सेधनंउत्सिध्यतेअनेनेतिवाउत्सेधः, उत्सेधन ह्म. उन्नति अथवा उन्नत होतो जेणें करून तो. कृ. षिधधा. गतिअ. इत्यादिकांची उंची २ शरीर. अ. पु.

उदकं उनत्तीतिउदकं, क्लिन्न ह्म. आर्द्र जें तें. कृ. उंदीधा. क्लेदन अ. जल. अ. न.

उदक्या उदकमर्हतीत्युदक्या, उदकातें योग्य होत्ये जी ती. त. विटाळशी बायको. आ. स्त्री.

उदग्र: उद्गतमग्रंश्रेष्ठमस्योदग्रः, उद्गत आहे अग्र ज्याचें तो. स. उंच. दि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदज: उदजनमुदजः, उदजन ह्म. मोचन जें तो. कृ. अजधा. गति अ. गाई इत्यादिकांचें सोडणें. अ. पु.

उदधि: उदकानिधीयंतेस्मिन्नितिउदधिः, उदकें जीं तीं राहतात ज्याचे ठायीं तो. स. समुद्र. इ. पु.

उदंत: उत्गतोअंतोयस्यसउदंतः, उद्गत ह्म. प्राप्त आहे अंत ह्म. अवसान ज्याचें तो. स. वास्तवीक लोकवार्ता. अ. पु.

उदन्या उदकस्थइच्छाउदन्या, उदकाची जी इच्छा ती. त. तृषा. आ. स्त्री.

उदन्वान् उदकानिसंत्यस्येतिउदन्वान्, उदकें जीं तीं आहेत ज्याचेठायीं तो. त. समुद्र. त्. पु.

उदपानं उदकंपिबंत्यत्रेतिउदपानं, उदक पान करितात ज्याचेठायीं तें. कृ. पाधा. पानअ. विहीर. अ. पु. न.

उदयः उदेतिउद्यंतिग्रहावाअस्मादितिउदयः, उदय पावतो किंवा उदय पावताहेत ग्रह ज्यापासून तो. कृ. इणधा. गतिअ. उदय. २उदयाचल. अ. पु.

उदरं उत्दृणातीतिउदरं, क्षुधाकालीं अत्यंतपीडा करितें जें तें. कृ. दृधा. विदारणाअ. पोट. अ. न.

उदर्कः उदर्च्यतइतिउदर्कः, स्तविजेतो जो तो. कृ. अर्कधा. स्तवनअ. भावीफल. अ. पु.

उदवसितं उत्ऊर्ध्वमवसीयतेस्मेत्युदवसितं, उच्च बांधिलें जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. घर. अ. न.

उदश्वित् उदकेनश्वयतेवर्धतइतिउदश्वित्, उदकानें वाढतें जें तें. कृ. टुओश्विधा. वृद्धिगतिअ. अर्धें पाणी घातलेलें ताक. त्. न.

उदात्तः उच्चैरादीयतेउच्चार्यतेस्मेतिवाउदात्तः, उच्चस्वरानें उच्चारिजेतो जो तो. कृ. दीङ्धा. क्षयअ. स्वराचा एक भेद. अ. पु.

उदानः उदानंत्यनेनेतिउदानः, ऊर्ध्वसंचारानें प्राणि जीवन पावतात ज्याचा तो. कृ. अनधा. प्राणनअ. कंठदेशीं राहणारा वायु. अ. पु.

उदारः उत्कृष्टमाराततीत्युदारः, उत्कृष्ट दान किंवा महत्व यातें स्वीकृत करितो जो तो. कृ. राधा. आदानअ. सरळमनाचा. २ मोठा. ३ दाता. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदासीनः उदास्तेइतिउदासीनः, उदासीन राहतो जो तो. कृ. आसधा. उपवेशनअ. जो शत्रुमित्रांशीं सारखा तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदाहारः उदाहरणमुदाहारः, उदाहरण ह्म. पुढें सांगण्याच्या अर्थाचें वर्णन जें तो. कृ. ह्रिञ्धा. हरणअ. प्रकृतार्थाचें साधनार्थ जो विचारतो अथवा प्रकृतोपयोगिता. अ. पु.

उदितं उदीयतेस्मइतिउदितं, बं

श्न करिजेलें जें तें. कृ. दोधा. अव-खंडनअ. बांधलेलें. २ सांगितलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदीच्यः उदीच्यांभवः उदीच्यः, उदीचिदिशेचाठायीं जो झाला तो. त. शरावती नदी आहे मर्यादा ज्यास असा पश्चिमोत्तरदेश. २ वाळा. अ. पु.

उदीची उदूर्ध्वमंचत्यर्कोस्यामित्युदीची, ऊर्ध्वभागीं गमन करितो किंवा पूजित होतो अर्क जीचेठायीं ती. कृ. अंचुधा. पूजादिअ. उत्तरदिशा. ई. स्त्री.

उदीचीनः उदीच्यांभवः उदीचीनः, उदीचिदिशेचाठायीं जो उत्पन्न तो. त. उत्तरदिशेस झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उदुंबरः उल्लंघितमंबरंयेनेतिउदुंबरः, उंशंभुंवृणोतीतिवा, उल्लंघितआहे आकाश जेणें अथवा शंकरासत प्राप्त करितो जो तो. स. २ कृ. वृञ्धा. वरणअ. उदुंबराचें झाड. २ तांबें अ. पु. २ अ. नपुं.

उदुंबरपर्णी उदुंबरस्येवपर्णान्यस्याइत्युदुंबरपर्णी, उदुंबर पर्णासारखीं आहेत पर्णे जीचीं ती. स. दांती नावाची वनौषधि. ई. स्त्री.

उदूखलं ऊर्ध्वंखंलातीतिउदूखलं, ऊर्ध्व आकाशाप्रत मुसलद्वारा प्रवेश करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. उखळ. अ. न.

उद्गतं उद्गम्यतइतिउद्गतं, उलट माघारें गमन करितें जें तें कृ. गम्लृधा. गतिअ. वमन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

उद्गमनीयं उद्गम्यतेऽभिलष्यतइत्युद्गमनीयं, इच्छिजे तें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. धुवट वस्त्रद्वय. अ. नपुंस.

उद्गाढं उद्गाहतेस्मइत्युद्गाढं, उद्गाहतेस्म स. विलोडन करितें झालें जें तें. कृ. गाहूधा. विलोडनअ. अतिशय या अर्थी अव्य. उ. उद्गाढंमूर्खः

उद्गाता उद्गायतिसामइतिउद्गाता, साम गायन करितो जो तो. कृ. गैधा. शब्दअ. सामवेद पढलेला ऋत्विज. ऋकां. पु.

उद्गारः उद्गिरणमुद्गारः, वमन जें तें. कृ. गॄधा. निगरणअ. वमन. अ. पु.

उद्गिरणं उद्गीर्यतेतदुद्गिरणं, ऊर्ध्व भागीं नेइं जेतें किंवा उन्मूलनकरि- जेतें जें तें. कृ. गृधा. निगरण अ. व रनेणें. २ उन्मूलन करणें. अ. न.

उद्गीथः उद्गायतइत्युद्गीथः, गाइ- जेतो जोतो. कृ. गैधा. शब्दअ. साम वेदाचाध्वनि. २ ओंकार. अ. पु.

उद्गूर्णं उद्गूर्यतेस्मउद्गूर्णं, ऊर्ध्व ह्म. व र उचललें जेंतें. कृ. गुरीधा. उद्यमन अ. उगरावलेलें शस्त्र, काष्ठ वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्ग्राहः उद्ग्रहणमुद्ग्राहः, वाद्यादिकां चें ऊर्ध्वगमन ह्म. आनयन जें तें. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. टेंकर. अ. पु.

उद्घः उद्हन्यतइतिउद्घः, उत्कृष्टतें- करून स्तविजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. प्रशस्त. वि. अ. पु. यास लिंगांतर नाहीं असें कोणी ह्मणतात

उद्घनः ऊर्ध्वहन्यतेस्मिन्नुद्घनः, ऊर्ध्व हनन करिताहेत ज्यावेळायीं तो. कृ. ह नधा. हिंसाअ. लांकडें वर ठेवून ता सण्या करितां घेतलेलें लांकूड. अ. पु.

उद्घाटनं उद्घाट्यतेनेनेतिउद्घाटनं, उदकादिक वर काढिताहेत जेणें तें. कृ. घटधा. संघात अ. विहिरींतून पाणी वर काढण्याचें रहाट वगैरे यं त्र. अ. न.

उद्घातः उद्घननमुद्घातः, प्रथमा रंभ जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. प्रारं भ. अ. पु.

उद्दानं उद्दीयतेतदुद्दानं, अवखंड न ह्म. बंधन जें तें. कृ. दोधा. अवखंड नअ. बंधन. अ. न.

उद्दालः उद्दालयतीतिउद्दालः, वि शरण करितो जो तो. कृ. दलधा. वि शरणअ. भोंकरीचें झाड. अ. पु.

उद्दितं विग्रहादिसर्व सांगितलेला या अर्थावाचून उदितश. प्र.

उद्रः उनत्तीतिउद्रः, क्लिन्न ह्म. आ र्द्र होतो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदन अ. पान माजर. अ. पु.

उद्द्रावः उद्द्रवणमुद्द्रावः, उद्द्रवण ह्म. पलायन जें तें. कृ. द्रुधा. गति अ. पळणें. अ. पु.

उद्धर्षः उद्धर्षयतीति उद्धर्षः, ह र्षित करितो जो तो. कृ. हृषधा. अ लीकअ. उत्साह. अ. पु.

उद्धवः उद्धुनोतिदुःखमितिउद्धवः, दुःखातें कांपवितो जो तो. कृ. धूञधा. कंपनअ. विष्णुभक्त २ उत्साह. अ. पु.

उद्धानं उद्धीयतेऽत्रउद्धानं, स्थाल्यादि धारण करिजेतें जीनेंठायीं तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. चूल. अ. न.

उद्धांतं उद्धन्यतेस्मइतिउद्धांतं, वमिजेलें जें तें. कृ. हनधा. हिंसाअ. ओकलेलें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्ध्मानं उद्ध्मायतेऽस्मिन्उद्ध्मानं, अग्निसंयोग करिजेतो जाचेठायीं तें. कृ. ध्माधा. शब्दाग्निसंयोग अ. चूल. अ. नपुं.

उद्धारः उद्ध्रियतेयत्रवासउद्धारः, फार दिवस धारण करितो जो तो अथवा जाचेठायीं तें. कृ. धृञ्धा. धारणअ. ऋण. २ चूल. अ. पु. २अ. न.

उद्धृतं उद्ध्रियतेस्मइतिउद्धृतं, उद्धृत करिजेलें जें तें. कृ. धृधा. धारणअ. वर आणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्भवः उद्भवत्यस्मान्नेतिउद्भवः, उत्पन्न होतो जेणें करून तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. उत्पन्न होणें. अ. पु.

उद्भिजः उद्भेदमुद्भित् उद्भिदो जातमुद्भिजः, उद्भेदनापासून झालें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. भूमीतउत्पन्न होणारे वृक्षादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्भिज्जं उद्भेदमुद्भित् तस्माज्जातमुद्भिज्जं, उद्भेदन जें तें उद्भित् त्यापासून जें झालें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. अर्थादिसर्वउद्भिजशं. प्र.

उद्भित् भुवमुद्भिनत्तीत्युद्भित्, भूमिविदारण करितें जें तरुगुल्मादि तें. कृ. भिदिर्धा. विदारणअ. अर्थादिपूर्वीचा शब्दाप्र.

उद्भिदं उद्भिनत्तीत्युद्भिदं, भूमिविदारण करितें जें तें. वृक्षादि सर्वपूर्वीप्रमाणें. प्र. अर्थादिउद्भिज शं. प्र.

उद्भ्रमः उद्भ्रमणमुद्भ्रमः, उद्भ्रमणा जें तो. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. उद्वेग. अ. पु.

उद्यतं उद्यमतेस्मइतिउद्यतं, ऊर्ध्व उचललें जें तें. कृ. यमधा. उपरमअ. उगरावलेलें काष्ठादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उद्यमः उद्यमनमुद्यमः, उद्योग जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. उद्योग. अ. पुलिं.

उद्यानं उद्यात्यनेनास्मिन्वाउद्यानं, विहारादिकांकरितां गमन करिजे तें जेणें करून किंवा जाचेठायीं तें. कृ. याधा. प्रापणअ. राजांचें क्रीडावन. २बाग. ३कार्य. ४ निघणें. अ. पु.

उद्युक्तः उद्युज्यतइतिउद्युक्तः, उ द्योगकरितो जो तो. क्त. युजिर्धा. यो गअ. उद्योगास लागलेला. त्रि. अ. पु न. आ. स्त्री.

उद्योगः उद्योजनमुद्योगः, उत्कृष्ट रीतीनें कार्याविषयीं जें योजन तो. क्त. युजिर्धा. योगअ. यत्नविशेष. अ. पु.

उद्वर्तनं उद्वर्तनेअनेनउद्वर्तनं, अं गादिकास उद्वर्तित करितात जेणेंतें क्त. वृतुधा. वर्तनअ. शरीरास घांसू न मळ घालविणें. अ. न.

उद्वानं उद्वम्यतेस्मइतिउद्वानं, व- मिजेलें जें तें. क्त. टुवम्धा. उद्गिरण अ. अर्थादि उद्वांत श. प्र.

उद्वांतं विग्रहादिउद्वानश. प्र.

उद्वासनं. उद्वास्यतेतदुद्वासनं, मा रिजेलें जें तें. क्त. वसधा. निवासअ. वधकरणें. अ. न.

उद्वाहः उद्वहनमुद्वाहः, उद्वहन म्हविवाह जोतो. क्त. वहधा. प्रापण अ. लग्नकरणें. अ. पु.

उद्वेगं उद्वेजनमुद्वेगं, उद्वेग जोतो. क्त. ओविजीधा. भयचलनादिअ. उद्वेग. २ सुपारी. अ. न.

उंदुरः उंदुरुः उनत्तीतिउंदुरः, निरंतर भूखनन करितो जो तो. क्त. उंदीधा. क्लेदनअ. उंदीर. अ. पु.

उन्नतः उन्नमतिस्मउन्नतः, अ तिनम्र होता झाला जो तो. क्त. णम धा. प्रह्वत्वअ. सुशील, उत्तम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्नतानतं उन्नतंचतत् आन तंचउन्नतानतं, स्वभावानें उन्नत असें जें किंचित् आनत तें. स. जें स्वतः उंच व उपाधीनें नम्र झालें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्नयः उन्नायः उन्नयनमुन्न यः उन्नायोवा, ऊर्ध्वनयन अथवा ऊ हन जें तो. क्त. णीञ्धा. प्रापणअ. व र नेणें. २ तर्क. अ. पु.

उन्मत्तः उन्मत्तयतीतिउन्मत्तः, उ न्मत्त करितो जो तो. म्न. उन्मत्तधा. उ न्मत्ताचारअ. धुतऱ्याचें झाड. अ. पु. २ वातादिकानें चित्तविभ्रम झा लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्मदः उन्मादः उद्गतोमदोहर्षो यस्यस उन्माद्यतिस्मइतिवा उन्मदः उन्मादः, प्रादुर्भूत आहे हर्ष जास तो व स्वभावानें जो उन्मत्त तो व वा तादिकानें चित्तविभ्रंश झालेला. स.

२ क्रु. मदींधा. हर्षादिअ. उन्मत्त. २ गतविकारी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ अ. पु.

उन्मदिष्णुः उन्मदनशीलः उन्मदिष्णुः, उन्माद आहे स्वभाव ज्याचा तो. क्रु. मदींधा. हर्षादिकअ. अर्थादिक सर्व उन्मदशब्दा. प्र. उ. पु.

उन्मनाः उत्कंठितंमनोयस्यसउन्मनाः, उत्कंठित आहे मन ज्याचें तो. स. उत्कंठित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्माथः उन्मथनमुन्मथ्यतेनेनेतिवाउन्माथः, उन्मथ म्ह. मारण अथवा मारण होतें जेणें तो. क्रु. मथधा. विलोडनअ. वध. किंवा मृगादिक मारण्याकरितां आमिषादि घालून ठेवलेला यंत्र विशेष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उन्मादवान् उन्मादोअस्यास्येतिउन्मादवान्, उन्माद आहे ज्यास तो. त. उन्मत्त. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

उन्मानं उदूर्ध्वंमीयतेनेनेतिउन्मानं, ऊर्ध्व म्ह. उच्चलें करून मोजिजेतें जेणें तो. क्रु. माङ्धा. मानअ. तुलामान म्ह. तोलणें. अ. न.

उपकंठः उपगतः कंठःसामीप्यमस्योपकंठः, ग्राम आहे सामीप्य ज्यातो. स. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

उपकारिका उपकरोतीतिउपकारिका, सर्व जनाला स्वाश्रयतेंकरून उपकार करिते जी ती. क्रु. कृञ्धा. करणअ. राजवाडा. आ. स्त्री.

उपकार्या उपक्रियतेकर्मण्युपकार्या, कार्याविषयीं स्वामिद्वारा योजना करिते जी ती. कृत्यर्थादि सर्व उपकारिकाशब्दाप्र.

उपकुंचिका उपकुंचतीत्युपकुंचिका, संकुचित होते जी ती. क्रु. कुंचधा. संकोचअ. लहान इलाची २ काळें जिरें. आ. स्त्री.

उपकुल्या उपकोलतीत्युपकुल्या, उत्तम प्रकारें विस्तार पावते जी ती. क्रु. कुलधा. संस्थानादिकअ. पिंपळी. आ. स्त्री.

उपक्रमः उपक्रमणमुपक्रम्यतेनेनवाउपक्रमः, प्रथमारंभ अथवा तो होतो जेणेंकरून तो. क्रु. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. उपायवज्ञानए तत्पूर्वक आरंभ. २ प्रथमारंभ. ३ प्रधानाचा स्वभावाची परीक्षा. ४ चिकि

सा. अ. न.

उपक्रोशः उपक्रोशनमुपक्रोशः, उपक्रोशनम्. निंदा जे तो. कृ. क्रुशधा. आव्हानअ. निंदा. अ. पु.

उपगतं उपगम्यतेस्मोपगतं, प्राप्त म्. स्वीकृत होइजेलें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. प्राप्त. २स्वीकारलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपगूहनं उपगूहः उपगूहनं, उपगूह म्. गोपनजें तें. कृ. गुहूधा. संवरणअ. आलिंगन. अ. न.

उपग्रहः उपगृह्यतेउपग्रहः, बंदीकृत करिजेतो जो तो. कृ. ग्रहूधा. ग्रहणअ. बंदी. अ. न.

उपग्राह्यं उपगृह्यतेइत्युपग्राह्यं, ग्रहण करिजेतें जें तें. कृ. गृहूधा. ग्रहणअ. राजादिकाचें प्रेरीस नेलेलें वस्तु म्. नजराणा. अ. पु. न.

उपघ्नः उपहन्यतेउपहननंवाउपघ्नः, सन्निहित आश्रय करिजेतो किंवा आश्रयण जें तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. जवळचा आश्रय. अ. पु.

उपचरितं उपचर्यतेस्मोपचरितं, सेविन करिजेलें जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. जाचीचाकरी केली तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपचाय्यः उपचीयतेसावुपचाय्यः, इंधनादिकें करून प्रज्वलन योग्य करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. अग्नि. अ. पु.

उपचितः उपचीयतेस्मोपचितः, पुष्ट करिजेलें जें तें. वृत्यादिउपचायशब्दाप्र. वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपचित्रा चित्रंचित्ररूपमुपगता उपचित्रा, चित्ररूपाप्रत प्राप्त झाली जी ती. स. उंदिर कानी याना वाची औषधि. आ. स्त्री.

उपजापः उपजपनमुपजापः, उपजपन म्. विभजन जें तें. कृ. जपधा. व्यक्तवाणीअ. एकेठिकाणी मिळालेल्यास विभक्त करणें. अ. पु.

उपज्ञा उपज्ञानमुपज्ञा, उपज्ञान जें ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. प्रथमज्ञान. आ. स्त्री.

उपतप्ता उपतपतिउपतपनंवाउपतप्ता, संतप्त करितो किंवा संतपन जें तो. कृ. तपधा. संतापअ. रोग. अ. पु.

उपतापः विग्रहादिउपतप्तृशब्दा

प्रमाणें. अ. पु.

उपत्यका अद्रेउपासन्नाभूमिरु पत्यका, पर्वताच्या आसन्न ह्म. समीप जी भूमी ती. त. आ. स्त्री.

उपदा उपदीयतेइत्युपदा, राजादिकांसदेइजेत्से जी ती. क्र. डुदा ञ्धा. दानअ. अर्थउपग्राह्यश. प्र. आ. स्त्री.

उपधा उपधीयतेशास्त्रिज्ञानमंत्रोपधा, शास्त्रिज्ञान धारण करिजेतें जीचेठायीं ती. क्र. धाञ्धा. धारणादिअ. धर्म अर्थ काम भय इहीं करून अमात्यादिकांची जी परीक्षा ती. आ. स्त्री.

उपधानं उपधीयतेअत्रेतिउपधानं, धारण करिताहेत मस्तक जाचेठायीं तें. क्र. डुधाञ्धा. धारणअ. उशी. अ. न.

उपधिः उपधीयतेगोप्यतेऽनेनउपधिः, गोपन करिजेतें जेणें तो. इत्यादिउपधानश. प्र. कपट. इ. पु.

उपनिधिः उपनिधीयतइत्युपनिधिः, स्थापन करिजेतोजो तो. इत्यादिपूर्वीच्याश. प्र. पुरून ठेवलेलें द्रव्य. इ. पु.

उपनिषद् उपनिषदनमुपनिषीदतिश्रेयोस्यांवाउपनिषद्, समीपप्रापण किंवा कल्याण राहतें जीचाठायीं ती. क्र. षद्लृधा. विशरणादिअ. वेदाचा शेवटचाभाग. २एकांत. ३धर्म. त. स्त्री.

उपनिष्करं उपनिष्कीर्यतेसैन्यैर्हन्यतइत्युपनिष्करं, सैन्यानें मार्दित होतो जो तो. क्र. कॄधा. विक्षेपअ. सैन्यानें मार्दित होणारा. अ. न.

उपन्यासः उपन्यसनमुपन्यासः, उपन्यसन जें तो. क्र. असुधा. क्षेपणअ. बोलण्याचा आरंभ. अ. पु.

उपपतिः उपमितःपत्याउपपतिः, पतीशीं उपमित ह्म. तुल्य जो तो. स. जार. इ. पु.

उपभृत् उपसमीपेबिभर्तीत्युपभृत्, होमकालीं समीप ग्रहण केली जात्ये जी ती. क्र. डुभृञ्धा. धारणादिअ. स्रुक् यानावाचें होमपात्र. त. स्त्री.

उपभोगः उपभोजनमुपभोगः, उपभोजन ह्म. पदार्थमात्राचा उपभोग अथवा पालन तो. क्र. भुजधा. पालनादिअ. वस्तुमात्राचा स्वत्वानुभव घेणें. अ. पु.

उपमः उपमाअस्तियस्यसउपमः, उ

पमा आहे जास तो. त. सदृश किंवा सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपमा उपमितिरुपमा, उपमिति ह्म. सदृशज्ञान जें ती. कृ. माधा. मानादि अ. उपमति. २ सादृश्य ३ उपमा नावाचा अलंकार. आ. स्त्री.

उपमानं उपमीयतेऽनेनेतिउपमानं, उपमित करिजेतें जेणें तें. कृ. मीङुधा. हिंसा अ. उपमितिकरणं. २ उपमेयाहून आधिक्यें करून राहणारें. ३ सदृशज्ञान. अ. न.

उपयमः उपयमनमुपयमः, उपयमन ह्म. विवाह जो तो. कृ. यमधा. उपरम अ. लग्न. अ. पु.

उपयामः विग्रहादिसर्व उपयम शब्दाप्रमाणें.

उपरक्तः उपरज्यतेस्मोपरक्तः, पीडनयुक्त करिजे तो जो तो. कृ. रंजधा. रागअ. दुःखादिकानें पीडित झालेला. २ राहूनें ग्रासलेला चंद्र किंवा सूर्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उपरक्षणं उपरक्ष्यतेनेनोपरक्षणं, रक्षिजेतें जेणें करून तें. कृ. रक्षधा. पालन अ. पाहरेकऱ्यांचा नियम पाहारा वगैरे. अ. न.

उपरमः उपरामः उपरमणमुपरमः, उपरमण ह्म. विरमण जें तो. कृ. रमुधा. क्रीडा अ. उपरति ह्म. विरक्ति. अ. पु.

उपरागः उपरज्यतेसूर्याचंद्रमसावनेनेत्युपरागः, ग्रस्त होताहेत चंद्रसूर्य जेणें करून तो. कृ. रंजधा. रागअ. चंद्रग्रहण व सूर्यग्रहण. अ. पु.

उपरि ऊर्ध्वमित्युपरि, ऊर्ध्व ह्म. वर जें तें. त. वर त्या अर्थी अव्य.

उपरिष्टात् ऊर्ध्वमित्युपरिष्टात् अर्थादि सर्व उपरि शब्दाप्र.

उपनाहः उपनह्यतेनेनेतिउपनाहः, बंधन करिजेतें जेणें ह्म. बंधनसाधन जें तें. कृ. णहधा. बंधन अ. वीणेच्या तारांची खुंटी. अ. पु.

उपलः उपलातिगृह्णातिउपलतिगच्छतिवाउपलः, बुद्धिहीनाच्या वर्णन काली वगैरे गृहण केला जातो जो तो किंवा मर्मंगी गमन करितो जो तो. कृ. लाधा. आदान अ. २ पलधा. गति अ. दगड. २ रदन. अ. पु.

उपलब्धार्थां उपलब्धोज्ञातोर्थोयस्याः साउपलब्धार्थां, माम आहे अर्थ जी पासून ती. स. अर्थ आख्यायिका

शब्दाप्र. आ. स्त्री.

उपलब्धिः उपलभ्यतेनयेत्युपलब्धिः, पूर्वस्थितिहा पूर्वसंधानपाविजेत्येजीर्णेंती. कृ. डुलभष्धा. प्रा तिअ. बुद्धि. इ. स्त्री.

उपलंभः उपलंभनमुपलंभः, उपलंभनजेंतो. इत्यादिउपलब्धि शब्दाप्र. साक्षात्कार. अ. पु.

उपला उपलातिइत्युपला, मषीकादिकातें आपल्याप्रत ग्रहणकरित्येजीती. कृ. लाधा. आदानअ. वाळू. आ. स्त्री.

उपवनं उपसमीपेवनंउपवनं, समीपजेवन तें. स. बाग. अ. न.

उपवर्तनं उपवर्ततेअत्रेतिउपवर्तनं, समीपभागी राहतातजाचे गायीं तें. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. ग्राम समुदाय. अ. न.

उपबर्ह उपबृंह्यतेत्रउपबर्हं, ग्रीवादिकस्थापित करिजेतेजाचेगयीं तें. कृ बृहिधा. वृद्धिअ. उशी. अ. पु.

उपवस्तं उपवसनमुपवस्तं, उपोषणजेंतें. कृ. वसधा. स्तंभअ. उपवास. अ. न.

उपवासः उपवसनमुपवासः, उपवसनहा. निरशनजेंतो. कृ. वसधा. निवासअ. उपवास. अ. पु.

उपविषा विषमुपगताउपविषा, विषातें प्राप्त झालीजी ती. स. अर्थ अतिविषाशब्दाप्र. आ. स्त्री.

उपवीतं उपवीयतेस्मइत्युपवीतं, डाव्या स्कंधावर प्रक्षिप्त करिजेलें जें तें. कृ. अजधा. क्षेपणअ. यज्ञोपवीत. अ. न.

उपशल्यं शल्यमुपगतंउपशल्यं, शल्यातें जें प्राप्त हा. राहण्यास दुःखप्रद तें. स. गांवचेशेवटचाप्रदेश. अ. न.

उपशायः उपशयनमुपशायः, उपशयन हा. पर्यायेंकरून शयन करणेंजेंतो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. एक निजून उठल्यावर दुसऱ्यानें निजावें असे प्रत्येक पाहारेकरी. अ. पु.

उपश्रुतं उपश्रूयतेस्मोपश्रुतं, अर्थादिसर्व आश्रुत शब्दाप्रमाणें. अ. न.

उपसंव्यानं उपसंवीयतेअनेनेतिउपसंव्यानं, अंगाचरणाकारिजेतें

अणा न. क्रु. व्येञ्‌धा. संवरण अ. ने सलेलें वस्त्र. अ. न.

उपसंपन्नः उपसंपद्यतेस्माइतिउपसंपन्नः, देवतोद्देशानें मेला जातो जो तो. कृ. पद्‌धा. गतिअ. यागासाठीं मारलेलापशु २ चटणी वगैरे, व्यंजन विशेष. अ. पु.

उपसरः उपसरणमुपसरः, उपसरण ह्म. गर्भ ग्रहण जें तें. कृ. सृधा. गतिअ. गर्भधारण. अ. पु.

उपसर्गः उपसर्जनंपीडनंउपसर्गः पीडन जें तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. शुभाशुभ सूचविणारा उपद्रव. अ. पु.

उपसर्जनं उपसृज्यतइत्युपसर्जनं, गुणभूत ह्म. अप्रधान होइजेतें जें तें. कृ. सृजधा. विसर्गअ. विशेषण. अ. न.

उपसर्या उपसृयतेवृषेणोपसर्या वृषाशीं गमन करिल्ये जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. गाईला गर्भ धारणाचा काल प्राप्त झाला ती. २ उपासना. आवं. स्त्री.

उपसूर्यकं सूर्यमुपगतमुपसूर्यं, उपसूर्यमेवउपसूर्यकं, सूर्याप्रत जें गत ह्म. प्राप्त तें उपसूर्य तेंच उपसूर्यक. न. सूर्याचे सभोंवार सूर्याकार तेजोविशेष भासतो तो. अ. न.

उपस्करः उपकरोतीत्युपस्करः, स्व मेलनानें शाकादिकाला रुचिउत्पन्न करितो जो तो. कृ. डुकृञ्‌धा. करणअ. मसाला. २ वेसवार. अ. पु.

उपस्थः उपसमीपेतिष्ठतीतिउपस्थः, निरंतर जवळ राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. योनि. २ शिश्न. अ. पु.

उपस्पर्शः उपस्पर्शनमुपस्पर्शः, समंत्रक जें उदक प्राशन तो. कृ. स्पृशधा. स्पर्शनअ. आचमन. अ. पु.

उपहारः उपह्रियतइतिउपहारः, राजादिकांस देण्यासाठीं नेइजे तो जो तो. कृ. हृञ्‌धा. हरणअ. अर्थेउपग्राह्य श. प्र. अ. पु.

उपह्वरं उपह्वरंत्यत्रोपह्वरं, कौटिल्य पावतात किंवा राहतात जा ठिकाणीं तें. कृ. ह्वृधा. कौटिल्यअ. एकांतस्थल. २ जवळचा प्रदेश. अ. न.

उपाकरणं उपाक्रियतेनेनोपाकरणं, वेदाचें संस्कार पूर्वक ग्रहण होतें जेणें तें. कृ. कृञ्‌धा. करणअ. यथाविधि वेदग्रहण. अ. न.

उपाकृतः उपाक्रियतेस्मेतिउपा

कृतः, देवतोद्देशानें पशूंचें मारण जें तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. यज्ञांत अभिमंत्रण करून मारलेला पशु. अ. पु.

उपात्ययः उपगतस्यअयनमुपात्ययः, समीप आल्यानें जें अतिक्रमण तें. कृ. अयधा. गतिअ. अतिक्रम. अ. पु.

उपादानं उपादीयतेतदुपादानं, इंद्रियाकर्षण जें तें. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. इंद्रियांनें आकर्षण. समवायिकारण शास्त्रांतरीं. अ. न.

उपाधिः आधाबमाधिः, आधिमुपगतंउपाधिः, कुटुंबधारणाप्रत प्राप्त. त्यांचा भार वाहून उद्योग करणारा. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. कुटुंबा करितां व्यापार करणारा. २ धर्मविचारीपुरुष. इ. नि. पु.

उपाध्यायः उपेत्यास्मादधीतेउपाध्यायः, जवळ येऊन अध्ययन करिताहेत ज्यापासून तो. कृ. इङ्धा. अध्ययनअ. वेदादिअध्ययन करविणारा. अ. पु.

उपाध्याया उपाध्यायस्यस्त्रीउपाध्याया, उपाध्यायाची जी पत्नी ती. स्त्रीप्र. पदविणाऱ्याची बायको. आ. स्त्री.

उपाध्यायानी उपाध्यायस्यस्त्रीउपाध्यायानी. उपाध्यायाची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. उपाध्यायाची बायको. ई. स्त्रीलिं.

उपाध्यायी उपेत्याधीते, स्याउपाध्यायी, जवळ येऊन अध्ययन करितो हे जी पासून ती. कृ. धीधा. अनादरअ. उपाध्यायाची बायको. ई. स्त्री.

उपानत् पादमुपनह्यतीतिउपानत्, चरणातें संबद्ध होत्ये जी ती. कृ. णहधा. बंधनअ. चर्मीजोडा. २ वहाण. हृ. स्त्री.

उपायः उपायते नेनेत्युपायः, राज्यादिकांची प्राप्ति करिजेत्ये जेणें तो. कृ. अयधा. गतिअ. सामादिक चार व मायादिक तीन उपाय. अ. पु.

उपायनं उपेयतइत्युपायनं, राजादिकांस देयत्वें करून नेइजेतें जें तें. कृ. ईण्धा. गतिअ. अर्थ उपदा शब्दाचा. अ. न.

उपावृत्तः उपावर्ततेस्म इत्युपावृत्तः भूमीवर लोळणारा जो अश्व तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. श्रम शांति व्हावी म्हणून पृथ्वीवर लोळणारा घोडा. वि

अ·पु·न·आ·स्त्री·

उपासंगः उपासज्यंतेत्रशराइति उपासंगः, बाण राहतात जांचेठायीं तो· क्रु·षंजधा·संगअ· बाण ठेवण्याचा भाता·अ·पु·

उपासनं उपास्यतेइत्युपासनं·बाणामोंचनाभ्यसन जें तें· क्रु· असुधा· क्षेपणअ· बाण सोडण्याचा अभ्यास·अ·न·

उपासना उपासनंसेवनमुपासना सेवाजीती· क्रु· आसधा· उपसेवनअं· उपासना· २ शुश्रूषा· आ·स्त्री·

उपासितं उपास्यतेस्मइतिउपासितं, सेविजेलें जें तें क्रु· आसधा· उपवेशनअ· ज्याची सेवा केली तें वि· अ·पु·न· आ·स्त्री·

उपाहितः उप आहितं फलंयस्य सः उपाधीयतेस्मइतिवा उपाहितः, समीप आहे फल ज्याचें तो· अथवा संबद्ध होता झाला जो तो· स·२क्रु· धीधा· अनादरअ· अग्निकृतउपद्रव·२ संबद्ध केलेला· वि·अ·पु·न· आ·स्त्रीलिं·

उपेंद्रः इंद्रमुपगतोः नुजत्वादित्युपेंद्रः, इंद्राच्या मागून झाला जो इंद्राचा कनिष्ठबंधु तो· स· विष्णु·अ·पुल्लिं·

उपोदिका उपाधिकमुदकमस्या उपोदिका, अधिक आहे उदक जीस ती· न· वाळी किंवा पोई· मारवाड वेल अशा नावाची ओषधि· आ·स्त्री·

उपोद्घातः उपसमीपेउद्धननंज्ञापनमुपोद्घातः, समीपभागीं जें उद्धनन ह्म· कृतोपयोगार्थ जो विचार तो· क्रु· हनधा· हिंसादिअ· अर्थ उदाहार शब्दाचा· अ·पु·

उप्तकृष्टं उप्तंचतत्कृष्टंच उप्तकृष्टं, उपलेलें असें जें कृष्ट तें क्रु· उपधा· दाहअ· निवसन· अ·न·

उपोषितं उपोष्यतइतिउपोषितं, संतप्त होइजे तें जेणें तें· क्रु· उषधा· दाहअ· निवसन· अ·न·

उभयद्युः उभयेद्युः उभयस्मिन्नहनिउभयद्युः उभयेद्युश्च उभय दिवसीं· अव्य·उ·उभयद्युरुपोषणं·

उम्·ऊम् ऊयतइतिऊं ब्रूमरु, पार्श्वे विस्तृत करितो जो तो· क्रु·ऊधा· तंतुसंतानअ· प्रश्नार्थीं अव्यय· उ· ऊम्गच्छसि बहिर्धवः

उमा ओः शिवस्यमाउमा, शिवा

ची जी मा ह्म. लक्ष्मी ती. स. पार्वती २ जवस धान्य जें ती. आ. स्त्री.

उमापति: उमायाः पतिः उमा पतिः, उमेचा जो पति तो. स. महा देव. इ. पु.

उम्यं उमानांभवनंउम्यं, अतसीहो ण्यानें जें क्षेत्र तें. त. अतसीपिक ण्याची भूमि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उरःसूत्रिका उरसः सूत्रमिवोरः सूत्रिका, उराला जी सूत्राप्रमाणें ती स. नाभीपर्यंत लोंबणारी मोत्यां- ची कंठी. आ. स्त्री.

उरगः उरसागच्छतीतिउरगः, हृ दयानें गमन करितो जो तो. कृ. ग मॢधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

उरणः ऋच्छतीत्युरणः, समूहानें जातो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. मेदरूं ह्म. मेंढा. अ. पु.

उरणाख्यः उरणस्यमेषस्यआ ख्यायस्यसः उरणाख्यः, मेषाची आहे आख्या ह्म. नाम जास तो. स. टाकळानावाची ओषधिविशेष. अ. पुंल्लिं.

उरणाक्षः उरणस्यमेषस्यअक्षी णाक्षीणवक्ष्यस: उरणाक्षः, मेषाक्षि सदृश आहेत अक्षी जास तो. स. अर्थादि सर्व उरणाख्य शा. प्र.

उरभ्रः उरुभ्रमतीतिउरभ्रः, शी घ्र गमन करितो जो तो. कृ. भ्रमुधा. चलनअ. मेंढा. अ. पु.

उररी अयतइतिउररी. विस्तारकिं वा अंगीकारच्या अर्थी. गमन करि तो ह्म. राहतो जो तो. कृ. ऊर्यधा. तंतुसंतानअ. विस्तार. २ स्वीकार च्या अर्थी. अव्य.

उरव्यः ऊरोर्जातःउरव्यः, ऊरूपा सून जो जात तो. त. वैश्य ह्म. वाणी. अ. पु.

उरश्छदः उरसश्छादयतीत्युर श्छदः, हृदयातें आच्छादन करि तो जो तो. कृ. छदृधा. अपवारण अ. कवच. अ. न.

उरः इयर्तीतिउरः, पुरोभागीं ग मन करितें ह्म. स्थित जें तें. कृ. ऋ धा. गतिअ. वक्षस्थल. स्. न.

उरसिलः प्रशस्तमुरोस्यैतिउर सिलः, विशाल आहे वक्षस्थल जा चें तो. त. विस्तृतवक्षस्थलाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उरस्यः विग्रहादि सर्व औरस शा. प्र.

उरस्वान् विग्रहादिसर्वउरसिलक्षा-ब्दाप्रमाणें.

उरी अवतइतिउरी. अंगीकारादिक अर्थानेंरक्षणकरितोजो तो. कृ.उ धा. शब्दअ. अंगीकार २विस्तार त्याअर्थी. अव्य.

उरीकृतं उरीक्रियतेस्मउरीकृतं, अंगीकृतकरिजेलेंजें तें. कृ. कृञ् धा. करणअ. स्वीकारलेलें. वि.अ. पु.न.आ.स्त्री.

उरु ऊर्णोतीतिउरु, महत्व पावतें जें तें. कृ. ऊर्णुञ्धा. आच्छादन अ. विस्तीर्णास्य. विपुल.वि.उ.पु न. स्त्रीलिंगीं.

उरुबुकः. उरुबूकः उरुमहां तंवारयतीतिउरुबुकः, मोठ्यारो गादिकातें शोषण करितो जो तो. कृ. ओवैधा. शोषणअ. एरंडाचें झाड. अ.पु.

उर्वरा उर्व्यतइतिउर्वं उर्वंरातीति उर्वरा, हलादिसाधनानें हिंसित व्हावेंजें तें.उर्व त्यातें ग्रहणक रित्येजीती. कृ. राधा. दानअ. स र्वधान्योत्पत्तीची जी भूमिती. आ स्त्री. को. सामान्यभूमि.

उर्वशी ऊरून्महतोपि अश्नुतेउ र्वशी, मोठमोठ्याप्रतहि कामानें व्या प्त करित्ये स्या. वश करित्ये जीती. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. अप्सराविशेष. ई. स्त्रीलिं.

उर्वी ऊर्णोतिऊर्णुतेवाउर्वी, गुणदो षांतें आच्छादन करित्ये जीती. कृ. ऊर्णुञ्धा. आच्छादनअ. पृथ्वी. ईकारांत. स्त्री.

उलपः वलतीत्युलपः, वेष्टन करि तोजो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. विस्तारलेलीवेल. अ.पु.

उलुपी ओःशंभोःरूपमुलूपं तदस्या स्तीतिउलुपी, शंभूचेंजें रूप तेंआ हे जास तो. त. मत्स्यविशेष.ब्र.पु

उलूकः उच्चतीतिउलूकः, शब्द द्वारा शुभाशुभ सुचवितो जो तो. कृ. उच्चधा. समवायअ. घुबडना वाचापक्षि. अ.पु.

उलूखलं उलूखंलातीतिउलूख लः, उलूखातें ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. गुग्गुलवृ क्ष. २ उखळ. अ.न.

उलूखलकः उलूखंलातीतिउ लूखलः, सएवउलूखलकः, पक्षि

विशेषानें आधारत्वानें ग्रहण करितो जो तो उलूखल तोच उलूखल. अर्थ उलूखलशब्दाप्र. अ.न.

उल्का ऋच्छतिइयर्ति वाउल्का, नेजोवेशिघ्यापत गमन करिते ह्म. तद्रूपाजीती. कृ. ऋच्छादिधागत्यादि अ. अग्नीचीज्वाळा. २ तेजःपुंज. आ.स्त्री.

उल्मुकं ओषतीत्युल्मुकं, दाहकरितें जें तें. कृ. उषधा. दाहअ. प्रज्वलित झालेलें काष्ठ. अ.न.

उल्लाघः उल्लाघ्यतेस्मइतिउल्लाघः रोगापासून मुक्त झाला जो तो. कृ. लाघृधा. सामर्थ्यअ. रोगमुक्त. वि. अ.पु.न.आ.स्त्री.

उल्लोचः ऊर्ध्वलोचतीतिउल्लोचः, ऊर्ध्वभागीं असतो जो तो. कृ. लोचृधा. दर्शनअ. चांदवा. अ.पु.

उल्लोलः उत्लोडतीतिउल्लोलः उच्चउन्मत्तपणानें चंचल होत्ये जीती. कृ. लोडधा. उन्मादअ. मोठीलाट. अ.पु.

उल्बं उच्यतीतिउल्बं, संबद्ध करितें जें तें. कृ. उच्चधा. समवायअ. ज्यानें गर्भवेष्टित होतो असें चर्म अकारांत. न.

उल्बणं उल्बणतीत्युल्बणं, शब्द करितें जें तें. कृ. बणधा. शब्दअ. प्रसिद्ध. वि. अ.पु.न.आ.स्त्री.

उशना वष्टीतिउशना, विद्येनें कांतिमान जो तो. कृ. वशधा. कांतिअ. दैत्यांचागुरु शुक्राचार्य. स.पु.

उशीरं उश्यतेतदुशीरं, कांतियुक्त होतें जें तें. इत्यादिपूर्वीचाश.प्र. काळावाळ्याचें मूळ. अ.न.

उषणं. ऊषणं उषतीतिउषणं, दाह करितें जें तें. कृ. उषधा. दाहअ. मिरीं. अ.न.

उषणा. ऊषणा ओषतीतिउषणा, दाह करित्ये जीती. इत्यादिपूर्वीचाश.प्र. पिंपळी. आ.स्त्री.

उषर्बुधः उषः संध्यायां बुध्यतइत्युषर्बुधः, संध्यासमयीं जागृत होतो ह्म. होमकालीं प्रदीप्त होतो जो तो. कृ. बुधिर्धा. बोधनअ. अग्नि. विस्तव. अ.पु.

उषः ओषत्यंधकारमित्युषः, अंधकारानें नष्ट करितें जें तें. इत्यादि उषणाश.प्रमाणें. प्रातःकाळ. स. नपुंस.

उषा ओषतीतिउषा, संतप्तहोत्येजीर्ता· इत्यादिपूर्वीचा श·प्र· स्थाली· २ प्रातःकाळ आ·स्त्री ३ रात्रीचा समाप्तिकाळ· अव्यय·

उषापतिः उषायाःपतिः उषापतिः· उषा ह्म· बाणासुराची कन्या तिचा जो पति तो· स· मदनाचा पुत्र प्रद्युम्न· इ·पु·

उषितः उष्यतेस्मउषितः, दग्ध करिजेला जो तो· इत्यादिउषाश·प्र· दग्ध· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

उषितंगवीनं उषितंचतद्गवीनं चउषितंगवीनं, राहिजेलें असेंजें गवीन ह्म· पूर्वीनिं गाई राहण्याचें स्थान· स· पूर्वी गाई राहण्याची जागा· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

उष्ट्रः ओषतीत्युष्ट्रः, फार चालण्याविषयीं तीक्ष्ण जो तो· ह्र·उषधा· दाहअ· उंट·अ·पु·

उष्णः उषतितापेनेत्युष्णः, संतप्त होतो जो तो· ह्र·उषधा·दाहअ· ग्रीष्मऋतु· २ऊन· ३ जो-आळशीनव्हे तो तीक्ष्ण· अ·पु· ४ चतुर, दक्ष· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री

उष्णरश्मिः उष्णाःरश्मयोयस्यसउष्णरश्मिः, उष्ण आहेत रश्मि ह्म· किरण ज्याचे तो· स· सूर्य· इ·पु·

उष्णिका अल्पंउष्णान्नम् उष्णैवउष्णिका, अल्पान्न आहे उष्ण ज्याचेठायीं ती उष्णा तीचउष्णिका· स· कण्हेरीवगैरे द्रवयुक्त अन्न· आ· स्त्रीलिंगी

उष्णीषं उष्णमीषतेहिनस्तीतिउष्णीषं, उष्णनाश करितें जें तें· ह्र· ईषधा· गतिहिंसादिअ· शिरोवेष्टन पागोटें वगैरे· अ·न·

उष्णोपगमः उष्णस्यउपगमः उष्णोपगमः, उष्णाचा जो उपगम ह्म·आगमन तो· स· ग्रीष्मऋतु· अ·पु·

उष्मकः ऊष्माणंकरोतीत्युष्मकः, ऊष्म्यातें करितो जो तो· ह्र· डुकृञ्धा· करणअ· ग्रीष्मऋतु·अ·पु·

उष्मागमः ऊष्मणःआगमःऊष्मागमः, ऊष्म्याचा जो आगम-ह्म· प्राप्ति तो· स· अर्थादिसर्व पूर्वीचा श·प्र·

उस्त्रः वसतेइतिउस्त्रः, तेजोमयत्वें करून निवास करितो जो तो· ह्र· वसधा· निवासअ· किरण·अ·पु

उत्सुकः उत्‌उद्योगंसुवतीतिउत्सुः सएवउत्सुकः, उद्योगातें करितोजो तो. कृ. षुधा. प्रसवअ. उद्योगीपुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

उस्त्रा वसतिरसोस्यामुस्त्रा, राहतोहे रसजीचेठायींती. कृ. वसधा. निवासअ. गाई. आ. स्त्री.

ऊतं विग्रहादिसर्वउतश. प्र.

ऊधः वहतीत्यूधः, दुग्धातें वाहतेंजें तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. ओंटीस्थ. कांस. स्. न.

ऊररी ऊयतेइतिऊररी, स्वीकारकिंवाविस्तार करितोजोतो. कृ. ऊयीधा. तंतुसंतानअ. उ. ऊररीकरोति. अव्य.

ऊरी विग्रहादिसर्वऊररीश. प्र. —

ऊरीकृतं ऊरीक्रियतेस्मऊरीकृतं, अंगीकृत करिजेतेंजेंतें. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. अंगीकारकेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊरुः अर्यतेनेनऊरुः, गमन करिजेतेंजेणें स्ह. गमनालामुख्यसाधनजेंतें. कृ. ऋधा. गतिअ. मांडी. उ. पुल्लिं.

ऊरुजः ऊरोर्जातः ऊरुजः, ऊरूपासून जोजात स्ह. उत्पन्नतो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. वैश्य. अ. पु.

ऊरुपर्व ऊरोः पर्वेरुपर्व, ऊरूचेंजें पर्व स्ह. संधि तें. स. दोंपर. नृ. न.

ऊर्जः ऊर्जयतीतिऊर्जः, पुण्यद्वारांजीवनादिकरितोजोतो. कृ. ऊर्जधा. बलप्राणनअ. कार्तिक महिना. अ. पु.

ऊर्जस्वलः अतिशयेनऊर्जोस्यास्तीतिऊर्जस्वलः, अत्यंत आहे बल जास तो. त. फारबलिष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊर्जस्वी विग्रहादिऊर्जस्वलशब्दा. प्र.

ऊर्णनाभः ऊर्णेवतंतुर्नाभावस्यऊर्णनाभः, ऊर्णेसारखा तंतु आहे नाभीचाठायींजाचातो. स. कोळीनावाचाजंतु. अ. पु.

ऊर्णा ऊर्णोतीतिऊर्णा, आच्छादन करित्येजीती. कृ. ऊर्णुञ्धा. आच्छादनअ. मेंढवगैरेचीलोंव. २दोनभोंवयांचेमध्यभागीं सार्वभौम किंवा महायोगी अशापुरुषाला सूक्ष्मशुभ्र केशाचाभोंवरा. आ. स्त्री.

ऊर्णायुः ऊर्णास्त्यस्यऊर्णायुः, अतिशयित आहे लोमजासतो. त. मेंढा. २कांबळा. उ. पु.

ऊर्ध्वक: ऊर्ध्वंकायतिशब्दायतेइति ऊर्ध्वक:, ऊर्ध्वमुख होत्साता शब्द करितोजो तो. क्रु. कैधा. शब्दअ. मृदंगविशेष. अ. पु.

ऊर्ध्वजानु: ऊर्ध्वेजानुनीयस्यसऊर्ध्वजानु:, ऊर्ध्व आहेत जानुनीजाचा तो. स. जो पुरुष बसला असतां उंच गुडघे दिसतातता तो. वि. उ. पु. स्त्री. नपुं.

ऊर्ध्वज्ञ: विग्रहादिऊर्ध्वजानुशब्दप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊर्ध्वज्ञु: विग्रहादिसर्वऊर्ध्वजानुशब्दाप्रमाणें.

ऊर्मि: इयर्तीतिऊर्मि:, शीघ्रगमन करित्येजीती. क्रु. ऋधा. गतिअ. लहरी ह्म. समुद्रादिकांची लाट. इ. पु. स्त्रीलिं.

ऊर्मिका ऊर्मिरिवप्रतिकृतिरूर्मिका, तरंगासारखी प्रतिमा जीती. त. अंगुलीचें भूषण ह्म. आंगठी. आ. स्त्री.

ऊर्मिमान् ऊर्मिरस्यास्तीतिऊर्मिमत्, ऊर्मि ह्म. कुटिलता आहे जास तो. त. वांकडे. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

ऊर्व: उर्वस्यमुनेरपत्यमूर्व: उर्वमुनीचें जें अपत्य तो. त. वडवाग्नि. अ. पु.

ऊर्वारु: उर्वतीतिऊर्वं संतापादिनिवर्तनमियर्तीतिऊर्वारु:, संतापनाशकजें तो. क्रु. उर्वीधा. हिंसाअ. कर्कटी, कांकडी. उ. स्त्री.

ऊष: ऊषतीतिऊष:, रोगयुक्त असत्येजीती. क्रु. ऊषधा. रुगर्थ. खारीमाती. अ. पु.

ऊषर: ऊषोस्यास्मिन्नितिऊषर:, क्षार मृत्तिका आहे जाचेठायीं तो. त. खाऱ्या मातीचा प्रदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऊषवान् विग्रहादिसर्वऊषरशब्दाप्र. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

ऊह: ऊहनमूह:, तर्कजो तो. क्रु. ऊहधा. वितर्कअ. अध्याहार. अ. पु.

ऋक्थं ऋच्यतइतिरिक्थं, वृध्यादिकंकरून वाढतें किंवाग्रहजें तें. ऋ. ऋचधा. स्तुतिअ. धन. अ. न.

ऋक्षं ऋषतीतिऋक्ष्णोतीतिवाऋक्षं, गमनकरितें किंवा हिंसाकरितें जेंतें. ऋ. ऋषीधा. गतिअ. २ऋक्षधा. हिंसाअ. नक्षत्र. अ. न. २आस्वल. ३ दिंड्याचावृक्ष. अ. पु.

ऋक्षगंधा ऋक्षस्येवगंधोस्याऋक्षगंधा, ऋक्ष म्ह. आस्वल त्यासारखा आहे गंधजीचा ती. स: वरधारानामक वनोषधि, जिला फंजिका असें म्ह. ती. आ. स्त्री.

ऋक्षगंधिका ऋक्षोगंधोयस्याःसाऋक्षगंधिका, ऋक्षगंध आहेजीसती. स. काळा भुंईकोहळा. आ. स्त्रीलिंगीं.

ऋक् अर्चत्यनयाऋक्, स्तुतिकरिताहेत जीणेंती. ऋ. ऋच धा. स्तुति अ. वेदाचीऋचा. च. स्त्री.

ऋचीषं ऋच्यतेतदृचीषं, पाकोपयोगित्वेंकरून स्तुत जें तें. ऋ. ऋचधा. स्तुतिअ. भाकर किंवा वडेकरण्याचें पात्र. अ. न.

ऋजीषं ऋज्यतइतिऋजीषं, सर्वांनीं ग्रहण करिजेतें जें तें. ऋ. ऋजुधा. गतिअ. अर्थ ऋचीषशब्दाप्रमाणें. अ. न.

ऋजुः अर्जतीतिऋजुः, ऋजुत्व संपादन करितो जो तो. ऋ. अर्जधा. अर्जनअ. सरळ. वि. उ. पुन. उ. ई. स्त्री.

ऋजुरोहितं रोहः संजातोस्यरोहितं, ऋजुचतद्रोहितंचऋजुरोहितं, सज्जीकृत अवक्र असें जें लोहित म्ह. दीप्तिमत् तें. स. अ. न.

ऋजुलंबि ऋजुलंबितुंशीलमस्यऋजुलंबि, सरळ लोंबावयाचा आहे स्वभाव ज्याचा तें. ऋ. लबिधा. अवस्रंसनअ. सरळ लोंबणारें वस्तु. इ. नपुंस.

ऋणं अर्यतेस्मइतिऋणं, उत्तमर्णापासून अधमर्णास प्राप्त होतें जें तें. ऋ. ऋधा. गतिअ. कर्ज. अ. न.

ऋतं अर्यतइतिऋतं, ग्रहण करिजेतें जें तें. ऋ. ऋधा. गतिअ. सत्य. २उंछव शील दोन मिळून एकऋत. अ. नपुंस.

ऋतीया ऋतीयनमृतीया, निंदन जें ती. ऋ. ऋतीधा. जुगुप्सावरूपा

अ. निंदा. २ करुणा. आ. स्त्री.

ऋतु: इयर्तीतिऋतुः, सदोदित गम न करितो व वयोवस्थाविशेषीं प्राप्त जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. स्त्रीरज २ दोन महिनेचा एक वसंतादिक. उ. पुल्लिंगीं.

ऋतुमती ऋतुरस्त्यस्याइतिऋतुमती, ऋतु ह्म. रजजें तें आहे जीस ती. त. विटाळशी स्त्री. ई. स्त्री.

ऋते ऋतीयतइतिऋते, वर्जन करितो जो तो. कृ. ऋतिधा. जुगुप्सा अ. विना. २ वांचून. अव्य. उ. ऋते पुण्यात् स्वर्गतिर्न

ऋत्विक् ऋतौयजतीति ऋत्विक्, ऋतूंचेठायीं यजन करितोजो तो. कृ. यजधा. देवपूजादिकअ. यजमानानें सांगितल्यावरून यज्ञकर्मांत कर्मकरणारे आग्नीध्र इत्यादि १६ त्या प्रत्येकाचें नाव. ज्. पु.

ऋद्धं ऋध्यतेस्मऋद्धं, वृद्धिंगतहोतें जें तें. कृ. ऋधुधा. वृद्धिअ. तृण घालून रास केलेलें धान्य. अ. न.

ऋद्धि: ऋध्नोतीतिऋद्धिः, वृद्धिंगत होत्येजी ती. कृ. ऋधुधा. वृद्धिअ. समृद्धि. २ गुरुडशेंग. इ. स्त्री.

ऋभु: उरादितेर्भवतीतिऋभुः, अदितीपासून जो उत्पन्न होतो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. देव. उ. पु.

ऋभुक्षा ऋभवः क्षीयंत्यत्रेतिऋभुक्षः स्वर्गः सास्यास्तीति ऋभुक्षाः, देव अल्प होतात ज्यांचेठायीं असा स्वर्ग आहे ज्यास तो. त. इंद्र. न्. पु.

ऋश्य: ऋच्छतीतिऋश्यः, शीघ्र गमन करितो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. जलद चालणारा मृग. अ. पु

ऋषभ: ऋषति बलीवर्दस्वरसादृश्यंगच्छतीतिऋषभः, बैल स्वराचा सादृश्याप्रत जातो जो तो. कृ. ऋषीधा. गतिअ. गायनाच्या स्वरांतील एक भेद. २ बैल. ३ बैलघारी नावाची वनस्पति. अ. पु.

ऋषि: ऋषतिजानातीतिऋषिः, त्रिकालज्ञ जो तो. कृ. ऋषीधा. गतिअ. मुनि. २ सत्यवक्ता. इ. पु.

ऋष्टि: ऋषतीतिऋष्टिः, शत्रूवर टाकिलाजातो जो तो. कृ. ऋषीधा. गमनअ. खड्ग. इ. पु.

ऋष्य: ऋषतीतिऋष्यः, अर्थादि ऋश्यशब्दाप्र. ऋषीधा. गतिअर्थ

ऋष्यगंधा ऋष्योऋष्यसदृशोगंधो यस्याः साऋष्यगंधा, ऋष्य म्ह. आस्वल त्या सारखा आहे गंध जासती स. वरधारानावाची औषधि. आकां स्त्रीलिंगीं.

ऋष्यप्रोक्ता ऋषिभिरप्रोक्ता ऋष्यैः मृगैः प्रोक्तावेतिऋष्यप्रोक्ता, ऋषीनीं नसांगितली जी ती. अथवा मृगानीं भक्षित जी ती. स. कुहरी नावाची वनस्पति. २ शतावरी. आ. स्त्रीलिंगीं.

ऋष्यकेतुः ऋश्यकेतुः ऋश्योमृगविशेषः केतुर्यस्यस ऋष्यकेतुः, मृगविशेषआहे ध्वजाचिन्ह ज्याचें तो. स. अनिरुद्ध. उ. पु.

एकः एतीत्येकः, असहायगमन करितो अथवा मुख्यत्व पावतो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. एकटा २ मुख्य. ३ निराळा. ४ केवळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एककः एकएवएककः, एकजो तोच एकक. त. एकटा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतरः अनयोरेकः एकतरः, दोहोंमध्यें जो एक तो. त. निराळा वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतानः एकं तानयतीति एकतानः, अनन्यवृत्तिक जो तो. कृ. तनुधा. श्रद्धोपकरणादिक अ. एकाग्रचित्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकतालः एकस्तालोमानमस्येत्येकतालः, एक आहे ताल म्ह. मान जें तें ज्याचें तो. स. गायनाचें सर्वसाहित्य असून जें गाणें तें. अ. पु.

एकदंतः एकः दंतोयस्यसः एकदंतः, एक आहे दंत जास तो. स. गणपति. अ. पु.

एकदा एकस्मिन्कालेएकदा, एककालीं त. एककालीं ह्याअर्थीं अव्य. उ. गवांशतमेकदादत्तं.

एकधुरः एकांधुरंवहतीतिएकधुरः मुख्यकार्यभारानें वाहतोजोतो. त.ए. एककार्योपयोगीअसाकार्यभार वाहणारा. वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

एकधुरावहः एकधुरायावहः एकधुरावहः, एकधूरजी तीचा वाहक. स. अर्थादिसर्व एकधुर शब्दाप्रमाणें.

एकधुरीणः विग्रहादिसर्वएकधुर शब्दाप्रमाणें.

एकपदी एकःपादोस्यामित्येकपदी, एकपादचालतांना राहतो जीचेठायीं ती. स. लहानवाट. ई. स्त्री.

एकपिंगः एकपिंगंचक्षुर्यस्यसएकपिंगः, एकआहे पिंग ह्म. पिंगटवर्णचक्षु जाचें तो. स. कुबेर. अ.पु.

एकसर्गः एकस्मिन्सर्गोनिश्चयोयस्य सएकसर्गः, एकाच्याठायींआहे निश्चय जाचा तो. स. अर्थादिसर्व एकतान शब्दाप्रमाणें.

एकहायनी एकंहायनोस्याएकहायनी; एकआहे वर्ष जीस ती. स. एकवर्षाचीगाई. ई. स्त्री.

एकाकी विग्रहादिसर्वएककशब्दाप्र. वि. इन्प्रत्य. ई. स्त्री.

एकाग्रः एकस्मिन्नग्रमस्यएकमेवाग्रमस्यवाएकाग्रः, एकाच्याठायींआहे अग्र ह्म. प्रधानत्वावलोकन अथवा आग्रजाचा तो. स. अनाकुल. २एकाग्रचित्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एकाग्र्यः एकंअग्र्यंज्ञेयंयस्यसएकाग्र्यः, एकआहे ज्ञेयजाचें तो. स. अर्थादिसर्व एकाग्रशब्दाप्र.

एकांतं एकःअंतोनिश्चयोयत्रेतिएकांतं, एकआहे निश्चय जाचेठायीं तें. स. अतिशय. अ. न.

एकाब्दा एकमब्दमस्याएकाब्दा, एकआहे वर्ष जीस ती. स. अर्थ एकहायनीशब्दाचा. आ. स्त्री.

एकायनः एकंअयनंयस्यएकायनः, एकआहे अयन ह्म. आश्रयजास तो. स. अर्थादि एकाग्रशब्दाप्रमाणें.

एकायनगतः एकायतनंगतः एकायतनगतः, मुख्यस्थानाप्रत प्राप्त होता झाला जो तो. स. अर्थादि एकाग्रश. प्र.

एकाष्ठीलः एकमस्थिलातीतिएकाष्ठीलः, एकास्थीतें ग्रहण करितो ह्म. केवल एक काष्ठाधारप्राधान्येंकरून राहतो जो तो. रू. लाधा. आदान अ. रुई चें व मांदारच्चें झाड. कोणी बकुळीचें असेंहि ह्मणतात. अ. पु.

एकाष्ठीला विग्रहादिपूर्वोक्याशाप्र माणें. पाहाडमूळ नामक वनस्पति आ वंत. स्त्रीलिं.

एडः आसमंतात्ईड्यतइतिएडः, ब धिरत्वामुळेंसर्वत्र स्तविजेतो म्ह. वि शेषतः उद्घोषित करिजे तो जो तो. क्र. ईडधा. स्तुतिअ. बधिर म्ह. बेहरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एडकः एलतीतिएडकः, गमनक रितो जो तो. क्र. इलधा. गमनअ. एडका म्ह. मेंढा. अ. पु.

एडगजः एलनंएडः एडेगजतीति एडगजः, पोषणाजें तो एड त्याविष यीं मदोन्मत्त होतो जो तो. क्र. गजधा. मदअ. टाकळ्याचें झाड. अ. पु.

एडमूकः एडोबधिरश्चासौमूकश्च एडमूकः, बेहरा असा जो मूक तो. स. बेहरा असून जो मुका तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एडूकं ईड्यतेतदेडूकं, उत्तमरस्तविजे तें जें तें. क्र. ईडधा. स्तुतिअ. ज्या भिंतींत काठिण्या करितां कठिण पदा र्थ घालून बांधितात ती भिंत. अ. न.

एणः एतीतिएणः, सुंदर गमन क रितो जो तो. क्र. इणधा. गतिअ. चं चळ व पाणीदार अशा नेत्रांचा हरिण. अ. पुल्लिंगीं.

एतः इतिवर्णानितिएतः, वर्णाप्रत गमन करितो म्ह. वर्णरूपानें राहतो - जो तो. क्र. इणधा. गतिअ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एतर्हि एतस्मिन्कालेएतर्हि. या काला चेठायीं. त. सांप्रतकालार्थी. अव्य. उ. एतर्हिक्रियतेकार्यं.

एधः एधः एधतेऽग्निरनेनएधः, अग्नि वृद्धिंगत होतो जेणें तो व तें. क्र. एधधा. वृद्धिअ. शुष्ककाष्ठ. अ. पु. स. न.

एधा एधनमेधा. वृद्धीजी ती. क्र. एध धा. वृद्धिअ. समृद्धि. आ. स्त्री.

एधितं एधतेस्मएधितं, वृद्धि पाव तें झालें जें तें. क्र. एधधा. वृद्धिअ. वृ द्धिंगत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

एनः नरकंएत्यनेनचएनः, नरकाप्रत प्राणी गमन करितो जेणें करून तें. क्र. इणधा. गतिअ. पातक. स. न.

एरंडः आईरयतीतिएरंडः, आसमं तात्लक्षिजेतो जो तो. क्र. ईरधा. प्रेक्षण अ. एरंडाचें झाड. अ. पु.

एलवालुकं एलयतीतिएला एला इववालु एलावालुतदेवएलवालुकं,

मस्तणा विषयीं प्रेरणा करिती जीती एला, एलेचे परीजें प्राणन त्स. संतोष तें एलवालु तेंच एलवालुक कांकडी अ.

एला एलयतीति एला, प्रेरणा करिते जीती. कृ. इलधा. प्रेरणअ. इलाची चें झाड. आ. स्त्री.

एलापर्णी एलायाइव पर्णान्यस्या एलापर्णी, एला त्स. वेलदोड्याचें झाड त्याच्या पाना सारखीं आहेत पानें जीची ती. स. कोलिंदण नावाची वनस्पति. ई. स्त्री.

एवं अयनंऐतीतिवा एवं, समानार्था विषयीं जें गमन तो. किंवा त्याअर्था प्रत गमन करितो जो तो. कृ. इणधा. गतिअ. सादृश्य २ निश्चय. ३ प्रकार ४ अंगीकार त्याअर्थीं. अव्य. उ. अग्निरेवंद्विजः इत्यादि.

एव अयनमेव. निश्चयार्थाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. इणधा. गतिअ. निश्चयार्थीं. अव्य. उ. एवमेव ननु.

एषणिका इष्यतेनयाएषणिका, सुवर्णादि तोलिजे तें जीणें ती. कृ. इष्धा. गतिअ. कांटा त्स. ताजवा आ. स्त्री.

ऐकागारिकः एकमसहायमगारंप्रयोजन मस्यैकागारिकः. असहाय गृह आहे त्स. प्रयोजन ज्यास तो त. चोरी करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

ऐंगुदं इंगुदेःफलंऐंगुदं. इंगुदीचें जें फल तें. त. हिंगणबेटाच्या झाडाचें फळ. अ. न.

ऐडविलः इडविलायाअपत्यमैडविलः, इडविलेचें जें अपत्य तो. त. कुबेर. अ. पु.

ऐणं एणस्यविकारावयवोवाऐणं. मृगाचा जो विकार अथवा अवयव तें. हरिणाचें कातडें केश वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऐणेयं एण्याविकारोवयवोवाऐणेयं, मृगीचें चर्मादिक जें तें. त. हरिणीचें कातडें वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऐतिह्यं इतिहएवऐतिह्यं, पारंपर्योपदेश जो तो. त. लोकपरंपराप्राप्त उपदेश व शाब्दप्रमाण. अ. न.

ऐंद्रियकं इंद्रियेणानुभूयतइतिऐंद्रियकं, इंद्रियानें अनुभविजेलें जें तें. त. इंद्रियानें घेतलेलें सुखादि

क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ऐरावणं इरासुरावनमुदकंयस्मि न्नतत् इरावणं तत्रभवो ऐरावणः, संशरूप आहे उदक जाचेठायीं तें इरावण त्याचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. इंद्राचाहत्ती ह्म. ऐरावत. - अ. नपुंसक.

ऐरावतः इराउदकानिसंत्यस्यामि तिइरावती तत्रभवः ऐरावतः, उदकें आहेत जीचाठायीं ती इरावती तीच्येठायीं जोउत्पन्न तो. इंद्राचाहत्ती २ पूर्वदिशेचा हत्ती ३ नारिंगाचें झाड. अ. पु.

ऐरावती इराआमः संत्यस्येतिइरावान् मेघस्तस्येयं ऐरावती, उदकें ह्मणजे. जलें आहेत जासअसा जो मेघ तत्संबंधी जी ती. त. विद्युल्लता. ई. स्त्री.

ऐलविलः ऐडविडः इडविलो पत्यमिडविडोपत्यमितिवा ऐलविलऐडविडोवा, इडविडेचें जें अपत्य तो. त. कुबेर. अ. पु.

ऐलेयं इलायाः कर्कटीवल्या अपत्यमैलेयं, इलेचें जें अपत्य तें. त. कांकडी. अ. न.

ऐश्वर्यं ईश्वरस्यभावः ऐश्वर्यं, ईश्वराचा जो भाव ह्म. निग्रहानुग्रहसामर्थ्य तें. त. प्रभुत्व. अ. न.

ऐषमः एतस्मिन्वर्षे ऐषमः, वर्तमानवर्षीं ह्म. चालत्यासालीं. अव्य. उ. ऐषमोपिकांतोनागतः.

ओं अवतीतिओं, उपासकांचें र क्षण करितो जो तो. क्र. अवधा. रक्षणादिकअ. अंगीकार याअर्थी. अव्य. को. प्रणव. किंवा अनुमोदन

ओकः ओकः वसत्यस्मिन्सम वैत्यत्रेतिवाओकः, वास करितोज्या चेठायीं अथवा संघीभूत होऊन रा हतात ज्याचेठायीं तो वतें. क्र. वसधा. निवासअ. २ इण्धा. गतिअ. गृह. अ. पु. २ स. न.

ओघः आजत्यतेअनेनेतिवहती- तिवाओघः, मोहित होतो जेणें अ थवा वाहतो जो तो. क्र. ओहाक्धा. त्यागअ. २ वहधा. प्रापनअ. नृत्य विशेष. अ. न. २ पाण्याचा प्रवाह ३ समुदाय ४ परंपरा. अ. पु.

ओंकार: अवतीतिओंकारः, संर क्षण करितो जो तो. क्र. अवधा. र क्षणादिकअ. वेदाचा आदिभूत जो ओंकार ह्म. प्रणव तो. अ. पु.

ओजः उब्जत्यनेनओजः, बलिष्ठ कांतिमान् होतो जेणें करून तें. क्र. उब्जधा. आर्जवअ. बल २ कांति की. प्रकाश. धातूचें तेज. मनिबं ध. स. न.

ओड्रपुष्पं आईबदुनत्तीतिओड्रं ओड्रंचतत्पुष्पंचओड्रपुष्पं, ईषत् जें क्लिन्न तें ओड्र ओड्र असें जें पु ष्प तें. स. जास्वंदीचें पुष्प. अ. न.

ओतुः अवतिआखुभ्योगृहमिति ओतुः उंदरांपासून गृह रक्षण क रितो जो तो. क्र. अवधा. रक्षणअ. माजर. उ. पु.

ओदनं उनत्तीत्योदनं, क्लेदन पाव तो जो तो. क्र. उंदीधा. क्लेदनअ. भा त. अ. न.

ओषः ओषणमोषः, दहन जें तें. क्र. उषधा. दहनअ. दाह, जळणें. अ. पुल्लि.

ओषधिः ओषोदीप्तिर्धीयतेऽ त्रेतिओषधिः, दीप्ति ह्म. रोगादिद हनशक्ति जी ती राहत्ये जीचेठायीं ती. क्र. उषधा. दाहअ. फळ पिकल्या वर निर्जीव होणारी जी ती. इ. स्त्री.

ओषधी विग्रहादिसर्वओषधि श- ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

ओषधीशः ओषधीनामीशःओ षधीशः, ओषधींचा जो स्वामी तो. स. चंद्र. अ. पु.

ओष्ठः ऊष्यतेऽऽमाहारेणेतिओ

ष:, उंबा आहारानें दाह पावतोजो तो. न. उषधा. दाहअ. ओष्ठ. अ. पु.

औक्षकं उक्ष्णांसमूहोऔक्षकं, उक्ष जे त्यांचा जो समूह तें. न. बैलांचा समुदाय. अ. न.

औदनिक: ओदनंशिल्पमस्यौदनिक:, ओदन आहे शिल्प म्ह. कौशल्य ज्याचें तो. न. सैपाकी. अ. पु.

औदुंबरं उंशंभुंवृणोतीतिउदुंबर उदुंबरएवऔदुंबरंउदुंबरस्येदमिति वा. शंकरानें वरण करितो जो तो उदुंबर तोच औदुंबर किंवा उदुंबर संबंधी जें तें. न. तांबें २उंबराचें फळ व वृक्ष. अ. न.

औदरिक: उदरेप्रसितऔदरिक: उदर पोषणाविषयीं जो तत्पर तो. त. भुकेनें फार पिडलेला. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

औपयिकं उपायएवौपयिकं. उपायजो तेंच औपयिक. त. नीतीनेंमिळण्यास योग्य जें द्रव्यादि तें. वि. अ. पु. न. ई. स्त्रीलिंगीं.

औपवस्तं उपवसतीतिउपवस्ता उपवस्तुरिदमौपवस्तं, उपास करितो जो त्याचें जें कर्म तें. न. उपवास करणें. अ. न.

औपवस्त्रं उपवस्त्रेतदुपवस्त्रं, मदेवऔपवस्त्रं, पांघरुणजें तें. न. अंगावरील वस्त्र. अ. न.

औमीनं विग्रहादिसर्वउम्यश. प्र.

औरभ्रकं उरभ्राणांसमूह: औरभ्रकं, उरभ्र म्ह. मेंढे त्यांचा जो समूह तें. न. मेंढरांचा कळप. अ. न.

औरस: उरसानिर्मित: औरस:, हृदयानें म्ह. हृदयरूपसाहित्यानें उत्पन्न केला जो तो. त. सजातीयविवाहितस्त्रीचेठायीं उत्पन्न केलेलें अपत्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

औरस्य: उरसानिर्मित: औरस्य:, वक्षस्थलानें उत्पन्न केला जो तो. त. अर्थादिवरच्या शब्दाप्रमाणें. अ. पु. ई. स्त्री.

और्ध्वदेहिकं देहादूर्ध्व: ऊर्ध्वदेहस्तस्मिन्भवमौर्ध्वदेहिकं, ऊर्ध्वदेहाविषयीं झालें जें तें. न. मरणादिवसापासून दाहादिवसपर्यंत जें पिंडदानादिकर्म तें. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री

और्व: उर्वस्यमुनेरपत्यमौर्व:, उर्वमुनीचा जो पुत्र तो. त. वडवाग्नि. अ. पुल्लिंगीं.

औशीरः उश्यतइतिउशीरः उशीर स्यायंऔशीरः शोभनत्वें करून राह णाऱ्या संबंधीं जोंतें चवरीचादांडा मतांतरीं शयन व आसन. अ. पु.

औषधं ओषधेरिदमौषधं, ओष धिसंबधीं जें तें. त. रोगादिकांचें ह रण करणारें औषध. अ. न.

औष्ट्रकं उष्ट्राणांसमूहः औष्ट्रकं, उंटांचा जो समुदाय तो त. उंटांचा कळप. अ. न.

कः कायतिकम्यतेकचतिवाकः श ब्दकरितो इच्छिजेतो अथवा दीप्ति मानजो तो. कृ. कैधा. शब्द अ. २ क मुधा. कांतिअ. ३ कचधा. दीप्तिबंध नअ. वायु २ आत्मा ३ सूर्य ४ ब्रह्म देव ५ सूर्य ६ यम ७ दंक्ष ८ मोर ९ अग्नि. अ. पु. १० सुख ११ मस्त क. अ. न.

ककुदः ककुत् कसुखंकौति ककुदः, सुखदेतें जें तें. कृ. कु धा. शब्द अ. प्राधान्य २ छत्रचाम रादिराजचिन्ह ३ बैलाचें कोळें अ. पु. न. २ त. स्त्री.

ककुद्मती अतिशयिताककुदस्ती तिककुद्मती, कोळ्यासारखाआहे प्र देश जीचा ती. त. कमर. ई. स्त्री.

ककुंदरं स्कद्यतेकामिनाइतिककुं दरं, कामी पुरुषानें अधरीभूत करि जेतो जो तो. कृ. स्कंदिरधा. गतिशो षणाअ. पाटीचे हाडाचे खालचे बा जूस दोन खळगे असतात ते प्रत्ये क. अ. न.

ककुप् कसुदकंकुभ्नातीतिककुप्, उदकाप्रत विस्तृत करितें जी ती. कृ. कुभधा. विस्तृत अ. दिशा. भ. स्त्री.

ककुभः ककुभोदिशःसंत्यस्येति ककुभः, बहुविस्तारामुळें दिशा आहेत जास तो. त. अर्जुनवृक्ष. २दी णेचा खालचा भोंपळा. अ. पु.

कक्कोलकं ककतेइतिकक्ककं च, तत्कोलंचकक्कोलं तदेव कक्कोलकं. चंचलकारिजें कोल तें कक्कोल तेंच कक्कोलक. त. कंकोळ. अ. न.

कक्खटं कक्खतीतिकक्खटं, दृढ ह्म. घनीभूत होतो जो तो. कृ. कक्खधा. हसनअ. कठीणाह्म. घट्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कक्षः कक्ष्यतेइतिकक्षः, हिंसाकरिजेतो जो तो. कृ. कषधा. हिंसाअ. छेदनअ. कांख २ शुष्कगवत ३ वेल. अ. पु.

कक्ष्या कक्षेभवाकक्ष्या, बाहुमूळाचेठायीं राहणारी जीती. त. हत्तीचा मध्यभागीं बांधण्यास उपयोगींचामड्याची वादी किंवा दोरी ती. २ कांची, मेखळा, कमरपट्टा ३ राजगृहादिकांचा आंतील कोठा, मध्यगृह. आ. स्त्री.

कंकः कंकतेइतिकंकः, गमनकरितो जो तो. कृ. ककिधा. गतिअ. कंकपक्षी, ज्याचींपिसें बाणासउपयोगीं पडतात तो. अ. पु.

कंकटकः कंसुखंकटतीतिकंकटकः, सुखवृष्टि करितो जो तो. कृ. कटेधा. वर्षावरणादिअ. कवच, चिलखात. अ. पु.

कंकणं कंशुभंकणतीतिकंकणं, शुभशब्दि जें तें. कृ. कणधा. शब्दअ. मणकटाचें भूषण. कांकण कंकण्या इत्यादि. अ. पु. न.

कंकणी कंकंगमनंतस्मिन्कणतीतिकंकणी, गमनकालीं शब्द करित्येजी ती. कृ. अणधा. शब्दअ. क्षुद्रघंटिका, घागरी, घुंगर इत्यादि. इ. स्त्रीलिंगीं

कंकतिका कंकस्यांकाःकंकाःकेशास्तेषुअततीतिकंकतिका, केशमार्जन करणारी जीती. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. फणी. आ. स्त्री.

कंकालः कंकालयतीतिकंकालः, मस्तकातें क्षेपण करितो ह्म. धारण करितो जो तो. कृ. कलधा. क्षेपअ. शरीरांतील अस्थिपंजर, हाडांचा सांगाडा. अ. पु.

कंगुः कंगच्छतीतिकंगुः, सुखातें

तें देतो जो तो. क्र. गम्लृधा. गतिअ. कांग, राळा. उ. पु.

कंगूः विग्रहादिसर्वकंगुश. प्र.

कचः कच्यतेइतिकचः, बंधन करिजेतो जो तो. क्र. कचधा. बंधनअ. मस्तकांचो केंस. अ. पु.

कच्चरं कुत्सितंचरतीतिकच्चरं, कुत्सित होतें जें तें. क्र. चरधा. गतिअ. मळकट, मलीन. वि. अ. पु. न. आबंत. स्त्रीलिंगी.

कच्चित् कत्चचित्च अनयोः समाहारः कच्चित्, कच्चिदांचा जो समाहार तो. स. अभीप्सितार्थाचा प्रश्न. अव्य. उ. कच्चिज्जीवतिमेमाता.

कच्छः कंजलंछ्यतिकचतीतिवा कच्छः, जलातें निर्मल करितो किंवा दीप्तिमान होतो जो तो. क्र. छोधा. छेदनअ. २ कचधा. दीप्त्यादिअ. पावर्णाचा पदर. २ नौकांग, नाव. ३ नदी, ओढा इत्यादिकांचे समीप जो जलप्राय प्रदेश तो. ४ नांदरुखीचें झाड. अ. पु.

कच्छपः कच्छेनपिबतीतिकच्छपः, कच्छामें प्राशन करितो जो तो. क्र. पाधा. पानअ. कांसव. अ. पु.

कच्छपी कच्छेनपिबतीतिकच्छपी, कच्छें करून पान करते जी ती. क्र. पाधा. पानअ. सारस्वती वीणा. २ लहान एक रोग. ई. स्त्री.

कच्छुरः कच्छूरस्त्यस्यकच्छुरः, खरूज आहे जास तो. स. ज्यास ओली खरूज झाली आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कच्छुरा कच्छुंरातीतिकच्छुरा. कंडूतें देते जी ती. क्र. राधा. दानअ. ज्यास धमासा असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

कच्छूः कषतीतिकच्छूः, अंगाचा नाश करणारी जी ती. क्र. कषधा. हिंसाअ. ओलीखरूज. ऊ. स्त्री.

कंचुकः कंच्यतेनेन कंचुकः, बंधन स्ल. वेष्टित होतें जेणें तो. क्र. कचधा. दीप्तिबंधनअ. चोलक, चोळी, आंगरखाइत्यादि. २ सर्पाची मेंग ३ दाण्यावरचें सालपट. अ. पु.

कंचुकी कंचुकश्चोलकोस्त्यस्यकंचुकी, चिलखत आहे जास तो. त. भालदार. इन्. पु.

कटः कष्यते कटतीतिवा कटः, आवरण करिजेतो अथवा मदस्राव करितो जो तो अथवा धान्यग्रहण करणाराजो तो. कृ. कटेधा. वर्षाव घ्रर्थ- हत्तीनें गंडस्थल. २ कटिफलक, कमरेचें फळें ३ वेळू माणगे इत्यादिकांचें बेळानीं केलेले पदार्थ तव्ह, करंडा इत्यादि. को. कालिंगण. अतिशय. प्रेत. समय. क्रियाकार. कमर. अ. पु.

कटकः कटयतेइतिकटकः, आवृत्त करिजेतो जो तो. कृ. कटेधां. वर्षावरणार्थ. सैन्य. अ. न. २ प्रकोष्ठाभरण, पोची. ३ पर्वताचा नितंब प्रदेश, पर्वताचा मध्यभाग. ४ चक्र, चाक. अ. पु.

कटभी कटवद्भातीतिकटभी, कटासारखी शोभत्येजीती. कृ. भाधा. दीप्तिअ. ज्योतिष्मती ह्म. मालकांगोणी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

कटंबरा कटं वृणोतीतिकटंबरा, प्रदेशावरण करित्ये जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. केदार ह्म. कुटकी असें ह्मणतात ती. २ जीसं कुब्जप्रसारिणी, चांद्वेल ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

कटंभरा कटंबिभर्तीतिकटंभरा, कटातें धारण करित्ये जी ती. कृ. डुभृञ्धा. धारणपोषणअ. अर्थ कटंबराश. प्र. आ. स्त्री.

कटाक्षः कटंगंडं अक्ष्णोतीतिकटाक्षः, गंडाला व्याप्त करणारा जो तो. कृ. अक्षूधा. व्याप्तिअ. अपांगदर्शक ह्म. नेत्रप्रांत भागानें पाहणें. अ. पुल्लिंगीं

कटाहः कटेन अतिशयेन आहन्यतइतिकटाहः, अतिशयें करून ताडिजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. वडे घारगे इत्यादि तळण्याचें पात्र, कढई ह्म. काईल. को. कृपाळ. कांसवाची पाठ. वरण. महिषीचें अपत्य. अ. पु.

कटिः कटतेइतिकटिः, आच्छादन करित्येजी ती. कृ. कटेधा. आवरणअ. कमर. इ. स्त्री.

कटिप्रोथः प्रोथतीतिप्रोथः, कट्याः प्रोथः कटिप्रोथः, कटिसंबंधीं मांसाचा गोळा जो तो. कृ. प्रोथृधा. पर्याप्तिअ. कटिस्थ मांस पिंड, कुला. अ. पु.

कटिल्लुकः कठिल्लुकः कटतीति कटिल्लुः कठिल्लोवा स एव कठिल्लकः, आ

वरण करितो किंवा भक्षणद्वारा दुःख दायक जो तो. काटि. कुथितो च काञ्चक. न. शाकविशेष, ज्यास कारली, कारती असें ह्मणतात ती. अ. पु.

कटी विग्रहादिक कट शब्दाप्रमाणें. अर्थ कटि. २ पिप्पली, पिंपळी. ई. स्त्रीलिंगीं.

कटुः कटतीति कटुः, तीक्ष्णतेनें मुखावरण करितो जो तो. कृ. कटेधा. वर्षावरणअ. कटंबरा शब्दाचा पहिलाअ. उ. स्त्री. २ रसविशेष, तिखटरस. उ. पु. ३ करण्यास अयोग्य उ. न. ५ तीक्ष्ण. वि. उ. पु. न. ई. स्त्री.

कटुतुंबी कटुश्चासौ तुंबीच कटुतुंबी, कडु अशी जी तुंबी ती. स. दुध्याभोंपळा. ई. स्त्री.

कटुरोहिणी रोहतीति रोहिणी कटुश्चासौ रोहिणीच कटुरोहिणी. मादुर्भूत होत्ये जी ती रोहिणी कडु अशी जी रोहिणी ती कटुरोहिणी स. कटंबरा शब्दाचा पहिला अर्थ. ई. स्त्री.

कटूफलः कटतीति कटु कटूफलं यस्य सः कटूफलः, वर्षाकाळी सम्भ जें तें कटु कटु आहे फल ज्याचें तो. स. कुंभ्याचें झाड. अ. पु.

कटुंगः कटून्यंगान्यस्य कटुंगः, कटु आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. टेंट्याचें झाड. अ. पु.

कठिंजरः कठिनं जरयतीति कठिंजरः, कठिनातें मृदु करितो जो तो. कृ. जृधा. वयोहानिअ. ज्यास आजवेल बावरी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कठिनं कठतीति कठिनं, संकटानें जीवन पावतें जें तें. कृ. कठधा. कृच्छ्रजीवनअ. कठिण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कठोरं विग्रहादि सर्व कठिन श. प्र.

कडंकरः कडं करोतीति कडंकरः, काठिन्य ग्रहण करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. सरम, कडबा इत्यादिकांचें भूस. अ. पु.

कडंगरः गृणातिगिरतिवा गरः, कडस्य गरः कडंगरः. ग्रहण अथवा भक्षित होतो जो तो गर कडह्म. कडबा यांचा जो गर ह्म. भक्षण तो. अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र.

कडंब: कडतीति कडंबः, मदकारी तो जो तो कडकड शब्द होऊन मोडतो जो तो. क्र. कडधा. मदअ. देट. अकारांत. पुल्लिं.

कडार: कडनंकडः कडमारातीति कडारः, शृंगार रसाच्या मदातें देतो जो तो. क्र. राधा-दानअ. पिंगट वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कण: कणतीति कणः, संकुचित होतो जो तो. क्र. कणधा. निमीलन अ. सूक्ष्म, बारीक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. धान्यांश, कणी. अ. पु.

कणा कणतीति कणा, शब्द करितें जी ती. अथवा करवितें जी ती. क्र. कणधा. शब्द अ. पिंपळी. २ जिरें. आबंत. स्त्री.

कणिका कणाः संत्यस्याइति कणिका, कण आहेत जीस ती. त. नस वेलाचें झाड. २ परमाणु. आ. स्त्री.

कणिशं कणयः कणाः संत्यस्य कणिशं, कण आहे जास तें. त. धान्याचें लोंगर ह्म. कणिस. अ. पु. न.

कण्वं विग्रहादि न्विण्व शब्दाप्रमाणें. तंडुलादिद्रव्यकृत मद्य राबीज. अकारांत. न.

कंटक: कंट्यतेनेनेतिकंटकः, व्यथित करितें जेणें तो. क्र. कदिधा. गतिअ. कांटा. अ. पु. न. २ सुईचें अग्र ३ लहान शत्रु ४ रोमांच अ. पु.

कंटकफल: कंटकाः फलेयस्य सः कंटकफलः, कंटक आहेत फलाचे ठायीं ज्याचे तो. फणसाचें झाड. अ. पु.

कंटकारिका कंटकानियर्तीतिकंटकारा सैव कंटकारिका, कंटकाप्रत स्वीकारितें जी ती कंटकारा तीच कंटकारिका. क्र. ऋधा. गतिअ. रिंगणीचें झाड. आ. स्त्री.

कंटकिफल: कंटकाः संत्यस्येति कंटकि कंटकि फलं यस्य सः कंटकिफलः, कंटकयुक्त आहे फल ज्याचें तो. स. फणसाचा वृक्ष. अ. पु.

कंटोलवीणा कंटोलस्य वीणा कंटोलवीणा, चांडालाची जी वीणा ती. स. अंत्यजाची वीणा, किंनरी. आ. स्त्रीलिंगी.

कंठ: कणतीति कंठः, शब्द कर्ता जो तो. क्र. कणधा. शब्द अ. ग्रीवाग्र भाग, नरडी. अ. पु.

कंठभूषा कंठस्य भूषा कंठभूषा, कंठाचा जो अलंकार ती. स. ग्रीवा

भरण, गळ्याचें भूषण. आ. स्त्री.

कंडुः कंडूयतीति कंडूः, अंग घर्षण करणारा जी ती. कृ. कंडूञ्धा. गात्र विघर्षणअ. खरवी खरूज ऊ. स्त्री.

कंडूया विग्रहादि सर्व कंडूश प्रमाणें. आबं. स्त्री.

कंडूरा कंडूं रातीति कंडूरा, कंडूतें देत्ये जी ती. कृ. राधा. दानअ. ज्यास कुवली कुहिरी असें ह्मणतात ती. आबं. स्त्री.

कंडोलः कंड्यते इति कंडोलः, भेदन पावतो अथवा विणला जातो जो तो. कृ. कडिधा. भेदनअ. वेळू मामा यांच्या बेळानीं केलेलें पात्र. ह्म. पांटी, कणिंग इत्यादि. अ. पु.

कंडोलवीणा विग्रहादि सर्व कंडोल वीणा शब्दा प्र.

कत्तृणं कुत्सितं तृणं कत्तृणं, कुत्सित असें जें तृण तें. स. तृणविशेष ज्यास गंजाण, रोहिस गवत असें ह्मणतात तें. अ. न.

कथा कथयति काव्यमिति कथा, काव्यातें कथन करित्ये जी ती. कृ. कथधा. वाक्यप्रबंधअ. कादंबर्यादि ग्रंथ. आ. स्त्री.

कंथा कम्यत इति कंथा, हिमकालीं इच्छिजेत्ये जी ती. कृ. कमुधा. कांतिअ. प्रावरणविशेष, गोदडी २ मातीची भिंत. आबं. स्त्री.

कदध्वा कुत्सितोध्वा कदध्वा, कुत्सित जो मार्ग तो. स. दुर्मार्ग ह्म. वाईट रस्ता. न. पु.

कदंबः कंदत इति कदंबः, व्यथित करितो जो तो. कृ. कदिधा. वैक्लव्यअ. कळंबाचें झाड. अ. पु.

कदंबकः कुत्सितं अंबते कदंबः, कंदयतीति वा कंदंबः स एव कदंबकः, कुत्सित ह्म. वाईट शब्द करितो अथवा भक्षण द्वारा रडवितो जो तो. कृ. अबिधा. शब्दअ. कदिधा. रोदनअ. समूह. अ. न. २ शिरस नावाचें धान्य. अ. पु.

कदरः दृणातीति दरः, कस्य जलस्य दरः कदरः, विदारण करितो जो तो दर जलाचा जो दर ह्म. विदारक तो. स. पांढऱ्या खैराचें झाड अका. पु.

कदर्यः कुत्सितार्यः स्वामी कदर्यः, कुत्सित जो स्वामी तो ह्म. धर्म न करितां व आपण न भोगितां पुत्र स्त्रि

या इत्यादि कुटुंबाचें यथास्थित पोषण न करितां जो लोभानें द्रव्यसंचय करितो तो. कृपण वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कदल: कंदते कंद्यते वा कदलः, सौंदर्यादि गुणानें अवलोकन करणारांस आव्हान करितो अथवा करिजे त्येजीती. कृ. कदिधा. आव्हानादि अ. कदली झा. केळ. आंबं. स्त्री.

कदली कंदलतीति कदली, उदकाचा गर्भी पुष्ट होत्येजी ती. कृ. दलधा. विशरण अ. केळ. २ हरिणविशेष. ई. स्त्री.

कदाचित् कदा च चिञ्च अनयोः समाहारः कदाचित्, कदार्थ व चिदर्थांचा जो समाहार तो. स. कोणेक काळीं, केव्हांतरीं त्या अर्थी अव्य. उ. स्मृतिः कदाचिद्भवति

कदुष्णं ईषदुष्णं कदुष्णं, किंचित् उष्ण जें तें. स. किंचित् उष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कद्रु: कदतीति कद्रुः, शोभनत्वें करून आव्हान करितो स. लोकांची चित्तवृत्ति आकर्षण करितो — अथवा करित्ये जीती. कृ. कदिधा. आव्हान रोदन अ. पिंगटवर्ण, पिंगट रंगाचा. उ. पु. स्त्री. न. को. देवमाता. उ. स्त्री.

कद्वद: कुत्सितं वदतीति कद्वदः, कुत्सित बोलतो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्त वाणी अ. कुत्सित भाषण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कनकं कनतीति कनकं, दीप्तिमत् होतें जें तें. कृ. कनीधा. दीप्ति अ. सुवर्ण झा. सोनें. अ. न.

कनकाध्यक्षः कनकस्य अध्यक्षः, सुवर्णाचा जो अध्यक्ष झा. स्वामी तो. स. सुवर्णाचा मालक. अ. पु.

कनकाव्हयः कनकस्य आव्हयो यस्य स कनकाव्हयः, सुवर्णाचें आव्हे नाम जास तो. स. धुतऱ्याचें झाड. अ. पुल्लिंगीं.

कनकालुका कनकस्य आलुः कनकालुः सैव कनकालुका, सुवर्णाची जी झारी ती. त. सुवर्णपात्रविशेष. आ. स्त्री.

कनिष्ठः अतिशयेन कनीयान् अल्पः कनिष्ठः अतिशयेन युवा अल्पः कनिष्ठो वा, अतिशयें करून जो लहान

अथवा अतिशयेंकरून जो तरुण तो. त. अ. पु. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

कनिष्ठा अस्यल्पाकनिष्ठा, अत्यंतजी अल्पा ह्म. लहान ती. त. कनिष्ठांगुली. आ. स्त्री.

कनीनिका कनतीतिकनीनिका, देदीप्यमान होणारी जी ती. कृ. कनीधा. दीप्तिअ. नेत्रमध्यगत कृष्णामंडल ह्म. डोळ्यांतील बाहुली. आ. स्त्री.

कनीयः विग्रहादिसर्व अल्पिष्ठशब्दाप्रमाणें. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

कंदः कंदतिकंद्यतेवाकंदः, रोदन किंवा पुष्टि अथवा आव्हान करितो जो तो. कृ. कदिधा. आव्हानअ. स्मरण. २ कमळिणीचा कांदा. अ. पु. न. ३ मेघ. अ. पु.

कंदरः कंजलंतेनदीर्यतइतिकंदरः, जलानें विदीर्ण होते जी ती. कृ. दृधा. विदारणअ. कृत्रिमगुहा पर्वताचे ठायीं केलेली गुहा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कंदराल: कंदरांलातीतिकंदरालः गुहेतें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. पर्वतावर झालेला अक्रोड वृक्ष, डोंगरी अक्रोडाचें झाड. गजहंड ह्म. लारवी पिंपरी. अ. पु.

कंदर्पः कुत्सितोदर्पोयस्यसः कंदर्पः, कुत्सित आहे गर्व ज्याचा तो. स. काम ह्म. मदन. अ. पु.

कंदली कंदतेइतिकंदली, उत्कृष्ट शब्द करित्ये जी ती. कृ. कदिधा. आव्हानअ. हरिणविशेष. ई. स्त्री.

कंदुः स्कंदतीतिकंदुः, शोषण करित्ये जी ती. कृ. स्कंदिर्धा. गतिशोषणअ. मद्य निर्माण करण्यास उपयोगी पात्र ज्यास भाटी असें ह्मणतात ती. उ. पु. स्त्री.

कंदुकः कंददातीतिकंदुकः, स्मरदेणारा जो तो. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. खेळण्याचा चेंडु गिरदी ह्या अर्थी कोणी ह्मणतात. अ. पु.

कंधरा कंधारयतीतिकंधरा, मस्तकातें धारण करणारी जी ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. ग्रीवा, मान. आ. स्त्री.

कन्या कनतीतिकन्या, दीप्तिमती जी ती. कृ. कनीधा. दीप्तिअ. कन्याराशि. २ कुमारिका ह्म. आठ वर्षांचे आंतील मुलगी. आ. स्त्री.

कपर्दः केमूर्ध्नि परइव आच्छादकः

कपटः, अस्तकाचे आच्छादक वस्त्रा प्रमाणें जो तो. स. कृत्रिम. अ. पु. न.

कपर्दः केनसुखेनपरंप्रति अभिमतं ददातीतिकपर्दः, सुखानें अन्याप्रत इच्छित देतो जो तो. कृ. डुदाञ्धा. दान अ. सांबाचा जटाजूट. अ. पु.

कपर्दी कपर्दोस्यास्तीतिकपर्दी, जटाजूट आहे जास तो. त. महादेव. इन्. पु.

कपाटं कंवातंशिरोवापाटयति तत्कपाटं, वायूप्रति अथवा मस्तकाप्रत गमन करितें ह्म. अवरोध आणिभेदन करितें जें तें. कृ. पटधा. गति अ. कवाड, दार. अ. न.

कपालः कंपतेइतिकपालः, चंचल होणारा जो तो. कृ. कपिधा. चलन अ. कपाळ. अ. पु. न.

कपालभृत् कपालंबिभर्तीतिकपालभृत्, नरकपालधारण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारणादि अ. महादेव. त्. पु.

कपिः कंपतेइतिकपिः, आपल्यानें गमन करितो जो तो. कृ. कपिधा. चलन अ. इ. पु.

कपिकच्छुः कपीनांकच्छुः कपिकच्छुः, वानरांची जी कच्छु ह्म. त्यांस कंडू देणारी. स. अर्थ कंडु शब्दाप्रमाणें. उ. स्त्री.

कपित्थः कपयस्तिष्ठंत्यत्र कपित्थः, वानर राहातात हे त ज्याचे ठायीं तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तन अ. कवठीचें झाड. अ. पु.

कपिलः कपिसदृशंवर्णंलातीतिकपिलः, कपि ह्म. वानर तत्तुल्य वर्णातें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदान अ. पिंगट वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कपिला काम्यतइतिकपिला, कपिवर्णोस्यस्याः कपिला, इच्छिजेते जीती अथवा कपिल आहे वर्ण जीचा ती. कृ. कमुधा. कांति अ. आग्नेयदिशेचा पुंडूक नामक गजाची स्त्री २ सुवासिक द्रव्य विशेष. जास रेणुकबीज असें ह्मणतात ती. ३ शिसव्याचा वृक्ष. आ. स्त्री.

कपिवल्ली कपिरिव वल्ली कपिवल्ली, कपीवर्ण जी वल्ली ती. स. गजपिंपळी. ई. स्त्री.

कपिशः कपिवर्णोस्यास्तीतिकपिशः, वानरासारखा आहे वर्ण जास

तो. त. कृष्णामिश्रितलोहितवर्ण; कांहीं काळा व तांबडा. वि. आ. पु. न. आबंत. स्त्रीलिंगीं.

कपीतनः तनोतीतितननः कपीनांई तनः कपेर्वर्णोस्यवाईतननः कपीतनः, विस्तार करितो जो तो तन वानरांचा किंवा वानर वर्णाची जी शोभा ह्मणवि स्तार तो. आंब्याचें झाड २ लाखी पिंपरी ३ शिसव्याचें झाड. अ. पु.

कपूयः विग्रहादिसर्व कुपूयश. प.

कपोतः कः वायुः पोतो नौरिव यस्य कपोतः, वायू आहे नौके सारिखा ज्या स तो. स. पारवा २ खबुतर पक्षी. अ. पु.

कपोतपालिका पालयतीतिपा लिका कपोतानांपालिका कपोतपा लिका, पालन करित्ये जी पालिका कपोतपक्ष्यांची जी पालिका ती. स. पक्षि पाळण्या करितां केलेलें घर. आबं. स्त्री.

कपोतांघ्रिः कपोतस्यअंघ्रिरिव कपोतांघ्रिः, कपोत ह्म. कवडाल्या चे अंघ्रि प्रमाणें दिसत्ये जी ती. स. सुवासिक द्रव्य विशेष ज्यास पवारी असें ह्मणतात ती. इ. स्त्री.

कपोलः कंपतेइतिकपोलः, कंपाय मान होतो जो तो. कृ. कपिधा. चलन अ. गाल. अ. पु.

कफः केनजलेनफलतिकफः, उद कानें उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. फल धा. निष्पत्ति अ. रक्तविकार विशेष कफ. अ. पु.

कफणिः केनसुखेनफणातीतिकफ णिः, सुखानें राहतो जो तो. कृ. फ णधा. गति अ. कोंपर. इ. पु.

कफी कफोस्त्यस्यकफी, कफ आहे जास तो. स. ज्यास कफ झाला तो. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

कफोणिः कंसुखंस्फोरयतीति क फोणिः, सुखानें स्फुरद्रूप करणारा जो तो. कृ. स्फुरधा. स्फुरणअ. अ र्थ कफणिशब्दाचा. इ. पु.

कबंधः कंमुखंबध्नातिबध्यतेस्मात् इतिवा कबंधं, सुखातें बंधन करितें अथवा मस्तक छेदन होतें जा पासू न तो. कृ. बधधा. बंधन अ. जल. पाणी. अ. न. २ मस्तकहीन व क्रि यायुक्त शरीर ज्यास धड असें ह्म पातात तें. अ. पु. न.

कबरी कूयतेइतिकबरी. कुरकुरश

द्ध करणारीजीती. कृ.डुकृञ्.धा.
शब्दअ. केशबंधरचना, कुचडा.
२शाक विशेषज्यास कानफोडी,
तिळवणी असें ह्मणतात ती. ई.स्त्री

कमठः केजलेमठतीतिकमठः, ज-
लामध्यें वास करितोजो तो. कृ.म
ठधा. निवासअ. कांसव. २पात्रवि
शेष, तंबूइत्यादि. अ.पु.

कमठी कमठस्यस्त्रीकमठी, कमठा
चीजीस्त्री. स्त्रीप्र. कांसवीण.ई.स्त्री

कमंडलुः कस्यजलस्यमंडंसारंल
भतेइतिकमंडलुः, जलाचा सारांश
पावणारा जो तो. कृ.डुलभष्धा.
प्राप्तिअ. बैरागी, सन्याशी इत्या
दिक व्रतीजे त्यांचें पात्र.उ.पु.

कमनः विग्रहादिसर्वकामुकश.प्र.

कमलः काम्यतेइतिकंजलमलति
वाकमलं, इच्छिजेतें जें तें. किंवा
जलातें भूषित करितें जें तें. कृ.
कमुधा. कांतिअ. २अलधा. भूष
णअ. कमळ. अ.पु.न.

कमला कमलमस्याअस्तीतिकम
ला, कमल आहे भूषणार्थ हातींजी
स्या ती. त. लक्ष्मी. आ.स्त्री.

कमलोद्भवः कमलादुद्भवोयस्यसः
कमलोद्भवः, कमलापासून आहेउ
त्पत्तिजीची जाची तो. स. ब्रह्मदेव.अ.पु.

कमलासनः कमलमासनंयस्यसः
कमलासनः, कमल आहे आसनजा
चें तो.स. ब्रह्मदेव. २आसनविशेष.
अकारां.पु.

कमलोत्तरं कमलादुत्तरंकमलोत्त
रं, कमलाहून जें श्रेष्ठ तें. स. कुसुंबा.
अका. नपुं.

कमिता विग्रहादिसर्व कामुकशब्दा
प्रमाणें. वि.ऋ.पु.न.ई.स्त्री.

कंपः कंपनंकंपः, कांपणें जें तो. कृ.
कपिधा.चलनअ. कांपणारा.अ.पु.

कंपनं कंपनशीलंकंपनं, कंपनशील
जें तें. कृ.कपिधा.चलनअ. कांपणें.
अ.न. २कांपणारा.वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

कंप्रं विग्रहादिसर्व कंपनश.प्र.

कंबलः कम्यतेइतिकंबलः, इच्छि
जेतोजो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. कां
बळें. २पांघुरण्याचें वस्त्र ३ रास्ना
गजराज. अ.पु.

कंबिः कंबी इत्यादिकंबलशब्दा
प्रमाणें. पळी. इ.स्त्री. २ई.स्त्री.

कंबुः काम्यतेइतिकंबुः, इच्छितोजो
तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. शंख.उ.पु.

न २ प्रकोष्ठभूषण, कांकण, पोंची इत्यादि ३ ग्रीवा स्त्र. मान. उ. पु.

कंबुग्रीवा कंबुःशंखइवग्रीवाकंबु ग्रीवा, शंखासारखी जी ग्रीवा स्त्र. मा न ती. स. तीनरेषाज्या मानेवर आहे त ती मान. आ. स्त्री.

कर्म्म: विग्रहादिकामुक श. प्र.

कर: कीर्यतेइतिकरः, देइ जेतोकिं वा प्रसार पावतोजोतो. क्रु. कुधा. वि क्षेपअ. किरण २ हात ३ राजग्राह्य भाग, हस्त. अ. पु.

करक: करोतीतिकरकः करोतिदोषा भावमितिवा, कठिन किंवा दोष ना शक जो तो. क्रु. कृञ्धा. करणअ. कठिनोदक, गार. अ. पु. आ. स्त्री. २ कमंडलु ३ डाळिंबीचें झाड. अ. पु.

करकट: कृणातीतिकरः कटतीति कटः करश्चासौकटश्च करकटः, हिं सक असा जो अंगावरण कर्ता तो. क्रु. कटेधा. आवरणादिकअ. कुर ली. अ. पु.

करज: करजमिवनखमिवकर जः कंसुखंजलंवारंजयतीति करजः नखाप्रमाणें जें तें. किंवा स्वमिअणा नें उदकानें किंवा सुखानें रंजितस्त्र. सुशोभित करितोजो. क्रु. रंजधा. रागअ. वाघनख २ करवंजाचें झा ड. अ. पु.

करंजक: करंजयतीतिकरंजः, स एव करंजकः, हस्तातें रंजवितोजो तो. इत्यादिकरंजश. प. करवंजा चें झाड. अ. पु.

करट: काकाइतिरटति करोतिशकु नमितिवा करटः, काकाया प्रका रें करून शब्द करितो अथवा शकु न करणाराजोतो. क्रु. डुकृञ्धा. क रणअ. काकपक्षि स्त्र. कावळा २ हत्तीचें गंडस्थळ. को. कुसंबा. लिं ग्य जीवन. अकरावेचें श्राद्ध. वाद्य विशेष. अ. पु.

करटु: केरेटयतीतिकरटुः, सुखा विषयीं शब्द करितो जो तो. क्रु. र टृधा. परिभाषणअ. कंकरेटपक्षि. उका. पु.

करणं: क्रियतेअनेनेतिकिरतीति वाकरणं:, कार्योत्पत्ति करिजेत्येजे णें अथवा टाकिजेतें जें तें. क्रु. कर णअविक्षेपअ. साधकतम, कार्य सिद्धि सउत्कृष्ट हेतु २ शेत ३ शरी र ४ इंद्रिय. अ. न. शूद्रजातीयस्त्री

चेठाचीं वेश्यापासून उत्पन्न जो पुत्र तो. याची वृत्तिलेखनपु कोऽकारण. अंत बंध. नर्तनविशेष. कायस्थ वानर. अ.न.

करंडः क्रियतइतिकरंडः. करिजे तो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. पात्रविशेष. अ. पु.

करतोया करस्यशंकरस्यहस्तस्य तोयंनदत्स्यस्याइतिकरतोया, शंकर हस्त संबंधी आहे उदक जीचें ती. न. नदीविशेष. ही नदी पार्वतीच्या विवाहामध्यें जें कन्यादानोदक हातावर घातलें त्यापासून झाली असें पुराणांत आहे. आ. स्त्री.

करपत्रं करेणपततीतिकरपत्रं, हस्तें करून काष्ठाचे ठायीं पडतें जें तें. कृ. पत्लृधा. गतिअ. लांकूड चिरण्याचें एक शस्त्र ज्यास करवत असें ह्मणतात तें. अ. न.

करपालः करंपालयतीतिकरपालः, हस्तरक्षण करणारा जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. खड्ग, तरवार. अ. पु.

करपालिका करंपालयतीतिकरपालिका, हस्तरक्षण करणारी जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. तरवारी सारिखें शस्त्र. खंडा, गुप्ती इत्यादि. आ. स्त्री.

करवालः करेणवलतेकरवालः, हस्तानें जीवन पावणारा जो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. अर्थादिकरपाल शब्दा प्रमाणें.

करवालिका करंवलतेकरवालिका, हस्तानें पीडा करणारी जी ती. कृ. वलधा. संवरणअ. अर्थादिकरपालिका श. प्र.

करभः किरत्यनेनकरभः, ज्याचा योगानें विक्षेप करितो जो तो. हत्तीचा छावा २ उंटाचा छावा ३ मणकटापासून कनिष्ठिके पर्यंत हाताचा मांसल भाग. अ. पु.

करभूषणं करंभूषयतीतिकरभूषणं, हस्तातें अलंकृत करणारें जें तें. कृ. भूषधा. अलंकारअ. कांकण. अ. न.

करमर्दकः करःशाखामर्दकोयस्यसकरमर्दकः, कर आहे मर्दक ज्याचा तो. स. करवंदाचें झाड. अ. पु.

करंबः केनजलेनरंबतेइतिकरंबः, जलें करून शब्द करणारा जो

तो. कृ. रबिधा. शब्दअ. दधियुक्त भ्रष्टयवचूर्ण ह्म. दधिपीठ. अ. पु.

करंभः केनरभ्यतेमिश्रीक्रियतेइतिकरंभः, जलेंकरून मिश्र करिजे तो जो तो. कृ. रभधा. राभस्यअ. अर्थादि करंबकशब्दाप्रमाणें.

कररुहः करेरोहतीतिकररुहः, हस्ताचेठायीं उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावादिअ. नख. अकारांत. पुल्लिं.

करवीरः करंवीरयतीतिकरवीरः हस्तातें वीरकरितोजो तो. कृ. वीरधा. विक्रांतिअ. कण्हेरीचें झाड. अकां. पु.

करशाखा करस्यशाखेवशाखा करशाखा, हस्ताला शाखे सारखी जी ती. स. अंगुली ह्म. बोट. आ. स्त्रीलिंगी.

करशीकरः करस्यशीकरः करशीकरः, कर ह्म. शुंडादंड तत्संबंधीं जो तुषार तो. हत्तीच्या सोंडेंतून निघालेला तुषार. अ. पु.

करहाटः करंहाटयतीतिकरहाटः हस्तातें देदीप्यमान करितो-जोतो. कृ. हटधा. दीप्तिअ. कमलिनीचा कांदा. अ. पु.

करहाटकः करंहाटयतीतिकरहाटः सएवकरहाटकः, हस्तातें दीप्तिमान करितो जो तो. करहाट तोच करहाटक. त. गेळ्याचें झाड. अ. पु.

करालः करेणालातिकरमलतिवा करालः, करानें ग्रहण करितो किंवा करातें भूषित करितोजो तो. कृ. लाधा. आदानअ. २ अलधा. भूषणादिअ. भयंकर २ दंताळ ३ उंच वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. को. सायल्याचें तेल. अ. पु. काळी बाभुळ. अ. न.

करिणी करोस्यस्याः करिणी, शुंडा आहे जीस ती. त. हत्तीण ई. स्त्री.

करिन् करोस्यास्तीतिकरी, शुंडादंड आहे ज्यास तो. त. हत्ती. इ. पु.

करिगर्जितं करीणांगर्जितंकरिगर्जितं, हत्तीचें जें गर्जन तें. स. हत्तीचा शब्द. अ. न.

करिपिप्पली करीवबृहत्वात्पिप्पलीकरिपिप्पली, विशालत्वास्तव करीसारखी जी पिप्पली ती. स. गजपिंपळी. ई. स्त्री.

करिशावकः करिणः शावकः क

रिशावकः, हस्तीचा जो छावा तो. स. हत्तीचा छावा ह्म. बालक. अ. पु

करीरः कृणाति किरति कीर्यते वा करिणं इरयतीति वा करीरः पीडा करितो विक्षेप करितो अथवा करिजे तो किंवा गजाप्रत प्रेरित करितो जो तो. कृ. कृधा. हिंसादि अ. २ ई रधा. गति. अ. कारदाचें झाड. अ. पु २ वेळूचा कोंब. अ. न. ३ घट. अ. पु.

करीषः कीर्यते इति करीषः, टाकिजें तो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेप अ. सुकलेलें शेण ह्म. गोंवरी अ. पु. न.

करुणः करुणावान् करुणा अस्य स्येति करुणः, करुणा आहे ज्यास तो. त. रसांतील एक भेद. अ. पु.

करुणा करुणं करुणा, कारुण्य करणें जें तें. कृ. कृञ्धा. करणअ. कृपा २ करुणा रस. आ. स्त्री.

करेटुः केरेटतीति करेटुः, जलाचे ठायीं शब्द करणारा जो तो. कृ. रेट् आ. परिभाषण अ. कं करेट पक्षि ह्म. करढोक पक्षि. उ. पु.

करोटिः कं वायुं रोटतीति करोटिः, वायूचा प्रतीघात करणारी जी ती. कृ. रुटधा. प्रतीघात अ. मस्तकांतील हाड. इ. स्त्री.

कर्कटः कर्कडः कर्कं श्वेतवर्णं टलतीति कर्कटः डः, श्वेतवर्णातें ह्म. शुभ्रवर्ण जो त्यातें धारण करितो जो तो. कृ. टलधा. गति अ. कर्कराशि २ कुरलें. अ. पु.

कर्कटकः कृणातीति कर् कटतीति कटः कर् चासौ कटश्च कर्कटः स एव कर्कटकः, हिंसा करणारा असा जो लपून राहणारा तो कर्कट तोच कर्कटक. स. कुरलें. अ. पु.

कर्कटी करं कटतीति कर्कटी, भेदन काली करकर अशा शब्दातें करित्ये जी ती. कृ. कटेधा. वर्षावरणादि अ. कांकडी. ई. स्त्री.

कर्कंधुः कर्कंधूः कंटकं दधातीति कर्कंधुः कर्कंधूः, कंटक समुदायातें धारण करित्ये जी ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिक अ. बोरीचें झाड. उ. २ ऊ. स्त्री.

कर्करी कर्कनं कर्कः कर्कं रातीति कर्करी, तंदुलादिकांस शुभ्र वर्णातें देत्ये जी ती. कृ. राधा. दान अ. तांदूळ धुण्याची रोवळी. ई. स्त्री.

कर्करेटुः कर्कं रेटतीति कर्करेटुः,

कर्कराशिप्रत सूर्य गेला ह्म. उत्साह्यानें भाषण करणारा जो तो. कृ. रेट्धा. परिभाषणअ. करदोकपक्षि. उ. पु.

कर्कशं कृणातीतिकर् कशतीतिकशः करश्चासौकशश्च कर्कशः, हिंसक असा जो हिंसा करणारा ह्म. वारंवार हिंसा करणारा तो. स. कठिण. अ. पु. न. आ. स्त्री. शुंडारोचनीवनौषधि अ. पु.

कर्कारुः कर्कंशुक्लवर्णंऋच्छतीति कर्कारुः, शुक्लवर्णातें धारण करितो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. कोहळा. उ. पु.

कर्चूरः कर्वतीतिकर्चूरः, दर्पितः जो तो अथवा दर्पित करितें जें तें. कृ. कर्वधा. दर्पादिअ. आंबेहळद ह्म. कापूरकाचरी. अ. पु. २सोनें. पु. न.

कर्चूरकः कर्जतीतिकर्चूरः कर्चूरएवकर्चूरकः, पीडा करितो जो तो कर्चूर तोचकर्चूरक त. कचरनावाची वनौषधि. अ. पु.

कर्णः कीर्यतेशब्दग्रहणायक्षिप्यतेइतिकर्णः, शब्दग्रहणार्थ योजिजेतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. कान. २सूर्याचा पुत्र. अ. पु.

कर्णजलौकाः कर्णजलौकाः कर्णस्यजलूकेवकर्णजलौकाः, कर्णाला जी जळू सारखी ती. स. घोण गम वळाजी. स. पु. २आ. स्त्री.

कर्णधारः कर्णमरित्रंधरतीति कर्णधारः, अरित्र ह्म. सुकाणू जें त्यातें धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा. धारणअ. सुकाणू धरणारा नावाडी. अ. पु.

कर्णवेष्टनं वेष्ट्यतेनेनवेष्टनं कर्णस्यवेष्टनं कर्णवेष्टनं, वेष्टितं होतो जेणें असें कर्णाचें वेष्टन ह्म. कर्णभूषण ह्म. कुंडल. अ. न.

कर्णिका कर्णस्य अलंकरणं कर्णिका, कर्णाचें जें भूषण ती. स. कर्णाचें भूषण ह्म. तानवड २हत्तीच्या सोंडेचा अग्रभाग ३कमलांतील कोश. आ. स्त्री.

कर्णिकारः कर्णिकामिच्छतिकर्णिकारः, कर्णिकेप्रत स्वीकार करितो जो तो. कृ. ऋधा. पांगाऱ्याचावृक्ष. अ. पु.

कर्णीरथः कर्णीचासौरथश्चकर्णीरथः उक्ष्ण तान्ह जो रथ तो स. स्त्रियांस बसण्या करितां वस्त्रा

दिकानें आच्छादित केलेला रथ अका. पु.

कर्णेजपः कर्णेजपतीतिकर्णेजपः, कर्णांचेठायीं बोलणाराजो तो. कृ. जपधा. व्यक्तवाणीअ. कानांत दुसऱ्याची निंदा करणारा अथवा विसरलेली गोष्ट कानांत सूचविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्तरी कृंततीतिकर्तरी, छेदन कर्त्येंजीती. कृ. कृतीधा. छेदन अ. कातर. ई. स्त्री.

कर्दमः कर्दयतीतिकर्दमः, कुत्सित शब्दास जो करितोतो कृ. कर्दधा. कुत्सित शब्द अ. चिखल. अ. पु.

कर्पटः कृणातीतिकर् कर्चासोपटश्चकर्पटः, प्रस्वेदादि मार्जन करणाराजो पट तो. स. फडकें २स्थान. अ. पु.

कर्परः कल्पतेइतिकर्परः, सामर्थ्यकरणाराजो तो. कृ. कृपूधा. सामर्थ्य अ. शिरोगत अस्थिखंड, कपाळ. अ. पु.

कर्परी कल्पतेइतिकर्परी, सामर्थ्यविशिष्टजी ती. कृ. कृपूधा. सामर्थ्य अ. अपकारशक्ति देणारें असें मोरचूत. ई. स्त्री.

कर्पूरं किरतीतिकर्पूर्यतइति पूरः करूचासोपूरश्चकर्पूरः, कर् ह्म. धात्यानें प्रसार पावणारा असा जो पूर ह्म. घट्ट झालेली किंवा जमलेली वटिका ती. स. कापूर. अ. पु. न.

कर्बरः कर्बतीतिकर्बरः, हिंसा करितो जो तो. कृ. कर्बधा. हिंसादि अ. राक्षस. अ. पु.

कर्बुरः विग्रहादिसर्व कर्बर शब्दाप्रमाणें. राक्षस. अ. पु. २चित्रवर्ण वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ आंबेहळद. अ. पु. ४ सोनें. अ. न.

कर्बूरं कर्बत्यनेनकर्बूरं, गर्व करितो जेणें करून तें. कृ. कर्बधा. दर्प अ. आंबेहळद. २ सोनें. अ. पु.

कर्बूरकः कर्बत्यनेनकर्बूरः सएव कर्बूरकः, मद युक्त होतो जेणें तो कर्बूर तोच कर्बूरक. त. ज्यास कचूर असें ह्मणतात तो वनस्पतिविशेष. अ. पु.

कर्मकरः कर्मकरोतीतिकर्मकरः, कर्मकार जो तो. कृञ् करणें. वेतनोपजीवी चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मकारः कर्मकरोतीतिकर्म-

कार:, वेतन नयेतां कर्म करितो जो तो. इत्यादिपूर्वींचा शब्दाप्रमाणें. वेतन घेतल्या वांचून चाकरी करणा रा. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

कर्मक्षम: कर्मसुक्षमः कर्मक्षम:, कर्म करण्याविषयीं जो क्षम तो. स. काम करण्यास जो समर्थ तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मठ: कर्मणिघटतेइति कर्मठ:, कर्माविषयीं व्यापार करितो जो तो. न. कर्मशूर ह्म. आरंभिलेलें काम सिद्धीस नेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मण्यभुक् कर्मण्यंभुंक्ते कर्मणि भुक्, चाकरीचा पैशानें उपजीव न करणारा. क्र. भुजधा. पालनादिअ. न. पु.

कर्मण्या कर्मणासंपद्यत कर्मण्या, क्रियें करून संपादिजेत्ये जी नी. त. चाकरीचा पैसा. आ. स्त्री.

कर्मंदी कर्मंदेन प्रोक्तं भिक्षुसूत्र मधीते कर्मंदी, कर्मंदऋषीनें प्रो क्त भिक्षुसूत्रातें अध्ययन करणा रा जो तो. त. सन्याशी. इ. पु.

कर्मशील: विग्रहादि सर्व कार्म शब्दाप्रमाणें.

कर्मशूर: कर्मणिशूरः कर्मशूर:, कर्माविषयीं जो शूर तो. स. अर्थादि सर्व कर्मठ शब्दाप्र.

कर्मवृत्तं कर्मणिवृत्तं कर्मवृत्तं, क र्माविषयीं जें वृत्त तें. स. अपादान ह्म. कर्मसंबंधीं जें बंद्यादिकांचें गायन तें. अ. न.

कर्मसचिव: कर्मसुसचिवः क र्मसचिव:, कर्माचेठायीं जो सचि व ह्म. सहाय तो. स. बुद्धिसचिवा हून निराळा कर्मोपयुक्त सचीव जो तो. अ. पु.

कर्मार: कर्मक्रियामृच्छतीतिक र्मार:, नानाविध क्रियेप्रत गम न करितो ह्म. तदुपयोगी जो तो. क्र. ऋच्छधा. गमनअ. वेळ. अ. पु.

कर्मीर: किरतीतिकर्मीर:, शो भातिशयाचा प्रक्षेप करितो ह्म. देतो जो तो. क्र. कृधा. विक्षेपअ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कर्मेंद्रियं कर्मसाधकमिंद्रियंक र्मेंद्रियं, कर्माचें साधक ह्म. संपा दक जें इंद्रिय तें. स. हात पाय गु द उपस्थ वाणी त्या प्रत्येकाचें ना व. अ. न.

कर्ष: कर्षतीतिकर्ष:, उन्मानोप योगी जो तो. क्र. कृषिधा. विलेख

नअ. पांच गुंजांचा एक मासा अशा सोळा माशांचा जो तो यास तोळा असें हि ह्मणतात. अ. पु. न

कर्षकः कर्षतीतिकर्षकः, भूमि विलेखन करणारा जो तो. इत्यादिपूर्वीचा श. प्र. कृषिकर्मकरणारा. अ. पु.

कर्षणिः कर्षतिमनः कर्षणिः, पुरुषाच्या मनाचें कर्षण ह्म. आकर्षण करित्ये जी ती. कृ. कृषधा. विलेखन अ. व्यभिचारिणी स्त्री. ईका. स्त्री.

कर्षफलं कर्षतीतिकर्षः, कर्षफलंयस्यसः कर्षफलः, कफादिकांचें नाशक आहे फल ज्याचें तें. स. बेहडयाचा वृक्ष याच्या फळाचा त्रिफलाचूर्णांत उपयोग करितात. अ. पु.

कर्षूः कर्षणं कृष्यते कर्षतिवा कर्षूः कर्षण जें तें किंवा कर्षिजे तें जे अथवा विलेखन करित्ये जी ती. कृ. कृषधा. विलेखन अ. केलेली लहान नदी २ जीविका. ऊ. स्त्री. शेणीचा विस्तव. ऊ. पु.

कलः कडतिमाद्यत्यनेनेतिकल मंद युक्त होतो जेणेंकरून तो. कृ. कडधा. मदअ. अस्पष्टाक्षर असा मधुरशब्द. अ. पु.

कलकलः कलनेकलतीतिवा कलः कलादपिकलः कलकलः, शब्द करितो जो तो कल अतिशयें करून जो शब्द तो कलकल. समास हांत. कोलाहल शब्द. अ. पु.

कलंकः कलयतिकल, कलचासा वंकश्चकलंकः, आक्षेपकारी जें लांछन तें. स. चिन्ह २ दोषारोप ३ लोहमल ह्म. कीट अ. पुल्लिं.

कलत्रं गडयतिगड्यतेवा कलत्रं, निबद्ध किंवा सिक्त होतें जें तें. कृ. गडिधा. सेचनादि अ. कमर. २ विवाहित स्त्री. अ. न.

कलधौतं कलोमलः धौतोस्यकलधौतं, मल आहे धौत ह्म. धुतलेला ज्याचा तें. स. सोनें. २ रुपें. अ. न.

कलंबः कल्यतेइतिकलंबः, शत्रूवर टाकिजेतो जो तो. कृ. कलधा. क्षेपअ. बाण २ देंठ. अ. पु.

कलभः कलतेइतिकलभः, सुशोभित मंद गमन करितो जो तो.

कृ. कलधा. गतिअ. हत्तीचा छावा. अका. पु.

कलंबी केनकेलंबतेइतिकलंबी. वायूनें ध्वंस होणारी जी ती. उदकाचेठायीं स्रंसन पावत्ये जी ती. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. शाकविशेष जिला कळंवी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्रीलिं.

कलरवः कलः रवोयस्यकलरवः, अव्यक्त मधुर आहे शब्द जाचा तो. स. पारवा या नावाचा पक्षि. अ. पु.

कललः कलतेइतिकललः, शुक्रशोणितमिश्रत्वानें बुडुदाचे पूर्ववर्ति राहतें जें तें. कृ. कलधा. गत्यादि अ. शुक्र शोणिताचें मिश्री भवन. अ. पु. न.

कलविंकः कलंविंदतिकलविंकः अव्यक्त शब्द करितो जो तो. कृ. विदिधा. अवयव अ. चिमणी नावाचा पक्षि. अ. पु.

कलशः कलंश्यतीतिकलशः अव्यक्त जेसें होय तेसें शोभतो जो तो. कृ. शोधा. तनूकर अ. तांब्या. अ. पु. न

कलशिः कलशी कलंश्यतीतिकलशिः, कल ह्म. अजीर्ण किंवा शुक्र यातें कृश करित्ये जी ती. किंवा कल ह्म. अव्यक्तशब्द उदकपूरण समयीं करित्ये जी ती. कृ. शोधा. तनूकरणअ. डवलापिठवण यानावाची वनोषधि २ ककशी ह्म. घागर. इ. २ ई. स्त्री.

कलसः कलसी केनजलेनलसतीति कलसः, जलानें शोभतो तोव ती. कृ. लसधा. संश्लेषादि अ. अर्थादि कलश शब्दा प्रमाणें.

कलहंसः कलोमधुरवाक् हंसः कलहंसः, मधुरवाक् ह्म. सुस्वर अव्यक्त शब्द करणारा जो हंस तो. स. बदक नावाचा हंस पक्षिविशेष. अ. पु

कलहः कलस्यहननंकलहः, मधुरध्वनीचा जो नाशक तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. भांडण. अ. पु.

कला काष्ठान्कलयतीतिकला, काष्ठांतें कलव करित्ये जी ती. कृ. कलधा. संख्यानअ. चंद्र मंडलाचा षोडशांश. २ तीस काष्ठात्मक जो काल ती एक कला ३ गीत वाद्यांतील प्रवीणता ४ अंश ५ वृद्धि. आ. स्त्री. कलनें कलतिवा कला शब्द सुख ग्रहण करवें तिलाहि कला हे नाम.

कलाद: कलामादत्तेइति कलाद:, स्रवर्णादिकांपासून अंशग्रहण करितो जो तो. क्रु. डुदाञ्धा. दानअ. सोनार. अ. पु.

कलानिधि: कलानिधीयते अत्रे तिकलानिधि:, कला ह्म. षोडश कला जात्या राहाताहेत ज्याचेठायीं तो. क्रु. धाञ्धा. धारणपोषणअ. चंद्र. इ. पु.

कलाप: कलामाप्नोतिआ यनेनेन वा कलाप:, कला ह्म. शोभादिप्र वीणता जी तीतें पावतो किंवा ती प्राप्त होइजेतो जेणें तो. क्रु. आप्लृ धा. व्याप्तिअ. भूषण २ मयूर पिच्छ ३ बाणाचा भाता ४ समुदाय ५ मेखला. अ. पु.

कलाय: कं वायुंलातीति कलाय:, वायूग्रहण ह्म. वायूचें उत्पादन करणारा जो तो. क्रु. लाधा. आदानअ. वाटाणा. अ. पु.

कलि: कलनंकलयतिवाकलि: क्षेपणअथवा संख्यानजें तो. किंवा दु:खानें घालविजेतो जो तो. कलयति कल्यतेवाकलि: दु:खानें पराक्रांतजो तो. क्रु. कलधा. क्षपणअ. संख्यानवा ति अ. कलह २ कलियुग. ३ युद्ध ४ शूर. अ. पु. ५ कलिका. इ. स्त्री.

कलिका कलयतीति कलिका, मनाचें आकलन करित्ये जी ती. क्रु. कलधा. संख्यानअ. फुलांची कळी. आ. स्त्री.

कलिकारक: कलिंकरोतीति कलिकार: सएव कलिकारक:, कलीतें ह्म. दु:खातें करितो जो तो कलिकार तोच कलिकारक. तरकाटेकरंजाचें झाड. अ. पु.

कलिंग: केमूर्ध्नि लिंगंचूडायस्य स कलिंग: कल्छतीतिवा कलिंग: मस्तकीं आहे चूडारूप चिन्ह ज्याचा तो अथवा रोग नाशाप्रत जातो ह्म. तन्निवारक जो तो. स. क्रु. गम्लृ धा. गतिअ. कुड्याची शेंग. २ मस्तकचूड यानावाचा पक्षि. अ. पु.

कलिद्रुम: कलेर्द्रुम: कलिद्रुम: कलि संबंधीं जो द्रुम ह्म. कलियुगींहि स्वकार्य संपादनींजोउत्तमवृक्ष तो. स. धाटिंगीचें झाड. २ बेहड्याचें झाड. अ. पु.

कलिमारक: कलिंमारयतीति कलिमार: सएव कलिमारक:,

कलीतें ह्म. दुःखातें पुष्ट करितो जो तो. अर्थादि कलिकारक श ब्दाप्रमाणें.

कलिलं कल्यतेइतिकलिलं, दुः खानें गणिजेतें ह्म. कष्टानें परि हृत करिजेतें जें तें. क्र. कलधा. श ब्दसंख्यान अ. दुरधिगम ह्म. दुःप्र वेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कलुषं कल्यतेचित्रगुप्तेनगण्यते इतिकलुषं, लुषतीतिलुषं कस्यज लस्यलुषंकलुषंवा, चित्रगुप्तानें ग णिजेतें जें तें. किंवा जलनाशक जें तें. क्र. कलधा. संख्यान अ. २स पाप. अ. न. २गढूळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कलेवरं कलेअव्यक्तध्वनौवरंक लेवरं, अव्यक्तध्वनीविषयीं ह्म. तो करण्याविषयीं जें श्रेष्ठ तें. स. श रीर. अ. न.

कल्कः कल्यतेइतिकल्कः, नीच त्वें करून बोलिजेतोजो तो. क्र. क लधा. शब्दसंख्यानअ. पुरीष. २ पाप. को. तेल.तूप.कानातील मल पापाशय. अ. पु.

कल्पः कल्प्यंतेविरुद्धलक्षणयाक्षी यंतेअत्रेतिकल्पः, कलासुसाधुः कल्पोवा, विरुद्धलक्षणानें नाश पावतात आचेगयीं तो. अथवा क लांविषयीं जो निपुण तो. क्र. कल धा. क्षेपअ. ब्रह्मदेवाचा एक दि वस. २ विधि. ३ नीति ४ प्रलय. ५ रोगरहित. अ. पु. ६ सदृश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कल्पना कल्पनंकल्पना, पल्या णाद्यारोपणेंकरून हत्ती तयार क रणें किंवा वितर्क करणें जें तें. क्र. कृपूधा. सामर्थ्यअ. हत्तीवर ब सण्या करितां हत्ती सज्ज करणें. २ तर्क. आ. स्त्री.

कल्पवृक्षः कल्पस्यवृक्षः कल्पवृ क्षः, इच्छित पदार्थांचा देणारा जो वृक्ष तो. स. कल्पतरु. अ. पु.

कल्पांतः कल्पस्यअंतः कल्पांतः कल्पाचा जो अंत तो. स. प्रलय काल. अ. पु.

कल्मषं शुभंकर्मस्यतिसमाप्तं करोतीतिकल्मषं, शुभ कर्म न ष्ट करितें जें तें. क्र. षोधा. अंतक र्मअ. पाप. अ. न.

कल्माषः कलश्चासौमाषश्चक

ल्माषः, कंदरअसा जो माषव र्णतो. स. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कल्यं कलयतिमंगलमितिकल्यं, मंगल देतो जो तो. कृ. कलधा. सं ख्यानअ. प्रातःकाल. अ. न. २द क्षस्य. कुशल. ३ सिद्ध ४ निरो गी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कल्या कलासुसाधुः कल्या, क लेचा ठायीं जी साधु ती. त. शुभ वाणी. आ. स्त्री.

कल्याणं कल्यंनीरुजत्वंप्रणती तिकल्याणं, नीरुजत्वातें करितें जें तें. कृ. अणधा. प्राणनअ. सु खरूपता. अ. न.

कल्लोलः कल्लंतेनद्यःअनेनेति कल्लोलः, अव्यक्त शब्द करिताहे त नदी जेणेंकरून तो. कृ. कल्ल धा. अव्यक्तशब्दअ. मोठीलाट. अ. पु.

कल्हारं कस्यजलस्यहारइवक ल्हारं जलास जें हाराप्रमाणें शो भा देणारें तें. स. कमलविशेष. अ. न.

कवचः कंवातंवंचयतीतिकव चः, वायु निवारण करणारा जो तो. कृ. वंचुधा. प्रलंभनअ. चिल खत. अ. पु. न.

कवरी वृणोतीतिवरी, कस्यसु खस्यवरी, आच्छादन करितेजी तीवरी सुखाची जी नाश कर्त्री ती. स. कानफोडी या नावाची भाजी. ई. स्त्रीलिं.

कवलः केनवलतेइतिकवलः, मुखानें ग्रहण केला जातो जो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. ग्रास. अ. पु.

कवाटं कंवटतीतिकवाटं, वायू प्रत स्तब्ध अथवा मस्तकातें वेष्टि त स्य. स्खलित करितें जें तें. कृ. व टधा. वेष्टनअ. कपाटस्य. दार. अ. न. ई. स्त्री.

कविः कवतेइतिकविः, पाविप त्य करितो जो तो. कृ. कुङ्धा. श ब्दअ. पंडित. २शुक्राचार्य. इ. पु.

कविका कवतेइतिकाविका, कट् कट् शब्द करणारी जी ती. कृ. कु ङ्धा. शब्दअ. काडयाळी स्य. ल गाम. आ. स्त्री.

कवियं कवतेइतिकवियं, शब्द करितें जें तें. कृ. कुङ्धा. शब्दअ.

घोड्याच्या मुखवास बांधण्याचें सा धनजास सरोसर असें ह्मणतात तें. अ. न.

कवोष्णं ईषदुष्णं कवोष्णं, किंचि त् उष्ण जें तें. स. यत्किंचित् ऊन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कव्यं कूयते पितृभ्य इति कव्यं, पि तरांकारणें देइजे तें जें तें. क्रू. कु धा. शब्द अ. पितरांच्या तृप्त्यर्थ दिलेलें अन्नादिक. अ. न.

कशा कशतीति कशा, हिंसन क रिते जी ती. क्रू. कशधा. हिंसा अ. घोडे वगैरे जनावरास मारण्या ची रज्जु जिला चाबूक असें ह्म णतात ती. आ. स्त्री.

कशार्हः कशामर्हतीति कशार्हः, कशाघाताप्रत योग्य होतो जो तो. क्रू. अर्हधा. पूजा अ. चाबूक मा रण्यास जो योग्य तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कशिपुः कशतीति कशिपुः, पोष ण व शीतादि निवारण करितो जो तो. क्रू. कशधा. हिंसा अ. अन्न. २ वस्त्र. उ. पु. न.

कशेरुका कं वायुं शृणातीति कशे रूः, कशेरु र्वासैव कशेरुका, वायू चा नाश करणारी जी ती कशेरु ती च कशेरुका. त. पाठीचा कणा. आ. स्त्रीलिं.

कश्मलं कशानं कश्मलं, मूर्छनजें तें. क्रू. कशधा. हिंसा अ. मूर्च्छा. अ. न.

कश्यं कशामर्हति कश्यते ऽनेन वा कश्यं, चाबुकास जें योग्य अथ वा ताडन करिजे तें जेणें तें. त. २ क्रू. कशधा. हिंसा अ. अश्वाचा मध्य. २ मद्य. अ. न. ३ काठीनें मारण्या स योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कषः कषतीति कषः, स्वर्णादिकी णा करितो जो तो. क्रू. कषधा. हिंसा अ. कसोटीचा दगड. अ. पु.

कषायः कषति कंठं कषायः, कंठविकार नाश करितो जो तो. र. पू. श. प्र. तु रटरस. अ. पु. २ सुगंधि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ बुक्का वगैरे अंगरा ग. ४ उटणें. अ. पु. न.

कष्टं कष्यते ऽस्मिन् कष्टं, पीडा करिजे ली जी ती. क्रू. कषधा. हिंसा अ. श रीरपीडा. २ दुःख. अ. न. ३ दुराधि गम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कस्तूरी कसति गंधो ऽस्याः कस्तू

शी, उत्तम गंध उत्पन्न होतो जी पा
सून ती. क्नू. क्नसधा. गत्यादि अनु
गमद. ई. स्त्री.

कंसः कम्यतइतिकंसः, इच्छिजेतो
जो तो. क्रू. कमुधा. कांतिअ. दुग्धा
दिप्राशन करण्याचें पात्र. अ. पु. न.
२दैत्य. अ. पु.

कंसारातिः कंसस्य अरातिः कंसा
रातिः, कंसाचा जो अराति ह्म. श
त्रु तो. स. विष्णु. इ. पु.

कह्वः कइतिशब्दं केजलेवाह्वयती
तिकह्वः, कयाप्रकारें करून अथवा
जलाचे ठायीं शब्द करितो जो तो. क्रू.
ह्वेञ्धा. शब्दादि अ. पक्षिविशेष अ. पु.

काकः कायतीतिकाकः, काकाया
प्रकारें कठोर शब्द करणारा जो तो.
क्रू. कैधा. शब्द अ. कावळा. अ. पु.

काकचिंचा. काकचिंचिः काक
चिंची काकवर्णाचिंचाकाकचिंचा,
कृष्णवर्ण अशीजी चिंच ती. स.
गुंजा. आ. २इ. ३ई. स्त्री.

काकतिंदुकः काकानांतिंदुकइव
काकतिंदुकः, काकांला जो तिंदुक
वृक्षासारखा प्रिय तो. स. काजरा.
जास कुचला ह्मणतात तो. अ. पु.

काकनासिका काकस्येवनासिका
यस्याःसा काकनासिका; काकासारि
खी आहे नासिका जीची ती. स. का
कजंघायानांवाची औषधि. जिला
कावळी ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

काकपक्षः काकस्य पक्षइवकाक
पक्षः, कावळ्याचा पक्षा सारिखा
जो तो. स. लहान मुलाची शेंडी. अ. पु.

काकपीलुकः काकानांपीलुरिवका
कपीलुकः, काकैः पील्यतेवा, का
कांला जो पीलु फला सारिखा ह्म. अ
क्रोडतुल्य अथवा काकांनीं जो प्र
तिष्टंभित ह्म. वेष्टित तो. स. क्रू. पी
लधा. प्रतिष्टंभ अ. काजरा. अ. पु.

काकमाची काकान्मंचतइतिका
कमाची, काकांतें धारण करित्ये जी
ती. क्रू. मचिधा. धारणादि अ. अ
र्थ काकनासिकाश. प्र. ई. स्त्री.

काकमुद्गा काकेनेषज्जलेनमुदंग
च्छतीतिकाकमुद्गा, यत्किंचिज्जला
नें हर्ष पावत्ये जी ती. क्रू. गम्लृधा. ग
तिअ. रानमूग. आ. स्त्री.

काकली ईषत्कालःकाकली, यत्किंचि
त् जो अव्यक्त ध्वनि तो. अव्यक्त आ
णि मधुर असा शब्द. ई. स्त्री.

काकांगी काकस्येवांगंयस्याःसाकाकांगी, काकासारखीं आहेत अंगें जीचीं ती. स. अर्थ काकनासिका श. म. ई. स्त्री.

काकिणी ककनंकक काकमणातीतिकाकिणी, चांचल्यामत स्वीकृत करितें जी ती. कृ. अणधा. शब्द अ. नागडीचा दांडा. २ पैशाचा चतुर्थांश. ३ गुंजा. ४ कवडी. ५ तुलामानाचा चतुर्थांश. ई. स्त्री.

काकुः कक्यतइतिकाकुः, मनुष्यास चंचल करिजेतें जी ती. कृ. ककधा. लौल्यअ. शोक भयादिकें करूनावि कृतार्थक जो उच्चार ती. हा स्वरविशेष आहे. उ. स्त्री.

काकुदं ककुदिश्रेष्ठेशिरसिभवंकाकुदं, मस्तकाचे ठायीं झालें जें तें. त. टाळु. अ. न.

काकेंदुः काकानांकाकवर्णानांइंदुःकाकेंदुः, कावळ्याचें किंवा कृष्णावर्णा वृक्षाचें जें परमैश्वर्य तो. स. कुचल्याचा वृक्ष. उ. पु.

काकोदुंबरिका काकप्रियाउदुंबरिकाकाकोदुंबरिका, काकांला इष्ट जी उदुंबरिका ती. स. बोरखाडा किंवा खर्वन या नावाचा वृक्ष. आ. स्त्री.

काकोदरः काकस्येवउदरमस्यकाकोदरः, कावळ्या सारखें आहे पोट ज्यावें तो. स. सर्प. अ. पु.

काकोलः ईषत्कोलतीतिकाकतेइतिवाकाकोलः, यत्किंचित् संश्लिष्टता करितो किंवा चंचल होणारा जो तो. कृ. कुलधा. संस्थानादिकअ. २ ककधा. लौल्यअ. काकमेचकनावाचें विष. अ. पु. न. २ डोमकावळा. अ. पु.

कांक्षा कांक्षणंकांक्षा, इच्छा जी ती. कृ. कांक्षिधा. कांक्षाअ. वांच्छा. आ. स्त्री.

काक्षी कक्षेभवाकाक्षी, कक्षाचे ठायीं झ. कक्षोसन्न भूमध्यप्रदेशीं जी उत्पन्न ती. त. तूर. ई. स्त्री.

काचः कांचते कच्यतेत्रवाकाचः, प्रकाशमान अथवा बंधन करिजेतें जो तो. कृ. काचिधा. दीप्त्यादिअ. बांगडखार. २ शिकें. ३ काचबिंदु नावाचा नेत्ररोग. अ. पु.

काचस्थाली काचस्यकाचवर्णस्य स्थालीकाचस्थाली, कृष्णवर्णाची

पात्र भूत जीती. स. पाडलीनावा
ची वनस्पति. ई. स्त्री.

कांचितं कांचेधृतंकांचितं, शिक्या
चेठायीं जें धृत ह्म. स्थापित तें. (शि
क्यावर ठेवलेलें. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्री.

कांचनं कांचतेइतिकांचनं, शोभ
तें जें तें. ह्म. कांचिधा. दीप्त्यादिअ.
सुवर्ण. अ. न.

कांचनाह्वयः कांचनस्यआह्व
योयस्यकांचनाह्वयः, सोन्याचें आ
हे नाम जासतो. स. नागचांफा.
अ. पु.

कांचनी कांच्यतेनयाकांचनी, दी
प्तिकरिजेत्ये जीणें ती. ह्म. कांचि-
धा. दीप्तिअ. हळद. ई. स्त्री.

कांचिः कांची कांचतइतिकांचिः,
दीप्तिमती अथवा बंद करिजेत्ये
जीती. ह्म. कांचिधा. दीप्तिबंधन
अ. कमरपट्टा यानावांचें स्त्रियां
चें भूषण. इ. स्त्री.

कांचिकं कांचयतीतिकांचिकं, पी
डा करणारें जें तें. इत्यादिपूर्वीच्या
शब्दाप्र. कांजिक. अ. न.

कांजिकं अंजनमंजिका केअंजि
कास्य कांजिकं, उदकाचे ठायीं आ
हे व्यक्ति जाची तें. ह्म. अंजूधा. व्य
क्त्यादिअ. कांजी. अ. न.

कांडः कणतीतिकनतीतिवाकांडः,
शब्द करितो अथवा दीप्तिमान किं
वा गमन करितो जो तो. ह्म. कणधा.
शब्दअ. २ कनीधा. दीप्त्यादिअ.
दांडा. २ बाण. ३ निकृष्ट. ४ गर्व. ५
प्रसंग. ६ उदक. अ. पु. न.

कांडपृष्ठः कांडानिपृष्ठेयस्यकांडपृ
ष्ठः, शस्त्रें आहेत पृष्ठभागीं जाचा
तो. स. शस्त्रानें लढाई करणारा.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांडपृष्टः पृष्टंकांडंयेनकांडपृष्टः,
स्पर्शिंत ह्म. गृहीत आहे पृष्ट ह्म. श
स्त्र जाणें तो. स. इत्यादिसर्वपू. शप्र.

कांडवान् कांडोस्यास्तीतिकांडवान्,
बाण आहे जास तो. त. बाणानें ल
ढणारा. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

कांडीरः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याश.
प्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांडेक्षुः कांडेनेक्षुरिवकांडेक्षुः,
कांड ह्म. पर्व तेणेंकरून जो उसा सा
रखा तो. स. कोकसंदा कोलिस्ता
या नावाची वनोषधि. उ. स्त्री.

कातरः ईषत्तरतीतिकातरः, भयादिकानें चकित होतो जो तो. कृ. तृधा. प्लवनादिअ. क्षुधा तृषा अथवा भय इत्यादिकानें व्याकुल झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कात्यायनी कतस्यापत्यं कात्यायनी, कतऋषीची जी कन्या ती. त. पार्वती. २ अर्धवृद्ध व विधवा असून तांबडें वस्त्र नेसणारी स्त्री. ईकारांत. स्त्री.

कादंबः कदंबे समूहे भवः कादंबः, समूहाच्ये ठायीं उत्पन्न जो तो. त. हंसविशेष. जास बदक असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कादंबरी कदंबेजातोरसः कादंबस्तंरातीति कादंबरी, कादंबरसातद्देजी ती. कृ. राधा. दानअ. मद्य. २ ग्रंथविशेष. ई. स्त्री.

कादंबिनी कादंबाः कलहंसाः संत्यस्याइति कादंबिनी, अनुगमन करणारे आहेत कलहंस जीस ती. त. मेघपंक्ति. ई. स्त्री.

काननं कंजलं अननंजीवनंयस्य तत्काननं, जल आहे जीवन ज्याचें तें. स. अरण्य. अ. न.

कानीनः कन्यायाअपत्यंपुमान् कानीनः, कन्येचा जो पुत्र तो. त. अविवाहित कन्येचेठायीं झालेला पुत्र. कर्णादिक. अ. पु.

कांतं कम्यतेस्मकांतं, इच्छिलें जें तें. कृ. कमुधा. कांतिअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पति. अ. पु.

कांतलकः कम्यतेइतिकांतः लकतीतिलकः कांतश्चासौलकश्च कांतलकः, दीप्तिमान असा जो नंदनीय तो. स. नंदीनामक वृक्ष. जास नादरूख असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कांता कम्यतेस्मइतिकांता, इच्छिजेत्येजी ती. कृ. कमुधा. कांतिअ. मनोहरण करणारी बायको. आ. स्त्री.

कांतारः कांतंमनोज्ञंऋच्छतीति कांतारः, भूराजेप्रत जो प्राप्त ह्म. गमनयोग्य तो. कृ. ऋधा. गतिअ. चोर व कंटक इत्यादिकानी दुर्गम जो मार्ग तो. २ छिद्र ३ उसाचा एकभेद. अ. पु. न. को. मोठें अरण्य.

कांतारकः कांतंरसमृच्छतीति कांतारः कांतारएव कांतारकः, उत्कृष्टरसातें देतो जो तो कांतार तोच

कांतारकः उसांतील एकभेद. अ. पु.

कांतिः कमनंकांतिः, इच्छा अथवा शोभा जी ती. क्र. कमुधा. कांति अ. स्पृहा. २ कांति. इ. स्त्री.

कांदविकः कंदौसंस्कृतंकांदवं, तत्पण्यमस्य कांदविकः, पात्रविशेषानेंठायीं संस्कृत जें अन्न तें आहे पण्य ज्याचें तो. त. तैलघृतादिपक्व पदार्थ करून विकणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांदिशीकः कांदिशंयामीत्याह कांदिशीकः, कोणत्या दिशे प्रत गमन करूं या प्रकारें करून विचार करितो जो तो. त. भीतीनें पळणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

काद्रवेयः कद्र्वाअपत्यंकाद्रवेयः, कद्रूचें जें अपत्य म्ह. बालक तें. त. सर्पविशेष. अ. पु.

कापथः कुत्सितः पंथाः कापथः, कुत्सित जो मार्ग तो. स. दुमार्ग म्ह. वाईट रस्ता. अ. पु.

कापोतः कपोतानांसमूहः कापोतः कपोतांचा जो समूह तो. त. कपोत पक्ष्यांचा समुदाय. २ सजीरवार. अ. पु.

कापोतांजनं कपोतस्येदंतद्वर्णत्वात्कापोतं कापोतंचतदंजनंच कापोतांजनं, कपोत वर्ण सदृश जें अंजन तें. स. कपोत वर्णा सारखें अंजन म्ह. औषध. अ. न.

कामः काम्यतेनेनेतिकामनंवाकामः, स्त्री आदि विषय इच्छिता है त ज्याचा योगानें अथवा इच्छा जी तो. क्र. कमुधा. कांति अ. मदन. २ स्पृहा. अ. पु.

कामं कामनंकाम्यतइतिवाकामं, ईहन किंवा इच्छिजे तें जें तें. क्र. कमुधा. कांति अ. अनिच्छेनें अनुमती ती. २ असूयापूर्वक स्वीकार, यथेच्छ. अव्य.

कामगामी. कामंगामी कामंयथेष्टंगमनशीलः कामगामी, यथेष्ट गमन आहे स्वभाव ज्याचा तो. क्र. गम्लृधा. गति अ. स्वेच्छाचारी म्ह. यथेच्छ गमन करणारा. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

कामनः विग्रहादि सर्व कामुक शब्द प्रमाणें.

कामपालः कामंपालयतीति का-

मपालः, कामातें पालन करितो जो तो. कृ. पालधा. रक्षणअ. बलराम. अ. पु.

कामयित्ता विग्रहादिकामुकशब्दाप्रमाणें. कृ. पु. न. ई. स्त्री.

कामिनी भूयान्कामोस्त्यस्याः कामिनी, मोठा आहे काम जीस ती. त. कामातुर झालेली स्त्री. २ वृक्षाचा विजातीय अंकुर. ई. स्त्री. को. सामान्य विलासिनी स्त्री.

कामुकः कामयतेसौकामुकः, विषयाची इच्छा करितो जो तो. कृ. कमुधा. कांतिअ. कामातुर झालेला पुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कामुका कामयतेइतिकामुका, इच्छा करित्ये जी ती. कृ. कमुधा. कांतिअ. धनादिकाची इच्छा करणारी स्त्री. आ. स्त्री.

कामुकी कामयतेइतिकामुकी, मैथुनाची इच्छा करित्ये जी ती. इत्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्र. जिला फार मैथुनाची इच्छा आहे अशी स्त्री. ई. स्त्री.

काम्यदानं काम्यस्यदानंकाम्यदानं, काम्य तुलादिकांचें जें दान तें. स. ज्यापासून कांहीं एक मिळावें अशा बुद्धीनें केलेलें दान. अ. न.

कांपिल्यः कंपिलायाअदूरेभवः कांपिल्यः, कंपिलेच्याजवळ जो उत्पन्न तो. त. शुंडारोचनी नामक वनौषधि. अ. पु.

कांपिल्लः कंपतइतिकंपिल्लःसएव कांपिल्लः, कंपायमान होतो तो. कंपिल्ल तोच कांपिल्ल. त. शुंडारोचनी नामाची वनौषधि. अ. पु.

कांबलः कंबलेनपरिवृतोरथःकांबलः, कंबलानें वेष्टित जो रथ तो. त. कांबळ्यानें पांघुरलेला रथ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कांबोजः कंबोजेषुभवः कांबोजः, कंबोज देशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. कंबोज देशांतला घोडा. अ. पु.

कांबोजी कंबोजदेशेभवाकांबोजी, पूर्वी कंबोज देशाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. रानउडीद. ई. स्त्री.

कांबविकः कंबुशिल्पमस्यकांबविकः, कंबु म्ह. वलयादि आहे शिल्प ज्याचें तो. त. कासार. अ. पु.

कायं कःप्रजापतिर्देवतास्यकायं, प्रजापति आहे देवता ज्याची तें.

न. अंनामिका आणि कनिष्ठिका त्या अंगुलीचें मूळ. अ. न.

कायः चीयतेअन्नादिभिरितिकायः, अन्नादिकानें पुष्ट होतोजो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. देह. अ.पु.न.

कायस्था कायस्तिष्ठत्यनयाकायस्था, देह राहतो जिच्या योगानें ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

कारणं कार्यतेनेनेतिकारणं, कृति करिजेत्ये जेणेंकरून तें. कृ. कृञ्धा. करणअ. कार्याचें साधन. अ. न.

कारणा कारयतिदुःखमितिकारणा, दुःखातें करित्ये ह्म. देत्येजी ती. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. नरकपीडा. आ. स्त्री.

कारणिकः कारणेष्वरतीतिकारणिकः, प्रमाणानें अर्थ निश्चय करितो जो तो. त. परीक्षा करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कारंडवः रमणंरंडः ईषत्रंडः कारंडः, कारंडवातीतिकारंडवः, ईषत् रमणयुक्त गमन करणारा जो तो. कृ. वाधा. गत्यादिअ. पक्षिविशेष जास करडुवा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कारवी करवस्यमयूरस्येयंकारवी, कारणंकाः कारभवतीतिवाकारवी, मयूर संबंधीं ह्म. तच्छिख सदृशजी ती. अथवा रोग नाशपूर्वक शरीररक्षण करित्ये जी ती. कृ. अवधा. गत्यादिकअ. मोरशेंडा ह्म. अजमोदा. २ शोपेची भाजी. ३ हिंगुवृक्षाची पत्री. ४ काळेंजिरें. ई. स्त्री.

कारवेल्लः कारंवेल्लतीतिकारवेल्लः, कार ह्म. रोग जो त्यातें उत्पन्न करितो जो तो. कृ. वेल्लधा. गतिअ. कारली. अ. पु.

कारंभा ईषत्रंभाकारंभा, यत् किंचित् जी रंभा ह्म. कदलीसदृश ती. स. प्रियंगुनामकवृक्ष. जास रायांटी असें ह्मणतात ती. आ. स्त्रीलिंगी.

कारा कीर्यंतेत्रकारा, पुरुषादिक टाकिताहेत जीचेठायीं ती. कृ. कॄधा. विक्षेपअ. बंधनागार ह्म. बंदिखाना. आ. स्त्री.

कारिका करणंकारिका, विवर

णअथवा तें कर्म किंवा कौशल्य जें ती. कृ. डुकृञ्धा. करण अ. नरकपीडा. २ वृत्ति. ३ उदीण. ४ शिल्प. ५ कृति. आ. स्त्री.

कारीषं करीषाणांसुष्कगोमयानां समूहः कारीषं, शुष्क गोमयांचा जो समूह तें. त. गवऱ्यांचा समुदाय ह्म. ढीग. अ. न.

कारुः करोतीतिकारुः, शिल्पादि करतो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करण अ. रंगारी, चितारी इत्यादिक. उ. पु.

कारुणिकः करुणाशीलमस्य कारुणिकः, करुणा आहे शील ह्म. स्वभाव जाचा तो. त. दयालु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कारुण्यं करुणः करुणावान्तस्यभावः कारुण्यं, करुणावान् जो त्याचा जो भाव तें कारुण्य. त. दया. अ. न.

कारोत्तरः कारोत्तमः कारेणक्रिययाउत्तरः कारोत्तरः, स्त्र क्रियेंकरून जो उत्तर ह्म. श्रेष्ठ तो. मद्यावरची निवळी. अ. पु.

कार्तांतिकः कृतांतंवक्तिकार्तांतिकः, सिद्धांत सांगतो जो तो. त. जोशी. अ. पु.

कार्तिकिकः कार्तिकीअमास्यास्तीतिकार्तिकिकः, कार्तिकी अमावास्या आहे ज्यास तो. त. कार्तिकमास. अ. पु.

कार्तिकः कृत्तिकायुक्तापौर्णमासीयत्रास्तिसकार्तिकः, कृत्तिका नक्षत्र युक्त पौर्णिमा आहे ज्याचे ठायीं तो. त. कार्तिकमास. अ. पु.

कार्तिकेयः कृत्तिकानामपत्यं कार्तिकेयः, कृत्तिकांचें जें अपत्य तो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

कार्पासं कर्पस्यविकारः कार्पासं, कर्प ह्म. कापूस त्याचा जो विकार तें. त. कापसा पासून उत्पन्न झालेलें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कार्पासी करोतिक्रियतेवाकार्पासी, अवश्य उत्पन्न कारिजे त्ये जी ती. कृ. डुकृञ्धा. करण अ. कापशीण. ई. स्त्री.

कार्मः कर्मशीलमस्यकार्मः, कर्म करण आहे स्वभाव जाचा तो. सदा सर्व काल कार्यी

विषयीं जो प्रवृत्त तो. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

कार्मणं कर्मैवकार्मणं, औषध्यादिकांचें मूलकर्म ह्म. आद्य कर्म करण. न. मूलभूत जें कर्म तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कार्मुकं कर्मणेप्रभवतिकार्मुकं, युद्धकर्मा कारणें समर्थ होतें जें तें. न. धनुष्य. अ. न.

कार्श्यः कार्ष्यः कृशतिकृषतीतिवाकार्श्यः कार्ष्योवा, कृश करितो अथवा आकर्षण अथवा विलेखन करितो जो तो. कृ. कृश धा. तनूकरणअ. २ कृषधा. आकर्षणादिअ. सायल्याचें झाड. अ. पु. २ कृशत्व. अ. न.

कार्षक: विग्रहादि सर्व कर्षक श ब्दाप्रमाणें.

कार्षापण: कर्षस्यायंकार्षः, कार्षस्यापण: कार्षापण:, कर्ष ह्म. पंचगुंजात्मक वजनाचें नाणें तत्संबंधी जो तो कार्ष कार्षाचा जो- व्यवहारोपयुक्त रुप्याचा भाग तो. स. रुपया. को. सोळा पैशांस - कार्षापण ह्मणतात. अ. पु.

कार्षिक: कर्षस्यायंकार्षिक: कर्ष ह्म. शास्त्रीयमानाचा जो माष तत्संबंधी जो तो. न. एकरुपया. अ. पु.

काल: कल्यतेसंख्यायतइतिकाल:, गणिजेला जातो जो तो. कृ. कलधा. संख्यानअ. सर्व व्यवहारास प्रसिद्ध जो काल तो. १ यम. अ. पु. ३ नीलवर्ण, निळा. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

कालक: कलयतीति कालक:, चिन्हित करितो जो तो. कृ. कलधा. क्षेपअ. शरीरावरचें वळसें. अ. पु.

कालकंठक: कालेवर्षाकालेकंठोध्वनिर्यस्यकालकंठक:, वर्षाकालाचे ठायीं आहे मंजुस्वर शब्द ज्याचा तो. स. पक्षिविशेष. जास जलकाक असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कालकूटं कालमपिकूटयतीति कालकूटं, कालातें ही दग्ध करितें जें तें. कृ. कूटधा. दाहअ. विषविशेष. अ. पु. न.

कालखंडं कालंचतत्खंडंचकालखंडं, काल ह्म. कृष्णवर्ण असें जें दक्षिण भागींचें मांसखंड तें.

स. उजव्या कुशींतील मांसपिंडवि शेष. अ. न.

कालधर्मः कालस्यधर्मः कालधर्मः, कालाचाजोधर्म तो. स. मरण. अ. पु.

कालपृष्ठं कालोयमइव पृष्ठमस्य कालपृष्ठं, यमासारखा भयंकर आहे पृष्ठभाग जाचा तें. स. कर्णाचें धनुष्य. अ. न.

कालमेशिका कालंमिश्यतेकालमेशः सएवकालमेशिका, काळाप्रत स्पर्धा करिजेतो जो तो कालमेश तीच कालमेशिका. त. मंजिष्ठा नावाची औषधि. आ. स्त्री. ल. क्र.

कालमेशी. कालमेषी कालंकृष्णवर्णमेशतीति कालमेशी, कृष्णावर्णाप्रत तुच्छ करितेजी ती. कृ. मिशाधा. शब्दअ. बावचीचेंझाड. ई. स्त्री.

कालमेषिका कालंवर्णंमेषतीति कालमेषिका, कृष्णावर्णातें स्पर्धा करितेजी ती. कृ. मिषधा. स्पर्धा अ. मंजिष्ठानावाची औषधि. २ निगडी झा. तिधारे. काळें तेंडू असें म्हणतात ती. आ. स्त्री.

कालशेयं कलश्यांभवंकालशेयं, घटाचेठायीं उत्पन्न जें तें. न. घुसळलेलें दहीं. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कालसूत्रं कालान्यथोमयानिसूत्राणियस्मिन् तत् कालसूत्रं, लोखंडाचीं आहेत सूत्रें जाचेठायीं तो. स. नरकविशेष. अ. न.

कालस्कंधः कालःस्कंधोयस्यसः कालस्कंधः, कृष्णावर्ण आहे स्कंध जाचा तो. स. देभुरणीचा वृक्ष. २ तमालवृक्ष. अ. पु.

काला कालोवर्णोस्यास्तीति कल्यतइति कालयतीति वा काला, कृष्णावर्ण आहे जीचा किंवा क्षेपिजे त्येजी ती. अथवा संहार काळीं काळासारखी जी ती. त. २ कृ. कलधा. क्षेपअ. पाडलीचीवेल. २ नीली ३ तिधारें ४ काळें जिरें. ५ पार्वती. आ. स्त्री.

कालागुरु कालंचतदगुरुच कालागुरु, कृष्णावर्ण जो अगरु तो. स. कृष्णागुरु चंदनाचा वृक्ष. उ. न.

कालानुसार्यं अनुसार्यतेअनुसार्यं कालेन वस्तुना अनुसार्यं कालानुसार्यं, अनुसरण्यास

जें योग्य कालवस्तु नें अनुसार्य काळवस्तूशीं अनुसरण्यालाजें यो ग्य तें. त. सुधा. गतिअ. दगडफू ल. २शिलाजित. ३ काचामिकद्र व्यविशेष. अ. न.

कालायसं कालंच तदयश्च का लायसं, कृष्णवर्ण जें लोह तें. स लोखंड. अ. न.

कालिकः कालेन यौवनादिनानि हंत्तः कालिकः, यौवनादिकानें प राङ्मुख झाला जो तो. त. कालनिद्र त. अ. पु.

कालिका कालोवर्णोस्यस्याः का लिका, कृष्ण आहे वर्ण जीचा ती. त. देवताविशेष. २ मेघांचासमु दाय. आ. स्त्री.

कालिंदी कालंदस्येयंकालिंदी, कलिंदाची जी अपत्य स्त्री ती. त. यमुना नदी. ई. स्त्री.

कालिंदीभेदनः कालिंद्याः भे दनः कालिंदीभेदनः, कालिंदीचा जो भेदन हल भेदकर्ता तो. स. बलराम. अ. पु.

काली कालोवर्णोस्त्यस्याइति काली, कृष्ण आहे वर्ण जीचा ती. त. पार्वती. ई. स्त्री.

कालीयकं कालस्यवर्णस्येदंका लेरिदं वा कालीयकं, कृष्णवर्णसं बंधीं अथवा कालीसंबंधीं जें तें. त. शिलाजित. अ. न. २ दारुह ळद. अ. न.

कालेयं विग्रहादि सर्व कालीय कशब्दाप्रमाणें.

काल्यकः कल्येभवः काल्यः स एव काल्यकः, कल्याचेठायीं जो उत्पन्न तो काल्य तोच काल्यक. त. कचनावाची वनौषधि. अ. पु.

काल्यं कलयति चेष्टामिति कल्यं कल्यमेव काल्यं, चेष्टे तें करवितें जें तें कल्य तेंच काल्य. त. प्रातः काळ. अ. न.

कावचिकं कवचीनांसमूहः क वचिकं, कवचींचा जो समुदाय तो. त. कवच धारण करणाऱ्यां चा समुदाय. अ. न.

कावेरी कस्यजलस्यबेरंशरी रं कावेरी, जलशरीर संबंधीं जे ती. त. नदीविशेष. ई. स्त्री.

काव्यः कविमुमवश्यमावश्यातु महंतीति काव्यः, अवश्य आ

स्थान करण्यास जो योग्य तो. त. शुक्राचार्य. अ. पु.

काश: काशतइतिकाश:, प्रकाशित होतो जो तो. कृ. काशृधा. दीप्ति अ. मोळ ह्म. लवा. २ तृणविशेष. अ. पु. न.

काश्मरी काशतइतिकाश्मरी, प्रकाशमान होत्येजी ती. कृ. का शृधा. दीप्तिअ. शिवणीचेंझाड. ई. स्त्री.

काश्मीरं काश्मीरदेशेषुभवंका श्मीरं, काश्मीरदेशान्चेठायींजें भव ह्म. उत्पन्न तें. त. पुष्करना मक औषधीचें मूल. २ देशविशेष. अ. न.

काश्मीरजन्मा कशतीतिकश्मी र: सएवकाश्मीरस्तस्मिन्जन्म यस्यतत् काश्मीरजन्म, काश्मी रदेशाचेठायीं आहे उत्पत्तिजा चीतें. स. कुंकुम ह्म. केशर. न्. न.

काश्मर्य: काश्मरीशब्दोऽस्यास्य काश्मर्य:, काश्मरीशब्दआहेजा सतो. त. अर्थ काश्मीरशा. प्र. अ. पु.

काश्यपि: कश्यपस्यापत्यकाश्य पि:, कश्यपाचाजो पुत्र तो. त. अ रुणनामा सूर्याचा सारथि. इ. पु.

काश्यपी कश्यपस्येयंकाश्यपी, क श्यपाची ह्म. कश्यपसंबंधींजी श्री. त. पृथ्वी. ई. स्त्री.

काष्ठं कासतइतिकाष्ठं, दीप्तिम त होतें जें तें. कृ. कासृधा. दीप्ति अ. लांकूड. अ. न.

काष्ठकुद्दाल: काष्ठकुद्दाल: काष्ठस्यकुद्दाल: काष्ठकुद्दाल:, का ष्ठाचीजी मल निवारणार्थ केलेली कुदळ ती. स. कुडती. अ. पु.

काष्ठतट् काष्ठंतक्षतीति काष्ठत ट्, काष्ठ तासणाराजो तो. कृ. त क्षूधा. तनूकरणअ. सुतार. ष्. पु.

काष्ठांबुवाहिनी पुनःपुनः अं बुवहतीत्यंबुवाहिनी काष्ठमयी अंबुवाहिनी काष्ठांबुवाहिनी, वा रंवार जलवाहणारी जी काष्ठम यी ती. स. डोण ह्म. दारकी, पन्ह ळ इत्यादि. ई. स्त्री.

काष्ठा काशयतइतिकाष्ठा, प्रका शित होत्येजी ती. कृ. काशृधा. दी प्तिअ. दिशा. २ अठरानिमेषात्म ककाल. ३ उत्कर्ष. ४ स्थिति आ. स्त्री

काष्ठीला काष्ठिनाइल्यतइतिका ष्ठीला, काष्ठीनें प्रेरिलहोत्से किं वा नाशापावत्ये जी ती. क्त. इलधा. प्रेरणादि.अ. केळ. आ. स्त्री.

कासः कास्यतेअनेन कासतइ तिवाकासः, कुत्सित शब्द करि जेतोजेणें अथवा प्रकाशमान जोतो. क्त. कासृधा. शब्दकुत्सा दीप्तिअ. खोकला. २ लवा. अ. पु नपुंस.

कासमर्दः कासंमृद्नातीतिका समर्दः, कास ह्म. खोकला त्यातें नाश करितोजो तो. क्त. मृद्धा. क्षोदअ. शाकविशेष. २ गुल्मरो गाचा एक भेद. अ. पु.

कासरः केजलेआसरतीतिका सरः, पाण्यांतक्रीडा करितोजो तो. क्त. सृधा. गतिअ. वनमहिष. अ. पु.

कासारः कासतइतिकासारः, जलानें प्रकाशमान ह्म. शोभणा रें जें तें. क्त. कासृधा. दीप्तिअ. त ळें. अ. पु.

किंकिरविः विग्रहादसर्वकि किरिवरा. प्र. इ. स्त्री.

किंकिदीविः विग्रहादकिंकिदि वशी. प्र. इ. स्त्री.

किंकीदिविः किंकीदिवः किंकी इतिकिंकिइतिदीव्यतिवाशोतेइति किंकिदिविः, कीकी अथवा किंकि यापकारेंककून शब्द करितोजो तो. क्त. दिवुधा. क्रीडादिअ. पक्षि विशेषजासचाष ह्मणतात तो. इ. पु. २ इ. पु.

किंकीदिवः विग्रहादकिंकिदिव शब्दाप्र.

किंकीदिवी विग्रहादसर्वकिंकि दिविशब्दाप्र. ई. स्त्री.

किं कवतेकवनंवाकिं, शब्दवितर्कक रणें किंवाभाषण अथवा निंदनजें तें. क्त. कुधा. शब्दअ. विकल्प. २ प्रश्न ३ निंदाद्यार्थीअ. किमिंदुःकिंपर्भ.

किंकरः किंचित्करोतीतिकिंकरः, किंचित्कार्य करितोजो तो. क्त. कृ धा. करणअ. चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

किंकिणी किंकणी किंचि त्क्विणंकरोतीतिकिंकिणिः किं किणी, कांहीसा शब्द करणारी जी ती. क्त. कणधा. करणअ. अल्पमंकुक

शब्द करणारी घागरी. इ. २ई. स्त्री.

किंचित् किंचचिज्ञानयोः समाहारः किंचित्, किं आणि चित् त्यांचा जो समाहार तो. स. अल्पार्थक अव्य. उ. किंचिद्लाघ्रथक्रिया.

किंचिलिकः किंचुलुकः किंचित् चुलुंपतीति किंचिलिकः, किंचिलुको वा, यत्किंचिज्जलसंचारी जो तो. कृ. चुलुंपधा. संचार अ. जलचरविशेष. जास गांडू गांडा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

किंजल्कः किंनिज्जलतीति किंजल्कः, यत्किंचित् आपल्याहून इतर गंधाचें निवारण करितो जो तो. कृ. जलधा. अपवारण अ. केसर ह्म. फुलांतील बारीक रज. अकारांत. पु.

किटिः केटतीति किटिः, मुसंडीनें गमन करितो अथवा त्रास करितो जो तो. कृ. किटधा. गत्यादिक अ. डुकर. इ. पु.

किट्टं केटतीति किट्टं, अर्थादि पूर्वीचा शब्दाप्र. कानांतील मळ. अ. पु.

किणः कणतीति किणः, अथवा शब्द करितो जो तो. कृ. कणधा. गत्यादि अ. व्रणापासून झालेली माव. २ मांसग्रंथिविशेष ह्म. रवोरें वगैरेच्याद् डाच्या घर्षणानें हातास पडलेला घट्टा. अ. पु.

किणिही किणिनो व्रणान् जिहीतेइति किणिही, व्रणाप्रत गमन करिते ह्म. तन्नाशोपयोगी जीती. कृ. ओहाङ्धा. गति अ. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

किण्वं किण्यतेइति किण्वं, शब्द करितें जें तें. कृ. किण्धा. शब्द अ. तंडुलादिकृत सुराबीज. अ. न.

कितवः कितवाः संत्यस्येति कितवः, कयनं कितं ज्ञानं त द्वायन्ति वा कितवः, धूर्त आहेत सहाय जास तो अथवा तें शोषण करितो जो तो. त. २ कृ. किधा. ज्ञान अ. ओवैधा. शोष अ. द्यूत खेळणारा, सोकटीबाज. २ धुतरा नावाची वनौषधी. अ. पु.

किन्नरः कुत्सितो नरः किन्नरः, कुत्सित जो नर तो. स. देवयोनिविशेष. जाचें तोंड घोड्यासारखें

असूच सर्व आकृति मनुष्यासार खी असत्ये ह्मणूनच यांस किन्नर ह्मणतात तो· अ· पु·

किन्नरेशः किन्नराणामीशः किन्नरेशः, किन्नरांचा जो स्वामी तो· स· कुबेर· अ· पु·

किमु कानंकिमु, विकल्पार्थाविषयी शब्द करितें ह्म· तद्बोधकारीजें तें· कृ· कैधा· शब्दअ· विकल्पार्थी अव्य· उ· गृहंकिमुवनंगतः

किमुत किमूत किम्चदुतंचऊतंचवा किमुत, प्रश्न पूर्वक विकल्पादि करणा जें तें· स· उ· किमुतलंशिवोब्रह्मा· अव्य·

किंपचः कुत्सितंपचतीतिकिंपचः कुत्सित पाक करितो जो तो· कृ· डुपचषृथा· पाक अ· कृपण· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

किंपचानः विग्रहादिसर्वकिंपच शब्दाप्रमाणें·

किंपुरुषः कुत्सितः पुरुषः किंपुरुषः, कुत्सित जो पुरुष तो· अर्थादि सर्व किन्नर शब्दाप्रमाणें·

किंवदंती किंवदंतिः किंवदंतीतिकिंवदंती, विकल्पितार्थानें सुचवित्ये जी ती· कृ· वद्धा· व्यक्तवाणीअ· लोकवार्ता· इ· ई· स्त्री

किरः किरतिविक्षिपतीतिकिरः, विरवलउडविणारा जो तो· कृ· कृधा· विक्षेपअ· डुकर· अ· पु·

किरणः कीर्यतइतिकिरणः, विक्षेप ह्म· प्रसार पावतो जो तो· कृ· कृधा विक्षेपअ· चंद्रसूर्यादिकांचा प्रसार पावणारा तेजोविशेष· अ· पु·

किरातः किरतीतिकिरः अततीत्यतः किरश्चासावतश्चकिरातः, बाणवृष्टि करणारा असा जो सतत गमन करितो तो· स· अरण्यांत संचार करणारा भिल्ल· अ· पु·

किराततिक्तः किरातदेशः अस्तिअस्येतिकिरातः किरातश्चासौतिक्तश्चकिराततिक्तः, किरातदेश आहे जन्म भूमि ज्याची तो· किरात किरात असा जो तिक्त ह्म· कडू तो· स· किराईतनावाची वनोषधी· अ· पु·

किरिः विग्रहादिसर्वकिरशब्दाप्रमाणें· इ· पु·

किरीटं किरत्यनेनकिरीटं, तेजः

प्रसार होतोहे जेणें करून तें. इ त्यादि किर शब्दा प्रमाणें मुकुट. अ. पु.न.

किर्मीर: किरतिचमत्कारमिति किर्मीर:, चमत्कारातें विस्तृत करितो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेप अ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु.न. आ.स्त्री

किल किलतीतिकिल, वार्ताद्यर्थी शुद्धरूपानें राहतो जो तो. कृ. कि लधा. श्वैत्य अ. वार्ता. २ संभावना उ. जघानकंसंकिलवासुदेव: २ गुरून्किलातिशेतेशिष्य: अव्य.

किलकिंचितं किलकिंच: हर्षा द्रुद्गनगीनादिमिश्रशब्द: संजातो स्यस्येतिकिलकिंचितं, हर्षानें गायनाचा शब्दमिश्रित आहे श ब्द ज्याचातें. त. हर्षानें गायनादि मिश्रबोलणें अशाप्रकारचा जो भा व तो. अ. नं.

किलासं किलतीतिकिलं किलेन श्वैत्येन असतीतिकिलासं, श्वेत तें करून विद्यमान जें तें. कृ. अ सधा. सत्तादि अ. श्वेतकुष्ठशिबें इत्यादि. अ. न.

किलासी किलासमस्यास्तीति किलासी, श्वेतकुष्ठ आहे जास तो. त. श्वेतकुष्ठी. इन्. पु.न.ई.स्त्री

किलिंजक: किल्यतेनेनकिलि र्वेणु: किलेजात: किलिंजक:, वेणू पासून झाला जो तो. कृ. जनीधा. उत्पत्तिअ. वेळूचा करंडा, तट्यावगे रे. अ. पु.

किल्बिषं केलयतिक्रीडयतिविष येष्विति किल्बिषं. विषयांचाठायीं खेळवितें जें तें. कृ. किलधा. क्षेप अ. पाप. २ अपराध. ३ रोग. अ.न.

किंशुक: किंचित्शुकइवकिंशुक:, किंचित् शुकासारखा ह्म. शुकमुखस दृशपुष्पवान् जो तो. स. पळसा चा वृक्ष. अ. पु.

किशोर: कशतीतिकिशोर:, हिं सा करितो जो तो. कृ. कशधा. हिं साअ. शिंगरूं. २ बालक. अ. पु.

किष्कु: कायत्यनेनकिष्कु:, मो जिजेतें जेणें तो. कृ. कैधा. शब्द अ. एक हात. २ वितस्ति ह्म. वीत. को. प्रकोष्ठ. उ. पु.

किसलयं किंचित्सलतीतिकि सलयं, यत्किंचित् शोभतो जो तो. कृ. षलधा. गतिअ. पल्लव. अ. न.

कीकसं कसतीतिकीकसं. शरीरामध्यें राहतें जें तें. कृ. कसधा. गत्यादिअ. अस्थि.अ.न.

कीचक: चीकतिशब्दायतेइति-कीचक:, शब्द करितो जो तो. कृ. चीकधा. आमर्षणअ. वायूनें भरून शब्द करणारा वेळू. अ. पु.

कीनाश: क्लिश्यतिक्लिश्यतेवाकीनाश:, पीडा पावतो अथवा पाविजेतो जो तो. कृ. क्लिशूधा. विबाधनअ. २ क्लिशधा. उपतापअ. यम. अ. पु. २ क्षुद्र. ३ कृपण. ४ कृषिकर्म करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कीर: कीतिईरयतीतिकीर:, कीयाप्रकारेंकरून शब्द करणाराजो तो. कृ. ईरधा. प्रेरण अ. राघू. अ. पु.

कीर्ति: कीर्त्यतइतिकीर्ति:, गुणातिशयानें वर्णन करित्ये जी ती. कृ. कृतधा. संशब्दनअ. यश. इ. स्त्री.

कील: कीलयतीतिकील्यतेवाकील:, रोधन अथवा बंधन करितो जो तो. अथवा स्तंभन करिजेतो जो तो. कृ. कीलधा. बंधनअ. लोहमय शंकु. खिळा. २ कफणी, कोपर. ३ स्तंब, खांब. अ. पु.

कीलक: कील्यतेस्मिन्कीलक: बंधन करिजेतें याचेठायीं तो. कृ. किलधा. बंधनअ. गाई वगैरे पशुबांधण्या करितां पुरलेले मेढ. अ. पु.

कीलालं कीलांज्वालामलतिवारयतीतिकीलालं, ज्वालानिवारक जें तें. कीलेनप्रतिबंधेन अलतीतिवाकीलालं, प्रतिबंधानें स्तब्ध होतें जें तें. कृ. अलधा. भूषणअ. उदक. २ रक्त. अ. न.

कीलित: कील्यतेस्मकीलित:, बंधन करिजेतो जो तो. कृ. कीलधा. बंधअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कीश: कीइतिशब्दंईष्टेकीश:, कीयाप्रकारेंकरून शब्द करणारा जो तो. कृ. ईशधा. ऐश्वर्यअ. वानर. अ. पु.

कीशपर्णी कीशलोमतुल्यानिपर्णानियस्या: साकीशपर्णी, वानर लोम तुल्यस. लोमवत्पर्णें आहेतजीचींती. स. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

कीलासी केलनंकिला साअस्यस्येतिकिलं तेन किलेन असतीतिकिलासं तदस्यास्तीतिकीलासी, श्वेतरूप जी ती किला ती आहे

जास तें किल स्थानें शोभणारें जें तें किलास तें आहे ज्यास तो किलासी. त्रि. अ. कुष्ठरोगीविं. इ. न.

कु: कुवतेसाकुः, कुंदेत्याक्रमणकाळीं आक्रोश शब्द करितो जी ती. किंवा पापकुत्सा ईषदर्थ त्यांविषयीं शब्द करितें स्म. तदर्थप्रतिपादनाविषयीं जागरूक जें तें. कु. कुङ्‌धा. शब्दअ. पृथ्वी. उ. स्त्री. २पाप. ३ निंदा. ४ किंचित्‌त्याअर्थी अव्य. उ. कुकर्म. २कापथ. ३ कवोष्ण. अव्य.

कुकुरः कर्कुरः कोकतेइतिकुकुरोस्त्यस्येतिवा कुकुरः श्वापदादिकांचें ग्रहण करितो अथवा कुकुनामा रोगविशेष आहे जास तो. कु. कुकधा. आदानअ. २ न. कुत्रा. अ. पु. रोगानें हातसडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंकुदः कूकुदः कोकतेददाती तिकवनवाकुः कुवं: कुभूः कीर्तिस्तांददातीति कुकुदः, अलंकृत कन्यादान करितो किंवा कवचाची आभूमि अथवा कीर्तितें देतो जो तो. कु. कुकधा. आदान अ. २ डुदाञ्धा. दानअ. सत्कारपूर्वक वरास अलंकृत कन्यादान करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुकूलं कोः भूमेः कूलं कुकूलं, भूमीचें जें कुल स्म. खळगा तें. स. शंकूनी व्याप्त खळगा. अ. न. २कोंड्याचा विस्तव. अ. पु.

कुक्कुटः कुटतीति कुटः कोः कूटः कुक्कुटः, पृथ्वीसंबंधीं जो कूट स्म. कुटिलगमन करणारा तो. स. कोंबडा. अ. पु.

कुक्कुभः कुक्कुशब्दं भाषतेइतिकुक्कुभः, कुक्कु याप्रकारें करून भाषण करितो जो तो. कु. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. रानकोंबडा. अ. पु.

कुक्कुरः विग्रहादि कुकुरशब्दाप्रमाणें. विशेषार्थ कंठीवन नामाची वनौषधी. अ. न. २कुत्रा. अ. पु.

कुक्षिः कुष्यतेनिष्कास्यतेमलोस्मादितिकुक्षिः, मलनिष्कासन करिजेतो जापासून तो. कु. कुषधा. निष्कर्षअ. जठर. २कूस. इ. पु.

कुक्षिंभरिः कुक्षिंबिभर्तीतिकुक्षिंभरिः, स्वकीय उदर भरण

कारितोजोतो. कृ. डुभृञ्धारणपोषणयोःधा
रणादिअ. आपलें पोटभरणा
स. वि. इ. पु. स्त्री. न.

कुंकुमं कुम्कुमितिशब्दोस्त्यस्मि
न्कुंकुमं, कुम्कुम् याप्रकारचा
शब्द आहे वाचकत्वानें ज्याचेठा
यीं तें. त. पिंजर. २केशर. अ. न.

कुचः कोचतीतिकुचः, संकुचि
त होतो जो तो. कृ. कुचधा. संको
चअ. स्तन. अ. पु.

कुचंदनं निर्गंधत्वात्कुत्सितंचं
दनंकुचंदनं, गंधरहित आहे म्ह
णून कुत्सित जें चंदन तें. स. र
क्तचंदन. अ. न.

कुचरः कुत्सितंचरतीतिकुच
रः, कुत्सित चरण करितोजो
तो. कृ. चरधा. गतिअ. दुसऱ्या
चे दोषकथन करणारा. वि.अ.
पु. न. आ. स्त्री.

कुचाग्रं कुचस्य अग्रंकुचाग्रं, स्त
नाचें जें अग्रम्ह. शेवट तें. स.
स्तनाची बोंडी. अ. न.

कुजः कोर्जातः कुजः, पृथ्वी
पासून जो जातम्ह. उत्पन्न तो.
कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मंग
ळनामाचा ग्रह. अ. पु.

कुंचितं कुंचतिस्मकुंचितं, कौ
टिल्यपावतें झालें जें तें. कृ. कुंच
धा. कौटिल्यअ. वांकडा. २आकुं
चित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंजः कौजायतेइतिकुंजः। भूमी
चेठायीं होतो जो तो. कृ. जनीधा.
प्रादुर्भावअ. वेलींनीं आच्छादन
केलेला भूमीचा प्रदेश. अ. पु. न.
को. हत्तीचा दांत ह्नवटी.

कुंजरः कुंजोस्त्यस्यकुंजरः, प्रश
स्तआहे हनू किंवा दंत ज्यास तो.
त. हत्ती. उत्तरपद असेल तरश्रे
ष्ठाचा वाचक. अ. पु.

कुंजराशनः कुंजरेणाश्यतइ
तिकुंजराशनः, हस्तीनें भक्षिजे
तोजो तो. कृ. अशधा. भोजनअ.
पिंपळाचें झाड. अ. पु.

कुंजलं कुत्सितंजलंकुंजलं, निं
द्य असें जें उदक तें. स. कांजी.
अ. न.

कुटः कुटतीतिकुटः कौटिल्यपा
वणारा जो तो. कृ. कुटधा. कौटि
ल्यअ. झाड. २ तांब्या. अ. पु.

कुटकं विग्रहादिपालर्यपर्यंतकु

दश. प्र. नांगराचा फाळ. अ. न.

कुटंगकः कुटतीतिकुट् कुट्अं गमस्यकुटंगकः, कौटिल्य पाव णारें आहे अंग ज्या प्रदेशाचें तो. स. वृक्ष आणि वल्ली ह्यांचें अरण्य. अ. पु.

कुटजः कुटेशृंगेजायतेस्मकुट जः, पर्वताच्या शृंगाचे ठायीं उ त्पन्न होता झाला जो तो. कु. ज नीधा. प्रादुर्भाव अ. कुड्याचा वृ क्ष. अ. पु.

कुटन्नटः कुटन्वक्रीभवःअटत तीतिकुटन्नकः, वांकडा होत्सा ता नाचतो जो तो. कु. नटधा. अ वस्पंदन अ. दिंढ्याचें झाड. २ जल मुस्ता. अ. पु.

कुटरः कुठरः विग्रहादिधात्व र्थपर्यंत कुटश. प्र. जा खांबास रवि ज्या. मंथन दंड बांधितात तो. अ. पु.

कुटिलं कुटिलातिकुटिलं, कौटि ल्य पावतें जें तें. कु. लाधा. आदा न अ. वांकडा. वि. अ. पु. न. अ. स्त्रीलिं.

कुटिः कुटी कुटतिकुटलीभव तीतिकुटिः, कुटिल होत्ये अथवा दंड किंवा प्रतपन करित्ये जी ती. कु. कुटधा. कौटिल्य अ. सभागृह. २ माजघर. ई. स्त्री.

कुटुंबव्यापृतः कुटुंबेव्याप्रिय तेकुटुंबव्यापृतः, कुटुंब पोषणा विषयीं व्यापार करितो जो तो. कु. पृङ्धा. व्यायाम अ. कुटुंब पोष णाचे व्यापारा विषयीं आसक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुटुंबिनी कुटुंबमस्यास्तीति कुटुंबिनी, पोष्यवर्ग आहे जीस ती त. पतिपुत्रादिकें करून युक्त जी बायको ती. ई. स्त्री.

कुट्टनी कुट्टयतीतिकुट्टनी, निं द्यकर्म करित्ये जी ती. कु. कुट्टधा. कुत्सा अ. परस्त्रीला परकीयपु रुषाची योजना करून देणारी बा यको. ई. स्त्री.

कुट्टमितं कुट्टनंकुट्टं कुट्टनानि मितंकुट्टमितं, कुत्सन ज्या. कौ टिल्य जें तें कुट्ट कुट्टानें जें संपा दित तें. त. स्त्रव असतां दुःखा विर्भाव करून दाखविणें. अ. न.

कुठारः कुठारी कुठप्रतिघाते

आरोगतिर्यस्य अस्याःवाकुठारी, गतिप्रतिघाताविषयीं आहे गति जाची तो. स. कुन्हाड. अ. पु. २ ई. स्त्रीलिं.

कुठेरकः कुंठतीतिकुठेरकः, रोगा चा प्रतिघात करितोजो तो. कृ. कुंठिधा. आलस्यप्रतिघातादिअ. आजवळहा. बाबरीनावाचीवनौषधि. अ. पु.

कुडंगकः कुंडतेइतिकुडू कुडंगमंस्य कुडंगकः, संताप करणारें आहे अंगहा प्रदेश जाचा तो. स. इक्षलता त्यांचें अरण्य. अ. पु.

कुडपः कुडवः कुड्यतइतिकुडवः, ताम्रादिकांचे पट्टीनें वेष्टिजेतोजोतो. कृ. कुडिधा. वेष्टनादिकअ. पावशेर. अ. पु.

कुड्मलः कुल्यतिकुटतिवांकुड्मलः, छेदिजेतो किंवावक्र होतोजोतो. कृ. कुटधा. छेदनअ. यांत किंचितउमललेली कळी अ. पु. न.

कुड्यं कुड्यतइतिकुड्यं, वेष्टिजेतें जेंतें. कृ. कुडिधा. वेष्टनादिअ. भिंत. अ. न.

कुणपः कुणतीतिकुणपः, निंद्य होतोजो तो. कृ. कुणधा. शब्दअ. प्रेत. २ दुर्गंधिजें प्रेत तें. अ. पु.

कुणिः कुणतीतिकुणिः, विस्तार द्वारा आनंद करितोजो तो. अथवा करपद्दतोजोतो. कृ. कुणधा. शब्दादि अ. नांदरुखीचें झाड. २ रोगानें हात कुजलेला. इ. पु.

कुंठः कुंठतीतिकुंठः, आलस्य करितो जो तो. कृ. कुंठिधा. गतिप्रतिघात अ. काम करण्यास आळशी आणि मूर्ख अथवा मंद. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुंडः कुडनेकुलमनेनेकुंडयतीतिवाकुंडः, दग्ध करिजेतें कुल जेणें तो. अथवा अन्नादि रक्षण करणारें जें तें. कृ. कुडिधा. दाहादिकअ. मुख्य भ्रतारा जीवंत असतां जार पुरुषापासून झालेला पुत्र. २ स्थाली. अ. पु.

कुंडलं कुंडतेइतिकुंडलं, कर्णाला शोभा देतें जें तें. कृ. कुडिधा. दाहअ. पुरुषाचे कर्णाचें भूषण. अ. न.

कुंडी कुणतीतिकुंडी, पित्याला वैमनस्य करितेजें अथवा उदकामें शोभते जी ती. कृ. कुणधा. शब्दउपकरणाहेअ. भ्रतारा जीवंत असतां जारापासून झालेला पुत्र

२ जलपात्रविशेष ह्म. डोणा. ई. स्त्री.

कुतपः कुत्सितंतपतीतिकुतपः, कुत्सित तापणारा दिवसाचा आठवा भाग अथवा तपश्चर्येस साधन जो तो. कृ. तपधा. संतापअ. दिवसाच्या पंधरा मुहूर्तांतील आठवा मुहूर्त. अ. पु. न. २ मृगाचे लोकरीचें वस्त्र. अ. पु.

कुतुकं कुतूंकायतीतिकुतुकं, कुतू ह्म. चर्मपात्र त्याप्रत शब्द करितें ह्म. अचेतनाला आल्हाद कारीजें तें. कृ. कैधा. शब्दअ. कौतुक. अ. न.

कुतुपः अल्पाकुतूः कुतुपः, अल्प जें स्नेहपात्र तें: तेल तूप वगैरे ठेवण्याचें लहान चर्मपात्र. अ. पु.

कुतूः कुत्सितंतन्यतेइतिकुतूः, कुत्सित जेसें होय तैसें द्रवपदार्थोपयोगी होइजेस्से जी ती. कृ. तनुधा. विस्तारअ. तेल तूप ठेवण्याचा बुधला. ऊ. स्त्री.

कुतूहलं कुतूंचर्मनिर्मितस्नेहपात्रंहलतीतिकुतूहलं, स्नेहपात्रातें लेखन कारी जें तें. कृ. हलधा. विलेखनअ. कौतुक. अ. न.

कुत्सा कुत्स्यतेइतिकुत्सा, निंदिन करित्ये जी ती. कृ. कुत्सधा. अवक्षेपणअ. निंदा. आ. स्त्री.

कुत्सितः कुत्सितंशलतइतिकुत्सितः, कुत्सित जैसें होय तैसें चलन पावतो जो तो. कृ. शलधा. चलनअ. अधम, निकृष्ट, निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुथः कुंथत्यशोभांइतिकुथ्यतीतिवाकुथः, अशोभा नाश करणारा अशुभ नाशक ह्म. पवित्र करितो जो तो. कृ. कुंथिधा. हिंसाअ. कुथधा. पूतिभावअ. हत्तीच्या पाठीवरचें आस्तरण. २ दर्भ. अ. पु.

कुथा कुथ्यतीतिकुथा, पवित्र करित्ये जी ती. कृ. कुथधा. पूतिभावअ. हत्तीच्या पाठीवरचें आस्तरण. आ. स्त्री.

कुद्दालः कुमुद्दालयतीतिकुद्दालः पृथ्वीचें विदारण करितो जो तो. कृ. दलधा. विदारणअ. कांचनीचें झाड. अ. पु.

कुद्रवः कौतिकवतेवाकोः द्रवतीतिद्रवः कोश्चासोद्रवश्चकुंद्रवः, शब्द करीअसाजोगमनकर्तातो.स.हवीकता

वाचें धान्य. अ. पु.

कुनदी कौनदतीतिकुनदी, पृथ्वी चेंठायीं नाद्य करिस्ते ह्म. धातूस धें आपल्यास श्रेष्ठ मानित्ये जी ती. कु. नदधा. अवस्यंदनअ. ने पाळदेशांतील मनः शीला ह्म. मनःशीळ. ई. स्त्री.

कुनाशकः कुनाशयतीतिकुनाशः, कुनाशएवकुनाशकः, कुत्सित जेसें होय तैसें रोग नाशकरितो जो तो कुनाश तोच कुनाशक. त. धमासा नावाची वनौषधि अ. पु.

कुंतः कुंशरीरंउनत्तीति कुंतः, शरीरातें पीडा करणारा जो तो. कु. उंदीधा. क्लेदनअ. शस्त्रविशेष. जास भाला असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कुंतलः कुंतंकुंताकारंलातीति कुंतलः, कुंत ह्म. भाल्याचा जो आकार त्यातें ग्रहण करणारा जो तो. कु. लाधा. आदानअ. मस्तकाचा केश. अ. पु.

कुंदं कुंभुवंदारयतीतिकुंदं उनत्तीतिवा कुंदं, भूमीतें विदारणकरितें ह्म. तें जेथें लागावें तेथें पाळें जाऊन त्यास कोंब फुटून भू विदारितें जें तें. अथवा क्लिन्न करितो जो तो. कु. दृधा. विदारणअ. २ उंदीधा. क्लेदनअ. कुंद नावाचें एक फुलझाड. २ पालकीपोई शाक वास्तुक ह्मणजे — काकाराओषधि. अ. पु. न. को. विष्णुनामादेव. निधि. चाक. भ्रम.

कुंदुः विग्रहादिकुंदरूशब्दाप्रमाणें. अर्थ कुंद शब्दाचा २ उ. पु.

कुंदरः कुंदरुः कुं भूमिंउनत्तीतिवाकुंदरुः, पृथ्वीतें आर्द्र करितो जो तो. कु. उंदीधा. क्लेदनअ. अर्थ कुंद शब्दाचा दुसरा. अकारांत. पु.

कुंदरुकी कुंदरुरिवप्रतिकृतिःकुंदरुकी, कुंदरु प्रमाणें जी प्रतिकृति ह्म. प्रतिमाजी ती. त. सालईचा ह्रस्व. ई. स्त्री.

कुपिंदः कुप्यतीतिकुपिंदः, क्रुद्ध होतो ह्म. कोपिष्ठ स्वभावाचा असतो जो तो. कु. कुपधा. क्रोधअ. वस्त्रनिर्माण करणारा जास कोष्टी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कुपूय: कुत्सितंपूयतेकुपूयः कुत्सित विशीर्णहोतो जो तो. कु. पूयिधा. विशरणादिअ. अधम, निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुप्यं कुप्यतेइतिकुप्यं, रक्षण करिजेनें जें तें. कु. गुपूधा. रक्षण अ. सोनें रुपें खेरीज करून मत्ते क ताम्रादि धातूचें नाव. अ. न.

कुब्ज: कौउब्जतीतिकुब्जः, पृथ्वीचेठायीं दीनत्वानें आर्जव करितो जो तो. कु. उब्जधा. आर्जवअ. कुबडा. अ. पु.

कुमार: कुत्सितोमारोयस्य कुंमारयतीतिवाकुमारः, कुत्सित ह्म. तिरस्कृत आहे मार ह्म. मदन जो तो आचा तो. अथवा भूमी प्रत मदनाप्रमाणें आचारकर णारा तो. स. २ सनाधा. आचार अ. कार्तिक स्वामी. २ बालक ह्म. नाटकांतील युवराजा. अ. पु.

कुमारक: कुमारयतीतिकुमारः कुमारइवकुमारकः, कुमार ह्म. फारदिवस तरुणा मारखाअ सतो जो तो. कु. कुमारधा. क्रीडाअ. सना. २ त. वाय वर्णाचें झाड. अ. पु.

कुमारी कुत्सितोमारोयस्याः सा कुमारी, निंदित आहे मदन व मार ह्म. मरण स्थिती जीची ती. स. कन्या. २ कांटे शेवती अथवा शेवती गुलाब. ई. स्त्री.

कुमुद: कुंमोदयतीतिकौमोदतेइतिवाकुमुदः, पृथ्वीतें हर्षित करितो जो तो. किंवा हर्षित होतें जें तें. कु. मुदधा. हर्षअ. नैर्ऋत्य दिशेचा हत्ती. अ. पु. २ श. प्म जो कमल विशेष ह्म. कापूस कमल. अ. न.

कुमुदबांधव: कुमुदानांबांधवः कुमुदबांधवः, कुमुदें ह्म. कैरवें त्यांचा जो बांधव ह्म. विकास कर्ता तो स. चंद्र. अ. पु.

कुमुदिका कौमोदतेइतिकुमुदः, कुमुदएवकुमुदिका, पृथ्वीचेठायीं हर्ष पावतो जो तो कुमुद तीच कुमुदिका. त. कायफळ ह्म. कुंभ्या नावाची वनौषधि. आ. स्त्री.

कुमुदिनी कुमुदान्यत्रसंतीति कुमुदिनी, कुमुदें आहेत जीचे ठायीं ती. त. पांढरी कमळीण जा जागेंत कुमुदें आहेत अशी -

जागा. ई. स्त्री.

कुमुद्वती कुमुदान्यत्रसंतीतिकुमुद्वती, कुमुदें ह्म. कैरवें आहेत जीचेठायीं ती. त. अर्थादि कुमुदिनीशब्दाप्रमाणें.

कुमुद्वान् कुमुदानिसंत्यचेतिकुमुद्वान्, कुमुदें आहेत ज्याचेठायीं तो. त. पुष्कळ कुमुदें आहेत ती जागा वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

कुबेरः कुत्सितंबेरंशरीरमस्येति कुबेरः, कुत्सित आहे शरीर ज्याचें तो. स. देवांचा एक धनाध्यक्ष अ. पु.

कुबेराक्षी कुबेरस्येव अक्षिर्यस्याः साकुबेराक्षी, कुबेराच्या अक्षीसारखें आहे अक्षी जीचें ती. स. कृष्णानंता नावाची वनौषधि. ई. स्त्री.

कुंबा कुंब्यतेऽनयाकुंबा, आच्छादन करिजेतें जीणें ती. कृ. कुबि धा. आच्छादन अ. याग भूमीचेठायीं अंत्यजादिकांचें दर्शन न व्हावें ह्मणून केलेलें कुंपण. अथवा वेष्टन. आ. स्त्री.

कुंभः कुंभुवंउंभतीतिकुंभः, कमुदकंउंभतीतिवाकुंभः, भूमीनें पूरण ह्म. व्याप्त करणारा अथवा उदकानें पूरण करितो जो तो. कृ. उंभधा. पूरण अ. गुग्गुल वृक्ष. अ. न. २ घट. ३ हत्तीचें गंडस्थळ. ४ कुंभरास. अ. पु.

कुंभकारः कुंभंकरोतीतिकुंभकारः, कुंभातें करणारा जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करण अ. कुंभार. अ. पु.

कुंभसंभवः कुंभात्संभवोयस्यसः कुंभसंभवः, कुंभापासून आहे संभव ह्म. उत्पत्ति ज्याची तो. स. अगस्ति ऋषि. अ. पु.

कुंभिका कुंभोस्त्यस्याः कुंभिका, कुंभ ह्म. कुंभाकृती फल आहे जीस ती. त. जलकुंभी. आ. स्त्री.

कुंभी कुंभीवकुंभी, कुंभी ह्म. हत्तीचें गंडस्थल तत्सदृश फलवतीप्रमाणें जी ती. स. कायफळ ह्म. कुंभ्याचें झाड. ई. स्त्री.

कुंभीरः कुंभिनंहस्तिनमीरयतीतिकुंभीरः, हत्तीप्रत प्रेरित करितो किंवा कांपावितो जो तो. कृ. ईर धा. गतिकंपन अ. सुसर नावाचा जलचर विशेष. अ. पु.

कुरंगः कौरंगतेइतिकुरंगः, पृथ्वी

चेठायीं विलक्षण गतीनें गमन-करणारा जो तो. कु. रगिधा. गतिअ. हरिण. अ. पु.

कुरंटक: रुंटतीतिरुंटक:, कुत्सितोरुंटक: कुरंटक:, इतरांच्या पीत वर्णाचें स्तेय करितो ह्म. त्यापेक्षां पीत वर्ण विशिष्ट जो तो रुंटक कुत्सित जो रुंटक तो. स. पिवळा कोरंटा. अ. पु.

कुरर: कवतेइतिकुरर:, इतरपक्ष्यांहून फार शब्द करणारा जो तो. कृ. कुङ्धा. शब्द अ. पक्षिविशेष जास कुररी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कुरबक: कुत्सित: ईषद्वारवोयस्यस: कुरबक:, कुत्सित किंवा ईषत् आहे पर्णादिद्वारा किंवा-भ्रमरद्वारा शब्द ज्याचा तो. स. तांबडा कोरंटा. अ. पु.

कुरुविंद: कुरून् विंदतीतिकुरुविंद:, कुरुदेशामत ग्रामहोतो ह्म. त्यादेशीं उपलब्ध जो तो. कृ. विद्धा. लाभअ. मुस्तानावाची वनोषधि. अ. पु.

कुरुबक: ईषद्रौतीतिकुरुबक:, किंचित् भ्रमरादिसाधनानें शब्द करितो जो तो. कृ. रुधा. शब्दार्थक . तांबडा कोरंटा. अ. पु.

कुरुबिस्त: कुरुषुबिस्त: कुरुबिस्त:. कुरुदेशाचेठायीं प्रसिद्ध जो बिस्त ह्म. चार तोळे तो. स. शास्त्रसिद्ध ऐशीं गुंजाचा एक तोळा असे चार तोळे मिळून जो होतो तो. अ. पु.

कुलं कोलतीति कुंभुवंलातीतिवा कुलं, जातीसह वर्तमान जें असस्थान तें. अथवा भूमीतें आधारत्वानें ग्रहण करणारें जें तें. कृ. कुलधा. संस्त्यान अ. २ लाधा. आदान अ. सजातीय जंतुसमुदाय. २ घर. ३ वंश. अ. न.

कुलक: कोलतीतिकुलस्यगृहस्यप्रतिकृतिरितिवाकुलक:, संहत होतो जो तो. किंवा गृहप्रतिकृती जो तो. कृ. कुलधा. संस्त्यान अ. काजऱ्याचा ह्म. कुचल्याचा वृक्ष. २ शिल्पि कुल प्रधान. अ. पु. ३ पडवळीचा वेल. अ. न.

कुलटा कुलंअटतीतिकुलटा, दुसऱ्याचा घरीं परपुरुष संभोगोद्दे

ग्राने गमन करणारी जी ती. कु. अटधा. गतिअ. व्यभिचारिणी बायको. आ. स्त्री.

कुलस्थिका कुलत्थइवप्रतिकृतिः कुलस्थिका, कुलत्थासारिखी कृष्णवर्ण प्रतिकृति ह्म. आकृति जीची ती. त. काका सदृशा. आ. स्त्री.

कुलपालिका कुलंपालयतीति कुलपालिका, कुलाचें रक्षण करणारी जी ती. कृ. पाधा. रक्षण अ. कुलीन बायको. आ. स्त्री.

कुलश्रेष्ठी कुलेश्रेष्ठत्वमस्यास्तीति कुलश्रेष्ठी, कुलाचेठायीं आहे श्रेष्ठत्व जास तो. त. कुलप्रधान ह्म. कुलामध्यें जो मुख्य तो. इन्. पु.

कुलसंभवः कुलेसंभवोस्यकुलसंभवः, सत्कुलाचेठायीं आहे संभव ह्म. उत्पत्ति जाची तो. स. कुलीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुलस्त्री कुलपालिकास्त्रीकुलस्त्री, कुलपालन करणारी ह्म. पातिव्रत्य धर्मानें वागणारी जी ती. स. कुलीन बायको. ई. स्त्री.

कुलायः कुलंपक्षिसंतानंअयते अस्मिन्कुलायः, पक्षिसंततिह्म पक्षि समुदाय निवास करितो जाचेठायीं तो. कृ. अयधा. गतिअ. पक्ष्यांचा घरोटा. अ. पु.

कुलालः कुंभूमिंलालयतीति कुलालः, स्वव्यापाराविषयीं भूमीतेंह्म भूमिकेतें स्वच्छ करितो जो तो. कृ. लडधा. विलासअ. कुंभार. अ. पु.

कुलाली कुलमलतीतिकुलाली कुलातें भूषण करित्ये जी ती. कृ. अलधा. भूषणादिअ. निळा सुरमा. ई. स्त्री.

कुलिकः कुलमधीनत्वेनास्यास्तीति कुलिकः, कुल आहे स्वाधीन जाचा तो. त. शिल्पिकुलामध्यें जो मुख्य तो. अ. पु.

कुलीरः कुलीरः कोलीयतइतिकुलीरः कुलीरः, भूमीचेठायीं लीन होतो ह्म. तीजबराबर लपून राहतो जो तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. कुरलें ह्म. खेकडा. अ. पु.

कुलिशं कुलिनः पर्वतान्शयतीतिकुलिशं, पर्वतांतें कृश करितें जें तें. कृ. शोधा. तनूकरणअ. वज्र. अ. न.

कुली कोलयतीतिकुली, विस्तार द्वारा संश्लिष्ट होत्ये जी ती. ह्म. कुलधा. संस्थान अ. रिंगणीचें झाड. ई. स्त्री.

कुलीनः कुलस्यापत्यंकुलीनः, कुलसंबंधीं जें अपत्य तो. त. सत्कुलोत्पन्न, सज्जन. अ. पु. २ कुलसंभव. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुल्माषः कुत्सितोमाषः कोलनं कुलं कुलमषतीतिवाकुल्माषः, कुत्सित जो माष तो कुल्माष अथवा संश्लिष्टताह्म. अविरळपणाला स्वविस्तारानें नष्ट करितो जो तो. स. २ ह्म. मषधा. हिंसा अ. धान्यविशेष. २ उडीद. ३ कुसूं नाहीं असे यव. अ. पु. ४ कांजी. अ. न.

कुल्मासः विग्रहादि सर्व कुल्माष शब्दाप्रमाणें.

कुल्माषाभिषुतं कुल्माषैरभिसूयतेस्मकुल्माषाभिषुतं, अर्धस्विन्न जंबादिकें करून उसन्न करिजेलें जें तें. ह्म. षुञ्धा. अभिषव अ. कांजिक ह्म. कांजी. अ. न.

कुल्यं कुलेभवंकोलतीतिवाकुल्यं, कूल ह्म. देह त्याचेठायीं होणारें-किंवा संबद्ध ह्म. संश्लिष्ट होतें जें तें. त. २ ह्म. कुलधा. संस्थान अ. अस्थि. अ. न.

कुल्या कुलस्यापत्यंकुलेसाधुरितिवाकुल्या, उत्कृष्ट कुल ह्म. वंश अथवा तीर तत्संबंधीं जें अपत्य तें अथवा त्याचेठायीं जी उत्तम ती. त. कुलस्त्री. २ नदी. ३ धान्यादिकाचें चौसष्ट पायल्याचें एक माप. जास द्रोण ह्मणतात तो. आ. स्त्री.

कुवलं कौवलतीतिकुवलं, पृथ्वीचेठायीं भक्षणादिद्वारा जीवन साधन जें तें. ह्म. वलधा. प्राणन अ. बोरीचें फळ. अ. न. को. कमळ. मोती. अ. पु. फला. आरसा. ई. स्त्री.

कुवलयं कोः पृथ्व्याः वलयमिवकुवलयं, पृथ्वीच्या वलयाचे परी ह्म. आकृती प्रमाणें शोभणारें जें तें. स. कमळ. अ. न.

कुवादः कुत्सितोवादोस्यकुवादः. निंद्य आहे वाद ज्याचा तो. स. दुसऱ्याचें दोष कथन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुविंदः कुत्सितांविंदतीतिकुविंदः, कुत्सित जैसें होय तैसें ह्म. निं-

ग्रवृत्तीनें लाभ करितो जो तो. कु. विद्दुधा. लाभअ. कोर्थी. अ. पु.

कुवेणी कुत्सितं वेणंते मत्स्या अ स्यामितिवुवेणी, कुत्सित जैसें होय तैसें फिरताहेत मत्स्य जीचे ठायीं ती. कु. वेणृधा. गतिअ. मत्स्यबंधनाची करंडी ह्म. ते धरण्याचा करंडा ह्म. खोईन. ई. स्त्री.

कुबेरकः कुत्सितं बेरं शरीरं यस्य सः कुबेरकः, कुत्सित ह्म. खडबडींत आहे शरीर ज्याचें तो. स. नांदरुखीचें झाड. अ. पु.

कुबेराक्षी कुबेरस्येव अक्षिर्यस्याः साकुबेराक्षी, कुबेरासारखें अक्षि ह्म. पर्वभाग आहे जीचा ती. स. पाडळीची वेल. ई. स्त्री.

कुशं कुपापं श्यतिकौशेतेइति वाकुशं, पापनाश करतें जें तें किंवा भूमीचेठायीं शयन करितें ह्म. राहतें जें तें. कु. शोधा. तनूकरणअ. २ शीङ्धा. स्वप्नअ. दर्भ. अ. पु. न. ३ जल. अ. न. को. रामाचा पुत्र. अ. पु. जुपणी, जोतें द्वीप. अ. न.

कुशलः कुत्सितंशलतइतिकौशलतिराजकार्याणि करोतीतिवा कुशलः, कुत्सिताते नाश करितें अथवा पृथ्वीचेठायीं राजकार्यप्रत करितो जो तो. कु. शलधा. संचलनअ. कल्याण. अ. न. २ प्रवीण. ३ शिकविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुशी कुंभूमींश्यतीतिकुशी, भूमीतें कृश करिन्ये ह्म. विदारण करित्ये जी ती. कु. शोधा. तनूकरणअ. नांगराचा लोखंडी फाळ. ई. स्त्री.

कुशीदं विग्रहादिसर्वकुसीदशः प्र.

कुशीलवः कुत्सितंशीलमस्यस्य कुशीलवः, कुत्सित आहे स्वभाव ज्याचा तो. स. नटांतील एक भेद. को. वाल्मीकी. याचक. अ. पु.

कुशेशयं कुशेजलेशेतेतत् कुशेशयं, जलाचेठायीं राहतें जें तें. कु. शीङ्धा. स्वप्नअ. कमळ. अ. पु. न.

कुषीदं विग्रहादिसर्वकुसीदशः प्र.

कुष्ठं कुष्णात्यंगंरोगंवा कुष्ठं, शरीराचें अत्यंत घर्षण करणारें किंवा रोग निवर्तक जें तें. कु. कुषधा. निकर्षअ. कुष्ठरोग. अ. पु. न. २ कडु व गोडे कोष्ट नामक औषधि. अ. न.

कुष्मांडकः विग्रहादिसर्व कूष्मांड शब्दाप्रमाणें.

कुसिदं. कुसीदं कुस्यतेइतिकुसिदं.कुसीदं. कुत्सितपणानें उपजीवन करिजेनें जें तें अथवा श्लिष्टावतें जें तें. क्रु. कुसधा. संश्लेषअ. व्याजीं दिलेलें द्रव्य. अ. न.

कुसीदिकः कुसीदार्थद्रव्यंप्रयच्छतीतिकुसीदिकः, वृद्ध्यर्थद्रव्य देणारा जो तो. त. कर्ज दिलेल्या द्रव्याच्या व्याजानें उपजीवन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कुसुमं कुस्यतीतिकुसुमं, अवयवद्वारा संश्लिष्ट ह्म. संबद्ध होतें जें तें. क्रु. कुसधा. संश्लेषअ. उष. अ. न.

कुसुमांजनं कुसुमनाशकंअंजनंकुसुमांजनं, कुसुमनाशकारक जें अंजन तें. स. फार तापलेल्या पितळापासून निघालेलें फूल. जास जस्ताचें फूल असें ह्मणतात तें. अ. न.

कुसुमेषुः कुसुमानीषवोयस्यसः कुसुमेषुः, कुसुमें ह्म. फुलें आहेत इषु ह्म. बाण जेतें ज्याचे तो. स. मदन. उ. पु.

कुसूल: धान्यादिकानें परिपूर्ण जें तें. क्रु. कुष्धा. निष्कर्षअ. धान्य ठेवण्याचें घर. अ. पु.

कुसुंभं कुस्यतीतिकुषुभ्यतीतिवाकुसुंभं, संश्लिष्ट होतें जें तें अथवा परिपूर्ण होतो जो तो. क्रु. कुसधा. संश्लेषअ. २ कुषुभधा. क्षेपअ. कुसुंभा. अ. न. २ कमंडलु. अ. पु.

कुसृतिः कुत्सितासृतिःकुसृतिः, कुत्सित जी सृति ह्म. सरणी. स. कपट. इ. स्त्री.

कुस्तुंबरी विग्रहादिकुस्तुंबुरुशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

कुस्तुंबुरु कुत्सितंतुंबतीतिकुस्तुंबुरु, कुत्सित जैसें होय तैसें नाश करितें ह्म. दुष्टगंधोपमर्दनानें पदार्थाला सुगंध दातृ जें तें. क्रु. तुबिधा. अर्दनादिअ. कोथींबीर ह्म. धणे. उ. न.

कुहना कुहनंकुहना, दुसऱ्याचें वंचन जें ती. क्रु. कुहधा. विस्मापनअ. लोकांपासून फसवून धनादि मिळविण्यासाठीं केले

लाकपटवेष. आ. स्त्री.

कुहरं कुंहरतीतिकुहरं, पृथ्वीतें स्वपतनानें हरण करितें जें तें. कृ. ह्रधा. हरणअ. छिद्र ह्म. बीळ. अ. न.

कुहुः कुहूः कुहूयतेविस्मापय तीतिकुहुः कुहूः, विस्मापन करित्येजीती. कृ. कुहधा. विस्मापनअ. चंद्राची कला अगदीं दिसत नाहीं अशी अमावास्या. ऊ. स्त्री

कूटं कूटयतीतिकूटं, उच्चत्वें करून राहतें किंवा संताप करितें अथवा निश्चलत्वानें राहतें जें तें. कृ. कूटधा, परितापादिक अ. पर्वतानें शिखर. २ अन्यथा कार दिसणें. ३ अज्ञान. ४ कपट. ५असत्य. ६ अयोधन. ७ धान्याची-राशि. ८ निश्चल. अ. पु. न.

कूटकं विग्रहादि सर्व कूटकश. प्र.

कूटयंत्रं कूटरूपंयंत्रंकूटयंत्रं, कपटरूप जें यंत्र तें. स. पक्षिबंधनार्थ केलेलें यंत्र. सांपळा, पिंजरा इत्यादि.

कूटशाल्मलिः कूटश्चासौशाल्मलिश्चकूटशाल्मलिः कृष्णवर्णी जी शेऊर ती. स. काळ्या सांवरीचें झाड. इ. पु.

कूटस्थः कूटवत्तिष्ठतीतिकूटस्थः, शृंगासारखा श्रेष्ठत्वानें राहतो जो तो. कृ. एकाच स्वभावानें काळास व्यापक असणारा आकाशादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कूपः कौतीतिकूपः, उदकद्वारा-अथवा कूपस्थ जन द्वारा शब्द करितो जो तो. कृ. कुधा. शब्दअ. विहीर. अ. पु.

कूपकः कुत्सितः कूपः कूपस्यप्रतिकृतिः कूपेकायतीतिवाकूपकः, कुत्सित जो कूप किंवा कूपाची प्रतिकृति ह्म. प्रतिमा ती. अथवा कूपसदृश नौकेमध्यें राहतो जो तो. त. २ कृ. कैधा. शब्दअ. खळगा. २ शुष्कनदींत खटटेला पाण्यासाठीं खळगा. ३ गलबताच्या शिडाचा स्तंब. अ. पु.

कूर्चः कुरतीतिकूर्चः, भ्रूमध्यभागीं राहतो जो तो. कृ. कुरधा. शब्द अ. दोन भोंवयांचा मध्यभाग. अ. पु

कूर्चशीर्षः कूर्चः श्मश्रुतद्वच्छीर्षं यस्यस कूर्चशीर्षकः श्मश्रु विशिष्ट

आहे मस्तक ज्याचें तो. स. जीव कनावाची वनौषधि. अ. पु.

कूर्चिका कूर्चयतीतिकूर्चिका, विकार पावणारीजीती. कृ. कूर्चधा. विकार अ. दह्यानें अथवा ताकानें दुग्धास होणारी विकृति जास विरजण असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री

कूर्दनं कूर्द्यते अनेनेतिकूर्दनं, क्रीडा करिजेत्ये जेणें तें. कृ. कुर्दधा. क्रीडा अ. लहान मुलांचा खेळ. अ. न.

कूर्परः कुप्यते ऽनेनकूर्परः, ज्याचा योगानें कोपातें पावतो ह्म. तद्दुह्यातानें कष्ट पावतो जो तो. कृ. कुपधा. क्रोधअ. कोपर. अ. पु.

कूर्पासकः कूर्पूरे आस्तेइतिकूर्पासकः, कोपराचेठायीं राहतोजो तो. कृ. आसधा. उपवेशन अ. स्त्रियांचे स्तनानें आच्छादन करणारा वस्त्रविशेष जास चोळी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कूर्मः कुत्सिताकोवाऊर्मिर्वेगोचस्यसः कूर्मः, कुत्सित किंवा पृथ्वीचेठायीं आहे वेग ज्याचा तो. स. कासव. अ. पु.

कूलं कूलयतितत्कूलं, तडागादिकांचें आवरण ह्म. आच्छादन करितें जें तें. कृ. कूलधा. आवरण अ. नदीचें वगैरे तीर. अ. न.

कूबरः कुवतइतिकूबरः, शब्द करितो जो तो. कृ. कुङ्धा. शब्द अ. रथाच्या ज्या लांकडास घोडा बांधितात तें. अ. पु.

कृकणः कृकेन अणतीतिकृकणः कंठेंकरून शब्द करणारा जो तो. कृ. अणधा. शब्द अ. करडु नावाचा पक्षि. अ. पु.

कृकलाशः कृकलासः कृकं कंठं लाशयतिलासयतीतिवाकृकलाशः कृकलासः, कंठाप्रत शोभवितो जो तो. कृ. लशधा. २ लसधा. शिल्पयोग अ. सरडा. अ. पु.

कृकवाकुः कृकेनगलेनवक्तीति कृकवाकुः, कंठेंकरून भाषण करितो जो तो. कृ. वचधा. परिभाषण अ. कोंबडा. ऊ. पु.

कृकाटिका कृकंअटतीतिकृकाटिका, कंठाप्रत गमन करणारी ह्म. तत्संसक्त असल्ये जाती. कृ. अटधा. गति अ. मान आणि म

स्तक त्यांच्या पाठीमागची संधि जास धांटा असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

कृच्छ्रं कृंततीतिकृच्छ्रं. सुख अथवा पाप यांचें छेदन करितें ह्म. शरीरास अतिपीडा देणारें जें तें. कृ. कृंतधा. छेदन अ. दुःख. २ सांतपनादिक प्रायश्चित्त. अ. न.

कृतं कृत्यतेस्मकृतं, अकारिवाकृतं, करितें झालें किंवा करिजेलें जें तें. कृ. कृतीधा. छेदन अ. २ डुकृञ्धा. करण अ. पुरें झालेलें. २ केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ कृतयुग. अ. न.

कृतपुंख: पुंखयुक्तःशरोयेनकृतपुंखः, अभ्यस्त आहे पुंखयुक्त बाण जाणें तो. स. बाणविद्येत जो निपुण तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतमाल: कृतामालायस्यकृतमालः - केली आहे माला जाची तो. स. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

कृतसुख: कृतंसुखमस्यकृतसुखः कृत ह्म. संस्कृत आहे सुख जाचें तो. स. विद्यादिकांत प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतलक्षण: कृतंलक्षणंयस्यसः कृतलक्षणः, कृत ह्म. प्रसिद्ध आहे शौर्यादि लक्षण जाचें तो. स. विद्यादिकानें जो प्रख्यात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतसापत्निका. कृतसापत्निका सपत्न्येवसापत्निका. कृतासापत्निकायस्याः साकृतसापत्निका, सपत्नीजीनी सापत्निका केली आहे सापत्निकाजीसती कृतसापत्निका ती. स. अनेक विवाहित स्त्रियांतील पहिली स्त्री. आ. स्त्री.

कृतहस्त: कृतोऽभ्यस्तोहस्तोस्य कृतहस्तः, कृताभ्यास आहे हस्त जाचा तो. स. बाणविद्येंत जो निपुण तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृतांत: कृतः अंतोविनाशोयेन सः कृतांतः, केला आहे अंत ह्म. नाश जाणें तो. स. प्रेतांचा राजा. यम. २ सिद्धांत. ३ पापकर्म. अ. पु.

कृती कृतंकर्मप्रशस्तमस्त्यस्यकृती, प्रशस्त आहे कर्म जाचें तो. त. पंडित. २ प्रवीण. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

कृत्तं कृत्यतेस्मइतिकृत्तं, छेदिजेलें जें तें. कृ. कृतीधा. छेदन अ.

मृगादिकांचें चर्म. ई. स्त्री.

कृत्तिवासाः कृत्तिर्वासोयस्यसकृत्तिवासाः, कृत्ति म्ह. चर्म आहे वस्त्र ज्याचें तो. स. महादेव. स्. पु.

कृत्यः कृत्यतेइतिकृत्यः, धनादिकें करून भेद करिजेतो जो तो. कृ. कृतीधा. छेदनअ. धनादिकें करून फितूर केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ कार्य. अ. न.

कृत्या करणंकृत्यतेवाकृत्या, करण जें ती. अथवा छेदनकर्त्रीजी ती. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. २ कृतीधा. छेदनअ. क्रिया म्ह. कर्म. २ तामस देवताविशेष. आ. स्त्री.

कृत्रिमधूपकः कृत्रिमश्चासौधूपश्चकृत्रिमधूपः सएवकृत्रिमधूपकः कृत्रिम म्ह. केलेला जो धूप तो कृत्रिमधूप तो कृत्रिमधूपक न. अनेक पदार्थ मिश्रित करून केलेला धूप. अ. पु.

कृत्स्नं कृत्यतेइतिकृत्स्नं, परिपूर्ण होइजेतें जें तें. कृ. कृतीधा. वेष्टनादि अ. सर्व, समग्र. वि. अ. पु. न. आ. वंत. स्त्री.

कृपणः कृप्यतेकृपणतयाविषयीक्रियतइतिकृपणः, कृपेलाविषयीभूत म्ह. पाहिला असतां कृपा उत्पन्न होते ज्या विषयीं तो. कृ. कृपधा. कृपाअ. दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

कृपा कृपणंकृपा, अनुकंपन जें ती. कृ. कृपधा. कृपाअ. दया. आ. स्त्री.

कृपाणः कृपांनुदतीतिकृपाणः, कृपेनें नाश करितो जो तो. कृ. णुदधा. प्रेरणअ. खड्ग म्ह. तलवार. अ. पु.

कृपाणी कृपामनितीतिकृपाणी, वस्त्रादिकांला फाडिते जी ती. कृ. अणधा. प्राणनअ. कातर. ई. स्त्री.

कृपालुः कृपांलातितच्छीलोवाकृपालुः, कृपेनें ग्रहण करितो किंवा कृपा ज्याचा स्वभाव तो. कृ. लाधा. आदानअ. दयालु. वि. उ. पु. स्त्री. न.

कृपीटयोनिः कृपीटंजलंयोनिरुत्पत्तिकारणंयस्यसकृपीटयोनिः, जल आहे उत्पत्ति कारण ज्याचें तो. स. अग्नि. इ. पु.

कृमिः क्रामतीतिकृमिः, व्यक्त पाद विक्षेप करितो जो तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. किडा. २ कुसरूड. इ. पु.

कृमिकोशोत्थं कृमिकोशादुत्थं कृमिकोशोत्थं, कीटशरीरापासून जें उत्पन्न तें. स. रेशीम. अ. न.

कृमिजं कृमिभिर्जन्यते कृमिजं. कीटांनी उत्पन्न करिजेतें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. कृष्णागरुचंदन. अ. न.

कृमिघ्नः कृमीन् हंतीति कृमिघ्नः. कृमीतें मारितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाद्यर्थ. वावडिंगीचें झाड. अ. पुल्लिंगीं.

कृशं कृश्यतेस्म कृशं, तनूकृत झा. कृश केलें जें तें. कृ. कृशधा. तनूकरण अ. बारीक, सूक्ष्म. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृशानुः कृश्यतीति कृशानुः, कृश होतो जो तो. कृ. कृशधा. तनूकरण अ. अग्नि. उ. पु.

कृशानुरेताः कृशानोरेतोयस्य स कृशानुरेताः. अग्नीच्याठायीं आहे रेत जें तें ज्याचें तो. स. महादेव. स. पु.

कृशाश्विन् कृशाश्वेन प्रोक्तं नटसूत्रमधीते कृशाश्वी. कृशाश्वऋषीनें जें प्रोक्त नटसूत्र त्यातें अध्ययन करणारा जो तो. न. स्त्रीवेष धारण करून नर्तनादिक करणारा नटवा. इन्. पु.

कृषकः विग्रहादि सर्व कर्षकशब्दा प्र.

कृषिः कर्षणं कृषिः, विलेखन जें ती. कृ. कृषिधा. विलेखन अ. कृषिकर्म. इ. स्त्री.

कृषिकः विग्रहादिक कर्षकशब्दाप्रमाणें असून कृषिकर्मानें उपजीवन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

कृषीवलः कृषिरस्यास्तीति कृषीवलः, कृषिकर्म आहे ज्यास तो. त. कृषिकर्मानें उपजीवन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृष्टं कृष्यतेस्म कृष्टं, कर्षण केलेलें जें तें. कृ. कृषिधा. विलेखन अ. नांगरलेलें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कृष्टिः कर्षतीति कृष्टिः, पांडित्यानें इतराचें कर्षण करितो जो तो. कृ. कृषधा. विलेखन अ. पंडित. इ. पु.

कृष्णः कर्षति शत्रूनिति कृष्णः शत्रूतें कर्षण करितो झा. त्याचें-

आकर्षण करितो जो तो. कृ. कृष धा. विलेखन अ. विष्णु. २ कृष्णाना मक देव. ३ पांडवांतील अर्जुन. अ पु. ४ काळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ५ मिरी. अ. न.

कृष्णकर्मन् कृष्णंकर्मास्यकृष्ण कर्मा, कृष्ण ह्म. निंद्य आहे कर्म - ज्याचें तो. स. पापकर्म करणारा. वि. न. पु. न. ई. स्त्री.

कृष्णपाकफलः कृष्णपाकेफलं यस्यसः कृष्णपाकफलः, पा ककाली कृष्णवर्ण आहे फल ज्या चें तो. स. करवंजाचें झाड. अ. पु

कृष्णफला कृष्णंफलंयस्याःसा कृष्णफला. कृष्णवर्ण आहे फ ल जीचें ती. स. बावचीचें झाड. आवं. स्त्री.

कृष्णभेदी कृष्णेनवर्णेनभेदो स्याः कृष्णभेदी, कृष्णवर्णानें आ हे भेद ह्म. ओकरव जीची ती. स. कुटकी. ई. स्त्री.

कृष्णला कृष्णंकृष्णवर्णंलाती तिकृष्णला. कृष्णवर्णानें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. लाधा. आदा न अ. गुंजा. आ. स्त्री.

कृष्णलोहितः कृष्णमिश्रितो लोहितः कृष्णलोहितः, कृष्णमि श्रित जो लोहित वर्ण तो. स. कृष्ण वर्णमिश्रित जो आरक्तवर्णाचा रंग तो. जांबळा वगैरे रंग. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

कृष्णवर्त्मा कृष्णोधूमोवर्त्मास्ये तिकृष्णवर्त्मा, कृष्णवर्णजोधूम्रतो आहे मार्ग ज्याचा तो. स. अग्नि. न्. पु.

कृष्णवृंता कृष्णंवृंतंयस्याःसा कृष्णवृंता, कृष्णवर्ण आहे वृंत ह्म. प्रसवबंधन जीचें ती. स. पा डलीची वेल. आ. स्त्री.

कृष्णशारः कृष्णश्चासौशारश्च कृष्णशारः, कृष्णवर्णयुक्त जो शा र ह्म. कर्बूर वर्ण नद्विशिष्ट जो तो. स. कृष्णमृग. अ. पु.

कृष्णसारः विग्रहादिसर्व कृष्ण शार शब्दाप्रमाणें.

कृष्णा कृष्णोवर्णोस्त्यस्याइतिकृ ष्णा, कृष्ण ह्म. काळा आहे वर्ण जीचा ती. त. पिंपळी. आ. स्त्री.

कृष्णिका कृष्णेनकृष्णिका, कृ ष्णवर्ण जी तीच कृष्णिका, त. कृ ष्णसर्षप ह्म. काळी मोहरी. आ. स्त्री

केकरः केमूर्ध्निदृष्टिंकर्तुंशीलम स्यकेकरः, मस्तकाचेठायीं ह्म. वर दृष्टि करण्याचा आहे स्वभाव जा चा तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. काणा ह्म. कैरा. वि. अ. पु. न. आ बं. स्त्री.

केका केमूर्ध्निकायतेइतिकेका, मस्तकाचेठायीं ह्म. वर मान करू न शब्द करणारी जी मयूराची - वाणी ती. कृ. कैधा. शब्दअ. मो रांची वाणी. आ. स्त्री.

केकी केकास्त्यस्यकेकी, केका - संज्ञक वाणी आहे जास तो. त. मो र. इन्. पु.

केतकी केतयतीतिकेतकी, रोगा पनयन करिते जी ती. कृ. कित धा. रोगापनयनादि अ. केगदी चें झाड. ई. स्त्री.

केतनं कित्यतेज्ञायतेनेनकेतनं, स्वाम्यादिक जाणिजेतें जेणें तें. कृ. कितधा. ज्ञानअ. निशाण. २ कार्य. ३ आमंत्रण. ४ राहण्याची जागा. अ. न.

केतुः चायनेइतिकेतुः, ग्रहय ज्ञादिकालीं पूजिजेतो अथवा उच्चत्वानें प्रसिद्ध जो तो. कृ. चा यृधा. पूजादि अ. नवग्रहांतील एक ग्रह. २ पताका. उ. पु. को. रो ग. शत्रु. उत्पात वगैरे.

केदरः केदृणातीतिकेदरः, कह्म. उदकादिक त्याचेठायीं विदीर्णहो तो ह्म. व्यापारोपयोगी होतो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. व्यवहार पदार्थ. अ. पु.

केदारः केनजलेनदीर्यतइतिके दारः, जलें करून ह्म. जलवेपुल्या नें विदीर्ण होतो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. क्षेत्र ह्म. शेत. अ. पु.

केनिपातकः कंजलेनिपातोय स्यसः केनिपातकः, जलामध्यें आहे निपतन ज्याचें तो. स. नोके चें सुकाण. अ. पु.

केयूरं केबाहुशिरसियोतीतिके यूरं, बाहुच्या मस्तकीं शोभतें जें तें. कृ. युधा. मिश्रणादि अ. बाहुवटे, बाजुबंद इत्यादि. अ. न.

केलिः केलनंकेलिः, क्रीडनजें ती. कृ. किलधा. क्रीडनअ. क्रीडा ह्म. खेळ. इ. पु. ईका रांत. स्त्रीलिंगीं.

केवलं केवतेइतिकेवलं, निश्चयरूपा थीं शहतें जें तें. कु. केवृधा. सेवन अ. निश्चित, निर्णीत. अव्य. उ. केवलंमूर्खः

केवलः केशिरश्मिवलतीतिकेवलः, समस्तकांचेठायीं जीवन करितो ह्म. सर्वा नपेक्षत्वेकरून अथवा पूर्णतेनें गा गतो जो तो. कु. वलधा. प्राणन अ. असहाय. २ संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. वं. स्त्री.

केशः क्लिश्यतेइतिकेशः, बंधन करि जेतो जो तो. कु. क्लिशधा. उपतापादि अमस्तकाचे केश. २ वाळानावाची - औषधि. अ. पु.

केशहस्तः केशानांहस्तः केशहस्तः केशांचा जो हस्त ह्म. समूह तो. स. केशपाश. अ. पु.

केशपक्षः पक्षयतीतिपक्षः केशानांपक्षोवृंदंकेशपक्षः, परिग्रह करितो जो तो पक्ष केशांचा जो पक्ष ह्म. समूह तो. स. केशसमुदाय. अ. पु.

केशपर्णी केशाःपर्णान्यस्याइति केशपर्णी, केशयुक्तआहेत पर्णे ह्म. पानें जीचीं ती. त. औषधिविशेष. ई. स्त्री.

केशपाशः पाश्यतइतिपाशः केशानांपाशः केशपाशः, बांधिजेतो जो तो पाश केशांचा जो पाश ह्म. समूह तो. स. केशसमूह. अ. पु.

केशपाशी केशानामल्पः पाशः केशपाशी, केशांचा जो अल्पपाश ह्म. बंधविशेष तो. स. शेंडी. ई. स्त्री.

केशरः केजलेशीर्यतइतिकेशरः, उदकाचेठायीं विशरण ह्म. नाश पावतो जो तो. कु. शृधा. हिंसा अ. पु बरेणु. अ. पु. न. २ उंडणीचें झाड. अ. पु.

केशरी केन वायुनाशीर्यंतइति केशराः तेसंतियस्येतिकेशरी, वायूनें शिथिल होणारें आहेत केश जाचे तो. त. सिंह. इन्. पु.

केशवः कश्चईशश्चकेशौ तौ पुत्रत्वेनपौत्रत्वेनचयस्यसः केशवः, क ह्म. ब्रह्मदेव आणि ईश ह्म. शिव हे आहेत पुत्रपौत्रत्वेंकरून जाचे तो. स. विष्णुनामक देव. अ. पु. २ जाचे केश चांगले आहेत तो वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

केशवेशः केशानांवेशः केशवेशः, केशांचा जो रचना विशेष तो. स. वे

शवंधरचना. अ. पु.

केशिकः प्रशस्ताः केशाः संत्यस्यके शिकः, प्रशस्त आहेत केश जान्चे तो. स. उत्कृष्ट केशांचा पुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

केशिनी केशाःसंत्यस्येतिकेशिनी, केश आहेत जीस ती त. चोरवल्लीनावाची औषधि. ई. स्त्री.

केशी विग्रहादि केशिकशब्दाप्रमाणें. इन्. पु.

केसरः केजलेसरतीतिकेसराः संत्यस्येतिवाकेसरः, उदकाचेठायीं गमन करितो ह्म. प्रसार पावतो जो तो. अथवा केसर आहेत जास तो. हृ. सृधा. गतिअ. २ त. पुष्परेणु. अ. पु. न. २ उंडणीचें झाड. ३ बकुळीचें झाड. ४ नागचांफा. अ. पु.

केसरी केसराःस्कंधवालाः संत्यस्य केसरी, स्कंधवाल ह्म. स्कंधप्रदेश केश आहेत जास तो. त. सिंह. इन्. पुल्लिंगीं.

कैटभजित् कैटभमजेषीदितिकैटभजित्, कैटभासुरामत जिंकिता झाला जो तो. हृ. जिधा. जयअ. विष्णु. त्. पु.

कैटर्यः केटनंकेटं केटंशानिददातीतिकैटर्यः, अतितिक्तत्वास्तव त्रास देतें तें केट केटातें देतो जो तो कैटर्य. हृ. शधा. दानअ. कुंभ्याचें झाड. अ. पु.

कैडर्यः विग्रहादिसर्वकैटर्यश. प्र.

कैतवं कितवस्यकर्मकैतवं, अक्षधूर्ताचें किंवा दांभिकाचें जें कर्म तें. त. कपट. २ द्यूत ह्म. फांशांचा वगैरे खेळ. अ. न.

कैदारं केदाराणांसमूहः कैदारं, क्षेत्रांचा जो समुदाय तें. त. शेतांचा समूह. अ. न.

कैदारकं विग्रहादिसर्व कैदारश. प्रमाणें.

कैदारिकं विग्रहादिसर्वकैदारिकशब्दाप्रमाणें.

कैदार्यं विग्रहादिसर्व कैदारिकशब्दाप्रमाणें.

कैरवं केरवस्यहंसस्येदं प्रियंकैरवं, हंसाला जें प्रिय तें. त. शुभ्र कमल. अ. न.

कैलासः केजलेलासोलसनमस्य कैलासः स्फटिकः तस्यायंकैलासः जलाचेठायीं आहे शोभा जाची अ

स्मा जो स्फटिक तत्संबंधी जो तो. त.
कैलासपर्वत. अ. पु.

कैवर्तः केजलेवर्ततेइतिकेवर्ता म-
त्स्यास्तेषामयंकैवर्तः, जलांतगार्थी
राहणारे जे मत्स्य तत्संबंधी जो तो.
त. मासे मारणारा कोळी. अ. पु.

कैवर्तमुस्तकं. कैवर्तिमुस्तकं.
कैवर्तानां जातिः कैवर्ती कैवर्त्यामु
स्तकं कैवर्तिमुस्तकं, भिल्लांची जी
जाती ती कैवर्ती तत्संबंधी जें मुस्त
क ह्म. नागरमोथा तें. स. जलमु
स्तानावाची वनौषधि. अ. न.

कैवर्तीमुस्तकं विग्रहादिसर्वकै
वर्तमुस्तकशब्दाप्र.

कैवल्यं केवलस्यभावः कैवल्यं,
बंधविरहित केवल जो मुक्तीचा
भाव तें. त. मोक्ष. अ. न.

कैशिकं केशानांसमूहः कैशि
कं, केशांचा जो समुदाय तो.
त. केशपाश. अ. न.

कैश्यं विग्रहादिसर्वकैशिकश
ब्दाप्रमाणें.

कोकः कोकतेइतिकोकः, वारंवार
शब्दग्रहण करितो जो तो. क्त. कुं
कधा. आदानादिअ. लांडगा ना
वाचा मृग. चक्रवाक पक्षी. अ. पु.

कोकनदं कोकांश्चक्रान्नदतित
कोकनदं, चक्रवाकांप्रत आनंदा
नें अव्यक्त शब्द करवितें जें तें. क्त.
णदधा. अव्यक्तशब्द अ. तांबडें क
मल. अ. पु. न.

कोकिलः कोकतेइतिकोकिलः, म
धुर शब्द करितो जो तो. क्त. कुकधा.
आदानादि अ. कोकिलनामक पक्षि.
अ. पु.

कोकिलाक्षः कोकिलवदक्षिर्यस्य
कोकिलाक्षः, कोकिलाच्या नेत्रा सा
रखें आहे अक्षि ह्म. पर्व जास तो.
स. जास कोळसुंदा तालिमखान्या
चें बीज कोलिस्ता असें ह्मणतात
ती. वनौषधि. अ. पु.

कोटरं कुटनंकोटः कोटंरातीतिकोट
रः, कौटिल्यातें देतें ह्म. कौटिल्या
नें स्थित जें तें. क्त. राधा. दान अ.
वृक्षाचा ढोल. अ. पु. न.

कोटवी कोटनंकोटः कोटंकौटिल्यं
वातीतिकोटवी, कौटिल्याप्रत जा
णारी जी ती. क्त. कुटधा. कौटिल्य अ.
नग्न स्त्र. नागवी बायको. ई. स्त्री.

कोटिः कोटी कोटतेइतिकोट

यतेइतिवाकोटिः कोटी, छेदनक रित्ये अथवा संताप करित्ये जीती. कृ. कुटधा. छेदनादिकअ. धनुष्याचें शेवट. २तरवारीचें अग्र. ३उत्कर्ष. ४एक संख्या. इ. २ई. स्त्री.

कोटिवर्षा कोटिभिरग्रैर्वर्षतीतिकोटिवर्षा, अग्रभागांनीं वृष्टि करित्ये जीती. कृ. वृणुधा. सेचनअ. जीस मुष्कापिंडक असें ह्मणतात ती वनौषधी. आ. स्त्री.

कोटिशः कोटीशः कोट्याकोटिनाअग्रेणश्यतीतिकोटिशः, अग्रानें भूमि विदारण करितो जो तो. कृ. शोधा. तनूकरणअ. डिफळें फोडण्याचा मुद्गर जास कुळ्क डिफका असें ह्मणतात तो. अ. पु.

कोट्टः कुट्यतइतिकोट्टः, संतसकरिजेतो जो तो. कृ. कुट्टधा. प्रतापनअ. जोशहरास तटवखंदकअसल्यानें शत्रूला प्रवेश करण्यास कठीण असें शहर. अ. पु.

कोट्टवी कोट्टनंकोट्टं कोट्टंवातीति कोट्टवी, प्रतपन ह्म. संताप त्यातें देत्ये जी ती. कृ. वाधा. गत्यादिअ. नग्न बायको. ई. स्त्री.

कोट्टारः कुट्यतइतिकोट्टारः, छेदिजेतो ह्म. मनुष्यसंमर्दानें नाश पावतो जो तो. कृ. कुट्टधा. छेदनअ. शहरांतील विहीर. अ. पु.

कोठः कुंठतीतिकोठः, आलस्योत्पन्न किंवा मति प्रतिघात करितो जो तो. कृ. कुठिधा. आलस्यादिकअ. कोड नावाचा रोग. अ. पु.

कोणः कुण्यतेअनेनकुणत्यनेनवा कोणः, शब्द अथवा प्रतिध्वनि हो इजेतो जेणें अथवा शत्रूला आमंत्रित करिजेतो जेणें तो. कृ. कुणधा. शब्दादिकअ. सारंगीवाजविण्याचें काष्ठ ह्म. कमटी २ कोंपरा. ३ तलवारीचें टोंक. अ. पु.

कोणपः कोणंपातिपिबतिवा कोणपः, कोण ह्म. मृतशरीर त्यातें रक्षण करितो अथवा पान करितो जो तो. कृ. पाधा. रक्षण २पानअ. राक्षस. अ. पु.

कोदंड कोतीतिकोर्वेशः सः दंडोऽस्यकोदंडं, वेणूचा आहे दंड जास तें. कृ. कुधा. शब्दअ. धनुष्य. अ. न.

कोद्रवः केनवायुनाद्रवतीतिकोद्रवः, वायूनें अथवा उदकानें भक्ष्योपयो

गी होतो जो तो. कृ. कुधा. गतिअ. हरीक नावाचें धान्य. अ. पु.

कोपः कोपनंकोपः, कोपणें जें तें. कृ. कुपधा. क्रोधअ. क्रोध. अ. पु.

कोपक्रमः कस्यउपक्रमः कोपक्रमं, ब्रह्मदेवाचा जो उपक्रम ह्म. त्यानें प्रथम ज्ञात तें. स. ब्रह्मदेवानें पूर्वी जाणलेला लोक. अ. न. उ. कोपक्रमंलोकः

कोपज्ञं कस्यउपज्ञाकोपज्ञं, ब्रह्मदेवाची उपज्ञा ह्म. त्यानें प्रथम ज्ञात प्रजा. स. ब्रह्मदेवानें अगदीं पहिल्यानें केलेली प्रजा. अ. न. उ. कोपज्ञंप्रजा.

कोपना कुप्यतितच्छीलाकोपना, क्रोध आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. कुपधा. क्रोधअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कोपिन् अकस्यंकुप्यतीतिकोपी, अत्यंत प्रकुपित होतो जो तो. कृ. कुपधा. क्रोधअ. रागीट. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

कोमलं काम्यतेइतिकोमलं, इच्छिजेलें जें तें. कृ. कमुधा. कांतिअ. मृदु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कोयष्टिकः कंजलंयष्टिरिवास्य कोयष्टिः सएव कोयष्टिकः, जल आहे यष्टी प्रमाणें जीवनाधार जासती. स. पक्षिविशेष. जास कोंढा असें ह्मणतात तो पक्षि. अ. पु.

कोरकः कुरतीतिकोरकः, संश्लिष्ट ह्म. जमलेला असतो जो तो. कृ. कुलधा. संस्थानअ. अथवा कुरधा. शब्दअ. पुष्पाचा कळा. अ. पु.

कोरंगी कुरतीतिकोरंगी, शब्द करिते जी ती. इत्यादिक कोरक शब्दा प्रमाणें. सूक्ष्म इलाची. ई. स्त्री.

कोरदूषः कोरंशब्दंदूषयतीतिकोरदूषः, शब्द विनाश करितो जो तो. कृ. दुषधा. वैकृत्यअ. हरीक. अ. पु.

कोलः कुरतिकोलतीतिवाकोलः, घुरघुरशब्द करितें अथवा प्लवन किंवा स्त्यादन करितें जें तें. कृ. कुरधा. शब्दअ. २ कुलधा. संस्थानादिकअ. डुकर. अ. न. २ लहान नौका. अ. पु. ३ बोरीचें फळ. अ. न.

कोलकं कोलतीतिकोलकं, भक्षण समयीं मुखसंश्लिष्ट करितें जें तें. कृ. कुलधा. संस्थानअ. कंकोळ. २ मिरीं. अ. न.

कोलदलं कोलस्येवदलंयस्यतत्को लदलं, कोलाप्रमाणें ह्म. सूकरांग सदृश सतेज दल ह्म. अवयव ज्या चे तें. स. सुवासिक द्रव्यविशेष. ज्यास नखला असें ह्मणतात तें. अ. न.

कोलंबकः कोलतीति कोलंबकः, कार्यासमर्थ होतो जो तो. कृ. कुल धा. संस्त्यानादि अ. तारा नाहींत असी वीणा. अ. पु.

कोलवल्ली कोलइववल्ली कोलव ल्ली, अति लहान कोल ह्म. सू कर त्या प्रमाणें जी वल्ली ती. स. गजपिंपळी नावाची औषधि. ई. स्त्री.

कोला कोलिः कोली कोलति घनीभवतीति कोलिः, घनीभूत होत्ये जी ती. कृ. कुलधा. संस्त्या नादि अ. बोरीचा वृक्ष. आ. स्त्री. २ इ. स्त्री. ३ ई. स्त्री.

कोलाहलः कोलान्सूकरानाहंति त्रासयतीति कोलाहलः, सूकरां ला त्रास उत्पन्न करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसा अ. बहुतांनीं केलेला अस्पष्टशब्द. अ. पु.

कोविदः कौतिधर्मादीनितिकुः, वे त्तीतिविदः कोर्वेदस्यविदः कोविदः, धर्मादि सांगणारा जो वेद त्याचा जो जाणणारा तो. कृ. कुधा. शब्द अ. २ विदधा. ज्ञानअ. पंडित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कोविदारः कुंभूमिंविदारयतीति कोविदारः, भूमीचें विदारण करि तो जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. कांचनाचें झाड. अ. पु.

कोशः कुश्यते कुश्यतिवा कोशः, सं श्लिष्ट करिजेतो ह्म. जमविजेतो अथवा संश्लिष्ट होतो जो तो किंवा संबद्ध होतो किंवा द्युतिमान जो तो. कृ. कुशधा. संश्लेषादिक अ. धन समूह. २ कुड्मल. ३ तरवारीचें मे ण. ४ शपथ. ५ पक्ष्यादिकांचें अंडें ६ जायफळ. ७ सोनें रूपें. अ. पु. न.

कोशफलं कोशेफलमस्यकोशफ लं, कोशाचेठायीं आहे फल ज्याचें तें. स. कंकोळ. अ. न.

कोशातकी कोशमततीतिकोशा तकी, कोशाप्रत गमन करित्ये ह्म. कोशयुक्त फलवती जी ती. कृ. अत धा. सातत्यगमनअ. पडवळी. घों साळी. दोडकी इत्यादिक. ई. स्त्री.

कोषः कुष्यतेइति कुष्णाति निष्कम स्यादितिवा कोषः, निष्कर्षण करि जेतो ह्म. भग्न करिजेतो अथवा न ष्ट होतें हें सुवर्णादिक द्रव्य जापा सून तो. रू. कुषधा. निष्कर्ष अ. प क्ष्यादिकानें अंडें ह्म. कवठ. २ दिव्य शपथविशेष. अ. पु. न.

कोष्ठः कुष्यतेइतिकोष्ठः, निष्कोषण करिजेतो ह्म. संमार्जनादिकानें - स्वच्छ करिजेतो अथवा औषधादि कानें व द्रव्यादिकानें स्वच्छ व वर्द्धि गत करिजेतो जो तो. रू. कुषधा. निष्कर्ष अ. गृहाभ्यंतर. २ कोठा. ३ कोठी. अ. पु.

कोष्णं ईषदुष्णंकोष्णं, किंचित्जें उष्णातें. स. यत्किंचित्उष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौकुटिकः कुक्कुटीं पश्यतीति-कौकुटिकः; कौटिल्यातें करितो - अथवा विचार पूर्वक दूर दृष्टि देऊ न पाहतो जो तो. आसदूरदर्शी ह्म पातात तो. त. कपटी. २ दूर नज र देणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रौंचदारणः क्रौंचस्यदारणः क्रौंचदारणः, क्रौंच पर्वताचा जो दार ण ह्म. विदारण कर्ता तो. स. कार्ति कस्वामी. अ. पु.

कौक्षेयकः कुक्षौभवः कौक्षेयकः, कुक्षी ह्म. कोशरूपी मेण त्याचेठायीं जो भव ह्म. राहणारा तो. त. तरवा र. अ. पु.

कौटतक्षः कुट्यांभवः कौटः सचा सौतक्षाश्च कौटतक्षः, कौट ह्म. नि रंतर घरीं राहणारा असा जो तक्ष तो. स. कोणेकाचा आंकित नव्हे अ सा जो सुतार तो. अ. पु.

कौटिकः कुटेनमृगादिबंधनमंत्रेण चरतीति कौटिकः, मृगादिबंधनमं त्रें करून संचार करतो जो तो. न. मृ गादिक मारून त्यांचा मांस विकया नें उपजीवन करणारा. अ. पु.

कौडविकं कुडवस्यवापः कौडविकं, कुडव मानधान्य पेरण्याचें जें क्षे त्र तें. न. कुडव परिमित धान्याचें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौणापः कुणपंशवंभक्षयितुंशील मस्येति कौणापः, शव भक्षण कर ण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. त. रा क्षस. अ. पु.

कौतुकं कुतुकमेव कौतुकं, कुतुक

जें तेंच कौतुक. त. आश्चर्य. अ. न.
कौतूहलं हलतीलिहलं कुत्ताहलं कौतूहलं, विलखन करितो जो तो हल कुतू ह्म. चर्मपात्र तत्संबंधी-जें हल ह्म. चर्मवेष्टित प्राणिमात्रा नें आश्चर्य. स. कौतुक. अ. न.
कौलत्थीनं कुलित्थानांभवनंक्षे त्रंकौलत्थीनं, कुलित्थानेंजें शे त तें. त. कुळिद उत्पन्न करण्या ची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
कौद्रवीणं कोद्रवाणांभवनंक्षेत्रंकौ द्रवीणं, कोद्रवांचें जें क्षेत्र तें. त. हरीक उत्पन्न करण्याची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
कौंतिकः कुंतः प्रहरणमस्य कौं तिकः, कुंत ह्म. भाला आहे आ युधजाचें तो. त. भाल्यानें लढाई करणारा भालेकरी. अ. पु.
कौंती कुंतिषुदेशेषुभवा कौंती, कुं तिदेशाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. सुगंधिद्रव्यविशेष जास रेणुकी ज असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.
कौपीनं कूपपतनमर्हतीति कौपी नं, कूपपतनार्ह ह्म. कूपामध्यें प डण्यास जी योग्य अथवा संसारा दिकांत पाडण्यास जें योग्य तें. त. लंगोटी. २ उपस्थ, गुह्य. अ. न.
कौमुदी कुमुदानांइयंकौमुदी, कु मुदें ह्म. कैरवें तत्संबंधी जी ती. त. चंद्रिका. ई. स्त्री.
कौमोदकी कोर्मोदकः कुमोदक स्तस्येयंकौमोदकी, पृथ्वीचा जो ह र्षक विष्णु त्याचीजी आयुधरूपी ती. त. गदा. ई. स्त्री.
कौलटिनेयः कुलटायाः अपत्यं-कौलटिनेयः, भिक्षार्थ दुसऱ्याचे घरीं जाणारी जी पतिव्रता तीचा जो पुत्र तो. त. भिक्षामागणाऱ्या पति व्रतेचापुत्र. अ. पु.
कौलटेयः कुलटाया अपत्यंकौल टेयः, शीलादिहीन स्त्रियेचा जो पुत्र तो. त. व्यभिचारिणी बायको चा मुलगा. अ. पु.
कौलटेरः विग्रहादसर्व कौलटे यशब्दाप्र.
कौलीनं कुलीनस्य कर्म भावो वा कौलीनं, कुलीनाचें जें कर्म किंवा धर्म तें. त. कुलीनता. २ पशु पक्षी सर्प इत्यादिकांचें युद्ध. ३ लोकाप वाद. अ. न.

कौलेयकः कुलेभवः कौलेयकः, श्वकुलाचेठायीं जो भव म्ह. उत्पन्न तो. त. कुत्रा. अ. पु.

कौशिकः कुशिकस्यापत्यंपुमान् कौशिकः, कुशिक ऋषीचें जें अपत्यतें. त. विश्वामित्र. २ इंद्र. ३ गारुडी. ४ घूक पक्षी. ५ गुग्गुल वृक्ष. अ. पु.

कौशेयं कोशेसंभूतंकौशेयं, कृमिकोशाचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. किड्याच्या अपान द्वारापासून निघालेल्या रेशमाचें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

कौस्तुभः कुंभुवंस्तुभ्नातीतिकुस्तुभः तत्रभवः कौस्तुभः, भूमीतें प्रतिबंध करितो जो तो कुस्तुभ म्ह. समुद्र त्याचेठायीं जो उत्पन्न तो त. विष्णुचा मणि. अ. पु.

क्रकचः क्र इति कचतिक्रकचः, क्रया प्रकारें करून शब्द करितो जो तो. कृ. कचधा. शब्द अ. लांकूड चिरण्याचें शस्त्र ज्यास करवत असें म्हणतात तो. अ. पु. न.

क्रकरः क्र इति शब्द करणशीलः क्र इति करोतीतिवाक्रकरः, क्रया प्रकारें करून शब्द करण्याचा ज्याचा स्वभाव तो. किंवा क्र असा शब्द करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. करेडु नावाचा पक्षि. २ कारवीचा वृक्ष. अ. पु. अ. पु.

क्रतुः क्रियतेइतिक्रतुः, परलोक साधनार्थ करिजेतो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. यज्ञ. उ. पु.

क्रतुध्वंसी क्रतुंध्वंसयतीतिक्रतुध्वंसी, यज्ञाचा नाश करवितो जो तो. कृ. ध्वंसधा. अवस्रंसनअ. महादेव. इन्. पु.

क्रतुभुक् क्रतुषुभुंक्तइतिक्रतुभुक्, यज्ञाचाठायीं भोजन करितो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारादि अ. देव. ज. पु.

क्रथनं क्रथ्यतेनतत्क्रथनं, हिंसन करिजेतें जें तें. कृ. क्रथधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

क्रंदनं क्रंद्यतइतिक्रंदनं, अन्योन्यस्पर्धे करून जें आव्हान तें. कृ. क्रदिधा. आव्हानादिअ. योध्यांचा आक्रोशपूर्वक शब्द. २ रोदन. अ. न.

क्रंदितं क्रंदनंक्रंदितं, रोदन जें तें. कृ. क्रदिधा. रोदनादिअ. रडणें. अ. न

क्रमः क्रमणंभवत्यनेनक्रमः, क्रमण ह्मः पर्यायाचरण होतें जेणें तो. क्रु. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. अनुक्रम. २ नियोगशास्त्र. अ. पु.

क्रमुकः क्रामतीतिक्रमुकः, पादविक्षेप करितो ह्म. स्कंधक्त पर्व पर्वानीं वाढत जातो जो तो. क्रु. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. तामडा लोध्र २ पारसा पिंपळ. ३ स्कपारीचें झाड. जास पोपळ असें ह्मणतात तो. अ. पु.

क्रमेलकः क्रामतीतिक्रमः इलतीतीइलः क्रमश्चासौइलश्चक्रमेलः सएवक्रमेलकः, उत्कृष्ट पादविक्षेप करितो असा जो गमन कारी तो क्रमेल तोच क्रमेलक. त. उंट. अ. पु.

क्रयविक्रयिकः क्रयविक्रयाभ्यांजीवतीतिक्रयविक्रयिकः, क्रय विक्रयें करून जीवन करितो जो तो. त. क्रयविक्रयानें उपजीविका करणारा उदमी. अ. पु.

क्रयिकः क्रयेणजीवतीतिक्रयिकः, क्रय ह्म. विकत घेणें तेणें करून जीवन करणारा. त. विकत घेणारा. अ. पु. ई. स्त्री.

क्रय्यं क्रीयतेइतिक्रय्यं, लोकं विकत घेवोत ह्मणून ठेवलें जें तें. क्रु. डुक्रीञ्द्रव्यविनिमये विकावयाचें वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रव्यं क्रूयतेस्मक्रव्यं, भक्षिजेतें जें तें. क्रु. कुङ्धा. गति अ. मांस. अ. न.

क्रव्याद् क्रव्यंमांसमत्तीतिक्रव्याद्, मांस भक्षण करिजेतो जो तो. क्रु. अद्धा. भक्षणअ. राक्षस. द्. पु.

क्रव्यादः क्रव्यंआममांसमत्तीति क्रव्यादः, हिरवें मांस खातो जो तो. क्रु. अद्धा. भक्षणअ. राक्षस. अ. पु.

क्रायिकः क्रीणातीतिक्रायिकः, द्रव्याची अदलाबदली करून माल घेतो जो तो. क्रु. डुक्रीञ्धा. द्रव्यविनिमयअ. विकत घेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रिमिः विग्रहादि सर्व कृमिशब्द.

क्रिया करणंक्रियते नयावाक्रिया, करण किंवा करिजेतें जीणें करून ती. क्रु. कृञ्धा. करणाअ

रोगादिकांची चिकित्सा. २ कर्म. को आरंभ प्रायश्चित्त. निष्कृति प्रायश्चि त्त. शिक्षा. पूजन. संप्रधान. विचार उपाय इत्यादि. आ. स्त्री.

क्रियावान् क्रियास्यास्तीति क्रियावा न्, क्रिया आहे जास तो. न. कर्मी विषयी जो उद्युक्त तो. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

क्रीडा क्रीडनं क्रीडा, विहरण जें तें. क्रु. क्रीडृ धा. विहार अ. ज्यांत पु ण्यसाधन नाहीं असा चित्त रमण्या चा द्यूतादिक खेळ. २ बालकांची ली ला. आ. स्त्री.

क्रुङ्. कुञ्चतीति क्रुङ्, कौटिल्य पावतो किंवा नम्रतेनें असतो जो तो. क्रु. कुञ्च धा. कौटिल्यादि अ. पक्षिविशेष. जास कुरकुंचा असें ह्मणतात तो. च्. पु.

क्रुध् क्रोधनं क्रुध्, कोपणें जें तें. क्रु. क्रुध धा. कोप अ. क्रोध, कोप ध्. पु.

क्रुष्टं क्रोशनं क्रुष्टं, रोदन जें तें. क्रु. क्रुश धा. रोदनादि अ. रुदित, रड णें. अ. न.

क्रूरः कृन्ततीति क्रूरः, नाश करितो जो तो. क्रु. कृती धा. छेदन अ. क ठीण स्वभावाचा. २ निर्दय. ३ भयं कर. ४ घातुक. ५ द्रोह करण्याचा स्वभावाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रेतव्यं क्रेतुं योग्यं क्रेतव्यं, विक त घेण्यास जें योग्य तें. क्रु. डुक्रीञ् धा. द्रव्यविनिमय अ. खरेदी कर ण्याचें वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रेयं विग्रहादि सर्व क्रेतव्य शब्द प्र.

क्रोडः क्रुडनं क्रुड अस्त इति वा क्रोडः, घट्ट आहे अंग ज्याचें तो. किंवा द ढतर होइजेतें जें तें. क्रु. क्रुड धा. घनत्वादि अ. डुकर. अ. पु. २ वक्ष स्थल. अ. न. आ. स्त्री.

क्रोधः क्रोधनं क्रोधः, कोपणें जें तें. क्रु. क्रुध धा. कोपन अ. कोप ह्म. रा ग. अ. पु.

क्रोधनः क्रोधनशीलः क्रोधनः, कोपशील जो तो. क्रु. क्रुध धा. को प अ. रागीट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्रोष्टा क्रोशतीति क्रोष्टा, आक्रो श करितो ह्म. मोठ्यानें ओरडतो जो तो. क्रु. क्रुश धा. आह्वानादि. अ. कोल्हा. ऋ. पु.

क्रोष्टुविन्ना क्रोष्टुभिर्विन्ना क्रोष्टु विन्ना, क्रोष्टूनीं ह्म. कोल्ह्यांनीं जी

विन्ना ह्म. लब्ध किंवा ज्ञात ती. स. डवला नावाची वनौषधि. जिला - भिठवण असें ह्मणतात ती. आ. स्त्रीलिंगी.

क्रोष्ट्री क्रोशतीतिक्रोष्ट्री, आक्रोश करित्ये अथवा परिपक्क होत्येजी ती. क्र. क्रुशधा. आव्हानरोदन अ. कोल्ही. २ भुई कोव्हाळा. ई. स्त्री.

क्रौंच: क्रुडेवक्रौंच:, क्रुड् जो तो वक्रौंच. त. कुरकुंचा या नावाचा पक्षि. अ. पु.

क्रौंचदारण: क्रौंचस्यदारण: क्रौंचदारण:, क्रौंच पर्वताचाजो दारण ह्म. विदारणकर्ता तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

क्लम: क्लमनंक्लम:, ग्लानीजी तो. क्र. क्लमुधा. ग्लानिअ. म्लानता. अ. पु.

क्लमथ: विग्रहादिसर्वक्लमशः प्र.

क्लिन्नं क्लिद्यतिस्मक्लिन्नं, आर्द्रझालें जें तें. क्र. क्लिदूधा. आर्द्रभाव अ. भिजलेलें. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

क्लिन्नाक्ष: क्लिन्नेअक्षिणीयस्य सक्लिन्नाक्ष:, क्लिन्न ह्म. भिजके आहेत डोळे ज्याचे तो. स. चिपडे डोळेंचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्लिशितं क्लिश्यतेस्मइतिक्लिशितं, क्लेशपाविजेतें जें तें. क्र. क्लिशधा. उपताप अ. क्लेश पावलेलें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्लिष्ट: क्लिश्यतेस्म क्लिश्यतेस्मादितिवाक्लिष्ट:, पीडा पावता झाला अथवा क्लेशहोतो जा पासून तो. क्लिशधा. उपताप अ. क्लेश पावलेला. २ पूर्वापर विरुद्ध आणि कठिण असें जें भाषण तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्लीतकं क्लीबत्वंतकतिहिनस्तीति क्लीतकं, क्लीबत्व नाशक जें तें क्र. तकधा. हिंसाअ. गोडेंकोष्ठ. जास श्लेषमध असें ह्मणतात तें. अ. न.

क्लीतकिका क्लीतकं क्रयोस्त्यस्या: क्लीतकिका, क्रय ह्म. विक्री आहे जीची ती. त. औषधि. जिला नीली नीळ असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

क्लीब: क्लीबतेइतिक्लीब:, अधीरत्वानें शहाणारा जो तो. क्र. क्लि

न्धा· अथार्थ्येअ· नपुंसक· अ·पु·न· २पराक्रमहीन· वि· अ· पु·न· आ· स्त्री·

क्लेशः क्लेशनंक्लेशः, विबाधन किंवा उपनयन जें तो· क्र· क्लिशूधा· विबाधनअ· २ क्लिशधा· उपतापअ· दुःखविशेष· अ· पु·

क्लेशितः विग्रहादिक्लिष्टशब्दाप्रमाणें· क्लेशपावलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

क्लोमं क्लुवतेइतिक्लोमं, शिथिलपणानें राहणारें जें तें· क्र· क्लुङ्धा· गतिअ· मांस पिंडविशेष· जास फुफ्फुस असें ह्मणतात तें· अ· न·

क्कणः क्कणनंक्कणः, शब्द अथवा शब्द करणें जें तें· क्र· क्कणधा· शब्दअ· वीणादिवाद्यांचा ध्वनि· २ शब्द बोलणें· अ· पु·

क्कणनं क्कणतीतिक्कणनं, अर्थादि क्कणशब्दाप्रमाणें· अ· न·

क्कथितं क्कथ्यतेस्मक्कथितं, पक्क करिजेलें जें तें· क्र· क्कथधा· निष्पाकअ· परिपक्क झालेला काढा वगैरे· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

क्काणः क्कणातीतिक्काणः, शब्द करितो जो तो· इत्यादि क्कण श· प्र· वीणादिवाद्यांचा ध्वनि· अ· पु·

क्षण: क्षणोतिहिनस्ति आयुर्दुःखादिकमितिक्षणः, दुःखादिकातें क्षीण करितो जो तो. कृ. क्षणुधा. हिंसा अ. तीस कलारूप काल. २ पुत्र जन्मादिकांचा उत्साह. अ. पु. २ निर्व्यापार. अ. पु. न.

क्षणदा क्षणमवसरंददातीतिक्षणदा, अवसर देते जी ती. कृ. डुदाञ्धा. दान अ. रात्रि. आ. स्त्री.

क्षणनं क्षणनेतत्क्षणनं, हिंसन जें तें. कृ. क्षणुधा. हिंसा अ. वध करणें. अ. न.

क्षणप्रभा क्षणंप्रभायस्याःसाक्षणप्रभा, क्षणमात्र आहे प्रभा म्ह. प्रकाश जीचा ती. स. विद्युल्लता. आ. स्त्री.

क्षतजं क्षताज्जायतेतत्क्षतजं, व्रणापासून होणारें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. रक्त. अ. न.

क्षतव्रत: क्षतंव्रतमस्यक्षतव्रतः, खंडित आहे व्रत ज्याचें तो. स. ब्रह्मचर्यव्रत भंग झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षत्ता क्षुणत्तीतिक्षत्ता, अश्वादिकांला ताडन करितो किंवा कुलसंपेषण करितो म्ह. हीन जाति जो तो. कृ. क्षदिर्धा. संपेषण अ. सारथि. २ क्षत्रियीचेठायीं व्यभिचारानें झालेला पुत्र तो. ऋ. पु.

क्षत्रिय: क्षदतीतिक्षत्रं क्षत्रस्यापत्यंक्षत्रियः, शत्रु दोषाचें आच्छादन करितो किंवा सज्जनाच्या अपराधांची क्षमा करितो जो तो क्षत्र त्याचें जें अपत्य तो. क्षत्रिय. त. अ. पु.

क्षत्रिया क्षत्रियस्यजातिःस्त्रीवाक्षत्रिया, क्षत्रियाची जाति किंवा स्त्री जी ती. स्त्रीप्र. क्षत्रियाची जाती किंवा बायको. आ. स्त्री.

क्षत्रियाणी विग्रहादिक्षत्रियाशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

क्षत्रियी क्षत्रस्यस्त्रीक्षत्रियी, क्षत्रियाची जी स्त्री. स्त्रीप्र. क्षत्रियाची बायको. ई. स्त्री.

क्षंता क्षमणशीलःक्षंता, क्षमाशील जो तो. कृ. क्षमुधा. सहन अ. सहनशील म्ह. सोशीक. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

क्षपा क्षिपत्यायुःक्षपा, आयुष्यातें व्यर्थ घालविते जी ती. कृ. क्षि

पधा. प्रेरणअ. रात्रि. आ. स्त्री.

क्षपाकरः क्षपांकरोतीतिक्षपाकरः रात्रीतें करितो जो तो. कृ. कृधा. करणार्थकअ. चंद्र. अ. पु.

क्षमा क्षमतेक्षम्यतेवाक्षमा, सहन करितें अथवा स्वसामर्थ्यानें सहन करिजेत्से जी ती. कृ. क्षमूधा. सहनअ. क्षांति क्ष. सहनता. २ पृथ्वी. आ. स्त्री.

क्षमं क्षमणंक्षमतेवाक्षमं, सहन जें तें किंवा सहन करित्से जी ती. कृ. क्षमूधा. सहनअ. योग्य. २ समर्थ. ३ मंत्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षमिता विग्रहादिसर्व क्षंतृशब्दाप्रमाणें.

क्षमिन् विग्रहादिक्षमितृशब्दाप्रमाणें. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

क्षयः क्षीयतेजगदत्रेतिक्षयः, क्षीण क्ष. नष्ट होतें जगत् जाचेठायीं तो. कृ. क्षिधा. क्षयअ. नाश. २ प्रलय. ३ क्षयरोग. ४ गृह. अ. पु.

क्षवः क्षौतीतिक्षवः, भक्षणादि कालीं शब्द करितो जो तो. कृ. क्षुधा. शब्दअ. शिंक. २ कृष्ण सर्षप क्ष. मोहरी. ३ काळे मिरीं. अ. पु.

क्षवथुः क्षौत्यनेनक्षवथुः, शब्द करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. टुक्षुधा. शब्दअ. कासरोग जास खोकला असें म्हणतात तो. उ. पु.

क्षांतं क्षम्यतेस्मक्षांतं, सहन क्ष. समास करिजेलें जें तें. कृ. क्षमूधा. सहनअ. शांत केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षांतिः क्षमणंक्षांतिः, सहन जें ती. कृ. क्षमूधा. सहनअ. सहन करणें. इ. स्त्री.

क्षारः क्षरतीतिक्षारः, गमन क्ष. उत्तम प्रकारें चलन पावतो जो तो. कृ. क्षरधा. संचलनअ. बांगडखार. २ भस्म. अ. पु.

क्षारकः क्षरतीतिक्षारकः, संचलन क्ष. विकसन पावतो जो तो. कृ. क्षरधा. संचलनअ. फुलांची कळी. अ. पु.

क्षारमृत्तिका क्षारयतीतिक्षारा, क्षाराचासौमृत्तिकाचक्षारमृत्तिका, नाश पावत्से अशी जी मृत्तिका ती. स. खारीमाती. आ. स्त्री.

क्षारितः क्षार्यतेस्मक्षारितः, आक्रोशित करिजेला जो तो. क्रु. क्षरधा. संचलनअ. लोकापवादानें दूषित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षितिः क्षियतिक्षिणोतीतिवाक्षयतिवाक्षितिः निरंतरवास ह्म. स्थिरत्वानें राहत्ये जीती. अथवा हिंसा अथवा नाश करित्ये जीती. क्रु. क्षिधा. निवासादिअ.पृथ्वी. २ क्षय. ३ कालविशेष. ४ वसतीची ह्म. राहण्याची जागा. इ. स्त्री.

क्षिपा क्षेपणांक्षिपा, प्रेरण जें ती. क्रु. क्षिपधा. प्रेरणअ. प्रेरण ह्म. फेंकणें. आ. स्त्री.

क्षिष्णुः क्षेपणशीलः क्षिष्णुः, निवारण करणें आहे स्वभाव ज्याचा तो क्रु. क्षिपधा. प्रेरणअ. निराकरण करणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

क्षिप्तः क्षिप्यतेस्मक्षिप्तः, प्रेरित करिजेला जो तो. क्रु. क्षिपधा. प्रेरणअ. सोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षिप्नुः विग्रहादि सर्वक्षिष्णुशब्दप्रमाणें.

क्षिप्रं क्षिपनीतिक्षिप्रं, त्वरित आतें जें तें. क्षिपधा. प्रेरणअ. शीघ्रया अर्थी. अव्य.

क्षिया क्षयणंक्षिया, अपचयनजें ती. क्रु. क्षिधा. क्षयअ. नाश. आ. स्त्रीलिंगी.

क्षीरं क्षयणंक्षीः क्षीमीरयतीति क्षीरं, यथोक्तपानें क्षयातें कांपवितें ह्म. नष्ट करितें जें तें. क्रु. ईरधा. कंपनअ. दुग्ध. २ उदक. अ. न.

क्षीरविकृतिः क्षीरस्यविकृतिः क्षीरविकृतिः, दुग्धाचा जो विकार तीस. दुग्धविकार. इ. स्त्री.

क्षीरशुक्का क्षीरमिवशुक्लाक्षीरशुक्ला, क्षीराप्रमाणें ह्म. दुग्धासारखी जी शुक्ला ह्म. शुभ्रवर्ण ती. स. पांढरी भुईकोहाळा. आ. स्त्री.

क्षीरोदतनया क्षीरोदस्यतनया क्षीरोदतनया, क्षीरोद ह्म. क्षीरसागर त्याची जी तनया ह्म. कन्या ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

क्षीराब्धितनया क्षीराब्धेस्तनयाक्षीराब्धितनया, क्षीराब्धीची जी तनया ह्म. कन्या ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

क्षीरावी क्षीरमवतीतिक्षीरावी,

दुग्धानें रक्षण करित्ये जी ती. कृ. अवधा. रक्षणादि अ. दुग्धीनावा ची वनौषधि. ई. स्त्री.

क्षीरिका क्षीरमस्त्यस्याः क्षीरिका, क्षीर ह्म. दुग्धतुल्य रस आहे जीस ती. त. खिरणीचें झाड. आ. स्त्री.

क्षीरोदः क्षीरमुदकंयस्यसक्षीरोदः, क्षीर आहे उदक ज्याचें तो. स. क्षीरसमुद्र. अ. पु.

क्षीबः क्षीबतेस्मक्षीबः, मत्त होता झाला जो तो. कृ. क्षीबृधा. मद अ. मत्त ह्म. माजलेला. वि. अ. पु. न. आब. स्त्री.

क्षुतं विग्रहादिक्षवशब्दाप्रमाणें. अ. न.

क्षुताभिजननः क्षुतमभिजनयतीतिक्षुताभिजननः, क्षुत् ह्म. शिंक तीतें उत्पन्न करितो जो तो. कृ. जनधा. जनन अ. कृष्णसर्षप ह्म. काळी मोहरी. अ. पु.

क्षुत् विग्रहादिक्षवशब्दाप्रमाणें. त्. स्त्री.

क्षुद्रः क्षुणत्तीतिक्षुद्रः, उत्तम प्रकारें ग्लानि पावतो जो तो. कृ. क्षुदिर्धा. संपेषण अ. कृपण. २ क्रूर. ३ निकृष्ट. ४ दरिद्री ५ अल्प. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षुद्रघंटिका क्षुद्राचासौघंटिकाचक्षुद्रघंटिका, अल्प जी घंटिका ह्म. घागरी ती. स. लहान घुंगूर. आ. स्त्री.

क्षुद्रशंखाः क्षुद्राश्चतेशंखाश्चक्षुद्रशंखाः, अल्प जे शंख ते. स. लहान शंख. अ. पु.

क्षुद्रा क्षुणत्तिक्षुद्यतेवाक्षुद्रा, हीन करित्ये अथवा हीन होत्ये अथवा हीनांग जी ती. किंवा संचूर्णित होत्ये जी ती. कृ. क्षुदिर्धा. संपेषणादि अ. वेश्या. २ मधमाशी. ३ हीनांग जी ती. ४ नाचणारी स्त्री. ५ शिंगणी नावाची औषधि. आ. स्त्री. को. चांगरी चुका वगैरे.

क्षुध् क्षोधनंक्षुत्, भोजनेच्छा जी ती. कृ. क्षुधधा. बुभुक्षा अ. क्षुधा. ध्. स्त्री.

क्षुधा विग्रहादिक्षुध् शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

क्षुधाभिजननः विग्रहादिसर्व क्षुताभिजनन श. प्र.

क्षुधितः क्षुध्यतिस्मक्षुधितः,

क्षुधित होता झाला जो तो. क्रु. क्षुध धा. बुभुक्षा अ. भुकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षुपः क्षौतीतिक्षुपः, अल्प होतो- जो तो. क्रु. टुक्षुधा. शब्द अ. फांद्या व मूळ ज्यांच्या लहान असतात असा जो वृक्ष तो. अ. पु.

क्षुमा क्षौतीतिक्षुमा, ह्रस्व असते जी ती. क्रु. टुक्षुधा. शब्द अ. धान्यविशेष. जास अतसी ह्म. -जवस असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

क्षुरः क्षुरतीतिक्षुरः, छेदन करितो जो तो. क्रु. क्षुरधा. छेदन अ. वस्तरा. २ सरांटा. ३ कोकिलाक्षनामक वनौषधि. अ. पु.

क्षुरकः क्षुरतीतिक्षुरकः, विलेखन ह्म. रोगादिकांचे खनन करितो जो तो. क्रु. क्षुरधा. विलेखन अ. वृक्षविशेष जास तिलपुष्प असें ह्मणतात तो. अ. पु.

क्षुरप्रः क्षुरइवप्रातीतिक्षुरप्रः, वस्त्र्याप्रमाणें युद्धादिकांत पूर्ति करितो जो तो. क्रु. प्राधा. पूरणअ. बाणविशेष. अ. पु.

क्षुरी क्षुरोस्यास्तीतिक्षुरी, क्षुर ह्म. वस्तरा आहे जास तो. न. न्हावी. इन्. पु.

क्षुल्लकः क्षोदनंक्षुत नीचत्वं लातीतिक्षुल्लः सएवक्षुल्लकः, निरंतर असंतुष्टता अथवा नीचत्व सेवन करितो जो तो क्षुल्ल तोच क्षुल्लक. क्रु. क्षुदिर्धा. संपेषण अ. नीच ह्म. हलका. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षेत्रं क्षीयंतेधान्यैरत्रक्षयतिक्षयतेनेनवाक्षेत्रं, शह ताडंत धान्यें जावेंठायीं तें किंवा क्षीण होतें अथवा क्षीण होतो जेणें तें. शेत. २ शरीर. ३ सिद्धांचें स्थान. ४ पत्नी. अ. न.

क्षेत्रज्ञः क्षीयतेतत् क्षेत्रं शरीरं तज्जानातीतिक्षेत्रज्ञः, शरीरातें जाणतो जो तो. क्रु. ज्ञाधा. अवबोधन अ. जीवात्मा. अ. पु. २ प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षेत्राजीवः क्षेत्रमाजीवोस्यक्षेत्राजीवः, क्षेत्र आहे जीविका जाची तो. स. कृषिकर्मानें उपजीविका करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

क्षेपणं क्षिपतिःक्षेपणं, प्रेरणा जें

न· क्र· क्षिपधा· प्रेरण अ· सोडणें· अ· न·

क्षेपणी क्षिप्यतेनयाक्षेपणी, उदकादिक प्रक्षिप्त करिजेतें जीणेंती क्र· क्षिपधा· प्रेरण अ· नौकादिक व नौका चालविण्या करितां बांधलेलें वल्हें · ई· स्त्री·

क्षेपिष्ठः अतिशयेनक्षिप्रः क्षेपिष्ठः अतिशयें करून जो क्षिप्र म्ह· त्वरित तो· त· फार लवकर · वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

क्षेमः क्षिणोत्यशुभमितिक्षेमः, अशुभ नाश करितें जें तें· किंवा रोगादि नाशक जो तो· अथवा क्षय पावतें जें तें· क्र· क्षिधा· हिंसा अ· कल्याण· अ· पु· न· २ चोर ओवा · ३ मिळालेल्या वस्तूचें रक्षण· अ· पु·

क्षेत्रं क्षेत्राणांसमूहः क्षैत्रं, क्षेत्रांचा जो समूह तो· न· शेतांचा समुदाय· अ· न·

क्षोदः क्षुद्यतेइतिक्षोदः, पेषण करिजेतो जो तो· क्र· क्षुदिर्धा· संपेषण अ· चूर्ण म्ह· चूर· अ· पुल्लिंगीं·

क्षोदिष्ठः अतिशयेनक्षुद्रः क्षोदिष्ठः, अतिशयें करून जो क्षुद्र तो· त· फार लहान· वि· अ· पु· न· आ· वं· स्त्री·

क्षौमं क्षुवंत्यत्र क्षौमं, स्वरवानें राहातात किंवा भाषण करितात जाचेठायीं तो· क्र· टुक्षुधा· शब्द अ· उपरिगृह म्ह· माडी· अ· पु· न·

क्षोणी क्षौतीतिक्षोणी, भूकंपादिकालीं किंवा स्वनिष्पजन द्वारा शब्द करित्ये जी ती· क्र· टुक्षुधा· शब्द अ· पृथ्वी· ई· स्त्री·

क्षौद्रं क्षुद्राभिः कृतंक्षौद्रं, मक्षिकानीं जें निर्मित तें· त· मधु म्ह· मध· अ· पु· न·

क्षौमं क्षुमायाः विकारः क्षौमं, क्षौतीतिवाक्षोमेनातसीनिर्मित वस्त्रेणापरिवृतोरथोवाक्षौमं, अतसीचा जो विकार तें· किंवा आधेयस्त्रशनाद करितें जें तें अथवा अतसी निर्मित वस्त्रानें परिवेष्टित जो रथ तो· न· २ क्र· टुक्षुधा· शब्द अ· ३ त· अतसीयापासून झालेलें वस्त्र जास पट्टवस्त्र असें ह्मणतात तें· १

घराचीमाडी. ३ क्षौमवस्त्रानेंझांकलेलारथ. अ.पु.न. ३ अ.पु.

क्ष्णुतं क्ष्णूयतेस्मइतिक्ष्णुतं, तेजोयुक्त करिजेलें जें तें. क्रु. क्ष्णुधा. तेजनअ. तीक्ष्ण केलेलें क्षधार काढलेलें शस्त्रादिक. वि. अ.पु.न.आ. स्त्री.

क्ष्मा क्षमतइतिक्ष्मा, सर्वापराधातें सहन करित्येजीती. क्रु. क्षमूधा. सहनअ. पृथ्वी. आ. स्त्री.

क्ष्माभुक् क्ष्मांभुनक्तीतिक्ष्माभुक्, पृथ्वीतें पालन किंवा उपभुक्त करितोजो तो. क्रु. भुजधा. पालनादिअ. राजा. ज.पु.

क्ष्माभृत् क्ष्मांबिभर्तीतिक्ष्माभृत्, पृथ्वीतें धारण किंवा पोषण करितो जो तो. क्रु. डुभृञ्धा. धारण पोषणअ. पर्वत. २ राजा. त्.पु.

क्ष्वेडः क्ष्विद्यत्यनेनेतिक्ष्वेडः, गात्रप्रक्षरण होतें जेणें तो. क्रु. ञिक्ष्विदाधा. गात्रक्षरणअ. विष. अ.पु.

क्ष्वेडा क्ष्वेडनंक्ष्वेडाक्ष्वेडतीतिवा क्ष्वेडा, अव्यक्त जो शब्द तो किंवा चंचल होत्येजीती. क्रु. क्ष्वेलृधा. चलनादिकअ. सिंहनाद. २ सिंहनाद सदृशवीरांचानाद. ३ पिंजन्यासाठीं वगैरे तासून तयार केलेली वेळूची शलाका. आ. स्त्री.

खं खनतीतिखं, अवदारण करितें जें तें. कृ. खनुधा. अवदारणअ. आकाश. २ इंद्रिय. ३ हर्ष. ४ अनुभव. ५ देवलोक. अ. न.

खक्खटः खक्खतीतिखक्खटः, कठोर जें तें कृ. खक्खधा. हसन अ. कठीण. वि. अ. पु. न. आबंख्यालिंगी.

खगः खेगच्छतीतिखगः, आकाशाच्येठायीं गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पक्षि. २ बाण. ३ सूर्य. अ. पु.

खगेश्वरः खगानामीश्वरः खगेश्वरः, पक्ष्यांचा जो ईश्वर ह्मणजे स्वामी तो. स. गरुड. अ. पु.

खजाका खजतीतिखजाका, मंथन ह्मणजे विलोडन करित्ये जी ती. कृ. खजधा. मंथनअ. पळी. आबं. स्त्री.

खंजः खंजतीतिखंजः, विकल गमन करितो जो तो. कृ. खजिधा. गतिवैकल्यअ. लंगडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खंजनः खंजतीतिखंजनः, विकल गमन करितो जो तो. कृ. खजिधा. गतिवैकल्यअ. पक्षिविशेष, काजवा. अ. पु.

खंजरीटः खंजइवऋच्छतीतिखंजरीटः, पांगळ्या सारखें गमन करितो जो तो. कृ. ऋच्छधा. गतिअ. काजवा. अ. पु.

खटः खट्यतइतिखटः, तृषितानीं इच्छिजेतो जो तो. कृ. खटधा. कांक्षाअ. अंधकूपादिक. कों. तृण. कफ. टंक. प्रहार. अ. पु.

खट्वा खट्यनेनिद्रालुभिः साखट्वा, निद्रालु पुरुषांनीं इच्छिजेत्ये जी ती. कृ. खटधा. कांक्षाअ. बाज. आ. स्त्री.

खड्गः खंडतिशत्रूनितिखड्गः, शत्रूंचा भेद करितो जो तो. कृ. खडिधा. भेदनअ. तलवार. २ गेंडा. अ. पु.

खड्गी खड्गंशृंगमस्यास्तीति खड्गी, शृंग ह्मणजे अग्र किंवा कोश आहे जीस ती. त. तलवार. ई. स्त्री.

खंडं खंड्यतेतत्खंडं, खंडित करिजेतें जें तें. कृ. खडिधा. भेदनअ. तुकडा. अ. पु. न.

खंडपरशुः खंडयतीतिखंडः खं

उः परशुर्यस्यसः खंडपरशुः, खं
डन करणारा आहे पर
शु ज्याचा तो. स. महादेव. उ. पु.

खंडविकारः खंडोविकारोयस्य
सः खंडविकारः, शर्करा आहे वि
कार ज्याचा तो. स. राब. अ. पु.

खदिरः खदतीतिखदिरः, कंट
कद्वारा हिंसा करितो ह्मणोन तो
जो तो. कृ. खद्धा. हिंसादि अ.
खैराचें झाड. अ. पु.

खदिरी विग्रहादिखदिरशब्दा
णें. वनौषधिविशेष ज्याला-
जाकूं असें हि ह्मणतात ती.
ई. स्त्री.

खद्योतः खेद्योततइतिखद्योतः.
आकाशाचेठायीं प्रकाश पावतो
जो तो. कृ. द्युतिधा. दीप्ति अ. सू
र्य. २ काजवा. अ. पु.

खनिः खन्यतेइतिखनिः, विदा
रि जेत्ये जी ती. कृ. खनुधा. अव
दारण अ. रत्नादिकांची खाण.
इ. स्त्री.

खनित्रं खन्यतेअनेनेतिखनित्रं
खनन करिजेतें जेणेंकरून तें.
कृ. खनुधा. अवदारण अ. कुद
ळ. अ. न.

खपुरः खंआकाशंपिपर्तीतिख
पुरः, आकाशातें पूरण करितो
जो तो. कृ. पृधा. पूरणादि अ. सु
पारीचें झाड. अ. पु.

खरः खंमुखं अतिशयितमस्य
स्यखरः, अतिशयित आहे मु
खछिद्र ज्याचें तो. न. गर्दभ. अ.
२ अत्युष्ण वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खरणाः खरातीक्ष्णानासिकाय
स्यसः खरणाः, तीक्ष्ण आहे ना
सिका ज्याची तो. स. सरळ नाका
चा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खरणासः विग्रहादिपूर्वल्याश
ब्दाप्रमाणें. अ. पु.

खरपुष्पा खरंपुष्पमस्याः खरपु
ष्पा, तीक्ष्ण आहे पुष्प जीचें ती.
शाकविशेष जिला तिळवण अ
सें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

खरमंजरी खरामंजरीरस्याःसा
खरमंजरी, तीक्ष्ण आहे मंजरी
जीची ती. स. आघाड्याचें झाड.
ई. स्त्री.

खराश्वा खरमश्नुतेखरेइश्यतेइ
तिवाखराश्वा, तीक्ष्ण जेसें होय

तेंसें भक्षिताना अथवा कठोरा नीं भक्षिजेत्ये जी ती. कृ. अशधा. भोजन अ. अजमोदा नामक वनौषधि. आ. स्त्री.

खर्जूरं खर्जतीतिखर्जूरं, व्यथा करितें जें तें. कृ. खर्जधा. व्यथा. करणा अ. रूपें अ. न.

खर्जूः खर्जनंखर्जूः, खर्जन रूप जी ती. कृ. खर्जधा. व्यथनअ. सरवी खरूज. ऊ. स्त्री.

खर्जूरः खर्जूरी खर्जतीतिखर्जूरः खर्जूरी, अंग विस्तारानें पीडा करितो जो तो. कृ. खर्जधा. व्यथनअ. खजराचें झाड. २तृणद्रुम. अ. पु. २ ई. स्त्री.

खर्वः खर्वतीतिखर्वः, गमन करितो जो तो. कृ. खर्वधा. गतिअ. ठेंगणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खर्वटः खर्वटीतिखर्वटः, ग्राम संघानें शोभतें जें तें. कृ. खर्वधा. दर्पअ. चारशें गावांचें संस्थान. अ. पु.

खलः खलतीतिखलः, दोष संचय करितो जो तो. कृ. खलधा. संचयअ. दुष्ट. वि. अ. पु. न. आब. स्त्री.

खलतिः खलतिचयतिचयतेवा खलतिः, संचय करितो जो तो. कृ. खलधा. संचयादि अ. खल किंवा ज्याचे मस्तकास खल्वाट असतें तो. इ. स्त्री.

खलपूः खलंपुनातीतिखलपूः, खलातें पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पावनअ. झाड सारवण करणारा. ऊ. पु.

खलिनः खलीनः खेलीनःखलीनः, मुखबिलाचेठायीं जो लीन झा. नम्र तो. स. लगाम. अ. पु. २ पु. न.

खलिनी खलानांसमूहः खलिनी, खलांचा जो समुदाय तो. त. खलांचा समुदाय. ई. स्त्री.

खलु खलतीतिखलु, निषेधाद्यर्थे नियामक जो तो. कृ. खलधा. संचयादि अ. निषेध. २जिज्ञासा. ३ वाक्यालंकार. ४ सांत्वन. उ. खलुकृदित्वा. २ एतत्तत्त्वांखलु. ३ खलुजानासि. ४ देहिखलुनान्नं. अव्यय.

खलेदारु खलेदारुकाष्ठंखलेदा

रू, खळ्यामध्यें जें काष्ठ तें. स. बैल बांधण्या करितां पुरलेलें - लांकूड. उ. न.

खल्या विग्रहादि सर्व खलिनी शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

खातं खन्यतेतत्खातं, खनन करिजेतें जें तें. कृ. खनुधा. अवदारणअ. अल्पसरोवर. अ. न.

खादितं खाद्यतेस्मखादितं, भक्षिजेलें जें तें. कृ. खादधा. भक्षणअ. खाल्लेलें. वि. अ. पु. न. - आबं. स्त्री.

खारः खमारातीतिखारः, धान्यादिकांस अवकाशातें देतोजो तो. कृ. राधा. दानअ. परिमाणविशेष. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

खारीकः खार्यावापः खारीकः, खारी परिमित धान्य वापाचें जें क्षेत्र तें. त. खारी परिमित धान्य पेरण्याचें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खिल खिल्यतेस्मिन्खिलं, उंच्छवृत्ति होइजेत्ये जाचेठायीं तें. कृ. खिलधा. उंच्छअ. नागरेलेलें नव्हे असें शेत. वि. अ. पु. न. - आबं. स्त्री.

खुरः खुरतीतिखुरः, भूमिविदारण करणारा जो तो. कृ. खुर - धा. छेदनअ. सुगंधि द्रव्य, न - खला. २ घोड्यांचा खुर. अ. पु. -

खुरणाः खुरइवतीक्ष्णानासिकायस्यसः खुरणाः, पशूचे खुरासारिखी आहे नासिका जाची तो. स. भयंकर नागाचा. वि. स. पु. न. स्त्री.

खुरणासः विग्रहादि सर्व पूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आबं. स्त्री.

खुरप्रः क्षुरइवप्रातीतिखुरप्रः, वस्त्र्याप्रमाणें पूर्ति करितो ह्यास्यासारखें कार्य करितो जो तो. कृ. - प्राधा. पूरणअ. बाणविशेष. अ. पु.

खुल्लकः खुर्दनंखुत, खुर्दलातीतिखुल्लकः, हिंसा ह्म. निंद्य कर्म त्यातें स्वीकृत करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानादिअ. पामर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खेटः खेटयतीतिखेटः, त्रास करितो जो तो. कृ. खिटधा. त्रासअ. अधमः वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

खेयं परितः खन्यतेइतिखेयं, आ समंताद्भागीं खनन करिजेतें जें तें. कृ. खनुधा. अवदारण अ. खंदक. अ. न.

खेला खेलतिखेलनंवाखेला, क्रीडाजी ती. कृ. खेलाधा. विलास अ. क्रीडा. २ बाललीला. आ. स्त्री.

खोड: खोडतीतिखोड:, गतीचा प्रतिघाती असतो जो तो. कृ. खोडुधा. गतिप्रतिघात अ. लंगडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ख्यात: आख्याधिइतिख्यात:, कथन करिजेला जो तो. कृ. ख्याधा. प्रकथन अ. प्रसिद्ध. त्रि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ख्यातगर्हण: ख्यातागर्हणाय स्यख्यातगर्हण:, विख्यात आहे निंदा ज्याची तो. स. लोकांनीं निंदिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ख्याति: ख्यानंख्याति:, विख्याती जी ती. कृ. ख्याधा. प्रकथन अ. प्रख्याति. इ. स्त्री.

गगनं गच्छंत्यनेनास्मिन्वागगनं, गमन करिताहेत ग्रहादिक जेणेंकरून किंवा ज्याचे ठायीं तें. कृ. गम्लृ धा. गति अ. आकाश. अ. न.

गंगा हरिचरणाद्भांभुवंगच्छतीति गंगा, विष्णूच्या चरणापासून पृथ्वीप्रत गमन करित्ये जी ती. कृ. गम्लृ धा. गति अ. भागीरथी. आ. स्त्री.

गंगाधरः गंगाया धरः गंगाधरः, गंगा जी तीचा जो धर ष्म. धारण कर्ता तो. स. महादेव. अ. पु.

गजः गजतीतिगजः, मंद गामी जो तो. कृ. गजधा. मद अ. हत्ती. अ. पु.

गजता गजानांसमूहोगजता, गजांचा जो समुदाय तो. त. हत्तींचा समुदाय. आ. स्त्री.

गजभक्षा गजभक्ष्या गजैर्भक्ष्यतइति गजभक्षागजभक्ष्या वा, गजांनीं भक्षिजेत्ये जी ती. कृ. भक्षधा. भक्षण अ. सालई नामाची वनौषधि. आ. स्त्री.

गजाननः गजस्येवाननंयस्यस गजाननः, गजासारखें आहे मुख ज्याचें तो. स. गणपति. अ. पु.

गंजा गंजतिगंजंत्यस्यामितिवा गंजा, शब्द करित्ये किंवा कल कल शब्द करितात जीचेठायीं ती. कृ. गजिधा. शब्द अ. क्षार समुद्र. २ दारूचें दुकान. आ. स्त्री.

गडुः गडतिगड्यतेवागडुः, सेचन करितो जो तो. कृ. गडधा. सेचन अ. गव्याचा हरडा. २ पाठीचा मणका. उ. पु. ३ वि. उ. पु स्त्री. न.

गडुलः गड्यतेइतिगडुलः, सिक्त करिजेतो जो तो. इत्यादि पूर्वीच्या श. प्र. कुबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणः गणयतीतिगणः, गणित होतो जो तो. कृ. गणधा. संख्यान अ. समूह. २ तीन गुल्म सैन्य. ३ महादेवाचा प्रमथ नामक गण. ४ चोर ओवा. अ. पु.

गणकः गणयतीतिगणकः, अंक गणना करितो जो तो. कृ. गणधा. संख्यान अ. जोशी. अ. पु.

गणनीयं गणयितुंशक्यंगणनीयं, गणना करावयास जें शक्य तें. इत्यादि पू. प्र. गणना करण्या

सजें योग्य तें. क्रु. धा. पू. प्र. ग णना करण्यास जें शक्य तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणरात्रं रात्रीणांगणः गणरात्रं, रात्रींचा जो गण तें गणरात्र. स. रात्रींचा समुदाय. अ. न.

गणरूपः नानात्वाद्गणा बहूनि रूपाणियस्यगणरूपः, अनेकवर्णआहेत रूपें ज्याचीं तो. स. रुईचा वृक्ष. अ. पु.

गणहासकः गणंहासयतीति गणहासकः, नृसमूहास हसवितो स्म. त्याचा हितकारी जो तो. क्रु. हसेधा. हसन अ. किर्माणी ओवा. अ. पु.

गणाधिपः गणानामधिपोगणाधिपः, गणाचा जो स्वामी तो. स. गणपति. अ. पु.

गणिका गणयतिद्रव्यादिकमितिगणिका. पुरुषांची व द्रव्याची गणना करणारी जी ती. क्रु. गणधा. संख्यान अ. वेश्या २ पुष्पजातिविशेष. ३ हत्तीण. आ. स्त्री.

गणिकारिका गणनंगणिं गणिंकरोतीति गणकारी गणिकार्येवगणिकारिका, गणना करणारी जी गणिकारी तीच गणिकारिका. त. नरवेलाचें झाड. आ. स्त्री.

गणितं गण्यतेस्मगणितं, गणना करिजेलें जें तें. क्रु. गणधा. संख्यान अ. गणना केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गणेयं विग्रहादिसर्व गणनीयशब्दाप्रमाणें.

गंडः गंडतीतिगंडः, मुखाचा एकदेश स्थितीनें राहतो जो तो. क्रु. गडिधा. वदनेकदेश अ. गाल. अ. पु.

गंडकः पुच्छोचालनात् गच्छतीतिगंडः, सएवगंडकः, पुच्छोच्चालन साधनानें गमन करितो जो तो गंड तोच गंडक. त. गारनामक मत्स्यविशेष. अ. पु.

गंडकारी गंडाः ग्रंथीः करोतीति गंडकारी, पर्वग्रंथीतें करितें स्म. त्यातें धारण करित्ये जी ती. क्रु. कृञ्धा. करण अ. लाजाळू नावाची औषधि. ई. स्त्री.

गंडकाली. गंडेषुग्रंथिषुकाली गंडकाली, ग्रंथीचेठायीं स्म. प

र्या पर्वाचे गर्यी जी कृष्ण वर्णती. स. अर्थादि पूर्वींच्या शब्दाप्रमा.

गंडशैला: गंडाइवशैला:गंडशैला: पर्वतांच्या कपोला सारिखे जे शै ल ते स. पर्वतापासून पडलेले मोटे पाषाण. अ. पु.

गंडीर: गंडीन्ग्रंथिरोगानीरयती तिगंडीर:, ग्रंथीतें नाश करितो जो तो. कृ. ईरधा. प्रेरण अ. कडुवा स्फरण. अ. पु.

गंडूपद: गंडूपदी गंडू: शरीर ग्रंथयस्ताएवपदानियस्यगंडूप द:, ग्रंथिरूप आहेत पाय जास तो. स. जलचर विशेष जास का डू असें ह्मणतात तो. अ. पु. २ ई. स्त्री.

गंडूषा गंडूयतइतिगंडूषा, वदनै कदेश ह्म. मुखाचा मुख्य प्रदेश त्याच्या पूर्तीनें शह्रत्ये जी ती. कृ. गडिधा. वदनैकदेश अ. जलानें पूर्ण केलेलें मुख ह्म. चूळ. २ वर आलेली बेंबी. आ. स्त्री. को. गंडूष. अ. पु.

गतनासिक: गतानासिकायस्य स: गतनासिक:, गेली आहे ना सिका जाची तो. स. नकटे नाका चा. अ. पु.

गति: गमनंगति:, गमन जें ती. कृ. गम्लृधा. गति अ. गमन. इ. स्त्री.

गद: गदतीतिगद:. वेदनामूलक शब्द करविता जो तो. कृ. गदधा. व्यक्तवाणि अ. रोग. अ. पु.

गदा गदतीतिगदा, अव्यक्त शब्द करित्ये जी ती. कृ. गदधा. अव्यक्त शब्द अ. विष्णूचें आयुध. आ. स्त्री.

गद्यं गद्यतेतत्गद्यं, व्यक्तत्वानें- नें रचिजेतें जें तें. कृ. गदधा. व्य क्तवाणि अ. पद्यात्मक नव्हे असें जें रचित काव्यादिक तें. अ. न.

गंत्री गम्यते:नयासागंत्री. गम न करिजेतें जीणें ती. कृ. गम्लृधा. गति अ. बैलांची गाडी. ई. स्त्री.

गंध: गंध अस्ति अस्येतिगंध:, गं ध आहे जास तो. त. सुगंधि. २ ह र्ष. ३ लेश. ४ संबंध. ५ गर्व. अ. पु.

गंधक: गंधोस्यास्तीतिगंध: सए वगंधक:. गंध आहे जास तो गं ध तोच गंधक. त. गंधक. अ. पु.

गंधकुटी गंधस्यकुटीगंधकुटी. गंधाची जी कुटी ती. स. तालिस

पत्र. ई. स्त्री.

गंधनं गंधयनेनेनगंधनं, अर्दन किंवा पीडा करिजेत्ये जेणेकरून तें. कृ. गंधधा. अर्दनअ. हिंसन २उत्साह. ३ सूचन. अ. न.

गंधनाकुली गंधवतीनांकुलीगंधनाकुली, गंधवती वल्लींनी जी कुलीस्र. गांधवी ती. स. मुंगसेल नाशाची ओषधि. ई. स्त्री.

गंधफली गंधवत्फलमस्त्यस्याः गंधफली, गंधयुक्त आहे फल जाचें ती. न. वाघांटी. २ सोनचांफ्याची कळी. ई. स्त्री.

गंधमादन: गंधेनमादयतीति गंधमादनः, उत्तम गंधानें हर्ष युक्त करितो जो तो. कृ. मदीधा. हर्षादि अ. पर्वत विशेष. अ. पु. न

गंधमूली गंधवत्मूलंयस्याइति गंधमूली, गंधयुक्त आहे मूल जाचें ती. स. आंबेहळद. ई स्त्रीलिं.

गंधरस: गंधोगंधवान्रसोयस्यसः गंधरसः, गंधयुक्त आहे रस जाचा तो. स. रक्तबोळ. अ. पु.

गंधर्व: गंधसौरभमर्वतिगंधेउर्वो वोधोयस्येतिवागंधर्वः, सौरभातें स्र. सौगंधातें जाणतो किंवा धारण करितो किंवा त्याविषयीं आहे ज्ञान जाचें तो. कृ. अर्वधा. गत्यादि अ. कस्तूरीमृग. २ देवाचा गवई. ३ घोडा. ४ कोकिलांतील एक पुरुष. ५ जन्ममरणांत राहाणारा प्राणी. अ. पु.

गंधर्वहस्तक: गंधर्वस्यहस्तइवहस्तः पत्रं यस्यगंधर्वहस्तकः, गंधर्व हस्तासारखें आहे पत्र जानें तो. स. एरंडाचें झाड. अ. पु.

गंधवह: गंधवाह: वहतीतिवहः गंधस्यवहः गंधवहःगंधवाहोवा, वाहतो जो तो वह गंधाचा जो वह स्र. वाहक तो. स. वायु. अ. पु.

गंधवहा वहतीतिवहा, गंधस्य वहागंधवहा, गंधाची जी वहा स्र. ग्रहण कर्त्री ती. कृ. वहधा. प्रापण अ. नासिका. आ. स्त्री.

गंधसार: गंधवान्सारः स्थिरभागोयस्यसगंधसारः गंधयुक्त आहे सारभागजाचा तो. स. मलयागिरिचंदन. अ. पु.

गंधाश्मा गंधयुक्तोश्मागंधाश्मा, गंधयुक्त जो पाषाण तो. स. गंधाश्मा. न. पु.

गंधिक: गंधोस्यास्तीतिगंधिक:, गंध आहे ज्यास तो. त. अर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

गंधिनी प्रशस्तोगंधोस्यास्तीति गंधिनी, उत्कृष्ट आहे गंध जीस ती. त. तालिसपत्र नावाची ओषधि. ई. स्त्री.

गंधोत्तमा गंधेनोत्तमागंधोत्तमा गंधें करून जी उत्तम ती. स. मद्य. आ. स्त्री.

गंधोली गंधयतीतिगंधोली, पीडा करणारी जी ती. कृ. गंध धा. अर्दन अ. गांधिलमाशी. ई. स्त्री.

गभस्ति: गम्यतइतिग: ज्ञेयव र्गस्तंबभस्तिदीपयतीतिगभस्ति: गमन करिजेतो जो तो ज्ञेयवर्ग त्यामत दैदीप्यमान जो तो तो जो तो. कृ. भसधा. दीप्त्यादि अ. किरण. इ. पु. स्त्री.

गभीरं गमनेभियंरातीतिगभीरं, गमनाविषयीं भीतीतें ग्रहण करितो म्ह. स्थिर असतो जो तो. कृ. राधा. दानादि अ. गंभीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गम: गमनंगम:, गमन जें तो. कृ. गम्लृधा. गति अ. प्रयाण. अ. पुल्लिं.

गमनं गतिर्गमनं, गती जी तें इत्यादि गमशब्दाप्र. अ. न.

गंभारी कंबिभर्तीतिगंभारी, उदकातें धारण करित्ये जी ती. कृ. डुभृञ्धा. धारणादि अ. शिवणीचें झाड. ई. स्त्री.

गंभीरं विग्रहादिसर्वगभीरशब्दाप्रमाणें.

गम्यं गम्यतेइतिगम्यं, प्राप्त होइजेतें जें तें. कृ. गम्लृधा. गति अ. प्राप्त व्हावयास योग्य असें वस्तु वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गरलं अन्नारंगिरतीतिगरलं, भक्षण करणारामत गिळतें म्ह. मारितें जें तें. कृ. गृधा. निगरण अ. विष. अ. न.

गरा. गरी गृणातीतिगिरागरीवा, शब्दनाश करितो जो तो. कृ. गृधा. शब्दादि अ. देवडंगरीचा.

वाची ओषधि. आ. स्त्री. २ ई. स्त्रीलिं.

गरिष्ठः अतिशयेनगुरुर्गरिष्ठः, अत्यंत जो गुरु तो. त. फार मोठा. अ. पु.

गव्यं गविभवंगोर्विकारोवागव्यं, गाईचाठायीं किंवा तिचा विकार जो तें. त. दुग्धादि. अ. न.

गरुडः गरुद्भिः पक्षैरुड्डयनइति गरुडः, पक्षांनीं ऊर्ध्वगमन करितो जो तो. कृ. डीङ्. धा. विहायसागति अ. गरुड पक्षि. अ. पु.

गरुडध्वजः गरुडः ध्वजेयस्यस गरुडध्वजः, गरुड आहे ध्वजाचाठायीं ज्याच्या तो. स. विष्णुनामादेव. अ. पु.

गरुडाग्रजः गरुडस्याग्रजोगरुडाग्रजः, गरुडाचा जो अग्रज ज्ञ. सारथि तो. स. अरुणनावाचा सूर्यसारथि. अ. पु.

गरुत् गृणातीतिगरुत्, शब्द करितो जो तो. कृ. गृधा. निगरणअ. पंख. त्. पु.

गरुत्मान् गरुतः पक्षाः संत्यस्येतिगरुत्मान्, पंख आहेत ज्यासतो. त. गरुड पक्षि. २ सामान्य पक्षि. त्. पु.

गर्गरी गर्गइतिशब्दंरातीतिगर्गरी, गर्ग याप्रकारें करून शब्द करित्ये जी ती. कृ. राधा. दानअ. दहीं घुसळण्याचें भांडें. ई. स्त्री.

गर्जितः गर्जितंसंजातमस्यसः गर्जितः, शब्दित झालें आहे ज्यास तो. त. मेघगर्जना. अ. न. २ मदोन्मत्त हस्ती. अ. पु.

गर्तः गिरतिसर्पादिकमितिगर्तः, सर्पादिकांतें गिळतो जो तो. कृ. गृधा. निगरणअ. खळगा. अ. पु.

गर्दभः गर्दतीतिगर्दभः, कर्कश शब्द करितो जो तो. कृ. गर्दधा. शब्द अ. गाढव. अ. पु.

गर्दभांडः गर्दभंअमतीति गर्दभांडः, गर्दभातें सेवन अथवा रोग करितो जो तो. कृ. अमधा. गत्यादिअ. गजहंड ज्ञ. वरवाली पिंपरी. अ. पु.

गर्धनः गर्धनशीलोगर्धनः, इच्छा करणें आहे स्वभाव ज्याचा. कृ. गृधुधा. अभिकांक्षा अ. आ

कांक्षाशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

गर्भः गीर्यतेगृणातीतिवागर्भः, निगरण ह्म. निःसरण होइ जेतो किंवा शब्द करितो जो तो. कृ. गृ धा. शब्दादि अ. कुक्षिस्थप्राणी. २ बालक. ३ जठर. अ. पु.

गर्भकः गर्भइवगर्भकः, गर्भासारिखा जो तो. त. केशांमध्यें धारण केलेली माळ. अ. पु.

गर्भागारं गर्भइवगारंगर्भागारं, गर्भासारखें जें अगार तें. स. मध्यगृह ह्म. माजघर. अ. न.

गर्भाशयः गर्भे आशेतेगर्भाशयः, गर्भाला आसमंतात वेष्टन करितो जो तो. कृ. शीङ् धा. स्वप्नअ. गर्भाला वेष्टन करणारें चर्म. अ. पु.

गर्भिणी गर्भोस्त्यस्यांगर्भिणी, गर्भ आहे जीचा गर्भी ती. न. गरोदर बायको. ई. स्त्री.

गर्मुत् गिरतिगीर्यतेवागर्मुत्, भक्षिजे तो जो तो. कृ. गृधा. निगरणअ. तृणधान्यविशेष. त्. पु.

गर्वः गर्वत्यनेनेतिगर्वः, गर्विष्ठ होतो जेणें करून तो. कृ. गर्वधा. दर्प अ. अहंकार. अ. पु.

गर्हणं गर्हनीतिगर्हणं, निंदिजें जें तें. कृ. गर्हधा. निंदा अ. निंदन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गर्ह्यः गर्ह्यतेनिंद्यत इतिगर्ह्यः, निंदिजे तो जो तो. कृ. गर्ह्धा. निंदा अ. निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गर्ह्यवादी गर्ह्यंवदतीतिगर्ह्यवादी, निंद्य जैसें होय तैसें बोलतो जो तो. कृ. वद्धा. व्यक्तवाणिअ. कुत्सित भाषण करणारा. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

गलः गिलतीतिगलः, भक्षण करितो जो तो. कृ. गृधा. निगरण अ. गोकनळी ह्म. गोकटी. २ मोठा गळा. अ. पु.

गलकंबलः गलस्यकंबलोगलकंबलः, गल संबंधीं जो कंबल तो. गाईच्या कंठाखालीं लोंबणारी साकळ. अ. पु.

गलंतिका गलतीतिगलंती सैवगलंतिका, गळते जीती गलंती तीच गलंतिका. कृ. गलधा. स्रावअ. गळती ह्म. रोवळी वगैरे. आ. स्त्री.

गलितं गिल्यतेस्मगलितं, गिळतं आलें जें तें. कृ. गल्धा. अदन अ. गळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गलोद्देशः गलस्यउद्देशः गलोद्देशः, कंठाचा जो समीपभाग तो. स. कंठसमीपप्रदेश. अ. पु.

गल्या गलानांबृहत्काशानांसमूहोगल्या. बृहत्काशांचा जो समूह ती. त. मोठ्यामोठ्यांचा समूह आ. स्त्री.

गवयः गवते ऽसौगवयः, विलक्षणशब्द करितो जो तो. कृ. गुङ्धा. शब्द अ. गवानावाचा मृगविशेष. अ. पु.

गवलं अलतीतिअलं गवामलं गवंलातीतिवागवलं. गव्याचें भूषण किंवा त्यामत संश्लिष्ट असतें जें तें. कृ. लाधा. आदान अ. २ स. गव्याचें श्रृंग. अ. न.

गवाक्षः गवामक्षीवगावः किरणावाअक्ष्णुवंतिव्याप्नुवंतिएनमिति गवाक्षः, गाईच्या नेत्राप्रमाणें किंवा सूर्यकिरणव्याप्त करिताहेत ज्यामत तो. स. २ कृ. अक्ष्धा. व्याप्तिअ. झरोका. अ. पु.

गवाक्षी गांभूमिंअक्ष्णोतीतिगवाक्षी, विस्तारद्वारा भूमीतें व्याप्त करित्येजी ती. कृ. अक्ष्धा. व्याप्त्यादिअ. कवठीचावृक्ष. ई. स्त्री.

गवीनं विग्रहादिसर्वआशितंगवीनशब्दाप्रमाणें.

गवीश्वरः गवांईश्वरोगवीश्वरः, धेनूचा जो स्वामी तो. स. गाईचा धनी. अ. पु.

गवेडुः गवेगवार्थंदीयतेगवेडुः, गाईकरितां देइजेत्ये जी ती. कृ. देङ्धा. रक्षण अ. अर्थादिगवेधुशब्दाप्रमाणें.

गवेडुका गवेडुरेवगवेडुका, गवेडु जी तीच गवेडुका. त. अर्थ गवेडुशब्दाचा. आ. स्त्री.

गवेधुः गवाजलेनएधत इतिगवेधुः, जलें करून वृद्धिपावत्येजी ती. कृ. एधधा. वृद्धिअ. ऋषींचें भक्ष्यतृणधान्यविशेष. जास कसा असें ह्मणतात ती. उ. स्त्री.

गवेधुका गवेधुरेवगवेधुका, गवेधु जी तीच गवेधुका. त. अर्थ गवेधुशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

गवेषणं गवेष्टिर्गवेषणं, मार्गण

जें ती. क्र. गवेषधा. मार्गणअ. शोधकरेणें. अ. न.

गवेषणा गवेषणंगवेषणा, अर्थादिगवेषण शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

गवेषितं गवेष्यतेस्मगवेषितं, मार्गण करिजेलें जें तें. इत्यादिपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. शोधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गव्यं गविभवंगार्विकारोवागव्यं, गाईचेठायीं जें उत्पन्न किंवा तिचा विकार जो तो. त. शेण दूध व गोरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गव्या गवांसमूहोगव्या, धेनूंचा जो समुदाय तो. त. गाईंचा समुदाय. आ. स्त्री.

गव्यूतं यवनंयूतंयूतिर्वा, गवां यूतंयूतिर्वागव्यूतं, मिश्रणास्त्र संयोभवनजें तें. यूत वयूति गाईचें जें यूत तें गव्यूत. स. दोन कोस. अ. न.

गव्यूतिः विग्रहादिगव्यूतशब्दा प्रमाणें. इ. स्त्री.

गह्नं गाह्यतेइतिगह्नं, प्रवेशिजतें जें तें. क्र. गाहूधा. विलोडनअ. दुःप्रवेशअरण्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गह्वरं गाह्यतेइतिगह्वरं, विलोडिजेतें जें तें. क्र. गाहूधा. विलोडनअ. पर्वताचीगुहा. अ. न.

गांगेयं गंगायाः इदमपत्यंवागांगेयं, गंगेचें जें हें किंवा अपत्य तें. त. सुवर्ण. २ पाठीचा कणा. अ. न. को. भीष्म. कार्तिकस्वामी.

गांगेरुकी गांजलमीरयतीतिगांगेरुकी, उदकातें प्रेरणा करितसे जी ती. क्र. ईरधा. कंपादिकअ. चिकणाऔषधि. आ. स्त्री.

गाढं विग्रहादिदृढादशब्दाप्रमा.

गांडिवं. गांडीवं गांडिरस्यास्तीतिगां. वंगांडीवंवा, ग्रंथि हस्व पर्व आहे जास तें. त. अर्जुनाचें धनुष्य. अ. पु. न.

गाणिक्यं गणिकानांसमूहोगाणिक्यं, वेश्यांचा जो समूह तो. त. वेश्यांचा समुदाय. अ. न.

गात्रं गातेइतिगात्रं, गमन करतें जें तें. क्र. गाङ्धा. गमनअ. शरीर. २ हत्तीचा पुढचा जंघादिभाग. अ. न.

गात्रानुलेपनी गात्रमनुलिप्यते अनयासा गात्रानुलेपनी, श

शीर. अनुलिप्त करिजेतें जीणें ती. क्र. लिपधा. उपदेह अ. उटणी. ई. स्त्री.

गानं गीयतेनद्गानं, गाइजेतें जें तें. क्र. गाङ्.धा. गत्यादिअ. गायन अ. न.

गांधारः गंधारदेशेभवःगांधारः, गंधारदेशाचेठायीं जोउत्पन्न तो. न. सप्तस्वरांतील एकभेद. अ. पु.

गायत्री गायंतंत्रायतेइतिगायत्री गाणाऱ्यातें स्व स्वामनरक्षण करितेजी ती. क्र. त्रैङ्.धा. पाल न.अ. वेदमंत्रविशेष. २खैराचें झाड. ई. स्त्री.

गारुत्मतं गरुत्मतोजातंगारुत्म तं, गरुडापासून जें झालें तें. त. पाचयानावाचें रत्न. अ. न.

गार्गकं गर्गाणांसमूहोगार्गकं, ग र्गांचा जो समुदाय तें. त. गर्गांच्या मुलांचा समुदाय. अ. न.

गार्भिणं गार्भिण्यं गर्भिणीनांसमूहोगार्भिणं गार्भिण्यंवा. गर्भिणींचा जो समुदाय तें. त. गरवार बायकांचा समुदाय. अ. नपुं.

गार्हपत्यः गृहपतिनासंयुक्तोगार्हपत्यः, गृहपतीशीं जो संयुक्त असतो तो. न. अग्निविशेष. अ. पुल्लिंगी.

गालवः गालनस्यापत्यं नेत्रस्रावं वायतीतिगालवः, गालनऋषीचें जें अपत्य तें किंवा गाल स्त. नेत्रस्रावाला तें शोषण करितो जो तो. न. २ क्र. वै. शोषण अ. गालवनामा ऋषि. २ लोध्रवृक्ष. अ. पु.

गिरिः गिरतीतिगिरणंवागिरिः, निगरण करितो किंवा निगरण जें तें. क्र. गॄधा. निगरणअ. पर्वत. २ गिळणें. इ. पु.

गिरिकर्णी गिरिर्बालमूषिकाकर्णीयस्याःसागिरिकर्णी, बालमूषिकाकर्णाकृती आहेत पत्रें जीचीं ती. त. विष्णुक्रांतानावाची ओषधि. ई. स्त्री.

गिरिका गिरतीतिगिरिका. सर्व गिळते जी ती. क्र. गॄधा. निगरण अ. उंदराची एक लहान जाति. आ. स्त्री.

गिरिजं गिरेर्जातंगिरिजं. पर्वताचेठायीं जें झालें तें. क्र. जनीधा.

शादुर्गांत अ. अत्रक. २शिलाजि त. अ. न.

गिरिमल्लिका गिरिमल्लीइवगि रिमल्लिका. गिरिमल्लीनेपरी जा ती. त. कु आवंझाड. आ. स्त्री.

गिरिशः गिरौशेतेगिरिशः. कै लास पर्वतीं शयन करितो किंवा राहतो जो तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्न अ. महादेव. अ. पु.

गिरीशः गिरेःईशःगिरीशः. कै लासपर्वताचा जो स्वामीतो. स. महादेव. अ. पु.

गीः अस्खलितंगृणंत्येनामिति गीः. अस्खलित जेसें होय तेसें उच्चारितात जीतें ती. कृ. गृधा. शब्दादि अ. वाणी. रेफांत. स्त्री.

गिलितं गीर्यतेस्मगिलितं. भ क्षिजेलें जें तें. कृ. गृधा. निगरण अ. भक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गीतं गीयतेतनगीतं. गाइजेतें जें तें. कृ. गाधा. स्तुत्यादि अ. गा यन. अ. न. २गायलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गीर्णं गीर्यतेस्मगीर्णं. स्तविजेलें जें तें. कृ. गृधा. शब्द अ. स्तुत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गीर्णिः गिरणंगीर्णिः. निगरण म्ह. भक्षण जें ती. कृ. गृधा. निग रण अ. गिळणें. इ. स्त्री.

गीर्वाणः गीरेवनिग्रहानुग्रहसम र्थावाणोयस्यसः गीर्वाणः. वाणी च आहे अपकारोपकारार्थ जीचा बाण जो गी जाचा तो. स. देव. अ. पु.

गीर्वाणः गिरंवन्वतेइतिगीर्वाणः. स्तुतिरूपवाणीतें इच्छा करिता त जे ते. कृ. वनुधा. याचन अ. देव. अ. पु.

गीष्पतिः गिरांपतिर्गीष्पतिः. वा णीचा जो स्वामी तो. स. बृहस्प ति नामक देवांचा गुरु. इ. पु.

गुग्गुलः गुजतीतिगुज्. गुडती तिगुलः गुजोव्याधेर्गुलः गुग्गुलः. व्याधीचा रक्षक जो तो. कृ. गुड धा. रक्षा अ. गुग्गुल नावाचा वृ क्ष. अ. पु.

गुच्छः गुध्यतइतिगुच्छः. वेष्टित होतो जो तो. कृ. गुधधा. परिवेष्टन अ. तीससरांचा मुक्ताहार. २स्तबक.

अकारांत. पु.

गुच्छकः गुध्यतेइतिगुच्छकः, अवयवद्वारा वेष्टित होइजेतो जो तो. कृ. गुधधा. परिवेष्टन अ. पल्लवयुक्त कळ्यांचा झुबका. अ. पु.

गुच्छार्धः गुच्छस्यार्धः गुच्छार्धः. गुच्छाचें जें अर्ध तो. स. चोवीस सरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

गुंजा गुंजतीतिगुंजा, अव्यक्त शब्द करित्ये जी ती. कृ. गुंजिधा. अव्यक्त शब्द अ. गुंज. आ. स्त्री.

गुंठितं गुंठ्यतेस्मगुंठितं. वेष्टित किंवा लिप्त करिजेलें जें तें. कृ. गुंठिधा. वेष्टन अ. धूळ लागलेलें. २ गुंडाळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुडः गुडतिगुड्यतेवागुडः. रक्षण करितो किंवा आच्छादिजेतो जो तो. कृ. गुडधा. रक्षणादि अ. गूळ. २ नवरा मेल्यावर जारापासून झालेला पुत्र. अ. पु.

गुडपुष्पः गुडइवपुष्पंयस्यसगुडपुष्पः, गुडसदृश आहे पुष्प ज्याचें तो. स. मोहाचा वृक्ष. अ. पु.

गुडफलः गुडइवफलमस्येतिगुडफलः, गुडासारखें आहे फल ज्याचें तो. स. आक्रोडाचें झाड. अ. पु.

गुडा गुडतीतिगुडा, देहादि रक्षण करित्ये जी ती. कृ. गुडधा. रक्षणादि अ. निवडुंग. २ गुळवेल. आ. स्त्री.

गुडी इत्यादि गुडाशब्दाप्रमाणें. गुळवेल. ई. स्त्री.

गुंडितं गुंड्यतेस्मगुंडितं. वेष्टन करिजेलें जें तें. कृ. गुंडिधा. वेष्टन अ. वेष्टित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुडुची. गुडूची इत्यादि सर्व गुडीशब्दाप्रमाणें.

गुणः गुणयतीतिगुणः, निलवि भ्रंशादिक करितो किंवा पाक निष्पत्ति करितो जो तो. कृ. गुणधा. आमंत्रण अ. रूपादिक चोवीस गुण. २ धनुष्याची वगैरे दोरी. ३ सपार्क. अ. पु.

गुणवृक्षकः गुणेनरज्ज्वाबद्धोवृक्षकः गुणवृक्षकः, रज्ज्वा राजू त्यानें जो बांधलेला वृक्षासारखा तो. स. गलबताची डोलकाठी. अ. पु.

गुणितं गुण्यतेस्मगुणितं, आव

न करिजेलें जें तें. कृ. गुणधा. आ मंत्रणअ. गुणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुदं गूयते अनेनेतिगुदं, पुरीष टाकिजेतें जेणें तें. कृ. गुधा. पु रीषोत्सर्गअ. अपानद्वार. अ. न.

गुंद्रः गोदतइतिगुंद्रः, क्रीडा करि तें जें तें. कृ. गुदधा. क्रीडाअ. तृ णविशेष. अ. पु.

गुंद्रा गुंद्रयतीतिगुंद्रा, किंवा गां जलंद्रातीतिगुंद्रा, रोग पेषण ह्म. नाश करिते अथवा जलाप्रत गमन करितो ह्म. नदा भ्यांनें राहतो जो तो. कृ. गुद्रिधा क्षोदअ. द्राधा. गमनअ. वाघां टीचा वृक्ष. २ नागरमोथा. आ. स्त्री.

गुप्तं गुप्यतेस्मगुप्तं, गोपन करि- जेतें जें तें. कृ. गुपधा. गोपनअ. गूढ. २ रक्षित. वि. अ. पु. न. आ वं. स्त्री.

गुप्तिः गुप्यतेगोपनंवागुप्तिः, रक्ष ण करिजेत्येजी ती. किंवा रक्षण जें ती. कृ. गुपधा. रक्षणअसंरक्ष ण. २ भुयार. ३ बंदिखाना. आ स्त्रीलिंगी.

गुफितं गुंफ्यतेस्मगुफितं, ग्रंथ न ह्म. गुंफन करिजेतें जें तें. कृ. गुफधा. ग्रंथनअ. गुंफलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गुंफः गुफनंगुम्फ्यतेवागुंफः, ग्रथ न किंवा बद्ध करिजेतो जो तो. इ त्यादि पूर्वीच्याशब्दा प्रमाणें. गुं फणें. २ बाहुभूषण. अ. पु.

गुंफितं विग्रहादिसर्वगुफितश ब्दाप्रमाणें.

गुरणं गूरणं गूर्तिर्गुरणंगूरणं वा, उद्यमन जें ती. कृ. गुरीधा. उ द्यमनअ. उद्योग करणें. अ. न.

गुरुः गृणातिधर्मंगिरति अज्ञानं वागुरुः, धर्म सांगतो अथवा अ ज्ञान नाशक जो तो. कृ. गृधा. श ब्दवनिगरणअ. बृहस्पति. २ सं स्कार कर्ता. ३ अध्ययन सांगणा रा. उ. पु.

गुर्विणी गुरुर्दुर्जरः गर्भोऽस्ति- अस्याःसागुर्विणी, दुर्जर आहे गर्भ जीचा ती. त. गर्भोदर स्त्री. ई. स्त्री.

गुल्फः गलनेइतिगुल्फः, पादपा र्श्वभागीं राहतो जो तो. कृ. गल धा. अदनअ. पायांचा घोटा. अ. पु.

गुल्मः गुंडतिगुंडयतीतिवागुल्मः, रक्षण करितो अथवा वेष्टन करितो जो तो. क्र. गुडधा. रक्षणववेष्टण अ. मुळापासून फांद्याफुटलेला वृक्ष. २ डाव्या कुशींतला मांसपिंड. ३ सेनामुख. ४ रोगविशेष ५ दर्भाचें बेट. ६ सैन्य. ७ सैन्याचें रक्षण. अ. पु.

गुल्मिनी गुल्मः प्रतानोस्यास्ताइतिगुल्मिनी, प्रतान ह्म. विस्तारावयव कलाप आहे जीस ती. त. पसरलेली वेल. ई. स्त्री.

गुवाकः गूवाकः गुवत्यनेनेतिगुवाकः गूवाकः, पुरीषोत्सर्ग फार होतो जेणेंकरून तो. क्र. गुधा. पुरीषोत्सर्गअ. पोफळीचें झाड. अ. पु.

गुत्सः गुध्यतेइतिगुत्सः, वेष्टन करिजेतो जो तो. क्र. गुधधा. परिवेष्टनअ. पुष्पादिकांचा छुबका. अ. पु.

गुहः गूहतीतिगुहः, सेनेनें किंवा देवादिकांनें रक्षण करितोजो तो. क्र. गुहूधा. संवरणअ. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

गुहा गूहतीतिगुहा, रक्षण करिते किंवा आच्छादन करितेजी ती. क्र. गुहूधा. संवरण अ. पर्वताचें विवर. २ डवला नावाची वनस्पति. आ. स्त्री.

गुह्यं गूहनंगुह्यतेवागुह्यं, आच्छादन किंवा आच्छादिजेतेंजें तें. क्र. गुहूधा. संवरणअ. रहस्य. २ उपस्थ ह्म. शिश्न आणि योनि. अ. न.

गुह्यकः गूहतिनिधिंरक्षतीतिगुह्यकः, पुरलेल्यानिधीनें रक्षण करितो जो तो. क्र. गुहूधा. संवरणअ. यक्ष. जमिनींतठेवलेल्या विषयरक्षण करणारा जातिविशेष. अ. पु.

गुह्यकेश्वरः गुह्यकानामीश्वरः गुह्यकेश्वरः, गुह्यकांचा जो ईश्वर ह्म. स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

गूढं गुह्यतेस्मगूढं, गोपित जें तें. क्र. गुहूधा. संवरणअ. गुप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गूढपात् गूढाः पादायस्य गूढपात्, गुप्त आहेत पाद ह्म. चरण ज्याचे तो. स. सर्प. त. पु.

गृहपुरुषः गृहश्चासौपुरुषश्चगृहपुरुषः, गुप्त जो पुरुष तो. स. गुप्तपणानें बातमीघेणारा. अ. पु.

गूथं गूयतेइतिगूथं. सांडिजेतो जो तो. कृ. गुधा. पुरीषोत्सर्गअ. विष्ठा. अ. पु. न.

गूनं गूयतेस्मगूनं, त्यक्त केलें जे तें तें. कृ. धात्वर्थादिपूर्वोच्या शब्दाप्रमाणें. अपानद्वारानें टाकलेलामळ. अ. न.

गृंजनः गृंजते भक्ष्यत्वेन कथ्यतेरोगादिष्विति गृंजनः, रोगादिकांविषयीं भक्ष्यत्वानें कथन करिजेतो जो तो. कृ. गृंजिधा. शब्दअ. लसूण. अ. पु.

गृध्नुः गर्धनशीलोगृध्नुः, इच्छाआहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. गृधुधा. अभिकांक्षाअ. आकांक्षाशील. नि. उ. पु. स्त्री. न.

गृध्रः गृध्यतीतिगृध्रः, इच्छा करितो जो तो. कृ. गृधुधा. अभिकांक्षाअ. पक्षिविशेष. ज्यास गीध असें म्हणतात तो. अ. पु.

गृध्रसी गृध्रमपिस्यतीतिगृध्रसी, गृध्रायन हीं नाश करितो जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्म अ. माड्यांचा संधीस होणारा वातरोगविशेष. ई. स्त्री.

गृष्टिः गृणातीतिगृष्टिः, रोगनाशक व दोहन दात्री आणि नाशक जो तो. कृ. गृधा. निगरणादिअ. वाराहकंद नावाची वनस्पति. २ एकवेळ व्यालेली गाई. ३ डुकर. इ. स्त्री.

गृहं गृह्णातिधान्यादिकमितिगृहं, धान्यादिकांतें गृहण करितें जें तें. कृ. गृहधा. उपादानअ. घर. अ. न. २ स्त्री. पु. ब.

गृहगोधा गृहस्यगोधागृहगोधा, गृहसंबंधी जी गोधा ती. स. पाल आ. स्त्री.

गृहगोधिका अल्पागोधागोधिका, गृहस्यगोधिकागृहगोधिका अल्पा जी गोधा ती गोधिका गृहसंबंधी जी गोधिका ती. स. पाक. आ. स्त्री.

गृहगोलिका अल्पागोलागोलिका. गृहस्यगोलिकागृहगोलिका. अर्थादि सर्व गृहगोधिका शब्दाप्रमाणें.

गृहपतिः गृहस्यपतिःगृहपतिः, गृहाचा जो स्वामी तो. स. घराचा यजमान. इ. पु.

गृहयालुः गृहयतेतच्छीलः गृहयालुः, ग्रहण करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. गृहधा. उपादानअ. घेणारा. वि. अ. पु. स्त्री. नपुं.

गृहस्थूणं गृहस्यस्थूणांगृहस्थूणं, घराचें जें स्थूण ह्म. मुख्यस्तंभ तो. स. धारण. अ. न.

गृहाः विग्रहादिग्रहशब्दाप्रमाणें. अ. पु. ब.

गृहारामाः गृहस्यारामाःगृहारामाः, गृह संबंधी जो आराम ह्म. बाग तें. स. घराजवळचे बाग. अ. पुं.

गृहावग्रहणी गृहमवगृह्यतेऽनयागृहावग्रहणी, घर आश्रहो इजेनें जीणें ती. कृ. गृहधा. ग्रहणअ. घराच्या दारा खालचा उंबरा. ई. स्त्री.

गृही गृहाः संत्यस्यसः गृही, स्त्री आहे जास ती. त. गृहस्थाश्रमी. इन्. पु.

गृह्यकः गृह्यतइतिगृह्यकः, ग्रहण करिजेतो जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. पिंजऱ्यांतील पक्षि व मृग. २ स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आब. स्त्री.

गेंडुकः **गेंडुकः** गच्छतीतिगाः इंडयतीतिइंडुः गाः गच्छन्तीइंडुर्गेंडुः सएवगेंडुकः, गमन करित असे ल्याला जो स्तुत तो गेंडु तोच गेंडुक. त. चेंडु अ. न.

गेंदुकः गानेइतिगाः गाः गच्छन् इंदुरिवगेंदुः सएवगेंदुकः, गमन करितहोत्लाचंद्रासारखा जो आल्हादक तो. त. चेंडु. अ. पु.

गेहं गेनगणेशेन ईह्यतेगोगणेशो ईहइप्सितोयस्मिन्वागेहं, गणेश ह्म. गृहस्वामी यानें इच्छिजे तें किंवा गणपति पूज्यत्वें करून इच्छिन आहे ज्याचेठायीं तें. कृ. ईहधा. चेष्टाअ. ३ स. घर. अ. न.

गैरिकं गिरौभवंगैरिकं - पर्वताचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. सोनें. २ गेरू. अ. न.

गैरेयं गिरौभवंगैरेयं, गिरीच्याठायीं जें झालें तें. त. शिलाजित. अ. न.

गौः गच्छतीतिगौः गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गति अ. बैल. २ परलोक. ३ किरण. ४ वज्र ओ. पु. ५ गाई. ६ बाण. ७ वाणी. ८ दिशा. ९ डोळे. १० भूमि. ११ उदक. ओ. स्त्री.

गोकंटकः गोः पृथिव्याः कंटकः गोकंटकः, पृथ्वी संबंधीं जो कंटक ष. कंटकयुक्त तो. स. सराटा नावाची औषधि. अ. पु.

गोकर्णः गौरिवकर्णावस्यगोकर्णः, गाई सारखे आहेत कान जाचे तो. स. मृगविशेष. २ अनामिकांगुष्ठ संयुक्त केल्यानें जो इतरांगुलींचा विस्तार तो. ३ सर्प. अ. पु.

गोकर्णी गोः कर्णोयस्याइतिगोकर्णी, गोकर्ण सदृश आहेत पत्रें जीचीं ती. स. सुरवेल ई. स्त्री.

गोकुलं गवांकुलंगोकुलं, धेनूचा जो समुदाय तें. स. गाईंचा समूह. अ. न.

गोक्षुरकः क्षुरतीतिक्षुरः स एवक्षुरकः गोःक्षुरकोगोक्षुरकः, व्यथित करितो जो तो क्षुर तोच क्षुरक इंद्रियांस जो व्यथा करणारा तो गोक्षुरक. स. सराटा. अ. पु.

गोचरः गावः इंद्रियाणिचरंत्यस्मिनृगोचरः, इंद्रियें संचार करिताहेत जाचेठायीं तो. कृ. चरधा. गति अ. इंद्रिय ग्राह्य विषय. अ. पु.

गोजिव्हा गौर्जिव्हेवयोजिव्हा, गाइच्या जिव्हे सारखी जी ती. स. पायरी या नावाची स्वर स्वरीत औषधि. आ. स्त्री.

गोडुंबा गांभुवंतुंबतीतिगोडुंबा, भूमीतें पीडित करित्ये जी ती. कृ. तुबिधा. अर्दन अ. कवठीचा वृक्ष. आ. स्त्री.

गोंडः गोरंडइवगोंडः, बैलाच्या अंडा सारखा जो तो. स. बेबी. २ पामर जातिविशेषवृद्ध पुरुषाची नाभी. अ. पु.

गोत्रं गांत्रायतीतिगोत्रं, पृथ्वी किंवा वाण्यादिकातें रक्षण करितें जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पालन अ. कुल. २ नाव. ३ ज्ञान. ४ अरण्य. ५ क्षेत्र. ६ शरीर. ७ मार्ग. अ. न. ८ पर्वत. अ. पु.

गोत्रभित् गोत्रंभिनत्तीतिगोत्र

भित्, पर्वताचें विदारण करितो जो तो. कृ. भिदिर् धा. विदारण अ. इंद्र. द्. पु.

गोत्रा गोत्राः संत्यस्यामितिगवां समूहोवागांत्रायतेइतिवागोत्रा, पर्वत आहेत जिला किंवा गाईचा समुदाय व जलातें रक्षण करिते जी ती. त. ३ कृ. त्रैङ् धा. पालन अ. पृथ्वी. २ गाईंचा समुदाय. आबं. स्त्री.

गोदः गुरतेइतिगोदः, उद्योग करी जो तो. कृ. गुरी धा. उद्यमन अ. मस्तकांतील मेंदू. अ. पु.

गोदारणं गांभूमिंदारयतीति गोदारणं, पृथ्वीतें दारण करितें जें तें. कृ. दृ धा. विदारण अ. नागर. अ. न.

गोदुग्धा गोर्दुग्धमिवगोदुग्धा, गाईच्या दुग्धासारखी जी ती. स. कवडल. आ. स्त्री.

गोधुक् गांदुहतीतिगोधुक्, गाईचें दोहन करितो जो तो. कृ. दुह धा. पूरण अ. गवळी. ह्. पु.

गोधनं गवांधनंसमूहोगोधनं, गाईंचा जो समूह तें. त. गाईंचा समुदाय. अ. न.

गोधा गुध्यतेऽनयागोधा, वेष्टन होतें जीणें ती. कृ. गुध धा. परिवेष्टन अ. धनुष्याचें दोरीचें संघर्षण बाहूस न व्हावें म्हणून बांधलेला चामड्याचा बंध. आबंत. स्त्री.

गोधापदी गोधायाइवपादोमूलंयस्याः सागोधापदी, गोधेसारखी आहे मुळी जीची ती. स. तामडी लाजाळू नावाची ओषधी. ई. स्त्री.

गोधिः गुध्यतेइतिगोधिः, परिवेष्टित करिजेतो जो तो. कृ. गुध धा. परिवेष्टन अ. कपाळ. इ. पु.

गोधिका गुध्यतीतिगोधिका, परिवेष्टित जी ती. कृ. गुध धा. परिवेष्टन अ. घोरपड. आ. स्त्री.

गोधिकात्मजः गोधिकाया आत्मजः गोधिकात्मजः, गोधिकेचा जो आत्मज म्ह. पुत्र तो. स. स्थल गोधिकेचें अपत्य - जास गार असें म्हणतात तें. अ. पु.

गोधूमः गुध्यंतेइतिगोधूमः, वे

ष्ठित असतो जो तो. इत्यादिगो
धिशब्दाप्रमाणें. गहूं अ. पु. २
जलमुस्ता नावाची ओषधि.
अ. न.

गोनर्दं गांजलंनर्दयतीतिगोन-
र्दं, जलाप्रत शब्द करितें जें तें.
कृ. नर्दधा. शब्द अ. जलमुस्ता
नावाची ओषधि. अ. न.

गोनस: गोरिवनासिकायस्यगो
नस:, गोसारखी आहे नासि
काजाची तो. स. घोण. अ. पु.

गोप: गांभूमिंधेनुंवापातीतिगो
प:, भूमि किंवा धेनू यांतें रक्ष
ण करितो जो तो. कृ. पाधा. रक्ष
ण अ. बहुत गांवचा अधिका
र करणारा. २ गवळी. ३ रक्तबो
बोळ. अ. पु.

गोपति: गवांपति: गोपति:, गा
ईचा जो पति ह्म. स्वामी तो. स.
यथेच्छ संचार करणारा बैल.
इ. पु.

गोपरस: गोपेरसोयस्यगोपर
स:, गोपाविषयीं आहे रस जा
चा तो. स. रक्तबोळ. अ. पु.

गोपी. गोपी गोपायतिगो
पस्यस्त्रीवागोपा गोपी वा, गो
गादिकांपासून रक्षण करित्ये-
जी ती व गोपाची जी स्त्री ती. कृ.
उपूधा. रक्षण अ. १ स्त्री प्र. उ
परसाल नावाची ओषधि. २
गवळण. आ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

गोपानसी गोपायतीति गोपा
नसी, गृहाछादक तृणाकार
क्षण करित्ये जी ती. कृ. गुपूधा.
रक्षण अ. घराचें ओंबण. ई. स्त्री

गोपायितं गोप्यतेस्मगोपायितं,
रक्षण करिजेलें जें तें. कृ. गुपूधा.
रक्षण अ. संरक्षित केलेलें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

गोपाल: गांपालयतीतिगोपाल:,
गाईतें पालन करितो जो तो. कृ.
पालधा. रक्षण अ. गवळी. अ. पु.

गोपुरं गोपायतिगा: पुरतीतिवा
गोपुरं, संरक्षण करितें किंवा गा
ईप्रत जें पुर ह्म. अग्रसमुदित
गमनाई तें. कृ. गुपूधा. रक्षण
अ. २ पुरधा. अग्रगमन अ.
पुरद्वार. १ घराचें द्वार. ३ जल
मुस्ता. अ. न.

गोप्यक: गुप्यतेइतिगोप्य: स

एवगोप्यकः, रक्षण करितो जो तो गोप्यं तोच गोप्यक. त. दास. अ. पु.

गोमान् बहवोगावोस्यगोमान्, बहुत आहेत गाई ज्याच्या तो. न. गाईंचा स्वामी. वि. त्. पु. न. ई. स्त्रीलिंगीं

गोमायुः गांविकृतांवाचंमिनो तीतिगोमायुः, दुष्ट शब्द करितो जो तो. कृ. डुमिञ्‌धा. प्रक्षेपण अ. कोल्हा. उ. पु.

गोमयं गोर्विकारःगोमयं, गोसंबंधीं जो विकार तें. त. गाईचें शेण अ. पु. न.

गोमिन् विग्रहादिगोमच्छब्दाप्रमाणें इन्. पु.

गोरसः गोर्विकारोगोरसः, गोसंबंधी जो विकार तो. त. ताक दहीं वगैरे. अ. पु.

गोर्दं गुर्यतेगुरतेवागोर्दं, उद्योगोपकारक जें तें. कृ. गुरीधा. उद्यमन अ. मलविशेष. अ. न.

गोलः गामवयवैर्लातीतिगोलः, आकृतिविशेषानें भूमीतें ग्रहण करितो ह्म. तदाकृति सदृशजो तो. कृ. लाधा. आदान अ. वाटोळा गोळा. अ. पु.

गोलकः गुड्यतेइतिगोलकः, रक्षण करिजेतो जो तो. कृ. गुडधा. रक्षणादि अ. नवरा मेला असतां जारापासून झालेला पुत्र. अ. पु.

गोला गांदीप्तिंलातीतिगोला, भक्षणानें जठराग्नीचें उद्दीपन जो करितो तो. कृ. लाधा. आदान अ. मनःशीला. आ. स्त्री.

गोलीढः गोभिर्लिह्यतेस्मगोलीढः, गाईनीं भक्षितजेतो जो तो. कृ. लिहधा. आस्वादन अ. मोरवा. अ. पु.

गोलोमी गोरिवलोमानिअस्याइतिगोलोमी, गाईसाररवीं आहेत लोमें जीस ती. न. वेखंड. २ शक्लदूर्वा. ३ जटामांसी. ई. स्त्री

गोवंदिनी गाविवंद्यतइतिगोवंद्नी, गाईविषयीं जी स्तुत्यती. कृ. वदिधा. अभिवंदनादि. अ. वाघांटीचें झाड. ई. स्त्री.

गोविंदः गांभुवंधेनुंस्वर्गंवाविंदतीतिगोविंदः, पृथ्वी गाय व-

स्वर्ग यांप्रत प्राप्त होतो जो तो. क्रु. विड्डधा. लाभ अ. विष्णु २ कृष्ण. ३ गवळी. ४ शरवणा. ५ बृहस्पति. अ. पु.

गोविट् गोर्विट्गोविट्, गाईची जी विट् ह्म. विष्ठा ती. स. शेण. ष्. स्त्री.

गोशीर्षं गोः शीर्षमिवशीर्षमस्यगोशीर्षं, गाईच्या मस्तकाप्रमाणे ह्म. मस्तकांतील गोरोचनाप्रमाणें आहे शरीर ह्म. भाग जाचा तो. स. कमळगंधि चंदन. अ. न.

गोष्ठं गावस्तिष्ठंत्यत्रेतिगोष्ठं, गाई राहतात ज्याचेठायीं तो. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवर्तन अ. गोस्थान ह्म. गोठा. अ. न.

गोष्ठी गावस्तिष्ठंत्यस्यामितिगोष्ठी, अनेकवाणी ह्म. तद्वानवक्ते राहातात जीचाठायीं ती. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्यादि अ. सभा. ई. स्त्री.

गोष्पदं गोःपदंगोष्पदं, गाईचें जें पद ह्म. पाऊल किंवा चरण्याची जागा तें. स. गाईचा पाद अथवा तिची चरण्याची जागा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गोसंख्यः गांचेष्टतेसः गोसंख्यः गाईचें कथन करितो जो तो. क्रु. चक्षिङ्धा. व्यक्तवाणि अ. गवळी. अ. पु.

गोसः गांस्यतीतिगोसः, जंगलाचा नाश करितो जो तो. क्रु. षोधा. अंतकर्म अ. रत्न्याबोळ. अ. पु.

गोस्तनः गोःस्तनाइवगोस्तनः, गाईच्या स्तनाप्रमाणें जो तो. स. चार सरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

गोस्तना. गोस्तनी गोस्तनो यस्याइतिगोस्तनी, गोस्तनसदृश आहे फल जीचें ती. स. द्राक्षीचीवल्ली. आ. ई. स्त्री.

गोस्थानकं गवांस्थानंगोस्थानं तदेवगोस्थानकं, गाई राहाण्याचें जें स्थान तें गोस्थान तेंच गोस्थानक त. गोठा. अ. न.

गौः गच्छतीतिगौः, गमन करितो जो तो. क्रु. गम्लृधा. गति अ. गाई व बैल वगैरे. ओ. पु.

गौतमः गोतमस्यापत्यंगौतमः,

गोतमऋषीचें जें अपत्य तो. त. गौतमऋषि. २ बुद्धविशेष. अ. पु.

गौधार: गोधाया: अपत्यं गौधारः, पालीचें जें अपत्य तो. त. पालीचें पिलु. अ. पु.

गौधूमीनं गोधूमानां भवनं क्षेत्रं गौधूमीनं, गहूं उत्पन्न होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. गव्हांचें शेत. अ. न.

गौधेय: विग्रहादि सर्व गौधारशब्दाप्रमाणें.

गौधेर: विग्रहादि सर्व गौधारशब्दाप्रमाणें.

गौर: गौरति गुवर्ति वा मनो येन स गौरः, अंतःकरण सल्लग्न किंवा रममाण होतें ज्याचेठायीं तो. क्र. गुरधा. २ गुर्कृधा. उद्यमनादि अ. पांढरा, पिवळा, आणि तांबडा वर्ण. को. चंद्रादिक अर्थ आहेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

गौरी गौरोवर्णोस्या अस्तीति गौरी, गोरा आहे वर्ण जीचा ती. त. जीला रजोदर्शन झालें नाहीं अशी स्त्री. ग्रंथांतरीं अष्टवर्षांचीकन्या २ पार्वती. ई. स्त्री.

गौष्ठीनं पूर्वंभूतं गोष्ठं गौष्ठीनं. पूर्वंभूत ह्म. पूर्वींचें गाई राहाण्याचें जें स्थान तें. त. प्रथम गाई राहात असत तें स्थान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्रथितं विग्रहादि सर्व ग्रंथितशब्दाप्रमाणें.

ग्रंथ: ग्रथ्यते इति ग्रंथः, रचिजे तो जो तो. क्र. ग्रथिधा. ग्रंथनादि अ. निबंध. २ शास्त्र. ३ द्रव्य. अ. पु.

ग्रंथि: ग्रंथते इति ग्रंथिः, ग्रंथि क रित्ये जी ती. इत्यादि पूर्वींच्या शब्दा प्रमाणें. वेल वगैरेची गांठ ह्म. पे र. इ. पु.

ग्रंथिकं ग्रंथिरिव प्रतिकृति ग्रंथिकं ग्रंथि सारिखी ज्याची प्रतिमा तें. त. पिंपळीचें मूळ. अ. न.

ग्रंथितं ग्रंथ्यते स्म ग्रंथितं. गुंफित केलें जें तें. क्र. ग्रथिधा. संदर्भ अ. गुंफित ह्म. गुंफलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्रंथिपर्णं ग्रंथोपर्णानि यस्य ग्रंथय इव पर्णानि यस्येति वा ग्रंथि

प्रर्णे, ग्रंथीचेठायीं किंवा ग्रंथी सारखीं आहेत पानें जास तें. स. कंकीवन स्म. भठोरा वनौषधि. अ. नपुंसक.

ग्रंथिल: ग्रंथिरस्यास्तीतिग्रंथिल: ग्रंथि स्म. पर्वसमुदाय आहे जा स तो. त. वेह कळीचा वृक्ष. २ का रवीचें झाड. अ. पु.

ग्रस्तं ग्रस्यतेस्मग्रस्तं, भक्षण करि जेलें जें तें. कृ. ग्रसु धा. अदन अ. ज्या वाक्यांत वर्णोच्चार पुरा होत नाहीं असें वाक्य. २ खाल्ले लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्रह: गृह्यतेसूर्याचंद्रमसाविति ग्रहणंवाग्रह:, ग्रहण करिजेता हेत सूर्य व चंद्र जेणें तो. किंवा ग्रहण जें तें. कृ. गृहू धा. ग्रहण अ. चंद्रसूर्याचें ग्रहण. २ ग्रहण स्म. स्वीकारणें. ३ सूर्यादि नवग्र ह. ४ निर्बंध, आग्रह विशेष. अ. पु. को. विरोध. २ रणोद्यम. ३ पू तनादिक पिशाचें. अ. पु.

ग्रहणी गृण्हातिजठराग्निमिति ग्रहणी, जठराग्नीतें मंद करि त्ये जी ती. कृ. ग्रह धा. उपादान अ. संग्रणी नावाचा रोग. ज्र. स्त्री

ग्रहपति: ग्रहाणांपतिर्ग्रहपति: ग्रहांचा जो स्वामी तो. स. सूर्य. इ. पु.

ग्रहीता गृण्हातीतिग्रहीता, ग्रह ण करिता जो तो. कृ. ग्रह धा. उ पादान अ. घेणारा. वि. कृ. पु. न. ई. स्त्री.

ग्राम: ग्रसतेग्रस्यतेवाग्राम:, भ क्षण करितो किंवा करिजेतो जो तो. कृ. ग्रसु धा. अदन अ. गाय नांतील स्वर. २ गांव. अ. पु.

ग्रामणी: ग्रामंनयतीतिग्रामणी:, ग्रामातें नेतो जो तो. कृ. णीञ् धा. प्रापण अ. नापित. ई. पु. २ श्रेष्ठ ३ ग्रामाधिपति: वि. ई. पु. स्त्री. नपुंसक.

ग्रामतक्ष: ग्रामस्यतक्ष: ग्रामत क्ष:, ग्राम संबंधी जो सुतार तो. गां वचा सुतार. अ. पु.

ग्रामता ग्रामाणांसमूहोग्रामता, ग्रामाचा जो समुदाय तो. त. गा वांचा समूह. आ. स्त्री.

ग्रामाधीन: ग्रामे अधीन: ग्रामा धीन:, ग्रामाचेठायीं जो अधीन

ह्म. गावाचे स्वाधीन तो. स. गावा तला ऋतार. अ. पु.

ग्रामांत: ग्रामस्यांतः समीपेग्रा मांतः, ग्रामाच्या समीप जो प्रदे श तो. स. गावांच्या जवळचा प्रदे श. अ. पु.

ग्रामीणा ग्रामेभवाग्रामीणा, ग्रा माचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. जी स नीळ असें ह्मणतात ती. आ. वं. स्त्री.

ग्राम्य: ग्रामेभवः ग्राम्यः, ग्रामाचे ठायीं जो उत्पन्न तो. त. हलकट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्राम्यधर्म: ग्रामेभवाः ग्राम्याः जनास्तेषांधर्मोग्राम्यधर्मः, लो कांचा जो निंद्यधर्म ह्म. आचार तो. त. मैथुन. अ. पु.

ग्रावा गिरतिगृणातिवाग्रावा, नि गरण व शब्द करितो जो तो. कृ. गृधा. निगरणादि अ. पर्वत. २ पाषाण. ३ मेघ. न्. पु.

ग्रास: ग्रस्यतेइतिग्रासः, भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. ग्रसधा. अ ह्नन अ. घांस. अ. पु.

ग्राह: विग्रहादिग्रह शब्दाप्रमाणें. जलचर विशेष ह्म. ऋसर. २ ग्र हण. अ. पु.

ग्राही गृह्णातीतिग्राही, विपुलवि स्तार ग्राही जो तो. कृ. ग्रहधा. उ पादान अ. कवठीचें झाड. इन्. पु.

ग्रीवा गीर्यते:नयाग्रीवा, भक्षण करिजेतें जीणें ती. कृ. गृधा. नि गरण अ. मान. आ. स्त्री.

ग्रीवाशिरा ग्रीवायाः शिराग्रीवा शिरा, ग्रीवासंबंधी जी शिरा ती. स. मानेची शीर. आ. स्त्री.

ग्रीष्म: जलंगिरतीतिग्रीष्मः, ज लातें शोषण करितो जो तो. कृ. गृधा. निगरण अ. ग्रीष्मऋतु. अ कारांत. पु.

ग्रैवं. ग्रैवेयं ग्रीवायांइदंतत्रभ वंवाग्रैवेयं, ग्रीवा ह्म. मान तत्सं बंधी किंवा तीचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. ग्रीवासंबंधी. वि. अ. पु. न. आवं. स्त्री.

ग्रैवेयकं ग्रीवायांभवंग्रैवेयकं, कंठाचाठायीं राहाणार जें तें. त. ग्रीवाभूषण. अ. न.

ग्लस्तं ग्लस्यतेस्मग्लस्तं, भक्षण करिजेलें जें तें. कृ. ग्लसधा. अद

नअर्थ. भक्षिलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्लह: ग्लत्यतेइतिग्लह:, देइ जेतोजो तो. कृ. ग्लहधा. व्यादान अ. पणह्म. पैंज. अ. पु.

ग्लान: ग्लायतीतिग्लान:, हर्ष नाश करितो जो तो. कृ. ग्लैधा. हर्षक्षयअ. रोगानें हर्षरहित झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ग्लास्नु: ग्लायति तच्छीलोग्लास्नु: हर्षक्षय आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. ग्लैधा. हर्षक्षय अ. अर्थग्लान शब्दाप्रमाणें. वि. उ. पु. स्त्री. नपुंसक.

ग्लौ: ग्लायतीतिग्लौ:, क्षीण होतोजोतो. कृ. ग्लैधा. हर्षक्षयअ. चंद्र. औ. पु.

घटः घटतेइतिघटः, जलधारणाद्युपयोगीं जो तो. क्र. घटधा. चेष्टाअ. कलश घागर वगैरे. अ. पु.

घटा घटनंघटा, संघट्टन जें तें. क्र. घटधा. संघात अ. युद्धांतील हत्तीचें संघटन. आ. स्त्री.

घटना विग्रहादिसर्वघटाश. प्र.

घटी विग्रहादिसर्वघटशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

घटिकार्थकः घटींकायतीति घटिका घटिका अर्थोयस्यसघटिकार्थकः, घटिकेतें सांगत्ये जो तो. घटिका घटिका आहे प्रयोजन जास तो. घड्याळ वाजविणारा घड्याळजी. अ. पु.

घटीयंत्रं घटीनांयंत्रंघटीयंत्रं, घटी म्ह. मोघे तत्संबंधीं जें यंत्र तें. स. रहाट. अ. न.

घट्टः घट्यतेऽस्मिन्नितिघट्टः, संधीभूत होतात जन जाचेठायीं तो. क्र. घट्टधा. चलनवसंघात अ. गंगादितीरीं बांधलेला घांट. अ. पु.

घंटापथः घंटानांतद्वतां हस्त्यादीनां पंथाः घंटापथः, हत्ती वगैरे जाण्याचा जो पंथा म्ह. मार्ग तो. स. राजमार्ग. अ. पु.

घंटापाटलिः आहंतीतिघंटा पाटलातीतिपाटलिः घंटाचासौ पाटलिश्चघंटापाटलिः, हिंसा करणारा असा जो पाटलवर्ण ग्रहण करणारा तो. स. मोरव्याचें झाड. इ. पु.

घंटारवा घंटे वारोतीतिघंटारवा, घंटेसाररवी शब्द करित्ये जी ती. क्र. रुधा. शब्द अ. घांगरी. २ ताग. आ. स्त्री.

घनः हन्यते अनेनेतिघनः, नाश होतो जेणें तो. क्र. हनधा. हिंसा अ. सांद्र. २ कठीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घनरसः घनस्यरसः घनरसः, मेघाचा जो रस तो. स. उदक. अ. पु.

घनसारः घनस्येव सारोस्यशीतलत्वात् घनसारः, मेघा सारिखा आहे सार म्ह. सारांश जाचा तो. त. कापूर. अ. पु.

घनाघनः हंतीतिघनाघनः, नाश करितो जो तो. क्र. हनधा. हिंसा अ. इंद्र. २ मदोन्मत्त हत्ती.

२ मेघ. अ. पु.

घर्मः अंगाजिघर्तीतिघर्मः, अंगा प्रत क्षरण करितो जो तो. क्रु. घृ धा. क्षरणअ. घाम. अ. पु. २उ ष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घस्मरः घसतीतिघस्मरः, भक्ष ण करितो जो तो. क्रु. घस्लृधा. अदनअ. खादाड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घस्रः नमोघसतीतिघस्रः, त मातें भक्षण करितो जो तो. क्रु. घस्लृधा. अदनअ. दिवस. अ. पुल्लिंगीं.

घाटा घाटयतीतिघाटा, संघा त करणारी जी ती. क्रु. घटधा. संघातअ. मान आणि मस्तक यांचा मागले कडचा संधि. आ कं. स्त्री.

घांटिकः घंट्याचरतीतिघांटि कः, घंटीनें संचार करितो स्तुत द्युपजीवन करितो जो तो. न. स्तुतिपाठकांतील भेद. अ. पु.

घातः हननंघातः, हनन जें तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. वध. अ. पुल्लिंगीं.

घातुकः हननशीलोघातुकः, हिं सा करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. हिंसा करणशील ह्म. घातक. २ द्रोह करणारा. अ. पु.

घासः अद्यतेपश्वादिभिरिति- घासः, पशूंनीं भक्षिजेतो जो तो. क्रु. अदधा. भक्षणअ. गा ई ह्मशींचें खाण्याचें तृण. अ. पु.

घुटिका घाटते अनयाघुटिका, परिवर्तन होतें जीचा योगानें ती. क्रु. घुटधा. परिवर्तनअ. पायांच्या मागची घांट जिला घोटा ह्मणता त ती. आ. स्त्री.

घुणः घुणते इतिघुणः, भ्रमण क रितो जो तो. क्रु. घुणधा. भ्रमण अ. लांकडांला छिद्र पाडणारा कृमि. अ. पु.

घूर्णितः घूर्णतेस्मघूर्णितः, भ्र मित जो तो. क्रु. घूर्णधा. भ्रमण अ. झोपेनें गुंगलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घृणा घृण्यंते अनुगृह्यंतेनया घृणा, अनुकंपायुक्त होतात जी णें ती. क्रु. घृधा. क्षरणादिअ.

करुणारस. २ दया. ३ निंदा. आ वंत. स्त्री.

घृणिः जिघर्त्तीतिघृणिः, दीप्तिमान होतो जो तो. क्रु. घृधा. क्षरण दीप्तिअ. किरण. इ. पु.

घृतं घ्रियतेजिघर्तीतिवाघृतं, दीप्तिमत् करिजेतें किंवा क्षरण पावतें जें तें. क्रु. घृधा. क्षरणअ. तूप. २ पाणी अ. न.

घृष्टिः घर्षतिपाषाणादिकमितिघृष्टिः पाषाणादिकांतें घर्षण करितो जो तो. क्रु. घृषधा. संघर्षअ. डुकर. २ डुकरकंद. इ. पु. २ इ. स्त्री.

घोटः घोटतेइतिघोटः, परिवर्तन करितो जो तो. क्रु. घुटधा. परिवर्तनअ. घोडा. अ. पु.

घोटकः विग्रहादिसर्वघोटशब्दाप्रमाणें.

घोणा घोणत्यनयाघोणा, भ्रमण करितें जीणें ती. क्रु. घुणधा. भ्रमणअ. नाक. आ. स्त्री.

घोणी घोणानासा अस्यास्तीतिघोणी, प्रशस्त आहे नासिका ज्याची तो. त. डुकर. इन्. पु.

घोंटा घोणतेइतिघोंटा, भ्रमण करित्ये जी ती. क्रु. घुणधा. भ्रमणअ. पोफळीचा वृक्ष. २ बोरीचें फळ. ३ वृक्षविशेष. आ. स्त्री.

घोरं घोरयतियतस्तद्धोरं, भयंकर शब्द होतो ज्यापासून तें. क्रु. घुरधा. भीमार्थशब्दअ. भयानकरस. अ. पु. भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घोषः घोषयतीतिघोषः, संघुष्ट जो तो. क्रु. घुषिर्धा. विशब्दनअ. गौळवाडा. अ. पु.

घोषकः घोषयतीतिघोषः घोषएवघोषकः, स्पष्ट शब्द करण्यास जो साधन तो घोष तोच घोषक. त. घोसाळी. अ. पु.

घोषणा घुष्यतइतिघोषणा, उद्घोषिजेत्ये जी ती. क्रु. घुषिर्धा. शब्दअ. उच्चस्वरानें जो घोष तो. आ. स्त्री.

घ्राणं घ्रायतेअनेनेतिघ्राणं, गंधग्रहण करिजेतो जेणें तें. क्रु. घ्राधा. गंधोपादानअ. नासिका ह्मणजे नाक. २ हुंगलेलें. अ. न. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

घ्राणतर्पणः घ्राणंतर्पयतीतिघ्राणतर्पणः, नासिकेतें तृप्त करितो जो

तो. कृ. तृपधा. प्रीणनादि अ. स्वर्ग धिविशेष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

च चंद्रतेइतिच, आल्हाद करितो जो तो. कृ. चदिधा. आल्हाद अ. पादपूरण २ समुच्चय. ३ समास. ४ इतरेतर योग या अर्थी. ५ आल्हादकारी ह्म. त्यांचा प्रतिपादक. उ. अवितंगोपायितंच गुप्तंच. २ध वरवाहिरोछिंधि. ३ संज्ञाच परिभाषाच इत्यादि. अव्य.

चकोरकः चकतीतिचकोरः सएव चकोरकः, तृप्त होतो जो तो चकोर तोच चकोरक. त. चंद्राला पाहून आनंद पावणारा चकोरपक्षि. अ. पु.

चक्रं चक्रियतेक्रियतेसतिमरणादिवा अनेनेतिचक्रं, हिंसापर्यवसायी जें भ्रमण तें व गत्यादि होतात जेणें तें. कृ. कृञ्धा. २ कृ धा. करणअ. हिंसादि अ. उदकाचा भोंवरा. २ राज्य. ३ सैन्य. ४ रथाचें नाक. अ. न. चक्रवाक पक्षि. अ. पु.

चक्रकारकं चक्रस्यकारकंचक्रकारकं, चक्राचें जें कारक तें. स. सुवासिक द्रव्य. ह्म. वाघनख. अ. पु.

चक्रपाणिः चक्रंपाणौयस्यसः चक्रपाणिः, चक्र आहे हस्ताचेठायीं ज्याचा तो. स. विष्णु. इ. पु.

चक्रमर्दकः चक्रंमृद्नातीतिचक्रमर्दकः, चक्रातें मोडतो जो तो. कृ. मृदधा. क्षोद अ. टाकळा नावाची औषधि. अ. पु.

चक्रला चक्रंलातीतिचक्रला, चक्राकृतिधारणानें स्थित जी ती. कृ. लाधा. आदान अ. उच्चटामूल. आ. स्त्री.

चक्रवर्ती चक्रेभूमंडलेराजमंडलेवावर्त्तितुंशीलमस्येतिचक्रवर्ती, भूमंडलाचेठायीं किंवा राजमंडलाचेठायीं वर्तन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. वृतुधा. वर्तन अ. सर्वपृथ्वीचा राजा. इन् पु.

चक्रवर्तिनी चक्रंचक्रमिववावर्तितुंशीलमस्याइतिचक्रवर्तिनी, चक्रासारखा ह्म. मंडलासारखा आहे वागण्याचा स्वभाव जीचा ती. धात्वादि पूर्वीच्या शब्दा प्रमाणें. चाक्रवत. ई. स्त्री.

चक्रवाकः चक्रशब्देनउच्यतेचक्रवाकः, चक्रवाचक शब्दानें बो

लिजेतो जो तो. कृ. वचधा. परि- भाषणअ. चक्रवाक पक्षि. अ. पु.

चक्रवाड: चक्राकारेणवाडतेच- क्रवाड:, चक्राकृतीनें आप्लुतहो तो जो तो. कृ. वाडृधा. आप्लाव्य अ. पृथ्वीला प्राकार भूनजो पर्व त तो. अ. पु.

चक्रवालं चक्रंभूमंडलंवलयते चक्रवाल:, भूमंडल वेष्टिजेतो जो तो. कृ. वलधा. वेष्टन अ. अर्थ चक्रवाडाचा. २ वाटोळा गोळा. अ. पु. २ न.

चक्रांग: चक्राण्यंगेयस्यस: च क्रांग:, चक्रें ह्म. चक्राकृति आ हेत अंगे ज्याचेठायीं तो. स. हंसपक्षी. अ. पु.

चक्रांगी चक्रंचक्राकारमंगंयस्या: साचक्रांगी, अर्थादिपूर्वीच्याश ब्दाप्रमाणें; ई. स्त्री.

चक्री चक्रंमंडलमस्यास्तीतिचक्री कुंडलाकृति आहे जास तो. त. स र्प. इन्. पु.

चक्रीवान् चक्रवद्भ्रमणंचक्रं तद स्यास्तीतिचक्रीवान्, चक्रासा रिखें आहे भ्रमण ज्याचें तो. स. गर्दभ ह्म. गाढव. त्. पु.

चक्षु:श्रवा: चक्षूएवश्रवसीयस्य चक्षुश्रवा:, नेत्र आहेत कर्ण ज्या चे तो. स. सर्प. स्. पु.

चक्षुष्या चक्षुषेहितावचक्षुष्या, ने त्रांकारणें जी हित कारक ती. त. अंजनविशेष. आ. स्त्री.

चक्षु: चक्षतेनेनेतिचक्षु:, ज्याद्वारा लोकिजेतें जेणें तें. कृ. चक्षिधा. व्यक्तवाणि अ. नेत्र. स्. न.

चंचलं चंचतीतिचंचलं, चंचलहो तें जें तें. कृ. चंचुधा. गति अ. चंच ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चंचला विग्रहादिचंचलशब्दाप्रमा णें. विद्युल्लता. आ. स्त्री.

चंचु: चंचतीतिचंचु:, चांचल्यगा मी जो तो. कृ. चंचुधा. गमन अ. एरंडाचें झाड. २ पक्ष्यांचें तोंड. उ. पु.

चटक: चटतीतिचटक:, भेदन करितो जो तो. कृ. चटधा. भेदन अ. पक्षिविशेष. अ. पु.

चटका चटकस्यस्त्रीचटका, चट काची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. पिप्पली मूळ. २ चिमणी. आ. स्त्री.

चटकाशिरः चटकायाः शिरइव चटकाशिरः, चटका सारिखें आहे शिर जीचें ती. स. पिंपळमूळ. स्.न.

चटिकाशिरः विग्रहादि सर्व चटकाशिरः शब्दाप्रमाणें.

चणकः चण्यतेइतिचणकः, दानकरिजेतो जो तो. क्र. चणधा. दान अ. हरभरा. अ. पु.

चंडः चंडतेइतिचंडः, फार कोपतो जो तो. क्र. चडिधा. कोप अ. अतिरागिट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चंडा चंडतेइतिचंडा, प्रकुपितस्त्री अत्युग्रजी ती. वृत्यादिपू. श. प्र. उंदिरकानी. २ चोर ओवा. आ. स्त्री.

चंडातः चंडमततीतिचंडातः, प्रचंड विस्तारतो जो तो. क्र. अत-धा. सातत्यगमन अ. कन्हेरीचेंझाड. अ. पु.

चंडिका चंडतेइतिचंडिका, अत्यंत प्रकुपित होत्ये जी ती. क्र. चडिधा. कोप अ. पार्वती. आ. स्त्री.

चंडातकः चंडांकोपनांस्त्रियमततीतिचंडातकः, स्त्रीप्रत सतत गमन करितो जो तो. क्र. अत-धा. सातत्यगमन अ. परकर. अ. न.

चंडालः चंडयतीतिचंडालः, अत्यंत क्रोध करितो जो तो. क्र. चडिधा. कोप अ. ब्राह्मणीचेठायीं शूद्रापासून झालेला पुत्र. याची अतिनिंद्य वृत्ति आहे. अ. पु.

चंडालवल्लकी चंडालस्यवल्लकीचंडालवल्लकी, चंडालाची जी वीणा ती. स. अंत्यजाची वीणा. ई. स्त्री.

चंडालिका विग्रहादि चांडालिका शब्दाप्रमाणें.

चंडांशुः चंडाःप्रचंडाःअंशवोयस्यसचंडांशुः, अतितीक्ष्ण आहेत किरण ज्याचे तो. स. सूर्य. उ. पु.

चतुःशालं चतस्रः शालाः समाहृतायस्मिन्तत् चतुःशालं, चार अन्योन्याभिमुख शाला ह्मणजे सोपे आहेत ज्याचेठायीं तें. स. चौसोपी चौक. अ. न.

चतुरः चत्यतेइतिचतुरः, याचना करिजेतो जो तो. क्र. चतधा. याचना अ. दक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चतुरंगुलः चतस्रोंगुलयःप्रमाणमस्यचतुरंगुलः, चतुरंगुलप्रमा

णावयवीऔचो. त. बाहव्याचेंआ ड. अ. पु.

चतुराननः चत्वार्याननानियस्यसचतुराननः, चार आहेत मुखें जासतो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

चतुरब्दा चत्वार्यब्दान्यस्याःसाचतुरब्दा, चार आहेत वर्षें जीसती. स. चार वर्षांची गाई वगैरे. आ. स्त्री.

चतुर्भद्रः चत्वारिभद्राणिश्रेष्ठानि अत्रेतिचतुर्भद्रः, बलाशीं सहवर्तमान श्रेष्ठ धर्मादि आहेत जा समुदायाचेठायीं तो. स. धर्मार्थकाम मोक्ष ज्यामध्यें असा जो धर्मविशेष तो. अ. न.

चतुर्भुजः चत्वारो भुजायस्यस चतुर्भुजः, चार आहेत भुज जासतो. स. विष्णु. अ. पु.

चतुर्वर्गः चतुर्णांवर्गश्चतुर्वर्गः, मोक्षाशीं सह धर्मादिकांचाजो समूहतो. स. धर्मादिक चार पुरुषार्थांचा समूह. अ. पु.

चतुर्हायनी विग्रहादिचतुरब्दा शब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

चतुष्पथं चतुर्णांपथांसमाहार श्चतुष्पथं, चारमार्गांचें जें एकी भवन तें. स. चवाठा. अ. न.

चत्वरं चलंत्यस्मिन्नितिचत्वरं, याचना किंवा गमन करितात जाचे ठायीं तें. कृ. चतधा. याचन अ. अंगण. २ यज्ञा करितां संस्कृत केलेला भूभाग. अ. न.

चन चनतीतिचन, असाकल्यार्थ बोधक जें तें. कृ. चनधा. शब्द अ. असाकल्यह्म. अपरिपूर्ण या अर्थाचें अव्यय.

चंदनः चंदयतीतिचंदनः, आल्हाद करतो जो तो. कृ. चदिधा. आल्हाद अ. मलयागिरिचंदन. अ. पु.

चंद्रः चंदतीतिचंद्रः, आल्हादकरितो जोतो. कृ. चदिधा. आल्हाद अ. चंद्रमा. २ शुंडारोचनी. ३ कापूर. ४ सुवर्ण. ५ जल. अ. पु.

चंद्रकः चंद्रइवप्रतिकृतिश्चंद्रकः, चंद्रासारखी जाची प्रतिमा आहे तो. त. मोराच्या पिसांवर जें नेत्रा कृति चिन्ह असतें तें. अ. पु.

चंद्रभागा. चांद्रभागा. चांद्रभागी चंद्रभागयोःपर्वतविशेष योरियंचंद्रभागा, चंद्रभागपर्व

न विशेष संबंधी जी ती. त. नदी विशेष. आ. स्त्री. २ई. स्त्री. ३आ बं. स्त्री.

चंद्रमाः चंदयतीतिचंद्रमाः, आल्हाद करितो जो तो. कृचदिधा. आल्हादअ. चंद्र. स. पु.

चंद्रवाला चंद्रस्य कर्पूरस्य बालेव चंद्रवाला, कर्पूर बाला प्रमाणेंजी ती. स. इलाची. आ. स्त्री.

चंद्रशेखरः चंद्रःशेखरेयस्यसचंद्रशेखरः, चंद्र आहे मस्तकीं ज्याचे ती. स. महादेव. अ. पु.

चंद्रहासः चंद्रइवहासःप्रभास्य चंद्रहासः, चंद्रासारखी आहे प्रभाजाची तो. स. तलवार. २ चांदणीं. अ. पु.

चंद्रिका चंद्रोस्त्यस्याः चंद्रिका, चंद्र आहे जीस ती. त. चांदणी. आ. स्त्री.

चपलं चोपतीतिचपलं, गमन करितें जें तें. कृ. चुपधा. मंदगति अ. तारित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री द्रव त्व हृ निविवक्षानसलीअर न पुंसकीं अ. २ विचारा वांचून झट कर काम करणारा. ३पारा. अ. पु.

चपला चोपतीतिचपला, शीघ्र गामी जी ती. कृ. चुपधा. मंदगति अ. विद्युल्लता. २ पिंपळी. ३ चंचला. आ. स्त्री

चपेटः चपतीतिचपः एटतीतिइटः चपश्चासावेटश्चचपेटः, सांत्वन करित होत्साता गमन करितो जो तो. स. पसरलेला हात. अ. पु.

चमरः चमतीतिचमरः, तृणादि भक्षण करितो जो तो. कृ. चमुधा. अदनअ. ज्याचे पुच्छाच्या केशांची चवरी करितात तो मृग. २ चवरी. अ. पु. २ अ. न.

चमरिकः चमरमस्यास्तीतिचमरिकः, चमर सदृश केसर आहेत ज्यास तो. स. कांचनाचा वृक्ष. अ. पु.

चमसः चम्यतइतिचमसः, भक्षिजेतो जो तो. कृ. चमुधा. अदनअ. वडा घारगा इत्यादि भक्ष्य पदार्थ. २ यज्ञ पात्र विशेष. अ. पु. न.

चमसी विग्रहादिचमसशब्दा प्रमाणें. ई. स्त्री.

चमूः चमतिशत्रुंचमूः, शत्रूतें नाश करणारी जी ती. कृ. चमुधा. अदनअ. सेना. २ तीन पृतना. ऊ. स्त्री.

चमूरुः चमतितृणादिकमितिच मूरुः, तृणादि भक्षण करितो जो तो. धात्वर्थ चमूशब्दा प्रमाणें. मृगविशेष. उ.पु.

चंपकः चंपयतीतिचंपकः, विकसित होतो ह्म. विकास गामी जो तो. कृ. चपिधा. गतिअ. सुरचांफा. २ नागचांफा. अ.पु.

चयः चीयते असोचयः, संचीभूत होतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. समूह. २ खंदकाचीतटवंदी. अ.पु.

चरः चरतीतिचरः, गमनकरणार जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. राजाचा बातमीदार पुरुष. २ जंगम. अ. पु. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चरकः चरतीतिचरकः, गमनकरितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. वैद्य शास्त्रविशेष. अ. पु.

चरणः चरत्यनेनचरणः, संचार करितो जेणें तो. कृ. चरधा. गतिअ. पाय. अ. पु.

चरणायुधः चरणौआयुधेयस्य सचरणायुधः, चरण आहेत आयुधें जांचीं तो. स. कोमडा. अ. पु.

चरमं चरतीतिचरमं, अंतिमार्थीप्रत गमन करितें जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. शेवटचें. वि. अ. पु. न. आव. स्त्री.

चराचरं विग्रहादि चरशब्दाप्र.

चरिष्णु चरणशीलंचरिष्णु, गमन शील जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. चराचर ह्म. जंगम. वि. कृ. पु. स्त्री. न.

चरुः चर्यते अग्निनेतिचरुः, अग्नीनें भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. चरधा. भक्षण अ. हवन करावयाचें अन्न. उ. पु.

चर्चरी चर्च्यतइतिचर्चरी, शब्द करिजेत्ये जीती. कृ. चर्चधा. उक्तिअ. हातांच्या टाळ्या पिटण्या पासून झालेला शब्द. ई. स्त्री.

चर्चा चर्चनंचर्चा, चंदनादिकें करून देहास विलेपन जें तें. कृ. चर्चधा. अध्ययनअ. योगमार्गाचे ठायीं जी स्थिती ती. आ. स्त्री.

चर्मकषा चर्मणः कषेवचर्मकषा, चर्माच्या चाबुका सारखी जी ती. स. शिककाई. आ. स्त्री.

चर्मकारः चर्मकरोतीतिचर्मका

रः, चर्मसेवककरितो जो तो. कृ. डुकृ ञ्‌था. करणअ. चांभार. अ. पु.

चर्म चर्यतेइतिचर्म, शरीरव्याप्त करिजेतें जें तें. कृ. चरधा. गति अ. मृगादिकांचें कातडें. २ ढाल. न्. न.

चर्मप्रभेदिका चर्मणःप्रभेदिकाचर्मप्रभेदिका, चर्मच्छेदनकरिजेत्येजी ती. स. चामडें करण्याचें शस्त्र ह्म. आरी. आ. स्त्री.

चर्मप्रसेवकः विग्रहादिसर्वचर्मप्रसेविका शब्दाप्रमाणें. अ. पु.

चर्मप्रसेविका चर्मणाप्रसीव्यतेन्चर्मप्रसेविका, चर्मेंकरून करिजेत्ये जी ती. कृ. षिवुधा. तंतुसंतानअ. चर्मांचा भाता. आ. स्त्री.

चर्मी चर्मास्यास्तीतिचर्मी, चर्मआहे जास तो. त. भूर्जवृक्ष. २ ढाल धारणकरणारा. इन्. पु.

चर्या चरणंचर्या, योगपथाचेंगर्यांजीचर्या ह्म. आचरणती. कृ. चरधा. गतिअ. योगमार्गींची स्थिति आ. स्त्री.

चर्वितं चर्व्यतेस्मचर्वितं, भक्षण करिजेतें जें तें. कृ. चर्वधा. अदनअ. भक्षित. २ चावलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलं चलतीतिचलं, चंचलहोतें जें तें. कृ. चलधा. गतिअ. चंचल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलदलः चलानिचंचलानिदलान्यस्यचलदलः, चंचल आहेत पर्णें जाचीं तो. स. पिंपळाचा वृक्ष. अ. पु.

चलनं चलतिलच्छीलंचलनं, चलन आहे शीलह्म. स्वभाव जाचा तें. कृ. चलधा. गतिअ. कांपणारें २ कंपनशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चलाचलं विग्रहादिसर्वचलशब्दाप्रमाणें.

चलितं चलनंचल्यतेस्मवाचलितं, कंपित किंवा चालित झालें जें तें. कृ. चलधा. गतिअ. यत्किंचित्कांपलेलें २ प्रस्थित सैन्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चविकः विग्रहादिचव्यशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

चविका विग्रहादिचव्य शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

चवी विग्रहादिचव्यश. प्र. ई. स्त्री.

चव्यं चर्व्यतेइतिचव्यं, भक्षि जेतें जें तें. कृ. चर्वधा. अदनअ. चवक त्या नावाची वनौषधि. अ. नपुं.

चव्या विग्रहादि चव्य शब्दाप्रमा णें आ. स्त्री.

चषकः चष्यते ऽनेनचषकः, भ क्षण किंवा प्राशन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. चषधा. भक्षणअ. मद्य प्राशन करण्याचें पात्र. अ. पु. न.

चषालः चष्यतेइतिचषालः, भ क्षिजेतो स्व. भक्ष्यादिकांस भक्षण साधन जो तो. कृ. चषधा. भक्षणअ. यज्ञस्तंभाग्र काष्ठ विकार विशेष. अ. पु.

चाक्रिकः चक्रेणसमूहेनचरतीति चाक्रिकः, चक्रसमूहा गानें स्तुति करणारा जो तो. त. घंटानादानें नियमित कालीं राजास जागृत करणारा असा बंदिजन. अ. पु.

चांगेरी चांगंशोभनमीरयतीति चांगेरी, कल्याण कारिणी जीती. कृ. ईरधा. कंपनगत्याद्यर्थ. तुका. ई. स्त्री.

चाटकेरः चटकस्यचटकायावा अपत्यंपुमान्चाटकेरः, चटकाचा किंवा चटकेचा जो पुत्र तो. त. चि मणा ह्मणून पक्षिविशेष. अ. पु.

चांडालः चंडालएवचांडालः, चं डाल जो तोच चांडाल. त. ब्राह्मणी चेठायीं शूद्रापासून उत्पन्न झाले ला पुत्र. याची उपजीविका निंद्य मांस व ?त वस्त्रें इत्यादि करून सां गितली आहे. अ. पु.

चांडालिका चंडालस्येयंचांडा लिका, चंडाल संबंधी जी ती. त. अंत्यजाची वीणा ह्म. किनरी. आ. स्त्री.

चाणकीनं चणकानांभवनंक्षेत्रं चाणकीनं, चणकांचें जें क्षेत्र तें त. हरभरे पिकण्याची भूमि. अ. न.

चातकः चततीतिचातकः, उद कयाचन करितो जो तो. कृ. चते धा. याचनअ. चातकपक्षी. अ. पु.

चातुर्वर्ण्यं चत्वारोवर्णाश्चातुर्व र्ण्यं, चार वर्ण जे तें. त. ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य व शूद्र इत त्यांचें समुदित नाव. अ. न.

चापः चापस्यवंशभेदस्यविकार

चापः, वंशभेदाचा जो विकार तो. स. धनुष्य. अ. पु. न.

चामरं चम्यतेनेन चमरं, तदेव चामरं, वारण करिजेतें जेणें करून तें चमर तेंच चामर. कृ. चमुधा. अदनअ. चवरी. अ. न.

चामीकरं चामीकरे आकारविशेषे भवं चामीकरं, आकारविशेषाचे ठायीं जें झालें तें. त. सोनें. अ. न.

चांपेयः चंपाया अपत्यं चांपेयः, चंपा संबंधीं जें अपत्य तो. त. सोनचांफा. २ नागचांफा. अ. पु.

चारः चर एव चरणं वा चारः, चर जो तोच चार किंवा बंधन जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. चारसंज्ञक पुरुष. २ बंधन. अ. पु.

चारटी चारयतीति चारटी, पद्म्यादिकों प्रत संचार करवित्ये जीती. कृ. चरधा. गतिअ. स्थलकमलिनी. ई. स्त्री.

चारणः चरतीति चारणः, नृत्यादि भूमीचे ठायीं संचार करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. कीर्तन करणारा गोसावी. अ. पु.

चारुः चरतीति चारुः, सौंदर्य प्रति जें तें. कृ. चरधा. गतिअ. सुंदर. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चार्चिक्यं चर्चनं चर्चिका, सैव चार्चिक्यं, अर्थ चर्चा शब्दाप्रमाणें. अ. न.

चार्मः चार्मणः चर्मणां समूहश्चर्मणा परिवृतो वा रथश्चार्मः, चर्मांचा समुदाय किंवा चर्मानें आच्छादित जो रथ तो. त. चर्मसमूह. २ चर्मानें वेष्टित केलेला रथ. अ. पु.

चार्मिणं चर्मिणां समूहश्चार्मिणं, चर्म्यांचा जो समुदाय तें. त. चर्मकांचा समुदाय. अ. पु.

चालनी चाल्यते नया चालनी, चाळलें जातें जीणें करून ती. कृ. चलधा. गतिअ. चाळण. ई. स्त्री. अ. न.

चाषः चाषयतीति चाषः, हिंसा करणारा जो. तो. कृ. चषधा. हिंसाअ. पक्षिविशेष ह्म. चारगा, चाष. अ. पु.

चिकित्सकः चिकित्सतीति चिकित्सकः, व्याधि दूर करितो जो तो. सन्प्र कितधा. व्याधिप्रतीकार अ. वैद्य. अ. पु.

चिकित्सा चिकित्सनंचिकित्सा, रोगाचा प्रतिकार करणारी जी ती. सन्नन्तकितधा. रोगापनयन अ. रोगाची परीक्षा. आ. स्त्री.

चिकीर्षा कर्तुमिच्छाचिकीर्षा, कार्यादि करण्याची जी इच्छा ती. सन्नन्त कृधा. करण अ. करण्याची इच्छा. आ. स्त्री.

चिकुर: चीति अव्यक्तं कुरतीतिचिकुरः, ची याप्रकारें करून अव्यक्त शब्दातें करितो जो तो. कृ. कुरधा. शब्द अ. मस्तकाचे केश. २ अविचारानें त्वरित हिंसादि करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चिक्कणं चिगितिकणतीतिचिक्कणं, चिक्क याप्रकारें करून शब्द करणारें जें तें. कृ. कणधा. शब्द अ. चिकट ओलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चिक्कसं चिगितिकसतीतिचिक्कसं, चिक्कचिक्क याप्रकारें करून शब्द करितें जें तें. कृ. कसधा. गत्यादि अ. यवादिकांचें पीठ यज्ञाचा अन्नाचा .... पु.

चिंचा चिमित्यव्यक्तंशब्दंचिनोतीतिचिंचा, अव्यक्त शब्दवती जी ती. कृ. चिञ्धा. चयन अ. चिंचेचें झाड. आ. स्त्री.

चिता मृतश्चीयते स्यांचिता, मृत ग्रहण केला जातो जीचाठायीं ती. कृ. चिञ्धा. चयन अ. प्रेतदाह करण्याचें सरण. आ. स्त्री.

चिति: विग्रहादाचिताशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

चित् चेतयतेनयेतिचित्, ज्ञानादिक विकासन करिजेतें जीणें ती. कृ. चितीधा. संज्ञान अ. बुद्धि. त्. स्त्री. २ असाकल्य याअर्थी. अव्य. उ. कश्चित्.

चित्तं चेतयतेनेनेतिचित्तं, इतरें क्रियाला प्रेरिजेतें जेणें तें. कृ. चिञ्धा. चयन अ. मन. अ. न.

चित्तविभ्रम: चित्तस्यविभ्रमोऽनवस्थानंचित्तविभ्रमः, अंतःकरणाच्चें अनवस्थान जें तो. चित्तवृत्तीचा अनवस्थिति. अ. पु.

चित्तसमुन्नति: चित्तस्यसमुन्नतिश्चित्तसमुन्नतिः, चित्ताची जी समुन्नति स्व. मात्र मोठा असें मानणें ती. स. गर्व. ई. स्त्री.

चित्ताभोग: चित्तस्याभोगश्चि

नाभोगः, चित्ताचा जो आभोग म्ह. तदेकप्रवणता किंवा पूर्णता तो. स. मनास जी सुखादिकांची तत्परता ती. अ. पु.

चित्या विग्रहादि सर्व चिता शब्दाप्र.

चित्रं चित्रयत्यस्मादिति तच्चित्रं, आश्चर्य होतें जा पासून तें. क्र. चित्र धा. आश्चर्य अ. चित्रवर्ण २ अद्भुत रस ३ आश्चर्य ४ चित्र वि. भ. २।३।४ अ. न.

चित्रकं चित्रयतीति चित्रकं, चित्रित कामुं जें तें जें तें. क्र. चित्र धा. चित्रीकरण अ. एरं अरेंझाड २ चिताना ३ टिळक. अ. पु. न.

चित्रकरः चित्रस्य करः चित्रकरः, चित्र करितो जो तो. क्र. डुकृञ् धा. करण अ. चितारी. अ. पु.

चित्रकृत् चित्रं करोतीति चित्रकृत्, आश्चर्यकारी जो तो. क्र. कृञ् धा. करण अ. तिवसाचें झाड. त. पु.

चित्रतंडुला चित्रातंडुला अस्या श्चित्रतंडुला, चित्र विचित्र आहे त बीजें जीचीं ती. स. वावडिंगी चें झाड. आ. स्त्री.

चित्रपर्णी चित्रं पर्णमस्याः चित्र पर्णी, चित्र विचित्र आहेत पर्णें जीस ती. त. पिंवणीचें झाड. इ. स्त्री.

चित्रभानुः चित्रा भानवो यस्य सः चित्रभानुः, चित्र विचित्र आहेत किरण ज्याचे तो. स. अग्नि. २ सूर्य. उ. पु.

चित्रशिखंडिजः चित्रशिखंडिनो जातश्चित्रशिखंडिजः, चित्र शिखंडीपासून जो उत्पन्न तो. क्र. जनी धा. प्रादुर्भाव अ. बृहस्पति. अ. पु.

चित्रा चित्रं रूपमस्याः सा चित्रा, चित्र कारक आहे रूप जीचें ती. त. मूषकपर्णी. २ गोदुग्धा. आ. स्त्री.

चिंता चिंत्यतेनया चिंता, चिंतन होतें जीणें ती. क्र. चिति धा. स्मृति अ. स्मरण. २ विचार. आ. स्त्री.

चिपिटकः नासिकायानतं चिपिटकं, चिपिटमिव प्रतिकृतिश्चिपिटकः, नत नासिके सारखी जी प्रतिमा तो. त. पृथुक म्ह. पोहा. अ. पु.

चिरं चिरो; थीस्येति चिरं, दीर्घ काल आहे अर्थ ज्याचा तें. त. दीर्घ कालार्थी. अव्य.

चिरक्रियः चिरेणक्रियायस्य सचि रक्रियः, चिर काळें करून आहे क्रि

या जाची तो. थोडक्यावेळानें हो-
ण्यानें कार्य विलंबानें करणारा. वि
अ. पु. न. आ. स्त्री.

चिरंटी चिरेणाटतिपितृगृहान्भर्तृ
गृहमितिचिरंटी, चिरकालानें पि
तृगृहापासून भर्तृगृहीं जात्ये जीता
कृ. अटधा. गति अ. विवाहित तरु
णस्त्री. ई. स्त्री.

चिरंतनं चिरेभवंचिरंतनं, चिर
कालानें जें तें. न. पुरातन. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

चिररात्राय चिररात्रानयतेचिररा
त्राय, बहुतरात्ररूपी कालामतग
मन करिजेतें जें तें. कृ. अयधा. ग
ति अ. दीर्घकालार्थी अव्य.

चिरबिल्वः चिरंबिलतीतिचिर
बिल्वः, चिरकालभेदी जो तो. कृ.
बिलधा. भेदन अ. करवंजोचेंझा
ड. अ. पु.

चिरप्रसूता चिरंप्रसूताचिरप्रसू
ता, चिरकालानें जी प्रसूत ती.
स. फारदिवसानीं प्रसवलेली.
आ. स्त्री.

चिरस्य चिरमस्यतिचिरस्य, दीर्घ
कालातें क्षेपण करितें जें तें. कृ.
असूधा. क्षेपणअ. चिरार्थक.
अव्य.

चिरात् विग्रहादिसर्वचिरशब्दाप्र.

चिराय चिरमयतेचिराय, चिरका
लपर्यंत राहतो जो तो. कृ. अय
धा. गति अ. चिरार्थक. अव्य.

चिरिंटी चिरिणोतीतिचिरिंटी, कंड
णपेषणादिरूप हिंसा करित्ये जीती.
कृ. चिरिधा. हिंसा अ. अर्थादिस
र्व चिरंटी श. प्र.

चिरिबिल्वः विग्रहादिसर्व चिर
बिल्व श. प्र.

चिरेण विग्रहादिसर्वचिरशब्दाप्र.

चिलिचिमः चिलिचितिविलासंमि
मीतेचिलिचिमः, विलासातें करि
तो जो तो. कृ. माङ्धा. मान अ. वे
गसा नावाचा मत्स्य. अ. पु.

चिल्लः चिल्लतीतिचिल्लः, क्षेपकार
जो तो. कृ. चिलधा. क्षेप अ. पक्षि
विशेष. अ. पु.

चिबुकं चिबतीतिचिबुकं, ग्रासादि
कांचें ग्रहण करणार जें तें. कृ. ची
बृधा. आदानादि अ. अधरोष्ठाचा
खालचा भाग. अ. न.

चिन्हं चाय्यतेनेनचिन्हं,

परिज्ञान करिजेतें जेणें तें. कृ. चह धा. परिकल्कनअ. कोणेकगोष्टीचा अनुमापकहेतु. अ. न.

चान: चीयतेइतिचान:, विचित्राप्रत गमन करितो व चयन करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. हरिणविशेष. २ देशविशेष. ३ तंतु. ४ वस्त्र. ५ व्रीहि. अ. पु.

चीरं चीयतेइतिचीरं, रचिजेतो किंवा चयन करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. वल्कल. २ मुक्ताहार. ३ रेखाविशेष. ४ लेख्यभेद. अ. न.

चीरी चिनोतीतिचीरी, चयन करणारी जी ती. कृ. चिञ्धा. चयनअ. मुरकूट. ई. स्त्री.

चीवरं विग्रहादिचीरशब्दाप्र. मुनीचें वस्त्र. २ शाकविशेष. अ. न. २ अ. पु.

चुक्रं चकतीतिचुक्रं, तृप्ति करणारें जें तें. कृ. चकधा. तृप्तिअ. आम्लवेतस. २ आमसोमल. अ. पु.

चुक्रिका चुक्रयतीतिचुक्रिका, चुक्र शब्द करी जी ती. कृ. चुक्रधा. शब्दादिअ. चुका. आ. स्त्री.

चुल्लः विग्रहादिसर्वक्लिन्नाक्ष शब्दा प्रमाणें.

चुल्लिः चुद्यतेग्निरत्रचुल्लिः, अग्नि प्रेरित होतो जीचेठायीं ती. कृ. चुदधा. प्रेरणअ. चूल. ई. स्त्री.

चुल्ली विग्रहादिसर्वचुल्लिशब्दाप्र.

चूचुकं चूष्यतेइतिचूचुकं, बालकानें प्राशित करिजेतें जें तें. कृ. चूषधा. पानअ. कुचाचें अग्र. अ. न.

चूडा चूड्यतेइतिचूडा, समुच्छ्रित होइजेत्ये जी ती. कृ. चुडधा. समुच्छ्रायअ. मोराची शिखा झ. तुरा. २ शेंडी. आ. स्त्री.

चूडामणिः चूडायाः मणिः चूडामणिः, शिखासंबंधीं जो मणी तो. समस्तकाचें भूषण. इ. पु.

चूडाला चूडाः संत्यस्येतिचूडाला, चूडासदृश आहेत अंगें जीस ती. त. फुरडी नावाची ओषधि. आ. स्त्री

चूतः चुष्यतइतिचूतः, रसद्वारा शोषिजेतो जो तो. कृ. चूषधा. पानअ. आंब्याचें झाड. अ. पु.

चूर्णं चूर्यतइतिचूर्णं, चूर्ण करिजेतें जें तें. कृ. चूर्णधा. प्रेरणाअ. सुगंधिक द्रव्योपयोगी चूर्ण. २ धूळ. अ. न.

चूर्णकुंतलः चूर्णयुक्तः कुंतलःचूर्णकुंतलः, चूर्णादियुक्त जो कुंतल तो. स. मस्तकाचा कुरळ केश. अ. पु.

चूर्णिः चूर्णी चूर्णस्य करणंचूर्णिः चूर्णाचें जें करण ह्म. कृती तो. कृ. चूर्णधा. तत्करणअ. चूर्णिका. इ. स्त्री. २ई. स्त्री.

चूलिका चूल्यते अनयाचूलिका समुच्छ्रित होईजेत्ये जीतीं. कृ. चूलधा. समुच्छ्रायअ. कर्णाचेंमूल. आ. स्त्री.

चूष्या चूष्यतेपीयतेमृष्टमांसेनादृश्यतांनीयतेचूष्या, मांसाचा योगानें अदृश्यतेप्रत पावणारा जीती. कृ. चूषधा. पानअ. हत्तीच्यामध्यें बांधण्यांस जो उपयोगी चर्मरज्जु ती. आ. स्त्री.

चेटकः चेडकः चेटयतेइतिचेटकः, परप्रेरणा करिजेतो जो तो. कृ. चिटधा. परप्रेष्यअ. चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चेतकी चेतयतिसाचेतकी, वातपीडितास चेतनो पयोगी जी ती. कृ. चितिधा. संज्ञानअ. हिरडीचें झाड. ई. स्त्री.

चेतनः चेतयतेचेततिवाचेतनः, चेतविला जातो किंवा चेततो जो तो. कृ. चितिधा. संज्ञानअ. प्राणी. अ. पु.

चेतना चेतयतेनयाचेतना, ज्ञानादिक शुद्धंगत होतें जीणें ती. कृ. चितिधा. संज्ञानअ. बुद्धि. आ. स्त्री.

चेतः चेतयतेऽनेनेतिचेतः, इंद्रिय प्रेरणा करिजेते जेणें तें. कृ. चितिधा. संज्ञानअ. चित्त, मन. स्. नपुंसक.

चेत् चेततीतिचेत्, पक्षांतरार्थजापवितें जें तें. कृ. चितिधा. संज्ञान अ. पक्षांतरार्थी अव्य.

चेलं चिल्यतेऽनेनचेलं, आच्छादन करिजेतें जेणें तें. कृ. चिलधा. वसनअ. वस्त्र. २ अधम. अ. न. ३ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

चेली चेलस्यस्त्रीचेली, अधमाची जी स्त्री. ती. स्त्रीप्र. अधमाचीबायको. ई. स्त्री.

चैलं विग्रहादिसर्वचेलशब्दाप्रमा.

चैली विग्रहादिसर्वचेलीशब्दाप्रमाणें

चैत्यं चीयतेइतिचित्या चित्यायाइदंचैत्यं, इष्टकादिकरचिताहेतनज

चेटायीं ती चित्या तत्संबंधी जें तें चैत्य. त. यज्ञस्थानविशेष. अ. न.

चैत्रः चित्रायुक्ता चैत्री सायत्रास्ति सचैत्रः, चित्रानक्षत्रयुक्त पौर्णिमा आहे ज्याचेठायीं तो. त. चैत्रमास. अ. पु.

चैत्ररथः चित्ररथेन निर्वृतं चैत्ररथं, चित्ररथानें जें निर्वृत म्ह. संपादित तें. त. कुबेराचा बाग. अ. पु.

चोचं प्रशस्तं चोचमस्या इति चोचं, उत्कृष्ट आहे वरांग भाग ज्याचा तें. त. दालचिनी. २ फळ भक्षूनराहिलेलें मतांतरीं अवशिष्ट राहतें तें. अ. न.

चोरः चोरयतीति चोरः, चोरी करितो जो तो. क्रु. चुरधा. स्तेय अ. चोरी करणारा. अ. पु.

चोरपुष्पी चोरइव पुष्पं यस्याश्चोरपुष्पी, रात्रीं विकसित होतें म्हणून चोराप्रमाणें आहे पुष्प जीचें ती. वल्लिविशेष. ई. स्त्री.

चोरिका विग्रहादि सर्व चोरशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

चोलः चोल्यते नेन चोलः, अवगुंठित होतें जेणें तो. क्रु. चुलधा. समुच्छ्राय अ. आंगरखा. अ. पु.

चोली चोल्यते, नया चोली, अर्थादि चोलशब्दाप्र. ई. स्त्री.

चौरः चोरणं चुरा, चुराशीलमस्य चौरः, स्तेय करण आहे स्वभाव ज्याचा तो. त. चोर. अ. पु.

चौरिका चोरस्य भावः कर्म वा चौरिका, चोराचा धर्म किंवा कर्म जें ती. त. चौर्य. आ. स्त्री.

चौर्यं चोरस्य भावः कर्म वा चौर्यं, चोराचा जो धर्म किंवा कर्म तें. त. चोरी. अ. न.

च्युतं च्यूयते स्म च्युतं, गमन केलें जें तें. क्रु. च्युङ्धा. गति अ. गळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

छगलकः छायतेइतिछगलः छगलएवछगलकः, छेदन करिजे तो जो तो छगलतोच छगलक. त. अज ह्म. बोकड. अ. पु.

छगला छायतइतिछगला, हिंसिजेल्ये जी ती. क्र. छोधा. छेदनअ. वरधारा ह्म. जीर्णफंजी वनस्पति आ. स्त्री.

छागलांघ्री छगलस्येव आंघ्रिरस्याम्छगलांघ्री, बोकडाच्या पायांप्रमाणें आहेत मुळ्या जीच्या ती अर्थं छगलाशब्दाप्र. ई. स्त्री.

छगलांत्री छगलस्येव अंत्राण्यस्याः छगलांत्री, छगलाप्रमाणें आहे आंतडीं जीचीं ती. स. अर्थ पूर्वीच्याश. प्र. ई. स्त्री.

छत्रं छादयतीतिछत्रं, उष्णादि वारण करितें जें तें. क्र. छद्धा. अपवारणअ. छत्र. अ. न.

छत्रा छत्राण्यस्त्यस्याइतिछत्रा. छत्राकृति आहेत गुच्छ जीस ती. त. मधुरिका ह्म. बडिशोफ. २जल तृणविशेष. ३ कोथिंबीर. आ. स्त्री.

छत्राकी छत्रंअकतीति छत्राकी, छत्राकारतेप्रत गमन करित्येजी ती. क्र. अकधा. कुटिलगतिअ. मुंगसवेल. ई. स्त्री.

छदः छाद्यतेअनेनांगंछदः, अंगाचें आच्छादन होतें जेणें करूनतें. क्र. छदधा. अपवारणअ. पान. २ पिस. अ. न.

छदनं इत्यादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें अ. न.

छदिः इत्यादि छदिशब्दाप्रमाणें. स. स्त्री.

छद्म छाद्यतेस्वरूपमनेनेतिछद्म, स्वरूपावरण होतें जेणें तो. क्र. छद्धा. अपवारणअ. कपट. न. न.

छंदः चंदनंचंद्यतेऽनेनवाछंदः, आनंदन व आनंद करिजेतोजेणें तो. क्र. चदिधा. आल्हादअ. अभिप्राय. अ. पु.

छंदः छंदनंछंदः, गोपन जें तें. क्र. छदिधा. संवरणअ. गायत्री उष्णिक इत्यादि. २ इच्छा. ३ वेद. स. न.

छन्नः छद्यतेस्मोतिछन्नः. आच्छादन करिजेला जो तो. क्र. छद्धा. अपवारणअ. आच्छादन केलेला.

२ एकांतस्थल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ अ. न.

छलं छानंछलं, मर्यादानाशनजें तें. कृ. छोधा. छेदनअ. कपट. २ युद्धमर्यादात्याग. अ. न.

छविः भिनत्तिअसारमितिछविः असारातें छेदन किंवा भिन्नक रितेजीती. कृ. छोधा. छेदनअ. २ छिदिधा. द्वैधीकरणअ. कांति इ. स्त्री.

छागः छ्यतिछायतेवाछागः, छिन्नहोतो अथवा छेदिजेतो जोतो कृ. छोधा. छेदन अ. बोकड. २ शेळी. अ. पु.

छागी छ्यतीतिछागी, छिन्नहोत्से जीती. कृ. छोधा. छेदनअ. शेळी. ई. स्त्री.

छातः छ्यतीतिछातः, छेदन पावतो जो तो. कृ. छोधा. छेदनअ. तोडलेला. २ अशक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

छात्रः गुरुदोषान्छादनंछत्रं तच्छीलमस्यछात्रः, गुरु दोषांचें आवरण करणारा आहे स्वभाव जाचा तो. त. शिष्य. अ. पु.

छादितः विग्रहादिसर्व छन्नशब्दाप्रमाणें.

छांदसः विग्रहादिसर्वश्रोत्रियशब्दाप्रमाणें.

छाया छ्यतीतिछाया, उष्णादिनाशकरितेजीती. कृ. छोधा. छेदन अ. अनातप. २ कांति. ३ सूर्यपत्नी. ४ तेज. आ. स्त्री.

छितं विग्रहादिसर्वछातशब्दाप्रमाणें.

छिद्रं छिद्यतेइतिछिद्रं, भेदितजें तें. कृ. छिदिर्धा. द्वैधीकरण अ. भोंक. अ. न.

छिद्रितः छिद्यतेइतिछिद्रितः, छिद्रयुक्त करिजेला जो तो. कृ. छिद्रधा. भेदनअ. विंधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

छिन्नं छिद्यतेस्माछिन्नं, छेदनकरिजेलें जें तें. कृ. छिदिर्धा. द्वैधीकरणअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

छिन्नरुहा छिन्नारोहतीतिछिन्नरुहा, छेदित होत्साती प्रादुर्भूत होणारीजीती. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावादिकअ. गुळवेल. आवंत. स्त्रीलिं.

छुरिका छुरतीतिछुरिका, छेदन करणारी जी ती. कृ. छुरधा. छेदन अ. सुरी. आ. स्त्री.

छेकः छ्यतीति छेकः, चमत्कृतिकरणारा जो तो. इत्यादि छानशास्त्रप्रमाणें. अ. पु.

छेदनं छिन्तिम्छेदनं कर्तनजेंतें कृ. छिदिर्धा. द्वैधीकरणअ. कर्तन स्म. कातरणें. अ. न.

जगत् गच्छतीतिजगत्, नाश गामीजें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. जंगम. २ लोक. विअ. पु. न. आ. स्त्री. २ त्. न.

जगत्प्राणः जगतः प्राणोजगत्प्राणः, सर्व जगतांचा जो प्राण तो. स. वायु. अ. पु.

जगती गच्छतीतिजगती, प्राप्त होत्येजी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ. भूमि. २ छंदोविशेष. ३ जंगम. ४ लोक. ई. स्त्री.

जगरः जगतागृह्यतेइतिजगरः, जगतांनीं ग्रहण करिजेतो जो तो. कृ. गृह्धा. ग्रहणअ. कवचह्य. चिलखत. अ. न.

जगलः भृशंगल्यतेजगलः, अत्यंत भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. गलधा. अदनअ. सुराकल्क. अ. पुल्लिंगीं.

जग्धं विग्रहादि अन्नशब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जग्धिः अदनंजग्धिः, भोजन-जें ती. कृ. अदधा. भक्षणअ. सहभोजन. इ. स्त्री.

जघनं हन्यंतेतज्जघनं, हनन करिजेतें जें तें. कृ. हनधा. हिंसादिअ. स्त्रियांचा कटिपुरोभाग, जास ओटी ह्मणतात तो. अ. न.

जघनेफला जघनेफलंयस्याः सा जघनफला, जघनतुल्यांगाचेठायीं आहेत फलें जीसती उंबर २ बाखोडा खरवत इत्यादि. आ. स्त्री.

जघन्यं जघनेभवंजघन्यं, चरमभागीं जो उत्पन्न तो. त. शूद्र. २ शेवटचा. ३ अधम. ४ शिश्न. अ. पु. २।३ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ४ अ. न.

जघन्यजः जघन्ये अवरकालेजातो जघन्यजः, पाठीमागून झाला जो तो. त. जनीधा. प्रादुर्भावअ. धकटा बंधु. अ. पु.

जंगमं गच्छतितज्जंगमं, गमन करितें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. चर, स. जंगम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जंगमेतरः जंगमादितरोजंगमेतरः, चराहून जो इतर तो. स. स्थावर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जंघा जंघन्यतेकुटिलंगच्छतीति जंघा, कुटिलगमन करणारी जी

तो. कृ. हनधा. हिंसा अ. २ सना. पायांची पोटरी. आ. स्त्री.

जंघाकरिक: जंघैव करोयस्यजंघाकरिक:, जंघाच आहे हस्त स्थ. तत्कार्यकारी जाचा तो. स. ग तिबलानें उपजीवन करणारा जा सूद. अ. पु.

जंघाल: अतिशयिताजंघास्यजंघाल:, अतिशयित गमनाविषयीं वेगवती आहेत जंघा जाचा तो. त. फार लवकर जाणारा. अ. पुल्लिं.

जंघिल: विग्रहादिसर्वजंघाशब्दाप्रमाणें.

जटा जट्यतेइतिजटा, संघीभूत होइजेत्ये जी ती. कृ. जटधा. संघातअ. जटा. आ. स्त्री.

जटाजूट: जटानांजूटोबंधनंजटाजूट:, जटांचा जो जूट स्थ. बुचडा तो. स. संश्लिष्ट केशभार. अ. पु.

जटामांसी जटतीतिजटा जटांमन्यतइतिजटामांसी, संघीभवनातें जाणत्ये जी ती. कृ. मनधा. ज्ञानअ. लताविशेष. ई. स्त्री.

जटि: जटी जटतीतिजटी, जटिल होतो जो तो. कृ. जटधा. संघातअ. पिंपळाचा वृक्ष. इन. पु.

जटिला जटास्त्यस्याइतिजटिला, जटा आहेत जीस ती. त. जटामांसी. आ. स्त्री.

जटुल: जटतीतिजटुल:, सम्यक्संघीभूत होतो स्थ. संश्लिष्ट जो तो. कृ. जटधा. संघातअ. शरीरावरचें लासें. अ. पु.

जठरं जायतेजंतुरस्माज्जीर्यतीतिवाजठरं, प्राणीउत्पन्न होतो ज्या पासून तें किंवा वयोहानि करणारें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. २ जॄधा. वयोहानिअ. कुक्षि. २ कठिण. अ. पु. न. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जड: जलतीतिजड:, युक्तायुक्त जाणत नाहीं जो तो. कृ. जलधा. आघातअ. अत्यंतमूर्ख. २ थंड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जडा जलतीतिजडा, मत्स्यादिविघात करी जी ती. इत्यादि पूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. कुवली नावाची वनस्पति. आ. स्त्री.

जडुलः जलतीतिजडुलः, असोच्छिष्टतावारण करितो जो तो. क्रु. जलधा. अपवारणअ. लासें अ. पु.

जतु जायतेइतिजतु, उत्पन्न होणारजें तें. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. लाख. उ. न.

जतुकं जत्विवप्रतिकृतिर्जतुकं, लाखे सारखी जी प्रतिमा तें. न. हिंगु वृक्षाचा डीक. अ. न.

जतुका. जतूका जत्विवजतुका लाखे प्रमाणें आहे प्रतिकृती जीची ती. न. चक्रवर्तिनी नावाची औषधि. २ पक्षिविशेष. आ. स्त्री.

जत्रु जायतेबाहुरस्मादितिजत्रु, उत्पन्न होतो हे बाहू जा पासून तें. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. बाहू व मस्तक त्यांचा संधि. उ. न.

जनकः जनयतीतिजनकः, उत्पन्न करणारा जो तो. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. बाप. अ. पु.

जनंगमः अधार्मिकंजनंगच्छतीतिजनंगमः, अधर्मी लोकांप्रत गमन करणारा जो तो. क्रु. गम्लधा. गतिअ. चांडाल. अ. पु.

जनता जनानांसमूहोजनता, जनांचा जो समुदाय ती. त. जनसमूह. आ. स्त्री.

जननं जन्यतेनेनेतिजननं, प्रगट होइजेतें जेणें करून तें. क्रु. जनधा. जननअ. जन्म. २ वंश ह्म. कुल. अ. न.

जननी जनयतीतिजननी, उत्पन्न करणारी जी ती. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. आई. आ. स्त्री.

जनपदः जनःपदंवस्तुयत्रेतिजनपदः, जनरूप वस्तु राहतें ज्या जेठायीं तो. स. देश. अ. पु.

जनयित्री जनयतीतिजनयित्री, उत्पन्न करणारी जी ती. क्रु. जनीधा. प्रादुर्भावअ. आई. ई. स्त्री.

जनश्रुतिः जनेभ्यःश्रूयतेसाजनश्रुतिः, जनापासून श्रवण करिजेत्ये जी ती. क्रु. श्रुधा. श्रवणअ. लोकवार्ता. ई. स्त्री.

जनार्दनः जनोजननमर्दयतीतिजनार्दनः, शरणागत लोकांचें जन्म नाहींसें करतो जो तो. क्रु. अर्दधा. गतिअ. विष्णु. अ. पु.

जनाश्रयः जनानामाश्रयःजनाश्रयः, जनाला जो आश्रय तो. स.

मंडप ह्म· माडव· अ· पु·

जनिः जन्यतेनयेतिजनिः, उत्पन्न होइजेतें जेणें ती· कृ· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· जन्म· २ चक्रवर्तीनामक शाकविशेष ह्म· चाकवत· ३ सून ह्म· पुत्रभार्या· इ· स्त्री·

जनित्री विग्रहादि सर्व जनयित्री शब्दाप्रमाणें·

जनी जायतेवंशोस्यामितिजनी, उत्पन्न होत आहे वंश जीचाठायीं ती· कृ· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· पुत्रभार्या २ जन्म· ३ शाकविशेष· ई· स्त्री·

जनुः विग्रहादि जनन शब्दाप्रमाणें· जन्म· स्· न·

जंतुः जायतइतिजंतुः, उत्पन्न होतो जो तो· कृ· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· प्राणी· उ· पु·

जंतुफलः जंतवः फलेस्यजंतुफलः, जंतु ह्म· प्राणी आहेत फलाचेठायीं ज्याच्या तो· स· उंबराचें झाड· अ· पु·

जन्म जायतइतिजन्म, विग्रहार्थादि सर्व जंतुशब्दाप्र· न्· न·

जन्मी जन्मअस्त्यस्येतिजन्मी, जन्म आहे जास तो· त· प्राणी· इन्· पु·

जन्यः जनीवधूस्तांवहतिप्रापयती तिजननंजन्यंवाजन्यः, स्त्रीतें पाववितो जो तो किंवा ऋणवैरादिकें करून जें उत्पन्न तें· कृ· जनीधा· प्रादुर्भाव अ· जांवयाचा स्नेही· अ· पु· २ युद्ध ३ लोकापवाद· अ· न·

जन्युः विग्रहादि जंतुशब्दाप्रमाणें· उ· पु·

जपः जपनंजपः, जपन ह्म· मानसकर्म जें तो· कृ· जपधा· मानसअ· वेदाभ्यास· अ· पु·

जपापुष्पं जपायाः पुष्पंजपापुष्पं, जपा ह्म· जासवनातिचें जें पुष्प तें· स· जासवंदीचे फूल· अ· न·

जंपती जायाचपतिश्चजंपती, स्त्री आणि पुरुष जे ते· स· नवरा आणि बायको· इ· पु· नित्य द्वि·

जंबालः जमयतिग्रसतेवस्तुजंबालः, वस्तुमात्रातें अदृश्य करितो जो तो· कृ· जमुधा· अदन अ· शिवल· अ· पु·

जंबीरः जंभीरः जंभ्यतेतिजंबीरः फल भक्षणकालीं गात्रकंपन करितो जो तो· कृ· जभिधा· गात्रविना

मअ. कागदी लिंबाचें झाड. २ श्वेतमरवा. अ.पु.

जंबु. जंबोः फलंजंबु, जंबूचें जें फलादितें. स. जंबुवृक्षाचें फळ. उ.पु.

जंबुकः जम्रतीतिजंबुकः, इसुभक्षण करणारा जो तो. कृ. जमुधा. भक्षणअ. कोल्हा. अ.पु. २

जंभः जंभलः जंभयतीतिजंभः, जृंभण करितो जो तो. वृक्षादि सर्व जंबीर शब्दाप्र.

जंभभेदी जंभंभेत्तुंशीलमस्येति जंभभेदी, जंभदैत्याचा नाशक आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. भिदिर् धा. विदारणअ. इंद्र. इन्.पु.

जयः जयनं जयनंजयतीति वाजयः, स्वोत्कर्ष प्राप्ति जी तो. किंवा सर्वोत्कर्षानें वर्तती जो तो. कृ. जिधा. जयअ. विजय. २ नरवेलाचें झाड. अ.पु.न.

जयंतः जयतीतिजयंतः, जयमिळवितो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. इंद्राचा पुत्र. अ.पु.

जयंती अग्निमंथनेजयतिसाजयंती, अग्निमंथनाविषयींजय पावती जी ती. कृ. जिधा. जयअ. टाहाकळस ऐरणनावाची औषधि. ई.स्त्री.

जया विग्रहादि सर्व जयंती शब्दाप्र. आ.स्त्री.

जय्यः जेतुंशक्योजय्यः, जिंकावयाकारणें जो शक्य तो. कृ. जिधा. जयअ. दुसऱ्यास जिंकण्यास शक्य. वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

जरणः जरयतीतिजरणः, ज्वरादिजीर्णकरितो जो तो. कृ. जृष् धा. वयोहानिअ. जिरें. अ.पु.

जरन् जीर्यतिइतिजरन्, जीर्ण होतो जो तो. कृ. जृष्धा. वयोहानिअ. वृद्ध. त.पु.

जरद्गवः जरंश्चासौगौश्चजरद्गवः, वृद्ध जो वृषभ तो. स. म्हातारा बैल. अ.पु.

जरा जीर्यत्यनयाजरा, जीर्णहोइजेतो जीणें ती. कृ. जृष्धा. वयोहानिअ. वृद्धपणा. आ.स्त्री.

जरायुः जरामेतीतिजरायुः, जरा स. तत्तुल्य शीघ्रनश्वरतातीप्रत प्राप्त होतो जो तो. कृ. इणधा. गतिअ. ज्या चर्मानें कुक्षीत गर्भवेष्टित असतो तें चर्म. उ.पु.

जरायुज: जरायोर्जातोजरायुज:, गर्भाशयापासून जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मनुष्य व गवादि पशु वगैरे. अ. पु.

जलं जलतिजडीभवतीत्यपवारयतीतिवा जलं, जडीभूत होतें किंवा मलादिकाचें अपवारण करितें जें तें. कृ. जलधा. अपवारणअ. उदक अ. न.

जलंगम: विग्रहादि सर्व जनंगम शब्दाप्र.

जलजंतु: जलस्यजंतुर्जलजंतु:, जलसंबंधी जो जंतु ह्म. प्राणी तो. स. जलचरविशेष. उ. पु.

जलधर: जलस्यधरोजलधर: उदकाचा जो धर ह्म. धारणकर्ता तो. स. मेघ. अ. पु.

जलनिधि: जलानिनिधीयंतेऽत्रेतिजलानांनिधिर्वाजलनिधि: उदकें जीं तीं अतिशयें करून राहात होत ज्याचेठायीं तो. किंवा जलांचा जो निधी ह्म. ठेवा तो. कृ. डुधाञ्‌धा. धारणअ. ह्मसमुद्र. इ. पु.

जलनिर्गम: जलान्यस्मान्निर्गच्छंतीतिजलनिर्गम:, उदकें पश्चवर्तन पावतात ज्यापासून तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. चक्राकृतिउदकांचा भोंवरा. अ. पु.

जलनीलिका जलेनीलिकाजलनीलिका, जलाचेठायीं जी नीलिका ती. स. शेवाळ. आ. स्त्री.

जलनीली जलस्यनीलीजलनीली, जलसंबंधीं जी नीली ती. स. शेवाळी. ई. स्त्री.

जलप्रायं जलंप्रायंयत्रेतिजलप्रायं. जल आहे प्राय: ह्म. सर्वतोगामी ज्याचेठायीं तें. स. पाणथळ प्रदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जलमुक् जलंमुंचतीतिजलमुक्, जल सोडितो ह्म. वृष्टि करितो जो तो. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मेघ. च. पु.

जलव्याल: जलेव्याल: जलव्याल:, जलाचेठायीं जो व्याल ह्म. वयाळ तो. स. पाणसर्प. अ. पु.

जलशुक्ति: जलजाशुक्तिर्जलशुक्ति:, जलापासून उत्पन्न होणारी जी शिंपी ती. स. लहानशिंपी. इ. स्त्री.

जलाधार: जलस्याधारोजलाधार:, उदकाचा जो आधार तो. स. तळें

इत्यादिक उदक राहाण्याचें स्थान. अ. पु.

जलाशयः जलमाशेते इजलाशयः, उदक राहतें जाचेठायीं तें. कृ. शीङ् धा. स्वप्नअ. जलाचा आधार. अ. पु. २ काळ्या वाळ्याचें मूळ. अ. न.

जलूका जलमोकोयस्याः साजलूका, उदक आहे स्थान जीचें ती. स. जळू. आ. स्त्री.

जलोका विग्रहादि सर्व पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

जलोच्छ्वासः जलमुच्छ्वसत्यनेनेति जलोच्छ्वासः, उदक वाहतें जेणें तो. कृ. श्वस धा. प्राणनअ. तळ्याचें वगैरे पाणी वाहण्याचा मार्ग. अ. पु.

जलौकस्ः विग्रहादि जलोका शब्दाप्रमाणें. स. स्त्री. नि. ब.

जलौका जलमोकोयस्याः साजलौका, जल आहे ओकः स्थान जीचें ती. स. जळू. आ. स्त्री.

जल्पाकः जल्पनेइति जल्पाकः, अवाच्य बोलतो जो तो. कृ. जल्प धा. व्यक्तवाणिअ. बहुत निंद्य भाषण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जल्पितं जल्प्यतेस्म जल्पितं, भाषण करिजेलें जें तें. इत्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. उक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवः जवनं जवः, जवन म्ह वेग जो तो. कृ. जुधा. गत्यर्थ. वेग. अ. पु. २ वेगवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवनः जवनशीलो जवनं वा जवनः वेगवान् जो तो. अथवा वेग जो तो. कृ. जुधा. वेगअ. अतिवेगवान अश्वादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जवनिका जवतीति जवनिका, गमन कर्त्री जी ती. कृ. जुधा. गतिअ. पडदा. आ. स्त्री.

जवा जवतीति जवा, गमन कर्त्री किंवा वेगवती जी ती. कृ. जुधा. गत्यार्थ. जास्वंदीचें झाड. आ. स्त्री.

जवाधिकः जवेन अधिकः जवाधिकः, वेगानें अधिक जो अश्वादिक तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जन्हुतनया जन्होः तनया जन्हुतनया, जन्हूची जी कन्या ती. स. भागीरथी नदी. आ. स्त्री.

जागर: जागर्तीति जागृतिर्वा जागरः, शस्त्रादि प्रहार वंचनार्थ जागरूक जो तो किंवा जागृती जी तो. कृ. जागृधा. निद्राक्षय अ. चिलखत. २ जागरण. अ. न.

जागरा विग्रहादि सर्व जागर्या शब्दाप्रमाणें

जागरिता विग्रहादि सर्व जागरूक शब्दाप्रमाणें. वि. कृ. पु. न. ई. स्त्री.

जागरूक: जागरणशीलो जागरूकः, जागरण आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. जागृधा. निद्राक्षय अ. जागर्णशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जागर्ति: जागरणं जागर्तिः, निद्राक्षय जो ती. कृ. जागृधा. निद्राक्षय अ. जागणं. इ. स्त्री.

जाग्रिया विग्रहादि सर्व जागर्ति शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

जागर्या विग्रहादि सर्व जाग्रिया श. प्र.

जांगलिका जांगलिर्विषविद्या जांगलीवाऽस्यास्तीति जांगलिकः, विष निवर्तक विद्या आहे ज्यास तो. त. विषवैद्य. अ. पु.

जांघिक: जंघाभ्यां जीवतीति जांघिकः, जंघांनीं जीवन पावणारा जो तो. त. गतिबळें करून उपजीविका करणारा जासूद. अ. पु.

जातं जायत इति जातं, उत्पन्न होतें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. उत्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जातवेदा: जातं वेदो धनं यस्मात्स जातवेदाः, उत्पन्न आहे वेद स्म्हणजे धन ज्यापासून तो. स. अग्नि. स. पु.

जातरूपं प्रशस्तं जातं जातरूपं, प्रशस्त जें झालें तें. त. सुवर्ण. अ. नपुंसक.

जातापत्या जातं अपत्यं यस्याः सा जातापत्या, झालें आहे अपत्य जीस ती. स. प्रसूत जाहलेली स्त्री. आ. स्त्री.

जाति: जायत इति जननं वा जातिः, भेद कळानें होत्ये जी ती. किंवा जनन जें तीं. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. जन्म; उत्पत्ति. २ पुष्पलताविशेष जाई. ३ आंवळीचें झाड. ४ ब्राह्मणत्वादि जाति. ५ जायफळ. इ. स्त्री.

जातिकोश: जातिकोष: जात्याः कोशो जातिकोशः, जातीचा जो कोश म्ह. बीज तो. स. जायफळ. अ. पु.

जाती जात्याः पुष्पंजाती, जातीचें जें पुष्प ती. त. जाईचें जें पुष्प ह्मं. फूल तें. ई. स्त्री.

जातीकोष: विग्रहादिसर्वजाति कोशशब्दाप्रमाणें.

जातिफलं जातीफलं जात्याः फलंजातिफलं, जातीचें जें फल तें. स. जायफळ. अ. न.

जातु जायनेतज्जातु कदाचिदर्थबोधनाविषयीं जें उत्पन्न तें. इत्यादिजातशब्दाप्रमाणें. कदाचित् या अर्थी अव्य. उ. नजातुकामान्दर्मत्यजेत.

जातुषं जतुनोविकारो जातुषं, लाक्षाविकार जो तें. त. लाक्षाविकाराचें पात्रवगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जातुधान: जातुकदाचित्धानंसंनिधानंयस्येतिजातुधानः, कदाचित् आहे सांनिध्यज्याचें तो. स. राक्षस. अ. पु.

जातोक्ष: जातश्चासावुक्षाचजातोक्षः, जात ह्म. प्रौदतेप्रतप्राप्तजोउक्ष तो. स. बलीवर्द ह्म. बैल. अ. पु.

जानु जायनेइतिजानु; नियतकाळीं उत्पन्न होतेंजेंतें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. गुडगा उ. न.

जाबाल: जवमालातीतिजाबाल. जव ह्म. वेग त्याप्रत आलाति ह्म. गृहणकरितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. धनगर. अ. पु.

जामाता जायांमिमीतेजामाता, स्त्रीचामान करणारा जो कन्येचा भर्ता तो. कृ. माङ्धा. मानअ. कन्याभर्ता जो जावई तो. ऋ. पु.

जामि: जायतेइतिजामिः, कुलतारणार्थ जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. १ भगिनी. २ कुलस्त्री. इ. स्त्री.

जांबवं जंबोर्जांबवं; जंबुसंबधींजें तें. त. जांबूळ. अ. न.

जांबूनदं जंबूनद्यांभवंजांबूनदं, जंबूनदीचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. सुवर्ण. अ. न.

जायकं जयतिगंधांतराणिति जायकं, अन्यगंधाना पराभव करणारें जें तें. कृ. जिधा. अभिभवअ. सुगंधिक पीतचंदन. अ. न.

जाया जायतेअस्यामितिजाया, पतिस्वतः उत्पन्न होतो जीचेठायीं ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. विवाहित स्त्री. आ. स्त्री.

जायाजीव: जाययाजीवतीतिजा.

याजीव:, स्त्रियेच्या वेषें करून जीवन करितो जो तो. क्रू. जीवधा. प्राणनअ. स्त्रीवेष ग्रहण करून नर्तनादिकानें उपजीविका करणारा नट. अ. पु.

जायापती जायाचपतिश्चजायापती, अर्थादिसर्व दंपतिशब्दाप्रमाणें

जायुः जयंतिरोगानितिजायुः, रोगातें दूर करितो जो तो. क्रू. जिधा. जयअ. औषध. उ. पु.

जारः जारयतीतिजारः, वयोहानि करणारा जो तो. क्रू. जृष्धा. वयोहानिअ. मुख्य नवऱ्या वांचून जो दुसरा ठेवलेला सोयरा तो. अ. पु.

जारजः जाराज्जातोजारजः, जारापासून झाला जो तो. क्रू. जनीधा. प्रादुर्भावअ. जारजपुत्र. अ. पु.

जालं जालयति जालवत्गवाक्षवत्तिष्ठतीतिवाजालं, अवगुंठन करितें किंवा जालाप्रमाणें स्थित जें तें. क्रू. जलधाअपवारणअ. २ष्ठाधा. स्थितिअ. जाळें. २गवाक्ष. ३ समुदाय. ४ कोमल कलिका. ५ कपट. अ. न.

जालकं जालमिवजालकं, कलिकेप्रमाणें जें तें. त. नूतन कलिका. अ. न.

जालिकः जालेनचरतीतिजालिकः, जाळें करून संचार करितो जो तो. त. जाळ्यानें मृगादिक मारणारा. अ. पु.

जाली ज्वलतीतिजाली, विस्तृत होत्ये जी ती. क्रू. जलधा. धान्यअ. पडवळीचा वेल. ई. स्त्री.

जाबालः जबमालातीतिजाबालः, वेगातें ग्रहण करितो जो तो. क्रू. लाधा. आदानअ. धनगर. अकारांत. पु.

जाल्मः जालयतीतिजाल्मः, धर्मादिकाचें आच्छादन कर्ता जो तो. क्रू. जलधा. आच्छादनअ. पामर. २गुणागुण न पाहतां कार्य करणारा. अ. पु.

जिंगी जिंगतीतिजिंगी, गमन करित्ये जी ती. क्रू. जिगिधा. गतिअ. मंजिष्ठानावाची औषधि. ई. स्त्री.

जिघत्सुः अत्तुमिच्छुर्जिघत्सुः, भक्षण करावया कारणें इच्छा करितो जो तो. क्रू. अदधा. भक्षणअ. भुकेलेला. वि. उ. पु. स्त्री. न.

जित्वरः जयनशीलोजित्वरः, जयआहे स्वभाव ज्याचा तो. क्रू. जिधा.

जयअ. यशस्वी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जिनः जयतिलोकमितिजिनः, लोकाला पराभूत करितो जो तो. कृ. - जिधा. जयअ. बुद्ध ह्म. नास्तिक. - अ. पु.

जिष्णुः जयतितच्छीलोजिष्णुः, शत्रु जिंकणें आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. जिधा. जयअ. इंद्र. उ. पु. २ जयशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

जिह्मं हीयतेइतिजिह्मं, त्यागिजेतें किंवा हीन होईजेतें जें तें. कृ. ओहाक्धा. त्यागअ. कुटिल. २ आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जिह्मगः जिह्मंकुटिलंगच्छतीतिजिह्मगः, कुटिलगमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

जिव्हा लिहंत्यनयाजिव्हा, पदार्थ आस्वादिन करितात जीणें ती. कृ. लिहधा. आस्वादअ. जीभ. आ. स्त्री.

जीनः जिनातीतिजीनः, वयोहानीतें पावतो जो तो. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. म्हातारा. अ. पु.

जीमूतः जीवनंमुंचतीतिजीमूतः, उदकमोचन करितो जो तो. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मेघ. २ देवताडी वृक्षविशेष. अ. पु.

जीरकः जिनातीतिजीरकः, शीघ्र जीर्ण होतो जो तो. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. जिरें. अ. पु.

जीर्णः जीर्यतिइतिजीर्णः अर्थ जीनशब्दाप्रमाणें. कृ. जृष्धा. वयोहानिअ. वृद्ध. अ. पु.

जीर्णिः जरणंजीर्णिः, जीर्णत्व जें तो. धात्वर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. जीर्णता. इ. स्त्री.

जीर्णवस्त्रं जीर्णंचतद्वस्त्रंचजीर्णवस्त्रं, जीर्ण ह्म. जुनें असें जें वस्त्र तें. स. फार जुनें कापड. अ. न.

जीवः जीवनंजीवः, प्राणधारण जें तो. कृ. जीवधा. प्राणधारणअ. प्राणधारणकर्ता. २ बृहस्पति. अ. पु.

जीवकः जीवयतीतिजीवकः, प्राणधारण करवितो जो तो. कृ. धातु. पू. श. प्र. वनौषधिविशेष. २ असणाचें झाड. अ. पु.

जीवंजीवः जीवंजीवयतीतिजीवंजीवः, जीवातें जीवन करणारा ह्म. जगविणारा जो तो. कृ. जीव

धा. प्राणधारणअ. ज्याचीं पिसें मोरासारखीं आहेत व ज्याचे दर्शनानें विष दूर होतें असा पक्षिविशेष. अ. पु.

जीवनं जीवंत्यनेनजीवनं, जीवन करितात जेणेंकरून तें. कृ. जीवधा. प्राणनअ. उदक. २ उपजीविका. अ. न.

जीवनी जीव्यतेनयाजीवनी, जीवन होतेंहे जीणें ती. कृ. धातूप. शा. प्र. हरण दोडी नावाची वनस्पति. ई. स्त्री.

जीवनीया जीवनायहिताजीवनीया, जीवनार्थ जी हितकारक- ती. त. अर्थादि पू. श. प्र. आ. स्त्री.

जीवनौषधं जीवनस्यौषधंजीवनौषधं, जीवनाचें जें औषध तें. स. जीवनाचाउपाय. अ. न.

जीवंतिका जीवतीतिजीवंतिका, बहुत जगत्ये जी ती. इत्यादि जीवशा. प्र. गुळवेल. २ वृक्षावर उत्पन्न आलेलें वांधें. आ. स्त्री.

जीवंती जीवयतीतिजीवंती, प्राण्यास वांचवित्ये जी ती. इत्यादि सर्व जीवनीशब्दाप्रमाणें.

जीवा विग्रहादिजीवनीशब्दाप्र. २ अर्थ. धनुष्याची दोरी. आ. स्त्री.

जीवातुः जीवत्यनेनजीवातुः, जीवन होतें जेणें करून तो. कृ. जीवधा. प्राणनअ. जगण्याचा उपाय. उ. पु.

जीवांतकः जीवानामंतकोजीवांतकः, जीवांचा नाशक जो तो. स. पक्ष्यांचा पारधी. अ. पु.

जीविका जीव्यतेऽनयाजीविका, जीवन करिजेतो जीणें ती. कृ. जीवधा. प्राणन अ. उपजीविका आ. स्त्री.

जीवितकालः जीवितस्यकालो जीवितकालः, जीविताचा जो काल तो. स. आयुर्मर्यादेचा अवधिबोधक काल. ह्म. आयुष्य. अ. पु.

जुगुप्सा जुगुप्सनीतिजुगुप्सा, निंदल्तेंकरून राहतो जो तो. कृ. जुगुप्सधा. निंदाअ. निंदा. आ. स्त्री.

जुंगः जुंग्यतेइतिजुंगः, वर्जिजेत्ये जी ती. कृ. जुगिधा. वर्जनअ. वरधारा नामक औषधि. अ. पु. आ. स्त्री.

जुहूः जुहोतीतिजुहूः, हवन करणारी ह्म. तदुपयुक्त जी ती. कृ.

हुधा. दानादिअ. होमपात्रविशे
ष. ऊ. स्त्री.

जूर्तिः ज्वरणंजूर्तिः, रोगजोती.
कृ. ज्वरधा. रोगअ. ज्वर. इ. स्त्री

जूतिः जवनंजूतिः, वेगजोती.
कृ. जुधा. वेगअ. वेग. इकारांत
स्त्रीलिंगी.

जृंभः जृंभतेइतिजृंभः, शरीरातें
विनमन करितो जो तो. कृ. जृभी
धा. गात्रविनामनअ. जांभई. अ. पु.

जेतृ विग्रहादिजेत्रशब्दाप्रमाणें.
वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

जेमनं जम्यतेतज्जेमनं, आहारजो
तें. कृ. जमुधा. अदनअ. भोजन.
अ. न.

जेयः जेतुंयोग्योजेयः, जयकर
ण्याला जो योग्य तो. कृ. जिधा. ज
यअ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

जैत्रः जयनशीलोजैत्रः, जयपा
वणारा आहे स्वभाव ज्याचा तो.
कृ. जिधा. जयअ.

जैवातृकः जीवयतीतिजैवातृ
कः, प्राणधारण करवितो ह्म. अ
मृतमयत्वात् जीवनाधारजो तो.
कृ. जीवधा. प्राणनअ. चंद्र. २ द
र्भ. ३ आयुष्मान्. अ. पु.

जोंगकं जुंग्यतेइतिजोंगकं, वर्ज
न करिजेतें जें तें. कृ. जुगिधा. व
र्जनअ. कृष्णागरुचंदन. अ. न.

जोषं जुष्यतेतज्जोषं, तृष्ट्यादिरू
पार्थी विद्यमान जें तें. कृ. जुषधा.
प्रीत्यादिअ. तूष्णीं सुख. उ. जो
षंतिष्ठ. जोषमासीत वर्षोस्कः अव्यं.

जोषा जुषतेजुष्यतिवा जोषा, सेव
न करित्ये किंवा सेविजेत्ये जी ती.
कृ. जुषीधा. सेवनादिअ. स्त्री ह्म.
बायको. आ. स्त्री.

जोषित् विग्रहादिजोषाशब्दाप्र
माणें. त्. स्त्री.

जोषिता विग्रहादिसर्वजोषाश
ब्दाप्रमाणें.

ज्ञः जानातीतिज्ञः, जाणतोजो तो.
कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. पंडित २
बुध. अ. पु.

ज्ञपितः विग्रहादिरवालच्याश
ब्दाप्रमाणें.

ज्ञप्तः ज्ञप्यतेस्मज्ञप्तः, बोधिजेला
जो तो. कृ. ज्ञाधा. मारणादिअ. जा
णविलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

ज्ञप्तिः ज्ञापनंज्ञप्तिः, अवबोधन

जें नें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धि. इ. स्त्री.

ज्ञानसिद्धांतः ज्ञातः सिद्धांतोयेनस ज्ञातसिद्धांतः, जाणला आहे निर्णयार्थ जेणें तो. स. शास्त्रवेत्ता. अ. पु.

ज्ञातिः ज्ञायतइतिज्ञातिः, पार्थक्यानें जाणिजेत्यें जी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. सगोत्र. इ. पु.

ज्ञाता जानातीतिज्ञाता, जाणता जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. जाणता. ऋ. पु.

ज्ञातेयं ज्ञातेर्भावोज्ञातेयं, ज्ञातीचा जो धर्म तो. त. ज्ञातित्व. अ. न.

ज्ञानं ज्ञप्तिर्ज्ञानं, ज्ञप्ति जी तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. मोक्षविषयकज्ञान. अ. न.

ज्ञानी ज्ञानमस्यास्तीतिज्ञानी, शुभाशुभ ज्ञान आहे ज्यास तो. त. ज्योतिषी. २ ज्ञाता. इन्. पु.

ज्या जिनातीतिज्या, हीन होत्ये जी ती. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. धनुष्याची दोरी. २ पृथ्वी. आ. स्त्री.

ज्यानिः ज्यानंज्यानिः, जीर्णता जी ती. कृ. ज्याधा. वयोहानिअ. जीर्णता. आ. स्त्री.

ज्यायान् अतिशयेनज्येष्ठोज्यायान्, अत्यंत म्हातारा जो तो. त. अतिवृद्ध. २ अतिस्तुत्य. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

ज्येष्ठः ज्येष्ठानक्षत्रयुक्ताज्येष्ठा सा यत्रास्तीति ज्येष्ठः, ज्येष्ठानक्षत्रयुक्त पौर्णिमा आहे ज्याचेठायीं तो. त. ज्येष्ठमास. २ अत्यंतप्रशस्त. ३ ज्येष्ठबंधु. ४ अतिवृद्ध. अ. पु.

ज्योतिः ज्योतिः द्योतते द्योततेअनेनज्योतिः, प्रकाशकर्ते किंवा प्रकाशिजेतें जेणें तो. कृ. द्युतधा. दीप्तिअ. अग्नि. २ सूर्य. इ. पु. ३ नक्षत्र. ४ प्रकाश. ५ दृष्टि. स. नपुंसक.

ज्योतिरिंगणः ज्योतिर्नक्षत्रंतद्वत् इंगतीतिज्योतिरिंगणः, नक्षत्राप्रमाणें गमन करणारा जी तो. कृ.

इगिधा. गतिअ. काजवा अ. पु.

ज्योतिष्मती ज्योतिरस्यस्याइतिज्योतिष्मती, तेज आहे जीस ती. त. मालकांगोणीनावाची औषधि. ई. स्त्री.

ज्योत्स्ना. ज्योत्स्नी ज्योतिरस्त्यस्याज्योत्स्नाअस्त्यस्याइतिवा ज्योत्स्ना, प्रकाश व तेजोवैशिष्ट्य आहे जीचेठायीं ती. त. चंद्रप्रकाश. २ चांदणीरात्र. ३ पडवळीनावाचा शाकविशेष. आ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

ज्यौतिषिक: ज्योतिर्नक्षत्राद्यधिकृतंग्रंथमधीते वेदवा ज्यौतिषिक:, नक्षत्रादिकांतें अधिकृत करून केलेल्या ज्योतिषांप्रत अध्ययन करितो किंवा जाणतो, जोतो. त. ज्योतिषी. अ. पु.

ज्वर: ज्वरतीतिज्वर:, रोगउत्पन्न करितो जो तो. कृ. ज्वरधा. रोगअ. ताप. अ. पु.

ज्वलन: ज्वलतीतिज्वलन:, प्रज्वलित होतो जो तो. कृ. ज्वलधा. दीप्तिअ. अग्नि. अ. पु.

ज्वाल: ज्वलतीतिज्वाल:, प्रज्वलित होतो जो तो किंवा ती. इत्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. ज्वाला. अ. पु. २ आ. स्त्री.

झटा झट्यतेसाझटा, संश्लिष्ट होइजेत्ये जी ती. कृ. झटधा. संघातअ. भुई आवळी झाड. आ. स्त्री.

झटिति झटमेतिझटिति, शीघ्रार्थाप्रत बोधनार्थ प्राप्त होतें जें तें. कृ. इणधा. गतिअ. शीघ्र याअर्थी अव्यय.

झर: झीर्यतीतिझर:, सूक्ष्मप्रवाहानें नाहणारा जो तो. कृ. झृषधा. वयोहानिअ. झरा. अ. पु.

झर्झर: झर्झ———शतीतिझर्झर:, झर झर शब्दातें दे तो जो तो. कृ. राधा. दानअ. वाद्यविशेष ज्यास झांगड असें ह्मण. तो. अ. पु.

झल्लरी झीर्यतिसाझल्लरी. विलक्षण शब्द करित्ये जी ती. इत्यादि झर शब्दाप्रमाणें. वाद्यविशेष. झांज. ई. स्त्री.

झषकेतु: झष: केतुर्यस्यस: झषकेतु:, मत्स्य आहे केतु जोतो ज्याचा तो. काम ह्म. मदन. उ. पु.

झष: बालमत्स्यान्झषतीतिझष:, बालमत्स्यांतें पीडा करितो जो तो.

कृ. झषधा. हिंसाअ. मासा. अ. पु.

झषा झषतिवार्तामितिझषा, वायू तें नाश करित्ये जी ती. इत्यादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. त्रिशा याना वाची औषधि. आ. स्त्री.

झाटल: झटनंझाटं झाटंलातीतिझाटल:, संघातातें करितो जो तो. कृ. झटधा. संघातअ. मोरवा नावाचा वृक्ष. अ. पु.

झाबुक: झामिति शब्दंवेत्तीति झाबुक:, झाशब्दातें प्रसवतोजो तो. कृ. वीधा. प्रजनअ. तिळव्याचे झाडाचा भेद. अ. पु.

झिल्लिका चीतिरौतीतिझिल्लिका, चीया प्रमाणें शब्द करित्ये जी ती. कृ. रुधा. शब्दअ. मुरकूट. आ. स्त्रीलिंगी.

झीरुका झीतिरौतीतिझीरुका, चीयाप्रकारेंकरून शब्द करित्येजी ती. कृ. रुधा. शब्दअ. कीटविशेष. म्ह. मुरकूट. आ. स्त्री.

टंक: टंकयतीतिटंक:, पाषाणादिविदारण करितो जो तो. कृ. टकिधा. बंधनअ. दगड फोडण्याचाघण. अ. पु.

टिट्टिभ: टिट्टिशब्दंभाषतेटिट्टिभ:, टिट्टियाशब्दातें करितो जो तो. कृ. भाषधा. व्यक्त वाणिअ. पक्षिविशेष ज्यास टिटवी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

टिट्टिभक: टिट्टिशब्दंभाषतेटिट्टिभ: टिट्टिभएवटिट्टिभक:, टिट्टियाप्रकारें करून शब्द करणारा जो तो. इत्यादिसर्व टिट्टिभशा. प्र.

टुंटुक: टुंटु इतिकायतीतिटुंटुक:, टुंटु शब्द करितो जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. टेंटूचें झाड. अ. पु.

डमरः डमेतिशब्दस्यरानंडमरः डम् याशब्दाचें जें ग्रहण तो. कृ. राधा. दानादिअ. उपद्रवविशेष. २प्रलय. अ. पु.

डमरुः दंडमियर्तीतिडमरुः, दंडा तें ग्रहण करितो जो तो. कृ. ऋधा गतिअ. वाद्यविशेष. उ. पु.

डयनं डीयतेअनेनडयनं, आधा रीं गमन करिजेतें जेणें तें. कृ. डीङ्. धा. विहायसागतिअ. थोर स्व्याची गाडी. अ. न.

डहुः दहतीतिडहुः, पित्तादिद ग्ध करितो जो तो. कृ. दहधा. भ स्मीकरणअ. ओटीचा वृक्ष. उ. पुल्लिंगीं.

डालिमः डलनंडालःडालेननि र्वृत्तःडालिमः, विदारणें करून संपादित जो तो. त. दाळिंबाचें झाड वगैरे. उ. पु.

डिंडिमः डिंडीतिशब्दंमिनोती तिडिंडिमः, डिंडीशब्दातें प्रका शित करितो जो तो. कृ. मित्रधा. प्रक्षेपणअ. दवडी नावाचें वाद्य. अ. पु.

डिंडिरः हिंडीतिशब्दमीरयती तिहिंडिरः, हिंडी अशा शब्दातें करितो जो तो. कृ. ईरधा. गत्यादि अ. समुद्राचा फेण. अ. पु.

डिंबः डिंबनंडिंबः, लुंठनजें तो. कृ. डिंबिधा. संघातादिअ. उपद्रव विशेष. अ. पु.

डिंभः डिंभयतीतिडिंभः, संबद्ध होतो किंवा पान करितो जो तो. कृ. डिंभिधा. संघाताद्यर्थ. शिशु. २ स्तनपान करणारें बालक. ३ मूर्ख अ. पु.

डुंडुभः डुंडुइत्यनुकरणशब्दस्तं भणतीति डुंडुभः, डुंडुशब्दातें करितो जो तो. कृ. अणधा. शब्दअ. दुतोंडा सर्प. अ. पु.

ढक्का ढगित्यव्यक्तंकायतीतिढ क्का, ढक् अशा अव्यक्त शब्दा तें करितो जो तो. कृ. कैधा. श ब्दअ. वाद्यविशेष. ज्यास ——— पटह असें ह्मणतात. ती. आ. स्त्री.

तक्कं तच्यतेइतितक्कं, गमनकरि जेतें जें तें. कृ. तचुधा. गतिअ. ताक. अ. न.

तक्षकः तक्ष्णोतीतितक्षकः, तनूकरण करितो ह्म. मारितो जो तो. कृ. तक्षूधा. तनूकरणअ. सर्पविशेष. अ. पु.

तक्षा तक्ष्णोतीतितक्षा, काष्ठ तासतो ह्म. त्यास क्षीण करतो जो तो. कृ. तक्षूधा. तनूकरणअ. सुतार. न्. पु.

तटं. तटी तटतीतितटं, उच्च असतें जें तें. कृ. तटधा. उच्छ्रायअ. तीर. अ. पु. न. २ई. स्त्री.

तटिनी तटावस्यास्तइतितटिनी, तट आहेत जीस ती. त. नदी. ई. स्त्री.

तटाकं तटाभिअंकतिकुटिलंयथाभवतितथाप्राप्नोतीतितटाकं, तीरामत्त कुटिलगतीनेंप्राप्त होतें जें तें. कृ. अकधा. कुटिलगतिअ. तळें. अ. न.

तडागः तड्यतइतितडागः, तटाघात करितो जो तो. कृ. तडधा. आघातअ. तळें. अ. पु. न.

तडित् ताडयतीतितडित्, ताडण करित्ये जी ती. कृ. तडधा. आघातअ. विद्युल्लता. त्. स्त्री.

तडित्वान् तडितःसंत्यस्मिन्निति तडित्वान्, विद्युल्लता आहेत ज्याचेठायीं तो. त. मेघ. त्. पु.

तंडकः तंडतइतितंडकः, आघात करितो जो तो. कृ. तडिधा. आघातअ. उपतापविशेष. अ. पु.

तंडुलः तंड्यतेइतितंडुलः, कृमिनाश करिजेतो जो तो. कृ. तडधा. आघातअ. वावडंगीचें झाड. २ तांदुळ. अ. पु.

तंडुलीयं तंडुलायाहितंतंडुलीयं, तंडुलनिष्पन्नौदनास जो हितावह तो. त. तांदुळजा. अ. पु.

ततः तनोतीतितत्, हेत्वर्थानें विस्तृत करितो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. कारणार्थी अव्य. उ. तदिदं परिरक्ष शोभते.

ततं तन्यतेइतिततं, विस्तारिजेतें जें तें. कृ. तनुधा. विस्तारअ. वीणादिक वाद्यविशेष. अ. न.

ततः तस्मादितिततः, कारणानंतर त्याअर्थी. त. अव्य. उ. त

तोनिष्कल्मषांनरः

तत्काल: सचासौकालश्चतत्कालः, वर्तमानजोकाल तो. स. अ. पुल्लिंगी.

तत्पर: तदेवपरमस्यतत्परः, तें च आहे उत्कृष्ट जास तो. स. आसक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तत्ता तस्यभावस्तत्ता, त्याचाजो भाव ह्म. धर्म तो. त. धर्मता. आ. स्त्रीलिंगी.

तत्वं तननंतत्, तदस्यास्तीतितत्वं, विस्तरण जें तें तत् तें आहे जास तें. त. विलंबितनृत्यादिक. २वास्तविकार्थ. अ. न.

तथा तेनप्रकारेणतथा, त्याप्रकारेंकरून. त. साम्य. २ सत्य या अर्थी अव्य. उ. यथाबुभुक्षितस्यान्नंतथैवातस्यचौषधं.

तथागम: तथासत्यंगमंज्ञानमस्येतितथागमः. सत्य आहे ज्ञान ज्याचें तो. स. बुद्ध. अ. पु.

तथ्यं तथासत्येसाधुतथ्यं, सत्याविषयीं जें साधु तें. त. वास्तविक. अ. न.

तदा तस्मिन्कालेतदा, त्याकाला चेठायीं. त. तत्कालार्थी अव्य. उ. तदाचक्रुश्चतांप्रीतिः

तदात्वं तदेत्यस्यभावस्तदात्वं, तत्कालार्थक तदा याच्या अर्थाचा जो भाव ह्म. प्रकार तें. वर्तमानकाल. अ. न.

तदानीं विग्रहादितदाशब्दाप्रमाः

तनयः तनया तनोतिकुलमितितनयः, कुलविस्तार करणारा जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. पुत्र. अ. पु. २आ. स्त्री.

तनुः तनूः तनोतीतितनुः, अवयवादिकांप्रत विस्तार करित्ये जी ती. कृ. तनुधा. विस्तार अ. शरीर. देह. उ. स्त्री. २ ऊकारांत. स्त्रीलिंगी.

तनुत्रं तनुंत्रायतेतितत्तनुत्रं, देहातें रक्षण करणारें जें तें. कृ. त्रैङ्‌धा. पालन अ. कवच. अ. न.

तनूकृत: अतनुस्तनुरकारितनूकृतः, अतनुस्तनु ह्म. कृशमानलें जें तें, लहान केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तनूनपात् तनूंनपातयतितनूनपात्, तनूतें पाडित नाहीं ह्म. र

क्षण करीतो जो तो. कृ. प त्लृधा. गतिअ. अग्नि. तृ. पु.

तनूरुहं तन्वांरोहतीतितनूरुहं शरीराचेठायीं उत्पन्न होणारें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. पक्ष्यादिकांचें पिच्छ. २ अंगावरचे केश अ. न.

तंतुः तन्यतेइतितंतुः, विस्तृत होतो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. सूत. २ भिश्याचे वगैरे अवयव सूतासारखे असतात ते. उ. पु.

तंतुभः तंतुनाभातीतितंतुभः, तंतूकरून शोभणारा जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. शिरस नावाचें धान्य. अ. पु.

तंतुवायः तंतून्वयतीतितंतुवायः, तंतूतें विणतो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. वस्त्र निर्माण करणारा कोष्टी. अ. पु.

तंत्रं तननंतन्यतेवातंत्रं, विस्तार किंवा विस्तार करितें जें तें. कृ. तनुधा. विस्तारअ. कोष्टी. २ परिच्छद. ३ प्रधान. ४ सिद्धांत. अ. न.

तंत्रकं तंत्रादचिरादपहृतंतंत्रकं, तंत्र स्य. तुर्यादिक त्यापासून शीघ्र काढिलें जें तें. त. कोरें वस्त्र. अ. न.

तंत्रवापः तंत्रंवपतीतितंत्रवापः, तंत्र संतान करितो जो तो. कृ. डुवपधा. बीजसंतानअ. कोष्टी. अ. पु.

तंत्रवायः तंद्रवायः तनवोवितन्यतेस्मिन्तंत्रं, तद्वयतीतितंत्रवायः, माग विणितो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. कोष्टी. अ. पु.

तंत्रिका तंत्रयतीतितंत्रिका, अतिविस्तार द्वारा कुटुंबधारण करित्ये जी ती. कृ. तन्त्रिधा. कुटुंबधारणअ. गुळवेल. आ. स्त्री.

तंद्रा तन्इंद्रियाणांततनंद्रात्यस्यामितितंद्रा, इंद्रियांचें संचरण मूर्च्छित होतें जीचेठायीं ती. कृ. द्राधा. कुत्सितगतिअ. निद्रेनें आलेलें आलस्य. २ श्रमानें जें असामर्थ्य ती. आ. स्त्री.

तंद्रिः तंद्रायाः करणंतत्करोतीतितंद्रिः, निद्राकरण करित्ये जी ती. कृ. तंद्राप्रकृतिकधा. तत्करणअ. अर्थ तंद्राशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

तंद्री इत्यादिसर्वतंद्रिशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

तपः तपाः तपतीतितपः, संतप्त करितो जो तो. कृ. तपधा. संतापअ. ग्रीष्मर्तु. अ. पु. २ माघमहिना. ३ सांतपनचांद्रायणादिकृच्छ्र ४ तपोलोक. ५ धूम. स्. न.

तपनः तप्यंतेप्राणिनोयस्मादत्रवा तपनः, संतापपावतात प्राणीव पापीजापासून वजाचेठायीं तो. कृ. तपधा. संतापअ. सूर्य. २ नरक अ. पु.

तपनीयं तप्यतेऽनेनतपनीयं, संतापि जेतें जेणें तें. कृ. तपधा. संतापअ. सोनें. अ. न.

तपस्यः तपसिसाधुस्तपस्यः, तपाविषयीं जो उत्तम तो. त. फाल्गुनमास. अ. पु.

तपस्वी तपोस्यास्तीतितपस्वी, तप आहे जास तो. त. तपश्चर्या करणारा. इन्. पु.

तपस्विनी तपोस्यस्याइतितपस्विनी, तप आहे जीस ती. त. जटामांसी. ई. स्त्री.

तमः तमः ताम्यतेसूर्याचंद्रमसावनेनेतितमः, सूर्यचंद्रम्लान होताहेत जेणें तो. कृ. तमुधा. ग्लानिअ. राहु. २ तमोगुण. ३ अंधकार. ४ पाप. ५ शोक. स्. न.

तमस्विनी तमोस्त्यस्याइतितमस्विनी, तम जें तें आहे जीस ती. त. रात्रि. ई. स्त्री.

तमा ताम्यंत्यस्यामितितमा, जन निश्चेष्ट होतात जीचेठायीं ती. कृ. तमुधा. ग्लानिअ. रात्रि. आ. स्त्री.

तमालः ताम्यतीतितमालः, ग्लानि करितो किंवा पावतो जो तो. कृ. तमुधा. ग्लानिअ. वृक्षविशेष. २ कस्तूरीटिळक. अ. पु.

तमालपत्रं तमालस्यपत्रमिवतदाकारत्वात्तमालपत्रं, तमालपत्रासारखें जें तें. स. कपाळावरील कस्तूरीचा टिळक. अ. न.

तमिः विग्रहादितमीशब्दाप्रमाणें.

तमिस्रं तमएवतमिस्रं, अंधकार जो तें. त. अंधकार. अ. न.

तमिस्रा तमअस्त्यस्याइतितमिस्रा, तम आहे जीस ती. त. रात्रि. आ. स्त्री.

तमी तमयतिचक्रवाकानितितमी, चक्रवाक पक्ष्यांतें ग्लान करितेजी

ती. कृ. तमुधा. ग्लानअ. ई. स्त्री.

तमोनुद् तमोनुदतीतितमोनुद्, तमनाश करितो जो तो. कृ. णुदधा. प्रेरणअ. अग्नि. २ चंद्र. ३ सूर्य. द्. पु.

तमोपहः तमोपहंतीतितमोपहः. तमनाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. अग्नि. २ चंद्र. ३ सूर्य. ४ जिन. अ. पु.

तरक्षुः तरंगतिंमार्गंक्षिणोतीतितरक्षुः, गमन मार्गाचा नाश करितो जो तो. कृ. क्षीषधा. हिंसाअ. तरस. उ. पु.

तरंगः तरतीतितरंगः, वरती तरतो जो तो. कृ. तॄधा. प्लवना। दिअ. लाट. अ. पु.

तरंगिणी तरंगाअस्याःसंतीतितरंगिणी, ऊर्मी आहेतजीसती. त. नदी. ई. स्त्री.

तरणिः तरंतियथायेनवेतितरणिः, तरताहेतजीणें किंवा जाणें तो. कृ. तॄधा. तरणादिअ. नौका. २ कांटेशेवंती. इ. स्त्री. ३ सूर्य. अ. पु.

तरपण्यं तरणंतत्रःतरस्यपण्यं तरपण्यं, तरणजें तें तर त्यावें जें पण्य तें. स. नद्यादिकांच्याउतारान्चें मोल्य. अ. न.

तरलः तरणंतरःतरंलातीतितरलः, चांचल्यातें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. मोत्यांचे हारांचा मध्यमणि. २ चंचल वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. द्रवणारभात. आ. स्त्री.

तरः तरत्यनेनेतितरः, तरताहेत जेणें करून तें. कृ. तॄधा. तरणअ. वेग. २ पराक्रम. स्. न.

तरसं तरोबलमस्यास्मिन्तरसं, बल आहे ज्याचाठायीं तें. त. मांस. अ. पु.

तरस्वी तरोस्यास्तीतितरस्वी, वेग आहे जास तो. त. वेगवान्. २ बली. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

तरिः तरी: तरंतियथानदीमितितरिः, तरताहेत नदी जीणें ती. कृ. तॄधा. प्लवनअ. नौका. इ. स्त्री.

तरुः तरतीतितरुः, प्लवमान होतो जोतो. कृ. तॄधा. प्लवन तरणअ. वृक्ष. उ. पु.

तरुणः तरतीतितरुणः, चंचल होतो जो तो. कृ. तृधा. तरणादिअ. तरुण. अ. पु. न. ई. स्त्री.

तर्कः तर्कणंतर्कः, वितर्काभास जो तो. कृ. तर्कधा. भासअ. अपूर्वोत्प्रेक्षा. आ. स्त्री.

तर्कारी तर्कमृच्छतीतितर्कारी, तर्काप्रत गमन करित्ये इस. तर्को पयुक्त जी ती. कृ. ऋधा. गतिअ. ढाकळा नावाची औषधि. ई. स्त्री.

तर्जनी तर्ज्यतेअनयातर्जनी, भर्त्सना होत्ये जीणें ती. कृ. तर्जधा. भर्त्सनअ. आंगठ्याजवळचीअंगुली. ई. स्त्री.

तर्दूः तरतीतितर्दूः, प्लवमान होतो जो तो. कृ. तृधा. प्लवनादिअ. दर्वीविशेष. ऊ. पु.

तर्णकः तृणोतीतितर्णकः, भक्षण करितो जो तो. कृ. तृणुधा. अदनअ. गोवत्स. अ. पु.

तर्पणं तृप्तिस्तर्पणं, प्रीणन जें तें. कृ. तृपधा. प्रीणनअ. तृप्ति. २ देवपितरोद्देशानें केलेलें जलदान. अ. न.

तर्म तरतीतितर्म, तरनें इस. तरण साधन जें तें. कृ. तृधा. प्लवनादिअ. यज्ञस्तंभाचें अग्र. न्. न.

तर्षः विग्रहादितृट्शब्दाप्र. इच्छा. तृषा. अ. पु.

तलं तलतीतितलं, हस्ताचेठायीं राहणारें जें तें. कृ. तलधा. प्रतिष्ठाअ. तरवारीचें मूळ. २ तळहात ३ धनुष्याचा संघर्ष न होण्याकारितां बाहूला बांधलेलें कातडें. ४ अधोभाग. ५ स्वरूप. अ. पु. न.

तलिनं तलतितल्यतेवातलिनं, प्रतिष्ठित किंवा प्रतिष्ठित होइजेतें जें तें. कृ. तलधा. प्रतिष्ठाअ. विरल. २ अल्प. ३ स्वच्छ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तल्पं तल्यतेऽस्मिन् तल्पं, प्रतिष्ठित होइजेतें जीचेठायीं तें. धात्वर्थादिपूर्वीच्या श. प्र. शय्या. २ अट्ट. ३ स्त्री. अ. पु. न.

तल्लजः लजतीतिलजः तद्वल्लजस्तल्लजः, कांतिमत् जो तो लज तद्वत् जो लज तो. स. प्रशस्त. अ. पु.

तष्टः तक्ष्यतेस्मतष्टः, सूक्ष्म करिजेला जो तो. कृ. तक्षधा. तनूकर

णअ. तास्नून लहान केलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तत्स्मर: तत्मनंतत्स्मर:, अवस्मरणजें तो. क्रु. तस्कधा. उपेक्षा अ. कोष्ठानें गुंडाळलेलें सूत जास तसरी असें ह्मणतात तो. अ. पु.

तस्कर: तत्करोतीतितस्कर:, - चौर्य करितो जो तो. क्रु. कृञ्धा. करणअ. चोर. अ. पु.

तांडवं तंडुनाशिवेनउपदिष्टंतांडवं, महादेवानें उपदेशितजें तें. त. नृत्य. अ. न.

ताडपत्रं ताडस्यपत्रंताडपत्रं, ताडसंबंधीजें पत्रतें. स. तानवड. अ. न.

तात: तनोतीतितात:, पुत्रादिकांचा विस्तार करणारा जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. बाप. अ. पु.

तांत्रिक: तंत्रमधीतेतांत्रिक:, सिद्धांत अध्ययन करितो जो तो. त. शास्त्रवेत्ता. अ. पु.

तापन: तपनएवतापन:, तपन जो तोच तापन त. सूर्य. अ. पु.

तापस: विग्रहादितपस्वीशा. ग्रअ. पु

तापसतरु: तापसानांतरु: तापसतरु:, तपस्वीलोकांचा जो तरु तो. स. हिंगणबेटाचा वृक्ष. उ. पु.

तापिच्छ: तापिनंच्छादयतीति तापिच्छ:, संतापि त्यासत आच्छादित करितो जो तो. कृ. च्छदधा. अपवारणअ. तमालवृक्ष. अ. पु.

तामरसं तस्यतेनत् तामं रस्य नेतद्रसं, तामंचरसंचतामरसं, आकांक्षित असें जें आस्वादित तें. स. कमळ. अ. पु. न.

तामलकी तनुश्चासौआमलकी चतामलकी, सूक्ष्म अशी जी आमलकी ती. स. भुईआवळी. ई. स्त्री.

तामसी तमोस्यांतामसी, तमस. अंधकार आहे जीचाठायीं ती. त. अंधारीरात्र. ई. स्त्री.

ताम्रकं ताम्यतेइतिताम्रं तदेव ताम्रकं, इच्छिजेतें जें तें ताम्र तेंच ताम्रक. त. तांबें. अ. न.

ताम्रकर्णी ताम्रौकर्णौयस्या: सा ताम्रकर्णी, तांबुस आहेत कान जीचे ती. अंजननामकप

पश्चिमदिशेचा दिग्गजाची स्त्री. ई. स्त्री.

ताम्रचूडः ताम्राचूडायस्यसताम्रचूडः, रक्तवर्ण आहे शिखा जाची तो. स. कोंबडा. अ. पु.

ताम्रकुट्टकः ताम्रंकुट्टयतीति ताम्रकुट्टः सएव ताम्रकुट्टकः, ताम्र ह्म. तांबें त्यानें नापवितोजो तो. कृ. कुट्टधा. तापन अ. तांबट. अ. पु.

तांबूलवल्ली तांबूलाख्यावल्लिः तांबूलवल्ली, तांबूलाख्यजीवल्ली ती तांबूलवल्ली. स. पानवेल. ई. स्त्री

तांबूली ताम्बूचासौबूलीचतांबूली, ग्लान अशीजी बूली ह्म. क्षीणहोणारी ती. स. पानवेल. ई. स्त्रीलिं.

तारः तारयतितार्यतेनेनवातारः, तर्तो किंवा तारण करविजेतें जेणें तो. कृ. तॄधा. प्लवनतरण- अ. अत्युच्चस्वरानें उच्चारिलेला शब्द. २ मोतींकृाची निर्मलता. अ. पु.

तारकाजित् तारकांजितवानितितारकाजित्, तारकासुरातें जिंकिता झाला जो तो. कृ. जिधा. जयअ. कार्तिकस्वामी. त्. पु.

तारका तारयतीतितारका, तारित्येजी ती. कृ. तॄधा. प्लवनादि अ. डोळ्यांतील बाहुली. २ नक्षत्र. आ. स्त्री.

तारा तरंत्यनयेतितारा, तरताहेतजीणें ती. कृ. तॄधा. तरणादि अ. नक्षत्र. आ. स्त्री.

तारुण्यं तरुणस्यभावः तारुण्यं, तरुण्यचा जो भाव तें. त. तरुणपणा. अ. न.

तार्क्ष्यः तर्क्ष्यस्यकश्यपस्यापत्यं तार्क्ष्यः, कश्यपाचें जें अपत्य तो. त. गरुडपक्षि. २ घोडा. ३ रथ. ४ अरुण. ५ सायल्याचें झाड. अ. पु.

तार्क्ष्यशैलं तार्क्ष्यशैलभवमभेदोपचारात्तार्क्ष्यशैलं, गरुडपर्वताचेठायींउत्पन्नजें काष्ठजन्य तें. त. दार्विकेच्या काष्ठापासून केलेला अंजन विशेष. अ. न.

तालः तलतिगीतवाद्यात्लातितिनृत्यत्रोतिताल:, वादनवाद्यें आणि नृत्यें विराम करता त जाचेयायों तो. कृ. तलधा. प्रतिष्ठाअ. कालवगायनक्रियेचानियम. २ ताडमाड. अ. पु.

तालपत्रं तालस्यपत्रमिवतालपत्रं तालाच्यापर्णासारिखें जें पर्ण तें. स. तारंक. अ. न.

तालपर्णी तालसदृशानिपर्णान्यस्याइतितालपर्णी, तालपर्णासारखीं आहेत पानें जीचीं ती. स. तालिसपत्रनावाची औषधि. ई. स्त्री.

तालमूलिका तालमूलमस्याइतितालमूली, सैवतालमूलिका, ताल सदृश आहे मूल जीचें ती तालमूलीतीचतालमूलिका. त. मुसलकंद नावाची औषधी. आ. स्त्री.

तालवृंतकं तालेकरतलेवृंतमस्यतालवृंतकं, हस्ताचेठायीं आहे वृंत म्ह. बंधन वत् स्थिति जाची तो. स. ताडपत्री विंझणा. अ. न.

तालांकः तालः अंकेध्वजेयस्यस तालांकः, तालवृक्षआहे ध्वजाचे ठायीं जाच्या तो. स. बलराम. अ. पुल्लिं.

ताली तालोस्यास्तीतिताली ताल म्ह. तत्तुल्य शब्दआहेजीस ती. त. भुईआंवळी. ई. स्त्री.

तालु तरंतिवर्णाअनेनेतितालु, वर्ण तरताहेत म्ह. निर्गत होता त ज्याचा योगानें तें. कृ. तॄधा. तरण अ. टाळु. उ. न.

तावत् तत्परिमाणमस्येतितावत्, तत् परिमाण कृ जें तें. त. साकल्य. २ अवधि. ३ परिणाम इत्याद्यर्थी. अव्य. उ. तावद्भुंक्ते. २ यावत्प्रकांडः तावद्रजतमित्यादि.

तिक्तकः तिक्तएवतिक्तकः, तिक्त जो तोच तिक्तक. त. पडवळीचा वेल. अ. पु.

तिक्तः तेजयतीतितिक्तः, तेजोविशिष्ट म्ह. तीक्ष्ण करितो जो तो. कृ. तिजधा. निशानअ. कडु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तिक्तशाकः तिक्तःशाकोस्यतिक्तशाकः, तिक्त म्ह. कडवट आहे शाक जाची तो. स. वायवर्णाचा वृक्ष. अ. पु.

तिग्मः विग्रहतिक्तशब्दाप्रमाणे. तीक्ष्ण करितो जो तो. कृ. तिजधा. निशानअ. फारउष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तितउः तनोतीतितितउः, सार काढणारा जो तो. कृ. तनुधा. नि

स्तार अ. चाळणा. क्र. पु.

तितिक्षा तितिक्षत इति तितिक्षा, सहन करिजेतसे जी ती. क्र. ति जधा. क्षमा अ. सहन करणें. आ. स्त्री.

तितिक्षुः तितिक्षाशीलस्तितिक्षुः क्षमाशील जो तो. क्र. तिज धा. क्षमा अ. सहनशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

तित्तिरः विग्रहादि तित्तिरीश-ब्दाप्रमाणें. अ. पु.

तित्तिरः तित्तिति शब्दं रातीति तित्तिरिः, तित्ती याप्रकारें शब्दा तें ग्रहण करितो जो तो. क्र. राधा. आदान अ. तित्तिर नामा पक्षि. इ. पु.

तिथिः तनुते षष्टिघटिका इति तिथिः, घटिकांतें विस्तृत करितसे जी ती. क्र. तनुधा. विस्तार अ. प्रतिपदादिक. इ. स्त्री.

तिनिशः अतिशयेन नेशतीति तिनिशः, अतिशयें करून एकाग्रतेनें स्थित जो तो. क्र. णिशधा. समाधि अ. तिवसाचें झाड. अ. पु.

तिंतिडी तिम्यतीति तिंतिडी, आर्द्रीभूत करिजेतसे जी ती. क्र. तिमधा. आर्द्रीभाव अ. चिंचेचा वृक्ष. ई. स्त्री.

तित्तिडी विग्रहादि सर्व तित्तिडीश ब्दाप्रमाणें.

तिंत्तिडिकं तिम्यतीति तिंतिडिकं, आर्द्र होणारें जें तें. धा. पू. प्र. आमसोल. अ. न.

तिंदुकः तिम्यतीति तिंदुकः, आर्द्र होतो जो तो. क्र. धा. पू. प्र. टेंबुरणीचें झाड. अ. पु. ई. स्त्री.

तिमिः तिम्यतीति तिमिः, आर्द्र असतो जो तो. धा. पू. श. प्र. मत्स्यविशेष. इ. पु.

तिमिंगिलः तिमिं गिलतीति तिमिंगिलः, तिमि मत्स्य भक्षक जो तो. क्र. गृधा. निगरण अ. मत्स्यविशेष. अ. पु.

तिमिरं तिम्यति कामुक हृदयान्यनेन तिमिरं, कामुकांचीं हृदयें आर्द्र म्ह. स्निग्ध होतात जेणें तें. क्र. तिमधा. आर्द्रीभाव अ. अ. न.

तिरः तरणं तिरः, तरणें जें तें. क्र. तॄधा. तरणादि अ. अंतर्धान. २ तिर्यक् म्ह. वांकडा ह्या अर्थी अव्य.

उ· तिरोभूय आस्ते· अव्य·

तिरस्कारिणी तिरस्करोतीति तिरस्कारिणी, तिरोभूत स्म· अंतर्भूत करित्ये जीती· कृ· डुकृञ् धा· करणअ· पडदा· ई· स्त्री·

तिरस्क्रिया तिरस्करणं तिरस्क्रिया, अनादर जो ती· कृ· डुकृञ् धा· करणअ· अनादर· आ· स्त्री·

तिरीटः तीर्यते मलमनेनेतितिरीटः, मल नष्ट होतो जेणें तो· कृ· तॄ धा· प्लवनादिअ· लोध्रवृक्ष· अ· पु·

तिरोधानं तिरोधीतिस्तिरोधीयतेनेनेतिवातिरोधानं, तिरोभवन अथवा तिरोधान होतें जेणें तो· कृ· धाधा· धारणअ· आच्छादन करणें· अ· न·

तिरोहितः तिरोहितोतिस्मातिरोहितः, अंतर्हित झाला जो तो· कृ· हिधा· गतिअ· आच्छादन करणें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

तिर्यङ् तिरोंचतीतितिर्यङ्, वक्र गमन करितो जो तो· कृ· अंचु धा· गतिअ· वांकुडें चालणारा· च· पु·

तिलकः तिलइवप्रतिकृतिस्तिलकः, तिलप्रतिकृति स्म· तत्तुल्य जो तो· त· अर्थादि सर्व पुढच्या शब्दाप्रमाणे· अ· पु·

तिलकं तिलंतिशोभांददातीतितिलकं, शोभा देतें जें तें· कृ· तिलधा· स्नेहअ· कपाळावर कस्तुर्यादिकांचा काडलेला टिळा· अ· पु· न· २ अंगावर तिळासारखा डाग असतो तो· अ· पु· ३ काळा संचळ रवार अ· न· ४ तिळव्याचें झाड· ५ शरीरांतील मांस· जास फुप्फुस असें ह्मणतात तें· अ· पु·

तिलकालकः तिलइवकालकः तिलकालकः, तिळासारखा काळा जो तो· स· अंगावर तिळासारखा डाग असतो तो· अ· पु·

तिलपर्णी तिलस्येवपर्णानियस्याः तिलपर्णी, तिळासारखीं आहेत पानें जीचीं ती· स· रक्तचंदनाचें झाड· ई· स्त्री·

तिलपिंजः विग्रहादि सर्व तिलपेज शब्दाप्रमाणें·

तिलपेजः निष्फलस्तिलस्तिलपेजः, फलरहित जो तीळ तो· त· वाझतीळ· अ· पु·

तिलित्सः तिलांतिस्त्सित्यतीतितिलित्सः, भक्षण करितो जो तो. कृ. तिलधा. स्नेहनअ. सर्पजातिघणस. अ. पु.

तिल्यं तिलानांभवनंक्षेत्रंतिल्यं, तिल उत्पन्न होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. तीळ उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तिल्वः तिल्यतेइतितिल्वः, मल निस्तृत होइजे तो जो तो. कृ. तिलधा. स्नेहनअ. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

तिष्यः त्वेषतेइतितिष्यः, दीप्तिकरितो जो तो. कृ. त्विषधा. दीप्तिअ. पुष्यनक्षत्र. २ कलियुग. अकारांत. पु.

तिष्यफला तिष्यंमंगल्यंफलमस्यासातिष्यफला, मंगलरूपआहे फळ जीचें ती. स. आंवळीचें झाड. अा. स्त्री.

तीक्ष्णं तेजयतेततीक्ष्णं, तीव्र करतें जें तें. कृ. तिजधा. निशानअ. अत्युष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ लोखंड. ३ आत्मत्याग करणारा. ४ विष. ५ युद्ध. ६ सामुद्रलवण. ७ आरवानामक वृक्ष. अ. न. ८ अ रवार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तीक्ष्णगंधकः तीक्ष्णोगंधोयस्य स. तीक्ष्णगंधकः, उग्रआहे गंधजा चा तो. स. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

तीरं तरंत्यस्मात्तीरं, तरताहेत ज्यापासून हा. तरणावधि जें तें. स. नदीचे दोहों बाजूची मर्यादा. अ. न.

तीर्थं तीर्यतेऽनेन तीर्थं, तरण करिजे तें जेणें करून तें. कृ. तृधा. तरणप्लवनअ. ऋषींनीं सेवलेलें जल. २ गुरु हा. उपाध्याय. ३ बोद्धशास्त्राचा व्याख्याता. अ. न. को. यज्ञ. क्षेत्र. उपाय. स्त्रीरज. अवतार. पात्र. मंत्री.

तीव्रं तीवतीतितीव्रं, स्थूलत्व पावतें जें तें. कृ. तीवधा. स्थौल्यअ. अतिशयित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तीव्रवेदना तीव्राचासौवेदनाच तीव्रवेदना, अत्यंत जी यातना ती. स. अतिशयित वेदना. २ नरकपीडा. आ. स्त्री.

तु तुदतीतितु, पादपूर्तिविषयीं व्यथित होतें जें तें. कृ. तुद्धा. व्यथनअ. भेद. २ अवधारण नि

श्चय या अर्थी अव्य. उ. क्षीरान्मां संतुपुष्टिकृत्. को. पादपूरण. समुच्चय. पक्षांतर. नियोग. प्रशंसा. निग्रह.

तुंगः तुंज्यते इति तुंगः, पालिजेतो जो तो. किंवा उच्च जो तो. कृ. तुजिधा. पालनादिअ. उच्च. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ उंडणीचें झाड. अ. पु.

तुंगी तुंजतीति तुंगी. हिंसा करित्ये जी ती. कृ. तुंजधा. हिंसादि अ. कानफोडी. ई. स्त्री.

तुच्छं तोदनं तुद् व्यथा तां छ्यती ति तुच्छं, व्यथा नाश करितें जें तें. कृ. छोधा. छेदन अ. रिकामें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुणिः तुणतीति तुणिः, संकोचित होतो जो तो. कृ. तुणधा. कौटिल्य अ. नांदरुकीचें झाड. इ. पुल्लिंगी.

तुंडं तुंडतीति तुंडं, भेदन करितें जें तें. कृ. तुडिधा. तोडन अ. मुख. अ. न.

तुंडिकेरी तुंडि कान शरीरास ईरयतीति तुंडिकेरी, शरीर कंपित करित्ये जी ती. कृ. ईरधा. कंपन अ. कापसीण. २ तोंडलीचा वेल. ई. स्त्री.

तुंडिभः विग्रहादि सर्व पुढच्या शब्दाप्रमाणें.

तुंडिलः तुंड्यते स्म तुंडिः तुंडिरस्यास्य तुंडिलः, जन्मकाली तोडिजेली जी ती तुंडि तुंडि म्ह. नाल रूपा तुंडि ती मोठी आहे जास तो तुंडिल. त. दोंदल. २ वातादिकें करून ज्याची नाभि उंच झाली तो. अ. पु.

तुत्थं तुदतीति तुत्थं, क्षयोद्भव रोग नाशक जें अंजन तें. कृ. तुदधा. व्यथा अ. मोरचूद. अ. न. २ अग्नि. अ. पु.

तुत्था तुदतीति तुत्था, व्यथित करित्ये जी ती. कृ. तुदधा. व्यथन अ. नाक. २ लाहान इलाची. आ. स्त्रीलिंगी.

तुत्थांजनं तुदतीति तुत्थं तुत्थं च तद् अंजनं च तुत्थांजनं, व्यथित करणारें अक्षिरोगनाशक जें अंजन तें. कृ. तुदधा. व्यथन अ. मोरचूद. अ. न.

तुंदं तुंदतीति तुंदं, पीडा करणारें जें तें. कृ. तुदधा. व्यथनअ. जठर. अ. न.

तुंदमार्जः विग्रहादि सर्व खालच्या शब्दाप्रमाणें.

तुंदपरिमृजः तुंदंपरिमार्ष्टितुंदपरिमृजः. उदरपरिमार्जन करितो जो तो. कृ. मृजुधा. शुद्धिअ. आळशी. अ. पु.

तुंदिकः विग्रहादि तुंदिलशब्दाप्रमाणें. त.

तुंदी तुंदमस्यास्यतुंदी, मोठें आहे पोट ज्याचें तो. त. दोंदिल. इन्. पु.

तुंदिभः प्रशस्तातुंदिर्यस्य तुंदिभः, मोठी आहे नाभी ज्याची तो. त. मोठे नाभीचा. अ. पु.

तुंदिलः तुंदमस्यास्यतुंदिलः, प्रशस्त आहे उदर ज्याचें तो. त. मोठे नाभीचा. अ. पु.

तुन्नः तुद्यतेस्मइतितुन्नः, व्यथित होता झाला तो. कृ. तुदधा. व्यथनअ. नादरुकीचें झाड. अ. पुल्लिंगीं.

तुन्नवायः तुन्नंवयतीतितुन्नवायः. व्यथित ह्म. कंपित जैसें होय तैसें तंतुसंतान करितो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. शिंपि. अ. पु.

तुभः तोभतेइतितुभः, पीडा करितो जो तो. कृ. तुभधा. हिंसाअ. बोकड. अ. पु.

तुमुलं तवनंतौतिवातुमुलं, अत्यंत हिंसन अथवा तें करितें जें तें. तुधा. हिंसनअ. रणसंबाध ह्म. युद्धाची दाटी. अ. न.

तुंबा तुंबयतीतितुंबा, पीडा करिते जी ती. कृ. तुबिधा. अर्दनअ. वाटोळा काळा भोंपळा. आ. स्त्री.

तुंबिः कृत्यादितुंबाशब्दाप्रमाणें काळा भोंपळा. इ. पु.

तुंबी विग्रहादितुंबिशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

तुरंगः विग्रहादि सर्व तुरगशब्दाप्र.

तुरगः तोरणंतुरः तुरेणगच्छतीति तुरगः, त्वरें करून गमन करणारा जो तो. कृ. तुरधा. त्वरणअ. घोडा. अ. पु.

तुरंगमः विग्रहादि सर्व तुरगशब्दाप्रमाणें.

तुरंगवदनः तुरंगस्येववदनंयस्य

स तुरंगवदनः, घोड्यासारखें आहे मुख ज्याचें तो. स. किन्नर. अ. पु.

तुरायणं तुतोर्तीतितुरः तुरस्यायनंतुरायणं. त्वरा करणाराचें स्थानजें तें. कृ. तुरधा. त्वरणअ. यज्ञविशेष. अ. न.

तुराषाट् तुतोर्तीतितुरः तुरं वेगवंतंसाहयतीतितुराषाट्, वेगवंताप्रत पराभूत करितो जो तो. कृ. षहधा. मर्षणअ. इंद्र. हृ. पु.

तुरुष्कः तूर्यतेइतितुरुष्कः, त्वरा करणारा जो तो. कृ. तुरधा. त्वरणादिअ. ऊद. २ देशविशेष. अ. पु.

तुला तूल्यतेऽनयातुला, ऊर्ध्वमान करिजेते जीणें ती. कृ. तुलधा. उन्मानअ. सोन्यादिकांचें वजन करण्याचें एकमान. २ तूळरास. आ. स्त्री.

तुलाकोटिः तुलाकोटी तुलांकोटतीतितुलाकोटिः, तुलाह्म. उन्मान त्यातें वक्र करित्ये जी ती. कृ. कुटधा. कौटिल्यअ. तोरड्या ह्म. पैंजण. ई. स्त्री.

तुल्यः तुलयासंमितस्तुल्यः, तुलेशीं सदृश जो तो. त. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुल्यपानं तुल्यंचतत्पानंचतुल्यपानं, तुल्य जें पान तें. स. बरोबरपिणें. अ. न.

तुवरः तूवरः नवीतिहिनस्तिरोगान्इतितूवरः, रोगातें नष्ट करितो जो तो. कृ. तुधा. हिंसादिअ. तुरट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुवरिका. तूवरिका तुवरोस्त्यस्यातुवरिका, तुरटपणा आहे जीस ती. त. तूर. आ. स्त्री.

तुषः तुष्यतीतितुषः, संतुष्ट होतो जो तो. कृ. तुषधा. तुष्टिअ. धाटिंग वृक्ष. बेहडा. २ कोंडा. अ. पु.

तुषारः तुष्यतितोषयतीतितुषारः, हिंसा करवितो जो तो. कृ. तुषधा. हिंसाअ. जलबिंदु. २ थंडी. ३ बर्फ. अ. पु. ४ शीतळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तुषिताः तुष्यंतीतितुषिताः, सर्वदा संतोष पावतात जे ते. कृ. तुषधा. तुष्टिअ. देवांचा गणविशेष. अ. पु.

तुहिनं तोहतीतितुहिनं, पीडा करितें जें तें. क्रू. तुहिर्धा. अर्द नअ. थंडी. अ. न.

तूष्णीकः तूष्णींशीलस्तूष्णीकः, मौन शील जो तो. त. उगीच ब सणारा. अ. पु.

तूष्णींशील: तूष्णींशीलमस्यतू ष्णींशील:, मौन आहे स्वभाव ज्या चा तो. स. उगीच बसणारा. अ. पु.

तूणः तूणा. तूणी तूणयतीति तूणः, बाणसंकोच करणारा जो तो. क्रू. तूणधा. संकोचअ. बाणठे वण्याचा भाता. अ. पु.

तूणीरः तूणांशरसंकोचंराती ति तूणीर:, शरसंकोच ग्रहण करणा रा जो तो. क्रू. राधा. आदान अ. बा णठेवण्याचा भाता. अ. पु.

तूदः तूदतीतितूदः, व्यथित करि तो जो तो. क्रू. तुद्धा. व्यथनअ. पारसापिंपळ. अ. पु.

तूर्णं त्वरतेस्मइतितूर्णं, संभ्रमित होतें जें तें. क्रू. ञित्वराधा. संभ्रम अ. शीघ्र. अ. न.

तूलः तूल्यतेइतितूलः, बाहिर का ढिजेतो जोतो. क्रू. तूलधा. निष्कर्ष अ. कापसाचें झाड. २ पारसापिंप ळाचें झाड. अ. पु.

तूलिका तूल्यतेइतितूलिका, नि ष्कोषण करिजेत्येजीती. क्रू. तूलधा. निष्कर्षअ. सोनाराची सकई. आ. स्त्री

तूष्णीं तोषणंतूष्णीं, मौनार्थबाध नीं जें तुष्ट ह्म. संतोष पावतें तें. क्रू. तुषधा. तुष्टिअ. मौन त्या अर्थी अव्य. तूष्णींस्थित्वाक्षणंभूयः,

तूष्णीकः कुत्सितंतूष्णींमितितूष्णी कः, कुत्सित जें तूष्णीं भवन तें. त. मौनार्थी अव्य. उ. तूष्णीकांजलम ध्यगः.

तृणं तृण्यतेभक्ष्यतेपश्वादिभिरिति तृणं, पश्वादिकानें भक्षिजे तें जें तें. क्रू. तृणधा. अदनअ. तृण, ग वत. अ. न.

तृणद्रुमः तृणजातियोद्रुमः तृण द्रुमः, तृणजातीय जो वृक्ष तो. स. ताडवृक्ष. २ नारळ. ३ पोफळ. ४ तालवृक्ष. ५ खजूर वृक्ष. ६ केव डा. ७ तालीवृक्ष विशेष. अ. पु.

तृणधान्यं अकृष्टोत्पन्नत्वात्तृ णमिवधान्यंतृणधान्यं, आपल्या आपण उत्पन्न होतें ह्म. तृणासार

रवें जें धान्य तें. स. सांवा वगैरे-धान्य. अ. पु.

तृणध्वजः तृणेषुध्वजइवतृणध्वजः, तृणामध्यें जो श्रेष्ठ तो. स. वेळु. अ. पु.

तृणराजः तृणानांराजातृणराजः, अत्युच्चत्वनिमित्तानें तृणसंबंधीं जो राजा ह्म. स्वामी तो. समास. तालवृक्ष. अकारांत. पु.

तृणशून्यं तृणशून्येसाधुतृणशून्यं, तृणशून्यप्रदेशीं जें उत्तम तें. त. मोगऱ्याचें झाड. अ. न.

तृण्या तृणानांसमूहः तृण्या, तृणाचा जो समुदाय तो. त. गवताचा समुदाय. आ. स्त्री.

तृतीयप्रकृतिः तृतीयाप्रकृतिर्यस्यतृतीयप्रकृतिः, स्त्रीपुरुषाहून निराळी. तृतीय आहे प्रकृती ज्याची तो. स. नपुंसक. इ. पु.

तृतीयाकृतं तृतीययाकृतंतृतीयाकृतं, तृतीयापूर्भितावस्थेनें केलें जें तें. त. तीनवेळ नांगरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तृतीयाप्रकृतिः विग्रहादिसर्व तृतीयप्रकृति शब्दाप्रमाणें.

तृप्तः तृप्यतिस्मतृप्तः, संतुष्ट होता झाला जो तो. कृ. तृपधा. प्रीणनअ. तृप्तिपावलेला. २ हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तृप्तिः तर्पणंतृप्तिः, तृप्ति जी ती. कृ. तृपधा. प्रीणनअ. इच्छा शांती. इ. स्त्री.

तृफला तृफतीतितृफला, तृप्ति करित्ये जी ती. कृ. तृफधा. तृप्तिअ. हिरडा बेहडा व आवळकाठी त्यांचें चूर्ण. आ. स्त्री.

तृट् तर्षणंतृट्, पिपासा जी ती. कृ. ञितृषधा. पिपासाअ. ताहान. प. स्त्री.

तृष्णाक् तृष्णाशीलस्तृष्णक्, तृष्णाशील जो तो. कृ. ञितृषधा. पिपासाअ. तृष्णाशील. वि. ज. पु. स्त्री. न.

तृष्णा तर्षणंतृष्णा, बाधा जी ती. कृ. धा. पू. प्र. ताहान. २ वांछा. आ. स्त्री.

तेजनः तेज्यतेस्मतेजनः, पालन करिजेतो जो तो. कृ. तेजधा. पालनअ. वेळु. अ. पु.

तेजनकः तेजयतीतितेजनकः, तीक्ष्ण होतो जो तो. कृ. तिजधा.

निशानअ. तृणविशेष, शर. अ. पु.

तेजनी तेजतीतितेजनी, रोग नाशनद्वारा पालन करित्येजी- ती. कृ. तेजधा. पालनअ. मोर वेल. ई. स्त्री.

तेजः तेजयतीतितेजः तीक्ष्ण करितें जें तें. कृ. तिजधा. निशानअ. रेत. २ प्रभाव. ३ कीर्ति. ४ बल. को. लोणी. २ अग्नीस्. न.

तेजितं तेज्यतेस्मतेजितं, तेजो विशिष्ट करिजे लें जें तें. कृ. तिज धा. निशानअ. तीक्ष्णीकृत शस्त्रादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तेमः तेमनंतेमः, आर्द्रीभावजो तो. कृ. तिमधा. आर्द्रीभावअ. आर्द्रपणा. अ. पु.

तेमनं तिम्यते अन्नमनेनतेमनं, अन्न आर्द्र करिजेनें जेणें तें. कृ. तिमधा. आर्द्रीभावअ. दधि. अ. न.

तैजसावर्तिनी तैजसोविकारः सुवर्णादिरावर्त्यतेस्यामितितैजसावर्तिनी, तेजस सुवर्णाचा जो विकार म्ह. रस तो होतो आहे जीचागयीं ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. सोन्याचा वगैरे रस करण्याची मूस. ई. स्त्री.

तैत्तिरं तित्तिराणांसमूहस्तैत्तिरं, तित्तिरांचा जो समुदाय तें. स. तित्तिर पक्ष्यांचा समुदाय. अ. न.

तैलपर्णी तिलपर्णवृक्षभेदेजातातैलपर्णी, तिलपर्ण वृक्षभेदामध्यें जी उत्पन्न ती. रक्तचंदन. ई. स्त्री.

तैलपर्णिकं तिलपर्णीवतैलपर्णिकं, तिलपर्णीसारखें जें तें. त. पांढरा चंदन. अ. न.

तैलपायिका तैलंपिबतीतितैलपायिका, तैल पिणारी जी ती. कृ. पाधा. पानअ. वाग्घुळ. आ. स्त्रीलिंगी.

तैलीनं विग्रहादितिल्यश. प्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

तैषः तैषीयत्रास्तिसतैषः, तैषी आहे जाचेगयीं तो. त. पौषमहिना. अ. पु.

तोकं तौतीतितोकं, वृद्धि पावणा

णारें जें तें. कृ. तुधा. इच्छादि अ. अपत्य. अ. न.

तोककः स्तोकंकायतीतितोक कः, किंचित् जलपानार्थ शब्द करितो जो तो. कृ. कैधा. शब्द अ. चातकपक्षी. अ. पु.

तोटकं तुदतीतितोटकं, हस्तरू पानें भिन्नता पावतें जें तें. कृ. तु टधा. कलहकर्मअ. वृत्तविशेष अ. न.

तोक्मः तकतीतितोक्मः, विक सित होणारा जो तो. कृ. तकधा. हसनअ. हिरवा निःसूकजव. अ. पु.

तोदनं तुद्यतेअनेनतोदनं, पी डाकरिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. तुदधा. व्यथनअ. चाबूक. अ. न.

तोत्रं तुद्यतेअनेनेतितोत्रं, व्यथा करिजेते जेणें तें. कृ. तुदधा. व्य थाअ. ताडण करण्याची काठी. २ चाबूक. अ. न.

तोमरः तौतीतितोगंतासम्रिय ते ऽनेनसतोमरः, गंताह्य. गम न कर्तामृत होतो जेणें तो. कृ. मृ ङ्धा. प्राणत्यागअ. शस्त्रविशेष जास गुरगूज असें ह्मणतात तो. अ. पु. न.

तोयं तूयतेतत्तोयं, गमन करि जें तें जें तें. कृ. तुधा. गतिअ. पा णि. अ. न.

तोयपिप्पली तोयस्थापिप्पलीतो यपिप्पली, जलपिप्पली जी ती. स. जलपिंपळी. ई. स्त्री.

तोरणं तुरंत्यत्रेतितोरणं, गमना र्थ त्वरा करितात ज्यांचेठायीं तो. कृ. तुरधा. त्वरणअ. बाहेरचें दा र. अ. पु. न.

तौर्यत्रिकं तूर्यंमुरजादितत्रभवं तौर्यं, तौर्येणत्रिकं तौर्यत्रिकं, तौ र्यानें जें त्रिक तें. स. नृत्य गायन आ णि वाद्य. अ. न.

त्यक्तं त्यज्यतेस्मत्यक्तं, टाकिजेलें जें तें. कृ. त्यजधा. वयोहानिअ. टा कलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्यागः त्यजनंत्यागः, हानिजी ती. कृ. त्यजधा. हानअ. टाकणें २ दान. अ. पु.

त्रपा त्रपनंत्रपा, लज्जा जी ती. कृ. त्रपूषधा. लज्जाअ. लाज. आ. स्त्री.

त्रपु त्रपतेइतित्रपु, अन्यधातूंचे गर्यां गुप्त होतें जें तें. कृ. त्रपूष धा. लज्जाअ. कथील. उ. न.

त्रयं त्रयोवयवायस्येतित्रयं, ती न आहेत अवयव जाचे तें त. त्र्य वयवी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रयी ऋग्यजुःसामाख्यास्त्रयोवय वाःस्येतित्रयी, ऋगादि तीन - आहेत अवयव जीचे ती. त. ऋ ग्वेद, सामवेद, आणियजुर्वेद. ई. स्त्री.

त्रयीधर्मः त्रय्याप्रोक्तोधर्मः त्र यीधर्मः, वेदत्रयीनें सांगीतला जो धर्म तो. स. वेदोक्तविधि. अ. पु.

त्रसं त्रसतीतित्रसं, भ्रमण करि तें जें तें. कृ. त्रसीधा. उद्वेगअ. जंगम स्थ. वर. अ. पु.

त्रसरः त्रसनंत्रसरः, अवसर ण जें तो. कृ. धा. सृ. प्र. कोष्ट्यानें ए क तरेनें गुंडाळलेलें सूत. ज्या स तसरी असें ह्मणतात तो. अ. पुल्लिंगी.

त्रस्तः त्रस्यतीतित्रस्तः, उद्वेग - पावतो जो तो. कृ. त्रसीधा. उद्वेग अ. भित्रा. २ भियालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रस्नुः विग्रहादिसर्वत्रस्तशब्दाप्र माणें. वि. उ.

त्राणं त्रातिः त्रायतेस्मवात्राणं, र क्षण करिजेलें जें तें. कृ. त्रैङ् धा. पालनअ. रक्षण करणें. अ. न. २ रक्षण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

त्रातं विग्रहादिसर्वत्राणशब्दाप्र.

त्रापुषं त्रपुणोविकारः त्रापुषं, क थिलाचा विकार जो तें. त. कथिला चें भांडें वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रायंती त्रायतेसात्रायंती, पाल न करित्ये जी ती. कृ. त्रैङ्धा. पाल नअ. त्रायमाणा. ई. स्त्री.

त्रायमाणा त्रायतेइतित्रायमाणा, रक्षण करित्ये जी ती. इत्यादि पूर्वी त्र्याशब्दाप्र. आ.

त्रासः त्रस्यत्स्यस्मादितित्रासः, त्रा स पावतो जन जापासून तो. कृ. त्रसीधा. उद्वेगअ. भय. अ. पुं.

त्रिकं त्रयाणांसंघस्त्रिकं, तीन हा डांच्या जो संघ तें. त. पाठीचे दांडा चे खालीं एक ठिकाणीं मिळालेलीं

तीन हाडें ज्यास माकडहाडस्त्र णतात तें. अ. न.

त्रिककुत् त्रीणिककुद्सदृशा निशृंगाण्यस्येतित्रिककुत्, तीन आहेत ककुद्सदृशशृंगें जास तो. स. त्रिकूटपर्वत. द्. पु.

त्रिकटु त्रयाणांकटूनांसमाहारः त्रिकटु, तीन कटूंचा जो समूह तें. स. सुंठ पिंपळी आणि मिरीं त्यां चें चूर्ण. उ. न.

त्रिका तिस्रोअस्त्रयोअस्याइति त्रिका, तीन आहेत अस्त्री ह्मण रियजीस ती. त. हातराहाट. आ. स्त्रीलिंगीं.

त्रिकूटः त्रीणिकूटान्यस्यत्रिकूटः, तीन आहेत शृंगें जास तो. स. त्रि कूटपर्वत. अ. पु.

त्रिगुणाकृतं त्रिगुणंकृतंयथा भवतितथात्रिगुणाकृतं, तीन दां जैसें होय तैसें आसमंतात् - जें कृष्ट तें. स. तीनवेळां नांगर लेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रिदशः तृतीयाद्यौवनाख्यादशा सदायस्यसः त्रिदशः, तिसरी ता रुण्य दशा आहे निरंतर जास तो. स. देव. अ. पु.

त्रिदशालयः त्रिदशानामालयःत्रि दशालयः, देवांचें जें स्थान तो. स. स्वर्ग. अ. पु.

त्रिदिवः त्रयोब्रह्माविष्णुरुद्रादी व्यन्त्यत्रेतित्रिदिवः, तिघे ब्रह्मावि ष्णु शंकर हे क्रीडा करितात ज्या ठिकाणीं तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादि अ. स्वर्ग. अ. पु.

त्रिदिवेशः त्रिदिवस्यईशः त्रिदि वेशः, स्वर्गाचा जो स्वामी तो. स. देव. अ. पु.

त्रिपथगा त्रयाणांपथांसमाहा रस्त्रिपथं, तेनगच्छतीतित्रिपथ गा, स्वर्गमृत्युपाताल लोकातें ग मन करणारी जी ती. त. गंगानदी. आ. स्त्री.

त्रिपुटा त्रयःपुटायस्याः सात्रिपुटा, तीन आहेत पुट ह्मणजे भेदन प्रदेश जीस ती. स. श्वेत निशोत्तर. २ लाहान इलाची. आ. स्त्री.

त्रिपुरांतकः त्रयाणांपुराणामंत कस्त्रिपुरांतकः, तीन जीं धातु मय पुरें त्यांचा जो अंतक ह्मणजे नाशक तो. स. महादेव. अ. पु.

त्रिफला त्रयाणांफलानांसमाहारस्त्रिफला, तीन फलांचा जो समुदाय ती. हरडा बेहडा आणि आवळकाठी यांचे चूर्ण. आ. स्त्रीलिंगी.

त्रिभंडी त्रीन्दोषान्भंडतेइति त्रिभंडी, त्रिदोष नाशक जी ती. कृ. भडिधा. परिभाषणअ. श्वेत निशोत्तर. ई. स्त्री.

त्रियामा त्रयोयामायस्याः सात्रियामा, तीन आहेत याम प्रहर जीचे ती. स. रात्रि. आ. स्त्री.

त्रिलोचनः त्रीणिलोचनानियस्यसः त्रिलोचनः, तीन आहेत नेत्रें ज्याचीं तो. स. सांब. अ. पु.

त्रिवर्गः त्रयाणांवर्गस्त्रिवर्गः, धर्मार्थकाम यांचा जो समुदाय तो. स. १धर्मार्थकाम हे तीन. २ क्षय;स्थिति;वृद्धि हे तीन. अ. पु.

त्रिविष्टपं विशंतिप्रविशंतिस्कृतिनोऽस्मिन्नितित्रिविष्टपं, तृतीयंविष्टपंत्रिविष्टपं, पुण्यवान जातात ज्याचेठायीं असा जो तिसरा लोक तो. स. स्वर्ग. अ. न.

त्रिविक्रमः त्रयोविक्रमाः पादन्यासायस्यसत्रिविक्रमः, तीन ठिकाणीं ह्म. पातालादि तीन लोकीं स्थापित आहेत पावलें ज्याची तो. स. विष्णु. अ. पु.

त्रिवृत्ता त्रिभिरवयवैर्वृतात्रिवृत्ता, तीन अवयवांनीं युक्त जी ती. स. श्वेतनिशोत्तर. आ. स्त्री.

त्रिवृत् त्रीनवयवान्वृणोतीति त्रिवृत्, तीन अवयवांप्रत आवरण करित्ये जी ती. कृ. वृञ्धा. संवरणअ. श्वेत निशोत्तर. त्. स्त्री.

त्रिसीत्यं त्रिवारंसीतयासमितंत्रिसीत्यं, तीनवार नांगल पडूतीनें समित ह्म. कृष्ट जें तें. त. तीन वेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्रिस्त्रोताः त्रीणिस्त्रोतांसियस्याःसा त्रिस्त्रोताः, तीन आहेत प्रवाह जीस ती. स. भागीरथी नदी. स्. स्त्री.

त्रिहल्यं त्रिवारंहलेनकृष्टंत्रिहल्यं, त्रिवार हलानें ह्म. नागरानें जें कृष्ट तें. त. अर्थादि त्रिसीत्य शब्दाप्रमाणें.

त्रिहायणी विग्रहादित्र्यब्दाशब्दाप्रमाणें.

त्रुटिः त्रुटी त्रुट्यतेत्रुटतीति वात्रुटिः, विभागिजेत्ये किंवा विभक्त होत्ये जी ती. कृ. त्रुटधा. छेदनअ. सूक्ष्मइलाचीची वेल. २ ह्रस्वाक्षरांचा चतुर्थांशाचाउच्चार करण्यास जो काल लागतो तो. ३ अल्प. ४ संशय. इ. स्त्री, ४ बारीक. वि. इ. पु. स्त्री. न.

त्रेता त्रित्वमितात्रीन् वेदानेतीतिवात्रेता, त्रित्वातें जी प्राप्त ती. किंवा तीन वेदातें पावत्ये जी ती. स. २ कृ. इणधा. गतिअ. त्रेता युग. २ दक्षिण गार्हपत्य आहवनीय हे तीन अग्नि. आ. स्त्री.

त्रोटिः त्रोटयते इतित्रोटिः, छेदन करणारी जी ती. कृ. त्रुटधा. छेदनअ. पक्षांची चोंच. इ. स्त्री.

त्र्यब्दा त्रयोऽब्दायस्याः सात्र्यब्दा, तीन आहेत वर्षें जीस ती. स. तीन वर्षांची गाय वगैरे. आ. स्त्रीलिंगी.

त्र्यंबकः त्रयाणांलोकानामंबकमिव त्र्यंबकः, तीन ही लोकांला नेत्रा साररवा जो तो. स. महादेव. अ. पु.

त्र्युषणं. त्र्यूषणं ओषतीति ऊषणं त्रयाणां ऊषणानां समाहारस्त्र्यूषणं, तीन दाहकांचा जो समुदाय तो. स. सुंठ मिरीं आणि पिंपळी त्यातिहींचें कूठ. अ. नपुंसक.

त्वः तनोतीतित्वः, विस्तार करितो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. निराळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्वक्क्षीरी त्वचः क्षीरंयस्याः त्वक्क्षीरी, त्वचेपासून आहे क्षीर म्ह. सारांश जीचा तीस. वंशलोचन. ई. स्त्रीलिंगी.

त्वक्पत्रं त्वगिवपत्रंयस्येति त्वक्पत्रं, त्वचेप्रमाणें आहे पत्र ज्याचें तें. स. दालचिनी. अ. न.

त्वक्पत्री त्वचः पत्रीत्वक्पत्री, त्वचेची जी पत्री ती. स. हिंगुळवृक्षाची साल. ई. स्त्री.

त्वक्सारः त्वक्सारोयस्यसः त्वक्सारः, त्वचा आहे सारांश ज्याचा तो. स. वेळू. अ. पु.

त्वचं प्रशस्तात्वगस्य इति त्वचं, उत्कृष्ट आहे त्वचा ज्याची तें. त. दालचिनी. अ. न.

त्वचिसार: त्वचिसारोयस्यस त्वचिसार:, त्वचेचाठायीं आहे सारांश ज्याचा तो. स. वेळू. अ. पु.

त्वक् त्वचतीतित्वक्, देह आच्छादन करणारी जी ती. क्रू. त्वचधा. संवरण अ. साल. २ चर्म. ३ वरूथ विशेषाचे उत्पत्तीस कारणभूत जी त्वचा ती. च. स्त्री.

त्वरा त्वरणंत्वरा, संवेग जो ती. क्रू. ञित्वराधा. संभ्रम अ. वेग. आ. स्त्रीलिंगीं.

त्वरितं त्वरतेस्मइतित्वरितं, त्वराअस्यस्येतिवा, त्वरित - जें तें. अथवा त्वरा आहे - ज्यास तो. क्रू. ञित्वराधा. संभ्रमअ. १जलदी. अ. न. २ वेगवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

त्वष्टं त्वक्ष्यतेस्मत्वष्टं, तष्ट करिजेलें जें तें. क्रू. त्वक्षूधा. तनूकरण अ. तासलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

त्वष्टा त्वक्षतीतित्वष्टा, काष्ठ तासितो जो तो. क्रू. त्वक्षूधा. तनूकरण अ. सूतार. क्र. पु.

त्विषांपति: त्विषांकांतीनांपति: त्विषांपति:, त्विट् ह्म. कांति त्यांचा जो पति ह्म. स्वामी तो. स. सूर्य. इ. पु.

त्विट् त्वेषत्य. नया: त्वेषणमितिवा त्विट्, दीप्तिमत् होतें जीणें किंवा शोभा जी ती. क्रू. त्विषधा. दीप्तिअ. शोभा. २ कांति. ३ वाचा. ४ रुचि. ५ अति आसक्ति. ष. स्त्री.

त्सरु: त्सरतीतित्सरु:, कुटिल गमन करणारा जो तो. क्रू. त्सरधा. छद्मगति अ. शस्त्राची मूठ. उ. पु.

दंश: दशतीतिदंश:, दंश करणारा जो तो. कृ. दंशधा. दशनअ. रानमाशि. अ. पु.

दंशनं दंश्यतेअनेनदंशनं, दंशन होतें जेणें तें. कृ. दंशधा. दशनअ. कवच. अ. न.

दंशित: दंश: संजातोस्यदंशित:, वर्म आहे संजात जास तो. त. कवच धारण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दंशी दशतीतिदंशी, दंश करितें जी ती. कृ. दंशधा. दशनअ. रानमाशांतील एक लाहान जाति. ई. स्त्री.

दंष्ट्री दंष्ट्रा: संत्यस्येतिदंष्ट्री, प्रशस्त आहेत दाढा जास तो. त. डुकर. न. पु.

दक्ष: दक्षतेइतिदक्ष:, वृद्धि पावतो जो तो. कृ. दक्षधा. वृध्यादिअ. चतुर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिण: दक्षतेइतिदक्षिण:, ऋज्वाशयानें वृद्धि पावतो जो तो. कृ. दक्षधा. वृद्धिअ. उदार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणस्थ: दक्षिणेतिष्ठतीति दक्षिणस्थ:, दक्षिण भागान्वेगथीं राहाणारा जो तो. कृ. स्थाधा. गतिनिवृत्तिअ. सारथि. अ. पु.

दक्षिणाग्नि: दक्षिणश्चासौअग्निश्चदक्षिणाग्नि:, दक्षिण दिक्स्थ जो अग्नि तो. स. अग्निविशेष. इ. पु.

दक्षिणात: दक्षिणस्यांदक्षिणादिक्‌इत्याहिदक्षिणात:, दक्षिणदिशेचाठायीं किंवा दक्षिणदिकृत अथवा दक्षिणदेश. २ दक्षिण दिशा. ३ दक्षिण काल. या अर्थी अव्यय.

दक्षिणात् इत्यादि सर्व पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

दक्षिणार्ह: दक्षिणाया अर्होदक्षिणार्ह:, दक्षिणेला जो योग्य तो. स. दक्षिणा घेण्यास शक्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणीय: दक्षिणामर्हतीतिदक्षिणीय:, दक्षिणेप्रत जो योग्य तो. त. दक्षिणा घेण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दक्षिणेन . दक्षिणस्यांदिशि दक्षिणादिमितिवादक्षिणेन, दक्षि

पादिशेच्याठायीं किंवा दक्षिणदिशा जीती. अर्थादिदक्षिणालश. प्र. अव्य.

दक्षिणेर्मा दक्षिणेईर्मव्रणमस्यदक्षिणेर्मा, ज्याधसंबंधीं दक्षिण भागाचेठायीं आहे व्रण जास तो. स. व्रणझालेलाहरिण. न. पु.

दक्षिण्यः विग्रहादिसर्व दक्षिणीयशब्दाप्र.

दग्धः दह्यतेस्मदग्धः, भस्मकरिजेला जो तो. कृ. दहधा. भस्मीकरणअ. जळलेला. वि. अ. पु.. न. आ. स्त्री.

दग्धिका दह्यतेस्मइतिदग्धा कुत्सितादग्धादग्धिका, कुत्सित दग्धकरिजेली जी ती. न. करपलेलेंअन्न. आ. स्त्री.

दंडः दम्यतेनेनदंडः, शांति किंवा निपातन करिजेतें जेणेंकरून तो. कृ. दमुधा. उपशमअ. सूर्याचा दंडनामाचाकर. २ सेनेचाव्यूहविशेष. ३ दंड. को. लांकुड. मानविशेष. यम. सैन्य. हस्याचेंकांड. घोडा. को. पराभव करण्याचा दंड. अभिमान. ग्रह. अ. पु.

दंडधरः दंडस्यधरोदंडधरः, दंडाचा जो धारण करणारा तो. स. यम. अ. पु.

दंडनीतिः दंडेनदंडविवेचनेन यानीयतेप्राप्यतेनीतिर्दंडनीतिः, दंडादिविवेचनानें पाविजेत्येजी नीति ती. कृ. नीञ्धा. प्रापणअ. अर्थशास्त्र. इ. स्त्री.

दंडविष्कंभः दंडंविष्कुभ्नातीति दंडविष्कंभः, दंडानें प्रतिबंध करि तो जो तो. कृ. स्कंभुधा. प्रतिबंधनअ. घुसळखांब. अ. पु.

दंडाहतं दंडेनाहतंदंडाहतं, दंडें करून जें मथित तें. स. दंडानें घुसळलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दद्रुघ्नः दद्रुंहंतीतिदद्रुघ्नः, खरूज नष्ट करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. टाकळा. अ. पु.

दद्रुणः दरिद्रातीतिदद्रुः दद्रूरस्यास्यदद्रुणः, दद्रुरोग ह्या. खरूज आहे जास तो. न. खरूज झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दद्रुरोगी दद्रुरोगोस्यास्तीतिदद्रुरोगी, अर्थादिदद्रुण शब्दाप्रमाणें.

दर्दूण: दरिद्रातीति दर्दूण:, दुर्गतिविशिष्ट जो तो. क्रु. दरिद्रा धा. दुर्गति अ. अर्थात् दद्रुणश ब्दाप्रमाणें.

दधित्थ: दधिवर्णोद्रवस्तिष्ठत्यत्रेति दधित्थ:, दधिवर्णासारिखा आहे द्रव ज्याचेठायीं तो. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति अ. कवठीचें झाड अ. पु.

दधिफल: दधिवत्फलं यस्य स दधिफल:, दधिसारखें आहे फल ज्याचें तो. स. कव ठाचें झाड. अ. पु.

दनुज: दनोर्जात: दनुज:, दनू पासून जो झाला तो. कृ. जनी धा. प्रादुर्भाव अ. दैत्य. अ. पु.

दंत: दाम्यतीति दंत:, उपशमवि शिष्ट जो तो. कृ. दमुधा. उपशम अ. दांत. अ. पु.

दंतधावन: दंतान्धावयतीति दंतधावन:, दंतांतें धुतो जो तो कृ. धावुधा. शुद्ध्यादि अ. खैराचें झाड. अ. पु.

दंतभाग: दंतस्य भागो दंतभा ग:, दंतांचा जो भाग तो. स. ह तीचा अग्रभाग. अ. पु.

दंतशठ: दंतानां शठ इव दंतश ठ:, दंतांला कठोर जो तो. स. क वठीचें झाड. २ लाहान ईड, निं बाण. अ. पु.

दंतशठा शठयतीति शठा दंता नां शठा दंतशठा. दंतांला दुःखका रक जी ती. स. चुका. आ. स्त्री.

दंतावल: विग्रहादि दंतीशब्दाप्र हति. अ. पु.

दंतिका दम्यते ऽनया दंति:, सैव दंतिका. दमन होतें जीणें ती दंति तीच दंतिका. न. दांती. आ. स्त्री.

दंती प्रशस्तौ दंतावस्येति दंती, प्र शस्त ह्म. विपुल आहेत दांत ज्या चे तो. स. हस्ती. न. सु.

दंदशूक: दंदश्यत इति दंदशू क:, पुन: पुन: किंवा अतिशयें करून दंश करितो जो तो. कृ. दं शसना धा. दशन अ. सर्प. अ. पु.

दभ्र दभ्यते इति दभ्रं. दंभनाश्रय जें तें. कृ. दभधा. दंभन अ. बारी क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दम: दमनं दम:, शांता जी ती. कृ. दमुधा. उपशम अ. इंद्रियांचें दम

न. २ मारणें. अ. पु.

दमथः दमनंदमथः. इंद्रियदमन जें तो. कृ. दमुधा. उपशमअ. इंद्रियांचें दमन. अ. पु.

दमितः विग्रहादि दांतशब्दाप्रमाणें. ज्याचा निग्रह केला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दमुनाः दमूनाः दाम्यतीतिदमुनाः. शांत होतो जो तो. कृ. दमुधा. उपशमअ. अग्नि. स. पु.

दंपती जायाचपतिश्चदंपती. स्त्री आणि नवरा जे ते. स. नवराआणि बायको. इ. पु.

दंभः दम्नातिहिनस्त्यनेनेतिदंभः नाश होतो जेणें तो. कृ. दंभधा. दभनअ. कपट. अ. पु.

दंभोलिः दंभभिरोधनेअलिः दंभोलिः. शत्रूंचा रोध करण्यास समर्थ जो तो. स. इंद्राचें वज्र. इ. पुल्लिंगीं.

दम्यः दमितुमर्होदम्यः, दमन करावयास जो योग्य तो. त. कांहीं तारुण्य दशेस आलेला गोवत्स. अ. पु.

दया दयतेरक्षत्यनयेतिदया. मं रक्षण होतें जीणें ती. कृ. दयधा. रक्षणअ. कृपा. २ करुणारस. आ. स्त्रीलिंगीं.

दयालुः दयतेइतिदयालुः. दयाशील जो तो. कृ. दयधा. रक्षणअ. कृपाळू. वि. उ. पु. न. स्त्री.

दयितं दयतेइतिदयितं. प्रीति उत्पन्न करितें जें तें. कृ. दयधा. रक्षणादिअ. इष्ट. २ प्रियनवरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दरः दरणंदरतीतिवादरः. भय किंवा तें करितो जो तो. कृ. दृधा. भयअ. भय. २ खळगा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दरत् दीर्यतेइतिदरत्, विदीर्ण होइजेत्ये जी ती. कृ. दृधा. विदारणअ. म्लेंच्छजाति. त. स्त्री.

दरिद्रः दरिद्रातीतिदरिद्रः, दुर्गतिपावतो जो तो. कृ. दरिद्राधा. दुर्गतिअ. निर्धन. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दरी दृणातीतिदरी. विदीर्ण करित्ये जी ती. कृ. दृधा. विदारणअ. पर्वताची गुहा. इ. स्त्री.

दर्दुरः शब्दैः कर्णौ दृणातीतिदर्दु

र:, शब्दांनीं कर्णाला पीडा करि तो जो तो. कृ. दृधा. विदारण अ. वेडूक. अ. पु.

दर्पक: दर्पयतीतिदर्पक:, गर्व युक्त करितो जो तो तो. इत्यादि पूर्वीच्याशब्दाप्र. मदन ह्म. काम. अ. पु.

दर्पण: दर्पयतीतिदर्पण:, उत्तम दीपन करितो जो तो. कृ. दृपधा. संदीपनअ. आरसा. अ. पु.

दर्भ: दृभ्यतेइतिदर्भ:, ग्रथित क रिजेतो जो तो. कृ. दृभधा. ग्रंथ- अ. दर्भ. अ. पु.

दर्वि: दर्वी दृणातीतिदर्वि:, विदारण करणारी जी ती. कृ. दृ धा. विदारणअ. सैंपाकाची पळी इ. स्त्री.

दर्वीकर: दर्वीफणेवकरोयस्येति दर्वीकर:, फणाच आहे हस्त जा चा तो. स. सर्प. अ. पु.

दर्श: दृश्येतेसूर्याचंद्रमसावत्रे तिदर्श:, दिसताहेत सूर्य आणि चंद्र एकत्र जाच्याठायीं तो. कृ. दृ शिर्‌धा. प्रेक्षणअ. अमावास्या. अ. पु.

दर्शक: पश्यतीतिदर्शक:, द्वारा च्याठायीं अवलोकन करणारा जो तो. कृ. दृशिर्‌धा. प्रेक्षणअ. द्वार पाल. अ. पु.

दर्शनं दर्शोदर्शनं, प्रेक्षण जें तें. इ त्यादिपू. श. प्र. पाहणें. अ. न.

दलं दलतितद्दलं, विदीर्णहोतें जें तें. कृ. दलधा. विदारणअ. पान. अ. न.

दव: दुनोतीतिदव:, पीडा करितो जो तो. कृ. दुदुधा. उपतापअ. अ रण्य. अ. पु.

दविष्ठं अत्यंतंदूरंदविष्ठं, अत्यंत जें दूर तें. त. फार दूरचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दवीय: इत्यादिसर्वपूर्वीच्याश. प्र.

दशन: दश्यतेनेनदशन:, दंष्ट्राव्या पार होतो जेणेंकरून तो. कृ. दंशधा. दशन अ. दांत. अ. पु.

दशनवासा: दशनानांवासोवसन मिवदशनवासा:, दंताला वस्त्रासा रखा रक्षक जो तो. स. ओठ. स. पु.

दशपुरं दशपुराण्यग्रगमनानियस्य तद्दशपुरं, अपरिमित आहेत अग्र गमनें ज्याचीं तें. स. क्षुद्रमोथा. अ. न.

दशबलः दशबलानियस्यसःदश बलः, दाहा आहेत दानादि बलेंजा सतो. स. नास्तिकविशेष. अ.पु.

दशमी दशमोवस्थाविशेषोस्त्यस्य दशमी, दाहावी अवस्था आहे जा सतो. त. फार म्हातारा. वि.इन्.पु. ई.स्त्री. इन्.न.

दशमीस्थः दशम्यांतिष्ठतीति दश मीस्थः, दशमअवस्थेचागयीं राह तोजीतो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अर्थादि पूर्वींच्याप्रा. प्र.

दशा दश्यतेइतिदशा, वस्त्रादिकां स चिकटून राहणारी जीती. कृ. दंशधा. दशनअ. वस्त्राच्या दशा. २ बाल्यादिक दशा त्या प्रत्येक. आ. स्त्री.

दंष्ट्री दंष्ट्राः संत्यस्यसः दंष्ट्री, दाढा आहेत प्रशस्त जाचा तो. त. डुकर. इन्.पु.

दस्युः दस्यतीतिदस्युः, नाश करणा रा जो तो. कृ. दसधा. क्षयअ. चोर. शत्रु. उ.पु.

दस्रौ दस्यतः क्षिपतोरोगानितिद स्रौ, रोगातें क्षीण करितात जे ते. कृ. दसधा. उपक्षयअ. अश्विनी कुमार. अ.पु.

दहनः दहतीतिदहनः, दहन क रितो जो तो. कृ. दहधा. भस्मीकर णअ. अग्नि. अ.पु.

दाक्षकं दक्षाणांदक्षापत्यानांसमूहो दाक्षकं, दक्षापत्यांचा जो समूह तो. त. दक्षाच्या अपत्यांचा समुदाय. अ.न.

दाक्षाय्यः दक्षतेइतिदक्षाय्यः त स्यायंदाक्षाय्यः, वृद्धि पावणारा जो तो दक्षाय्य तत्संबंधी जो तो. त. गी धपक्षि. अ.पु.

दाडिमं. दाडिमी दलनंदालः दालेननिर्वृत्तं दाडिमं, विदलनानेंजें निर्वृत्त म्ह. युक्त किंवा उत्पन्न जें तें. त. डाळिंबीचें झाड. अ.न.

दाडिमपुष्पकः दाडिमपुष्पंयस्य स दाडिमपुष्पकः, दाडिमसदृश आ हे पुष्प जाचें तो. स. रोहिड्याचें झाड. अ.पु.

दाडिंबः दालिंबः विग्रहादिस र्व दाडिमश. प्र.

दातं दीयतेस्मदातं, खंडन करि जेलें जें तें. कृ. दाप्धा. लवनअ. तो डलेला. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

दात्यूहः दातिमारणंऊहतेइति दात्यूहः, मारणह्म मरणयाचा तर्क करणारा जो तो. रू. ऊह्धा. वितर्क अ. जलकाक. अ. पु.

दात्योहः दातिर्मरणंऊहतेइतिदात्यूहः तस्यायंदात्योहः, मरण तर्क करणारा तत्संबंधी जोतो. रू. ऊह धा. वितर्कअ. अर्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

दात्रं दात्यनेनदात्रं, छेदन करि जेतें जेणें करून तें. रू. दाप्धा. लवनअ. इळी. कोयता. अ. न.

दानं दीयतेद्यतिखंडयत्यनेनेति वादानं, खंडितहोतें जेणें तें. रू. डुदाञ्धा. दानअ. २ दोधा. अव खंडनअ. देणें. २ हत्तीचे गंडस्थळांतील मदोदक. अ. न.

दानवः दनोरपत्यंदानवः, दनू जी तीचा जोपुत्र तो. त. दैत्य. अ. पुल्लिंगीं.

दानवारिः दानवानामरिर्दानवारिः, दानव ह्म. दैत्य त्यांचा जो शत्रु तो. स. देव. इ. पु.

दानशौंडः दानेशौंडोदानशौंडः, दानाचेठायीं जो विख्यात तो. स. दानशूर. अ. पु.

दांतः दाम्यतिस्मेतिदांतः, इंद्रिय दमन करिता झाला जो तो. रू. दमुधा. उपशमअ. तपश्चर्येचा वगैरे क्लेश सहन करणारा. २ ज्याचे दमन केलें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दांतिः विग्रहादिसर्वदमथ शः प्रमाणें.

दापितः दाम्यतेस्मदापितः, दानादिक देवविता जो तो. रू. डुदाञ्धा. दानअ. देवविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दांभिकः दंभोस्यास्तीति दंभिकः, दंभिकएवदांभिकः, दंभ आहे ज्यास तो दंभिक. तोच दांभिक. त. मायावी कपटी. अ. पु.

दामनी दामेवदामनी, दाम जें ती चे परी जी ती. दावण ज्यास गुरें बांधतात तीं. ई. स्त्री.

दाम दीयतेइतिदाम, पश्वादिकांचें रक्षण करि जेणें जें तें. रू. देङ्. धा. रक्षणअ. गुरें बांधावयाचें दावें. न. न.

दामा द्यतिसा दामा, तुटत्सेजी ती. रू. दोधा. अवखंडनअ. दावें. आ. स्त्री.

दामोदरः दामउदरेयस्यसः दामोदरः, यशोदेनें बांधलेलें आहे दावें उदराचा गर्ड ज्याचा तो. स. विष्णु. अ.पु.

दायादः दायमत्तिइतिदायादः, दायातें भक्षण करितो ह्मः ग्रहणकरितो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. पुत्र. २ भाउबंद. अ.पु.

दायितः दाय्यतेस्मदायितः, दानादिदेवविला जो तो. कृ. दयधा. दानादिअ. देवविलेला. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री.

दाराः दारयंतीतिदाराः, विदारण करणारे जे ते. कृ. दृधा. विदारण अ. विवाहितबायको. आ. स्त्री.

दारदः दरदिदेशेभवोदारदः, दरददेशाचेठायीं उत्पन्न जो तो. त. विषविशेष. अ.पु.

दारितः दीर्यतेस्मदारितः, विदारणकरिजेला जो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. विदारणकेलेला. वि. अ. पु.न. आ. स्त्री.

दारु दीर्यतेनदारु, भेदिजेतें जें तें कृ. दृधा. विदारणअ. लांकूड. २ देवदारुवृक्ष. उ.न.

दारुणं दरतिचित्तमितिदारुणं, चित्तालें भिवविते जें तें. कृ. दृधा. भयअ. भयानकरस. अ.पु. २ भयंकर. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री.

दारुहरिद्रा दारुश्चासोहरिद्राच दारुहरिद्रा, विदीर्ण होणारी जी हरिद्रा ती. स. दारुहळद. आ. स्त्री.

दारुहस्तकः हस्तइवप्रातकृतिर्हस्तकः, दारुणोहस्तकोदारुहस्तकः, काष्ठाची हस्तासारिखी जी प्रतिमा ती. स. दर्वीविशेष. डवळा. अ.पु.

दार्वाघाटः दारुआहंतीतिदार्वाघाटः, काष्ठाचा नाश करणारा जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. सुतारपक्षी. अ.पु.

दार्विका दार्वीवदारुहरिद्रेवदार्विका, दारुहळदी सारखी जी ती. त. पाथरी. आ. स्त्री.

दार्वी दीर्यतेइतिदार्वी, विदीर्ण होइजेते जी ती. कृ. दृधा. विदारणअ. दारुहळद. ई. स्त्री.

दावः विग्रहादिदवशब्दाप्रमाणें. वणवा. अ.पु.

दाविकं देविकायांभवंदाविकं, देविकानदीचेठायीं उत्पन्न जें तें. देविकानदीचेठायीं झालेलें. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

दाशः दशत्यस्मै मत्स्यान् दाश्नोतीति वादाशः, द्रव्यादि देतो जो कारणों तो किंवा मत्स्य मारतो जो तो. कृ. दाश्‌धा. दानादिअ. मत्स्य मारणारा को ळी. २ चाकर. अ. पु.

दाशपुरं दाशान् कैवर्तान् पिपतीति दाशपुर, कैवर्तातें पालन करितें जें तें. कृ. पॄधा. पालनादिअ. जल मुस्ता. अ. न.

दासः दंसयतेइति दासः, अवलो कन करितो जो तो. कृ. दंसिधा. अ वलोकनअ. चाकर. अ. पु.

दासी दस्यतीति दासी, उपक्षीण होत्ये जी ती. कृ. दसुधा. उपक्षयअ निळा कोरंटा. २ कुळबीण. ई. स्त्री.

दासीसभं दास्याः सभा दासीसभं दासि संबंधि जी सभा तें. स. दासीं चा समुदाय. अ. न.

दासेयः दास्या अपत्यं दासेयः, दा सीचा जो पुत्र तो. त. चाकर. अ. पु.

दासेरः विग्रहादि सर्व दासेयश. प्र.

दिक् प्राचीयं दक्षिणेयमितिदिश्यतीतिदिक्, ही प्राची ही दक्षिण याप्रमाणें व्य वहार पाविजेत्ये जी ती. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. दिशा. श. स्त्री.

दिगंबरः दिग् एव अंबरमस्या दिगंब रः, दिशाच आहे वस्त्र जास तोः स. नागवा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दिग्धः दिह्यतेस्मा दिग्धः, लिप्त क रिजेला जातो जो तो. कृ. दिह्‌धा. उ पचयअ. लिप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ विषानें जो लिप्त बाण तो. अ. पु.

दितं विग्रहादि दातश. प्र. तोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दितिसुतः दितेः सुतो दितिसुतः, दितीचा जो पुत्र तो. स. दैत्य. अ. पु.

दिधिषुः दिधिषूः दधाति पापं दि धिषुः, पहिल्यानें एका पुरुषाशीं वि वाह करून पुनः दुसऱ्याशीं विवाह करणारी जी स्त्री ती. व. तिचा नव रा. कृ. डुधाञ्‌धा. धारणादिअ. गांधर्व विवाहित जी स्त्री व गांधर्व विवाहित स्त्रीचा नवरा. उ. २ऊ. स्त्रीलिंगीं व पुल्लिंगीं. २ स्त्रीलिंगीं व या विषयीं मनु आपल्या स्मृतीं त म्हणतो कीं. ज्येष्ठ कन्या अविवाहित अ सतां ज्या कनिष्ठ कन्येचा विवाह के ला ती कनिष्ठ कन्या असें सांगत

कें आहे.

दिनं तमोद्यतीतिदिनं, तमातें ना श करितें जें तें. कृ. दोधा. अवखं डनअ. दिवस. अ.न.

दिनांत: दिनस्यअंत: दिनांत:, दिवसाचा जो अंत म्ह. समाप्ति तो. स. संध्याकाळ. अ.पु.

द्यौ: दीव्यंत्यस्यामितिद्यौ: देव क्री डा करितात जीचाठायीं ती. कृ.दि वुधा. क्रीडादिकअ. स्वर्ग. २आ काश. ओ. स्त्री.

दिवस: दीव्यंतिदेवा अत्रेतिदि वस:, क्रीडाकिंवा व्यवहार करि तात देव ज्याचेठायीं तो. कृ. दिवु धा. क्रीडादिअ. सूर्योदयापासू न सूर्यास्तापर्यंत जो काळ तो. अ. पु.न.

दिवस्पति: दिव: पति: दिवस्प ति:, स्वर्गाचा जो पति तो. स. इं द्र. इ.पु.

दिवा दीव्यंत्यत्रेतिदिवा, व्यापृत म्ह. व्यवहृत होतो जन ज्याचेठायीं तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादिअ. दि वसाचेठायीं ह्या अर्थी अव्य.

दिवाकर: दिवा दिनं करोतीति दिवाकर:, दिवसातें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ.पु.

दिवाकीर्ति: दिवाकीर्तिर्यस्यस: दिवाकीर्ति:, दिवसाचेठायीं आहे कीर्ती ज्याची तो. स. न्हावी. २चां डाळ जाति. इ.पु.

दिविषद् दिविसीदंतीतिदिविष त्, स्वर्गाचेठायीं राहतो जो तो. कृ. षद्लृधा. विशरणादिकअ. देव. द्. पुल्लिंगीं.

दिवौका: दिवौका: दिवमो कोयस्यस: दिवौका:, स्वर्गआहे स्थान ज्यावें तो. स. देव. २चातक पक्षि. स.पु.

दिश्यं दिशिभवंदिश्यं, दिशेचा ठायीं जें उत्पन्न तें. त. दिशांचेठा यीं झालेला. वि. अ.पु.न.आ.स्त्री.

दिष्ट: दिशानिदिश्यतेस्म इतिवादि ष्ट:, क्षणोक्षणीं भिन्न अशा बाल्या द्यवस्थेतें देतो जो तो. अथवा शुभाशुभ देइजे तें जें तें. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. दैव. प्राक्तन. ३ काल. अ. पु.न.

दृष्टांत: दिष्टस्यांतोदृष्टांतः, देवा ची जी समाप्ति ती. त. मरण. अ. पु.

दिष्ट्या दिशं स्त्यायतिइतिदिष्ट्या, आनंदार्थ रक्षक. जें तें. कृ. स्त्यैधा. शब्द संघातअ. आनंदार्थी. उ. दिष्ट्यातेदर्शनंजातं. अव्य.

दीक्षित: दीक्षासंजातास्यस्यदीक्षित., दीक्षा संजातझ झालीआहेजा स तो. त. जाणें सोमयज्ञ केला तो. अ. पु.

दीदिवि: दीव्यंत्यनेनदीदिवि:, स्नेह आदिकरितात जेणें करून तो. कृ. दिवुधा. क्रीडाअ. अन्न. इ. पु.

दीधिति: दीधीतेदीयते सादीधिति:, दैदीप्यमान होत्ये जी ती. कृ. दिधीङ्‌धा. दीप्त्यादिअ. किरण. इ. पु. स्त्री.

दीन: दीयतेस्मदीन:, नाश पावि जे तो जो तो. कृ. दीङ्‌धा. क्षयअ. दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीप: दीपयतीतिदीप:, गृहादि कांप्रत दीप्तिमत् करितो जो तो. कृ. दीपीधा. दीप्ति अर्थ. दिवा अ. पु.

दीपक: दीपयतीतिदीपक:. प्रकाशित करितो जो तो. कृ. दीपीधा. दीप्तिअ. अजमोदा झ. ओवा. २ मोराची शेंडी. ३ प्रकाश. अ. पु.

दीप्ति: दीप्यतेसादीप्ति:, दीपित होत्ये जी ती. कृ. दीपिधा. दीप्तिअ. दिवे कांति. इ. स्त्री.

दीप्य: दिपेदीपनेसाधुर्दीप्य: दीपन झ. प्रकाशन किंवा पाचन याविषयीं जोसाधु तो. त. मोर शेंडा. अ. पु.

दीर्घ दृणातीतिदीर्घं, विदीर्णकरितें जें तें. कृ. दृधा. विदारणअ. लांब. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीर्घकोशिका दीर्घकोशातस्याकारत्वाद्दीर्घकोश: त. नमयंशरीरंयस्या:सा दीर्घकोशिका, दीर्घाकारतेमुळें कोशमय शरीर आहे जीचें ती. जळू सारखा एक जलचर विशेष. आ. स्त्री.

दीर्घदर्शी दीर्घंपश्यतीति दीर्घदर्शी. लांब पाहाणारा जो तो. कृ. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. पंडित. न. पु.

दीर्घपृष्ठ: दीर्घंपृष्ठंयस्य दीर्घपृष्ठ:, दीर्घ आहे पृष्ठभाग ज्याचा तो. स. सर्प. अ. पु.

दीर्घवृंत: दीर्घंवृंतमस्येतिदीर्घवृंत:. लांब आहे प्रसव बंधनआ

नें तो. स. दिंड्याचें झाड. अ. पु.

दीर्घसूत्रः दीर्घंसूत्रंयस्यदीर्घसूत्रः, दीर्घ आहे सूत्र ह्म. कारण ज्याचें तो. स. आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दीर्घिका दीर्घैवदीर्घिका, लांब जी ती. ज्या विहिरीस आंत उतरण्यास पायऱ्या असतात ती विहीर. आ. स्त्री.

दुःखं दुष्टानिखानि इंद्रियाणि यस्मिन्निति दुःखं, खिन्न आहेत इंद्रियें ज्याचेठायीं तें. स. मनासजी पीडा तें. अ. न.

दुष्प्रधर्षिणी दुःखेनप्रधृष्यतइतिदुष्प्रधर्षिणी, दुःखानें संपादिजेत्ये जी ती. कृ. धृषुधा. प्रसहन अ. रानवांगी ह्म. डोरलीवांगी. ई. स्त्री.

दुःषमं दुष्टंसममत्रेतिदुःषमं, दुष्ट आहे सम ह्म. समता ज्याचेठायीं तें. स. निंदार्थीअव्ययः

दुःस्पर्शः दुःखेनस्पृशतीतिदुःस्पर्शः, दुःखानें स्पृष्ट होतो जो तो. कृ. स्पृशधा. स्पर्शअ. धमासा. अ. पु.

दुःस्पर्शा दुःखेनस्पृष्टुमशक्या दुःस्पर्शा, दुःखानें स्पर्श करण्यास जी अशक्य ती. धा. पू. प्र. १२ गणी. आ. स्त्री.

दुकूलं दुष्टंकुलतीतिदुकूलं, दुष्ट शरीरावयवातें आच्छादन करितें जें तें. कृ. कूलधा. आवरणअ. पाटांबर. अ. न.

दुग्धं दुह्यतेस्यदुग्धं, दोहन करिजेलें जें तें. कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. दूध. अ. न.

दुग्धिका दुग्धमस्त्यस्याःदुग्धिका, दुधसदृश आहे चीक जीस ती. त. दुधि. आ. स्त्री.

दुद्रुमः दुष्टोद्रुमःदुद्रुमः, दुष्ट जो द्रुम ह्म. वृक्ष तो. स. हिरवा कांदा. अ. पु.

दुंदुभिः दुंदुइतिशब्देनउभतीति दुंदुभिः, दुंदु याप्रकारें करून शब्द करितो जो तो. कृ. उभधा. पूरणअ. भेरीवाद्य. २ सूर्याचा सारथि अरुण. ३ दैत्यविशेष. उ. पु.

दुरध्वा दुष्टोध्वादुरध्वा, दुष्ट जो मार्ग तो. स. दुष्टमार्ग. नांत. पुल्लिंगी.

दुर्लभा दुःखेनलभ्यतइतिदुर्लभा, दुःखानें प्राप्त होइजे त्येजी ती. कृ. डुलभष्‌धा. प्राप्तिअ. धमासा. आ. स्त्री.

दुरितं दुष्टंइतंगमनमनेनेति दुरितं. दुष्ट आहे गमन जेणेंकरून तें. स. पातक ह्म. पाप. अ. न.

दुरोदरः दुष्टमासमंतादुदरम स्यदुरोदरः, दुष्ट आहे आसमंतात् उदर ज्याचें तो. स. निर्जीव पदार्थांनीं खेळणारा. २ प्रतिज्ञा पूर्वक व्यवहारी प्रतिज्ञेप्रमाणें जें द्रव्यादिक घ्यावयाचें तें. अ. पु.

दुर्गतः दुष्टंगतमस्यदुर्गतः, दुष्ट आहे गमन ज्याचें तो. स. दरिद्री. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ दुर्गधियुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्गतिः दुष्टागतिरितिदुर्गतिः. दुष्ट या प्रकारचीजी गती ती. स. नरक. इ. स्त्री.

दुर्गंधः दुर्दुष्टोगंधोयस्यदुर्गंधः, दुष्ट गंध आहे ज्यास तो. स. अविष्टगंध. अ. पु.

दुर्गसंचरः दुर्गेचदुर्गेगसंचरोदुर्गसंचरः, दुर्गदेशींचें जें क्रमणतो. स. वाईटमार्ग. २ वाईट मार्गाचेठायीं संचार. अ. पु.

दुर्गा दुःखेनगम्यतेप्राप्यतइतिदुर्गा दुःखानें प्राप्त होइजेत्ये जी ती. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पार्वती. आ. स्त्री.

दुर्जनः दुष्टोजनोदुर्जनः, दुष्टजो जन तो. स. दुष्टजन. २ एकमेकांशीं मिळालेल्यांचें द्वैध करणारा. अ. पुल्लिंगी.

दुर्दिनं दुष्टंदिनंदुर्दिनं, मेघानें दुष्ट ह्म. अंधःकारयुक्त केलें जें दिन तें. स. मेघानेंआच्छादित दिवस आणि रात्रि अशी असेल तर ती ह्रि. अ. न.

दुर्नामकं दुष्टंनामयस्यतद्दुर्नामकं, दुष्ट आहे नाम ज्याचें तो. स. मूळव्याधीचा रोग. अ. पु.

दुर्नामा दुष्टोनामोनमनंयस्याः सा दुर्नामा, दुष्ट आहे नमन ज्याचें तो. स. जळू सारखा एक जलचर विशेष. न. न.

दुर्बलः दुष्टंबलंयस्यदुर्बलः, अल्प आहे बल ज्याचें तो. स. अशक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्मना: दुःस्थितंमनोयस्यदुर्मना:, दुस्थित आहे मन ज्याचें तो. स. ज्याचें चित्त व्याकुळ झालें तो. त्रि. स. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्मुख: दुर्निंदितंमुखंयस्यदुर्मुख: निंदित आहे मुख ज्याचें तो. स. तों डाळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दुर्वर्ण दुष्टोवर्णोयस्यदुर्वर्णं, दुष्ट आहे वर्ण ज्याचा तें. स. रूपें. अ. नपुंसक.

दुर्विध: दुस्थाविधाप्रकार: समृद्धिर्वायस्यसदुर्विध:, दुष्ट आहे प्रकार किंवा समृद्धि ज्याची तो. स. निर्धन. अ. पु.

दुर्हृत् दुष्टंहृदयंयस्यदुर्हृत, दुष्ट आहे हृदय ज्याचें तो. स. शत्रु. द. पु.

दुली जलंदोलयतीतिदुली, जलातें उत्क्षेपण करित्ये जी ती. कृ. दुलधा. उत्क्षेपण अ. चोरओवा. ई. स्त्री.

दुश्च्यवन: दुःखेनदुष्टंवाच्यवनंयस्यस: दुश्च्यवन:. दुःखानें अथवा दुष्टमार्गानें आहे च्यवन ह्म. पतन ज्याचें तो. स. इंद्र. अ. पु.

दुष्कृतं दुष्टंकृतंकरणमितिदुष्कृतं. दुष्ट जें कृत ह्म. करणें तें. स. पातक. अ. न.

दुष्ठु दुस्थानंदुष्ठु, दुःस्थान ह्म. दुष्ट स्थितीनें राहणारें जें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति अ. निंदा याअर्थी अव्य. उ. दुष्टुखलत्वं.

दुष्पत्र: दुष्टानिपत्राण्यस्यदुष्पत्र: दुष्ट ह्म. तीक्ष्ण आहेत पत्रें ज्याचीं तो. स. चोर ओवा. अ. पु.

दुःस्थ: दुःखेनातिष्ठतीतिदुःस्थ:, दुःखानें राहतो जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति अ. निर्धन. अ. पु.

दुहिता दोग्धीतिदुहिता, पूरण करणारी जी ती. कृ. दुहधा. पूरण अ. कन्या. आ. स्त्री.

दूत: दवतीतिदूत:, गमन करणारा जो तो. कृ. दुधा. गति अ. निरोप सांगणारा. अ. पु.

दूती दवतीतिदूति: गमन करणारी जी ती. कृ. दुधा. गति अ. दूतकर्म करणारी. ई. स्त्री.

दूत्यं दूतस्यभाव: कर्मवादूत्यं, दूताचा जो भाव किंवा कर्म तें. त. दूताचें कर्म किंवा भाव. अ. न.

दून: दूयतेस्मदून:. संताप कारलेला

जो तो. क्रू. दुदुधा. उपताप अ. सं तप्त. ह्म. तापविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दूरं दुरवेन ईयत्तेदूरं. दुःखानें प्राप्त होतें जें तें. क्रू. इण्धा. गति अ. व्यवहित ह्म. लांब. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दूरदर्शी दूरंपश्यतीतिदूरदर्शी. दूर पाहणारा जो तो. क्रू. दृशिर्धा. प्रेक्षण अ. पंडित. इन्. पु.

दूर्वा दूर्व्यतेदूर्वा. कुटिल करिजे ते जी ती. क्रू. दुर्वीधा. हिंसा अ. हिरळी गवत. आ. स्त्री.

दूष्यं दूषयितुंयोग्यंदूष्यं. विकार करण्यास योग्य जें तें. क्रू. दुषधा. वैकृत्य अ. वस्त्राचें घर ह्म. तंबू. अ. न.

दूषिका दूषयतीतिदूषिका. नेत्रास दूषण करणारी जी ती. क्रू. दुषधा. वैकृत्य अ. नेत्रांतील पू. आ. स्त्री.

दूष्या दूष्यतेअनयादूष्या. विकृत होतो जीणें करून ती. क्रू. दुषधा. वैकृत्य अ. हत्तीच्या मध्यें बांधण्याचा एक रज्जुविशेष. आ. स्त्री.

दृढः अतिशयेनबलवान्इतिदृढः. अत्यंत जो बलवान किंवा स्थूल तो. क्रू. दृहधा. वृद्धि अ. शक्त. २ स्थूल. ३ काठिण्ययुक्त. अतिशयार्थी अव्य. २ अ. पु. न. आ. स्त्री.

दृढसंधिः दृढःसंधिःसंधानमस्यदृढसंधिः. दृढ आहे संधान ज्याचें तो. स. घट्ट मिळालेला, सांधलेला. वि. इ. पु. स्त्री. न.

दृतिः द्रियतेइतिदृतिः. आदृत होतो जी ती. क्रू. दृङ्धा. आदर अ. चामड्याची पखाल. २ चामड्याचा भाता. इ. स्त्री.

दृक् पश्यत्यनेनेतिदृक्. अवलोकन करिजेतें जेणें करून ती. क्रू. दृशिर्धा. प्रेक्षण अ. नेत्र. २ बुद्धि. ३ पाहणें. ४ पाहणारा. श. स्त्री.

दृषत् दृणातीतिदृषत्. विदारण होतो जो तो. क्रू. दृधा. विदारण अ. दगड. द्. पु.

दृष्टं दृश्यतेस्मदृष्टं. अवलोकन करिजेलें जें तें. क्रू. दृशिर्धा. प्रेक्षण अ. पाहिलेलें. २ चोरादिकांपासून जें भय तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दृषद्रजा दृषद्ग्नाव्णारजा.

ह्लिलें आहे रज जीणें ती. स. जीस प्रथम ऋतुप्राप्त झाला ती स्त्री. स. स्त्री.

दृष्टांतः दृष्टोअंतोयस्यसदृष्टांतः, दृष्ट आहे अंत ज्याचा तो. स. निदर्शन. अ. पु.

दृष्टिः पश्यत्यनयादृष्टिः, अवलोकन करिजेतें जीणें ती. कृ. दृशिर्‌प्रेक्षणअ. नेत्र. २ ज्ञान. ३ पाहणें इ. स्त्री.

देवः दीव्यतीतिदेवः, प्रकाशमानहोतो जो तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादि अ. ईश्वर. २ राजा. अ. पु.

देवकुसुमं देवयोग्यंकुसुमंदेवकुसुमं, देवयोग्य जें कुसुम तें. स. लवंग. अ. न.

देवकीनंदनः देवक्यानंदनोदेवकीनंदनः, देवकीचा जो पुत्र तो. स. विष्णु. अ. पु.

देवखातकं देवेनखातंदेवखातं तदेवदेवखातकं, देवनिर्मित जें खात तें देवखात तेंच देवखातकं. त. फार काळचें तळें. अ. न.

देवछंदः देवैः छद्यतेदेवछंदः, देवांनीं स्वीकार करिजेतो जो तो. कृ. छादधा. संवरणअ. शंभर सरांचा मुक्ताहार. अ. पु.

देवजग्धकं देवैरद्यतेस्मदेवजग्धं तदेवदेवजग्धकं, देवानीं भक्षिजे तो जो तो. देवजग्ध तेंच देवजग्धक. न. रोहिसगवत. अ. न.

देवताः देवएवदेवता, देव जो तीच देवता. न. देव. आ. स्त्री.

देवताडः देवामिंद्रियंताडयतीतिदेवताडः, उग्रत्वानें इंद्रियपीडाकारक जो तो. कृ. तडधा. आघात अ. देवलाली वृक्ष. अ. पु.

देवत्वं देवस्यभावोदेवत्वं, देवाचा जो भाव स्व प्रकाश तें. न. देवभाव. अ. न.

देवयज्ञः देवानांयज्ञोदेवयज्ञः, देवसंबंधी जो यज्ञ तो. स. वैश्वदेवांग जो होम तो. अ. पु.

देवद्र्यङ्, देवानंचतीतिदेवद्र्यङ्, देवपूजा करितो जो तो. कृ. अंचुधा पूजादि अ. जो देवाची पूजा करितो तो. किंवा देवाला जाणतो जो तो. त्रि. पु. न. ई. स्त्री.

देवयोनयः देवायोनियेषांतेदेवयोनयः, देव आहेत उत्पत्तिकारण

आंचे ते. स. भूतादिक. इ. पु.

देवन: दीव्यत्यनेनदेवनः, क्रीडा करितो जेणें करून तो. रू. दिवुधा. क्रीडाअ. खेळण्याचें साधन फांसा. अ. पु. २ खेळ. ३ जिंकण्याची इच्छा अ. न.

देववल्लभ: देवानांवल्लभः देववल्लभः, देवांला जो वल्लभ ह्म. प्रिय तो. स. उंडणीचें झाड. अ. पु.

देवभूयं देवस्यभावोदेवभूयं, देवांचा जो भाव ह्म. प्रकार तें. रू. भूधा. भवनअ. देवभाव ह्म. देवत्व. अ. न.

देवमातृक: देवोमातायस्यस देवमातृकः, देव आहे माता ह्म. मातृतुल्य पोषक ज्यास तो. स. ज्या देशीं पर्जन्यानेंच धान्य पिकतें तो देश. अ. पु.

देवर: देवतेइतिदेवरः, देवन ह्म. क्रीडा करितो जो तो. रू. देवृधा. देवनअ. नवऱ्याचा कनिष्ठबंधु. अ. पुल्लिंगी.

देवल: देवंलातीतिदेवलः, देवस्व ग्रहण करितो जो तो. रू. लाधा. आदानअ. गुरु. अ. पु.

देवसभा देवानांसभादेवसभा, देवांची जी सभा ती. स. देवांची सभा. आ. स्त्री.

देवसायुज्यं देवस्यसायुज्यंदेवसायुज्यं, देवाचें जें सायुज्य तें. स. देवत्व ह्म. देवभाव. अ. न.

देवाजीव: देवोजीवोयस्यदेवाजीवः, देव आहे जीविका ज्याची तो. स. गुरव. अ. पु.

देवाजीवी देवैराजीवितुंशीलमस्यदेवाजीवी, देवाच्या योगानें जीवन पावणारा जो तो. रू. जीवधा. प्राणनअ. गुरव. न. पु.

देवी दीव्यतीतिदेवी, प्रकाशित होत्ये जी ती. रू. दिवुधा. कांत्यादिअ. पट्टाभिषिक्त राजाची जी स्त्री ती. २ मुरवेल. ३ पिंडिका नावाची वेल. ४ देवता. ई. स्त्री.

देश: दिशत्यस्मिन्निति देशः, दानादि करितात ज्यांत असा तो. रू. दिशधा. अतिसर्जनअ. ग्राम समुदाय. अ. पु.

देशरूपं देशनंदेशः देशोरूपंयस्यतत् देशरूपं, अतिसर्जन ह्म. नीतीनें वर्तन तें आहे रूप ज्याचें तो. समासवृत्ति. नीति. ह्म. न्याय.

अ. न.

देहः दिह्यतेइतिदेहः, वृद्धी पावि जेतो जो तो. कृ. दिहधा. उपचयअ. शरीर. अ. पु. न.

देहली देहनंदेहः देहंलातीतिदेह ली, देहन ह्म. गोमयाद्युपलेपनत्या तें प्राप्त होत्ये जी ती. कृ. लाधा. आ दानअ. घराच्या दाराचा खालचा भाग. उंबरा. ई. स्त्री.

दैतेयः दैत्यः दितेरपत्यंदैतेयः दितीचें जें अपत्य तो. त. दानव. अ पुल्लिंगी.

दैत्यगुरुः दैत्यानांगुरुर्दैत्यगुरुः, दैत्यांचा जो गुरु ह्म. उपदेष्टा तो. स. शुक्राचार्य. उ. पु.

दैत्यारिः दैत्यानामरिर्दैत्यारिः, दै त्यांचा जो शत्रु तो. स. विष्णु. इ. पु.

दैत्या दितेरियंदैत्या, दितिसंबंधी जी ती. त. तालीसपत्र. आ. स्त्री.

दैर्घ्यं दीर्घस्यभावोदैर्घ्यं, दीर्घाचा जोभाव तें त. लांब. अ. न.

दैवं देवात्सगतंदेवानामिदंवादैवं, देवापासून प्राप्त जें तें. किंवा देवसं बंधीं जें तें. त. प्राक्तन. अ. न.

दैवज्ञः दैवंजानातीतिदैवज्ञः, शु भाशुभ कर्म जाणणारा जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. जो शी. अ. पु.

दैवज्ञा दैवंशुभाशुभंजानातिदैव ज्ञा, शुभाशुभ जाणणारी जी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. शुभाशुभ जा णणारी बायको. आ. स्त्री.

दैवतः देवएवदैवता देवनेंवदैवतं, देवचदेवता देवता जी तीच दैवत. देव. अ. पु. न.

दोला दोलयतीतिदोला, उत्क्षिप्त करणारी जी ती. कृ. दुलधा. उत्क्षेप अ. नीळ. २ हिंडोला. आ. स्त्री.

दोषज्ञः दोषंजानातीतिदोषज्ञः, दोषातें जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. विद्वान्. २ वैद्य. अ. पुल्लिंगी.

दोषा दुष्यंत्यत्रेतिदोषा, निद्रेनें वि कृत होतात ज्याचेठायीं ती. कृ. दुष धा. वैकृत्यअ. बाहु. आ. स्त्री. २ रात्रीच्याठायीं याअर्थी अव्य.

दोषैकदृक् दोषेएकादृष्टिर्यस्य दोषैकदृक्, दोषाचेठायीं मुख्य आहे दृष्टी ज्याची तो. स. दोषच्या च पाहणारा. श. पु.

दो: दम्यतेऽनेनदो:, शांति पाव तो जेणें करून तो. क्र. दमुधा. उपशम अ. बाहु. स. पु.

दोहदं दोग्धिअनेन दोहदं, प्रपूरण होतें जेणें तें क्र. दुहधा. प्रपूरण अ. गर्भिणीमनोरथ. अ. न.

दोहदवती दोहदः गर्भिण्यभिलाषोस्त्यस्याइतिदोहदवती, गर्भिण्यभिलाष आहे जीस ती. त. पदार्थांविषयीची इच्छा करणारी गरोदर बायको. ई. स्त्री.

दौकूल: दुकूलेनवेष्टितोदौकूल:, दूकूल वस्त्रानीं जो वेष्टित तो. त. पट्टवस्त्रानें वेष्टित जो तो. त. पट्टवस्त्रानें वेष्टित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

दौत्यं दूतस्यकर्मभावोवादौत्यं, दूताचा जो भाव किंवा कर्म तें. त. दूताचें कर्म किंवा दूतत्व. अ. न.

द्युति: द्योततेद्युति:, प्रकाशन जीती. क्र. द्युतधा. दीप्तिअ. शोभा. इ. स्त्री.

द्युमणि: दिवोमणिरिवद्युमणि:, आकाशाला मण्याप्रमाणें जो तो. स. सूर्य. इ. पु.

द्युम्नं दिवमनति द्युम्नं, स्वर्गप्रत अभ्यस्त जें तें. क्र. म्नाधा. अभ्यास अ. द्रव्य, धन. अ. न.

द्यूत: देवनंद्यूत:, अक्षक्रीडा जी तो. क्र. दिवुधा. क्रीडाअ. अप्राणिकरणक क्रीडा, निर्जीव पदार्थांचा खेळ. अ. पु. न.

द्यूतकारक: द्यूतस्यकारकोद्यूतकारक:, द्यूत करवितो जो तो. स. द्यूत करविणारा. अ. पु.

द्यूतकृत् द्यूतंकरोतीतिद्यूतकृत्, द्यूतातें करितो जो तो. क्र. कृञ्धा. करणअ. द्यूत करणारा. त. पु.

द्यौ: द्योततेदेवास्थाभितद्यौ:, प्रकाशमान होताहेत देव जीच्याठायीं ती. क्र. द्युतधा. दीप्तिअ. स्वर्ग. २आकाश. ओ. स्त्री.

द्योत: द्योतनंद्योत:, प्रकाशन जें तें. क्र. द्युतधा. दीप्तिअ. सूर्याची प्रभा. अ. पु.

द्रप्सं दृप्यतेअनेनद्रप्सं, हर्षपाविजेती जेणें करून तें. क्र. दृपधा. हर्षादिअ. पातळदहीं. अ. पु. न.

द्रव: द्रवणंद्रव:, अर्थ: प्रद्रावशब्दाप्रमाणें. द्रवत्वयुक्त. २ क्रीडा. १

पलायन. अ. पु.

द्रवंती द्रवतीतिद्रवंती, स्रवत्ये जीती. क्र. द्रुधा. गतिअ. उंदीर कानी. इ. स्त्री.

द्रविणं द्रवंत्यनेनद्रविणं, ज्याच्या योगानें गमन करतो तें. क्र. द्रुधा. गतिअ. पराक्रम. २ धन. ३ सोनें ४ सामर्थ्य. अ. न.

द्रव्यं द्रुरिवद्रव्यं, वृक्षासारखें श द्दणारें जें तें. त. धन. २ सत्व. ३ रूपरसादिक. गुणाचे जे आश्रय ते प्रत्येक. अ. न.

द्राक् द्रातीतिद्राक्, झटित्यर्थगा मी जें तें. क्र. द्राधा. कुत्सितगति अ. शीघ्रार्थी अव्य.

द्राक्षा द्राखतइतिद्राक्षा, संतुष्ट करित्ये जी ती. क्र. द्राखृधा. पर्या प्त्याद्यर्थ. द्राक्षांची वेल. आ. स्त्री.

द्राघिष्ठः अतिशयेनदीर्घोद्राघि ष्ठः, अत्यंत जो दीर्घ तो. त. अ तिदीर्घ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्राविडकः द्रविडदेशेजातःद्रा विडः, सएवद्राविडकः, द्रविड देशाचेठायीं झाला जो तो द्राविड तोच द्राविडक. त. कचर. अ. पु.

द्रुः द्रवत्यूर्ध्वमितिद्रुः, उंच गमन क रितो जो तो. क्र. द्रुधा. गतिअ. वृक्ष. उ. पु.

द्रुकिलिमं किलतीतिकिलिमं, द्रु श्चासौकिलिमंचद्रुकिलिमं, श्वेतव र्णवृक्षरूप जें तें. स. देवदारुवृक्ष. अ. न.

द्रुघणः द्रुघनः द्रुर्वृक्षोहन्य तेनेनद्रुघणः, वृक्षनाश करिजेतो जेणेंकरून तो. क्र. हनधा. हिंसादि अ. ब्रह्मदेव. २ मुद्गल. अ. पु.

द्रुणः द्रुणतीतिद्रुणः, हिंसा करि तो जो तो. क्र. द्रुणधा. हिंसाअ. विंचू. अ. पु.

द्रुणा: द्रुणी द्रुणतीतिद्रुणिः, ज लगमनाश्रयजीती. क्र. द्रुणधा. ग त्यादिअ. द्रोणी. इ. २ ई. स्त्री.

द्रुतं द्रवतीतिद्रवनंवाद्रुतं, शीघ्र गमन करितें अथवा द्रवण जें तें. क्र. द्रुधा. गतिअ. शीघ्र. अ. न. २ द्रवीभूत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्रुमः द्रोर्वृक्षस्यावयवःशाखाअ स्त्यस्येतिद्रुमः, शाखा आहे जास तो. त. वृक्ष. अ. पु.

द्रुमामयः द्रुमाणामामयोद्रुमाम

मयः, वृक्षाचा जो रोग तो. स. ला ख. अ. पु.

द्रुमोत्पलः द्रुमेउत्पलाकारंपुष्पंयस्यद्रुमोत्पलः, वृक्षामध्यें उत्पलाकृति आहे पुष्प जाचें तो. स. पांगारा वृक्ष. अ. पु.

द्रुवयं द्रोर्विकारोद्रुवयं, वृक्षांचा जो विकार तें. त. प्रमाण. अ. न.

द्रुहिणः द्रुह्यतिदुष्टेभ्यइतिद्रुहिणः दुष्टांकारणें द्रोह करितो जो तो. कृ. द्रुहधा. जिघांसाअ. ब्रह्मदेव. अ. पु.

द्रोणः द्रवतीतिद्रोणः, गमन करितो जो तो. कृ. द्रुधा. गतिअ. डोमकावळा. २ द्रोणाचार्य. ३ विंचू. ४ अदमणी. अ. पु.

द्रोणकाकः द्रुणतीतिद्रोणः, द्रोणश्चासौकाकश्चद्रोणकाकः, हिंसा करणारा असा जो काक तो. स. डोमकावळा. अ. पु.

द्रोणक्षीरा द्रोणपरिमितंक्षीरंयस्याः साद्रोणक्षीरा, द्रोण परिमित आहे दूध जीस ती. स. द्रोणपरिमित दूध देणारी गाय वगैरे. आ. स्त्री.

द्रोणदुग्धा द्रोणंदोग्धीतिद्रोणदुघा, द्रोण परिमित दुग्ध देत्ये जी ती. कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. अर्थादि पू०

द्रोणिः द्रोणी द्रवत्यत्रजलमितिद्रोणी, द्रवतीतिद्रोणीतिवा, गमन करितें जल जीचेठायीं किंवा गमन करित्ये जी ती. कृ. द्रुधा. गतिअ. डोंकी १ नौका. २ दोनसूर्प. इ. २ ई. स्त्री.

द्रोहचिंतनं द्रोहस्यचिंतनंद्रोहचिंतनं, शत्रुवैराचें जें चिंतन त्. शत्रुद्रोहाचें ध्यान तें. स. शत्रुच्या हननाचें चिंतन. अ. न.

द्रौणिकं उप्यंतेऽस्मिन्नापः क्षेत्रं द्रौणं द्रोणस्यवापोद्रौणिकं, द्रोणपरिमितधान्यवापाचें जें क्षेत्र तें. त. द्रोण परिमित धान्याचें शेत वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वंद्वं द्वौद्वौइतिद्वंद्वं, दोन दोन जें तें. स्त्री आणि पुरुष. २ दोन. ३ कलह. अ. न. को. रहस्य.

द्वयातिगः द्वयमतिक्रम्यगच्छतीतिद्वयातिगः, रजस्तमाचें अतिक्रमण करून गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. केवळ सत्वगुणी. अ. पु.

द्वादशात्मा द्वादशआत्मानोमूर्तयोयस्यद्वादशात्मा, द्वादश आहेतमूर्ति ज्याचा तो. स. सूर्य. न. पु.

द्वापर: द्वाभ्यांपरोद्वापरः, दोघांहून ह्म. कृत त्रेताहून जो पर तो. स. द्वापारयुग. २संशय.अ.पु.

द्वा: द्वारयतीतिद्वाः, उत्तम प्रकारें वरणह्म. आवरण करितेजी ती. कृ. द्वृधा. वरणअ. द्वार. र. स्त्री.

द्वारपाल: द्वारंपालयतीतिद्वारपालः, द्वार रक्षण करणारा जो तो. कृ.पालधा. रक्षणअ. द्वारपाळ. अ.पु.

द्वारं द्वारयतितद्वारं, पिहित करितें जें तें. कृ. द्वृधा. वरणअ. द्वार. अ. न.

द्वा:स्थ: द्वारितिष्ठतीतिद्वास्थः, द्वाराच्याठायीं राहणाराजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. द्वारपाळ. अ. पु.

द्वास्थित: विग्रहादिसर्वद्वास्थशब्दाप्रमाणें.

द्विगुणाकृतं द्विगुणंकृतंकृष्टंद्विगुणाकृतं, द्विवार जें कृष्ट ह्म. नागरलेलें तें. स. दोन वेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विज: द्वाभ्यांमातृमौंजीभ्यांजायतइतिद्विजः, मातृमौंजीपासून उत्पन्न होतो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. पक्षि. २ दंत. ३ ब्राह्मण. अ. पु.

द्विजन्मा द्वाभ्यांजन्मयस्यद्विजन्मा, दोघांपासून आहे जन्म ज्याचें तो. स. अर्थादिपू. श. प्र.

द्विजराज: द्विजानांराजाद्विजराजः, द्विजांचा जो राजा ह्म. स्वामी तो. स. चंद्र. अ. पु.

द्विजा द्विर्जाताद्विजा, दोनवार झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. सुगंधिद्रव्यविशेष. ज्यास रेणुकाबीज असें ह्मणतात ती. आ. स्त्रीलिंगी.

द्विजाति: द्वेजातीयस्यसाद्विजातिः, दोन आहेत जाति ह्म. जन्में ज्याचीं तो. स. अर्थादिद्विजश. प्र. ३

द्विजिह्व: द्वेजिह्वेयस्यद्विजिह्वः, दोन आहेत जिव्हा ज्यास तो. स. सर्प. २निंदासूचक पुरुष. अ. पु.

द्वितीया द्वयोःपूरणीद्वितीया, दोघांचें पूरण करणारी जी ती. त. वि

वाहितस्त्री. आ. स्त्री.

द्वितीयाकृतं द्वितीयंकृष्टंद्वितीयाकृतं, द्विवार जें कृष्ट ह्म. नागरलें तें. त. दोनवार नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विप: द्वाभ्यांपिबतीतिद्विप:, मुखनासिकेनें पान करणारा जो तो. कृ. पाधा. पानअ. हत्ती. अ. पु.

द्विपाद्य: द्वौपादौपरिमाणमस्यद्विपाद्य:, दोनपाद आहे परिमाण ज्याचें तो. त. दुप्पट दंड. अ. पु.

द्विरद: द्वौरदावस्यद्विरद:, दोन आहेत दंत ज्यास तो. स. हत्ती. अ. पुल्लिंगीं.

द्विरेफ: द्वौरेफौनाम्नियस्यसद्विरेफ:, दोन रेफ आहेत नामाचेठायीं ज्याच्या तो. स. भ्रमर. अ. पु.

द्विवर्षा द्वेवर्षेवय:प्रमाणंयस्या:साद्विवर्षा, दोन वर्षें आहेत वय:प्रमाण जीस ती. त. दोनवर्षांची. आ. स्त्री.

द्विट् द्वेष्टीतिद्विट्, द्वेष करणारा जो तो. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअ. शत्रु. ष. पु.

द्विषत विग्रहादि सर्व द्विट् शब्दाप्र.

द्विष्टं द्विष्यतेस्मद्विष्टं, द्वेषरूपाप्रत द्विषिलें जें तें जें तें. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअ. तांबें अ. न.

द्विसीत्यं द्विवारंसीतयासमितंद्विसीत्यं, द्विवारलांगलानें जें संमित ह्म. नागरलेलें तें. त. दोनवेळ नागरलेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्विहल्यं द्विवारंहलेनकृष्टंद्विहल्यं, द्विवार हलानें जें कृष्ट तें. त. अर्थादि पूर्वीच्याशा. प्र.

द्विहायनी द्वौहायनौयस्या:साद्विहायनी, दोन आहेत वर्षें जीस ती. त. दोनवर्षांची. ई. स्त्री.

द्वीप: द्विर्गताआपोयस्मिन्नितिद्वीप:, द्विर्गत ह्म. दोहीं कडून आलाहेत उदकें ज्याचेठायीं तो. स. सभोवतें पाणि असून मध्यें जी जमीन असत्ये ती. अ. पु. न.

द्वीपवती द्वीपान्यस्या:संतीतिद्वीपवती, द्वीपें आहेत जीस ती. त. नदी. ई. स्त्री.

द्वीपी द्वीवर्णौईयतेद्वीपंद्वीपंचर्मास्त्यस्यद्वीपी, कृष्णादि वर्णद्वय विशिष्ट चर्म आहे ज्याचें तो. त.

वाघ. न्. पु.

द्वेषणा: विग्रहादिद्विदृश प्र. अ. पु.

द्वेष्य: द्वेष्टुमर्होद्वेष्य:, द्वेष कराव याकारणें जो योग्य तो. क्र. द्विष धा. अप्रीतिअ. शत्रु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वैधं द्विप्रकार: द्वैधं, दोन प्रकार चें जें तें: त. विरोध. २ बलिष्ठा सीं संधी आणि दुर्बलाशीं युद्ध करणें. त्रि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

द्वैप: द्विपिनोविकारोद्वैपं, तेनप रिवृतोरथोद्वैप:, वाघाचा चामड्या नें वेष्टित रथादिक. अ. पु.

द्वैमातुर: द्वयोर्मात्रोरपत्यंद्वैमा तुर:, दोन मातांचा जो पुत्र तो. ग णपति. अ. पु.

द्व्यष्टे द्वे हेमरूपेअष्टुतेस्मोतिद्य ष्टे, हेमरूप्यांतें भक्षण करितो जो तो. क्र. अष्टूधा. व्याप्तिअ. तांबें अ. न.

धटी तल्यतेइतिधटी अनेनतोलनेंराहजे त्येजीती· क्र· तटधा· उच्छ्रायअ· वल्कल· ई· स्त्री·

धट: तल्यतेइतिधटः, उच्चतानें स्थि तजोतो· क्र· तटधा· उच्छ्रायअ· दि व्य प्रमाण विशेष· अ· पु·

धत्तूर: धीयतइतिधत्तूरः, प्राशिजे तोजोतो· क्र· धेट्धा· पानअ· धुतरा अ· पु·

धनं दधतीतिधनं, धान्य करितें जें तें· क्र· धनधा· धान्यअ· द्रव्य· अ· न·

धनंजय: धनंजयतीतिधनंज यः, धनातें जिंकितो जो तो· क्र· जिधा· जयअ· अग्नि· २ अर्जुन· ह्म· पांडव· अ· पु·

धनद: धनंदयतेइतिधनदः; ध नातें रक्षण करितो जो तो· क्र· दे ङ्धा· रक्षणअ· कुबेर· अ· पु·

धनहारी धनंहरतीतिधनहारी, धनातें हरण करितो जो तो· क्र· हृञ्धा· हरणअ· चोरओवा· ई· स्त्री·

धनाधिप: धनानामधिपोधना धिपः, धनाचा जो अधिप ह्म· स्वा मी तो· स· कुबेर· अ· पु·

धनिक: धनमस्यास्येतिधनिकः, धन आहे ज्यास तो· त· बहुधनी· अ· पु·

धनी बहुधनमस्यास्तीतिधनी, बहुत आहे धन जास तो· त· अ र्थादि पु· श· प्र· इन्· पु·

धनिष्ठा अतिशयेनधनवतीति धनिष्ठा, अतिशयें करून जी ध नवती ती· त· नक्षत्रविशेष· आ· स्त्री·

धनीयकं विग्रहादिधान्याकशा· प्र· कोथिंबीर· अ· न·

धनुर्धर: धरतीतिधरः धनुषोध रोधनुर्धरः, धारण करितो जो तो धर धनुष्याचा धारण करणारा तो· क्र· धृञ्धा· धारणअ· धनुष्यानें युद्ध करणारा· अ· पु·

धनुर्यास: धनुषोयासः प्रयत्न नंयस्यसधनुर्यासः, मरूदेश संबंधी आहे प्रयत्न जास तो· स· धमासा· अ· पु·

धनु:पट: धनुषइवपटोविस्ता रोयस्यधनुःपटः धनुष्याप्र माणें आहे विस्तार जाचा तो·

स. चाराचें झाड. अ. पु.

धनुष्मान् धनुरस्यास्तीतिधनुष्मा न्, धनुष्य आहे जास तो. त. धनुर्धर. न्. पु.

धनुः धनतीतिधनुः, शब्द करणारें जें तें. कृ. धनधा. शब्दअ. धनुष्य. २ धनरास. स्. न.

धनूः इत्यादिसर्वपूर्वींच्याश.प्र.ऊ.स्त्री

धन्यः धन्या धनंलब्धाधन्यः, धन पावतो जो तो. त. भाग्यवान्. यि. अ. पु. न आ. स्त्री.

धनुर्मध्यं धनुषोमध्यंधनुर्मध्यं, धनुष्याचा जो मध्य तो. स. धनुष्याचा मध्यभाग. अ. न.

धन्याकं विग्रहादिसर्वधान्याक श. प्र. कोथिंबीर. अ. न.

धन्वं धन्वतीतिधन्वं, बाणातें गमन करविणारें जें तें. कृ. धविधा. गतिअ. धनुष्य. अ. न.

धन्वा धन्वंतिअभिमन्नितिधन्वा, गमन करितात जाचेगयीं तो. कृ. धविधा. गतिअ. धनुष्य. न्. न. २ मारवाड देश. न्. पु.

धन्वयासः इत्यादिधनुर्यास-श. प्र.

धन्वी धन्वमस्यास्तीतिधन्वी, धनुष्य आहे जास तो. त. धनुष्य. २ धनरास. इन्. पु.

धमनः धमतीतिधमनः, शब्द करितो जो तो. कृ. ध्माधा. शब्दादिअ. देवनळ. अ. पु.

धमनिः धमतीतिधमनिः, शब्द करणारी जी ती. इत्यादिपूर्वींच्या श. प्र. नाडी. इ. स्त्री.

धमनी धम्यतइतिधमनी, शब्द करिजेत्से जी ती. इत्यादिपू. श. प्र. स्रुवासिक द्रव्य विशेष ज्यास पवारी असें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

धम्मिल्लः धमतीतिधम् धम्चासौ मल्लश्चधम्मिलः, शब्द करितो जो तो धम् एकीभूत होतो जो तो मल्ल धम् असा जो मल्ल तो. स. बचडा. अ. पु.

धरः धरतीतिधरः, धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा. धारणअ. पर्वत. अ. पु.

धरणी धरतिविश्वमितिधरणी, विश्वातें धारण करित्से जी ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. पृथ्वी. ई. स्त्री.

धरा इत्यादिसर्वपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

धरित्री हृत्यादिपूर्वींच्याश. प्र.

धर्मः ध्रियतेविश्वमितिधर्मः, विश्वातें धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्‌धा. धारणअ. पुण्य. अ. पु. न. २ विधियुक्त असा जो यज्ञादि तो. अ. पु.

धर्मचिंता धर्मस्यचिंताचिंतनंधर्मचिंता, धर्मसंबंधीं जी चिंता ती. स. धर्मविचार. आ. स्त्री.

धर्मध्वजी धर्मस्यध्वजोस्यास्तीतिधर्मध्वजी, धर्मचिन्ह आहे जास तो. त. पोटा करितां ढोंग करणारा. इन्. पु.

धर्मपत्तनं धर्मपत्तनेजातंधर्मपत्तनं, धर्मपुराचे गावीं जें उत्पन्न तें. त. मिरी. अ. न.

धर्मराजः धर्मेणराजतइतिधर्मराजः, धर्मानें शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. यम. २ धर्मराज पांडव. ३ वाणिक विशेष. अ. पु.

धर्मसंहिता धर्मबोधार्थंरचितासंहिताधर्मसंहिता, धर्म बोधनार्थ केलेली जी संहिता ती. स. मन्वादिकांनीं प्रणीत ज्या स्मृति त्या प्रत्येक. आ. स्त्री.

धर्षणी धर्षयतीतिधर्षणी, धीटपणानें राहणारी जी ती. कृ. ञिधृषाधा. प्रागल्भ्यअ. व्यभिचारिणी बायको. ई. स्त्री.

धर्षिणी धर्षा धर्षणमस्त्यस्याइतिधर्षिणी, धर्षण आहे जीस ती. त. अर्थादि पूर्वींच्या श. प्र.

धवः धवतीतिधवः, कांपविणारा जो तो. कृ. धूधा. विधूननअ. नवरा. २ वृक्षविशेष. ३ मनुष्य. अ. पु.

धवला धवलवर्णत्वाद्धवला, शुक्लवर्ण जी ती. त. पांढरे रंगाची. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धवित्रं धूयतेनेनधवित्रं, कंपायमान करिजेतो जेणें तो. कृ. धूञ्‌धा कंपनअ. हरणाच्या कातड्याचा पंखा. अ. न.

धातकी धातुंकरोतीतिधातकी, धातूतें उत्पन्न करित्ये जी ती. कृ. कृञ्‌धा. करणअ. धायटी. ई. स्त्री.

धातुः धीयतइतिधातुः, धारण करित्ये जी ती. कृ. डुधाञ्‌धा. धारणपोषणअ. पर्वता पासून झालेल्या प्रत्येक सोनें वगैरे. २ श्लेष्मा. ३ आहार पचना पासून जो रस.

शरीरांत उत्पन्न होतो तो. ४ पंच महा भूतें तीं प्रत्येक. ५ रूप रस गं धस्पर्श शब्द हे प्रत्येक. ६ इंद्रिय. ७ शब्दयोनि जे भू आदिक धा तू ते प्रत्येक. उ. पु.

धातुपुष्पिका धातुपुष्पमस्याइ तिधातुपुष्पिका. धातु आहे पुष्प ह्म. परिपाक जीचा ती. स. धायटी आ. स्त्री.

धाता दधातीतिधाता, विश्वातें धारण अथवा पोषण करितो जो तो. कृ. डुधाञ्‌धा. धारणादिपोष ण अ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

धातृपुष्पिका धातृपुष्पमस्याः सा धातृपुष्पिका, देह पोषक आहे पुष्प जीचें ती. स. धायटी. आ. स्त्री.

धात्री धीयते ऽनयाधात्री, पोषण करिजेतें जीणें ती. कृ. डुधाञ् धा. धारण पोषण अ. दाई. २ आंव ळीचें झाड. ३ पृथ्वी ४ आई. ई. स्त्री.

धानाः दधतीतिधानाः, धारण पोषण करितात जीणें ती. कृ. डु धाञ्‌धा. पोषणादि अ. भाजलेले यव. आ. स्त्री.

धानुष्कः धनुः प्रहरणमस्यधानुष्कः धनुष्य आहे आयुधजाचें तो. त. ध नुर्धर. अ. पु.

धान्यं धानेपोषणेसाधुर्धान्यं, पोष णा विषयीं जो साधु ह्म. उत्तम तें. त. धान्य. अ. न.

धान्यकं धन्यतइतिधान्यकं, स शब्द भक्षिजेतें जें तें. कृ. धनधा. धान्यादि अ. कोथिंबीर. अ. न.

धान्याकं धन्यतेभोक्तृभिर्धान्याकं. भक्षण कर्त्यांनीं भक्षिजेतें जें तें. कृ. धनधा. धान्यादि अ. कोथिंबी र. अ. न.

धान्याम्लं धान्यैः कृतंआम्लंधान्या म्लं, धान्येंकरून उत्पन्न जें आ म्ल तें. स. कांजी ह्म. पेज. अ. न.

धाम दधातिधीयतेवाधाम, धा रण करितें किंवा करिजे तें जें तें. कृ. डुधाञ्‌धा. धारणादि अ. घर. २ देह. ३ कांति. ४ प्रभाव. ५ स्था न. ६ जन्म. न. न.

धामार्गवः धाम्नोर्गः धामार्गः धा मार्गं वातीतिधामार्गवः, धामा जें नामक मार्ग ओ तो. कृ. वाधा. गत्यादि अ. आघाडा. २ दोडकी. अ. पु.

धाय्या धीयतेनयाग्निर्धाय्या, जी-च्या योगानें अग्नीपुष्ट होतो ती. कृ. डुधाञ्धा. पोषणादिअ. अ-ग्नींत समिध टाकून अग्नि पेट-ण्या करितां जी वेदाची ऋचा ती. आ. स्त्री.

धारणा धर्मादिधारयतिसाधारणा, धर्मादिकातें धारण करणारी जी ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. नीति मार्गांत राहणें. आ. स्त्री.

धारा धीयंतेऽत्रअश्वामितिधारा, अश्वधारण करितात जीच्येठायीं ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. घोड्यां-च्या पांच चाली आहेत त्या प्रत्येक. आ. स्त्री.

धाराधरः धाराणांधरः धाराधरः, धारांचा जो धर ह्म. धारण कर्ता तो. स. मेघ. अ. पु.

धारासंपातः धाराणांसंपातः-धारासंपातः, धारांचा जो संपा त ह्म. संभूय पतन तो. स. सं-ततधार पर्जन्य. अ. पु.

धार्तः धावनंद्यूतादिगमनंधाः, धावनेनार्तोधार्तः, धावनानें जो आर्त ह्म. पीडित तो. स मासइ-सोकरे बाज. अ. पु.

धार्तराष्ट्रः धृतराष्ट्रपक्षिविशेषेभ-वः धार्तराष्ट्रः, धृतराष्ट्र पक्ष्यांचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. पक्षिविशेष. अ. पुल्लिंगी.

धावनिः धावनी धावतीतिधा-वनिः, शुद्ध असल्यें जी ती. कृ. धा-वुधा. शुद्ध्यादिअ. दवळा पिठवण. इ. २ ई. स्त्री.

धिक् धक्कयतीतिधिक्, नाशकरि-तें जें तें. कृ. धक्कधा. नाशनअ. नि-र्भत्सनार्थीं. २ अपशब्द बोलून भ-य लावणें. अव्य.

धिक्कृतः धिक्क्रियतेइतिधिक्कृतः, धिःकार करिजेतो जो तो. कृ. डुकृ-ञ्धा. करणअ. निंदित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धिषणः धिष्णोतीतिधिषणः, प्रा-गल्भ्य करितो जो तो. कृ. ञिधृषा धा. प्रागल्भ्यअ. बृहस्पति. अ. पु.

धिषणा धिष्णोतीतिधिषणा, अ-भ्यासानें प्रगल्भ्य ह्म. प्रौढ होते जी ती. कृ. ञिधृषाधा. प्रागल्भ्य अ. बुद्धी. आ. स्त्री.

धिष्ण्यं धृष्यतेधृष्णोतीतिवाधिष्ण्यं,

शब्द करिजेतें किंवा प्रागल्भ्य पाव तें जें तें. रू. धिषधा. शब्दअ. २ त्रि धृषाधा. प्रागल्भ्यअ. स्थान. अ. न.

धीः ध्यायतेनयेतिधीः, चिंतन करि जेतें जीर्णकरून ती. रू. ध्यैधा. चिं ताअ. बुद्धी. ई. स्त्री.

धींद्रियं धियोज्ञानस्यइंद्रियंधींद्रि यं, ज्ञानसंबंधीं जें इंद्रिय तें. स. ज्ञानेंद्रिय. अ. न.

धीमान् धीरस्यास्येतिधीमान्, बु द्धी आहे ज्यास तो. न. पंडित. त. पु.

धीरं धीयतेधियंरातीतिवाधीरं, धा रण करितो अथवाबुद्धीतें देतो जो तो. रू. डुधाञ्धा. धारणअ. २ राधा. दानअ. कुंकुम. २पंडित. ३गंभीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धीवरः मत्स्यान्धत्तेधीवरः, मत्स्या तें धरतो जो तो. रू. डुधाञ्धा. धार णअ. मत्स्यमारणारा जातिविशेष. कोळीवगैरे. अ. पु.

धीशक्तिः धियःशक्तिर्धीशक्तिः, बुद्धीचें जें सामर्थ्य तें. स. बुद्धीची शक्ति. इ. स्त्री.

धीसचिवः धियांसचिवःसहा योधीसचिवः, बुद्धी विषयीं जो स हाय तो. स. बुद्धीनें साह्य करणारा. अ. पु.

धुतः विग्रहादिआधूतशब्दप्रमाणें. किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धुनी धुनोतिपापमितिधुनी, पा पानें नाश करिते जी ती. रू. धूञ्धा. कंपनअ. नदी. ई. स्त्री.

धुरंधरः धुरंधारयतीतिधुरंधरः, कार्यभारातें धारण करितो जो तो. रू. धृञ्धा. धारणअ. कार्यभार वाहणारा. २रथाची धूर वाहणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धुरीणः विग्रहादिसर्वधुर्य शब्द प्र.

धुर्यः धुरंवहतीतिधुर्यः, अग्रभा गातें वाहतो जो तो. रू. वहधा. प्रा पणअ. अर्थादि पूर्वशब्द प्र.

धुवित्रं विग्रहादि धवित्रशब्दाप्र. हरणाच्या कातड्याचा पंखा. अ. न.

धुस्तुरः धुस्तूरः विग्रहादिस र्वधत्तूरशब्द प्र.

धूः धुरंवहतीतिधूः कार्यभारातें वाहणारी जी ती. रू. वहधा. प्रापण अ. कार्य भार वाहणारी. रेफांत स्त्री.

धूतं धूयतेस्मधूतं, उत्सृष्ट करिजे

र्से जें तें. क्रु. धूम्रथा. कंपनअ. हीं केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूपायित: विग्रहादिसर्वधूमि तश. प्र.

धूपित: धूप्यतेस्मधूपित:, संतप्त करिजेला जो तो. क्रु. धूपथा. संताप अ. तापविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूमकेतु: धूम: केतुश्चिन्हमस्यधूमकेतु:, धूम आहे चिन्ह ज्याचें तो. स. अग्नि. २ धूममयतारा. ३ ग्रहविशेष. उ. पु.

धूमयोनि: धूमोयोनिर्यस्यसधूमयोनि:, धूम आहे उत्पत्ति कारण जास तो. स. मेघ. इ. पु.

धूमल: धूमंधूमवर्णंलातीतिधूमल:, धूमाच्या वर्णातें ग्रहण करितो जो तो. क्रु. लाथा. आदानअ. कांहीं काळा व कांहीं तांबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूम्या धूमानांसमूहोधूम्या, धूमाचा जो समुदाय तो. त. धूमाचा समूह. आ. स्त्री.

धूम्याट: धूम्याइवधूमशिरवेवाटतीतिधूम्याट:, धूम शिखे सारिखा गमन करणारा जो तो. क्रु. अटथा. गतिअ. पक्षिविशेष. ज्यास मस्तक चुडे असें ह्मणतात तो. अ. पु.

धूम्र: धूमंधूमसदृशंवर्णंरातीतिधूम्र:, धूम्र सदृश वर्णातें देतो जो तो. क्रु. राथा. दानअ. कांहिं काळा व कांहीं तांबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूर्जटि: धूर्भारभूताजटिर्जटायस्यसधूर्जटि:, भारभूत आहे जटा जास तो. स. सांब. इ. पु.

धूर्त: धूर्वतीतिधूर्त:, हिंसा करितो जो तो. क्रु. धुर्विथा. हिंसाअ. धोलरा. २ सोकटेबाज. ३ ठक. अ. पु.

धूर्वह: वहतीतिवह: धुरोवहोधूर्वह:, शकटाचा अग्रभाग वहक जो तो. अर्थादिसर्वधुरंधरश. प्र.

धूलि: धूली धुवतीतिधूलि:, कंपित होतें जी ती. क्रु. धूथा. विधूननअ. धूळ. इ. २ ई. स्त्री.

धूसर: चेतोधुनोतीतिधूसर:, चित्तातें कांपवितो जो तो. क्रु. धूथा. विधूननअ. किंचित पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धूस्तूर: विग्रहादिसर्वधुस्तुरश. प्र.

धृतिः धारणंधृतिः, धारणजें ती. कृ. धृञ्धा. धारणअ. धैर्य २ धारण. इ. स्त्री.

धृष्टः धृष्णोतिस्मेतिधृष्टः, अविवेक करिता झाला जो तो. कृ. धृषधा. प्रसहनअ. दांडगा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

धृष्टाक् विग्रहादिसर्वधृष्टशब्दाप्रमाणें. ज्. पु.

धृष्णिः धृष्णोतीतिधृष्णिः, प्रगल्भ होतो जो तो. कृ. जिधृषाधा. प्रागल्भ्यअ. किरण. इ. पु.

धृष्णुः विग्रहादिधृष्टशा. प्र. उ. पु.

धेनुः धीयतेइतिधेनुः, वत्सांनीं प्राशन करिजेत्ये जी ती. कृ. धेट्धा. पालनअ. नुकीच वियालेली गाय. उ. स्त्री.

धेनुका धेनुरिवप्रतिकृतिर्धेनुरेवधेनुका, धेनु सारिखी प्रतिकृती जीची ती. किंवा धेनु जी तीच. त. हत्तीण. २ गाय. आ. स्त्री.

धेनुष्या धेनुरेवधेनुष्या, धेनूजी तीच धेनुष्या. ऋणशुद्धि पर्यंत उत्तमर्ण गृहाच्ये ठायीं दोहनार्थ जी स्थापित ती. आ. स्त्री.

धैनुकं धेनूनांसमूहोधैनुकं, धेनूंचा जो समूह ती. त. धेनूंचा समुदाय. अ. न.

धैवतः मोक्षंधावतीतिधैवतः, मोक्षाप्रत गमन करवितो जो तो. कृ. धावुधा. गत्यादिअ. गाण्याचे सात स्वरांतील एक स्वर. अ. पु.

धोरणं धोरत्यनेनधोरणं, उत्कृष्ट गमन करितो जेणें करून तें. कृ. धोर्ऋधा. गतिचातुर्यअ. हत्ती घोडे इत्यादि वाहन. अ. न.

धोरितकं धोरणंधोरितं तदेवधोरितकं, गतिचातुर्य जें तें धोरित तेंच धोरितक. कृ. धोर्ऋधा. गतिचातुर्यअ. तुरकीचाल. अ. न.

धौतकौशेयं धाव्यतेस्मधौतं धौतंच तत्कौशेयंचधौतकौशेयं, धुतलेलें जें कौशेय तें. कृ. धावुधा. गतिशुद्धिअ. धुतलेलें रेशमी वस्त्र. अ. न.

धौरेयः विग्रहादिधुर्यशब्दाप्रमा.

धौरितकं विग्रहादिसर्वधोरितकशब्द.

ध्यामं ध्यायतेपशुभिरितिध्यामं, पशूंनीं ध्याइजे तें जें तें. कृ. ध्यैधा.

चिंताअ. रोहिसगवत. अ. न.

ध्वज: ध्वजतीतिध्वजः, गमनक रणाराह्य. चंचल होतोजोतो कृ. ध्वजधा. गतिअ. निशाण. अ. पु.

ध्वजिनी ध्वजाःसंत्यस्यांध्वजिनी ध्वज आहेत जीच्याठायीं ती. त. से ना. ई. स्त्री.

ध्वनि: ध्वनतीतिध्वनिः, शब्दउत्प न्नकरितो जो तो. कृ. ध्वनधा. शब्द अ. शब्द. इ. पु.

ध्वनितं ध्वन्यतेस्मध्वनितं, शब्द करितें झालें जें तें. कृ. ध्वनधा. श ब्दअ. शब्दानें भरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ध्वस्तं ध्वस्यतेस्मध्वस्तं, भ्रष्ट करि जेलें जें तें. कृ. ध्वंसधा. अवध्वंस नअ. नाशपावलेला. २ गळालेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ध्वांक्ष: ध्वांक्षतीतिध्वांक्षः, कठोर शब्द करणारा जो तो. कृ. ध्वांक्षधा. घोरवाशितअ. कावळा. २ बगळा ३ भिक्षुक. ४ घर. ५ कापसांची बी काढण्याचा यंत्रविशेष. अ. पु.

ध्वांतं ध्वनंत्यत्रमार्गंपश्यतोध्वांतं, शब्द करिताहेत मार्ग पाहणारे जा येठायीं तें. कृ. ध्वनधा. शब्दअ. अंधकार. अ. न.

ध्वान: ध्वनएवध्वानः, ध्वन जो तो च ध्वान. त. शब्द. अ. पु.

ध्रुव: ध्रुवतीतिध्रुवः, स्थैर्य पावतो जो तो. कृ. ध्रुवधा. स्थैर्यअ. ध्रुव. १. २ नक्षत्र. ३ ज्या वृक्षाच्या फांद्या नाहीं तो वृक्ष. को. महादेव. २ विष्णु. ३ व टवृक्ष. ४ योगविशेष. अ. पु. ५ निश्चित अ. को. तर्क. अ. न. ६ शाश्वत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ध्रुवा ध्रुवतीतिध्रुवा, स्थिर राहणा री जी ती. कृ. ध्रुवधा. स्थैर्यअ. सा कवण औषधिविशेष. २ होम पात्र स्रुवा. आ. स्त्री.

नु नुदतीतिनु, प्रहरण करितें जें तें. कृ. नुदधा. प्रेरणअ. अभावा र्थी. अव्य.

नकुलेष्टा नकुलानामिष्टानकुले ष्टा. नकुलांला जी इष्ट ती. स. मुंगु सवेल. आ. स्त्री.

नक्तं नज्जतेइतिनक्तं, स्त्रीधर्मेला तृ लज्जित होतें जें तें. कृ. लस्जधा. व्रीडनअ. रात्रींचाठायीं. अव्य.

नक्तकं नज्जतेइतिनक्तं, नक्तंकं मुखमुस्मादितिनक्तकं, लज्जाक रणारें आहें मुख जापासून तें. स. फडकें. अ. पु.

नक्तमाल: नक्तंमालतेसोनक्त मालः, रात्रीं शोभतो जोतो. कृ. मालधा. शोभाअ. करवंदाचावृ क्ष. अ. पु.

नक्र: नक्रामतीतिनक्र:, नाहीं चालत जोतो. कृ. क्रमुधा. पाद विक्षेपअ. जलचर स. मगर. अ. पु.

नक्षत्रं नक्षरतीतिहनस्तितन्क्षत्रं. नाहीं हिंसा पावत जें तें. कृ. क्षर धा. हिंसाअ. आकाशांत ज्या तारा दिसतात त्या प्रत्येक. अ. न.

नक्षत्रमाला नक्षत्राणांमालेवमा ला नक्षत्रमाला, नक्षत्रांचा माले सारखी सत्तावीस मोत्यांची जी मा ला ती. स. सत्तावीस मोत्यांचाए क माळ. आ. स्त्री.

नक्षत्रेश: नक्षत्राणामीशोनक्षत्रे श:, नक्षत्रांचा जो स्वामी तो. स. चं द्र. अ. पु.

नख: नखमस्यनख:, अवकाश ना हीं ज्यास तो. स. सुगंधी, नखला २ हात पायांची नखें प्रत्येक. अ. पु.

नखर: नखनतीतिनखर:, विदार होत नाहीं जोतो. कृ. खनु धा. अविदारणअ. हाता पायांचीं नखें प्रत्येक. अ. पु. न.

नखी विग्रहादिनखशःप्र. अर्थ. १ ई. स्त्री.

नग: नगच्छतीतिनग:, नाहीं ग मन करीत जो तो. कृ. गम्लृधा. ग तिअ. पर्वत. २ वृक्ष. अ. पु.

नगरं नगाःसंत्यस्मिन्नितिनगरं, नाना विध वृक्षआहेत जाचेठायीं तें. त. शहर. अ. न. २ ई. स्त्री.

नगौका: नगेओकोयस्यसनगौ का:, वृक्षाच्याठायीं आहे स्थानजा चें तो. स. पक्षि. स. पु.

नग्नः नज्जतेस्मनग्नः, नग्नभा वात् लज्जा पावतो जो तो. क्त. ओल स्जी धा. गेडन अ. नागवा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नग्निका नज्जतेइतिनग्निका, लज्जा पावणारी जी ती. इत्यादिपू. श. प्र. जीस ऋतुप्राप्त झाला नाहीं ती कन्या. आ. स्त्री.

नटः नटतीतिनटः, नृत्य करितो जो तो. क्त. नटधा. नृत्तअ. नटवा. २ दिंड्याचें झाड. अ. पु.

नटनं नटंत्यनेननटनं, नटन हो तें जेणें तें. इत्यादिपू. श. प्र. नटन अ. न.

नटी नटतीतिनटी, नृत्य करित्ये जी ती. इत्यादिपू. श. प्र. पवरी. ई. स्त्री.

नडः नडतीतिनडः, संधाभूत हो तो जो तो. क्त. नडधा. संचयअ. देवनळ. अ. पु. २ तृण विशेष. अ. पु. न.

नडिनी नडाःसंत्यत्रनडिनी, न ड आहेत जीचेठायीं ती. कमलिनी. ई. स्त्री.

नड्या नडानांसमूहः नड्या, न डांचा जो समुदाय तो. त. नडांचा समुदाय आ. स्त्री.

नड्वान् विग्रहादिनड्वलश. प्र. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

नड्वलः नडाःसंत्यस्मिन्नड्वलः, न ड आहेत ज्याचेठायीं तो. त. नडना मक देशविशेष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नतं नमतिस्मनतं, नम्र होतें झा लें जें तें. क्त. णमधा. प्रव्हणअ. नम्र. २ वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नतनासिकः नतानासिकायस्य सनतनासिकः, चापटें आहे नाक ज्याचें तो. त. चेपटे नाकाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नदी नदतिजलवेगेनेतिनदी, जल वेगानें शब्द करित्ये जी ती. क्त. णद धा. अव्यक्त शब्दअ. नदी. ई. स्त्री.

नदीमातृकः नदीमातायस्यनदी मातृकः, नदी आहे माता ज्यास तो. स. नदीचे पाण्यानें जो देश पिकतो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नदीसर्जः नद्याःसर्जोनदीसर्जः, नदीपासून जो उत्पन्न तो. स. अ र्जुनवृक्ष. अ. पु.

ननंदा विग्रहादिसर्वननांदाशब्दा प्रमाणें.

ननांदा ननंदतीतिननांदा, नाहीं आनंद पावत जी ती. क्रु. टुनदिधा. समृद्धौ अ. नणद. क्र. स्त्री.

ननु नचनुचेत्यनयोः समाहारोननु, न आणि नु यांचा जो समाहार तें. स. निश्चय. २ प्रश्न. ३ आज्ञा. ४ सांत्वन. ५ संबोधन. ६ विरोधोक्ति. त्या अर्थी अव्यय.

नंदकः नंदयतिदेवानितिनंदकः, देवातें आनंदवितो जो तो. क्रु. टुनदिधा समृद्धौ अ. विष्णूचें खड्ग. अ. पु.

नंदनं नंदयतीतिनंदनं, सर्वांस आनंदविणारें असें इंद्राचें उपवन तें. धा. पू. श. प्र. इंद्राचें क्रीडारण्य. अ. न.

नंदिवृक्षः विग्रहादिसर्वनंदावृक्ष श. प्र.

नंदीवृक्षः नंदयतीतिनंदीसचासौवृक्षश्चनंदीवृक्षः, स. नादरुखीचें झाड. अ. पु.

नध्री नह्यते ऽनयानध्री, बंधन करिजेतें जीणें करून ती. क्रु. णहधा. बंधन अ. चांमड्याचा राजू. ई. स्त्री.

नंद्यावर्तः नंदयतीतिनंदी नंदी आवर्तोऽस्य नंद्यावर्तः, आनंदविणारा आहे आवर्त ह्म. पाग्धीज्याचे ठायीं तो. स. वर्तुलाकार राजवाडा. अ. पु.

नपुंसकं नस्त्रीनपुमानितिनपुंसकं, स्त्री नाहीं व पुरुष नाहीं असें जें तें. स. षंढ. अ. न.

नप्ती नपतंतिपितरोऽनयानप्ती, नाहीं पतन पावत पितर जीणें ती. क्रु. पत्लृधा. गति अ. पुत्राची कन्या. ई. स्त्री.

नभसंगमः नभसंगच्छतीतिनभसंगमः, आकाशा प्रत गमन करितो जो तो. क्रु. गम्लृधा. गति अ. पक्षि. अ. पु.

नभाः नभ्यते ऽनेनात्रवानभः, हिंसन करितो जेणें करून किंवा ज्याचे ठायीं तो. क्रु. णभधा. हिंसा अ. पर्जन्यकाळ. २ श्रावण मास. स. पु. ३ आकाश. अ. पु.

नभस्यः नभसिसाधुर्नभस्यः, पर्जन्याचे ठायीं शोभतो जो तो. त. भाद्रपद मास. अ. पु.

नभस्वान् नभोस्याश्रयत्वेननभस्वान्, आकाश आहे आश्रयत्वें करून ज्यास तो. त. वारा. न्. पु.

नमस्कारी नमस्करणशीलम- स्यानमस्कारी, नम्र आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. कृञ्धा. करण अ. लाजाळु. ई. स्त्री.

नमः नमनंनमः, प्रव्हत्व जें तें. कृ. णमधा. प्रव्हत्वअ. नमस्कारार्थी अव्यय.

नमस्या नमस्करणंनमस्या, पूजन जें ती. कृ. कृञ्धा. करणअ. पूजा. आ. स्त्री.

नमस्यितं नमस्कृतंनमस्यितं, नमस्कार करिजेलें जें तें. कृ. नमस्याप्रकृतिधा. नमस्करणअ. पूजलेलें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नमुचिसूदनः नमुचेः सूदनःनमुचिसूदनः, नमुचि दैत्याचा नाश कर्ताजोतोस. इंद्र. अ. पु.

नयः नयनंनयः, नीती जी तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. नीति. अ. पु.

नयनं नीयतेअनेननयनं, प्रापद्य. अवलोकन होतें आहे जेणेंकरून तें कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. नेत्र. अ. न.

नरः नरतीतिनरः, नीतिमान् जो तो. कृ. नृधा. नयअ. मनुष्य. अ. पु.

नरकः विग्रहादिसर्वनारकशब्दाप्र.

नरवाहनः नरोवाहनंयस्यसनरवाहनः, मनुष्य आहे वाहन ज्याचें तो. स. कुबेर. अ. पु.

नर्तकी नृत्यतीतिनर्तकी, नृत्य करते जी ती. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेप अ. नाचणारी स्त्री. ई. स्त्री.

नर्तनं नृत्तंनर्तनं, नृत्त इ. नृत्य जें तें. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेपअ. नाचणें. अ. न.

नर्मदा नर्मकेलिंपुरूरवसेददातीति नर्मदा, पुरूरव्याला क्रीडा साधन जी ती. कृ. दाधा. दानअ. नर्मदानदी. आ. स्त्री.

नर्म नृणातिरत्यतिशयंप्रापयतीति नर्म, रतीच्या अतिशया प्रत पाववितें जें तें. कृ. नृधा. नयअ. क्रीडा न. न.

नलः नलतीतिनलः, गंधयुक्त असतो जो तो. कृ. नडधा. गंधअ. देवनळ. अ. पु.

नलकूबरः नलः कूबरोयुगंधरो यस्यसनलकूबरः, नल आहे युगंधर ज्याचा तो. स. कुबेराचा पुत्र. अ. पु.

नलदं नलंगंधंददातिनन्नलदं, गंधातें देतें जें तें. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. काव्यावाळ्याचें मूळ. अ. न.

नलमीनः नडस्थोमीनः नडाभोमीनइतिवानलमीनः, नडस्थ किंवा नडाभ जो मीन तो. स. मत्स्यविशेष ज्यास वेगसा असें म्हणतात तो. अ. पु.

नलिनं नल्यते बोध्यतेचंद्रेणेति नलिनं. चंद्रोदयानें विकसित होतें जें तें. कृ. नलधा. बंधनादिअ. कमळ. अ. पु. न.

नलिनी विग्रहादिनाडिनीशब्दाप्र. कमलिनी. ई. स्त्री.

नली नलतीतिनली, संश्लिष्टअसत्येजी ती. कृ. णलधा. बंधनादिअ. पवारी. ई. स्त्री.

नल्वः नल्वतेऽनेननल्वः, बंधन म्ह. इयत्तापरिमितिकार त्येजाचेंठायीं तो. कृ. णलधा. बंधनअ. चारशें हात लांबीचें प्रमाण. अ. पु.

नवः नूयतेइतिनवः, स्तवि-जेतोजोतो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नवदलं नवंचततदलंचनवदलं, नूतन जें दल म्ह. पर्ण तें. स. पल्लव म्ह. पालवी. अ. न.

नवनीतं नवंचतन्नीतंचनवनीतं, नूतन जें प्राप्त तें. स. लोणी. अ. न.

नवमल्लिका नवाचासौमल्लिकाचनवमल्लिका, नूतन जी मल्लिका ती. स. बटमोगरा. आ. स्त्री.

नवमालिका नवास्तुत्यामाला यस्याःसानवमालिका, स्तुत्य आहे माला जीची ती. स. अर्थादिपूर्वींच्या श. प्र.

नवसूतिका नवःसूतोयस्याः सानवसूतिका, नूतन आहे प्रसव जीचा ती. स. नूतन प्रसवलेली धेनु. आ. स्त्री.

नवांबरं नवंचतदंबरंचनवांबरं, नवीन जें अंबर म्ह. वस्त्र तें. त. नूतनवस्त्र. अ. न.

नवीनः नवएवनवीनः, नूतन जो तो. त. नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नवोधृतं नवंचतदुधृतंचनवोधृतं, नवीन जें उध्धृत तें. स. लोणी. अ. न.

नव्यः विग्रहादिसर्वनवश. प्र.

नष्टः नश्यतिस्मनष्टः, अदृष्ट झा ला जो तो. कृ. णशधा. अदर्शनअ. गुप्त. २ नाश पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नष्टचेष्टता नष्टाचेष्टायस्यसन ष्टचेष्टस्तस्यभावोनष्टचेष्टता, नष्ट आहे चेष्टा ह्म. चैतन्य व्यापार ज्या चा तो. नष्टचेष्ट त्याचा जो भाव ती. त. चलन वलनादिकांचा अभाव. आ. स्त्री.

नष्टाग्निः नष्टोअग्निर्यस्यस नष्टा ग्निः, प्रमादें करून नष्ट आहे अ ग्नि ज्याचा तो. स. ज्याचा गृह्याग्नि न ष्ट जाहला तो. इ. पु.

नस्ततः नसनंनस्तं नस्तंसंजा तमस्यनस्तितः, नस्त ह्म. नासि का संबंधी रज्जु ती आहे ज्यास तो. त. वेसण्या बैल. अ. पु.

नस्तोतः नस्यतेइति नस्ता नासा रज्जुस्तयाउतो नस्तोतः, बांधिजे तें जीणें ती नस्ता तीनें जो बद्ध तो. स. वेसण घातलेला बैल. अ. पु.

नस्योतः नस्यया नासा रज्वाउ तो नस्योतः, नासा रज्जु करून जो प्रोत तो. स. अर्थादिपू. अ. पु.

नहि नह्यतीति नहि, निषेधानें बं धन करितें जें तें. कृ. णहधा. बंध नअ. अभावार्थी अव्य.

नाकः नास्त्यकमत्रेतिनाकः, ना हीं आहे दुःख ज्याचे ठायीं तो. स. स्व र्ग. २ आकाश. अ. पु.

नाकुः नअकति नम्यंतंभूरनेनेतिना कुः, नाहीं कुटिल गमन करीत किंवा वक्र होत्ये भूमी जेणें तो. कृ. अकधा कुटिलगतिअ. २ णमधा. प्रह्वत्वादि अ. वारूळ. उ. पु.

नाकुली नकुलानामियंनाकुली, नकुल संबंधी जी ती. त. मुंगुसवे ल. ई. स्त्री.

नागः नगेभवोनागः, पर्वताचे ठा यीं होणारा जो तो. त. सर्प. २ हत्ती. अ. पु. ३ शिसें. ४ लवंग. अ. न.

नागकेसरः नागाख्यः केसरोना गकेसरः, नागाख्य असा जो केस र तो नागकेसर. स. नागचांफा. अ. पु.

नागजिव्हिका नागस्यजिव्हेव नागजिव्हिका, नागाजिव्हे सारिखी जी ती. स. मनशीळ. आ. स्त्री.

नागरं नगरेभवंनागरं, नगराचे

दायीं उत्पन्नजें तें. त. स्कंद. २ नागर मोथा. अ. न. ३ नगरचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नागरंगः नागारजंत्यत्रेतिनागरंगः, नाग जे ते अनुरक्त होतात ज्याचे ठायीं तो. कृ. रंजधा. रागअ. नारिंगाचें झाड. अ. पु.

नागलोकः नागानांलोकः नागलोकः, सर्पांचा जो लोक तो. स. पाताळलोक. अ. पु.

नागबला नागानांहस्तिनामिव बलं यस्याः सा नागबला, हस्तीसारखें आहे बल जीस ती. स. चिकणा. आ. स्त्री.

नागवल्ली नागलोकस्यवल्लीनागवल्ली, नागलोक संबंधी जी वल्ली ती. स. पानवेल. ई. स्त्री.

नागसंभवः नागंसीसंसंभवोयस्यसः नागसंभवः, नाग म्ह. शिसें आहे उत्पत्ति कारण ज्याचें तो. स. शेंदूर. अ. पु.

नागसुगंधा नागानांसुगंधोअस्त्यस्याइतिनागसुगंधा, नागांला आहे सुगंधि जीचा ती. स. मुंगुस वेल. आ. स्त्री.

नागांतकः नागानामंतकोनागांतकः, नागांचा जो अंतक म्ह. नाश कर्ता तो. स. गरूड. अ. पु.

नाट्यं नटस्यकर्मभावोवानाट्यं, नटाचें जें कर्म किंवा स्वभाव तें. त. नाचणें. अ. न.

नाडिकेरः नड्यतइतिनाडिः केन वायुनाईर्यतइतिकेरः नाडिश्चासौ केरश्चनाडिकेरः, पतन पावणारा नाहीं असा जो वायु प्रेरित केर तो. स. नारळीचें झाड. अ. पु.

नाडिंधमः नाडींधमः नाडिं वंशनालिकांधमतीतिनाडिंधमः, वेणूच्या नळीतें अग्नि संबंध करितो जो तो. कृ. ध्माधा. अग्निसंयोगअ. सोनार. अ. पु.

नाडी नाडयतीतिनाडी, गमन करित्ये जी ती. कृ. नडधा. गमन अ. शिरा. २ जोंधळ्यादिकांचें ताट. ३ साहाक्षण. ई. स्त्री.

नाडीव्रणः नाड्याव्रणोनाडीव्रणः, नाडी संबंधी जो व्रण तो. स. सर्वदा वाहणारा व्रण. अ. पु.

नाथवान् नाथोस्त्यस्यनाथवान्, नाथ म्ह. स्वामी आहे ज्यास तो. त.

पराधीन. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

नादः शब्देनदतीतिनादः, शब्दानें ध्वनि करितो जो तो. कृ. नदधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

नादेयी नद्यांभवानादेयी, नदीचेगर्गी उत्पन्न जी ती. त. जलवेत. २ नारिंगानें झाड. ३ टाकळा. ४ भुईआवळा. ई. स्त्री.

नाना नसहतइतिनाना, सह वर्तमान नाहीं जें तें. त. अनेक. २ विना त्या अर्थीं. ३ उभय. अव्य.

नानारूपः नानारूपमस्यनानारूपः, नाना प्रकार आहे रूप ज्याचें तो. स. नानाप्रकारचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नांदीकरः नांदीकरोतीतिनांदीकरः, नांदी म्ह. स्तुति ईतें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. स्तुतिपाठक. अ. पु.

नांदीवादी नांदींवदतिनांदीवादी स्तुतिविशेष बोलतो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणिअ. नांदीकर. इन्. पुल्लिंगी.

नापितः नापनंनापः नापः संजातोस्यनापितः, वपनकरणसंजात आहे ज्यास तो. त. हजाम. अ. पु.

नाभिः नह्यंतेअराअत्र नभ्यतइतिवानाभिः, अरा संबंध होतात ज्याचेठायीं अथवा हिंसा करितो जो तो. कृ. णहधा. बंधनअ. २ णभधा. हिंसाअ. रथाचे चाकाचा मध्य. इ. स्त्री. २ बेंबी. इ. पु. स्त्री. ३ क्षत्रिय. इ. पु.

नाम नम्यतेऽभिधीयतेअर्थोनेनेतिनाम. कथन करिजे तो अर्थ जेणें तो. कृ. णमधा. शब्दादिअ. प्रसिद्धि. २ संभावना करण्यास योग्य. ३ क्रोध. ४ द्वेषस्वीकार. ५. निंदा त्या अर्थीं अव्य.

नाम नमयंत्यनेनेतिनाम, नमन करितात जेणेंकरून तें. कृ. णमधा. प्रव्हत्वअ. नमस्कारादि कालीं उच्चारितात असें नाव. न्. न.

नामधेयं नामैवनामधेयं, नाम जें तेंच नामधेय. त. नाव. अ. न.

नायः विग्रहादिनयशब्दाप्र. नीति. अ. पु.

नायकः नयतीतिनायकः, नेणारा म्ह. नियमन करणारा जो प्रभु तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. प्रभु. २ मध्यरत्न. अ. पु.

नारक: नारं नरसमूहो यस्मिन् कायतीति नारक:, नरसमूह आक्रोश करितो ज्याचे ठायीं तो. क. कैधा. शब्दअ. नरक. अ.पु.

नारद: नारं नरसमूहं द्यतिकलहेने तिनारद:, कलहाच्या योगानें मनुष्यांप्रत खंडित करितो जो तो. क. दोधा. अवखंडनअ. नारदऋषी. अ.पु.

नाराच: नराना चामतीतिनराच: सएवनाराच:, पुरुषातें प्राशन ह्म. नाश करणारा जो तो. क. चमुधा. अदनअ. लोखंडी बाण. अ.पु.

नाराची स्वल्पोनाराचोनाराची, स्वल्प बाण विशेषा सारिखी जी ती. त. लोखंडी तराजू. ई. स्त्री.

नारायण: नराणांसमूहोनारं तदयनंयस्यसनारायण:, मनुष्यसमुदाय जी तें नार नार आहे शहण्णची जागा ज्याची तो. स. विष्णु. अ.पु.

नारायणी नारायणात्जाता नारायणी, नारायणापासून झाली जी ती, त. शतावरी. ई. स्त्री.

नारिकेल: नालिकेर: नल्यतेइतिनालि: केनवायुनाइल्यतेइतिकेल:, सचासौकेलश्चनारिकेल: बध्यमान जो वायुप्रेरित तो. स. नारळीचें झाड. अ.पु.

नारिकेलि: विग्रहादिनालिकेरशब्दाप्र. इ.पु.

नारिकेली विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्र. ई. स्त्री.

नारी नरस्यस्त्रीनारी, नराची जी बायको ती. स. बायको. ई. स्त्री.

नाला.नालं नल्यतेसानालानालंच, बद्ध होइजेत्ये जी ती. क. णलधा. बंधनअ. कमळ दंड, भिसें. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री. २ जोंधळा बाजरी याचें तार. अ.न.

नाविक: नावातारयतीतिनाविक:, नौकेनें तारितो जो तो. त. नावेचें सुकाणू धरणारा. अ.पु.

नाव्यं नावातार्यंनाव्यं, नौकेनें तारण्यास योग्य जें तें. त. नौकेनें उतरण्या जोगें नद्यादिक. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

नाश: नशनंनाश:, दर्शनाभाव जो तो. क. णशधा. अदर्शनअ. मरण. २ अदर्शन. अ.पु.

नासत्यौ नअसत्यौनासत्यौ, न

ल्दे जे असत्य तें· स· अश्विनी कुमार· अ· पु· द्वि·

नासा नासतेनयानासा, जीच्या योगानें शब्द होतो ती· छ· णासृधा· शब्द अ· पुढील दारच्या उंबऱ्याचा गणेश पट्टी· २ नाक· आ· स्त्री

नासिका विग्रहादिनासाशब्दाप्रमाणें· नाक· आ· स्त्री·

नास्तिकता नास्तिपरलोकइतिबुद्धिर्यस्यसनास्तिकस्तस्यभावोनास्तिकता, परलोक नाहीं अशीबुद्धि आहे ज्याची तो नास्तिक त्याचा जो भाव ती· त· नास्तिकपणा· आ· स्त्रीलिंगी·

निःशलाकः निर्गताशलाकायस्मान्निःशलाकः, गेली आहे शलाका ह्म· तृणादि जा पासून तो· स· एकांत स्थल· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

निःशेषं शेषान्निष्क्रांतंनिःशेषं, अवशिष्टापासून जें निष्क्रांत तें· स· संपूर्ण· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

निःशोध्यं शोध्यान्निष्क्रांतंनिःशोध्यं, शोध्यापासून जें निष्क्रांत तें· स· मळघालविलेलें· अ· पु· न· आ· स्त्री·

निःश्रेणिः निश्चिताश्रेणिरत्रनिःश्रेणिः, निश्चित आहे श्रेणी ह्म· पंक्ति जाचेठायीं ती· स· निसण· इ· स्त्री

निःश्रेयसं नितरांश्रेयोनिःश्रेयसं, अत्यंत जें कल्याण तें· स· मुक्ति· अ· नपुं·

निःषमं निर्गतंषममत्रनिःषमं, गेलें आहे सम जाचेठायीं तो· स· निंद्य या अर्थी अव्य·

निःसरणं निःसरंत्यनेनेतिनिःसरणं, गमन करिता होत जेणें करून तें· छ· सृधा· गतिअ· घराचें पुढील दार· २ निघणें· अ· न·

निःस्वः स्वान्निष्क्रांतोनिःस्वः, धनापासून जो निष्क्रांत ह्म· परागृत तो· स· दारिद्री· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

निकटः निबद्धोनिकटः, निबद्ध जो तो· त· जवळचा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

निकरः निकीर्यंतेइतिनिकरः, संघीभूत होइजेतो जो तो· छ· ह्मधा· विक्षेपअ· समूह· अ· पु·

निकर्षणं निकृष्यतेत्रानिकर्षणं, अत्यंतसंमार्जनादि करितात जा

चेंठायांतें क्र. कृषधा. विलेखनअ. चांगली राहाण्याची जागा. अ. न.

निकषः निकषंत्यत्रेतिनिकषः, सुवर्णादि घर्षण करितात ज्या ठिकाणीं तो. क्र. कृषधा. हिंसाअ. सुवर्णादि घांसण्याची कसोटी. अ. पु.

निकषात्मजः निकषाया आत्मजोनिकषात्मजः, निकषेचा जो पुत्र तो. स. राक्षस. अ. पु.

निकामं निकामनंनिकामं, भ र्थादि काम शब्दा प्रमाणें.

निकायः निचीयतेसौनिकायः, संग्रह करितो जो तो. क्र. चिञ्धा चयनअ. एकधर्म्यांचा जो समूह तो. अ. पु.

निकाय्यः निचीयते ऽस्मिन्निति निकाय्यः, अत्यंत चयन म्ह. व स्तुमात्राचा संचय करितात ज्या ठिकाणीं तो. क्र. चिञ्धा. चयन अ. घर. अ. पु.

निकारः निकरणंनिकारः, अ पकरण जें तो. क्र. कृञ्धा. करण अ. आकार. २ धान्य पेरणारा. अ. पु.

निकारणं निकार्यतेनिकारणं, हिंसन जें तें. क्र. कृधा. हिंसाअ. व ध. अ. न.

निकुंचकः निकुंचतीतिनिकुंचकः, कुटिल होतो जो तो. क्र. कुञ्च धा. कौटिल्यअ. मुष्टिरूप परिमाण. अ. पु.

निकुंजः नितरांकुंजंत्यत्रेतिनिकुंजः, अत्यंत पक्ष्यादिक अव्यक्त शब्द करितात ज्या ठिकाणीं तो. क्र. कुजि धा. अव्यक्त शब्दअ. सभोवार वेली असोन त्यांणीं आ छवलेली जागा. अ. पु. न.

निकुरंबं नितरांकुत्सितंरंबतेनिकुरंबं तदेवनिकुरंबकं, अत्यंत कुत्सितशब्द करणारें जें तें. क्र. र बिधा. शब्दअ. समूह. अ. न.

निकुंभः कुंभूमिंबिभर्त्तीतिनिकुंभः, नियतंकुंभोस्निकुंभः, भूमी तें धारण म्ह. अवष्टंभन करितो जो तो कुंभ अत्यंत जो कुंभ तो निकुंभ. स. दाती वनस्पति. अ. पु.

निकृतः न्यकारीतिनिकृतः, नी चीकृत केला जो तो. क्र. कृञ्धा. क रणअ. हलका केलेला. २ मनाचा

वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निकृति: निकृष्टंकृणोतीतिनिकृतिः, निंद्य जैसें होय तैसें हिंसा करितें जें तें. कृ. कृथा. हिंसाअ. कपट. इ. स्त्री.

निकृष्ट: निकृष्यतेस्मनिकृष्टः, निंदित करिजेला जो तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. अधम, निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निकेतनं निकेत्यतेऽस्मिन्निकेतनं निवास करिजेतो ज्याचेठायीं तें. कृ. कितधा. निवासअ. घर. अ. न.

निकोचक: निकुंच्यतइतिनिकोचः, सएवनिकोचकः, संकुचितहोइजेतो जो तोनिकोच तोच निकोचक. त. पिस्त्याचा वृक्ष. अ. पु.

निक्कण: निक्काण: नितरांकणनंनिक्कणः, अत्यंत जो वीणादिकांचा शब्द तो. कणधा. शब्दअ. वाद्यांचा शब्द. अ. पु.

निखिलं निकृतंखिलमस्मान्निखिलं, गेली आहे संपूर्ण प्रतियोगिता जा पासून तें. स. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निगड: निगलतीतिनिगडः, पादाचें बंधन करणारा जो तो. कृ. गलधा. अदनअ. शृंखला, बेडी. अ. पु.

निगद: निगाद: निगदनंनिगदः, कथन जें तो. कृ. गदधा. व्यक्तवाणीअ. कथन, सांगणें. अ. पु.

निगम: निगम्यतेऽनेनवानिगमः, गमन करिजेतात ज्याचेठायीं किंवा जेणेंकरून तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. शहर. २ क्रय विक्रय करून उपजीविका करणारा वाणी. ३ वाण्याचें कर्म. ४ नय. अ. पु.

निगाल: निगिलत्यनेननिगालः, भक्षण करिजेतो जेणें तो. कृ. गृधा. निगरणअ. घोडेच्या गळ्यांत घागरमाळ बांधितात त्याच्या जवळचा प्रदेश. अ. पु.

निग्रह: नियमेनग्रहणंनिग्रहः, पूर्वक अनुग्रह विरुद्ध जें तो. कृ. ग्रहधा. उपादान अ. स्वीकार न करणें. को. बंधन २ भर्त्सन. अ. पु.

निघ: नितरांहन्यतेइतिनिघः, निरंतर हनन करिजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. ज्याची

उंची लांबी व रुंदी सारखी तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निघसः विग्रहादि विघस शब्द. भोजन. अ. पु.

निघ्नः निहन्यते निगृह्यते इति निघ्नः, स्वीकृत करिजेतो जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निचिकी विग्रहादि नैचकीशब्दा प्रमाणें. उत्तम गाई. ई. स्त्री.

निचुलः नितरांचोलतीति निचुलः, अत्यंत श्रेष्ठ जो तो. कृ. चुलधा. समुच्छ्रायअ. जलवेतस. इजर ३ वीणादिकाचें आच्छादन वस्त्र. अ. पु.

निचोलः निचोलयते इति निचोलः, समुन्नत करिजेतो जो तो. कृ. चुलधा. समुच्छ्रायअ. वीणादिकांचें आच्छादन वस्त्र. अ. पु.

निजः निर्जायते इति निजः, भिन्न तर होतो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. आपला. २ नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नितंबः नितरांतम्यते कामुकैर्नितंबः, कामुक पुरुषांनीं इच्छिजे तो जो तो. कृ. तमुधा. कांक्षाअ. स्त्रियांच्या कमरेचा पाठीमागचा भाग. अ. पु.

नितंबिनी प्रशस्तः नितंबोस्याः स्या इति नितंबिनी, विपुल आहे कटि पश्चाद्भाग जीचा ती. त. स्त्री विशेष. ई. स्त्री.

नितांतं नितरांताम्यते स्मेति नितांतं, अत्यंत इच्छा करिजेतें जें तें. कृ. तमुधा. कांक्षाअ. अतिशयार्थी अव्य.

नित्यं नियमेन भवत्यत्रेति नित्यं, नियमेन करून क्रिया होत्ये जा चेठायीं तो. त. निरंतरत्या अर्थी अव्य.

नित्यः नियतंभावो नित्यः, नियत राहतो जो तो. त. अविनाशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निदाघः नितरांदह्यते जनो यस्मिन्निति निदाघः, अत्यंत दग्ध होतो जन जाचेठायीं तो. कृ. दहधा. भस्मीकरणअ. ग्रीष्मऋतु. २ घाम. अ. पु.

निदानं निदीयते जन्यते अनेनेति निदानं, अत्यावश्य कार्योत्पाद

न होइ जैतें जेणें करून तें. कृ. दा धा. दानेअ. उपादान कारण. अ. न.

निदिग्धं निदिह्यतेस्मनिदिग्धं, समृद्धि पाविजेतें जें तें. कृ. दिह धा. उपचयअ. वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निदिग्धिका निदिह्यतेस्मानिदिग्धिका, वृद्धि पावती झाली जी ती. इत्यादि पू. श. प्र. रिंगणी. ई. स्त्री.

निदेशः निदेशनंनिदेशः, कार्या विषयीं आज्ञापन जें तें. कृ. दिश धा. अतिसर्जनअ. आज्ञा. अ. पु.

निद्रा नियतंद्रांतींद्रियाणियत्रेति निद्रा, अत्यंत मूर्च्छित होतात इंद्रियें जाचेठायीं ती. कृ. द्राधा. कुत्सितगतिअ. झोंप. आ. स्त्री.

निद्राणः निद्रातिस्मनिद्राणः, निद्रित झाला जो तो. इत्यादि पू. श. प्र. निजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निद्रालुः निद्राशीलोनिद्रालुः, निद्राशील जो तो. इत्यादि पू. श. प्र. निद्राशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

निद्रितः निद्रासंजाताअस्यनिद्रितः, निद्रा प्राप्त आहे ज्यास तो. त. निजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निधनः निधानंनिधानः, परलोक धारण जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारण अ. यद्वा निधीतिर्निधीयतेत्रवानिधनं, निधारण किंवा धारण करिजेतें ज्या चेठायीं तें. कृ. पूर्वी. श. प्र. ब्रह्मदेव. २ मरण. ३ वंश. अ. पु. न.

निधिः नितरांदधातिपोषयत्यनेनेतिनिधिः, अत्यंत पोषण होतें जेणें तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणपोषणादिअ. कुबेराचे ९ निधि आहेत ते प्रत्येक. इ. पु.

निधुवनं नितरांधुवनंहस्तपादादिचालनमस्मिन्तन्निधुवनं, अत्यंत आहे हस्तादि चालन जाचेठायीं तें. क. मैथुन. अ. न.

निध्यानं निध्यातिर्निध्यानं, ईक्षण जें तें. कृ. ध्यैधा. चिंताअ. पाहणें. अ. न.

निनदः निनादः निनदनंनितिनिनदः, शब्द जो तो. कृ. णद धा. अव्यक्तशब्दअ. शब्द. अ. पु.

निंदा निंदनंनिंदा, कुत्सितं जी ती. कृ. णिदिधा. कुत्साअ. दूषकथन. आ. स्त्री.

निपः नियतंपिबंत्यनेनेतिनिपः, अवश्य पान करितात जेणें करून तो. क्रू. पाधा. पानअ. तांब्याघागर इत्यादि अ. पु.

निपठः निपाठः निपठनंनिपाठः, पठन जें तो. क्रू. पठधा. व्यक्त वाणीअ. पढणें. अ. पु.

निपानं नियतंपिबत्यनेननिपानं, नियत्त जलपान करितें जेणेंकरून तें. क्रू. पाधा. पानअ. विहिरींतून काढलेलें पाणी ठेवण्या करितां केलेली जी डोणी वगैरे. ती. अ. न.

निपातनं निपत्तिर्निपातनं, अधोनयन जें तें. क्रू. पतधा. गतिअ. अधोनयन. अ. न.

निपुणः निपुणतीतिनिपुणः, शुभकर्म कर्तो जो तो. क्रू. पुणधा. शुभकर्म अ. प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निबर्हणं निबर्ह्यतेइतिनिबर्हणं, हिंसन जें तें. क्रू. बर्हधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निभः नियतंभातीतिनिभः, नित्य शोभतो जो तो. क्रू. भाधा. दीप्तिअ. सारखा. त्रि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निभृतः नितरामभारिनिभृतः, अत्यंत भरण करिजेला जो तो. क्रू. भृञ्धा. भरणअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निमयः निमानंनिमयः, प्रत्यर्पण जें तो. क्रू. मेङ्धा. प्रणिदानअ. मोबदला. अ. पु.

निमित्तं निमिद्यतेनिमित्तं, प्रीतियुक्त जें तें. क्रू. ञिमिदाधा. स्नेहअ. कारण. अ. न.

निम्नं खननार्थनितरांम्नायतइतिनिम्नं, खननार्थ अभ्यस्त जें तें. क्रू. म्नाधा. अभ्यासअ. गंभीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निम्नगा निम्नंगच्छतीतिनिम्नगा, सखोल गमन करणारी जी ती. क्रू. गमधा. गतिअ. नदी. आ. स्त्री.

निंबः नियमयतीतिनिंबः, नियमनादि करितो जो तो. क्रू. यमधा. परिवेषणादिअ. निंबवृक्ष. अ. पु.

निंबतरुः निंबसंज्ञकःतरुःनिंबतरुः, निंबसंज्ञक जो तरु म्ह. वृक्ष तो. स. कडू निंबाचें झाड. उ. पु.

नियतिः नियम्यतेनयानियतिः.

नियमन करिजेतें जेणें ती. कृ. य मधा. उपरमअ. दैव. इ. पु.

नियंता नियच्छतीतिनियंता, नियम करणारा जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. सारथि. इन्. पु.

नियमः नियमनंनियमः, नियमपूर्वक स्वीकार जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. स्वीकार. २ व्रत. अ. पु.

नियातनं नियातिर्नियातनं, अधोनयन जें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. खालीं नेणें. अ. न.

नियामकः पोतंनियच्छतीति नियामकः, नियमन करितो जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. नौकेंतील मध्यस्तंभावर जलचर वगैरे दुष्ट प्राण्याचें निवारण करण्यास जो राहतो तो. अ. पु.

नियुतं नियूयतेस्मनियुतं, अत्यंत गणिजेलें जें तें. कृ. यूधा. मिश्रणामिश्रणअ. लक्षसंख्या. अ. न.

नियुद्धं नितरांयुद्धंनियुद्धं, अत्यंत जें युद्ध तें. स. बाहुयुद्ध. अ. न.

नियोज्यः नियुज्यतेइतिनियोज्यः नियोग करिजेतोजो तो. कृ. युजिरधा. योगअ. चाकर. अ. पु.

आ. स्त्री.

निरंतरं निर्गतमंतरमस्मिन्निरंतरं, गेलें आहे अंतर ज्याचेठायीं तें. स. निबिड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरयः निर्गतः अयः दैवंयस्मिन्निरयः, नष्ट आहे प्रारब्ध ज्याचेठायीं तो. स. नरक. अ. पु.

निरर्गलं निष्क्रांतमर्गलायाइति निरर्गलं, प्रतिबंधापासून निष्क्रांत जें तें. स. निर्बाध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरर्थकं निर्गतोऽर्थोऽस्मान्निरर्थकं, निर्गत आहे अर्थ ज्यापासून तें. स. व्यर्थ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

निरवग्रहः अवग्रहान्निष्क्रांतो निरवग्रहः, अवधापासून जो निष्क्रांत तो. स. स्वतंत्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरसनं निरासोनिरसनं, क्षेपण जें तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. निराकरण. अ. न.

निरस्तः निरस्यतेस्मनिरस्तः, टाकिजेला जो तो. कृ. असुधा. क्षेपण

त्वरित बोलणें. अ. न. २सोडलेला बाण. ३ निराकरण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निराकरिष्णु: निराकरणशीलो निराकरिष्णुः, निराकरण कर्ताजो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. निराकरणशील. वि. उ. पु. स्त्री. न.

निराकृत: निराकारिनिराकृतः, निराकरण करिजेतो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. निराकरणकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निराकृति: आकृतेरध्ययनच्चे गृहीयांनिर्गतोनिराकरणंवानिराकृतिः, अध्ययन व्यापार रहितजो तो. अथवा निराकरण जें ते. स. २ कृ. कृञ्धा. करणअ. ज्यानें आपल्या शाखेचें अध्ययन केलें नाहीं तो. २ निराकरण. इ. पु. २ स्त्री.

निरामय: निष्क्रांत: आमयान्निरामयः, रोगापासून दूर झालाजो तो. स. रोगरहित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निरीशं निर्गतमीशायानिरीशं, लांगल दंडापासून जें निर्गत तें स. नागराचें रवालचें लांकूड, फाळ. अ. न.

निरीषं विग्रहादि सर्व पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

निरोध: निरोधनंनिरोधः, अनुग्रह विरुद्ध जो तो. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ.

निर् नरणंनिर्, ज्ञान जें तें. कृ. नृधा. नयअ. निश्चय. २ निषेध या अर्थी अव्य.

निर्गंधनं निर्गंध्यतेनिर्गंधनं, पीडन जें तें. कृ. गंधधा. अर्दनअ. वध. अ. न.

निर्गुंठी विग्रहादि निर्गुंडी श. प्र. निगडीचें झाड. ई. स्त्री.

निर्गुंडी निर्गुंडतीतिनिर्गुंडी, रक्षण करित्ये जी ती. कृ. गुडिधा. रक्षणअ. निगडीचें झाड. २ काळे फुलांची निर्गुंडी. ई. स्त्री.

निर्ग्रंथनं निर्ग्रंथ्यतेनिर्ग्रंथनं, कुटिलत्व जें तें. कृ. ग्रथिधा. कौटिल्यअ. वध. अ. न.

निर्घोष: निर्घुष्यतइतिनिर्घोषः निर्घोषस. शब्द जो तो. कृ. घुषिर्धा. अविशब्दनअ. शब्द. अ. पुल्लिंगी.

निर्जरः जरायानिष्क्रांतोनिर्जरः, जरा म्ह. वृद्धावस्था तीपासून जो निष्क्रांत म्ह. निर्गत तो. स. देव. अ. पु.

निर्जितेंद्रियग्रामः निर्जितःइंद्रियग्रामोयेनसः निर्जितेंद्रियग्रामः जिंकिला आहे इंद्रिय समुदाय ज्यानें तो. स. सन्यासी. २ ज्यानें इंद्रियें जिंकिलीं तो. अ. पु.

निर्झरः निर्झरणंनिर्झरः, प्रवाह जो तो. कृ. झृष्‌धा. वयोहानिअर्थ. अ. पु.

निर्णिक्तं निर्णिज्यतेस्मानिर्णिक्तं, शुद्ध करिजेलें जें तें. कृ. णिजिर्‌धा. शौचादिअ. निर्मळ केलेला म्ह. शोधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्णेजकः निर्णेनेक्तीतिनिर्णेजकः, वस्त्र शुद्ध करितो जो तो. कृ. णिजिर्‌धा. शुद्धिअ. परीट. अ. पु.

निर्देशः निर्देशनंनिर्देशः, कार्याविषयीं निर्देशन जें तो. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. आज्ञा. अ. पु.

निर्धार्यः निश्चयेनध्रियतेनिर्धार्यः कार्याविषयीं जो उद्युक्त तो. कृ. धृञ्‌धा. धारणअ. ज्यास दुःखअसतांही किंचित् व्याकुल न होतां कार्याविषयीं जो उद्युक्त असतो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्बंधः नितरांबध्यंतेअनेननिर्बंधः, अत्यंत बद्ध होताहेत जेणें करून तो. कृ. बंधधा. बंधअ. आग्रहविशेष. अ. पु.

निबर्हणं निबर्ह्यतेइतिनिबर्हणं हिंसन जें तें. कृ. बर्हधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निर्भरं निर्भरतीतिनिःशेषेणभरोत्रेतिनिर्भरः, धारण करितें अथवा निःशेषें करून आहे धारण ज्यावेगायीं तें. कृ. डुभृञ्‌धा. धारणअ. अतिशयार्थीं अव्य. उ. निर्भरंगच्छति.

निर्मदः निर्गतोमदोयस्मात्सनिर्मदः, गेला आहे मद ज्यापासून तो. स. मदशून्य हत्ती. अ. पु.

निर्मुक्तः निर्मुक्तःकंचुकोयेननिर्मुक्तः, टाकला आहे कंचुक ज्याणें तो. स. मेंग टाकलेला सर्प. अ. पु. २ मोकळा झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्मोकः निर्मुच्यतेइतिनिर्मोकः

दींकिजेतोजो तो. क्र. कुमुच्धा. मोक्षणअ. सर्पाचीत्वचा झमेंग. अ. पु.

निर्याणं निर्यात्यनेननिर्याणं, गमन करिजेतें जेणें करून तें. क्र. याधा. प्रापणअ. हत्तीच्या नेत्रांचा मळ. अ. न.

निर्यातनं निर्यात्यते:नेन निर्यातनं, प्रतिकार करिजेतो जेणें करून तें. क्र. यतधा. निकारादिअ. वैरशुद्धि. २ दान देणें ३ घेऊन परत देणें. अ. न.

निर्यास: निर्यस्यंतिअत्र इतिनिर्यास:, अत्यंत प्रयत्न करितात ज्याविषयीं तो. क्र. यसुधा. प्रयत्नअ. डीक. अ. पु.

निर्व्यूह: निर्व्यूहयतीतिनिर्व्यूह:, अत्यंत संबद्ध होतो जो तो. क्र. लौकिकव्यूहधा. बंधन अ. दार. २ शेखर क्र. गोंडीचें भूषण. ३ क्वाथ रस काढलेला द्रव्य रस. ४ नागदंतक घराच्या भिंतींतील खांब. अ. पुल्लिंगी.

निर्वपणं निरूप्यतेनतनिर्वपणं, अत्यंत उत्पन्न करिजेतें जें तें. क्र. डुवपधा. बीज संतानअ. दान देणें. अ. न.

निर्वर्णनं निर्वर्णनिनिर्वर्णनं, ईक्षण जें तें. क्र. वर्णधा. वर्णक्रियाअ. पाहणें. अ. न.

निर्वहणं नि:शेषेणवहनंप्रस्तुत कथाया: समाप्तिर्निर्वहणं, नि:शेषेंकरून जें वहन तें. स. नाटकांतील पांच संधि सांगितले आहेत त्यांतील पांचवा संधि अथवा प्रस्तुत कथा समाप्ति. अ. न.

निर्वाण: निर्वातिस्मनिर्वाण:, निर्मुक्त झाला जो तो. क्र. वाधा. गतिअ. मोक्ष. अ. न. २ मुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्वात: निर्गातिस्मनिर्वात:, निर्गत वायू जो तो. क्र. धा. प्र. गेलेला वारा. अ. पु.

निर्वाद: निर्वदनंनिर्वाद:, निर्वदन जें तो. क्र. वद्धा. व्यक्त वाणीअ. किंवा निकृष्टोवाद: निर्वाद: अ. निंदा. २ लोकापवाद. ३ निर्णीत जो वाद तो. अ. पु.

निर्वापणं निरूप्यतेनिर्वापणं, छेदन जें तें. क्र. डुवपधा. बीजसंता

न अ. वध. अ. न.

निर्वार्यः निश्चयेनव्रियतेनिर्वार्यः, निश्चयें करून कार्य करिजे तो जो तो. कृ. वृंधा. वरणअ. निर्धारी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्वासनं निर्वास्यतेनिर्वासनं, छेदन जें तें. कृ. वस्त्रधा. छेदनअ. वध. अ. न.

निर्वृतः निवर्त्यतेस्मनिर्वृतः, निष्पन्न झाला जो तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निर्वेशः निर्विश्यतेनेननिर्वेशः, गृहाच्येठायीं राहतो जेणें करून तो. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. यद्वा निर्वेशनंनिर्वेशः, उपभोग जो तो. धा. पू. प्र. वेतन. २ उपभोग. ३ मूर्छा. अ. पु.

निर्हारः निर्हरणंनिर्हारः, शल्यादिकांचें निःसारण जें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. शल्य, कांटा इत्यादि काढणें. अ. पु.

निर्हारी निर्हरणशीलः निर्हारी, निर्हरण स्वभाव जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. फार मनोहारि सुगंधि द्रव्य जें तें. वि. इन्. पु. न. स्त्री. ई.

निर्ह्रादितः नितरांह्लादयतिइतिनिर्ह्रादितः, अत्यंत भय शब्द करविते जी ती. कृ. ह्रादधा. अव्यक्त शब्दअ. नरक संबंधी जी अशोभा ती. इ. स्त्री.

निलयः नितरांलीयंतेअत्रेतिनिलयः, संबद्ध होतात ज्याचेठायीं तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. घर. अ. पु.

निवातः निरुद्धोनिवृत्तोवावातोस्मान्निवातः, निरुद्ध किंवा निवृत्त आहे वायू जा पासून तो. स. वात वर्जित स्थान. २ आश्रम. अ. पु. ३ शस्त्रांस अभेद्य कवच. अ. न.

निवापः निवपनंनिवापः, सपिंडीनंतर मृताच्याउद्देशानेंजेंउदकदानतें. कृ. डुवप्धा. बीजसंतानअ. पितृतर्पण. अ. पु.

निवीतं निवीयतेस्मनिवीतं, आवरण करिजेतें जें तें. कृ. वेञ्धा. संवरणअ. पांघुरलेलें वस्त्र. २ कंठाचे ठायीं सरळ माळे सारिखें घातलेलें यज्ञोपवीत. अ. न.

निर्वृतं निव्रियतेस्मनिर्वृतं, वेष्टन करिजेलें जें तें. कृ. वृञ्धा. आ

वरणअ. चहूंकडून वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निवेशः निविशंतिअत्रनिवेशः, सैन्यनिवेश करितात ज्याचाठायीं तो. क्रू. विशधा. प्रवेशअ. सैन्याचे ठाणें. अ. पु.

निशा नितरां श्यतिसर्वचेष्टाअत्रइतिनिशा, अत्यंत नष्ट होत्ये हे सर्व चेष्टा जीच्येठायीं ती. क्रू. शोधा. तनूकरणअ. रात्रि. २ हळद. आ. स्त्रीलिंगीं.

निशातं नितरांशायतेतत्निशातं, अत्यंत तनूकृत करिजे तें जें तें. क्रू. शोधा. तनूकरणअ. तीक्ष्णीकृत पाजळलेला बाणादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निशातं नितरांशायतेतत्निशातं, अत्यंत तनूकृत करिजेतें जें तें. क्रू. शोधा. तनूकरणअ. पाजळलेलाबाणादि. वि. अ.

निशापतिः निशांरात्रीणांपतिः निशापतिः, रात्रींचा स्वामी जो तो. स. चंद्र. इ. पु.

निशारणं निशार्यतेइतिनिशारणं, हिंसन जें तें. क्रू. शृधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निशितं निशायतेस्मइतिनिशितं, तीक्ष्णीकृत करिजेलें जें तें. क्रू. शोधा. तनूकरणअ. अर्थादि निशात श. प्र.

निशीथः नियतंशेतेअत्रेतिनिशीथः, निश्चयेंकरून शयन करितात ज्याच्येठायीं तो. क्रू. शीङ्धा. स्वप्नअ. मध्यरात्र. अ. न.

निशीथिनी निशीथोऽस्यास्तीतिनिशीथिनी, निशीथ जो तो आहे जीस ती. त. रात्री. ई. स्त्री.

निश्चयः निश्चयनंनिश्चयः, निर्णयन जें तें. क्रू. चिञ्धा. चयनअ. निर्णय. अ. पु.

निश्रेणिः निश्चिताश्रेणिरत्रेतिनिश्रेणिः, निश्चित आहे पंक्ती जीच्येठायीं ती. स. शिडी. इ. स्त्री.

निषंगः निषज्यंतेऽत्रशराःनिषंगः, बाण संलग्न होतात ज्याच्येठायीं तो. क्रू. षंजधा. संगअ. बाण ठेवण्याचा भाता. अ. पु.

निषंगी निषंगोऽस्यास्तीति निषंगी, इषुधी आहे ज्यास तो. स. धनुर्धर. इन्. पु.

निषद्या निषीदंतिजना अत्रेति

निषद्या, गमन किंवा अवसाद न करितात जन जीचेठायीं ती. क्रु. षद्लृधा. विशरणादिअ. दुकान आ. स्त्री.

निषद्वरः वराहादयोनिषीदंत्यत्रे तिनिषद्वरः, सूकरादि बसतात जाचेठायीं तो. क्रु. षद्लृधा. अवसादनादिअ. चिखल. अ. पु.

निषधः निषीदतीतिनिषधः, स्थिर राहतो जो तो. क्रु. षद्लृधा. अवसादनादिअ. पर्वतविशेष. अ. पु.

निषादः निषीदतिपापायस्मिन्निषादः, पापादिजाचेठायीं राहतें तो. क्रु. षद्लृधा. विशरणादिअ. चांडाळ. २ गायनाचा स्वर विशेष. ३ कोळि मनुष्यजाति. अ. पु.

निषादी निषीदतिइतिनिषादी, हत्तीवर बसणारा जो तो. क्रु. षद्लृधा. विशरणादिअ. महात. इन्. पु.

निषूदनं निषूद्यतेइतिनिषूदनं, क्षरण जें तें. क्रु. षूदधा. क्षरण अ. वध. अ. न.

निष्कः निश्चयेनकायतिनिष्कः, निश्चयें करून शब्द कर्ता जो तो. क्रु. कैधा. शब्दअ. सोन्याचे १०८ तोळे यांचें मान आहे २ वक्षस्थलाचें भूषण. ३ सोनें ४ सोन्याचा तोळा. ५ पल सोन्याचे चार तोळे. ६ बत्तीस गुंजांचें एक नाणें आहे. अ. पु. न.

निष्कला. निष्कली निर्गतंकलेशुक्रं यस्याः सानिष्कली, गेलें आहे शुक्र जीचें ती. स. गतरजस्क बायको. आ. २ ई. स्त्री.

निष्कासितः निष्कास्यतेस्मनिष्कासितः, बाहेर काढिजे तोजो तो. क्रु. कसधा. गतिअ. घालविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्कुटः कुटान्निष्क्रांतः निष्कुटः, गृहापासून जो निष्क्रांत तो. स. घराजवळ केलेला बाग. अ. पु.

निष्कुटिः कुट्याः निष्क्रांता निष्कुटिः, गृहापासून जी निष्क्रांत ती. स. इलाचीची वेल. इ. स्त्री.

निष्कुहः निश्चयेनकुहयतेइतिनिष्कुहः, निश्चयें करून विस्मय करवितो जो तो. क्रु. कुहधा. विस्मापनअ. वृक्षगत विवर. अ. पु.

निष्क्रमः निष्क्रमणंनिष्क्रमः, बुद्धि सामर्थ्य जें तो. क्रु. क्रमधा. पा

दविक्षेपअ. बुद्धि सामर्थ्य. अ. पु:

निष्क्रामित: निष्क्राम्यतेस्मनिष्क्रामित:, निष्कासिजो तो. क्रु. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. बाहेर घालविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्ठा निष्ठानंनिष्ठा, निष्पत्ती जी ती क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. नाटकांतील पांचसंधि आहेत त्यांतील पांचवा निवर्हणाख्य जो संधि तो. अथवा प्रस्तुत कथा समाप्ति. २ निष्पादन. ३ अदर्शन. ४ प्रध्वंस. आ. स्त्री.

निष्ठानं निष्ठीयतेइतिनिष्ठानं, अन्नादिकाचेठायीं राहणारें जें तें. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. व्यंजन. अ. न.

निष्ठीवनं निष्ठ्यूतिर्निष्ठीवनं, मुखानें श्लेष्मोत्सर्गजो तें. क्रु. ष्ठिवुधा. निरसनअ. मुखानें थुंकाटाकणें. अ. न.

निष्ठुरं निष्ठतीतिनिष्ठुरं, दृढ होतें जें तें. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. कर्कशभाषण. २ कठीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्ठेव: निष्ठेवनंनिष्ठेव:, श्लेष्मोत्सर्ग जो तो. क्रु. ष्ठिवुधा. निरसनअ. खांकरून थुंकणें. अ. पु. न.

निष्ठेवनं निष्ठ्यूतिर्निष्ठेवनं, अर्थादि पूर्वीच्या श. प्र. अ. न.

निष्ठ्यूति: विग्रहादि पूर्वीच्या श. प्र. इ. स्त्री.

निष्णात: न्यस्नाइतिनिष्णात:, अत्यंत शुद्ध झाला जो तो. क्रु. ष्णाधा. शौचअ. प्रवीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्पक्कं निश्चयेनपक्कंनिष्पक्कं, निश्चयेंकरूनजें परिपक्क तें. स. चांगला कढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्पन्न: निष्पद्यतेस्मनिष्पन्न:, उत्पत्तियुक्त जो तो. क्रु. पद्‌धा. गतिअ. सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्पाव: निष्पवनंनिष्पाव:, धान्यादि शुद्धी करण जें तो. क्रु. पूञ्‌धा. पवनअ. शुद्ध करणें. अ. पु.

निष्ठ्यूत: निष्ठीव्यतेस्मनिष्ठ्यूत:, प्रेरणा करिजेला जो तो. क्रु. ष्ठिवुधा. निरसनअ. पाठविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्प्रभ: निष्क्रांताप्रभास्मान्निष्प्रभ:, गेली आहे प्रभा जा पासून तो. स. कांतिहीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निष्प्रवाणि निर्गताप्रवाणीतंतुवायशलाकायस्मात्तत्निष्प्रवाणि, गेली आहे तंतुवायशलाका जापासून तें. स. कोरेंवस्त्र. इ. न.

निसर्गः निसर्जनंनिसर्गः, स्वीकरणा जें तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ स्वभाव. अ. पु.

निसृष्टं निसृज्यतेस्मानिसृष्टं, त्याग करिजेलें जें तें. क्त. सृजधा. विसर्गअ. टाकलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

निस्तर्हणं निस्तृह्यतेनिस्तर्हणं, हिंसन जें तें. कृ. तृहूधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

निस्तलं निर्गतंतलमस्यनिस्तलं, गेलें आहे तल ज्याचें तो. स. वाटोळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निस्त्रिंशः निर्गतस्त्रिंशदंगुलिभ्योनिस्त्रिंशः, तीस अंगुलीहून जो अधिक तो. स. तरवार. अ. पु.

निःस्रावः निःस्राव्यतेइतिनिस्रावः, ओदनापासून करिजेतो जो तो. कृ. स्रुधा. गतिअ. पेज. अ. पु.

निःस्वः निर्गतंस्वमस्यनिस्वः, गेलें आहे द्रव्य ज्याचें तो. स. द्रव्य गेलेला. अ. पु.

निस्वनः निस्वानः विग्रहादि सर्वस्वनश. प्र. अ. न.

निहननं निहन्यतेइतिनिहननं, हिंसन जें तें. कृ. हनधा. हिंसनअ. वध. अ. न.

निहाका निजहातिबलमितिनिहाका, बल हरण करित्ये जी ती. कृ. ओहाकृधा. त्यागअ. पाण्यांतील घोरपड. आ. स्त्री.

निहिंसनं निहिंस्यतेनिहिंसनं, अत्यंत जें हिंसन तें. कृ. हिसिधा. हिंसनअ. वध. अ. न.

निहीनः निश्चयेनहीनोनिहीनः, निश्चयें करून जो हीन तो. स. नीच पामर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

निन्हवः निन्हवनंनिन्हवः, अपनयन जें तो. कृ. हुङ्. धा. अपनयनअ. निषेध. २ शठपणा. ३ अविश्वास. ४ निषेधवचन. अ. पु.

निर्ह्रादः निर्ह्रादनंनिर्ह्रादः, शब्द जो तो. कृ. ह्रादधा. अव्यक्तशब्दअ. शब्द. अ. पु.

नीकाशः नितरांकाशतेइतिनी

काशः, अत्यंत शोभतो जो तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीचः निकृष्टांअलक्ष्मींचिनोतीति नीचः. अलक्ष्मी ग्रहण करितो जो तो. कृ. चीञ्धा. चयनअ. पामर. २ नीच. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीचैः निचीयतेइतिनीचैः, अल्पार्थच यनकारीजें तें. कृ. चिञ्चयन. अल्पार्थीअ.

नीचिकी विग्रहादिसर्वनैचिकी शब्दाप्र.

नीडः निश्चितः इलः स्वप्नोयस्मि न्नीडः. निश्चित आहे निद्रा ज्याचे ठायीं तो. स. पक्ष्यांचें घर. अ. पु. न.

नीडोद्भवः नीडेउद्भवोयस्यसनी डोद्भवः, नीडाचाठायीं आहे उद्भ व ज्याचा तो. स. पक्षी. अ. पु.

नीध्रं निश्चयेनधरति जलमितिनी ध्रं, अत्यंत जल धारण करितें जें तें. कृ. धृञ्धा. धारणअ. वळच णच्छ. पडवी. अ. न.

नीपः नीयतेनीपः, सरळगामी जो तो. कृ. नीधा. प्रापणअ. कळंबाचें झाड. अ. पु.

नीरं नीयतेतन्नीरं, नेयिजे तें जें तें. कृ. नीधा. प्रापणअ. पाणी. अ. नपुंस.

नीलः नीलतिसःनीलः, नीलवर्ण जो तो. कृ. नीलधा. वर्णअ. नील वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नीलकंठः नीलःकंठोयस्यसनील कंठः, नीलवर्ण आहे कंठ ज्याचा तो. स. महादेव. २ भुंगा. ३ मोर. अ. पु.

नीलंगुः नीलांगुः नितरांलंगती तिनीलंगुः, अत्यंत गमन करितो जो तो. कृ. लगिधा. गतिअ. घुलें ह्म. कुसरूड. उ. पु.

नीललोहितः नीलश्चासौलोहि तश्चनीललोहितः, नीलवर्ण असा जो लोहित ह्म. आरक्त तो. स. म हादेव. अ. पु.

नीला नीलतीतिनीला, नील ह्म. कृष्णवर्ण जी ती. कृ. नीलधा. वर्ण अ. माशी. २ नीलवर्ण. आ. स्त्री.

नीलांबरः नीलमंबरंयस्यसस नीलांबरः, नीलवर्ण आहे वस्त्र ज्याचें तो. स. बलराम. अ. पु.

नीलांबुजन्मा नीलंचतत्‌अंबु जन्मचनीलांबुजन्म, नील ह्म.

नीलवर्ण असें जें अंबुजन्म म्ह॰ उदकीं सन्न तें. स. निळें कमळ. अ. न.

नीलिका नील्येवनीलिका, नीली नामक औषधि जी तीच. त. काळे फुलांची निर्गुंडी. आ. स्त्री.

नीलिनी नीलोवर्णोस्त्यस्याइति नीलिनी, नील वर्ण आहे जीचा ती. त. नील औषधि. ई. स्त्री.

नीली विग्रहादिनीलश. प्र. नीली नामक वनौषधि. ई. स्त्री.

नीवाकः निवचनंनीवाकः, अत्यंत क्रयादरवचन जें तो. कृ. वचधा. परिभाषणअ. धनधान्याविषयींजो लोकांचा आदरातिशय तो. अ. पु.

नीवारः निव्रियतेइतिनीवारः, ग्रहण करिजेतो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. देवभात. अ. पु.

नीविः नितरांमिन्वतीतिनीविः, अत्यंत संतोष करिते जी ती. कृ. इविधा. प्रीणनअ. यद्वा निव्ययतिनिव्ययतेवानीविः, संवरण करिते जी ती. कृ. व्येधा. संवरणअ. व्यापारांतील भांडवल. इ. स्त्री.

नीवी विग्रहादिपूर्वीच्याश. प्र. व्यापारांतील भांडवल. २ स्त्रियांच्या कमरेस जी नेसलेल्या वस्त्राची गांठ ती. ई. स्त्री.

नीवृत् नियतंवर्ततेजनाअत्रेतिनीवृत्, निश्चयें करून राहता हे नजनाचे ठायीं तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ ज्यांत लोकांची वस्ती आहे तो देश. त्. पु.

नीशारः नितरांशीर्यतेहिमानिलोअनेननीशारः, अत्यंत थंडि व वायू नष्ट होता जेणें करून तो. कृ. शॄधा. हिंसाअ. रजई म्ह. दुलई. अ. पु.

नीहारः नीह्रियतेइतिनीहारः, अत्यंत हरण करिजेतो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. बर्फ म्ह. हींव. अ. पु.

नु नुदतीतिनु, प्रश्नाद्यर्थाविषयीं प्रेरणा करितो जो तो. कृ. नुदधा. प्रेरणअ. पृच्छा. २ विकल्प त्या अर्थी अव्य.

नुतिः नूयतेइतिनुतिः, स्तव जो ती. कृ. णुधा. स्तुतिअ. स्तुति. इ. स्त्री.

नुन्नः नुद्यतेस्मनुन्नः, प्रेरणा करिजेला जो तो. कृ. णुदधा. प्रेरणअ. पाठविलेला म्ह. सांडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नुन्नः विग्रहादि सर्वपूर्वीच्याश. प्र. क्षणअ. राजा. अ. पु.

नूतनः विग्रहादि नवीनश. प्र. नवीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नूत्नं विग्रहादि पूर्वीच्याश. प्र. नवीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नूदः नुदतिपापमितिनूदः, पापातें प्रेरणा करितो जो तो. कृ. नुदधा. प्रेरणअ. पारसा पिंपळ. अ. पु.

नूनं नऊनयतीतिनूनं, विकल्पातें नाश करितें जें तें. कृ. ऊनधा. परिहाणअ. तर्क. २ निश्चयत्याअर्थी. अव्य.

नूपुरः नुविपुरतीतिनूपुरः, स्तुतिविषयीं अग्रभागाचागयीं गमन करणारा जो तो. कृ. पुरधा. अग्रगमनअ. पैंजण ह्य. तोरड्या. अ. पु. नपुं.

ना नयतीतिना, धर्मादिकांप्रत प्राप्त होतो जो तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. मनुष्यजाति. २ पुरुष. ऋ. पु.

नृत्यं नर्तनंनृत्यं, नृत्य जें तें. कृ. नृतीधा. गात्रविक्षेपअ. नाचणें. अ. न.

नृपः नॄन्पातीतिनृपः, मनुष्यातें रक्षण करणारा जो तो. कृ. पाधा. र

नृपतिः नृणांपतिःनृपतिः, मनुष्यांचा जो स्वामी तो. स. राजा. इ. पुल्लिंगीं.

नृपलक्ष्म नृपस्यलक्ष्मनृपलक्ष्म, राजाचें जें चिन्ह तें. स. राजाचें छत्रचामरादि. न. न.

नृपसभं नृपस्यसभानृपसभं, राजाची जी सभा तें. स. राजाची सभा. किंवा राजगृह. अ. न.

नृपासनं नृपस्यआसनंनृपासनं, राजाचें जें आसन तें. स. राजाची गादी. अ. न.

नृशंसः नॄन्‌शंसतीतिनृशंसः, लोकांप्रत मारितो जो तो. कृ. शंसुधा. हिंसाअ. क्रूर ह्य. घातुक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

नेत्रं विग्रहादिनयनश. प्र. नयति नीयते अनेनवानेत्रं, प्रापण करितें किंवा करिजेतें ज्याचा योगानें तें. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. डोळा. २ जटा वृक्षाचें मूळ. ३ वस्त्रविशेष. को. २ ध्वनिनेता ह्य. नायक. अ. न.

नेता विग्रहादिनायकशब्दाप्रमाणें. प्रभु. ऋ. पु.

नेत्रांबु नेत्रयोरंबुनत्रांबु, नेत्रसंबं धी जें उदक तें· स· नेत्रोदक ·उ·न·

नेत्री नीयते॰नयानेत्री, स्वर्गादिकां प्रत नेइजेनें जीणें ती· कृ· नीञ्धा· प्रापणअ· नदी· ई· स्त्री·

नेदिष्ठं अतिशयेन अंतिकं नेदिष्ठं, अतिशयें करून जें समीप तें· त· फार जवळचें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्रीलिंगी·

नेपथ्यं नयतीतिनेपथ्यं, प्राप्त हो तें जें तें· कृ· णीञ्धा· प्रापणअ· अलंकार घातल्याची शोभा· अ· न· २ अलंकार अ· पु· को· रंगभूमि·

नेमि: नयतिरथंनेमिः, रथातें ने णारी जी ती· कृ· णीञ्धा· प्रापणअ· तिवसाचें झाड· इ· पु· २ रथाच्या चाकाचा प्रांत भाग· इ· स्त्री·

नैकभेदं नएकोभेदो॰नैकभेदं, एक भेद ज्याचेठायीं नाहीं तें· स· लहान मोठें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

नैगम: निगमेभवोनैगमः, निग म देशचेठायीं जो उत्पन्न तो· त· वैश्य· २ शाहरचा· अ· पु·

नैचिकी नीचैश्चरतीति नैचिकी, हळु स्त्र· मंद गमन करणारी जी ती· त· उत्तम गाई· ई· स्त्री·

नैपाली नेपालेभवानैपाली, नेपा ल देशाचेठायीं जी उत्पन्न ती· त· म नशीळ· ई· स्त्री·

नैमेय: नियमएवनैमेयः, निम य जो तोच· त· मोबदला· अ· पु·

नैय्यग्रोधं न्यग्रोधस्यविकारः नैय्यग्रोधं, न्यग्रोध स्त्र· वट त्याचा, जो विकार तें· त· वडाचें फळ· अ· नपुं·

नैर्ऋत: निर्ऋतेरपत्यंनैर्ऋतः, नि र्ऋतीचाजोपुत्र तो· त· राक्षस· अ· पु·

नैष्किक: निष्केहेमध्ये नियुक्तोनैष्कि कः, निष्कमानाचेठायीं जो नियुक्त तो· त· रुपें देणें व घेणेंच्या कामावरचा अधिकारी· अ· पु·

नैस्त्रिंशक: निस्त्रिंशः प्रहरणम स्य नैस्त्रिंशिकः, खड्ग आहे प्रहरण ज्याचें तो· त· खड्गायुधी· अ· पु·

नो नह्यतीतिनो, अभावार्थाविष यीं संबद्ध होतो जो तो· कृ· नहधा· बंधनअ· अभावार्थी अव्य·

नौः नुद्यतेप्रेर्यतेइतिनौः, कैवर्तकानें प्रेरित जी ती. कृ. नुदधा. प्रेरण अ. नौका. औ: स्त्री.

नौकादंडः नौकायाः दंडः नौकादंडः, नौकेचा जो दंड तो. स. वल्हे. अ. पु.

न्यक् न्यंचतीतिन्यक्, नीचीकृत करितें जें तें. कृ. अंचुधा. गत्याक्षि धिक्कारार्थी अव्य.

न्यक्षं नियतानि निवृत्तानि निकृत्तानि वाअक्षाण्यस्मिन्न्यक्षम्, निवृत्त आहेत किंवा निकृत्त आहेत इंद्रियें ज्याचेठायीं तें. त. परशुराम. अ. पु. २ साकल्य. अ. न. ३ अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्यग्रोधः न्यक्रुणद्धिन्यग्रोधः, अधोभाग आवरण करितो जो तो. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. वडाचें झाड. २ व्याम ह्म. वांव. अ. पु.

न्यग्रोधी न्यक्रुणद्धीतिन्यग्रोधी, अधोभाग आवरण करिते जी ती. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. उंदिर कानी औषधि. ई. स्त्री.

न्यङ्. नितरांअंचतीतिन्यङ्, उत्कृष्ट गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. ठेंगणा. वि. च्. पु. ई. स्त्री. च्. न.

न्यंकुः नितरांअंचतीतिन्यंकुः, उत्कृष्ट गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. मृगविशेष. उ. पु.

न्यस्तं न्यस्यतेस्मन्यस्तं, क्षिप्त करि जेलें जें तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. निघालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्यादः न्यदनंन्यादः, भक्षण जें तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. भोजन. अ. पुल्लिंगी.

न्यायः न्ययनंन्यायः, नीती जी तो. कृ. इणधा. गतिअ. नीती. अ. पु.

न्यासः न्यस्यतेइतिन्यासः, स्थापन करिजेतो जो तो. कृ. असुधा. क्षेपणअ. पुरलेलें द्रव्य, अ. पु.

न्युंखः न्यूंखः नुंख्यतेइतिन्युंखः यज्ञादिकाचेठायीं प्रशस्त उच्चारिजे तो जो तो. कृ. उखिधा. गतिअ. ओंकार विशेष. अ. पु. २ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

न्युब्जः न्युब्जनंन्युब्जः, पृष्ठवक्रत्वं यस्यास्तीतिन्युब्जः, रोगानें वांकडी पाठ ज्याची तो. त. कुबडा. २ रोगानें ज्याची पाठ किंवा तोंड वांकडें झालें तो. अ. पु.

न्यूनः न्यूनयतिन्यूनयतेस्म वान्यूनः,

निंदा करितो किंवा करिजेतो जी तो. कृ. ऊनधा. परिद्वाणअ. निंद्य. २ कमी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पक्कणः पच्चंतीतिपचः कणंतीति कणाः पचः कणाः यत्रपक्कणः, पाचक आहेत कलहकारी ज्याचेठायीं तो. स. भिल्लांचा गांव. अ. पु.

पक्वं पच्यतिस्मइतिपक्वं. परिपक्व अवस्था प्राप्त जें तें. कृ. डुपचव्रधा. पाकअ. पिकलेला. २ ज्याचा नाश जवळ आला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पक्षः पचतिभूतानीतिपक्षः, भूतें व्यक्त करितोजी तो. कृ. पचधा. व्यक्तीकरणअ. पंधरा अहोरात्रें. २ पिच्छ ह्म. पीस. ३ सहाय. ४ कंकादि बाणोपयोगी पक्ष. केशवाचक शब्दापुढें हा असलातर समूहवाचक. अ. पु. उ. केशपक्षः कचपक्षः इत्यादि.

पक्षकः पक्षइवपक्षकः, पार्श्वद्वारा चेपरी जो तो. त. घराचें मागील दार. अ. पु.

पक्षतिः पक्षती पक्षस्यमूलंपक्षतिः, पक्षांचें जें मूल ती. त. शुक्लकृष्णपक्षांचेंमूल २ पक्ष्याच्या पिसांचेंमूळ. इ. २ ई. स्त्री.

पक्षद्वारं पक्षेपार्श्वेद्वारंपक्षद्वारं, पार्श्वभागाचेठायीं जें दार तें. स. घराचें मागील दार. अ. न.

पक्षभागः पक्षत्यनेनपक्षः, पक्षस्यभागः पक्षभागः, परिगृहीत हत्तीचा पार्श्वभाग जोतो. स. हत्तीचा पार्श्वभाग. अ. पु.

पक्षांतः पक्षस्य अंतः पक्षांतः, पक्षाचा जो अंत ह्म. समाप्ति तो. स. पूर्णिमा अमावास्या. अ. पु.

पक्षिणी पूर्वापरदिनेपक्षाविवस्तो यस्यामितिपक्षिणी, पूर्वापरदिवस आहेत पक्षांप्रारखे जीचाठायीं ती. त. पूर्वापरदिनयुक्त रात्रि ह्म. दोन दिवसांमधील रात्र. ई. स्त्री.

पक्षी पक्षाः संत्यस्यपक्षी, पक्ष आहेत जास तो. त. पक्षी. इन्. पु.

पक्ष्म पक्ष्यतेऽनेनपक्ष्म, परिग्रह करिजेतो जेणें करून तो. कृ. पक्षधा. परिग्रहअ. नेत्र संबंधि जे केश ते. प्रत्येक. २ पुष्पांतील पराग. ३ फार सूक्ष्म जो तंतूचा वगैरे अंश तो. अ. नपुंस.

पंकः पंकजते दुःखमनेनेति पंकः, लिप्त होतें हे दुःख जेणें करून तो. त. पातक. २ चिखल. अ. पु. न.

पंकिलः पंकः अस्तिअस्मिनइ तिपंकिलः, कर्दम आहे ज्याचेठा यीं तो. त. कर्दमयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पंकेरुहं पंकेरुहतीतिपंकेरुहं, क र्दमाचेठायीं उत्पन्न होणारें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. कमळ. अ. न.

पंगुः पनतीतिपंगुः, स्तुति करणा रा जो तो. कृ. पनधा. स्तुतिअ. पां गुळा. उ. पु.

पंक्तिः पचनंपंक्तिः, विस्तार जोती कृ. पचिधा. विस्तारकरणअ. पंगत २ छंदोविशेष ज्या वृत्ताचा दहा अक्षराचा चरण असतो तें वृत्त. ३ दहा संख्या. इ. स्त्री.

पक्तिः पचनंपक्तिः, पाक जो ती. कृ. डुपचषधा. पाकअ. परिपक्क ता. इ. स्त्री.

पचंपचा पचतीतिपचंपचा, पा क करविते जी ती. कृ. डुपचष् धा. पाकअ. दारुहळद. आ. स्त्री.

पचा पचनंपचा, पाक जो ती. कृ. डुपचषधा. पाकअ. पचन. आ. स्त्री.

पंचजनः पंचभिर्भूतैर्जन्यंतेइ तिपंचजनः, पांच भूतांचीउत्पन्न होइजेती जो तो. कृ. जनीधा. प्रा दुर्भावअ. मनुष्य. २ पुरुष. अ. पु.

पंचता. पंचत्वं पंचानांभावः पं चता, पांचांचा जो भावती. त. म रण. आ. स्त्री. २ अ. न.

पंचदशी पंचदशसंख्याथाःपू रणीपंचदशी, पंचदश संख्येची जी पूरण कर्त्री ती. पूर्णिमा. २ अ मावास्या. ई. स्त्री.

पंचमः पंचसुस्थानेषुमातीतिपंच मः, पंचम स्थानाचेठायीं राहतो जो तो. कृ. माधा. मानअ. गा यनाचे स्वरांतील एकभेद. अ. पु.

पंचरात्रं पंचानांरात्रीणांसमाहारः पंचरात्रं, पंचरात्रींचा जो समुदा यतें. स. पांच रात्री. अ. न.

पंचलक्षणं पंचलक्षणानियस्य पंचलक्षणं, पांच आहेत लक्षणें ज्याचीं तें. स. पुराण. अ. न.

पंचशरः पंचशरायस्यसपंचश रः, पांच आहेत बाण ज्याचे तो. स. मदन. अ. पु.

पंचशाखः पंचशाखाइवअंगुल

योयस्यसः पंचशाखः, पांच आ हेत शाखा साखिख्या अंगुली जास तो. स. हात. अ. पु.

पंचांगुलः पंचांगुलयोयस्य पंचांगुलः, पांच आहेतअंगुलिस तुल्यपर्णेजासतो. स. एरंडाचें झाड अ. पु.

पंचास्यः पञ्च्यतइतिपंचं पंचं विस्तृतं आस्यंयस्यसः पंचास्यः पसरलेलें आहे मुख ज्याचें तो. स. सिंह. अ. पु.

पंजरः पिंजतेइतिपंजरः, पक्षादि संबद्ध होइजेतो जो तो. कृ. पिजिधा. संपर्कअ. पिंजरा. अ. पु.

पंजिका पिज्यते अर्थः अस्यां इतिपिंजा पिंजेवपंजिका, बोधिजेतो अर्थ जीच्याठायीं ती पिंजा तीच पंजिका. त. निःशेषपदव्याख्या. आ. स्त्री.

पटच्चरं पटतीतिपटत् भूतपूर्वं पटत्पटच्चरं, जुना जो पट ह्म. वस्त्र तें. त. जीर्णवस्त्र. अ. न. २ चोर. अ. पु.

पटलं पटंविस्तारंलातीतिपटलं, विस्तार ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. घराचा शाकार २ नेत्ररोग. ३ समूह. अ. न.

पटलप्रांतः पटलस्यप्रांतः पटलप्रांतः, गृहसंबंधी कवलादिकांचा पुढिल भाग ह्म. वळचणी. स. वळचण ह्म. पडवी. अ. पु.

पटला विग्रहादिपटलशब्दाप्रमाणें. समूह. आ. स्त्री.

पटवासकः पटंवासयतीतिपटवासकः, वस्त्रास सुगंधयुक्त करणारा जो तो. कृ. वासधा. उपसेवाअ. सुवासिकचूर्णविशेषबुका. अ. पु.

पटहः पटंहंतीतिपटहः, गमनातें कुंटित करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसागतिअ. वाद्यध्वनि. २ संग्रामध्वनि. अ. पु.

पटी पटतीतिपटी, देदीप्यमान होत्ये जी ती. कृ. पटधा. गतिअ. लहान वस्त्र. ई. स्त्री.

पटुः पाटयतीतिपटुः, उत्तमभाषण करितो जो तो. कृ. पटधा. भाषार्थअ. शाकविशेष. पडवळ. उ. पु. २ चतुर. ३ तीक्ष्ण. ४ रोगरहित. वि. उ. पु. स्त्री. न.

पटुपर्णी पटूनिपर्णान्यस्यापटुप र्णी, सुंदर आहेत पर्णे जीचीं ती. स. स्वर्णक्षीरी. ई. स्त्री.

पटः पटतीतिपटः, दैदीप्यमान कारितो जो तो. कृ. पटधा. भासन. अ. चांगलें वस्त्र. अ. पु. न.

पटोलः पटतीतिपटोलः, सरळ गामी जो तो. कृ. पटधा. गतिअ. शाकविशेष, पडवळी. अ. पु.

पटोलिका पटतीतिपटोला सैव पटोलिका, गमन करिते जी ती प टोला तीच पटोलिका. त. पडवळी. आ. स्त्री.

पट्टः पटतिपट्यतेवापट्टः, शब्द करितो किंवा करिजेतो जो तो. कृ. प टधा. शब्दअ. बसावयाचा लां कडी पाट. अ. पु.

पट्टिका पटतीतिपट्टिका, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. कृ. पटधा. गतिअ. तांबडा लोध्रवृक्ष. आ. स्त्री.

पट्टिशः पट्टिंश्यतीतिपट्टिशः, कु मविशेषादिकांतें खंडन करितो जो तो. कृ. शोधा. तनूकरणअ. आयुधविशेष. अ. पु.

पट्टी पट्टोस्यास्तीतिपट्टी, प क्ष. अलक्त कोपशुक्त आहे चू र्ण ज्याचें तो. त. तांबडा लोध्रवृक्ष. इन्. पु.

पणः पण्यतेऽनेनपणः, व्यवहा र करिजेतो जेणें करून तो. कृ. प णधा. व्यवहारअ. तांब्याचें तोळा भार नाणें. २ द्यूत. ३ द्यूतांत वगै रे जय जाहला असतां प्रतिज्ञा - बांधिल्या प्रमाणें जें घेतात तो. ४ वेतन. ५ मूल्य, विकलेल्या वस्तू चें मोल. ६ चार दमड्या. अ. पु.

पणवः पण्यतेस्तूयतेइतिपणवः, स्तुति करिजेतो जो तो. कृ. पणधा. स्तुतिअ. वाद्यविशेष. अ. पु.

पणायितं पणाय्यतेस्मपणायि तं, स्तवन करिजेलें जें तें. कृ. प णधा. स्तुतिअ. स्तवलेलें - वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पणितं पण्यतेस्मपणितं, अर्था दि सर्वपूर्वी. श. प्र.

पणितव्यं पण्यतेइतिपणितव्यं, विक्रय करण्यास जें योग्य तें. कृ. पणधा. व्यवहारअ. विकावयाची वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पंडः पंड्यतेइतिपंडः, पुंस्त्वहीन

असतो जो तो. कृ. पडिधा. नाश नअ. नपुंसक. अ. पु.

पंडित: पंडासंजातास्यपंडितः, बुद्धि संजात ह्म. आहे जास तो. त. विद्वान्. अ. पु.

पण्यं विग्रहादिसर्वपणितव्यशब्दाप्रमाणें.

पण्यवीथिका पण्यानांवीथीपण्यवीथी पण्यवीथ्येवपण्यवीथिका, क्रयविक्रयादि द्रव्यानें जें स्थान ती पण्यवीथी तीच पण्यवीथिका, त. बाजार. आ. स्त्री.

पण्या पण्यतइतिपण्या, विशेष रोग निरासार्थ स्तुत्य जी ती. कृ. पणधा. स्तुतिअ. मालकांगोणी. आ. स्त्री.

पण्याजीव: पण्यमाजीवोयस्य पण्याजीवः, विक्रय आहे वृत्ति ह्म. जीविका ज्याची तो. स. क्रयविक्रय करून उपजीवन करणारा वाणी. अ. पु.

पत् विग्रहादिपादशब्दाप्रमाणें. दू. पु. न.

पतग: पतेनपक्षेणगच्छतीतिपतगः, पक्षें करून गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पक्षी अ. पु.

पतंग: पततीतिपतंगः, पक्षादिकानें गमन करितो जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. दीपपतंग. २ पक्षि. ३ सूर्य. ४ शालिविशेष भातांतील एक भेद. अ. पु.

पतंगिका पततीतिपतंगी सैवपतंगिका, गमन करणारी जी ती पतंगी तीच पतंगिका. त. पांढरा मध उत्पन्न करणारी माशी. आ. स्त्री.

पतत्रं पतंतं त्रायतेइति पतत्रं, गमनकरणाऱ्याचें रक्षण करणारें जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पालनअ. पक्ष, ह्म. पिस. अ. न.

पतत्रि: पततीतिपतत्रिः, गमन करणारा जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पक्षि. इ. पु.

पतद्ग्रह: पततोगृह्णातीतिपतद्ग्रहः, पडणाऱ्या श्लेष्यादिकांप्रत ग्रहण करितो जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. पिकदाणी. २ सैन्याचा मागचा भाग. अ. पु.

पतयालु: पतनशीलः पततीतिपतयालुः, पतनशील जो तो. कृ. पत्लृधा. ग

तिअ. पडणारा. वि. उ. पु. स्त्री. नपुंस.

पताका पततीतिपताका, ऐश्वर्यादि प्रगटनार्थ अग्रभागीं गमन करणारी जी ती. कृ. पत्लृधा. गतिअ. ध्वज. आ. स्त्री.

पताकी पताकास्यास्तीतिपताकी, ध्वज आहे जास तो. त. जरी पटके वाला पताकाधारण करणारा. इन्. पु.

पतिः पातीतिपतिः, स्त्रियादिकांचें रक्षण करणाराजो तो. कृ. पा धा. रक्षणअ. नवरा. इ. पु.

पतिंवरा पतिंवृणोतीतिपतिंवरा, पतिवरणारी जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. आपले इच्छेस येईल त्यास वरणारी स्त्री. आ. स्त्री.

पतिवत्नी पतिरस्यस्याः पतिवत्नी पति आहे जीस ती. त. जीचा नवरा जीवंत आहे ती बायको. ई. स्त्री.

पतिव्रता पत्योव्रतंयस्याः सापतिव्रता, पति सेवे विषयीं आहे नियम जीस ती. स. पतीच्या सेवे विषयीं जी तत्पर ती. आ. स्त्री.

पत्तनं पतंतिजनाः यत्रइतिपत्तनं, गमन करितात जन जाचेठायीं तें कृ. पत्लृधा. गतिअ. शहर. अ. न.

पत्तिः पद्यतेइतिपत्तिः, चरणांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. पदधा. गतिअ. पायांनें चालणारा. इ. पु.

पत्तिसंहतिः पत्तीनांसंहतिःपत्तिसंहतिः, पत्तींचा जो समुदाय ती. स. पादगाम्यांचा समूह ह्म. पायदळ. इ. स्त्री.

पतत्री पतत्रंअस्तियस्यइतिपतत्री, पतत्र ह्म. पक्ष आहे जास तो. पक्षि. इन्. पु.

पत्रं पतत्यनेनपततिवापत्रं, गमन होतें जेणेंकरून तें. किंवा पतन पावतें जें तें. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पत्र. २ पक्ष ३ हत्ती घोडे इत्यादि वाहन अ. न.

पत्रपरशुः पत्रमिवपरशुः पत्रपरशुः, पत्रासारिखा जो परशु तो. स. कानस. उ. पु.

पत्रपाश्या पत्रमिवपाश्यापत्रपाश्या, पर्णासारिखी जी पाश्या ह्मः मस्तकीं केशादिबद्ध भूषण तीक्ष. ललाटाचें भूषण. आ. स्त्री.

पत्ररथः पत्रंरथइवयस्यसपत्ररथः, पत्र आहे गमनाविषयीं रथ तुल्य जास ता. त. पक्षी. अ. पु.

पत्रलेखा पत्राकारालेखायस्याःसा पत्रलेखा, पर्णाचा आकारा सारिखी आहे रेषा जीची ती. स. कस्तूरी केशर इत्यादिकांनीं गालावर पानाची आकृति काढितात ती. आ. स्त्रीलिं.

पत्रांगं पत्रमेवांगमस्यपत्रांगं, पत्र ह्म पत्रतुल्यआहे अंग जाचें तो. स. रक्तचंदन. २ पतंग. अ. न.

पत्रांगुलिः पत्रार्थेऽगुलिर्यस्याः सापत्रांगुलिः, पत्ररचनेविषयीं उपयुक्त आहे अंगुलिव्यापार जीस ती. स. अर्थ पत्रलेखाश. प्र. इ. स्त्री.

पत्री प्रशस्तानिपत्राणिसंत्यस्यपत्री, प्रशस्त आहेत पक्ष जाचे तो. स. पक्षी, ससाणा. २ बाण. इन्. पु.

पत्रोर्णः पत्रेषुऊर्णायस्यसः पत्रोर्णः, पत्राच्याठायीं आहे ऊर्णा ह्म. लोमवैशिष्ट्य जास तो. स. दिंड्याचें झाड. अ. पु. २ रेशमीवस्त्रविशेष. अ. न.

पथः पंथाः पथंति अनेनइतिपंथा, गमन करितात जन जेणें करून तो. कृ. पथेधा. गति अ. मार्ग. अ. पु. २इन्. पु.

पथ्या पथोऽनपेतापथ्या, रोगनिवर्तन मर्यादा न सोडणारी जी ती. त. हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

पदं पद्यतेनेनपदं, गमन करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. पदधा. गतिअ. व्यवसाय. २ रक्षण. ३ स्थान. ४ चिन्ह. ५ पाय. ६ वस्तु. अ. नपुं.

पदगः पादाभ्यांगच्छतीतिपदगः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पादगामी. अ. पु.

पदवी पद्यतेऽनयापदवी, गमन करितो जीणें ती. कृ. पदधा. गतिअ. मार्ग. ई. स्त्री.

पदाजिः पादाभ्यामजतीतिपादाजिः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. अजधा. गतिअ. पादगामी. इ. पु.

पदातिः पादाभ्यामततीतिपदातिः, पायांनीं चालणारा जो तो.

कृ. अनधा. सातत्यगमनअ. पाद गामी. इ. पु.

पदातिकः पदातिरेवपदातिकः, पदाती जो तोच पदातिक. त. पायांनीं चालणारा. अ. पु.

पदिकः पादाभ्यांचरतीतिपदिकः, पायांनीं संचार करितो जो तो. त. पादगामी. अ. पु.

पद्गः पद्भ्यांगच्छतीतिपद्गः, पायांनीं गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पायानें चालणारा. अ. पुल्लिं.

पद्धतिः पद्धती पादाभ्यांहन्यतेइतिपद्धतिः, पायांनीं ताडण करिजेत्ये जी ती. कृ. हनधा. हिंसाअ. मार्ग. इ. २ ई. स्त्री.

पद्मं पद्यतेनसद्मं, जलामध्येंविकासगामी जें तें. कृ. पदधा. गतिअ. कमळ. अ. पु. न.

पद्मकं पद्ममिवप्रतिकृतिः पद्मकं, पद्मासारिखी जी प्रतिकृति ह्म. प्रतिमा तें. त. हत्तीच्या शरीरावर जो बिंदु असतो तो. अ. न.

पद्मचारिणी पद्मेचरितुंशीलमस्याः पद्मचारिणी, पद्मव्यवहाराचरण करण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. चरधा. गतिअ. स्थलकमलिनी. ई. स्त्री.

पद्मनाभः पद्मंनाभौयस्यसपद्मनाभः, पद्म आहे नाभीचा गर्यी ज्याच्या तो. स. विष्णु. अ. पु.

पद्मपत्रं पद्मस्येवपत्रमस्यपद्मपत्रं, पद्मा सारिखें आहे पत्र ह्म. चिन्ह ज्याचें तो. स. कमळाची पाकळी. २ पुष्कर नामक औषधीचें मूळ. अ. न.

पद्मरागः पद्ममिवरागोऽस्यपद्मरागः, पद्मासारिखा आहे रक्तिमा ज्यास तो. स. माणिक. अ. पु.

पद्मा पद्ममस्याअस्तीतिपद्मा, कमल आहे लीलार्थ जीस ती. न. लक्ष्मी. २ वनौषधींत भारंग ह्मणतात ती. ३ स्थलकमलिनीआ. स्त्री.

पद्माकरः पद्मानांआकरः पद्माकरः, पद्मांचा जी आकर ह्म. खाण तो. स. तळें. अ. पु.

पद्माटः पद्ममिवपद्मंतद्वदटतीतिपद्माटः, पद्मासारिखा विस्तार करितो जो तो. कृ. अटधा. गतिअ. टाकळा. अ. पु.

पद्मालया पद्मंआलयोयस्याः सापद्मालया, पद्म आहे आलय ह्म· स्थान जीचें ती· स· लक्ष्मी· आ· स्त्री·

पद्मिनी विग्रहादिकुमुदिनीशब्दा प्रमाणें· कमलिनी· ई· स्त्री·

पद्मी पद्ममस्यास्तीतिपद्मी, पद्म सदृश बिंदुजालक आहेजासतोग हत्ती· इन्· पु·

पद्यं पादाः संतिअस्येतिपद्यं, चर ण आहेत जास तें· त· श्लोक· अ· न२शूद्र· अ·पु·

पद्या पादाः संतिअस्यामितिपद्या, पाद ह्म· पादप्रतिमा सदोदितआ हेत जीचेठायीं ती· त· मार्ग· आ·स्त्री·

पनसः पनाय्यतेस्तूयतेइतिपनसः सर्वांनीं स्तविजेला जो तो· कृ· पन धा· स्तुतिअ· फणसाचें झाड·अ·पु·

पनायितं पनाय्यतेस्मपनायितं, स्तुति करिजेलें जें तें· कृ· पनधा· स्तुतिअ· स्तुत,स्तवलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

पनितं विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याश ब्दाप्रमाणें·

पन्नं पद्यतेस्मपन्नं, पतन पावलें जें तें· कृ· पद्धा· गतिअ· गलि त· वि·अ·पु·न· आ· स्त्री·

पन्नगः पद्भ्यांनगच्छतीतिपन्नगः, पायांनीं नाहीं गमन करितो जो तो· कृ· गम्लृधा· गतिअ· सर्प· अ·पु·

पन्नगाशनः पन्नगाअशनंयस्यस पन्नगाशनः, पन्नग आहेत भक्षण ज्याचें तो· स· गरुड पक्षी· अ· पु·

पयः पीयतेइतिपयः, पान करिजेतें जें तें· कृ· पीङ्धा· पानअ· उदक· २ दूध· स्· न·

पयस्यं पयसोविकारः पयस्यं, दुग्धा चो जो विकार ह्म· आज्यादि तें· दु धाचा विकार, दहींतूपइत्यादि अ·पु· न· आ· स्त्री·

पयोधरः धरतीतिधरः, पयसांधरः पयोधरः, जलातें किंवा दुग्धातें धा रण करितो तो धरजलदुग्धांचाजो धरतो· कृ· धृञ्धा· धारणअ· स्त्रियांचा स्तन· २मेघ·अ·पु·को· नारिकेल· पाडीवारुणा

परः पूर्यतेऽनेनपरः, पूरण करितो जेणें करून तो· कृ· पृधा· पूरणअ· शत्रु· अ· पु· २ दूर· ३ आत्मभिन्न· ४ उत्तम· वि· अ·पु·न· आ· स्त्री·

परजातः परस्मात्जातः परजातः,

परपोष्यत्वात् परापासून जो वाढ
ला तो. स. दुसऱ्यानें वाढविलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परतंत्रः परस्तंत्रमस्यपरतन्त्रः, पर
आहे प्रधान जास तो. स. पराधीन
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परपिंडादः परस्यपिंडमत्तीति
परपिंडादः, परान्न भक्षण करि
तो जो तो. कृ. अद्धा. भक्षण
अ. परान्नोपजीवी. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

परभृतः परेणकाकेनभृतः परभृ
तः, कावळ्यानें जो पोषित तो. स.
कोकिळपक्षी. अ. पु.

परभृत् परंबिभर्तीतिपरभृत्,
दुसऱ्याचें पोषण करणारा जोतो.
कृ. डुभृञ्धा. पोषणअ. कावळा.
त्. पु.

परमं परंमिमीतेइतिपरमं, अंगी
कारत्या अर्था विषयीं उत्कृष्ट प्रमाण
झ. बोधकरितें जें तें. कृ. माङ्धा.
मानअ. अंगीकारार्थी अव्य.

परमान्नं परमंचतदन्नंचपरमा
न्नं, उत्कृष्ट जें अन्न तें. स. पाय
स झ. खीर. अ. न.

परमेष्ठी परमेव्योम्निचिदाकाशे
तिष्ठतीतिपरमेष्ठी, चिदाकाशीं झ.
चैतन्यरूपीं राहजो जो तो. कृ. ष्ठाधा.
गतिनिवृत्तिअ. ब्रह्मदेव. इन्. पु.

परंपराकं परंपरायाअकनंपरंप
राकं, परंपरेची जी कुटिल गती
झ. अनुसरणतें. स. यज्ञांतील पशु
हनन. अ. न.

पर[illegible]वान् परःस्वाम्यस्ति यस्यपर वा
न्, स्वामी आहे जास तो. त. परतं
त्र. वि. त्. पु. ई. स्त्री. त्. न.

परशुः परंशृणातीतिपरशुः, शत्रूतें
नाश करणारा जोतो. कृ. शृधा. हिं
साअ. कुऱ्हाड. उ. पु.

परश्वधः परस्यशयनंपरश्वं परश्वं
धयतीति परश्वधः, वृक्ष हननातें
करणारा जो तो. कृ. धेट्धा. पानअ.
कुऱ्हाड. अ. पु.

परःशतं शतात्परंपरः शतं, शता
हून जें परतें. स. शंभरांहून अधि
क. अ. न.

परःसहस्रं सहस्रात्परंपरःस
हस्रं, सहस्राहून जें पर तें. स. स
हस्राहून अधिक. अ. न.

परश्वः श्वःपरंपरश्वः, उद्यांहून

जें पर तें. स. परवां या अर्थीं अ
व्यय.

पराक्रमः पराक्रम्यतेऽनेनपरा
क्रमः, गमन करिजेतो जेणें करू
न तो. क्रु. क्रमुधा. पादविक्षेपअ.
शौर्य. २ सामर्थ्य. ३ उद्योग. अ. पु.

परागः परागच्छतीतिपरागः, स
र्वत्र गमन करितो जो तो. कृ. गम्लृ
धा. गतिअ. पुष्पांतील रेणु. २ धू
ळी. ३ सुवासिक चूर्णविशेष. ४
चंद्रसूर्य ग्रहण. ५ कर्पूर चूर्ण. अ.
पुल्लिं.

पराङ्मुखः परांच त्यनभिमुखी
भवतीतिपराङ् पराङ्मुखमस्य
पराङ्मुखः, अनभिमुख आहे मु
खजाचें तो. स. विमुख. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

पराचितः परेण आचितः पराचि
तः, अन्याचें जो वर्धित तो. स.
दुसन्यानें वाढविलेला. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

पराचीनः परागेव पराचीनः, वि
मुख जो तोचत. पराङ्मुख. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

पराजयः पराजयनंपराजयः, यु
द्धाचेठायीं जो पराभव तो. कृ. जि
धा. अभिभवअ. पराभव. अ. पु.

पराजितः परैराजीयतेस्मपरा
जितः, शत्रूंनीं पराभूत करि
तो जो तो. कृ. जिधा. अभिभवा
दिअ. पराजय पावलेला. २ दुसन्यानें
वाढविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पराधीनः परस्मिन्नधीनः परा
धीनः, पराच्याठायीं जो अधीन
तो. स. परतंत्र. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

परान्नः परान्नंनित्यमस्त्यस्यपरा
न्नः, नित्य आहे परान्न जास तो.
त. परान्नोपजीवी. वि. अ. पु. न.
आ. स्त्री.

पराभूतः पराभूयतेस्मपराभूतः,
अभिभूत करिजेला जो तो. कृ. भू
धा. सत्ताअ. पराजय पावलेला.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परायणं परेयतेइतिपरायणं.
तदेकचित्तानें ग्रहणें जें तें. कृ. इं
धा. गत्यादि अ. आसक्तीनें बोल
णें. अ. न.

परारि पूर्वतरे वर्षेपरारि, पूर्वी
च्या मागलें जें वर्ष त्याचेठायीं

न. तिद्धस्तां त्या अर्थी अव्यय.

परार्ध्यः परस्मिन् अर्धेभवः परार्ध्यः उत्कृष्ट पूज्यता जी तीन्हेगर्थी गाह नो जो तो. त. प्रमुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परासनं परास्यतेपरासनं, विदार णजें तें. कृ. अस्क धा. क्षेपणअ. व ध. अ. न.

परासुः परागता असवोयस्मात्सप रासुः, परागत आहेत प्राण जा पा सून तो. स. मेलेला. वि. उ. पु. स्त्री नपुं.

परास्कंदी परानास्कंदितुंशीलम स्यपरास्कंदी, लोकनाशकस्वभावजो तो. कृ. स्कंदिर्धा. गत्यादिअ. चोर. इन्. पु.

परिकरः परिकीर्यतेपरिक्रिय तेनेनवापरिकरः, टाकिजेतो किं वा परिवार करिजेतो जेणें करून तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. २ डुकी ञ्था. करणअ. पलंग. २ परिवार अ. पु.

परिकर्म परिकर्मक्रियायस्मात्तत् परिकर्म, मल नाशन करणारी आहे क्रिया ज्या. कर्म जा पासून तें मलवर्जनार्थ कर्म. २ शरीरावर शरादिकांची उटी करणें. न्. न.

परिक्रमः परिक्रमणंपरिक्रमः, चरणांनीं जें गमन ती. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. पायांनीं जाणें. अ. पु.

परिक्रिया परिकरणंपरिक्रिया, परिजनादिकांचें वेष्टन जी ती. कृ. कृ ञ्था. करणअ. चाकर लोकांचा वे ढा. आ. स्त्री.

परिक्षिप्तः परितः क्षिप्यतेस्मप रिक्षिप्तः, आसमंतात् वेष्टित क रिजेला जो तो. कृ. क्षिपधा. प्रेर णअ. चहूंकडून वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिखा परितः खन्यतेइतिपरिखा आसमंतात् खणिजे से जी ती. कृ. खनुधा. विदारणअ. खंदक. ड. चर. आ. स्त्री.

परिग्रहः परिगृह्यतेपरिग्रहः, परिग्रहण करिजेती जो तो. कृ. ग्र हधा. उपादान अ. विवाहितस्त्री २ स्वीकार. ३ मूळ. ४ चाकर लो क. ५ सभेचें मागचा भाग. अ. पुल्लिंगीं.

परिघः परितः हन्यतेअनेनपरि

घः, आसमंतात् भागानेठायीं ह नन करिजेतें जेणेंकरून तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. परिघनामा योग. अ. पु.

परिघातनः परितः घातयतीति परिघातनः, आसमंतात् नाश करणारा जो तो. कृ. धा. पूर्वींच्याश. प्र. अ. पु.

परिचयः परिसमंताच्चयनंपरिचयः, परिचिती जी तो. कृ. चिञ्‌धा. चयनअ. अभ्यास. अ. पु.

परिचरः परितश्चरतीतिपरिचरः आसमंताद्भागानेठायीं गमन करणारा जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. सेनापति जवळ राहणारा जन. अ. पु.

परिचर्या परिचरणंपरिचर्या, परिचरण स्म. शुश्रूषण जें ती. कृ. चरधा. गतिअ. उपासना. आ. स्त्री

परिचाय्यः परिचीयतेइतिपरिचाय्यः, स्थितिविशिष्टजो तो. कृ. चिञ्‌धा. चयनअ. अग्निविशेष. अ. पु.

परिचारकः परिचरतीतिपरिचारकः, संचार करितो जो तो. कृ. चरधा. गतिअ. चाकर. अ. पु.

परिणतं परिणमतिस्मपरिणतं, परिणाम पावतेंझालें जें तें. कृ. णमधा. प्रह्वत्वअ. पक्क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिणयः परितः नयनंपरिणयः, अग्नीच्याआसमंतात्जें नेणेंतें.कृ. णीञ्‌धा. प्रापणअ. विवाह. अ. पु.

परिणामः परिणमनंपरिणामः, विकार जो तो. कृ. णमुधा. प्रह्वत्वादिअ. प्रकृतीचा अन्यभाव. अ. पु.

परिणायः विग्रहादिपरिणयशब्द प्र इतस्ततः शारी नयन जें तो.खेळांत सोंकट्या हिकडे तिकडे फिरवणें. अ. पु.

परिणाहः परिणह्यतेऽनेनपरिणाहः, परितः बंधन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. णहधा. बंधनअ. विस्तार. अ. पु.

परितः आसमंतात्‌इतिपरितः, आसमंतात् जें तें. न. सर्वतः. आसमंतात् त्या अर्थी अव्य.

परित्राणं परित्रातिः परित्राणं, पालन जें तें. कृ. त्रैङ्‌धा. पालनअ. मारण्यास उद्युक्त झाला त्यांचें

निवारण. अ. न.

परिदानं परित्यक्तदानंपरिदानं, अन्यापासून घेऊन पुन्हा देणें जें तें. कृ. दाधा. दानअ. मोबदला. अ. न.

परिदेवनं परिदीव्यतेइतिपरिदेवनं, रोदनकरिजेतें जें तें. कृ. दिवुधा. गत्यादिअ. रोदनपूर्वक भाषण. अ. न.

परिधानं परिधीयतेइतिपरिधानं, परिधान करिजेतें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. नेसावयाचें वस्त्र. अ. न.

परिधिः परिधीयतेइतिपरिधिः, आसमंतात् धारण करिजेतो जो तो. धा. पूर्वी. श. प्र. सूर्याचे सभोंवार. कदाचित् मंडलाकार जो तेजोविशेष दिसतो तो. २ समिध. ३ वस्तूचा वाटोळा घेर. इ. पुल्लिं.

परिधिस्थः परिधौतिष्ठतीतिपरिधिस्थः, परिधीचेठायीं राहणारा जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सेनापति जवळ राहणारा जन. अ. पु.

परिपणः परिपण्यतेव्यवहार्थेप्रयुज्यते इतिपरिपणः, वृद्धी करितां देयिजेतो जो तो. कृ. पणधा. व्यवहारअ. मूलधन. अ. पु.

परिपंथी परिदोषाख्यानंपथयितुंशीलमस्यपरिपंथी, दोषाख्यानातें बोलणारा जो तो. कृ. पथिधा. शब्दअ. शत्रु. इन्. पु.

परिपाटिः परिपाटनंपरिपाटिः, क्रमशः करण जें ती. कृ. पटधा. गतिअ. अनुक्रम. इ. पु.

परिपूर्णता परितःपूर्यतेस्मपरिपूर्णः, परिपूर्णस्यभावः परिपूर्णता, आसमंतात् भागीं पूर्ण झाला जो तो परिपूर्ण त्याचा जो भाव ती. त. परिपूर्णपणा. आ. स्त्री.

परिपेलवं परितःपेलवंपरिपेलवं, आसमंतात् भागीं जें मृदु तें. स. क्षुद्रमोथा. अ. न.

परिप्लवः परिप्लवतेइतिपरिप्लवः, त्वरनें गमन करितो जो तो. कृ. प्लुङ्धा. गतिअ. चंचल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिबर्हः परिबर्हतेइतिपरिबर्हः, प्राधान्य पावतो जो तो. कृ. बर्हधा.

प्राधान्य अ. राजास योग्य जें वस्तु तो. २ परिछद. ३ परिवार. अ. पु.

परिभवः परिभूयतेइतिपरिभवः अनादर जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. अनादर. अ. पु.

परिभाषणं परितः भाष्यतेइति परिभाषणं, आसमंतात् भाषण जें तें. कृ. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. निंदायुक्त जो उपालंभ तो. अ. न.

परिभूतं परिभूयतेस्मपरिभूतं पराभवे करिजेलें जें तें. कृ. भूधा. सत्ता अ. अवमानित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिमलः परिमलनंपरिमलः, कुंकुमादि क्षोद जो तो. कृ. मलधा. रणअ. संघर्षणापासून उत्पन्नजो मनोहर गंध तो, कृ.गंधविशेष. अ.पु.

परिरंभः परिरंभणंपरिरंभः, आलिंगन जें तो. कृ. रभधा. राभस्यअ. आलिंगन. अ. पु.

परिवर्जनं परिहृज्यतेइतिपरि वर्जनं, हिंसन जें तें. कृ. वृजिधा. वर्जनअ. सर्वथा वर्जन. २ वध. अ. न.

परिवर्तः परिवर्तनंपरिवर्तः, परिवर्तन जें तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. मोबदला. अ. पु.

परिवादः परितः वादः परिवादः, आसमतात् भागाच्याठायीं जो वाद तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणिअ. निंदा. अ. पु.

परिष्कन्नः विग्रहादिसर्वपरिस्कं दश. प्र.

परिष्कंदः विग्रहादिसर्वपरिस्कं दश. प्र.

परिष्कारः परिष्क्रियतेनेनपरिष्कारः, भूषित होइजेतोंजेणें करून तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. अलंकार. अ. पुल्लिंगीं.

परिष्कृतः परिष्क्रियतइतिपरिष्कृतः, अलंकार युक्त जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. अलंकारयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिष्वंगः परिष्वंजनंपरिष्वंगः, आलिंगन जें तो. कृ. ष्वंजधा. परिष्वंगअ. आलिंगन. अ. पु.

परिसरः परितः सरंतिअत्रइति परिसरः, आसमंतात् गमन करितात ज्याच्येठायीं तो. कृ. सृधा. गतिअ. नदीपर्वत इत्यादिकांचे जव

ऊंची भूमी. अ. पु.

परिसर्पः परिसर्पणंपरिसर्पः, आसमंतात वेष्टन जें तो. कृ. सृ धा. गतिअ. जनाचें वेष्टन. अ. पु.

परिसर्या परिसरणंपरिसर्या, सर्वतो गमन जें ती. कृ. धा. पूर्वीच्या श. प्र. सभोंवार किंवा चहूंकडे सरणें. आ. स्त्री.

परिसारः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या श. प्रमाणें.

परिस्कंदः परिस्कंदतीतिपरिस्कंदः, परितः गमन करितो जो तो. कृ. स्कंदिर्धा. गत्याद्यर्थ. दुसऱ्यानें वाढविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परिस्कंनः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या श. प्रमाणें.

परिस्तोमः परितस्तूयतेपरिस्तोमः, स्तुत करिजेतो जो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. हत्तीच्या पाठीवरचें आस्तरण. अ. पु.

परिस्पंदः परिस्पंदनंपरिस्पंदः, परिस्पंदन जें तो. कृ. स्पदिधा. किंचिच्चलनअ. रचना. २ क्रिया विशेष. अ. पु.

परिस्रुत् परितः स्रवतीतिपरिस्रुत्, आसमंतात् प्रसृत होत्येजी ती. कृ. स्रुधा. स्रवणअ. मद्य. त. स्त्री.

परिस्रुता विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या श. प्रमाणें. आ. स्त्री.

परीक्षकः परीक्षतेइतिपरीक्षकः परीक्षा करितो जो तो. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. परीक्षा करणारा. अ. पु.

परीभावः परिभूयतेइतिपरिभावः, तिरस्कार जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. अनादर. अ. पु.

परीरंभः विग्रहादिपरिरंभशब्दाप्रमाणें. आलिंगन. अ. पु.

परीवर्तः विग्रहादिसर्वपरिवर्तशब्दाप्रमाणें.

परीवापः परिवपनंपर्युप्यतेनेनावापरीवापः, पर्युप्ति किंवा परिवपन करिजेतें जेणेंकरून किंवा ज्याचेठायीं तो. कृ. डुवपधा. बीजसंतान. अ. निंदा. अ. पु.

परिवारः परीवारः परिवार्यतेनेनपरिवारः, परितः आच्छादन करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. वृञ

धा. आवरणअ. चाकर लोक. २ तरवारीचें मेण. ३ शवटीचें साहित्य. अ. पु.

परिवाह: परीवाह: परित:अलंवहतीतिपरीवाह:, आसमंताद्भागीं जलातें वाहणारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. तळ्यांतून वगैरे बाहेर पाणी जाण्याची मूस. अ. पु.

परीष्टि: विग्रहादिपर्येषणशब्दाप्रमाणें. श्राद्धाचेठायीं भक्तिपुर:सर ब्राह्मणाची शुश्रूषाजीती. इ. स्त्री.

परीसर्या परिसरणंपरिसर्या, सर्वत: गमनजें ती. कृ. सृधा. गतिअ. सर्पाकार. आ. स्त्री.

परीसार: विग्रहादिपरिसर्याशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

परीहास: परिहसनंपरिहास:, आसमंतात जें हास्य तो. कृ. हसेधा. हसनअ. क्रीडा. अ. पु.

परु: पिपर्तीतिपरु:, वृद्धीतें पूरण करितो जो तो. कृ. पृधा. पूरणअ. उसाचें वगैरे पेर. उ. पु.

परुत् पूर्वेवर्षेपरुत्, पूर्ववर्षाचेठायीं जें तें. त. गतवर्षी त्या अर्थी अव्य.

परुषं पिपर्तीतिपरुषं, अलंबुद्धीतें ह्म. वैमनस्यकारितें जें तें. कृ. पृधा. पूरणअ. निष्ठुर भाषण वगैरे. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परेत: परमित: परेत:, परलोकाप्रत प्राप्त झाला जो तो. स. मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

परेद्यवि परस्मिन् अहनिपरेद्यवि, परदिवसाचेठायीं जें तें. त. दुसरे दिवसीं त्या अर्थी अव्य.

परेतराट् परेतेषुमृतेषुराजतइतिपरेतराट्, प्रेतांचेठायीं शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. यम. ज्. पु.

परेष्टुका परमिच्छतिपरेष्टु:, सैवपरेष्टुका, अन्यातें इच्छा करणारी जी ती. परेष्टु तीच परेष्टुका. बहुत वेळ प्रसवलेली. आ. स्त्री.

परेधित: परैरेधित: परैधित:, परांनीं जो संवर्धित तो. स. दुसऱ्यानें वाढविलेला. अ. पु.

परोष्णी परंशत्रु: उष्णांअस्या: परोष्णी, शत्रु सारखें आहे उष्ण जीस ती. स. वागुळ पक्षि. ईका. स्त्री.

पर्कटी पृच्यतेसापर्कटी, पारव्या दिकांहीं करून संबद्ध होइजेतो जो तो. कृ. पृचीधा. संपर्क अ. पिं पळीचें झाड. इन्. पु.

पर्जनी पिपर्तीतिपर् जनयती तिजनी पर्चासोजनीच्चपर्जनी पिपर्ति ह्म. सेवन द्वारा रक्षण कर णारी अशी जी जनी ह्म. स्वास्थ्य जनक ती. स. दारुहळद. ई. स्त्री

पर्जन्यः पिपर्तिवर्षतिवापर्जन्यः पालन पूरणकिंवासेचनकर्ता जो तो. कृ. पृधा. पालनपूरणअ. २वृषुधा. से चनअ. इंद्र. २गर्जनाकरणारा मेघ. अ. पु.

पर्णं पर्णयतितत्पर्णं, हरितवर्ण होतें जें तें. कृ. पर्णधा. हरितभा वअ. पान. अ. न. २पळसाचें झाड. अ. पु.

पर्णशाला पर्णनिर्मिताशाला पर्णशाला, पर्णानीं निर्मित जी शाला ह्म. गृह ती. स. ऋषीचें घर. आ. स्त्री.

पर्णासः पर्णास्यतीतिपर्णासः, पर्णातें टाकितो जो तो. कृ. असु धा. क्षेपण अ. बावरीचें झाड. अ. पु.

पर्यंकः परितोऽक्यतइतिपर्यंक आसमंतात् भागीं चिन्हित करि जेतो जो तो. कृ. अकिधा. लक्षण अ. पलंग २परिकर. अ. पु.

पर्यटनं परितः अटनंपर्यटनं, आसमंतात् भागीं जें गमन तें. स. भ्रमण. अ. न.

पर्यंतभूः पर्यंतेभूःपर्यंतभूः, आसमंतात् भागीं जी भूमि ती. स. नदीपर्वत इत्यादिकांचे जव ळची भूमि. ऊ. स्त्री.

पर्याप्तः पर्याप्यतेस्मइतिपर्याप्त पर्याप्त होइजेला जो तो. कृ. आपू धा. लवनअ. यथेच्छ ह्म. परिपू र्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पर्याप्तिः पर्यापनंपर्याप्तिः, संर क्षण जें ती. कृ. आपूधा. व्याप्ति अ. मारण्यास जो उद्युक्त त्याचें निवारण करणें. २परिपूर्णता. ३सामर्थ्य. इ. स्त्री.

पर्ययः विग्रहादि पर्यायशब्द प्रमाणें. अतिक्रमण अ. पु.

पर्यायः पर्ययणंपर्यायः, क्रमानें करणें जें तो. कृ. इणूधा. गति अ. अनुक्रम. २ प्रस्ताव. ह्म. प्रसं

ग. २ एकार्थाचे दोन शब्द ते पर स्परांचे पर्याय. अ. पु.

पर्यवस्था पर्यवसानंपर्यवस्था, आसमंतादवस्थानजें ती. कृ. ष्ठा धा. गतिनिवृत्तिअ. विरोध. आ. स्त्रीलिं.

पर्युदंचनं पर्युदंच्यतेपर्युदंचनं, उत्तम र्णापासून प्राप्त होतेंजें तें. कृ. अंच्चुधा. गतिअ. कर्ज. अ. न.

पर्येषणा पर्येषणंपर्येषणा, धर्मादिकाचें जें शोधन ती. कृ. इणधा. गतिअ. श्राद्धामध्यें भक्तिपुरःसर जी ब्राह्मणाची शुश्रूषा ती. आ. स्त्री.

पर्वतः पर्वतीतिपर्वतः, ओषध्यादिकातें पूरण करितो जो तो. कृ. पर्वधा. पूरणअ. डोंगर. अ. पु.

पर्व पर्वतिपर्व्यतेवापर्व, पूरण होतें किंवा करिजेतें ज्याचेगयीं तें. कृ. पर्वधा. पूरणअ. वेळूचें पेर. २ तिथिविशेष.

पर्वसंधिः पृणातिअभिलषितमितिपर्व, पर्वणः संधिः पर्वसंधिः अभिलषित देतें जें तें पर्व त्याचा जो संधितो. अमावास्या आणि पूर्णिमा किंवा अमावास्या त्यांचे अंतर. अ. पु.

पर्शुका स्पृशतीतिपर्शुका, स्पर्श करणारी जी ती. कृ. स्पृशधा. संस्पर्शअ. पाठीचा अस्थिविशेष, ज्यास बर्गडी असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

पलं पलतीतिपलं, गमन करितें जें तें. कृ. पलधा. गतिअ. शास्त्रीय चार तोळे. २ मांस. अ. न.

पलगंडः पलेनगंडतीतिपलगंडः. मांसतुल्य मृदादिकें करून वदनैकदेशाप्रमाणें रचना करितो जो तो. कृ. गडिधा. वदनैकदेशअ. शिल्पिविशेष, गवंडी. अ. पु.

पलंकषा पलंकषतीतिपलंकषा, गमन करणारातें कषति ह्म. दुःख देती जी ती. कृ. कशधा. हिंसाअ. सराटा. आ. स्त्री.

पललं पल्यतेनेनपललं, ज्याचा योगानें गमन होतें तें. कृ. पल धा. गतिअ. मांस. अ. न.

पलांडुः पलतीतिपलांडुः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. कृ. पलधा

गतिअ. कांटा. उ. पु.

पलाल: पलतीतिपलालः, सरळगमन करणारा जो तो. कृ. पलधा. गति अ. फलरहितधान्याचें कांड. अ. पु. न.

पलाश: प्रशस्तानिपलाशान्यस्यपलाशः, प्रशस्त आहेत पर्णें ज्याचीं तो. त. हिरवारंग. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पान. अ. न. ३ पळसाचें झाड. ४ आंबेहळद. अ. पु.

पलाशी पलाशानिसंत्यस्येतिपलाशी, पर्णें आहेत ज्यास तो. त. झाड. इन्. पु.

पलिक्नी पलितंशुक्लत्वं अस्त्यस्याः पलिक्नी, जरेच्या योगानें केशाचे ठायीं आहे शुक्लत्व जीस ती. त. केंस पिकलेली स्त्रातारी बायको. ई.

पलितं पलतीतिपलितं, जरेनें केशादिकाचेठायीं जें शुक्लत्व तें. कृ. पलधा. गत्यादिअ. वार्धक्यानें जो केशांस पांढरेपणा येतो तो. अ. न.

पल्यंक: विग्रहादिपर्यंक शब्दाप्रमाणें. पलंग. अ. पु.

पल्लव: पल्यतिपल्लूयतेइतिपल्लवः, पल्लासोलवश्चपल्लवः, पल्यति ह्य. गमनाश्रय जो तो पल् पल् असा जो लव ह्य. छेदनयोग्य तो. म्ह. पालवी. अ. पु.

पल्वलं पलंतिमहिष्यादयोत्रेतिपल्वलं, गमन करिताहेत महिष्यादि ज्याचेठायीं तो. कृ. पलधा. गतिअ. अल्पसरोवर. अ. न.

पव: पवनंपवः, पूतिकरण जें तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. धान्यादिकाचें शुद्धकरण ह्य. पाखडणें इत्यादि अ. पु.

पवन: पुनातीतिपवनः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. वायु. अ. पु. धान्यादिकांचें आसडणें वगैरे. अ. पु.

पवमान: पवतेसोपवमानः सदोदित गमन करितो जो तो. कृ. पूङ्धा. पवनअ. वायु. अ. पु.

पवनाशन: पवनः अशनंयस्यपवनाशनः, वायू आहे भक्षण ज्याचें तो. स. सर्प. अ. पु.

पवि: पुनातीतिपविः, पवित्र करतो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. इंद्राचें वज्र. इ. पु.

पवित्रं पुनातीतिपवित्रं, पवित्र

होणारें जें तें. कृ. पूत्रधा पवनका दर्पण अ. न २ निर्मळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पवित्रकं निर्मलत्वेन जलं पुना तीतिपवित्रकं, मलरहित करून जलातें पवित्र करितें जें तें. कृ. पूत्रधा. पवनअ. तागाची दो री सूत इत्यादि. अ. न.

पशुपतिः पशूनांपतिः पशुपतिः, ब्रह्मादि स्थावरांत जे पशु त्यां चा जो पति म्ह. स्वामी तो. स. म हादेव. इ. पु.

पशुरज्जुः पशुबंधनी रज्जुः प शुरज्जुः, पशु बंधन करणारी जी रज्जु ती. स. पशु बांधण्याचा रज्जुविशेष. उ. स्त्री.

पश्चात् पश्चिमस्यांदिशिपश्चात्, पश्चिमदिशेच्येठायीं जें तें. न. प श्चिमदिशा. २ अंत्य त्या अर्थी. अ व्य.

पश्चात्तापः पश्चात्तापयतीतिपश्चा त्तापः, पश्चात् दुःख देणारा जो तो. कृ. तपधा. संतापअ. मनो विकृतिविशेष. अ. पु.

पश्चिमं विग्रहादिपाश्चात्यशब्द प्र. अंत्य म्ह. शेवटचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पष्ठवाट् पंचषष्ठंवावहतीतिपष्ठ वाट्. पांच किंवा साहा वर्षे वाह णारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. ज्या बैलाच्या खांद्यावर दमून व टणीस येण्यासाठीं कांहीं लांकुड किंवा जूं बांधितात आणि फिर वितात तो किरभिरीस घातले ला बैल. ह. पु.

प्रष्ठौही विग्रहादिप्रष्ठौहिशब्दा प्र. बाळेरंगाची असोन गाभण जी गाय ती. ई. स्त्री.

पस्त्यं अपस्त्यायतिइतिपस्त्यं, सं हत होतें जें तें. कृ. स्त्यैधा. संघात अ. घर. अ. न.

पाकः पिबतिस्तन्यमितिपाकः, दुग्ध प्राशन करणारा जो तो. कृ. पाधा. पानअ. बालक. २ पच्न अ. पु.

पाकलं पाकंलातीतिपाकलं, प चनातें करणारें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. गोडेंकोष्ठ. अ. न.

पाकशासनः पाकस्यशासनः पाकशासनः, पाक दैत्याचा जो

शासन कर्ता तो. क्त. इंद्र. अ. पु.

पाकशासनिः पाकशासनस्यअपत्यंपाकशासनिः, इंद्राचें जें अपत्य तो. त. इंद्राचा पुत्र. इ. पु.

पाकस्थानं पाकस्यस्थानंपाकस्थानं, पाकाचें जें स्थान तें. स. सैंपाक घर. अ. न.

पाक्यः पाकेसाधुः पाक्यः, पचनाविषयीं जो साधु तो. बिडलोण. अ. न. २ जवखार. अ. पु.

पाखंडः पाखंडयतीतिपाखंडः, श्रौतधर्मातें खंडन करितो जो तो. क्त. खंडिधा. भेदनआ. नास्तिक. अ. पु.

पांचजन्यः पंचजनेदैत्येभवःपांचजन्यः, पंचजन दैत्याचेठायीं जो झाला तो. त. विष्णूचा शंख. अ. पु.

पांचालिका पंचालदेशेभवा पांचालिका, पंचालदेशाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. बाहुली. आ. स्त्री.

पाटच्चरः पाटलंचरतीतिपाटच्चरः, हरण करीत होत्साता गमन करितो जो तो. क्त. चरधा. गतिअ. चोर. अ. पु.

पाटलः पाटलोवर्णोस्यास्तीतिपाटलः, पाटल आहे वर्ण ज्यास तो. काहीं पांढरा असोन तांबडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पाटलापुष्प ३ भात. ४ लौकर पिकण्याचा व्रीहि विशेष. अ. न.

पाटला पाटलायाः पुष्पंपाटला, पाटलीचें जें पुष्प ती. त. पाडुळीची वेल. आ. स्त्री.

पाटलिः पाटली पातीतिपाः टलतीतिटलिः, पाश्चासौटलिश्च पाटलिः, संरक्षण करणारी अशी जी गमन करित्ये ती. स. पाडळीची वेल. इ. २ ई. स्त्री.

पाठः पठनंपाठः, पठन जो तो. क्त. पठधा. व्यक्तवाणिअ. अध्ययन. २ ब्रह्मयज्ञ. अ. पु.

पाठा पठ्यतेइतिपाठा, आरोग्यप्रत बोलणारी जी ती. क्त. पठधा. व्यक्तवाणिअ. पाहाड मूळ. आ. स्त्री.

पाठी पाठोस्यास्तीतिपाठी, ग्रंथ न आहे जीस ती. क्त. पठधा. ग्रंथअ. चित्रक. इन्. पु.

पाठीनः भक्ष्यतयाशास्त्रेषुपठ्यते पाठीनः. भक्ष्यत्वें करून शास्त्राचेठायीं बोलिजे तो जो तो. कृ. पठधा. व्यक्तवाणिअ. चित्रक. अ. पु.

पाट् पाट धर्तातिपाट्, संबोध्यार्थाविषयीं बोलतें जें तें. कृ. पटधा. भाषणअ. संबोधनार्थी अव्य.

पाणिः पणायंत्यनेनपाणिः, लोक ज्याच्या योगानें व्यवहार करितात तो. कृ. पणधा. व्यवहारअ. हात. इ. पु.

पाणिगृहीती पाणिः गृहीतो यस्याः पाणिगृहीती, हस्त ग्रहण केलाआहे जीचा ती. स. विवाहित स्त्री. ई. स्त्री.

पाणिघः पाणिं हंतीतिपाणिघः, हस्त ताडन करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. हातावर गायनाचा ताल धरणारा. अ. पु.

पादाः पद्यंतेएभिरितिपादाः, गमन करिजेतात जींहीं करूनते. कृ. पदधाः गतिअ. पाय. २पर्वतविशेष. अ. पु.

पाणिपीडनं पाणेः पीडनंपाणिपीडनं, हस्ताचें जें ग्रहण तें. स. लग्न. अ. पु.

पाणिवादः पाणिंवादयतीतिपाणिवादः, हस्तानें शब्द करितो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणिअ. हातावर गायनाचा ताल धरणारा. अ. पु.

पांडुः पंड्यतेइतिपांडुः, जाणिजे तो जो तो. कृ. पडिधा. गतिअ. शुक्लवर्ण व. पांढरा. वि. उ. पु. स्त्री. नपुं.

पांडुकंबली पांडुकंबलेनवृतोरथः पांडुकंबली, पांडुरवर्ण कंबलानें वेष्टित जो रथ तो. त. पांढऱ्या कांबळ्यानें वेष्टित रथ वगैरे. इन् पुल्लिंगी.

पांडुरः पांडुत्वंअस्यास्तीतिपांडुरः शुक्लत्व आहे जास तो. त. शुक्लवर्ण व. पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पातकं पातयतीतिपातकं, पातन करितें जें तें. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पाप. अ. न.

पातालं पततिअत्रइतिपात् तत् आलातीतिपातालं, पतन करतें ज्याचेठायीं तें पात त्यानें ग्रहण करितें जें तें. कृ. लाधा. आदानअ. पाताल लोक. २वडवाग्नि ३छि

द्र. अ. न.

पातुकः विग्रहादिपतयालुशब्दा प्रमाणें. पतनशील ह्म. पडणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पात्रं पिबत्यनेनपात्रं, उदकादि प्राशन होतें जेणें तें. क्रु. पाधा. पानअ. भांडें. २ दोन तीरांचे मधिल भाग. ३ योग्य. उ. दान पात्रंश्रोत्रियः अ. न. को. होम पात्र, पान, प्रधान, नाचण्याचें अनु करण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पाथः पीयतेइतिपाथः, प्राशन करिजेतें जें तें. क्रु. पाधा. पानअ. उदक. स. न.

पादः पद्यतेसोपादः, गमन क रणारा जो तो. क्रु. पद्धा. गति अ. चरण. २ किरण. ३ चतु र्थांश. ४ पर्वता जवळचा जो ल हान पर्वत तो. अ. पु.

पादकटकः पादस्यकटकःपाद कटकः, पायाचें जें भूषण तें. स. पादभूषण ह्म. तोरड्या. अ. पु.

पादग्रहणं पादयोर्ग्रहणंपादग्र हणं, चरणाला जो स्पर्श तें. स. नामगोत्रोच्चार पूर्वक नमस्कार. अ. न.

पादपः पादैःपिबतीतिपादपः, मू ल चरणांनीं उदकातें प्राशन करि तो जो तो. क्रु. पाधा. पानअ. वृक्ष. अ. पु.

पादबंधनं पादेबंधनंयस्यवापा दबंधनं, पादाचेठायींबंधन किंवातेंआ हेज्यास तें. स. पायांचें बंधन. २ गाय ह्मैस इत्यादि पशु. अ. न.

पादस्फोटः पादौस्फोटयतीति पादस्फोटः, पायांचा भेद करणा रा जो तो. क्रु. स्फुटधा. विकसन अ. खोंटा फुटण्याचा रोग. अ. पु.

पादाग्रं पादस्याग्रंपादाग्रं, चरणा चें जें अग्रतें. स. पायांचें अग्र च वडा. अ. न.

पादांगदं पादस्यअंगदंपादांग दं, पायांचें जें भूषण तें. स. तो रड्या पैंजण. अ. न.

पादातः विग्रहादिपदातिशब्दा प्रमाणें. अ. पु.

पादातं पदातीनांसमूहः पादातं, पदातींचा जो समुदाय तें. स. पाया नींजाणाऱ्याचासमूह. २पादचारी. अ. न. २पु.

पादातिकः पादाभ्यामततीति पादातिः सएवपादातिकः, पायांनीं चालणारा जो तो. पादाति तोच पादातिक. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. पायीं जाणारा. २ पदातींचा समूह. अ. पु.

पादाविकः पादाभ्यामवतीतिपादाविकः, पायांनीं चालणारा जो तो. कृ. अवधा. रक्षणादिअ. अर्थादिसर्व पादातिकश. प्र. अ. पु.

पादुका पादुरेवपादुका, पादु जी तीच त. चर्मीजोडा. आ. स्त्री.

पादूः पद्यतेऽनयापादूः, गमन करिजेतें जीणेंकरून ती. कृ. पद धा. गतिअ. चर्मीजोडा. ऊ. स्त्री.

पादूकृत् पद्यतेनयापादूः पादूंकरोतीतिपादूकृत, गमनकारीउपानहकरितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करण अ. चांभार. त्र. पु.

पाद्यं पादार्थमुदकंपाद्यं, पादार्थ जें जल तें. त. पाय धुण्याचें पाणि अ. न.

पानं पीयतेतत्पीयतेस्मिन्पानं, पानकिंवा तें करिजे तें जाचेठायीं तें. कृ. पाधा. पान अ. प्राशन. २ दारूचें दुकान. अ. नपुंसक.

पानपात्रं पानस्यपात्रंपानपात्रं, प्राशन करण्याचें जें पात्र तें. स. प्राशन करण्याचें पात्र. अ. न.

पानगोष्ठिका पानस्यगोष्ठिकापानगोष्ठिका, पानाचें जें स्थान ती. स. मद्यप्राशनार्थ जमलेली मंडळी. अ. न.

पानीयं पातव्यंपानीयं, प्राशन करावयास योग्य जें तें. कृ. पाधा. पानअ. पाणि. अ. न.

पानीयशालिका पानीयस्य शालापानीयशाला सेवपानीयशालिका, पाण्याची जी शाला तीच पानीयशालिका, त. लोकांस पाणी प्यावयास देण्याची शाला ह्म. पाणपोई. आ. स्त्री.

पांथः पंथानंनित्यंगच्छतीतिपांथः, मार्गाप्रत नित्य गमन करणारा जो तो. त. मार्गस्थ. अ. पु.

पापं पापमस्यास्तीतिपापं, पाप आहे जास तो. त. पातक. अ. न. २ परद्रोहशील. क्रूर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पापघ्नेली पापेच्चलतीतिपापघ्नेली, पापजनितरोगनाशार्थग

मन करित्ये जी ती. क्रृ. चलधा. कंपनअ. पाहाडमूळ. ई. स्त्री.

पाप्मा पतंतिनरकेयेनेतिपाप्मा, पडताहेत नरकाचेठायीं जेणें करून तें. क्रृ. पत्लृधा. गतिअ. पाप. न्. पु.

पामा पायतीतिपामा, अंगशुष्क करित्ये जी ती. क्रृ. पैधा. शोषणअ. रोगविशेष. २ खरूज. अ. पु.

पामनः पामास्त्यस्यपामनः, पामा ह्म. खरूज आहे जास तो. त. जास ओली खरूज जाहलि आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पामा विग्रहादिपामन् शब्दाप्रमाणें. रोगविशेष. २ ओलि खरूज. आ. स्त्री.

पामरः पाःधर्मोम्रियतेयेनपामरः, धर्मनाश होतो जेणें करून तो. क्रृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. नीच ह्म. अधम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पायसः पयसोविकारःपायसः, दुग्धाचा जो विकार तो. त. क्षीर. २ धूप. अ. सु. २ पु.

पायुः पातिगलतिविष्ठानेनपायुः, विष्ठा बाहेर निघत्ये जेणें करून तें. क्रृ. पाधा. रक्षणअ. गुदस्थान. उ. पु.

पाय्यं मीयतेनेनपाय्यं, मान करिजेतें जेणें करून तें. क्रृ. माङ्धा. मानअ. प्रमाण. अ. न.

पारं पार्यतेउत्तारणकर्मअत्रसमाप्यतेपारं, उतरताहेत लोक जाचेठायीं तें. क्रृ. पारधा. कर्मसमाप्तिअ. पलिकडील तीर. अ. न.

पारतः पारंतनोतीतिपारतः, संसार पार करितो जो तो. क्रृ. तनुधा. विस्तारअ. धातुविशेष ह्म. पारा. अ. पु.

पारदः पारंददातीतिपारदः, लिंगादिकाच्या पूजनेकरून संसारपार करणारा जो तो. क्रृ. दाञ्धा. दानअ. पारा. अ. पु.

पारशवः परस्त्रुरेवपरस्त्रियाअपत्यं वापारशवः, परस्त्रु किंवा परस्त्रीचा जो पुत्र तो. त. शस्त्र विशेष. २ शूद्रीचेठायीं ब्राह्मणापासून उत्पन्न जो पुत्र तो. अ. पु.

पारश्वधिकः परश्वधः प्रहरणमस्यपारश्वधिकः, पर्शु आहे प्रहरण जाचें तो. त. परशूनामक शस्त्र

धारण करणारा. अ. पु.

पारसीकः पारसीकेषुभवः पारसीकः, पारसीक देशांत होणारा जो तो. त. वनायु देशांत जालेला घोडा. अ. पु.

पारस्त्रैणेयः परस्त्रियाः अपत्यं पारस्त्रैणेयः, परस्त्रीचा जो पुत्र तो. त. परस्त्रीचा पुत्र. अ. पु.

पारावतः पारादपिप्रेम्णाआपततीतिपारावतः, नद्यादिकांच्या परतीराहून प्रेमानें शीघ्र येतो जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पारवा. २ खबुतर. अ. पु.

पारावारः पारमावृणोतीतिपारावारः, पारमपारमस्यदुस्तरत्वादितिवा, तीरातें व्याप्त करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. समुद्र. अ. पु.

पारायणं पारस्यायनंपारायणं, समासीचें जें, अयन ह्म. स्थान तें. स. साकल्य वचन. अ. न.

पारावतः परंजीवयतीतिपरावान् दत्ताभयस्तस्यायंपारावतः, दुसऱ्या जीवातें रक्षितो तो परावान् त्याच्या जो अयं ह्म. गुरू तो. त. पारवा. २ खबुतर. अ. पु.

पारावतांघ्रिः पारावतांघ्री पारावतइव अंघ्रिरस्याःपारावतांघ्रिः पारव्या सारिखा आहे अंघ्रिह्म. चरण जीचा ती. स. मालकांगोणी. इ. २ ई. स्त्री.

पारावारः पारंआवृणोतीतिपारावारः, पार ह्म. परतीर जें त्याप्रत आवरण करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. समुद्र. अ. पु. २ दोनतीरें. अ. पु. न.

पाराशरी पराशरस्यगोत्रापत्यंपाराशर्यस्तेनप्रोक्तं सूत्रमधीतेपाराशरी, पराशरगोत्रांत उत्पन्न जो पाराशर्य त्यानें उक्त जें भिक्षुसूत्र त्यातें अध्ययन करणारा जो तो. त. संन्यासी. इन्. पु.

पारिकांक्षी पारमत्राकांक्षतीतिपारी, ब्रह्मज्ञानं तत्कांक्षतीतिपारिकांक्षी, ब्रह्मज्ञानाची इच्छा करणारा जो तो. कृ. कांक्षिधा. कांक्षाअ. तपस्वी. इन्. पु.

पारिजातकः पारिणोअंजीतः पारिजातः सएवपारिजातकः, पारि ह्म. समुद्र त्यापासून झाला जो तो पारिजात तोच पारिजातक. त.

कल्पवृक्ष विशेष. २ कडूनिंबाचें - झाड. अ. पु.

पारितथ्या परितथ्यभूतापरितथा सैवपारितथ्या, सत्यभूत जी ती परितथा तीच पारितथ्या. त. स्त्रियांच्या मस्तकांतील भांगाचा भूषण विशेष. आ. स्त्री.

पारियात्रकः परितोयात्रयाद्दश्यतेपारियात्रः सएवपारियात्रकः, आसमंतात मार्गीं जें गमन तेणेंकरून अवलोकिजेतो जो तो पारियात्र तोच पारियात्रक. त. पर्वतविशेष. अ. पु.

पारिप्लवः परिप्लवएवपारिप्लवः, परिप्लव जोतोच. त. चंचळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पारिभद्रः पारिपारंगतंभद्रमस्मात्सपारिभद्रः, पारंगत आहे कल्याण जें तें जापासून तो. स. कडुनिंबाचें झाड. अ. पु.

पारिभद्रकः पारिनिष्ठांप्राप्तंभद्रमस्मात्पारिभद्रकः, पारंगत आहे कल्याण जें तें जापासून तो. स. देवदारु. अ. पु.

पारिभाव्यं परिभावेसाधुः पारिभाव्यं, बालादिकांस अनादराविषयीं जें साधु तें. त. कडू व गोडें कोष्ट. अ. न.

पारिषदः पारिषद्यः परिषदिसाधुः पारिषदः, सभेचाठायीं जो उत्तम तो. त. सभासद. अ. पु.

पारिहार्यः परिन्हीयतेपरिहार्यः सएवपारिहार्यः, स्वीकृत करिजे तो जो तो परिहार्य तोच पारिहार्य कृ. ह्रञ्धा. हरणअ. प्रकोष्ठाभरण ह्म. पोहची. अ. पु.

पारी पारयतीतिपारी, हत्तीच्या पाद बंधनातें पूरण करित्ये जी ती कृ. पृधा. पूर्तिअ. हत्तीच्या पायांस बांधावयाचा रज्जू. ई. स्त्री.

पारुष्यं परुषोनिष्ठुरभाषयंतस्यभावः पारुष्यं, निष्ठुरभाषणाचा जो प्रकार ह्म. भाषणतें. त. निष्ठुरभाषण. २ कठोरपणा. अ. न.

पार्थिवः पृथिव्याःईश्वरः पार्थिवः, पृथिवीचा जो स्वामी तो. त. राजा. अ. पु.

पार्वती पर्वतस्येयंपार्वती, हिमालय पर्वताची जी कन्या ती. त. महादेवाची बायको. ई. स्त्री.

पार्वतीनंदन: पार्वत्याः नंदनः पार्वतीनंदनः, पार्वतीचा जो नंदन ह्म. पुत्र तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

पार्श्व पृश्यतेइतिपार्श्वं, स्पर्श करिजेतें जें तें. कृ. स्पृशधा. संस्पर्शनअ. पाठ. २ पर्शुका नामाचा अस्थिविशेषांचा समूह. अ. न.

पार्ष्णि: पृष्यतेअनेनपार्ष्णिः, ज्याच्या योगानें हिंसन होतें तो. कृ. पृषुधा. सेचनादिअ. पायाची खोट. इ. पु.

पार्ष्णिग्राह: पार्ष्णिंपश्चात्पदं गृह्णातीतिपार्ष्णिग्राहः, पृष्ठ भागानें रक्षण करणारा जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. राजा शत्रूस जिंकण्या करितां पुढें गेला असतां मागें त्यानें राज्य घेऊं इच्छिणारा. अ. पु.

पालघ्न: पालंक्षेत्रंहंतीतिपालघ्नः, क्षेत्रातें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. वेरवंडा सारखा जलतृण विशेष. अ. पु.

पालंक्य: पालाअंक्यतेअनेनेतिपालंक्यः, रक्षकअंकित होतो जेणें तो. कृ. अंकधा. रक्षणादिअ. पोईचीशाक. अ. पु.

पालाश: पलाशस्यपत्रस्ययंपालाशः, पर्णसंबंधि जो तो. त. हिरवा वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पालि: पाली पालतीतिपालिः, रक्षण करणारी जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. सुरी तलवार इत्यादि जीं शस्त्रें त्यांचें टोक. २ माडी. ३ चिन्ह. ४ पंगत. इ. २ ई. स्त्री.

पालिंदी पालयतीतिपालिंदी, संरक्षण करिते जी ती. कृ. पाधा. रक्षणअ. काळातेंडू. ई. स्त्री.

पावक: पुनातेइतिपावकः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. विस्तव. अ. पु.

पाश: पाश्यतेइतिपाशः, बंधन केला जातो जो तो. कृ. पशधा. बंधनअ. फांस. अ. पु.

पाशक: पाशयतीतिपाशकः, बंधन करितो जो तो. कृ. पाशधा. बंधनअ. खेळण्याचा फांसा. अ. पु.

पाशी पाशोस्यास्तीतिपाशी, पाशायुध आहे ज्यास तो. त. वरुण नामक देवविशेष. इन्. पु.

पाशुपत: पशुपतेरयंपाशुपतः, पशुपति संबंधि जो तो. त. रुई मंदा

रक्षक. अ. पु.

पाशुपाल्यं पशून्पालयतिपशुपालः, तस्यकर्मपाशुपाल्यं, पशुरक्षण करणाराचें जें कर्म तें. त. पशूचें रक्षण. अ. न.

पांशुः पंशतीतिपांशुः, नाश करणारी जी ती. कृ. पशिधा. नाशन अ. धूलि. २ दोष. उ. पु.

पांशुला पांशुअस्तिअस्याः पांशुला, पाप आहे जीस ती. त. व्यभिचारिणी बायको. आ. स्त्री.

पाश्या पाशानांसमूहः पाश्या, पंशांचा जो समूह ती. त. पाशांचा समूह. आ. स्त्री.

पाश्चात्यं पश्चाद्भवंपाश्चात्यं, पश्चात् होतें जें तें. त. शेवटचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पाषाणः पिनष्टीतिपाषाणः, संचूर्णन करितो जो तो. कृ. पिच्लृधा. संचूर्णनअ. दगड. अ. पु.

पाषाणदारणः पाषाणोदार्यतेनेनपाषाणदारणः, पाषाण विदारण करिजेतो जेणें तो. कृ. दृधा. विदारणअ. दगड फोडण्याचा घण. अ. पु.

पांसूः विग्रहादिसर्वपांशुशब्द.

पांसुला पांसुः पापमस्त्यस्याः पांसूला, पाप आहे जीस ती. त. व्यभिचारिणी बायको. आ. स्त्री.

पिकः अपिकायतीतिपिकः, सुंदर शब्द करणारा जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. कोकिलपक्षी. अ. पु.

पिंगः पिंक्तेइतिपिंगः, पिंगट वर्णातें करितो जो तो. कृ. पिजिधा. वर्णअ. पिंगट वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पिंगलः पिंगः अस्तियस्यसः पिंगलः, पिंगट वर्ण आहे ज्यास तो. त. पिंगट वर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ सूर्याचा गणविशेष. अ. पु.

पिंगला पिंगलः अस्तियस्याः सापिंगला, पिंगट वर्ण आहे जीस ती. त. वामन नामा जो दक्षिण दिशेचा हत्ती त्याची स्त्री. आ. स्त्री.

पिचंडः पिचिंडिः अपिचमत्यन्नं पिचंडः, अन्न भक्षण करणारा जो तो. कृ. चमुधा. अदन अ. जठर. अ. पु. इ. पु.

पिचंडिलः प्रशस्तंपिचंडउदरं यस्यपिचंडिलः, मोठें आहे उ

दूर जावें तो. त. दोंदिल. अ. पु.

पिचुतूल: पिचुश्चासौतूलश्चपिचुतूल:, क्षोद करणारा असाजो तूल म्ह. बाहिर निघणारा तो. स. कापूस. अ. पु. न.

पिचुमंद: पिचुंमंदयतीतिपिचुमंद:, कुष्टरोगातें मंद करितोजो तो. कृ. मदिधा. स्वशादिअ. निंबवृक्ष. अ. पु.

पिचुमर्द: पिचुंमर्दयतीतिपिचुमर्द:, कुष्ट रोगातें नाश करितो जो तो. कृ. मृदधा. क्षोदअ. निंबवृक्ष. अ. पु.

पिचुल: पिचुंलातीतिपिचुल:, शुभ्रवर्णातें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. तिळ्याचे झाडांतील एकभेद. २कापूस. अ. पु.

पिच्चटं पिच्चयतीतिपिच्चटं, रोगादिकातें नाश करितें जें तें. कृ. पिच्चधा. छेदनअ. कथील. अ. न.

पिच्छं पिच्छ्यतेइतिपिच्छं, छेदन होइ जे तें जें तें. कृ. पिच्छधा. कुट्टनअ. मोराचें पिस. अ. न.

पिच्छा पतितुमिच्छतीतिपिच्छा, पतनाविषयीं इच्छा करित्ये जी ती. कृ. इषधा. इच्छाअ. सांवरी चाडीक. आ. स्त्री.

पिच्छिलं पिच्छास्त्यस्यपिच्छिलं, मंड आहे जास तें. त. मंडयुक्त दहीं वगैरे. अ. न.

पिच्छिला पिच्छाशाल्मलिपुष्पनिर्यासोस्यास्तीतिपिच्छिला, शाल्मलिपुष्प निर्यास आहे जीस ती. त. सांवरीचें झाड. २शिसव्याचें झाड. आ. स्त्री.

पिंज: पिंजनंपिंज:, हिंसनजें तें. कृ. पिजिधा. हिंसाअ. वध. २धान्याची वगैरे रास. अ. पु.

पिंजरं पिंजंवर्णविशेषंरातीतिपिंजरं, वर्णविशेष ग्रहण करितें जें तें. कृ. राधा. आदानअ. हरताळ. २पिंजरा. अ. न.

पिंजल: पिंजतेइतिपिंजल:, व्याकुल होणारा जो तो. कृ. पिजिधा. हिंसाअ. अत्यंत व्याकुल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पिट: पिटतीतिपिट:, गणना करणारा जो तो. कृ. पिटधा. शब्दसंघातअ. पांटी, टोपली वगैरे. अ. पु.

पिटक: पिटका पिटतीतिपि

टकः, शरीर नाश कारितो जो तो. कृ. पिटधा. शब्द संघात अ. फोड. अ. पु. २ वस्त्रें अलंकार इत्यादि ठेवण्याची पेटी. आ. स्त्री.

पिठर: पेठतीतिपिठं पिठंरातीति पिठरः, अन्नादि ग्रहण करणारा जो तो. कृ. राधा. आदान अ. त पेली वगैरे. अ. पु. २ मोथा. ३ मंथन दंड. अ. न.

पिंड: पिंडतेइतिपिंडः, संघीभूत होणारा जो तो. कृ. पिंडिधा. संघात अ. मृत्तिकेचा वगैरे गोळा. २ वेळूचें मांडें स. कृणिग पांटि इत्यादि. ३ रस्त्या बोळ. अ. पु. ४ लोखंड. अ. न.

पिंडक: पीड्यतेइतिपिंडकः, नाश करिजे तो जो तो. कृ. पिडिधा. संघात अ. लोबान ऊद. अ. पु.

पिंडिका पीड्यंते अरायस्यांपिंडिका, अरा संलग्न होतात जीच्याठायीं ती. कृ. पिडिधा. संघात अ. रथादिकांचे चाकाची मध्यभाग. आ. स्त्री.

पिंडीतक: पिंडीतनोतीतिपिंडीतकः, देहातें विस्तार करितो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तार अ. गी क्याचें झाड. अ. पु.

पिण्याक: पण्यतेइतिपिण्याकः, व्यवहृत करिजे तो जो तो. कृ. पणधा. व्यवहार अ. तिळांची पेंड. २ ऊद लोबान. ३ हिंग. अ. पु. न.

पितरौ समासादिमातापितरश. प्र. आई आणि बाप.

पितामह: पितुः पितापितामहः, पित्याचा जो पिता तो. बापाचा बाप. २ ब्रह्मदेव. अ. पु.

पितामही पितामहस्यस्त्रीपितामही, पितामहाची जी स्त्री ती. स्त्री प्र. बापाची आई. ई. स्त्री.

पिता पातीतिपिता, रक्षण करणारा जो तो. कृ. पाधा. रक्षण अ. बाप. ऋ. पु.

पितृदानं पितृभ्योदानंपितृदानं, पितरांकारणें जें दान तें. स. पितरांचे उद्देशानें जें दान तें. अ. न.

पितृपति: पितॄणांपतिः पितृपतिः, पितरांचा जो पति तो. स. यम. इ. पु.

पितृप्रसू: पितॄणांप्रसूर्मातापितृप्रसूः, पितरांची जी प्रसू स. ज

ननी तो. स. संध्याकाळ. ऊ. स्त्री.

पितृयज्ञः पितृणांयज्ञःपितृय ज्ञः, पितरांचें जें पूजन तो. स. पितरांस अन्नपाणी देऊन तृप्त करणें. अ. पु.

पितृवनं पितृणांवनंपितृवनं, पितरांची जी भूमि ती. स. प्रेतभूमी. अ. न.

पितृव्यः पितुर्भ्रातापितृव्यः, बापाचा जो भाऊ तो. स. चुलता. अ. पु.

पितृसन्निभः पितेवसन्निभातीतिपितृसन्निभः, पित्यासारखा शोभतो जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. बापासारखा. अ. पु.

पित्तं अपिदयतेस्मपित्तं. देहाचें रक्षण करितें जें तें. कृ. देङ्धा. रक्षणअ. पित्त. अ. न.

पित्सन् पतितुमिच्छुःपित्सन्, गमन करावया कारणें इच्छा करणारा जो तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पक्षि. त. पु.

पिधानं अपिधीयतेइतिपिधानं, आच्छादिजेतेंजें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. आच्छादित करणें. २ आच्छादन. अ. न.

पिनद्धः विग्रहादिअपिनद्ध शा. प्र. आंगात आंगरखा वगैरे घातलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पिनाकः पातिरक्षतीतिपिनाकः, संरक्षण करतो जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. महादेवाचें धनुष्य. २ त्रिशूल. अ. पु. न.

पिनाकी पिनाकोधनुरस्यास्तीतिपिनाकी, पिनाक नामक आहे धनुष्य ज्याचें तो. त. महादेव. इन्. पु.

पिपासा पातुमिच्छापिपासा, पान करावया कारणें जी इच्छा ती. कृ. पाधा. पानअ. तृषा. आ. स्त्री.

पिपीलिका अपिपील्यतेइतिपिपीलिका, रुद्ध होइजेत्ये जी ती. कृ. पीलधा. प्रतिष्टंभअ. मुंगि. आ. स्त्री.

पिप्पलः पिप्पलंजलंमूलेसिक्तत्वस्तीतिपिप्पलः, उदक आहे मूलाचेठायीं ज्याचा तो. त. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

पिप्पलिः पिप्पली पिपर्तीतिपिप्पलिः, संरक्षण करित्ये जी ती. कृ. पृधा. पालनादिअ. पिंपळी. इ. २

ई. स्त्री.

पितृपिता पितुः पितापितृपिता, बापाचा जो बाप तो. स. बापाचा बाप. रू. पु.

पिप्पलीमूलं पिप्पल्याः मूलंपिप्पलीमूलं पिंपळीचें जें मूळ तें. स. पिंपळमूळ. अ. न.

पिप्लुः अपिप्लवतेइतिपिप्लुः, गमन करणारा जो तो. रू. प्लुङ्धा. गति अ. शरीरावर कवित्काळें चिन्ह असतें तें. उ. पु.

पियालः पीयतेइतिपियालः, रक्षण करिजे तो जो तो. रू. पाधा. रक्षण अ. चारानें झाड. अ. पु.

पिलुः विग्रहादीकल्नाक्षश. प्र. चिपटे डोळ्यांचा. अ. पु.

पिशंगः पेशतीतिपिशंगः, पदार्थ अवयवातें रंजित करितो जो तो. रू. पिशधा. अवयवअ. पिंगटवर्ण. अ. पु.

पिशाचः पिशितमश्नातीतिपिशाचः, मांसातें भक्षितो जो तो. रू. अशधा. भक्षणअ. मांस भक्षक भूत विशेष. अ. पु.

पिशितं पिंशतीतिपिशितं, अवयव इन्द्री करणार जें तें. रू. पिशधा. अवयवअ. मांस. अ. न.

पिशुनः पिंशतीतिपिशुनः, भेद करितो जो तो. रू. पिशिधा. अवयव अ. परस्पर विघड करणारा. २ कानांत दुसऱ्याची निंदा सांगणारा. ३ दुर्जन. अ. पु.

पिशुना पिशतीतिपिशुना, अवयव इन्द्रीतें करित्ये जी ती. रू. पिशधा. अवयवअ. लताविशेष पिंडिका. आ. स्त्री.

पिष्टकः पिष्टस्यविकारः पिष्टकः, पिष्टाचा जो विकार तो. त. वडा घारगाइत्यादि. अ. पु.

पिष्टपचनं पच्यतेऽत्रपचनं, पिष्टस्यपचनं पिष्टपचनं, पिष्टपाक करणारें जें तें. स. तवा कढई इत्यादि अ. न.

पिष्टातः पिष्टमततीतिपिष्टातः, पिष्टाप्रत निरंतर गामी जो तो. रू. अतधा. सातत्यगमनअ. बुका. अ. पु.

पीठं पिठत्यत्रपीठं, क्लेशपावतो जाचेठायीं तें. रू. पीठधा. हिंसादिअ. आसन. अ. पु. न.

पीडनं पीड्यतेइतिपीडनं, विलोडन जें तें. क्रु. पीडधा. अवगाहअ. धान्यादिकांनीं संपन्न जो देश त्यास पर राजचक्रापासून जी पीडा तें. २ पीडा. अ. न.

पीडा पीड्यतीतिपीडा, दुःखादि संयुक्त करित्येजी ती. क्रु. पीडधा. अवगाहअ. दुःख. २ मनास जें दुःख तें. आ. स्त्री.

पीतः पिबतिवर्णांतरमितिपीतः, वर्णांतरातें प्राशन करितो जो तो. क्रु. पाधा. पानअ. पिवळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पीतंदारु पीतंदारुर्यस्यतत्पीतदारु, पिवळें आहे काष्ठ ज्याचें तो. स. दारुहळद. उ. पु. २ देवदारूचें झाड. उ. न.

पीतद्रुः पीयतेचक्षुषायामितिपीतः सचासौद्रुश्चपीतद्रुः, नेत्रेंकरून आदरावलोकन करिजेतो असा जो वृक्ष तो. स. देवदारूचें झाड. उ. पु.

पीतनं पीतं करोतीतिपीतनः, पिवळा रंग करणारा जो तो. क्रु. कृञ्धा. करणअ. आंबाड्याचें झाड. अ. पु. २ कुंकुम. ३ हरताळ. अ. न.

पीतसारकः पीतःसारोयस्यपीतसारकः, पिवळा आहे सार म्ह. गाभा ज्याचा तो. स. आसणाचें झाड. अ. पु.

पीता पीयतेइतिपीता, पान करिजेत्ये जी ती. क्रु. पाधा. पानअ. हळद. आ. स्त्री.

पीतांबरः पीतमंबरंयस्यसपीतांबरः, पीतवर्ण आहे वस्त्र ज्याचें तो. स. विष्णु. अ. पु.

पीतिः पिबतीतिपीतिः, पान करणारी जी तो. क्रु. पाधा. पानअ. प्राशन. इ. स्त्री. २ घोडा. इ. पु.

पीनः प्यायतेस्मपीनः, वृद्धी पाविजेतो जो तो. क्रु. ओप्यायीधा. वृद्धिअ. पुष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पीनसः पीनंस्यतीतिपीनसः, पुष्टाचा नाश करणारा जो तो. क्रु. षोधा. अंतकर्मअ. रोगविशेष म्ह. पडसें. अ. पु.

पीनोध्नी पीनमूधोस्याःपीनोध्नी, पुष्ट आहे ऊध म्ह. ओठि जीची ती. स. मोठे कासेची गाय. ई. स्त्री.

पीयूषं पीयतइतिपीयूषं, देवांनीं प्राशेन करिजेतें जें तें. कृ. पाधा. पानअ. अमृत. अ. न. २ नवीन वियालेल्या गाईचें सात दिवस पर्यंत दूध. अ. पु.

पीलुः पीलतीतिपीलुः, रोधकारि तो जो तो. कृ. पीलधा. प्रतिष्टंभअ अक्रोड वृक्ष. २ हत्ती. ३ बाण. ४ पुष्प. उ. पु.

पीलुपर्णी पीलोरिवपर्णान्यस्याइतिपीलुपर्णी, अक्रोडा सारिखीं आहेत पानेंजीचीं ती. स. मुरवेल. ई. स्त्री.

पीवः प्याय्यतेइतिपीवः, वृद्धी पाविजेत्तोजो तो. कृ. ओप्यायीधा. वृद्धिअ. पुष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पीवरं विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याशब्दा प्रमाणें.

पीवरस्तनी पीवरास्तनाः यस्याः सापीवरस्तनी, पुष्ट आहेत स्तन जीचे ती. स. मोठे स्तनाची. ई. स्त्री.

पुक्कसः पुक्कुत्सितंपरुषंकसतीतिपुक्कसः, निंद्य परुषाप्रत प्राप्तजो तो. कृ. कसधा. गतिअ. चांडाळ. अ. पु.

पुंखः पुमांसंखनतीतिपुंखः, पुरुषातें विदारण करिती जो तो. कृ. खनुधा. अवदानअ. बाणाचाअवयवविशेष. अ. पु.

पुच्छं पुच्छतीतिपुच्छं, भूमीवर लोळणारें जें तें. कृ. पुच्छधा. प्रमादअ. शेंपटी. अ. पु. न.

पुंजः पिंजयतीतिपुंजः, संघीभूत होणारा जो तो. कृ. पिंजिधा. हिंसादिअ. धान्यादिकाची रास. अ. पु.

पुटं पुटतीतिपुटं, संबद्ध होतें जें तें. कृ. पुटधा. संश्लेषणअ. पात्र. अ. न.

पुटभेदाः जलशिरोरूपंपुटंभित्वानिर्यांतितेपुटभेदाः, जलाचें जें शिरस्थ. अग्रभाग तेंच पर्ण त्यातें भेद करून निघतात ते. कृ. भिदिरधा. विदारणअ. चक्राकार जें जल त्याली जातें तें. भोवरी. अ. पु.

पुटभेदनं पुटानिपात्राणिभिद्यंतेअत्रइतिपुटभेदनं, पत्रें विदीर्ण होतात ज्याचेठायीं तें. कृ. भिदिरधा. विदारणअ. शहर. अकारांत. नपुंसक.

पुंडरीकः पुंडरिकमस्तियस्यस

पुंडरीक:, पुंडरीककमलसदृश आहे वर्ण ज्याचा तो. त. आग्नेय दिशेचा हत्ति. अ. पु. २ श्वेतकमल. पु. न. ३ वाघ. ४ अग्नि. अ. पु.

पुंडरीकाक्ष: पुंडरीकइवअक्षिणी यस्यस पुंडरीकाक्ष:, कमला सारिखीं आहेत अक्षि ह्म. नेत्रें ज्याचीं तो. स. विष्णु. अ. पु.

पुंडर्य पुंडयतीतिपुंडं, तत् अर्यं यस्यतत् पुंडर्य, नाशक आहे प्रधान ह्म. बीज ज्याचें तो. स. ज्याचीं पानें सालवणा सारखीं असतात असें जें स्थल कमल तें. अ. न.

पुंड्र: पुंड्यतेइतिपुंड्र:, इतर सौंदर्याप्रत खंडन करिजे तो जो तो. कृ. पुडिधा. खंडनअ. घोड्याचे वगैरे रूपाच्यावर चित्र नाम असे तो तो. २ उसांतील एक भेद. अ. पु.

पुंड्रक: पृडतीतिपुंड्रक:, सुख करणारा जो तो. कृ. पृडृधा. सुखअ. फुल झाड विशेष ह्म. मधुमालती. अ. पु.

पुण्य: पुणतिशुभंकरोतीतिपुण्य: शुभकर्म करितो जो तो. कृ. पुणधा. शुभकर्मअ. पवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ सुंदर. ३ सुख देणारा धर्म. ४ सुकृत. अ. न.

पुण्यजन: पुण्यश्चासौजनश्च पुण्यजन:, पुण्यसंज्ञक जो जन तो. स. राक्षस. अ. पु.

पुण्यजनेश्वर: पुण्यजनानांईश्वर: पुण्यजनेश्वर:, पुण्यजनांचा जो स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

पुण्यभूमि: पुण्याचासौभूमिश्चपुण्यभूमि:, पुण्यकारक अशी जी भूमी ती. स. विंध्याद्री व हिमालय ह्यांची मध्यभूमि. इ. स्त्री.

पुण्यवान् पुण्यमस्यास्तिपुण्यवान्, पुण्य आहे ज्यास तो. त. भाग्यवान्. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

पुद्गल: पुत्गिलतीतिपुद्गल:, कुत्सित अज्ञानातें नाश करितो जो तो. कृ. गृधा. गिळणअ. आत्मा. २ देह. अ. पु. ३ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुत्तिका पुत्कुत्सितंतायतेइतिपुत्तिका, कुत्सित संतान करणारी जी ती. कृ. तायृधा. संतानादिअ. तुप सारिखा मध उत्पन्न करणारी माशी. आ. स्त्री.

पुत्रः पुत्री पुन्नरकात्त्रायतेइति पुत्रः, पुन्नाम नरकापासून रक्षण करणारा जो तो. कृ. त्रैङ्. धा. पालनअ. मुलगा. अ. पु. २ मुलगी. ई. स्त्री.

पुत्रौ पुत्रश्चदुहिताचपुत्रौ, पुत्र आणि कन्या जी ती. स. पुत्र आणि कन्या. नि. द्वि. अ. पु.

पुनः मुत्यतेइतिपुनः, अविचार प्राप्त जें तें. कृ. नुदधा. वैचित्र्य अ. अप्रथम. २ भेद विशेष त्या अर्थी अव्य.

पुनःपुनः नुत्यतेइतिपुनःपुनः, वारंवार अविचार प्राप्त जें तें. कृ. नुदधा. वैचित्र्यअ. वारंवारत्याअर्थी अव्य.

पुनर्नवः पुनः नौतीतिपुनर्नवः, वारंवार स्तुति पावतो जो तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. नरव. अ. पु.

पुनर्नवा पुनरभीक्ष्णंनूयतेइति पुनर्नवा, वारंवार स्तविजेली जी ती. कृ. णुधा. स्तुतिअ. घेटुळी. आ. स्त्री.

पुनर्भवः पुनर्भवतीतिपुनर्भवः, पुनः होणारा जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. नरव. अ. पु.

पुनर्भूः पुनर्भवतिसंस्कृतापुनर्भूः, प्रथम एकाची स्त्री होऊन पुनः दुसऱ्याची स्त्री होत्ये जी ती. कृ. भूधा. सत्ताअ. प्रथम एकाची बायको होऊन पुनः दुसऱ्याची बायको होते ती स्त्री. ऊ. स्त्री.

पुन्नागः पुन्नागइवपुन्नागः, पुन्नागाच्या सारिखा जो तो. स. उंडणीचें झाड. अ. पु.

पुमान् पातीतिपुमान्, रक्षण करणारा जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. मनुष्यस. पु.

पुरःसरः पुरःसरतीतिपुरःसरः, पुढें जाणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. पुढें जाणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरं पिपर्तीतिपुरं, पालन करितें जें तें. कृ. पॄधा. पालनअ. शहर. २ घर. अ. न. ३ गुग्गुळ वृक्ष. अ. पु.

पुरतः पुरइतिपुरतः, अग्रगमनार्थातें करितें जें तें. तद्धितप्र. पुढच्याभागीं अग्रभागाचेठायीं त्या अर्थी अव्य.

पुरद्वारं पुरस्यद्वारंपुरद्वारं, नग

शाचें जें द्वार तें. स. नगराचें द्वार. अ. न.

पुरंदरः पुरः दारयतीतिपुरंदरः, शत्रु नगरांतें विदारण करितोजो तो. क्र. दॄधा. विदारणअ. इंद्र. अ. पु.

पुरंध्रिः पुरंध्री पुरः धारयतीति पुरंध्रिः, गृहादिकातें धारण करितेजी ती. क्र. धृञ् धा. धारण अ. जीस नवरा व पुत्र आहे ती स्त्री. इ. २ ई. स्त्री.

पुरः पुरतीतिपुरः, अग्रगमनार्थातें करितें जें तें. क्र. पुरधा. अग्रगमनअ. अग्रभागाचे ठायीं त्या अर्थीं अव्य.

पुरस्कृतः पुरोकारिपुरस्कृतः, अग्रभागीं करिजेला जो तो. क्र. कृञ् धा. करणअ. पुढें केलेला. २ पूजित. ३ शत्रूनें आक्रांत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरस्तात् पूर्वस्मिन्कालेपुरस्तात्, पूर्वकालाचे ठायीं जें तें. त. प्रथम. २ अग्रभाग. ३ अतीत त्या अर्थीं अव्य.

पुरा पुरतीतिपुरा, चिरकाल या अर्थीं अग्रगामी जें तें. क्र. पुरधा. अग्रगमनअ. चिरकाल. २ पूर्वीं ३ अतीत. ४ सन्निहित. ५ भावि त्या अर्थीं अव्य.

पुराणं पुराभवंपुराणं, पूर्वीं होणारें जें तें. त. सर्गप्रतिसर्गादि पंचलक्षणात्मक जें काव्य तें. २ शास्त्र. ३ सोळा पैसे. अ. न. ४ प्राचीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरातनं विग्रहादि पुराणशब्दाप्रमाणें. प्राचीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरावृत्तं पुरावृत्तंआचष्टे इतिपुरावृत्तं, पूर्वाचरितावृत्त कथन करितें जें तें. क्र. पुरावृत्तप्रकृतिकधा. प्रकथनअ. प्राचीन इतिहास. अ. न.

पुरी पुरतीतिपुरी, उत्कृष्टत्वें करून ज्ञातजी असत्ये ती. क्र. पुरधा. अग्रगमनअ. नगरी. ई. स्त्री.

पुरीतत् पुरींशरीरंतनोतीतिपुरीतत्, शरीरातें विस्तार करणारें जें तें. क्र. तनुधा. विस्तारअ. आंतडें. तु. न.

पुरीषं पिपर्तिशरीरंपुरीषं, कीं याद शरीरातें रक्षण करितें जें तें. क्र. पृधा.

पालन पूरणअ. पुष्कळ विष्णु. अ. पु. न.

पुरुषः पुरिदेहेसीदतीतिपुरुषः, देहाचेठायीं राहतो जो तो. कृ. षद्लृधा. अवसादनादिअ. शरीराधिदैवतम्. आत्मा. २ उंडणीचें झाड. ३ मनुष्य. ४ पुरुषव्यक्ति. अ. पु.

पुरुषोत्तमः पुरुषेषुउत्तमः पुरुषोत्तमः, पुरुषां मध्यें जो उत्तम तो. स. विष्णु. अ. पु.

पुरुहः पुरून् हंतीतिपुरुहः, अनेकांप्रत हनन करितो जो तो. कृ. हनधा. हननअ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरुहूतः पुरुहूतंयस्यस्यपुरुहूतः, बहुत आहे यज्ञाचेठायीं हवन जास तो. स. इंद्र. अ. पु.

पुरोगः पुरोगच्छतीतिपुरोगः, अग्रभागीं गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पुढें जाणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुरोगमः इत्यादि सर्व पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

पुरोगामी इत्यादि सर्व पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

पुरोडाशः पुरःदाशंतिइतिपुरोडाशः, प्रथम देतात व भक्षितात जातें तो. कृ. दाशृधा. दानअ. हविर्भेद. २ हुतशेष. ३ सोमलतेचारस. ४ पीठ. अ. पु.

पुरोधाः पुरोग्रेधीयतेइतिपुरोधाः, अग्रभागाचेठायीं स्थित करिजेतो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. पुरोहित. स. पु.

पुरोभागी पुरोभजतेइतिपुरोभागी, प्रथम दोष सेवन करितो जो तो. कृ. भजधा. सेवाअ. दोषमात्र पाहणारा. इन्. पु.

पुरोहितः विग्रहादि पुरोधाशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

पूः पिपर्तीतिपूः, रक्षण करितें जी ती. कृ. पॄधा. पालनअ. शहर. इ. स्त्री.

पुलाकः पोलतीतिपुलाकः, महत्व पावतो जो तो. कृ. पुलधा. महत्वअ. तंदुलशून्य व्रीहि. २ भाताचें शीत. अ. पु.

पुलिनं पुलतीतिपुलिनं, महत्व पावतें जें तें. कृ. पुलधा. महत्वअ. वाळवंट. अ. न.

पुलोमजा पुलोम्नः मुनेर्जातापु

लोमजा, पुलोमा नामक ऋषि पासून झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ, इंद्राची बायको. आ. स्त्री.

पुंश्चली पुंसः चलतीतिपुंश्चली, भर्त्याहून अन्य पुरुषासीं गमन करणारी जी ती. कृ. चलधा. गति अ. व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

पुषितं विग्रहादिपुष्टशब्दाप्रमा णें. पोसलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुष्करं पुष्णातीतिपुष्करं, पुष्ट हो तें जें तें. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. उदक २ आकाश. ३ औषधिविशेष. ४ तरवारीचा मध्य. ५ तीर्थविशेष. ६ हत्तीच्या सोंडेचें अग्र. ७ वाद्य रूप जें भांडें त्याचें मुख. अ. न. ८ कमळ. अ. पु. न.

पुष्कराह्वः पुष्करस्यआह्वापुष्क राह्वः, कमलाचें आहे नाम ज्या स तो. स. सारस नामा पक्षि. अ. पुल्लिंगीं

पुष्करिणी पुष्करमुदकमत्रास्ती तिपुष्करिणी, उदक आहे जीच्या ठायीं ती. त. लहान सरोवर. ई. स्त्री.

पुष्कलः पुष्यतीतिपुष्कलः, पुष्ट होतो जो तो. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. फा र चांगला. २ श्रेष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुष्टं पुष्यतेस्मपुष्टं, पोषण करिजे लें जें तें. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. पोसले लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पुष्पं पुष्प्यतितत्पुष्पं, विकसित हो तें जें तें. कृ. पुष्पधा. विकसन अ. फूल. २ स्त्रीरज. अ. न.

पुष्पकं पुष्पस्यप्रतिकृतिः पुष्पकं, पु ष्पाची जी प्रतिमा तें. त. कुबेराचें विमान. अ. पु. न. २ अक्लाचें फू ल. अ. न.

पुष्पकेतु पुष्पस्यकेतुरिवनाशक त्वात्पुष्पकेतु, पुष्पाला केतु सार खें जें नाशक तें. स. अक्लाचें फू ल. उ. न.

पुष्पदंतः पुष्पमिवदंतायस्यस पुष्पदंतः, पुष्पा सारिखे आहेत दांत ज्याचे तो. स. वायव्य दिशेचा हत्ती. अ. पु.

पुष्पधन्वा पुष्पंधनुर्यस्यसपुष्प धन्वा, पुष्प आहे धनुष्य ज्याचें तो. स. मदन. अ. पु.

पुष्परथः पुष्पेयात्रोत्सवादौरथः पुष्परथः, यात्रादिकांचाठायीं जो रथ तो. स. क्रीडारथ. अ. पु.

पुष्पफलः पुष्पवत् फलंयस्यसः पुष्पफलः, पुष्पसदृश वर्तुल फल आहे ज्याचें तो. स. कवठीचा वृक्ष. अ. पु.

पुष्परसः पुष्पस्यरसः पुष्परसः पुष्पाचा जो रस तो. स. फुलांतील मध. अ. पु.

पुष्पवती पुष्पंरजोस्त्यस्याः पुष्पवती, रज आहे जीस ती. त. रजस्वला स्त्री. ई. स्त्री.

पुष्पवंतौ पुष्पविकासस्तद्वंतौपुष्पवंतौ, पुष्पविकास होतो ज्याचा योगानें तो. त. एकोक्तीनें चंद्रसूर्य. अ. पु. द्वि. नि.

पुष्पलिट् पुष्पाणिलेढीतिपुष्पलिट्, पुष्पांतें आस्वादन करणारा जो तो. कृ. लिहधा. आस्वादन अ. भ्रमर. ह. पु.

पुष्पसमयः पुष्पाणांसमयः पुष्पसमयः, पुष्पांचा जो समय तो. स. वसंत ऋतु. अ. पु.

पुस्तं पुस्त्यतेइतिपुस्तं, आहत करिजेतें जें तें. कृ. पुस्तधा. आदरादि अ. मातीची वगैरे पुतळी करणें. अ. पु. न.

पुष्यः पुष्यंतिअस्मिन्अर्थाः इति पुष्यः, पुष्ट होतात अर्थ ज्याचेठायीं तो. कृ. पुषधा. पुष्टिअ. पुष्य नक्षत्र. अ. पु.

पूगः पुनातीतिपूगः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. पोफळीचें झाड. २ समूह. अ. पु.

पूजा पूजनंपूजा, पूजन जें तें. कृ. पूजधा. पूजाअ. पूजन. आ. स्त्री.

पूजितः पूज्यतेस्मपूजितः, पूजन करिजेला जो तो. कृ. पूजधा. पूजाअ. पूजलेला. २ मान्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूज्यः पूज्यतेइतिपूज्यः, पूजितकरिजेतो जो तो. कृ. पूजधा. पूजा अ. वंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ सासरा. अ. पु.

पूतः पवतेइतिपूतः, पवित्र होणारा जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. पवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ भूस घालवून शुद्ध केलेलें धान्य

अ. न.

पूतना पूतंकरोतीतिपूतना, आरोग्य द्वारा पवित्र करित्ये जी ती. कृ. डुकृञ् धा. करणअ. हिरड्या चें झाड. आ. स्त्री.

पूतिकः पुनातीतिपूतिकः, पवित्र करितो जो तो. कृ. पूञ्धा. पवनअ. कांटे करंजाचें झाड. अ. पु.

पूतिकरजः पूतिश्चासौकरजश्च पूतिकरजः, दुर्गंधियुक्त असा जो करज वृक्ष तो. स. कांटे करंजाचें झाड. अ. पु.

पूतिकरंजः पूतिश्चासौकरंजश्चपूतिकरंजः, दुर्गंधयुक्त असा जो करंज वृक्ष तो. स. अर्थादि पूर्वींच्याश. प्र.

पूतिकाष्ठं पूतिकाष्ठंयस्यपूतिकाष्ठं, पवित्र आहे काष्ठ ज्याचें तो. स. देवदारूचें झाड. २ सरळ देवदार वृक्ष. अ. न.

पूतिगंधिः पूतिः गंधः अस्य पूतिगंधिः, दुष्ट आहे गंध ज्याचा तो. स. दुर्गंधियुक्त. वि. इ. पु. स्त्री. न.

पूतिफली पूतिः फलेअस्याइति पूतिफली, दुर्गंध आहे फलाचे ज्यां जीच्या ती. स. बावची. ई. स्त्री.

पूपः पुनातीतिपूर्पूतंपिबतीतिपूपः घृतपान करणारा जो तो. कृ. पाधा पानअ. वडा घारगा इत्यादि. अ. पु.

पूरः पूरयतीतिपूरः, भरण करितो जो तो. कृ. पुरीधा. आप्यायन अ. जलप्रवाह. २ खाद्य. ३ व्रणसंशुद्धि. अ. पु.

पूरणी पूरयतीतिपूरणी, विस्तारे द्वारा पूरण करित्ये जी ती. कृ. पूरीधा. आप्यायनअ. सांवरीचें झाड. ई. स्त्री.

पूरितः विग्रहादिपूर्णशब्दाप्रमाणें. पूर्ण भरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूरुषः विग्रहादिसर्वपुरुष शब्दाप्रमाणें.

पूर्णं पूर्यतेस्मपूर्णं, परिपूर्ण होइ जेतें जें तें. कृ. पूरीधा. आप्याय नअ. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूर्णकुंभः पूर्णश्चासौकुंभश्चपूर्णकुंभः, जलानें पूर्ण जो कुंभ तो. स. भरलेला घट. अ. पु.

पूर्णिमा पूर्यतेमासोनयेतिपूर्णिमा, परिपूर्ण होतो हे मास जीणें ती.

क्रु. पूरीधा. आप्यायनअ. पौर्णिमा तिथि ह्म. शुक्लपक्षाची शेवटची तिथि. आ. स्त्री.

पूर्तं पूर्यतेइतिपूर्तं, पूर्ण होइजे तें जें वापीकूपादि तें. क्रु. पृधा. पूरणाद्यर्थ. देवालय तळें इत्यादि बांधण्याचें धर्मकृत्य. अ. न.

पूर्वः पूर्वतीतिपूर्वः, सृष्ट्यादि पूरण करितो जो तो. क्रु. पुर्वधा. पूरणअ. ब्रह्मदेव. २ पितृपिता महादि पूर्वज. अ. पु. ३ समग्र. ४ आद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पूर्वजः पूर्वस्मिन्कालेजातः पूर्वजः पूर्वकाली झाला जो तो. क्रु. जनी धा. प्रादुर्भावअ. ज्येष्ठबंधु. २ पितृपितामहादि पूर्वज. अ. पु.

पूर्वदेवाः पूर्वेचतेदेवाश्चपूर्वदेवाः पहिले जे देव ते. स. दैत्य. अ. पु.

पूर्वपर्वतः पूर्वश्चासौपर्वतश्च पूर्वपर्वतः, पूर्व असा जो पर्वत तो. स. उदयाचल. अ. पु.

पूर्वेद्युः पूर्वस्मिन्नहनिपूर्वेद्युः, पूर्वदिवसाचेठायीं त्याअर्थी अव्यय.

पूषा पुष्णातीतिपूषा, पुष्टीतें देतो जो तो. क्रु. पुषधा. पुष्टिअ. सूर्य. न. पु.

प्याट् प्यायतेइतिप्याट्, संबोधनार्थातें वाढवितें जें तें. क्रु. ओप्यायीधा. वृद्धिअ. संबोधनार्थी अव्य.

पृक्तिः पर्चनंपृक्तिः, संपर्क जो ती. क्रु. पृचीधा. संपर्क अ. स्पर्श. इ. स्त्री.

पृच्छा पृच्छ्यतिइतिपृच्छा, प्रश्न जो ती. क्रु. प्रच्छधा. ज्ञीप्सा अ. प्रश्न. आ. स्त्री.

पृतना प्रियतेइतिपृतना, व्यायाम करणारी जी ती. क्रु. पृङ्धा. व्यायामअ. सेना दोन तीन वाहिनी ह्म. एक पृतनात्मक सेना. आ. स्त्री

पृथक् पर्थयतीतिपृथक्, प्रक्षेपार्थातें करितें जें तें. क्रु. पृथधा. प्रक्षेपअ. वर्जन त्याअर्थी अव्य.

पृथक्पर्णी पृथक्पर्णानियस्याः सापृथक्पर्णी, विभक्त आहेत पर्णें जीचीं ती. स. टवळापिठवण. ई. स्त्री.

पृथगात्मता पृथगात्मनोभावः पृथगात्मता, आत्म्याचा जो पृथ

कृ भाव ल्य. प्रकृतिपुरुषांचा भेदें करून जें ज्ञानती. त. व्यक्ति. आ. स्त्रीलिंगी.

पृथग्जनः सज्जनेभ्यःपृथग्भू तोजनः पृथग्जनः, सज्जनाहून वेगळा जो जन तो. स. पामर. २ मूर्ख. अ. पु.

पृथग्विधः पृथग्विधास्यपृथग्वि धः, पृथक् आहे प्रकार ज्याचा तो. स. नानाविध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पृथिवी प्रथतइतिपृथवी, विस्तृ त होत्ये जी ती. कृ. प्रथधा. प्रख्या नअ. भूमि. ई. स्त्री.

पृथुकः पर्थयतीतिपृथुकः, प्र क्षेप करितो जो तो. कृ. पृथधा. प्रक्षेपअ. बालक. २ पोहे. अ. पु.

पृथुरोमा पृथुरोमाणिपक्षायस्य पृथुरोमा, मोठे आहेत पर ज्याचे तो. स. मत्स्य. न. पु.

पृथुलं पृथुलंलातीतिपृथुलं, महत्व ग्रहण करितें जें तें. कृ. ला धा. आदानअ. विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पृथुः विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या शब्दा प्रमाणें. उ. पु.

पृथ्वी विग्रहादिसर्वपृथिवीशब्दा प्रमाणें. २ काळें जिरें स्म. काळेरें. ३ हिंगु वृक्षाची पत्री. ई. स्त्री.

पृथ्वीका प्रथतेइतिपृथ्वीका, स्व खानें प्रख्याति पावत्ये जी ती. कृ. प्रथधा. प्रख्यानअ. इलाची. आ. स्त्री.

पृदाकुः पर्दतीतिपृदाकुः, कु त्सित शब्द करितो जो तो. कृ. प र्दधा. कुत्सितअ. सर्प. उ. पु.

पृश्निः स्पृशतीतिपृश्निः, सम्य क् स्पर्श करणारा जो तो. कृ. स्पृ शधा. संस्पर्शनअ. किरण. २ ज्या चें शरीर फार लाहान तो. इ. पु.

पृश्निपर्णी पृश्निरल्पंपर्णमस्या इतिपृश्निपर्णी, अल्प आहे पर्ण जीचें ती. स. दवला पिठवण. ई. स्त्री.

पृषतः पृषताःसंत्यस्येतिपृषतः, पृषत् ल्य. बिंदु जे ते आहेत ज्या स तो. त. पृषत्. २ मृगविशेष. अ. पु.

पृषत् पर्षतीतिपृषत्, सेचन हो तो जो तो. कृ. पृषुधा. सेचनअ.

पाण्याचा बिंदु. दू. पु.

पृषत्कः पर्षतीतिपृषत्कः, शत्रु नाश करणारा जो तो. कृ. पृषुधा. सेचनअ. बाण. अ. पु.

पृषदश्वः पृषन्मृगभेदोश्वोयस्येतिपृषदश्वः, मृगभेद आहे अश्वजाचा तो. स. वायु. अ. पु.

पृषदाज्यं. पृषातकं पृष्यते इतिपृषत् पृषता सहित माज्यंपृषदाज्यं, दधियुक्त जें घृत तें. स. दधियुक्त तूप. अ. न.

पृष्ठं पृष्यतेइतिपृष्ठं, सेचन करिजेतें जें तें. कृ. पृषुधा. सेचनअ. शरीराचा पृष्ठ भाग. अ. न.

पृष्ठ्यः प्रशस्तंपृष्ठमस्यपृष्ठ्यः, प्रशस्त आहे पृष्ठ भाग जाचा तो. त. भार वाहणारा घोडा. अ. पु. २ पृष्ठांचा समूह. अ. न.

पृष्णिः पर्षतीतिपृष्णिः, क्षरण पावतो जो तो. कृ. पृषुधा. सेचन अ. अल्पतनु. इ. पु.

पेचकः पचतीतिपेचकः, संतप्त होतो जो तो. कृ. डुपचष्धा. पाकअ. पैंचा पक्षि. २ हत्तीच्या शेंपडी जवळ गुदस्थानाचा आच्छादक जो मांस पिंड विशेष तो. अ. पु.

पेटकः विग्रहादिपिटक शब्दाप्रमाणें. अर्थ वस्त्रें अलंकार ठेवण्याची पेटि. २ समूह. अ. पु.

पेटा विग्रहादि पूर्वीच्याश. प्र. पेटी आ. स्त्री.

पेटी पिट्यतेइतिपेटी, वस्त्रादिकें करून संबद्ध होइजेत्ये जी ती. कृ. पिटधा. संघातअ. वस्त्र अलंकार ठेवण्याची पेटी. ई. स्त्री.

पेडा पेडतीतिपेडा, अर्थादिपिटक शब्दाप्र. कृ. पिडिधा. संघात अ. पेटी. आ. स्त्री.

पेयूषं विग्रहादिपीयूषशब्दाप्र. अमृत. २ नवीन वियालेल्या गाईचें सात दिवस पर्यंतचें दूध. अ. न.

पेलवं पेलनंपेलः सोस्यास्तीति पेलवं, भेदन आहे जास तें. त. विरळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पेशलः पेशनंपेशः सोस्यास्तीति पेशलः, चित्तवृत्ति निरोध आहे जास तो. त. सुंदर. २ चतुर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पेशिः पेशी पिंशतीतिपेशिः, अवयव करणारी जी ती. क्रू. पि शधा. अवयवअ. पक्ष्यादिकांचें अंडें ह्म. कवठ. इ. २ई. स्त्री.

पैठरं पिठरेसंस्कृतंपैठरं, स्थाली चेठायीं संस्कृत जें अन्न तें. त. स्थालींत शिजवलेलें अन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पैतृष्वसेयः पितृष्वसुरपत्यं पैतृष्वसेयः, पित्याच्या बहिणी चा जो पुत्र तो. त. आते भाऊ. अ. पु.

पैतृष्वस्रीयः पितृष्वसुरपत्यं पैतृष्वस्रीयः, पितृभगिनीचें जें अपत्य तें. त. आतेभाऊ. अ. पुल्लिं.

पैत्रं पितृणामिदंपैत्रं, पितरांचें जें इदं ह्म. हें तें. त. अंगुष्ठआ णि तर्जनी त्यांचें अंतर. अ. न.

पोगंडः पुनातीतिपोः, पोर्गंडेए कदेशोयस्यपोगंडः, वायूआहे ए क देशाचेठायीं ज्याचा तो. स. ज्या चे अवयव स्वभावतः कांहीं क- मी असतात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पोटगलः पोटेनसंश्लेषेणगल तीतिपोटगलः, संमिश्रणानें स्थ ल भक्षण ह्म. नाशन करितो जो तो. क्रू. गलधा. अदनअ. देवनळ. २ लव्हाळा. अ. पु.

पोटा पोटयतीतिपोटा, स्त्रीपुरु षाच्या चिन्हानें भासणारी जी ती. क्रू. पुटधा. भासनअ. जीच्यास्तनो वर केश आहेत अशी पुरुष चिन्हाची जी स्त्री ती. आ. स्त्री.

पोतः पुनातीतिपोतः, उत्तीर्ण करितो जो तो. क्रू. पूञ्धा. पवन अ. बालक. २ नौका. ३ वाहणें अ. पु.

पोतवणिक् पोतस्यवणिक्पो तवणिक्, नौकेचा जो वणिक्. ह्म. व्यापारी तो. स. गलबताचा व्यापार करणारा. अ. पु.

पोतवाहः पोतंवहतीतिपोतवा हः, नौकेतें वाहणारा जो तो. क्रू. वहधा. प्रापणअ. गलबताचे म ध्यस्तंभावर राहून दुष्टप्राण्यानें निवारण करणारा मनुष्य. अ. पु.

पोताधानं मत्स्यपोताअस्मिन् धीयंतेइतिपोताधानं, मत्स्य बा

रुक् राहतात ज्याचेठायीं तें. द्रु डुधाञ्‌धा. धारणअ. लहान म स्याचे पोरांचें समूह पात्र. अ. न.

पोत्रं पूयतेनेनपोत्रं, शुद्ध करिजे तें जेणें तें. कृ. पूञ्‌धा. पवनअ. व स्त्र. २ डुकराच्या तोंडाचें अग्र. ३ नागराचें अग्र. अ. न.

पोत्री पोत्रंप्रशस्तमुखमस्यास्ती निपोत्री. प्रशस्तआहे मुखजाचें तो. न. डुकर. इन्. पु.

पौत्री पुत्रस्य पुत्र्यावा अपत्यंपौ त्री, पुत्राची किंवा कन्येची जी. कन्या ती. त. पुत्रादिकांची कन्या ई. स्त्री.

पौंडर्यं पुंडस्य अयंपुंडर्यं, पुंड र्यमेवपौंडर्यं, रोगनाशनासजें श्रेष्ठ तें पुंडर्य तेंच पौंडर्य. औ षधि विशेष. अ. न.

पौरं पुरेभवंपौरं. नगराच्येठायीं जें उत्पन्न तें. त. रोहिसगवत. अ. न.

पौरस्त्य: पुरोभवः पौरस्त्यः, अग्रभागीं होतो जो तो. त. कुबे र. अ. पु. २ प्रथम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

पौरुषं पुरुषस्य कर्मभावोवापौ रुषं, पुरुषाचा धर्म किंवा कर्मजें तें. त. पराक्रम. २ पुरुष त्व. ३ मस्तकावर सरळ वर हात केलेल्या पुरुषाची उंची. अ. न.

पौरुषी पुरुषः प्रमाणमस्याः पौरु षी, पुरुष प्रमाण आहे उदक जी चें ती. मस्तकावर सरळ हात केलेल्या पुरुषाची उंची. ई. स्त्री.

पौरोगव: पुरः प्रथमंपाच्यवस्तु षु गोर्नेत्रमस्यपुरोगुः, सएवपौ रोगवः, पाच्यवस्तूचाठायीं आ हे दृष्टि ज्याची तो पुरोगु तोच पौरो गव. त. बाकनीस. अ. पु.

पौर्णमास: पौर्णमास्यांभवः पौ र्णमासः, पौर्णमासीच्याठायीं वि द्यमान जो याग तो. त. पूर्णिमेस करावयाचा जो याग तो. अ. पु.

पौर्णमासी पूर्णमासश्चंद्रस्तस्ये यंपौर्णमासी, पूर्णमास ह्म. चंद्र त्याची जीही ती. त. पूर्णिमा. ई. स्त्री.

पौलस्त्य: पुलस्तेर्गोत्रापत्यंपौल स्त्यः, पुलस्तिऋषीचें जें गोत्राप त्य ह्म. नातु तो. त. कुबेर. अ. पु.

पौलि: पोलतीतिपोलः पोलेनानि र्वृतः पौलिः, महत्वानें संपादित

जी ती. न. शोळा इ. स्त्री.

पौष: पुष्ययुक्तापौर्णमासीयत्रा स्तिसपौष:, पुष्ययुक्त आहे पौर्णिमा ज्याचेठायीं तो. न. पौषमास. अ. पु.

प्रकांडं प्रकाम्यतइतिप्रकांडं, गृहादिनिर्माणार्थ उत्तम प्रकारें इच्छिजेतें जें तें. क्र. कमुधा. कांतिअ. प्रशस्त. अ. न. मूळापासून शाखा मर्याद जो वृक्ष भाग तो. अ. पु. न.

प्रकामं प्रकामनंप्रकामं, अर्थादिकामशब्दाप्रमाणें. क्र. कमुधा. कांतिअ. यथेच्छ त्याअर्थी अव्य.

प्रकार: प्रकरणंप्रकार:, भेद किंवा सादृश्य जें तो. क्र. कृञ्धा. करणअ. भेदविशेष. २ सादृश्य. अ. पु.

प्रकाश: प्रकाशनंप्रकाश:, प्रकाशन जें तो. क्र. काशृधा. दीप्तिअ. सूर्याची प्रभा. २ अतिप्रसिद्ध. ३ व्यक्त. अ. पु.

प्रकीर्णकं प्रकीर्यतेस्मप्रकीर्णकं, विक्षिप्त करिजे तें जें तें. क्र. कृ अधा. विक्षेपअ. चामर. अ. न.

प्रकीर्य: प्रकीर्यतेइतिप्रकीर्य:, टांकिजे तो जो तो. क्र. कृधा. विक्षेपअ. कांटे करंजाचें झाड. अ. पु.

प्रकृति: प्रकृष्टाकृति: कार्यंयस्या: सांप्रकृति:, उत्कृष्ट आहे कार्य जीचें ती. स. सत्वादि गुणाची साम्यावस्था. २ स्वभाव. ३ पौरजनश्रेणी. ४ राजाचीं सप्तांगें प्रत्येक. ५ योनि ह्म. मूलकारण. इ. स्त्री. ६ लिंग ह्म. चिन्ह. इ. स्त्री.

प्रकोष्ठ: प्रकुष्यतेनेनप्रकोष्ठ:, निष्कर्ष होइजेतो जेणेंकरून तो. क्र. कुषधा. निष्कर्षअ. कोंपराचा खालचा भाग. २ घराचा मध्यभाग. अ. पु.

प्रक्रम: प्रक्रमणंप्रक्रम:, आरंभ जो तो. क्र. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. प्रथमारंभ. अ. पु.

प्रक्रिया प्रकर्षेणकरणंप्रक्रिया, उत्कर्षें करून करणारी जी ती. क्र. डु कृञ्धा. करणअ. व्यवस्थाठेवणें. आ. स्त्री.

प्रक्कण: प्रक्काण: प्रक्कणनंप्रक्कण:, प्रकर्षें करून शब्दन जें तें. क्र. क्कणधा. शब्दअ. वीणादिका

घांचा शब्द. अ. पु.

प्रक्ष्वेडनः प्रकर्षेणक्ष्वेडतेप्रक्ष्वेडनः, अतिशयें करून शब्द करणारा जो तो. क्ष्वि. अक्ष्विदाधा. अव्यक्तशब्दअ. लोखंडी बाण. अ. पु.

प्रगंडः प्रकृष्टोगंडइवप्रगंडः, उत्कृष्ट जो गंड ह्म. वदनैकदेश त्यासारखा जो तो. स. कोपराचेवरचा भाग. अ. पु.

प्रगतजानुकः विग्रहादि प्रज्ञुशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

प्रगल्भः प्रगल्भतेइतिप्रगल्भः, प्रौढत्व धारण कर्तो जो तो. क्रु. गल्भधा. धार्ष्ट्यअ. प्रौढ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रगाढं प्रगाह्यतेप्रगाढं, विलोडन करिजेतें जें तें. क्रु. गाहूधा. विलोडनअ. अतिशय. २ दुःख. अ. न.

प्रगुणः प्रकृष्टाःगुणाःयस्यप्रगुणः, उत्कृष्ट आहेत सरलत्वादि गुण ज्याचे तो. स. सरळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रगे प्रगीयतेअत्रेतिप्रगे, प्रकृष्ट शब्द करिताहेत पक्ष्यादिक ज्याचे ठायीं तो. क्रु. गैधा. शब्दअ. प्रातःकाल त्या अर्थी अव्यय.

प्रग्रहः प्रगृह्यतेप्रग्रहः, ग्रहण करिजेतो जो तो. क्रु. ग्रहधा. उपादानअ. अटकाव. २ बंधन. ३ पशुबांधण्याचा रज्जु ह्म. दोरी. ४ किरण. अ. पु.

प्रग्राहः विग्रहादि सर्व प्रग्रह शब्दाप्रमाणें.

प्रग्रीवं प्रगताग्रीवायस्मिन्तत्प्रग्रीवं, प्रगत ह्म. गत आहे ग्रीवा ह्म. कंठ ज्याचे ठायीं तें. स. लहान खिडकी. अ. पु. न. २ वृक्षाचें शिखर. अ. न.

प्रघणः प्रघाणः प्रहन्यतेइति प्रघणः, प्रकर्षें करून गमन करिजेतो जो तो. क्रु. हनधा. गतिअ. देवडी. अ. पु.

प्रचक्रं प्रस्थितंचक्रंसैन्यंप्रचक्रं, प्रस्थित जें सैन्य तें. स. बाहेर निघालेलें सैन्य. अ. न.

प्रचलायितः प्रचलइवआचरतिसाप्रचलासासंजातास्यप्रचलायितः, निद्राघूर्णन संजात आहे ज्यास तो. त. निजेनें झुंग जाहला

लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रचुरं प्रगतंचुरया: प्रचुरं, न्यून नाहीं जें तें. स. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रचेता: प्रकृष्टंचेतोयस्यसप्रचेता:, उत्कृष्ट आहे चित्त ज्याचें तो. स. वरुणनामा देवविशेष. स. पु.

प्रचोदनी प्रचोदयतीतिप्रचोदनी, रोग नाशना विषयीं प्रेरणा करणारी जी ती. कृ. चुदधा. संकोचनअ. रिंगणीचें झाड. ई. स्त्री.

प्रच्छदपट: प्रकर्षेणछदयतीतिप्रच्छद:, प्रच्छदश्चासोपटश्च प्रच्छदपट:, प्रकर्षे करून आच्छादित करितो असा जो पट तो. स. वीणादिकांचा गवसणी. अ. पु.

प्रच्छन्नं प्रकर्षेणाच्छन्नंप्रच्छन्नं, प्रकर्षे करून आच्छादित जें तें. स. खिडकी. अ. न. २ आच्छादित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रच्छर्दिका प्रच्छर्दनंप्रच्छर्दिका वमन जें तें. कृ. छर्दधा. वमनअ. उलटीचा रोग. आ. स्त्री.

प्रजन: प्रजननंप्रजन:, प्रथम गर्भग्रहण जें तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. गर्भग्रहण. अ. पु.

प्रजवी प्रजवतीतिप्रजवी, वेग करणारा जो तो. कृ. जुधा. वेगअ. त्वराशील. इन्. पु.

प्रजा प्रजायतेइतिप्रजा, उत्पन्न होत्ये जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. संतति. २ जन. आ. स्त्री.

प्रजाता प्रजायतेस्मप्रजाता, प्रकर्षे करून उत्पत्ति करिती झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. बाळंत जाहलेली बायको. आ. स्त्रीलिंगीं.

प्रजापति: प्रजानांपति: प्रजापति:, प्रजांचा जो स्वामी तो. स. ब्रह्मदेव. इ. पु.

प्रजावती प्रजास्त्यस्यामितिप्रजावती, प्रजा आहे जीचाठायीं ती. त. भावजय. ई. स्त्री.

प्रज्ञ: विग्रहादि सर्व प्रज्ञु शब्दा प्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रज्ञा प्रकर्षेणज्ञायतेअनयेतिप्रज्ञा, उत्कृष्ट जाणिजेतें जीणें ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धि. २ शुभाशुभ जाणती बायको. आ. स्त्रीलिं.

प्रज्ञानं प्रज्ञायतेनेनप्रज्ञानं, जाणिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धी. २ चिन्ह. अ. न.

प्रज्ञु: प्रगतेजानुनीयस्यप्रज्ञु:, बालादिकानें गेले आहेत जानु ज्याचे तो. स. फेगडा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

प्रडीनं प्रकर्षेणडीनंप्रडीनं, प्रकर्षेकरून जें डीन म्ह. गमन तें. कृ. डीङ्धा. विहायसागतिअ. पक्ष्याची गति. अ. न.

प्रणत: प्रणम्यतेइतिप्रणत:, नम्रत्व पाविजे तो जो तो. कृ. णमधा. प्रह्वत्वअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रणय: प्रणयनंप्रणय:, प्रीतीनें प्रार्थना जी तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. प्रीति. २ विश्वास. ३ याच्ञा अ. पु.

प्रणव: प्रकर्षेणनूयतेइतिप्रणव: प्रकर्षें करून स्तविजेतो जो तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. ओंकार. अ. पु.

प्रणाद: प्रणाद्यतेनुरागेणप्रणाद: अनुरागें करून जो शब्द तो. कृ. णदधा. अव्यक्त शब्दअ. प्रीतीचा शब्द. अ. पु.

प्रणाल: अंभोनेनप्रणालनिबध्यत इतिप्रणाल:, उदक निबद्ध करितें ज्याचा योगानें ता. कृ. णलधा. गतिअ. पाणि जाण्याचा मार्ग. अ. पु. आ. स्त्री.

प्रणिधि: प्रकर्षेणनिधीयतेज्ञेयमत्रप्रणिधि:, प्रकर्षेंकरून ज्ञेय धारण करिजेतें ज्याचे ठायीं तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. याच्ञा करणें. २ बातमीदार. इ. पु.

प्रणिहितं प्रणिधीयतेइतिप्रणिहितं, स्थापन करिजेलें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मिळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रणीत: प्रकर्षेनीत: प्रणीत:, उत्कर्षातें पावणारा जो तो. स. मंत्रादिकें करून संस्कृत जो अग्नि तो. २ कढी वगैरे. अ. पु. ३ सांगितलेला. ४ केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रणुत: प्रणूयतेस्मप्रणुत:, स्तवन करिजेला जो तो. कृ. णुधा. स्तुतिअ. स्तवलेला. वि. अ. पु.

न. आ. स्त्री.

प्रणेय: प्रकर्षेणनेतुंशक्य:प्रणेय: प्रकर्षें करून पावण्याला शक्त जो तो. कृ. णी॰धा. प्रापणअ. स्वाधीन जाहलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतन प्राग्भवंप्रतनं, पूर्वींविद्यमान जें तें. न. पुरातन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतल: प्रश्लिष्टेतलेयस्यप्रतल:, संलग्न आहेत तलें ज्याचीं तो. स. पसरलेला हात. अ. पु.

प्रताप: प्रतपत्यनेनप्रताप:, ज्याच्या योगानें संतप्त करितो ती. कृ. तपधा. संतापअ. धनाढ्यपणा. व सेन्या—पासून जो यजमानाचेठायीं तेजोविशेष तो. अ. पु.

प्रतापस: प्रतापश्चक्षुस्तेज: तत्स्यतीतिप्रतापस:, चक्षुतेजातें नाश करितो जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. पांढरी रुई. अ. पुल्लिंगीं.

प्रति प्रथतेइतिप्रति, प्रतिनिधि या अर्थातें बोलतें जें तें. कृ. प्रथधा. प्रस्यानअ. प्रतिनिधि. अव्य.

प्रतिकूलं प्रतीपगतंकूलात्प्रतिकूलं, अनुकूलाहून जें विरुद्ध तें. स. विरुद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिकर्म प्रत्यंगंकर्मप्रतिकर्म, अंगाप्रत जें कर्म तें. स. अलंकारांनीं केलेली शोभा. २ आंगाचा परिमळ जाण्यासाठीं आंगास कुंकुमादिकांचा संस्कार करणें. न. न.

प्रतिकृति: प्रकृष्टाकृति:प्रतिकृति:, सादृश्य जी कृति ती. स. प्रतिमा. इ. स्त्री.

प्रतिकृष्ट: प्रतिकृष्यतेस्मप्रतिकृष्ट:, भेदन करिजेला जो तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. नीच. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिख्याति: प्रतिख्यानंप्रतिख्याति:, अत्यंत जी ख्याति ती. कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. अतिप्रसिद्धि. इ. स्त्री.

प्रतिक्षिप्त: प्रतिक्षिप्यतेस्मप्रतिक्षिप्त:, प्रतिक्षेपिकरिजेला जो तो. कृ. क्षिपधा. क्षेपअ. आक्षिप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिग्रह: प्रतिगृह्यतेअनेनप्रति:

हः, प्रतिग्रह छोड जेलो जेणें तो. क्रु. ग्रहधा. उपादानअ. दिलेलें घेणें. २ सैन्याचा पृष्ठभाग. ३ पिकदाणी. अ. पु.

प्रतिग्राहः प्रतिगृण्हातीतिप्रतिग्राहः, प्रतिग्रह करितो जो तो. क्रु. ग्रहधा. उपादानअ. पिकदाणी. अ. पु.

प्रतिघः प्रतिहन्यतइतिप्रतिघः, हिंसक जो तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. क्रोध. अ. पु.

प्रतिघातनं प्रतिघात्यतेइति प्रतिघातनं, हिंसा जी तें. क्रु. हनधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

प्रतिछाया प्रकृष्टाछायाप्रतिछाया, उत्कृष्ट जी छाया ह्म. प्रतिबिंब ती. स. प्रतिमा. आ. स्त्री.

प्रतिजागरः प्रतिजागरणंप्रतिजागरः, जागृती जी तो. क्रु. जागृधा. निद्राक्षयअ. कांहीं एकवस्तूस पाहात असणें. अ. पु.

प्रतिज्ञातः प्रतिज्ञायतेस्मप्रतिज्ञातः, प्रतिज्ञाविषय करिजेला जो तो. क्रु. ज्ञाधा. अवबोधनअ. स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिज्ञानं प्रतिज्ञायतेइतिप्रतिज्ञानं, ज्ञान जें तें. क्रु. ज्ञाधा. अवबोधनअ. स्वीकार. अ. न.

प्रतिदानं प्रतीपंदानंप्रतिदानं, निक्षेपाकारणें जें दान तें. स. मोबदला. २ ठेव परत देणें. अ. न.

प्रतिध्वानः प्रतिध्वन्यतेइतिप्रतिध्वानः, प्रथम शब्दातें लक्षून नंतर जो ध्वनि जो. क्रु. ध्वनधा. शब्दअ. प्रतिशब्द. अ. पु.

प्रतिनिधिः प्रतिनिधीयतेइति प्रतिनिधिः, सदृश करिजे तो जो तो. क्रु. डुधाञ्धा. धारणअ. प्रतिमा. इ. पु.

प्रतिपत् प्रतिपद्यतेउपक्रम्यते इतिप्रतिपत्, तिथिगणनाप्रसंगीं पूर्वी उपक्रमिजेत्से ह्म. मोजिली जात्ये जी ती. क्रु. पदधा. गतिअ. प्रतिपदातिथि. २ बुद्धि. त. स्त्री.

प्रतिपन्नः प्रतिपद्यतेस्मप्रतिपन्नः, अवबोध करिजेलें जें तें. क्रु. पदधा. गतिअ. जाणलेला. २ कबूल केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिपादनं प्रतिपाद्यतेइतिप्रति

पादनं, दानजें तें. कृ. पद्धा. ग तिअ. दान. अ. न.

प्रतिबद्धः प्रतिबध्यतेप्रतिबद्धः, मनोभंगकरिजेला जो तो. कृ. बध धा. बंधनअ. मनोभंग झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिबंधः प्रतिबध्यतेस्मप्रतिबंधः प्रतिबंध पाविजेला जो तो. कृ. बध धा. बंधनअ. अवष्टंब. अ. पु.

प्रतिबिंबं बिंबस्यप्रतिकृतिःप्र तिबिंबं, बिंबाचीजी प्रतिमा ती. स. प्रतिमा. अ. न.

प्रतिभयं भयानकंप्रतिप्रतिभयं, भयानकाप्रत जो तो. स. भयान कनामारसविशेष. अ. पु. २भयं कर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिभान्वितः प्रतिभानंप्रतिभा प्रतिभयान्वितःप्रतिभयान्वितः, न वोन्मेषशालीनी बुद्धीनें युक्त जो तो. स. ज्यास स्फूर्ति आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिभूः प्रतिनिधिर्भवतीतिप्र तिभूः, प्रतिनिधी होतो जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. जामीन. ऊ. पुल्लिंगीं

प्रतिमा प्रतिमीयतेनयाप्रतिमा, सदृश करिजेतें जीणें करून ती. कृ. माङ्धा. मानअ. प्रतिबिंब. आ. स्त्री.

प्रतिमानं प्रतिकृत्यमीयतेनेन प्रतिमानं, प्रतिकृती करून मान करिजेतें जेणें तें. कृ. माङ्धा. मा नअ. प्रतिमा. २ हत्तीच्या वाहि त्याचा अधोभाग. ३ दंताचाम ध्यभाग. अ. न.

प्रतियत्नः प्रतियतनंप्रतियत्नः, प्रयत्न जो तो. कृ. यतीधा. प्रयत्नअ. वांछा. २ अनुकूल होणें. ३ संस्का र. अ. पु.

प्रतियातना प्रतियात्यतेनया प्रतियातना, प्रयत्न होइजेतोजी णें ती. कृ. यतीधा. प्रयत्नअ. प्र तिमा. आ. स्त्री.

प्रतिरोधी प्रतिरोद्धुंशीलमस्य प्रतिरोधी, निरोधस्वभावी जो तो. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. शत्रु. इन्. पु.

प्रतिवाक्यं प्रतिघातनार्थंवाक्यं प्रतिवाक्यं, प्रत्युत्तर जें तें. स. उत्त र. अ. न.

प्रतिविषा प्रतीपंविषमस्याः प्रतिविषा, प्रतिकूलआहे विष जीसती. स. अतिविष. आ. स्त्री.

प्रतिशासनं प्रतिशिष्टिःप्रति शासनं, भृत्यादिप्रेषण जें तें. कृ. शास्‌धा. अनुशिष्टीअ. चाकरास बोलावून कोठें तरीं कार्यासाठीं पाठविणें. अ. न.

प्रतिश्यायः प्रतिक्षणंश्यायते प्रतिश्यायः, प्रतिक्षणीं गमन क रणारा जो तो. कृ. श्यैङ्‌धा. गति अ. पडसें. अ. पु.

प्रतिश्रयः प्रतिश्रयणमत्रवा प्रतिश्रयः, आश्रयण किंवातेंहोतें जान्वेठायींतो. कृ. श्रिञ्‌धा. सेवा अ. आश्रय. २ स्वीकार. ३ सभा. अ. पु.

प्रतिश्रवः प्रतिश्रूयतेइतिप्रति श्रवः, स्वीकार जो तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकार. अ. पु.

प्रतिश्रुतं प्रतिश्रूयतेस्मप्रतिश्रु तं, प्रतिज्ञा करिजेलें जें तें. कृ. श्रु धा. श्रवणअ. स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिश्रुत् प्रतिश्रूयतइतिप्रति श्रुत्, प्रथम शब्दातें लक्षून नं तर जो शब्द तो. कृ. श्रुधा. श्रवण अ. प्रतिध्वनि. ह. स्त्री.

प्रतिष्टंभः प्रतिष्टंभनंप्रतिष्टंभः, प्रतिबंध जो तो. कृ. ष्टभिधा. प्रति ष्टंभअ. प्रतिबंध. अ. पु.

प्रतिसीरा प्रतिसीयतेप्रतिसी रा, बांधिजेत्ये जी ती. कृ. षिञ् धा. बंधनअ. पडदा. ह्या. कनात. आ स्त्रीलिंगीं.

प्रतिहतः प्रतिहन्यतेस्मप्रतिहतः, मनोभंग करिजेला जो तो. कृ. हन धा. हिंसाअ. मनोभंग जाहलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतिहारः प्रतिहरणंप्रतिहारः, प्रतिहारोस्यास्तीतिप्रतिहारः, ज ननिवारणआहे ज्यास तो. त. द्वा र. २ द्वारपाळ. अ. पु.

प्रतीकः प्रत्येतीतिप्रतीकः, ग मन करणारा जो तो. कृ. इण्‌धा. गतिअ. शरीराचे अवयव. अ. पु. प्रतिकूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीकारः प्रतिकरणंप्रतीकारः वैर निराकरण जें तो. कृ. डुकृ ञ्‌धा. करणअ. वैरशुद्धि. २ नि

वारणकरणें. अ. पु.

प्रतीकाश: प्रतिकाशतेप्रती काशः, सादृश्यानें शोभतो जो तो. क्र. काशृधा. दीप्तिअ. सदृश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीक्ष्य: प्रतीक्षितुंयोग्यःप्रती क्ष्यः, अवलोकन करावयास जो योग्य तो. क्र. ईषधा. दर्शनांकन अ. पूज्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीची पश्चादंचतिसूर्यास्तमय इतिप्रतीची, मागून सूर्याच्या अ स्तमानीं क्र.शोभित होत्से ती. क्र. अंचुधा. पूजाअ. पश्चिमदिशा. ई. स्त्री.

प्रतीत: प्रत्येकं अगात्प्रतीतः, प्रत्येकाप्रत प्राप्त झाला जो तो. क्र. इण्धा. गतिअ. प्रख्यात. २ हर्षयु क्त. ३ आदरयुक्त. ४ विद्वान. ५ आणलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रतीपदर्शिनी प्रतीपंद्रष्टुंशील मस्याःप्रतीपदर्शिनी, प्रतिकूल पाहाण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. क्र. दृशिर्धा. प्रेक्षणअ. बाय को. ई. स्त्री.

प्रतीरं प्रकर्षेणतरंत्यस्मात्प्रतीरं, प्रकर्षेंकरून तरताहेत जा पासून तें. क्र. तृधा. तरणअ. तीर. अ. न.

प्रतीहार: प्रतिह्रियतेनेनात्रवा प्रतीहारः, निवारण करिजेतें जा णें किंवा जाचेठायीं तो. क्र. हृञ् धा. हरणअ. द्वार. २ द्वारपाळ. अ. पु.

प्रतीहारि: विग्रहादिपूर्वीच्या श ब्दाप्रमाणें ——— द्वारपाळ. इ. स्त्री.

प्रतीहास: प्रतिपोहासो विकासो स्यप्रतीहासः, प्रतिकूळ आहे हा स्य रूप विकास जास तो. स. कण्हे रीचें झाड. अ. पु.

प्रतोली प्रतोलयतीतिप्रतोली, श जमार्गाचीतुलना करित्से जी ती. क्र. तुलधा. उन्मानअ. गांवांतील लहान मार्ग. ई. स्त्री.

प्रत्नं प्रकृष्टेभवंप्रत्नं, चिरकाला चेठायीं जें विद्यमान तें. त. पुरात न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यक्पर्णी प्रत्यंचिपर्णान्यस्या इतिप्रत्यक्पर्णी, पूज्यमानआहेत पर्णें जीस ती. स. आघाड्याचें झाड. ई. स्त्री.

प्रत्यक्श्रेणी प्रतीचीश्रेणीयस्या

इतिप्रत्यक्श्रेणी, पूज्यमानआहे श्रेणी स्म. पंक्ति जीची ती. स. उंदरकानी. २दाती. ई. स्त्री.

प्रत्यक्षं अक्षमिंद्रियंप्रतिगतंप्रत्यक्षं, इंद्रियांप्रतजें गत तें. स. इंद्रियानें ग्राह्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ प्रत्यक्षज्ञान. ३प्रत्यक्ष ज्ञानाचें कारण जें इंद्रिय तें. अ. न.

प्रत्यग्रः प्रतिनवमग्रमस्यप्रत्यग्रः, नवीन आहे अग्र जाचें तो. स. नूतन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यंतः प्रतिगतोअंतंप्रत्यंतः, जयन्याप्रत प्राप्त जो तो. स. म्लेंछ देश. अ. पु.

प्रत्यंतपर्वताः प्रत्यंतेपर्वताः प्रत्यंतपर्वताः, महा गिरीच्यासमीप भागीं जे क्षुद्र पर्वत ते. स. मोठ्या पर्वता जवळ जे लहान पर्वत असतात ते. अ. पु.

प्रत्ययः प्रत्ययनंप्रीयतेनेनवा प्रत्येतिवाप्रत्ययः, ज्ञान किंवा जाणिजे तो जेणेंकरून अथवा जाणतो जो तो. कृ. इण्धा. गति अ. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ शपथ. ३ ज्ञान. ४ विश्वास. ५ हेतु. ६ छिद्र. ७ शब्द. ८ प्रसिद्धपणा. अ. पु.

प्रत्ययितः प्रत्ययः संजातोस्यप्रत्ययितः, विश्वास झाला आहे जास तो. त. विश्वासू. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यर्थी प्रतिकूलमर्थयितुंशीलः प्रत्यर्थी, प्रतिकूलाप्रत याचना करण्या विषयीं स्वभाव ज्याचा तो. कृ. अर्थधा. उपयाञ्चाअ. शत्रु. इन्. पु.

प्रत्यवसितं प्रत्यवसीयतेस्म प्रत्यवसितं, भक्षण करिजे लें जें तें. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. खाल्लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्याख्यातः प्रत्याख्यायतेस्म प्रत्याख्यातः, प्रत्याख्यान करिजे ला जो तो. कृ. ख्याधा. प्रकथन अ. निराकरण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्याख्यानं प्रत्याख्यातिः प्रत्याख्यानं, निराकरण जें तें. कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. निराकरण. अ. न.

प्रत्यादिष्टः प्रत्यादिश्यतेस्मप्रत्या

दिष्टः, संत्यक्त करिजेला जो तो. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. निरा करण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रत्यादेशः प्रत्यादेशनंप्रत्यादेशः, त्याग जो तो. कृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. निराकरण. अ. न.

प्रत्यालीढं प्रत्यालेढनंप्रत्यालीढं, संकोचनं जें तें. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. धनुर्धरांचास्थिति विशेषरूप. वाम जंघाप्रसारपूर्वक दक्षिण जंघासंकोच. अ. न.

प्रत्यासारः प्रतीपमासारयति प्रत्यासारः, प्रतिकूलातें अनुसरण करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. सैन्यव्यूहाचा पृष्ठभाग. अ. पुल्लिंगी.

प्रत्याहारः प्रत्याहरणंप्रत्याहारः इंद्रियपरावर्तनजें तें. कृ. हृधा. हरणअ. इंद्रियांचें आकर्षण. अ. पु.

प्रत्युत्क्रमः प्रत्युत्क्रमणंप्रत्युत्क्रमः, कर्मारंभीं प्रथम प्रयोग जो तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. युद्धनिमित्त अतिशयितजो उद्योग तो. अ. पु.

प्रत्यूषः प्रत्यूषस्यतिइतिप्रत्यूषः, प्रभातकाल जो तें. कृ. उषस्धा. प्रभातीभावअ. प्रातःकाल. स्. अ. न.

प्रत्यूहः प्रत्यूहनंप्रत्यूहः, प्रत्यूहनं जें तें. कृ. ऊहधा. वितर्कअ. विघ्न. अ. पु.

प्रथमः प्रथतेइतिप्रथमः, विख्यात होतो जो तो. कृ. प्रथधा. प्रख्यानअ. आद्य. २ मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रथा प्रथनंप्रथा, विख्याती जी ती. कृ. धा. पू. श. प्र. प्रसिद्धि. आ. स्त्री.

प्रथितः प्रथ्यतेस्मप्रथितः, विख्याति पाविजेला जो तो. कृ. प्रथधा. प्रख्यानअ. प्रख्यात. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रदरः प्रदीर्यतेप्रदरणमनेनवा प्रदरः, विदीर्णहोतें किंवातें करिजेतोजेणेंकरून तो. कृ. दृधा. विदारणअ. विदारण. २ स्त्रीरोगविशेष. ३ बाण. अ. पु.

प्रदीपः विग्रहदीपशब्दाप्र. दीप. अ. पु.

प्रदीपनः प्रदीपयतीतिप्रदीपनः,

संताप करणारा जो तो. क्रु. दी पीधा. दीप्तिअ. विषविशेष. अ. पुल्लिं.

प्रदेशनं प्रदिश्यतेइतिप्रदेशनं, देइजेतें जें तें. क्रु. दिशधा. अति सर्जनअ. नजराणा. अ. न.

प्रदेशनी प्रदिश्यतेनयाप्रदेशनी, अत्यंत तर्जन करिजेतें जीणें करून ती. क्रु. दिशधा. अतिसर्जनअ. आंगठ्या जवळची अंगुळी. ई. स्त्री.

प्रदेशिनी प्रदेशोअस्या अस्तीति प्रदेशिनी, अंगुष्ठ समीप भाग - आहे जीस ती. त. अर्थादिप्र. शश्र

प्रदोषः प्रारब्धः दोषः अत्रेतिप्रदोषः, अध्ययनादिकाविषयीं सांगितला आहे दोष जाचेठायीं तो. स. रजनीमुखस्य. रात्रीच्या आरंभ. अ. पु.

प्रद्युम्नः प्रकृष्टंद्युम्नंबलमस्यप्रद्युम्नः, उत्कृष्ट आहे बल ज्याचें तो. स. मदन. अ. पु.

प्रद्रावः प्रद्रवणंप्रद्रावः, पलायन जें तो. क्रु. द्रुधा. गतिअ. पलायन. अ. पु.

प्रधनं प्रधानेप्रधनं, परस्परानीं शस्त्र धारण करिजेतें जें तें. क्रु. डुधाञ्धा. धारणअ. युद्ध. अ. न.

प्रधानं प्रवर्ततेसर्वमत्रेतिप्रधानं, प्रवृत्त होतें हे सर्व जाचेठायीं तें. क्रु. वृतुधा. वर्तनअ. प्रपंचोत्पत्तीस मुख्य जें कारण मायास्वरूप तें. २ राजास मुख्य जो सहाय तो. ३ प्रमुख. ४ बुद्धि. ५ प्रकृति. ६ परमात्मा.

प्रधिः प्रधीयतेअनेनप्रधिः, रथ धारण करिजे तो जेणें करून तो. क्रु. डुधाञ्धा. धारणअ. रथाच्या चाकाचा भूस्पर्शी भाग. इ. स्त्री.

प्रपंचः प्रपंचतेइतिप्रपंचः, विस्तृत होतो जो तो. क्रु. पचिधा. व्यक्तीकरणअ. वैपरित्य. २ शब्दाचा विस्तार. ३ संसार. ४ प्रतारण. अ. पु.

प्रपदं प्रकृष्टंपदंप्रपदं, प्रकृष्ट जें पद तें. स. पायांचा चवडा. अ. नपुं.

प्रपा प्रपिबंतिअस्यामितिप्रपा, उदक प्राशन करितात जीचेठायीं ती. क्रु. पाधा. पानअ. जलशा

ला. आ. स्त्री.

प्रपात: प्रपतत्यस्मात्प्रपातः, पतन होतें ज्यातटापासून तो. कृ. पत्लृधा. गतिअ. पर्वताचा तुटलेला कडा. अ. पु.

प्रपितामह: प्रकृष्टःपितामहः प्रपितामहः, पित्याचा जो पितामह तो. स. पणजा. अ. पु.

प्रपितामही प्रपितामहस्यस्त्री प्रपितामही, प्रपितामहाची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. बापाचे बापाची आई. ह्म. पणजी. ई. स्त्री.

प्रपुन्नाड: पुमांसंनाडयतीति पुन्नाडः, प्रकृष्टःपुन्नाडः प्रपुन्नाडः, पुरुषाप्रत अधोगमन करणारा जो तो पुन्नाड प्रकृष्ट ह्म. अत्यंत जो पुन्नाड तो. स. टाकळा अ. पु.

प्रपौंडरीकं पुंडरीकेनसदृशंपौंडरीकं, प्रकृष्टंपौंडरीकंप्रपौंडरीकं, पुंडरीक सदृशजें तें पौंडरीक उत्कृष्ट जें पौंडरीक ह्म. श्वेत कमळयुक्त तें. स. सातवणा ज्यारवीं पानें असतात तो वृक्ष. अ. न.

प्रफुल्ल: प्रकर्षेणफुल्लतीतिप्रफुल्लः, उत्कृष्ट विकास पावणारा जो तो. कृ. फुल्लधा. विकसनअ. फुल्लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रबंधकल्पना प्रबंधस्यकल्पनाप्रबंधकल्पना, श्लोकाची जी रचना ती. स. कथा. आ. स्त्री.

प्रबोधनं प्रबुद्धिःप्रबोधनं, गतगंधाचें जें उद्बोधन तें. कृ. बुधधा. अवगमनअ. जागृत करणें. २ ज्या वस्तूचा गंध गेला त्यास पुनः गंध आणणें. अ. न.

प्रभंजन: प्रकर्षेणभनक्तीतिप्रभंजनः, बलात्कारानें वृक्षादि भग्न करितो जो तो. कृ. भंजोधा. आमर्दनअ. वायु. अ. पु.

प्रभव: प्रभवत्यस्मात्प्रभवः, उत्पन्न होतो ज्यापासून तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. जन्महेतु. २ ज्या वस्तूचें ज्यापासून प्रथम ज्ञान होतें तो. ३ पराक्रम. अ. पु.

प्रभा प्रकर्षेणभातीतिप्रभा, प्रकर्षेकरून शोभत्ये जी ती. कृ. भाधा. दीप्तिअ. कांति. आ. स्त्री.

प्रभाकर: प्रभांकरोतीतिप्रभाकरः, प्रभेतें करणारा जो तो. कृ. कृ

न्भूधा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

प्रभातं प्रकर्षेणभातुंवृत्तंप्रभातं, उत्कर्षे करून देदीप्यमान होण्या करितां प्रवृत्त झालें जें तें. कृ. भाधा. दीप्तिअ. प्रातःकाल. अ. न.

प्रभावः प्रभवंत्यनेनप्रभावः, समर्थ होतो जेणें करून तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. धनाढ्यता वसैन्य त्यां पासून जो यजमानाचे ठायीं तेजोविशेष असतो तो. २ सामर्थ्यातिशय. अ. पु.

प्रभिन्नः प्रभिद्यतेस्मप्रभिन्नः, मदानें भिन्न होणारा जो तो. कृ. भिदिर्धा. विदारणअ. ज्याच्या मस्तकापासून मदस्राव होत आहे असा हत्ती. अ. पु.

प्रभुः प्रभवतीतिप्रभुः, समर्थ होतो जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. स्वामी. २ नायक. ३ समर्थ. उ. पु.

प्रभूतं प्रभवतितीप्रभूतं, प्रकर्षे करून झालें जें तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

प्रभ्रष्टकः प्रभ्रंशितुंप्रवृत्तःप्रभ्रष्टकः, अधः पतन करावयाकारणें जो योग्य तो. कृ. भ्रंशुधा. अधःपतनअ. जी माळ शेंडींत किंवा वेणींत लोंबत असते ती. अ. पु.

प्रमथः प्रमथ्नातीतिप्रमथः, प्रकर्षे करून मथन करितो जो तो. कृ. मथेधा. विलोडनअ. महादेवाचा गणविशेष. अ. पु.

प्रमथनं प्रमथ्यतेप्रमथनं, हिंसा जी तें. कृ. मथधा. हिंसाअ. ठार मारणें अ. न.

प्रमथाधिपः प्रमथानामधिपः प्रमथाधिपः, प्रमथांचा जो अधिप म्ह. स्वामी तो. स. महादेव. अ. पुल्लिं.

प्रमदः प्रमद्यतेइतिप्रमदः, हर्ष जो तो. कृ. मदीधा. हर्षअ. हर्ष. अ. पु.

प्रमदवनं प्रमदानांवनंप्रमदवनं, स्त्रियाला क्रीडार्थ जें वन तें. स. राजांच्या स्त्रियांचें क्रीडारण्य. अ. न.

प्रमदा प्रमदोहर्षोस्त्यस्याःसाप्रमदा हर्ष आहे जीस ती. त. जीस मदनवेग पुष्कळ आहे ती बायको. आ. स्त्री.

प्रमना: प्रकृष्टंमनोयस्यप्रमना:, उत्कृष्ट आहे अंत:करण ज्याचें तो. स. ज्याचें अंत:करण हर्षयुक्त आहे तो. वि. स. पु. न. स्त्री.

प्रमा विग्रहादिप्रमितिशब्दाप्रमाणें यथार्थज्ञान. आ. स्त्री.

प्रमाणं प्रमीयतेअनेनवाप्रमाणं, मान करिजेतें किंवा ज्याचा योगानें परिमाण करिजेतें तें. कृ. माङ् धा. मानअ. अंगुलिमान अंगुली वीत हात इत्यादिकांनीं जें मोजणें तें व मोजण्याचें साधन. २ हेतु,कारण. ३ मर्यादा. ४ शास्त्र. ५परिच्छेद. ६मोजणारा. अ. न.

प्रमातामह: प्रकर्षेणमातामह: प्रमातामह:, आईच्या बापाचाजो बापतो. स. आईच्याबापाचाबाप. अ. पु.

प्रमाद: प्रमद्यतइतिप्रमाद:,अनवधानजें तो. कृ. मदीधा. ग्लेपन अ. अनवधान. अ. पु.

प्रमापणं प्रमाप्यतेइतिप्रमापणं, हिंसन जें तें. कृ. मीञ्धा. हिंसा अ. ठार मारणें. अ. न.

प्रमापनं प्रमाप्यतेइतिप्रमापनं, हस्तादिकांनीं जें मारणें तें. कृ. मीञ्धा. हिंसाअ. ठार मारणें. अ. न.

प्रमिति: प्रमाणंप्रमिति:, प्रमाण जें ती. कृ. माङ् धा. मानअ. यथार्थज्ञान. इ. स्त्री.

प्रमीत: प्रमीयतेस्माप्रमीत:, प्रकर्षे करून हिंसित करिजेला जो तो. कृ. मीञ्धा. हिंसाअ. यज्ञासाठीं मारलेला पशु. अ. पु. २मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमीला प्रमीलंतींद्रियाणि अत्रेतिप्रमीला, निमीलन पावताहेत इंद्रियें जीचाठायीं ती. कृ. मीलधा. निमेषणअ. निद्राजन्यआलस्य. २ अत्यंत श्रमानें जें असामर्थ्य ती. आ. स्त्री.

प्रमुख: प्रकृष्टंमुखमस्यप्रमुख:, प्रकृष्ट आहे मुख ज्याचें तो. स. मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमुदित: प्रमोदतेस्मप्रमुदित:, हर्ष पावताझाला जो तो. कृ. मुद धा. हर्षअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रमोद: प्रमोद्यतेइतिप्रमोद:, हर्षजो तो. कृ. मुदधा. हर्षअ. ह

र्ष. अ. पु.

प्रयत: प्रयच्छतिस्मेतिप्रयत:, शांति पावणारा जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. पवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रयस्तं प्रयस्यतेस्मप्रयस्तं, प्रयत्नानें कारिजेलें जें तें. कृ. यसूधा. प्रयत्नअ. प्रयत्नानें निष्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रयाम: प्रयमणंप्रयाम:, अत्यंत आदर जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. धनधान्याचेठायीं जोलो. कांचा आदरातिशय तो. अ. पु.

प्रयुद्धार्थ: प्रकृष्टंयुद्धं अर्थोयस्यप्रयुद्धार्थ:, प्रकृष्ट युद्ध आहे प्रयोजन ज्याचें तो. स. युद्धार्थअतिशयित जो उद्योग तो. अ. पु.

प्रयोगार्थ: प्रयोग: अर्थ: अस्यप्रयोगार्थ:, युद्ध योग आहे प्रयोजन ज्याचें तो. स. अर्थादिपूर्वीच्या शब्दाप्र.

प्रलंबघ्न: प्रलंबंहतवानितिप्रलंबघ्न:, प्रलंबासुरातें मारिता झालाजो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. बलराम. अ. पु.

प्रलय: प्रलीयतेजगदत्रेतिप्रलय:, लय पावतें हे जगजाचेठायींतो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. सृष्टिसंहार. २ मरण. ३ परिस्पंद. ४ नाश. अ. पु.

प्रलाप: प्रलप्यतेइतिप्रलाप:, व्यर्थभाषण जें तो. कृ. लपधा. व्यक्तवाणिअ. व्यर्थभाषण. अ. पु.

प्रवण: प्रवतेत्रप्रवण:, गमन करितो ज्याचेठायीं तो. कृ. प्रुङ्धा. गतिअ. क्रमानें निम्नभूमि वगैरे. २ नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ चतुष्पथ स्थ. चवांगा. अ. पु.

प्रवया: प्रगतंवयोयस्यसप्रवया: गेलें आहे वय ज्याचें तो. स. वृद्ध. स. पु.

प्रवल्हिका प्रवल्हतेइतिप्रवल्हिका, संशययुक्त भाषण करितात्येजी ती. कृ. बल्हधा. भाषाअ. वास्तविक अर्थ गुप्त राखून अर्थांतर स्पष्ट दिसावें असें जें संशय पडण्याजोगें बोलणें तें. आ. स्त्री.

प्रवह: प्रकृष्टंवहनंप्रवह:, बहिर्गमन जें तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. पाण्याचा बाहेर निर्गम स्थ.

गाहणें. अ. पु.

प्रवहणं प्रोह्यतेअनेनप्रवहणं, वहन होइजेतें जेणें करून तें. क्र. वहधा. प्रापणअ. बुरख्याची गाडी. अ. न.

प्रवारणं प्रवार्यतेअनेनप्रवारणं. फलस्वीकार करिजेतोजेणें तें. क्र. वृञ्धा. वरणअ. काम्यदान. २ महादान. अ. न.

प्रवालं प्रवलतीतिप्रवालं, जीवन करितें जें तें. क्र. वलधा. जीवनअ. रत्नविशेष म्ह. पोवळें. २ अंकूर. ३ वीणादंड. अ. पु. न.

प्रवाहः प्रवहणंप्रवाहः, जलप्रवहण जें तो. क्र. वहधा. प्रापणअ. पाण्याचा प्रवाह. अ. पु.

प्रवासनं प्रवास्यतेप्रवासनं, छेदन जें तें. क्र. वसधा. छेदनअ. वध. अ. न.

प्रवाहिका प्रवहतीतिप्रवाहिका, वाहत्येजी ती. क्र. वहधा. प्रापणअ. संग्रहणी रोग. आ. स्त्री.

प्रविख्यातिः प्रविख्यानंप्रविख्यातिः, अत्यंत जी ख्याती ती. क्र. ख्याधा. प्रकथनअ. अतिप्रसिद्धि. इ. स्त्री.

प्रविदारणं प्रविदार्यतेतत्प्रविदारणं, परस्पर जें भेदन तें. क्र. दृधा. विदारणअ. युद्ध. अ. न.

प्रवीणः वीणयाप्रगायतिप्रवीणः, वीणें करून गायन करितो जो तो. क्र. वीणाप्रकारधा. गायन निपुण. अ. पु.

प्रवृत्तिः प्रवर्तनंप्रवृत्तिः, जलादि प्रवर्तन जें ती. क्र. वृतुधा. वर्तनअ. वास्तवीक लोकवृत्तांत सांगणें. २ प्रवाह. ३ निवृत्तीचा प्रतिपक्षी. इ. स्त्री.

प्रवृद्धं प्रवर्द्धतेस्मप्रवृद्धं वृद्धी पावतें झालें जें तें. क्र. वृधुधा. वृद्धिअ. वृद्धिंगत. २ प्रौढ. ३ पसरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रवेकः प्रविनक्तीतिप्रवेकः, सारासार विचार करितो जो तो. क्र. विचिर्धा. पृथग्भावअ. मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रवेणिः प्रवेणी प्रकर्षेणवीयतेस्यांप्रवेणिः, प्रकर्षेकरून वाधिजतें कि कागज निक्षिप्त होतो जीच्याठायीं ती. क्र. वीधा. गतिअ. वेणी. २

हत्तीच्या पाठीवर घालावयाचें आस्तरण. इ. २ ई. स्त्री.

प्रवेष्टः प्रकर्षेणवेष्टतेइतिप्रवेष्टः, प्रकर्षें करून वेष्टन करितो जो तो. कृ. वेष्टधा. वेष्टनअ. बाहु. अ. पु.

प्रव्यक्तं प्रव्यंचतेस्मप्रव्यक्तं, स्फुट करिजेलें जें तें. कृ. अंचुधा. गत्यादिअ. उघड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रश्नः पृच्छनइतिप्रश्नः, पृच्छा जी तो. कृ. प्रच्छधा. ज्ञीप्साअ. पृच्छा. अ. पु.

प्रश्रयः प्रश्रयणंप्रश्रयः, सेवन जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. प्रीति. अ. पु.

प्रश्रितः प्रकृष्टंश्रयतिप्रश्रितः, अत्यंत सेवा करिता झाला जो तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. नम्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रष्ठः प्रतिष्ठतेगच्छतीतिप्रष्ठः, अग्र गमन करणारा जो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अग्रसर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रष्ठवाट् प्रष्ठंप्रहतीतिप्रष्ठवाट्, अग्रगामीप्रत वहन करितो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. ज्या बैलाच्या खांद्यावर जूं वगैरे घालून दमून वठणीस येण्यासाठीं फिरवितात तो बैल. हृ. पु.

प्रष्ठौही प्रष्ठंवहतीतिप्रष्ठौही, प्रथम गर्भ वाहणारी जी ती. कृ. वहधा. प्रापणअ. बाला असून गर्भिणी जी गाय ती. ई. स्त्री.

प्रसन्नः प्रसीदतीतिप्रसन्नः, संतुष्ट होतो जो तो. कृ. षद्लृधा. गत्यादिअ. संतुष्ट. २ निर्मळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसन्नता प्रसन्नस्यभावःप्रसन्नता, प्रसन्नाचा जो भाव ती. त. प्रसन्नपणा. २ स्वच्छता. आ. स्त्री.

प्रसन्ना प्रसीदतिस्मप्रसन्ना, पान करणाऱ्यानें विशीर्ण करणारी जी ती. कृ. षद्लृधा. विशरणादिअ. मद्य. आ. स्त्री.

प्रसभं प्रगतासभायस्मात्प्रसभं, गेली आहे सभा ज्यापासून तें. स. बलात्कार. अ. न.

प्रसरः प्रसरणंप्रसरः, व्रणादि प्रसरण जें तो. कृ. सृधा. गतिअ.

व्रणादिकांचें प्रसरण. २ प्रीति.
अ. पु.

प्रसरणं. प्रसरणिः प्रसृ
तिः प्रसरणं, सर्वतः जें गमन
तें. कृ. सृधा. गतिअ. अधिकप्र
देशीं व्याप्ति. २ पसरणें. अ. न. २
इ. स्त्री.

प्रसरणी विग्रहादिप्रसरणश
ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

प्रसवः विग्रहादिप्रसूतिशब्दाप्र
यहा प्रसवनंप्रसूयतेवाप्रसवः, प्रा
णिप्रसवन जें तें. किंवातेंकरिजे
ती जो तो. कृ. षूङ्धा. प्राणिप्रसव
अ. प्रसूत होणें. २ उत्पत्ती. ३ फूल
४ पुष्प. ५ अपत्य. अ. पु.

प्रसवबंधनं प्रसूयतेसोप्रसवः,
तस्यबंधनंप्रसवबंधनं, उत्पन्न
होतेंज्याचेंजें बंधन स. देट तें. स.
फूल फळ इत्यादिकांचा देंट. अ.न.

प्रसव्यं प्रगतंसव्यात्प्रसव्यं, सव्या
हून भिन्न जें तें. स. विपरीत. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसह्य प्रकर्षेणसोढं प्रसह्य, प्र
कर्षे करून सहन करून. कृ. षह
धा. मर्षणअ. बलात्कारें करूनत्या
अर्थी अव्यय.

प्रसादः प्रसाद्यतेनेनप्रसादः, प्र
साद करिजेतो जेणें तो. कृ. षद्लृधा
विशरणादिअ. अनुग्रह. २ निर्म
लता. ३ प्रसन्नता. ४ काव्यगुण
विशेष. अ. पु.

प्रसाधनं प्रसाध्यतेनेनांगमिति
प्रसाधनं, अंग अलंकृत करिजेतें
जेणें तें. कृ. साधधा. संसिद्धिअ.
अलंकारकृत शोभा. अ. न.

प्रसाधनी प्रसाध्यतेनयाप्रसाध
नी, प्रसाध्यतेह्य. सुशोभन करि
जेतें जीणें करून ती. कृ. साधधा.
सिद्धिअ. अलंकार युक्त. वि. अ.
पु. न. आ. स्त्री.

प्रसाधितः प्रसाध्यतेस्मप्रसा
धितः, अलंकृत करिजेतो जो तो.
कृ. साधधा. संसिद्धिअ. अलंका
रयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसारिणी प्रसार्यतेंगमनया
इतिप्रसारिणी, अंगप्रसृत हो
इजेतें जीणें ती. कृ. सृधा. गति
अ. चांदवेल. ई. स्त्री.

प्रसारी प्रसरणशीलः प्रसारी, प्र
सरण शील जो तो. कृ. सृधा. गति

अ. पसरट. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इन्. न.

प्रसितः प्रासायि इतिप्रसितः, बंधन करिजेला जो तो. कृ. षिञ् धा. बंधनअ. आसक्त ह्म. तत्पर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसितिः प्रसीयतेइतिप्रसितिः, बंधन जें ती. कृ. षिञ्धा. बंधनअ. बंधन किंवा त्याचें साधन दोरी व गैरे. इ. स्त्री.

प्रसिद्धः प्रसिध्यतीतिप्रसिद्धः, प्रसिद्धी पावतो जो तो. कृ. षिधु धा. संसिद्धिअ. प्रख्यात. २ भूषित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

प्रसूः प्रसूयतेइतिप्रसूः, प्रसवणारी जी ती. कृ. षूङ्धा. प्रसवअ. जननी २ घोडी. ३ कदलीनामाहरिण. ४ वेल. ऊ. स्त्री.

प्रसूता प्रासाविष्टेतिप्रसूता, पुत्रातें प्रसवती झाली जी ती. कृ. षूङ् धा. प्राणिगर्भमोचनअ प्रसूत झालेली. आ. स्त्री.

प्रसूतिः प्रसवनंप्रसूतिः, प्रसवन किंवा प्रेरण जें ती. कृ. षूङ्धा. प्रसवअ. प्रसूतहोणें. इ. स्त्री.

प्रसूतिका विग्रहादिप्रसूता शब्दाप्र. प्रसूत जाहलेली. आ. स्त्री.

प्रसूतिजं प्रसूतोजातंप्रसूतिजं, प्रसूति कालीं जें उत्पन्न दुःख तें. कृ. जनी धा. प्रादुर्भावअ. प्रसूतकालींची वेदना. अ. न.

प्रसूनं प्रसूयतेइतिप्रसूनं, अभिषव करिजेतें जें तें. कृ. षूञ् धा. अभिषवअ. फूल. २ फळ. अ. न. ३ उत्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

प्रसूजनयितारौ प्रसूश्वजनयिताचप्रसूजनयितारौ आई आणि बाप जेते. स. मातापितर. कृ. आई आणि बाप यांची सहोक्ति आहे. ऋ. पु.

प्रसृतं प्रसरतिस्मप्रसृतं, प्रसरण पावतें झालें जें तें. कृ. सृधा. गतिअ. पसरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रसृता प्रसरतिस्मप्रसृता. प्रसृत केली जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. पायांची पोटरी. आ. स्त्री.

प्रसृतिः प्रकृष्टासृतिःप्रसरणमस्याः प्रसृतिः, प्रकृष्ट ह्म. आकृष्ट आहे विस्तार जीचा ती. स.

कुडवा. इ. स्त्री.

प्रसेवः प्रसीव्यतेस्मप्रसेवः, अ र्थादिस्यूतशब्दप्रमाणें धान्या दि ठेवण्याचें भांडें गोणी वगैरे. अ.पु.

प्रसेवकः प्रकर्षेणसेव्यतेइति प्रसेवकः, प्रकर्षें करून सेवि जेतो जो तो. कृ. षेवृधा. सेव नअ. वीणेचा भोपळा. अ.पु.

प्रस्तरः प्रकर्षेणस्तृणातीतिप्र स्तरः, अत्यंत मजबुदीनें आ च्छादन होतो जो तो. कृ. स्तृ धा. आच्छादनअ. पाषाण ह्म. द गड. अ.पु.

प्रस्तावः प्रस्तवनंप्रस्तावः, प्रस्त वन जें ह्म. स्तुती जी तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. प्रसंग. अ.पु.

प्रस्थः प्रस्थीयतेअनेनप्रस्थः, जेणें करून स्थिती होत्से तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सपाट जो पर्वताचा येक देश तो. २प रिमाणविशेष ह्म. शेर. अ.पु.न.

प्रस्थपुष्पः प्रस्थेपुष्प्यतीतिप्रस्थ पुष्पः, पर्वतशिखराचेठायीं जो फुलतो तो. कृ. पुष्पधा. विकसन

अ. पांदरा मरवा. अ.पु.

प्रस्थानं प्रस्थितिःप्रस्थानं, ग मन जें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्ति अ. प्रयाण. अ.न.

प्रस्रवणं प्रस्रवंतीआपःअस्मा न्इतिप्रस्रवणं, पाझरताहेतउ दकें जा पासून तें. कृ. स्रुधा. ग तिअ. स्रवणें. २ पाणि ठेवण्याचें भांडें वगैरे. अ.न.

प्रस्फोटनं प्रस्फोट्यतेनेनप्रस्फो टनं, धान्य नीट कारिजेतें जेणें तें. कृ. स्फुटधा. विकसनअ. सूप. अ.न.

प्रस्रावः प्रस्रूयतेइतिप्रस्रावः, प्रस्रविजेतो जो तो. कृ. ष्णुधा. प्रस्र वणअ. मूत्र. अ.पु.

प्रहरः प्रह्रीयतइतिप्रहरः, प्रक र्षें करून हरण होइजे तो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. अहोरात्रा चा आठवा भाग ह्म. साडेसात घटिका. अ.पु.

प्रहरणं प्रह्रीयतेअनेनप्रहरणं, हरण करिजेतें जेणें करून तें. कृ. हृञ्धा. हरणअ. शस्त्र. अ.न.

प्रहारणं प्रह्रीयतेप्रहारणं, ग्रह

णकरिजेलें जें तें. कृ. धा. पू. श. प्र. काम्यदान. २ महादान. अ. न.

प्रहस्तः प्रसृतोहस्तः प्रहस्तः, पसरलेला असा जो हात तो. स. व्याकुक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ पसरलेलाहात. अ. पु.

प्रही जलंप्रजहातिददातीतिप्रही, जलाप्रत देत्ये जी ती. कृ. ओहाकधा. त्यागअ. विहीर. ई. स्त्री.

प्रहेलिका प्रहेलयतिसूचयतिभावार्थमितिप्रहेलिका, अभिप्रायातें सूचना करणारी अशी जी ती. कृ. हिलधा. भावकरण अ. अर्थ प्रवल्हिकाशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

प्रल्हन्नः प्रल्हाद्यतेस्यप्रल्हन्नः, सुखपाविजेला जो तो. कृ. ल्हादीधा. सुखअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रांशुः प्रकृष्टाअंशावोस्यप्रांशुः, उत्कृष्ट आहेत अंशु म्ह. किरण ज्याचे तो. स. उंच. वि. उ. पु. स्त्री. न.

प्राकारः प्रक्रियतेइतिप्राकारः, अत्यंत दृढ करिजेतो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. कुंपण किंवा तट. अ. पु.

प्राकृतः प्रकृतौभवःप्राकृतः, मायेचाठायीं, झाला जो तो. त. क्षुल्लक. अ. पु.

प्राक् प्राचिदेशेइतिप्राक्, पूर्वदेशाचेठायीं जें तें. त. अतीत ह्या अर्थी अव्य.

प्राग्र्यः प्रागेभवःप्राग्र्यः, अग्रभागींहो तो जो तो. त. मुख्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राग्वंशः प्रकर्षेणांचतीतिप्राक्सचासौवंशश्चप्राग्वंशः, हविःशालेच्या पूर्वेस स्थित जो स्तंभ तो. समास ह्याति. यज्ञशालेचे ठायीं पूर्वदिशेस वेदोक्त यज्ञकर्मै करणारे जे ऋत्विजादिक त्यांसजी तेथें राहाण्याची जागा केलेली असते ती. किंवा यज्ञशालेचा पूर्वस्ले भत्यांवर लांब लांकूड ठेवलेलें असतें तें. अ. पु.

प्राग्रहरः प्रकृष्टमग्रंहरतिप्राग्रहरः, अग्र भागातें हरण करितो जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. प्रमुख. अ. पु.

प्राघार: प्राघरणंप्राघार:, घृतादिक्षरण जें तो. क्रु. घृधा. क्षरणादिअ. घृतादिकांचें क्षरण. अ. पुल्लिंगीं.

प्राञ्चिका प्रांचतीतिप्राञ्चिका, प्रकर्षें करून गमन करित्ये जी ती. क्रु. अंचुधा. गत्यादिअ. रानमाशि. आ. स्त्री.

प्राची प्रागंचतिसूर्येणेतिप्राची पूर्वी सूर्यानें करशोभित होत्येजी ती. क्रु. अंचुधा. पूजाअ. पूर्वदिशा. ई. स्त्री.

प्राचीना प्राचिभवाप्राचीना, पूर्वे दिशेचाठायीं जाहली जी ती. त. जीस पाहाड मूळ असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

प्राचीनावीतं प्राचीनंदक्षिणमावीयतेस्मप्राचीनावीतं, दक्षिणस्कंधाचेठायीं जें क्षिप्ततें. क्रु. वीधा. असनादिअ. उजवे खांद्यावरून घातलेलें यज्ञोपवीत अ. न.

प्राचीरं प्राचीयतेइतिप्राचीरं, परिधीकृत केलें जें तें. क्रु. चिञ्धा. चयनअ. शहर व घर इत्यादिकांचे सभोंवार जें वेढूनें वगैरे वेष्टन असतें तें. अ. न.

प्राच्य: प्राच्यांभव: प्राच्य:, प्राचीदिशेचाठायीं जो विद्यमान तो. त. शरावती नदीपर्यंत जो पूर्व दक्षिण देश तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राजनं प्रवीयतेअनेनप्राजनं, वृषभादिकांतें प्रेरणा करिजेते जेणें करून तें. क्रु. अजधा. गतिविशेषअ. चाबूक. अ. न.

प्राजिता प्रकर्षेणाजतीतिप्राजिता, प्रेरणा करणारा जो तो. क्रु. अजधा. गत्यादिअ. सारथि. ऋ. पु.

प्राज्ञ: प्रज्ञास्त्यस्यप्राज्ञ:, प्रशस्त आहे बुद्धि जाची तो. त. पंडित. अ. पु.

प्राज्ञा प्रज्ञास्त्यस्या:इसाप्राज्ञा, बुद्धि आहे जीस ती. त. बुद्धिमती स्त्री. आ. स्त्री.

प्राज्ञी प्रज्ञायतइतिप्रज्ञा सैव प्राज्ञी, प्रकर्षें करूनजाणणारी जी ती. प्रज्ञा. तीच प्राज्ञी. स. बुद्धिमती स्त्री. ई. स्त्री.

प्राज्यं प्रवीयतेइतिप्राज्यं, अधिक प्राप्त करिजेतें जें तें. क्रृ. अज धा. गतिअ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राड्विवाक: प्रच्छन्नंप्राट् विवचनंविवाक:, प्राड्च विवाकश्चताव स्यस्तइतिप्राड्विवाक:, प्रश्नआणिविचारहे आहेतजास तो. त. न्यायाधीश. अ. पु.

प्राण: प्राणंत्यनेनेतिप्राण:, ज्या संचाराने प्राणीजीवन पावतात तो. क्रृ. अनधा. प्राणनअ. शरीरांत संचार करणारावायु. २ पराक्रम. ३ गंध रसविशेष रूरत्न्याबोळ. अ. पु.

प्राणी प्राणोस्यास्तीतिप्राणी, प्राण आहे जास तो. त. जंतुरूप्राणवान्. इन्. पु.

प्रात: प्रानतीतिप्रात:, प्रात:काल याअर्थीतेंनिरंतर बोधक जें तें. क्रृ. अतधा. सातत्यगमनअ. प्रात: काल त्या अर्थी अव्य.

प्रातिहारक: प्रतिहरणंप्रातिहारोव्याज: सप्रयोजनमस्यप्रातिहारक:, कपटआहे प्रयोजन जाचें तो. त. गारुडी. अ. पु.

प्राथमकल्पिक: प्रथमकल्प आद्यारंभ: प्रयोजनमस्यप्राथमकल्पिक:, प्रथमारंभआहे प्रयोजन जाचें तो. ज्याणें अध्ययनास आरंभ केला आहे असा बटु. अ. पु.

प्रादु: प्रकर्षेण अत्तिइतिप्रादु:, तमानिघ्नन्ति रूप्रकाशित स्यातें करितेंरूनहोधक जें तें. क्रृ. अद्धा. भक्षणअ. नाम. २ प्रकाशित त्या अर्थी. अव्यय.

प्रादेश: प्रदिश्यतेनेनप्रादेश:, अत्यंत तर्जन होइजेतें जेणें करून तो. क्रृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. तर्जनी सहित विस्तृत जो अंगुष्ठ तो. अ. पु.

प्रादेशनं प्रादिश्यतइतिप्रादेशनं, दान जें तें क्रृ. दिशधा. अतिसर्जनअ. दान. अ. न.

प्राध्वं प्राध्वनतीतिप्राध्वं, अनुकूल्यार्थीतें बोलिजेजें तें. क्रृ. ध्वनधा. शब्दअ. आनुकूल्यार्थी अव्य

प्रांतरं प्रकृष्टंअंतरंअत्रइतिप्रांतरं, प्रकृष्ट आहे अंतर ज्यांतेंग

-यांतें. स. ज्यामार्गीं छायापाणी नाहीं असा जो दूरचा मार्ग तो. अ. न.

प्राप्तं प्राप्यतेस्मप्राप्तं, लब्धकरि जेलें जें तें. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ मिळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राप्तपंचत्वः प्राप्तंपंचत्वंयेनस प्राप्तपंचत्वः, प्राप्त आहे मरणजे णें तो. स. मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राप्तरूपः प्राप्तोरूपंप्राप्तरूपः, रूपाप्रत जो प्राप्त तो. स. पंडित. अ. पु. २ मनोहर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राप्तिः प्राप्यतेइतिप्राप्तिः, पावि जेत्येजी ती. कृ. आप्लृधा. लंभन अ. उत्पत्ती. २ लाभ. इ. स्त्री.

प्राप्यं प्राप्यतेस्मप्राप्यं, प्राप्तुंश क्य जें तें. कृ. आप्लृधा. लंभन अ. मिळवावयाची जागा. अ. न.

प्राभृतं प्राभृयतेस्मइतिप्राभृ तं, भरण करिजेतें जें तें. कृ. भृञ्धा. भरणअ. नजराणा. अ. न.

प्रायः प्रायनंप्रायः, प्रकर्षें करू न जें गमन ह्म. संन्यासपूर्वक भो जनत्याग जो तें. कृ. अयधा. ग तिअ. संन्यासपूर्वक अभोजन. २ बाहुल्य. ३ नाश जाणविणा रें चिन्ह. अ. पु.

प्रायः प्रकृष्टमयनंप्रायः, वैकुं ठादि स्थानप्राप्ति साधन जें तो. कृ. इणधा. गतिअ. बाहुल्यार्थी अव्य.

प्रालंबं प्रालंबतेइतिप्रालंबं, अधोभागपर्यंत लंबायमान प डतें जें तें. कृ. लबिधा. अवस्रं सनअ. गळ्यामध्यें सरळ लों बणारी माळ. अ. न.

प्रालंबिका प्रालंबतेइतिप्रालं बिका, कंठाचाठायीं प्रकर्षें करू न लोंबणारी जी ती. कृ. लंबिधा. अवस्रंसनअ. नाभिपर्यंत लों बणारी सोन्याची कंठी. आ. स्त्री.

प्रालेयः प्रलीयंतेपदार्थाअत्र इतिप्रालेयः, ततआगतंप्रालेयं, लय पावतात पदार्थ ज्याचेठायीं तो प्रलय त्यापासून प्राप्त जें तें. त. थंडी. २ बर्फ. अ. न.

प्रावृतं प्राव्रियतेस्मइतिप्रावृ तं, आवरण करिजेतें जें तें.

कृ. वृञ्धा. वरणअ. पांघुरले लें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रावारः प्रावरः प्राव्रियतेने नप्रावारः, आच्छादन करिजे तें जेणें करून तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. उत्तरीय वस्त्र. अ. पु.

प्रावृषायणी प्रावृषिएतिअ यतेवा प्रावृषायणी, प्रावृट् का लाचे ठायीं गमन करित्ये जी ती. कृ. इण्धा. २ अयधा. गतिअ. काच कुयरी. ई. स्त्री.

प्रावृट् प्रकर्षेणवर्षतइतिप्रावृट् प्रकर्षें करून वृष्टि करित्ये जी ती कृ. वृषुधा. सेचनअ. वर्षाकाल ह्म. पावसाळा. षृ. स्त्री.

प्रासः प्राश्यतेइतिप्रासः, टाकि जे तो जो तो. कृ. असुधा. क्षेपण अ. शस्त्र विशेष ह्म. सांग. अ. पु.

प्रासंगः प्रसज्जतेइतिप्रासंगः संलग्न करिजे तो जो तो. कृ. षं जधा. संग अ. गाडीस जुंप लेल्या बैलाच्या खांद्यावर घा तलेलें जूं ह्म. जोकड. अ. पु.

प्रासंग्यः प्रसंगंवहतीतिप्रा संग्यः, स्कंद काष्ठातें वाहतो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. न म्र होष्या करितां गळ्यांत लांकूड बांधलेले गाई बैल इत्यादि. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रासादः प्रसीदतिमनः अत्रेति प्रासादः, संतुष्ट होइ जेतें मन जाचे ठायीं तो. कृ. षद्लृधा. गत्या दिअ. देव राजे इत्यादिकांचें जें घर तें. अ. पु.

प्रासिकः प्रासः प्रहरणमस्यप्रा सिकः, भल्ल आहे प्रहरण ज्याचें तो. त. प्रासायुधी. अ. पु.

प्रास्थिकं प्रस्थस्यवापः प्रस्थिकं, प्रस्थिकं अस्तिअत्रेतिप्रास्थिकं, प्रस्थ परिमाण धान्याचें जें वाप आहे ज्याचे ठायीं तें. त. प्रस्थ परिमित धान्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्राह्णः प्रथमंकनत् अह्नप्रा ह्णः, प्रथम जो दिनावयव तो. स. दिवसाच्या तीन भागांतील पहिला भाग. अ. पु. न.

प्रियः प्रीणातीतिप्रियः, संतुष्ट करणारा जो तो. कृ. प्रीञ्धा. तर्प णअ. नवरा. अ. पु. २ अभीष्ट.

वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रियक: प्रीणातिप्रियतेवाप्रियः, सएवप्रियकः, संतुष्ट होतो जो तो प्रिय तोच प्रियक. त. कदंब वृक्ष. २ असणाचें झाड. ३ प्रियंगु वृक्ष. ४ हरिणविशेष. अ. पु.

प्रियंगु: प्रियंगच्छतीतिप्रियंगुः, प्रियातें प्राप्त करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. वायाटीचावृक्ष. २ कांगशाळे असें धान्य. उ. पु.

प्रियता विग्रहादिप्रेमशब्दाप्रमाणें. प्रेमता. आ. स्त्री.

प्रियंवद: प्रियंवदतीतिप्रियंवदः, प्रिय बोलतो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाचिअ. प्रियबोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रियाल: प्रीणातीतिप्रियालः, पआदिकांनीं संतोष पावतो जो तो. कृ. प्रीञ्धा. तर्पणअ. चाराचें झाड. अ. पु.

प्रीणनं प्रीतिःप्रीणनं, तृप्तीजी ती. कृ. प्रीञ्धा. तर्पणअ. तृप्ति. अ. न.

प्रीत: प्रीयतेस्मप्रीतः, संतोषपावता झाला जो तो. कृ. प्रीञ्धा. प्रीतिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

प्रीति: प्रीयतेइतिप्रीतिः, हर्ष जो ती. कृ. प्रीञ्धा. तर्पणअ. हर्ष. २ प्रेमा. इ. स्त्री.

प्लुष्ट: प्लुष्यतेस्मप्लुष्टः, दग्ध करिजेला जो तो. कृ. प्लुषधा. दाहअ. जळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रेक्षा प्रकृष्टमीक्षतेनयेतिप्रेक्षा, प्रकर्षानें अवलोकतें जीणें ती. कृ. ईक्षधा. दर्शनअ. बुद्धि २ नृत्येक्षण. आ. स्त्री.

प्रेंखा प्रेंखतेइतिप्रेंखा. प्राप्त होइजेत्ये जी ती. कृ. इखिधा. गतिअ. डोली. आ. स्त्री.

प्रेंखित: प्रेख्यतेस्मप्रेंखितः, चंचल करिजेला जो तो. कृ. धा. पूशा. प्र. किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रेत: प्रकर्षेणइतःप्रेतः, प्रकर्ष करून जो गेला तो. स. नरकामध्यें आहलेला प्राणि. २ मेलेला. अ. पु.

प्रेत्य प्रकर्षेणइत्वाप्रेत्य, प्रकर्षें करून गमन करून. कृ. इण्धा.

गतिअ. जन्मांतरीं त्याअर्थी अव्य.

प्रेम प्रियस्यभावःप्रेम, प्रियाचा जो भाव ह्म. प्रकार तो. न. प्रेमा. न्. न.

प्रेष्ठः अतिशयेनप्रियःप्रेष्ठः, अत्यंत जो प्रिय तो. न. अतिप्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रेष्यः प्रैष्यः प्रेष्यतेइतिप्रेष्यः, प्रेषण करिजेतो जो तो. क्रु. इष्धा. गतिअ. चाकर. अ. पु.

प्रैषः प्रेषणंप्रेषःसएवप्रैषः, प्रेषण जें तो प्रेष तोनप्रैष न. क्रु. इषधा. इच्छाअ. पाठविणें. २ मर्दन. ३ क्लेश. ४ उन्माद. अ. पु.

प्रोक्षणं प्रकृष्टमुक्षणंप्रोक्षणं, प्रकृष्ट जें हिंसन तें. क्रु. उक्षधा. सेचनअ. यज्ञसंबंधि जें पशुहनन तें. २ पवित्रीकरण. अ. न.

प्रोक्षितः प्रोक्ष्यतेस्मइतिप्रोक्षितः उत्कृष्टालंभित करिजे तो जो तो. क्रु. उक्षधा. सेचनअ. यज्ञासाठीं मारलेला पशु. अ. पु. २ पवित्रीकृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोथं प्रोथतइतिप्रोथं, परिभ्रमण करणार जें तें. क्रु. प्रोथृधा. पर्याप्तिअ. घोड्याचें नाक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोषः प्रोषणंप्रोषः, दाह जो तो. क्रु. प्रुषुधा. दाहअ. जळणें. अ. पु. न.

प्रोष्ठः प्रोष्ठी प्रकृष्टःओष्ठः अस्यप्रोष्ठः, उत्कृष्ट आहे ओठ ज्याचा तो. स. मत्स्यविशेष. अ. पुल्लिंगीं २इन

प्रोष्ठपदा प्रोष्ठोगोःतस्येवपादायस्याःसा प्रोष्ठपदा, गाईसारखे आहेत पाय जीचे ती. स. पूर्वाभाद्रपदा नक्षत्र. २ उत्तराभाद्रपदा नक्षत्र. आ. स्त्री.

प्रोढं प्रोह्यतेस्मप्रोढं, वृद्धि करिजेलें जें तें. क्रु. वहधा. प्रापणअ. प्रगल्भ ह्म. वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्रोष्ठपदः प्रोष्ठपदीअत्रास्तीतीप्रोष्ठपदः, प्रोष्ठपदी आहे जाचे ठायीं तो. त. भाद्रपद मास. अ. पु.

प्लक्षः प्रक्षरतीतिप्लक्षः, ऊर्ध्वगमन करितो जो तो. क्रु. क्षरधा. संचलनअ. पिंपरीचें झाड. २ कासि

पिंपरी. अ. पु.

प्लव: प्लवतइतिप्लवः, गमनकरि तो जो तो. क्र. प्लुङ्.धा. गतिअ. चांडाल. २लाहान नौकापु.३बेडूक.न.४ पाण कोंबडा. अ. पु. ५.कोंबडा. अ पु.

प्लवग: प्लवंग: प्लवनंप्लवः प्लवेनगच्छतीतिप्लवगः, उड्या मारून गमन करितो जो तो. क्र. गमॢधा. गतिअ. वानर. २ बेडूक. ३ सारथी. अ. पु.

प्लवंगम: प्लवेनगच्छतीतिप्लवंगमः, प्लवें करून गमन करितोजो तो. क्र. गमॢधा. गतिअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

प्लाक्षं प्लक्षस्यफलंप्लाक्षं, पिंपरीचें जें फळ तें. त. प्लक्षाचें फळ. अ. न.

प्लीहा प्लिहतीतिप्लीहा भेष जानें नष्ट जो तो. क्र. प्लिहधा. गतिअ. वाम कुक्षिस्थ मांस पिंड विशेष. न. पु.

प्लीहशत्रु: प्लीहस्यशत्रुःप्लीहशत्रुः, प्लीहरोगाचा जो नाश करितो तो. स. तांबडा रोहिडा वृक्ष. उ. पु.

प्लुतं प्लवनंप्लुतं, गमन जें तें. क्र. प्लुङ्.धा. गतिअ. घोड्याची चौक चाल. अ. न.

प्लुष्ट: प्लुष्यतेस्मप्लुष्टः, दहन करिजेला जो तो. क्र. प्लुषधा. दाहअ. जळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

प्लोष: प्लोषणंप्लोषः, दाह जो तो. क्र. प्लुषधा. दाहअ. जळणें. अ. पुल्लिंगी

प्सातं प्सायतेस्मप्सातं, भक्षण करिजेलें जें तें. क्र. प्साधा. भक्षणअ. खाल्लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

फंजिका भनक्तीतिफंजिका, रोगातें नाश करितें जी ती. कृ. भंजोधा. आमर्दनअ. भारंगवृक्ष. आ. स्त्री.

फटः स्फुटतीतिफटः, विस्तार पावतो जो तो. कृ. स्फुटधा. विकसनअ. सर्पाची फणा. अ. पु. आ. स्त्री.

फणा फणतीतिफणा, विस्तृत होत्ये जी ती. कृ. फणधा. गतिअ. सर्पाची फणा. आ. स्त्री.

फणिज्जकः फणाजातोस्मिन्नितिफणिज्जकः, सर्प राहतो ज्याचेठायीं तो. स. पांढरामरवा अ. पु.

फणी फणास्यास्तीतिफणी, फणा आहे ज्यास तो. त. सर्प. इन. पु.

फलं फलतीतिफलं, विशीर्ण होतें जें तें. कृ. ञिफलाधा. विशरणअ. १ हेतुसाध्य कार्य. २ जायफळ. ३ बाणाचें अग्र. ४ ढाल. ५ नागराचें खालचें लांकूड इस. फाळ. ६ वृक्षादिकांचें फळ. ७ कापूस. अ. न.

फलकः फलतीतिफलकः, निष्पन्न होतो जो तो. कृ. फलधा. निष्पत्तिअ. ढाल. अ. पु.

फलकपाणिः फलकः पाणौयस्य फलकपाणिः, ढाल आहे हस्ताचे ठायीं ज्याचा तो. स. ढाल धारण करणारा. इ. पु.

फलत्रिकं फलानांत्रिकं फलत्रिकं, फलाचें जें त्रय तें. स. हिरडा बेहडा आणि आवळकाठी ह्या तिहींनें कूरक्षत्रिफला. अ. न.

फलपूरः फलेनपूर्यतइतिफलपूरः, फलांनीं पूरण होइजे तो जो तो. कृ. पूरीधा. आप्यायनअ. माहाळुंगाचें झाड वत्याचें फळ. अ. पुल्लिंगीं.

फलवान् फलंआस्तिअस्यफलवान्, फल आहे ज्यास तो. त. ज्यास फळ आहे तो. वृक्षादि. वि. त. पु. ई. स्त्री. तं. न.

फलसः फलंअस्तियस्यसः फलसः, प्रशस्त फल आहे ज्यास तो. त. फणसाचें झाड. अ. पु.

फलाध्यक्षः फलानामध्यक्षः फलाध्यक्षः, फलांचा जो अध्यक्ष

स्न. स्नमी: तो. स. खिरणीचें झाड. अ. पु.

फलिन: विग्रहादिसर्वफलव नूशब्दाप्रमाणें. अ. पु.

फलिनी फलमस्त्यस्याः फलिनी फल आहे जीस ती. त. वाघांटी. २ कळलावी वनौषधी. ई. स्त्री.

फली फलमस्यास्तीतिफली, फल आहे जास तो. त. जास फळें आहेत तो वृक्ष. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. न.

फलेग्राहि: फलानिगृण्हातीति फलेग्राहिः, फलातें ग्रहण करणारा जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. फळ यावयाच्या समयीं ज्यास फळें येतात तो वृक्ष. इ. पु.

फलेरुहा फलेरोहतीतिफलेरुहा, फलाचेठायीं उत्पन्न होते जी ती. कृ. रुहधा. बिजयजन्मादिअ. वनस्पतिविशेष पाडली. आ. स्त्री.

फल्गु: फलतीतिफल्गुः, विशीर्ण होतो जो तो. कृ. ञिफलाधा. विशरणअ. बोखाडा सर्वत. उ. पु.

फाणितं फाण्यतेइतिफाणितं, गमन करवितें जें तें. कृ. फणधा. गतिअ. काकवी. अ. न.

फांटं फण्यतेस्मफांटं, अनायासानें प्राप्त करिजेलें जें क्वाथादि तें. कृ. फणधा. गतिअ. अनायासीनें झालेला कषायविशेष. अ. न.

फालं फलस्यविकारः फालं, फलांचा जो विकार तें. त. कारणसवस्त्र. २ नागराचें खालचें लोकूड स्न. लेहूं. अ. न.

फाल्गुन: फल्गुनीयुक्ता फाल्गुनी. सायत्रास्तिसफाल्गुनः, फाल्गुनी आहे ज्याचेठायीं तो. त. फाल्गुन महिना. अ. पु.

फाल्गुनिक: फल्गुनएवफाल्गुनिकः, फल्गुन जो तोच फाल्गुन. त. फाल्गुन महिना. अ. पु.

फुल्ल: फुल्लतीतिफुल्लः, पुष्पित होतो जो तो. कृ. ञिफलाधा. विशरणअ. प्रफुल्लित. अ. पु.

फेन: स्फायतेइतिफेनः, वृद्धिंगत होतो जो तो. कृ. स्फायीधा. वृद्धिअ. जलविकार स्न. फेंण. २ समुद्रफेण. अ. पु.

फेनिलः फेनोस्यास्तीतिफेनिलः, फेन आहे जास तो. न. दिग्रक्ष. २ बोराचें फळ. अ. पु. ३ फेनयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

फेरवः फेइत्येवंरवीस्यफेरवः, फे याप्रकारचा आहे शब्द जास तो. त. कोल्हा. अ. पु.

फेरुः फेइत्यव्यक्तंरौतीतिफेरुः, फे याप्रकारचा शब्द करणारा जो तो. कृ. रुधा. शब्दअ. कोल्हा. उ. पु.

फेला फेल्यतेइतिफेला. गमन करिजे त्ये जी ती. कृ. फेलृधा. गति अ. खाऊन टाकलेलें. आ. स्त्रीलिंगी.

फेली विग्रहादि पूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

बकः बंकतेइतिबकः, ऊर्ध्व गमन करणारा जो तो. क्र. बकिधा. कौटिल्यगतिअ. रुई मंदार. २ बगळा. अ. पु.

बकुलः बंकतेइतिबकुलः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. क्र. बकिधा. गतिअ. बकुल. अ. पु.

बडिशं बडिनोमत्स्यान्स्यतीतिबडिशं, मत्स्यातें नाश करितें जें तें. क्र. षोधा. अंतकर्मअ. मत्स्यवेधन. अ. न. आ. ई. स्त्री.

बत वन्यतेस्मइतिबत. खेदाद्यर्थीतें बोधलिजे तें जें तें. क्र. वनुधा. याचनअ. खेद. २ करुणारस. ३ संतोष. ४ आश्चर्य. ५ आमंत्रण ह्या अर्थी. अव्य.

बदरं बदरा बदतीतिबदरं, स्थिर राहतें जें तें. क्र. बदधा. स्थैर्यअ. बोरीचें फळ. अ. न.

बदरिः विग्रहादिसर्वबदरशब्दा प्रमाणें. इ. स्त्री.

बंदी बंदतेअवश्यंबंदी, अवश्य स्तुति करणारा जो तो. क्र. वदिधा. स्तुतिअ. स्तुतिपाठक. इन्. पु. ई. स्त्री.

बंधकी बध्नातीतिबंधकी, मनाला विकार करणारी जी ती. क्र. बधधा. बंधनअ. व्यभिचारिणीबायको. ई. स्त्री.

बद्धः बध्यतेस्मबद्धः, रज्ज्वादिकें करून बंधन करिजेला जो तो. क्र. बंधधा. बंधनअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बधिरः बध्नातिकर्णमितिबधिरः, कर्णातें बंधन करणारा जो तो. क्र. बधधा. बंधनअ. बहिरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बंधनं बध्यतेनेनबंधनं, बंधन होइजे तें जेणें करून तें. क्र. बंधधा. बंधनअ. बांधणें. २ बांधण्याचें साधन. अ. न.

बंधुः विग्रहादिबांधवशब्दाप्रमाणें. सगोत्र ह्म. एकवंशी भाऊबंद. उ. पु.

बंधुजीवकः बंधुरिवजीवंजलमस्यबंधुजीवकः, बंधुसारखेंप्रियआहे जीवन जास तो. स. एक फुलझाड ज्यास दुपारी असें ह्मणतात तें. अ. पु.

बंधुता बंधूनांसमूहोबंधुता, बं

धूंचा जो समुदाय तो. न. बंधूचा समूह. २ बंधुपणा. आ. स्त्री.

बंधुरः बध्नातीतिबंधुरः, चित्ता तें बंधन करितो जो तो. कृ. बंधधा. बंधनअ. जो स्वभावतः उन्नतअसोन उपाधिवशें करून किंचित् नम्र होतो तो. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिं.

बंधुलः बंधुंलातीति बंधुलः, अर्थ बांधाकिनेय शब्दाप्रमाणें. कृ. लाधा. आदानअ. व्यभिचारिणीचा पुत्र. अ. पु.

बंधूकः बध्नातिचित्तंबंधूकः, चित्तातें बंधन करितो जो तो. कृ. बंधधा. बंधनअ. दुपारीचें झाड. अ. पु.

बंधूकपुष्पः बंधूकस्यपुष्पाणीवपुष्पाण्यस्यबंधूकपुष्पः, बंधूकाच्यापुष्पाचे परी आहेत पुष्पें जाचीं तो. स. असणाचें झाड अ. पु.

बंधूरं विग्रहादिसर्व बंधुरशब्दाप्रमाणें.

बंध्या बध्नातीतिबंध्या, गत्यभावानेंबंधन करित्ये जी ती. कृ. बंधधा. बंधनअ. फलहीन ह्म. वांझ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बभ्रुः बिभर्तीतिबभ्रुः, धारणपोषण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारणपोषण अ. मोठा मुंगस. २ विष्णु. ३ अग्नि. ४ महादेव. ५ ऋषि. उ. पु. ६ पिंगटवर्ण. वि. उ. पु. स्त्री. न.

बलीवर्दः ईश्वरअतोददातीतिईवर्दः बलिआसावीवर्दश्चबलवान् असा जो ईवर्द ह्म. लक्ष्मीतें व बरातें देणारा जो तो. स. बैल. अ. पु.

बर्बरः बर्बतीतिबर्बरः, ऊर्ध्वगमन करितो जो तो. कृ. बर्बधा. गतिअ. भारंग वनोषधि. अ. पु.

बर्बरा वृणुतीतिबर्बरा, आवरण करित्ये जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. तिळवण ह्म. कानफोड. आ. स्त्री.

बर्बरी विग्रहादिसर्व बर्बराशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

बर्ह बर्हतीतिबर्हं, वृद्धीप्रत पावतें जें तें. कृ. बृहधा. वृद्धिअ. मोराचें पीस. २ पर्णपान. ३ परीवार ४ गाठवन ह्म. भरोसा. अ. न.

बर्हपुष्पं बर्हंप्रशस्तंअस्यब-र्हं पुष्पतीतिपुष्पं बर्हंच तत्पुष्पं च बर्हपुष्पं, षर्ह द्म. तेत्र प्रशस्त आहे जास तें बर्ह बर्ह असें जें पुष्प तें. स. गंठीवन द्म. भ रोरा. अ. न.

बर्हिः बृंहतिघृतादिनेतिबर्हिः, घृतादिकानें वृद्धिंगत होतो जो तो. कृ. बृहिधा. वृद्धिअ. अग्नि इ. पु.

बर्हिण: बर्हमस्त्यस्यबर्हिणः, अर्थादिक बर्हीशब्दाप्रमाणें. त. मोर. अ. पु.

बर्ही बर्हमस्त्यस्यबर्ही. पिच्छ आहे जास तो. त. मोर. इन्. पु.

बर्हिपुष्पं विग्रहादिसर्वबर्हपुष्पशब्दाप्रमाणें.

बर्हिःपुष्पं विग्रहादिसर्वबर्हपुष्पशब्दाप्रमाणें.

बर्हिर्मुख: बर्हिरग्निर्मुखंयस्य सबर्हिर्मुखः, अग्निआहेमुख जानें तो. स. देव. अ. पु.

बर्हिषं बर्हिधिकुशोतिषतीतिब र्हिषं, कुशाग्रेगर्यी राहतें जें तें. कृ. षाधा. गतानवृत्तिअ. वाळा. अ. न.

बल: बलमस्यास्तीतिबलः, बल आहे जास तो. त. बलराम. २कावळा. अ. पु. ३ सैन्य. ४ पराक्रम. ५ सामर्थ्य. ६ स्थौल्य. अ. न.

बलदेव: बलेनदीव्यतीतिबलदेवः, बलानें खुसती किंवा क्रीडा अथवा प्रकाशमान होतो जो तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादिकअ. बलराम. अ. पु.

बलभद्र: बलंभद्रंश्रेष्ठंयस्यस बलभद्रः, सर्वांपेक्षां ज्याचें बल अधिक तो. स. बलराम. अ. पु.

बलभद्रिका बलेनभद्राबलभद्रा सैव बलभद्रिका, बलें करून श्रेष्ठ जी ती बलभद्रा तीच बलभद्रिका, त्रायमाण औषधि. आ. स्त्रीलिंगी.

बलभी वलतीतिवलभी, सम्यक् आवरण करिते जी ती. कृ. वलधा. संवरणअ. घराच्या शाकारास आधारभूत जे वांसे कडणी इत्यादि. ई. स्त्री.

बलवान् बलमस्त्यस्यबलवान्, बल आहे जास तो. त. बलिष्ठ.

वि. न. पु. ई. स्त्री. न्. न.

बला बलमस्यस्याइतिबला, बल आहे जीस ती. त. चिकणा. आ स्त्रीलिंगीं.

बलाका बलतेइतिबलाका, उत्तम गमन करणारी जी ती. क्रु. बलधा. संवरणअ. बगळा. आ. स्त्री.

बलात्कार: बलात्करणंबलात्कारः, हट्टानें जी क्रिया ती. क्रु. डुकृञ्धा. करणअ. बलात्कार. अ. पु.

बलाराति: बलस्य अरातिर्बलारातिः, बलनामक दैत्याचा जो शत्रु ती. स. इंद्र. इ. पु.

बलाहक: वारिवहतीतिबलाहकः, उदकानें वाहणारा जो तो. क्रु. वहधा. प्रापणअ. मेघ. २ विष्णुचा घोडा. अ. पु.

बलि: बलनंबलिः, दानजें तो. क्रु. बलधा धान्यावरोधअ. राजास द्यावयाचा दस्त. २ पूजासाहित्य. इ. पु. ३ बळी. इ. स्त्री.

बलिध्वंसी बलिंध्वंसितुंशीलमस्यबलिध्वंसी, बलीप्रत नाश करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. क्रु. ध्वंसुधा. अवस्रंसनअ. विष्णु. इन्. पु.

बलिन: बलिरस्यास्तीतिबलिनः, चर्म संकोच आहे ज्यास तो. न. म्हातारपणानें ज्याचे अंगास वळ्या पडतात तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बलिपुष्ट: बलिनापुष्टः बलिपुष्टः, बली करून जो पुष्ट तो. स. कावळा. अ. पु.

बलिभ: विग्रहादि सर्व बलिन शब्दाप्रमाणें.

बलिभुक् बलिंभुंक्तेइतिबलिभुक्, बलि भक्षण करणारा जो तो. क्रु. भुजधा. अभ्यवहारअ. कावळा. ज्. पु.

बलिमुख: विग्रहादि सर्व बलीमुख शब्दाप्रमाणें. वानर. अ. पु.

बलिसद्म बलेः सद्मबलिसद्म, बलीचें जें वसति स्थान तें. स. पाताळ. न्. न.

बलीकं वलति भित्यादीतिबलीकं, भित्यादिकानें आवरण करितें जें तें. क्रु. वलधा. संवरणअ. वळचण ह्म. पडवी. अ. न.

बलीमुख: बलीयुक्तंमुखम स्यबलीमुख:, बलीयुक्त आहे मुख ज्याचें तो. स. वानर. अ. पु.

बलीवर्द: वरणंवर: ईश्चवर श्चईवरौ ईवरौददातीतिईवर्द:, बलीचासौईवर्दश्चबलीवर्द:, लक्ष्मीतें व वरातें देणारा जो तो ईवर्द बलवान् असा जो ईवर्द तो. स. बैल अ. पु.

बल्लव: बल्लोस्यास्तीतिबल्लव:, प्रीति आहे जास तो. त. आचा री. ह्म. सैंपाकी. २गवळी. अ. पु.

बष्कय: बष्कतेइतिबष्कय:, त्व रेंकरून गमन करितो जो तो. कृ. बष्कधा. गतिअ. एक वर्षाचा गा ईचा वत्स. अ. पु.

बष्कयणी बष्कयेणनीयतेइति बष्कयणी, एक हायन वत्सातें नेइजेत्ये जी ती. कृ. णीञ्धा. प्राप णअ. फार वर्षानीं वियालेलीगा य. ई. स्त्री.

बष्कयिणी बष्कयोस्तीतिबष्क यिणी, तरुण आहे वत्सजीचा ती. न. फारादिवसांनीं वियालेली गाय. ई. स्त्री.

बस्तक: बस्तइवप्रतिकृतिर्बस्त क:, मेषासारिखी जी प्रतिमा तें त. अज ह्म. बोकड. अ. न.

बर्हि: वहतीतिबर्हि:बाह्यार्थधारणक रितें जें तें. कृ. बृहधा. प्रापणअ. बाह्यार्थी अव्य.

बहिर्द्वारं बहिश्चतद्वारंचबहि र्द्वारं, बाहिर असें जें द्वार तें. स. बाहिरचें द्वार. अ. न.

बहु बंहतेइतिबहु, वृद्धी पावतें जें तें. कृ. बंहधा. वृद्धिअ. पुष्क ळ. उ. पु. न. ई. स्त्री.

बहुकर: बहुकरोतीतिबहुकर:, भूमि संमार्जन करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. सडा संमा र्जन करणारा. वि. अ. पु. न. आ. ई. स्त्री.

बहुगर्ह्यवाक् बहुगर्ह्यावाक् यस्यबहुगर्ह्यवाक्, बहुत निंद्य आहे वाणी ज्याची तो. स. बहुत अवाच्य भाषण करणारा. त्रि. पु. ल्लिंगी.

बहुपात् बहव पादा: यस्यब हुपात्, बहुत आहेत पाय ज्याचे तो. स. वडाचें झाड. द. पु.

बहुप्रदः बहुप्रददातीति बहुप्रदः, बहूत देतो जो तो. कृ. डुदाञ् धा. दानअ. दानशूर. अ. पु.

बहुमूल्यं बहुमूल्यमस्य बहुमूल्यं, फार आहे मोल्य ज्याचें तो. न. मोठे किंमतीचें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

बहुरूपः नानारूपात गंधत्वात् बहूनि रूपाण्यस्य बहुरूपः, बहूत आहेत रूपें ज्याचीं तो. स. धूप. अ. पु.

बहुलं बहून्लातीति बहुलं, बहुतांतें ग्रहण करितें जें तें. कृ. ला धा. आदानअ. पुष्कळ. २ काळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ अग्नि अ. पु.

बहुला बहूनिलातीति बहुला, बहुत गुणातें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. ला धा. आदानअ. इलायची. २ कृत्तिकानक्षत्र. ३ गाय. ४ नीळ. आ. स्त्री.

बहुलीकृतं अबहुलं बहुलमकारि बहुलीकृतं, थोडकें जें फार केलेलें तें. कृ. डुकृञ् धा. करणअ. चांगलें निवडकेलेलें धान्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बहुवारकः बहून्वारयतीति बहुवारकः, बहुतांतें स्वीकार करितो जो तो. कृ. वृञ् धा. वरणअ. भोकरीचें झाड. अ. पु.

बहुविधः बहवः विधाः अस्य बहुविधः, बहुत आहेत प्रकार ज्याचे तो. स. नानाप्रकारचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बहुसुता बहवः सुताः यस्याः बहुसुता, फार आहेत पुत्र जीस ती. स. शतावरी. आ. स्त्री.

बहुसूतिः बह्वीः सूतिः यस्याः बहुसूतिः, फार आहे प्रसूति जीची ती. स. बहूत वेळ प्रसवलेली. इ. स्त्री.

बाकुची वातंसंकोचयतीति बाकुची, वायूतें संकोच करणारी जी ती. कृ. कुच धा. तारशब्द अ. बावची. ई. स्त्री.

बाढं बाध्यतेस्म बाढं, स्वीकारत्या अर्थी प्राप्त करिजेलें जें तें. कृ. वह धा. प्रापणअ. अतिशय. स्वीकार त्या अर्थी अव्यय.

बाणः बणनं बाणः बाणः शब्दो

स्यस्यबाणः, शब्द आहे जासतो. त बाण. २ बलीचा पुत्र बाणनामा तो. अ. पु.

बाणा वण्यतेइतिबाणा, बोलिजेत्ये जी ती. कृ. वणधा. शब्दअ. काळा कोरंटा. आ. स्त्री.

बाधा बाध्यतेइतिबाधा, पीडाजी ती. कृ. बाधृधा. विलोडनअ. म नःपीडा. आ. स्त्री.

बांधकिनेयः बंधक्याः अपत्यं बांधकिनेयः, व्यभिचारिणीचा जो पुत्र तो. त. व्यभिचारिणीचा पुत्र. अ. पुं.

बांधवः बध्नातीतिबंधुः सएवबांधवः, बंधन करणारा जो तो बंधु तोच बांधव. त. सगोत्र ह्म. एक वंशी भाऊबंद. अ. पु.

बार्हतं बृहत्याः इदं बार्हतं, बृहतीचें हें तें. त. रिंगणीचें फळ. अ. नपुंस.

बालः बलतीतिबालः, जीवन करणारा जो तो. कृ. बलधा. प्राणनअ. मूर्ख. २ बालक. वि. अ. पु न. आ. स्त्री. ३ वाळा. ४ शेपटी. अ. पुं. न.

बालतनयः बालाइवतनयाः पत्राण्यस्येतिबालतनयः, बालसदृश आहेत पत्रें ज्याचीं तो. स. खेराचें झाड. अ. पु.

बालतृणं बालंचतत्तृणंचबालतृणं, कोमल असें जें तृण तें. स. कोवळें तृण. अ. न.

बालधिः बालाः धीयंतेअत्रइति बालधिः, केश राहातात ज्याचे ठायीं तो. कृ. डुधाञ्धा. करणअ. केशयुक्त जो शेपटीचा अग्रभाग तो. इ. पु.

बालपाश्या बालपाशेसाधुर्बालपाश्या, केश समूहाचेठायीं जो साधु तो. त. भांगाचें भूषण. आ. स्त्रीलिं.

बालमूषिका क्षुद्रत्वाद्बालाच सौ मूषिकाच बालमूषिका, लहान अशीजी मूषिका ती. स. उंदराची एक लाहान जाती. आ. स्त्री.

बालहस्तः बालाः हस्तइवास्य बालहस्तः, केश जो तो हस्ताचेपरी ज्यास तो. स. केशयुक्त जो शेपटीचा अग्रभाग तो. अ. पु.

बाला बलतीतिबाला, जीवन

करविते जी ती. कृ. बलधा. प्रा णनअ. कुमारी. आ. स्त्री.

बालिशः बलिशस्यमत्स्यवेध नस्यायमपूज्यत्वात्बालिशः. मत्स्यवेधन संबंधीं जो तो. त. मूर्ख. २ कालक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बालेयः बलयेहितोबालेयः, उपहारा कारणें जो हित तो. त. वनोषधी. भारंग. अ. पुं.

बाल्यं बालस्यभावः बाल्यं, बा ल्य अवस्था जी ती. स. बाल्याव स्था. अ. न.

बाष्पं बातिइतिबाष्पं, शैत्यनाश करितें किंवा नेत्राचेठायीं प्राप्त हो तें तें. कृ. बाधा. गत्यादिअ. उष्मा २ नेत्रोदक. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बाष्पिका बाष्पीका बाष्प मिवप्रतिकृतिबाष्पिका, बाष्पा सारिखी जी प्रतिमा ती. त. हिं गुपत्राची पत्री. आ. स्त्री.

बाहुः बाधतेइतिबाहुः, लोडन करणारा जी ती. कृ. बाधृधा. वि लोडनअ. भुज. उ. पुं.

बाहुजः बाहुभ्यांजातोबाहुजः, बाहूं पासून जो झाला तो. कृ. ज नीधा. प्रादुर्भावअ. क्षत्रिय. अ. पु.

बाहुदा बाहुजलंददातीतिबा हुदा, उदकातें देणारी जी ती. कृ. डुदाञ्धा. दानअ. नदीवि शेष. अ. पु.

बाहुमूलं बाह्वोर्मूलं बाहुमूलं, बाहूचें जें मूल तें. स. कारव. अ. नपुं.

बाहुयुद्धं बाहुभ्यांयुद्धं बाहुयुद्धं, बाहू करून जें युद्ध तें. स. बाहूंनीं लढणें. अ. न.

बाहुलः बहुलाः कृत्तिकाअस्मि न्स बहुलः बहुलएवबाहुलः, बहुत कृत्तिका आहेत ज्याचेठायीं तो बहुल तोच बाहुल. त. कार्ति कस्वामी. अ. पु.

बाहुलेयः बहुलानामपत्यंबाहु लेयः, बहुला म्हणजे कृत्तिकास्त्रि यांचें जें अपत्य तो. त. कार्तिकस्वा मी. अ. पु.

बाल्हिकः बाल्हीकं बाल्हिकेभ वः बाल्हिकः, बाल्हिकदेशाचेठायीं जो उ त्पन्न तो. स. कुंकुम. २ अश्वविशेष. ३ हिंग. अ. पुं. न.

बिडं बिडतीतिबिडं, जाड्यनाश करणारें जें तें. क्रु. बिडधा. भेदनअ. बिडलोण. अ. न.

बिडाल: बिटतीतिबिडाल:, आक्रोश करितो जो तो. क्रु. बिट्धा. आक्रोश अ. माजर. अ. पु.

बिडौजा: बिडमोजोयस्याबिडौजा:, बिड ह्म. शत्रु भेदक आहे ओज ज्याचें तो. स. इंद्र. स. पु.

बिंदु: बिंदतीतिबिंदु:, अवयवतां प्राप्त जो तो. क्रु. बिदिधा. अवयवअ. थेंब. उ. पु.

बिंबिका बिंबिंकायतीतिबिंबिका, बोबडें बोलविणारीजीती. क्रु. कैधा. शब्दअ. तोंडलीची वेल. आ. स्त्री.

बिलं बिल्यतेइतिबिलं, भेदन करिजेलें जें तें. क्रु. बिलधा. भेदनअ. छिद्र. अ. न.

बिलेशय: बिलेशेतेसोबिलेशय:, बिळाचेठायीं शयनकर्ती जो तो. क्रु. शीङ्धा. स्वप्नअ. सर्प. अ. पु.

बिल्व: बिलतीतिबिल्व:, नाश करितो जो तो. क्रु. बिलधा. भेदनअ. बिल्ववृक्ष. अ. पु.

बिसं बिसतीतिबिसं, कमलातें प्रेरण करितें जें तें. क्रु. बिसधा. प्रेरणअ. भिसें. अ. पु. न.

बिसकंठिका बिसवत्कंठोयस्या:साबिसकंठिका, बिसासारिखा आहे लांब कंठ जीचा ती. स. बगळा ह्म. बाळे टोक. आ. स्त्री.

बिसप्रसूनं बिसस्यप्रसूनंपुष्पं बिसप्रसूनं, बिस ह्म. कमलनाल तत्संबंधीं जें प्रसून ह्म. पुष्पतें. स. कमळ. अ. न.

बिसिनी बिसंअस्तिअस्या:साबिसिनी, नाल आहे जीस ती. त. कमलिनी. ई. स्त्री.

बिस्त: बिस्यतेइतिबिस्त:, तुलनार्थ टाकिजेतो जो तो. क्रु. बिसधा. क्षेपणअ. सोन्याचा आठ गुंजाचा तोळा. अ. पु.

बीजं बीज्यतेनेनेतिबीजं, उत्पत्ति होइजेत्ये जेणें करून तें. क्रु. बीजधा. प्रादुर्भावादिअ. रेत. २ बीं. ३ कारण. अ. न.

बीजकोश: बीजस्यकोशोवी

जकोशः, बीजाचा जो कोश
ह्म. संग्रह तो. स. बियांचा कां
दा. अ. पु.
बीजपूरः बीजंपूरयतीतिबीज
पूरः, बीजातें पूरण करितो -
जो तो. क्र. पूरीधा. आप्यायन
अ. माहळुंग. अ. पु.
बीजाकृतं बीजेनसहकृतंक्र
ष्टंबीजाकृतं, बीजासहवर्त
मान जें कृष्ट ह्म. नागरलेंते.प्रथ
म बीं पेरून नंतर नागरलेलें
शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.
बीज्यः बीजेभवोबीज्यः, बी
जाच्येठायीं झाला जो तो. त.
कुलीन. वि. अ. पुं. न. आ. स्त्री.
बीभत्सः बीभत्स्यतेनेनबी
भत्सः, अतिशयें करून भये
च्छा पाविजेतात जेणें तो. क्र.
त्रभीसन्नंतधा. भयअ. आठर
सांतील एकरस. अ. पुं.
बुकः बातीतिबुकः, ऊर्ध्व गम
न करितो जो तो. क्र. वाधा. ग
तिअ. रुई मंदार. अ. पुं.
बुक्का बुक्यतेइतिबुक्का, कम
ळाकार असें बोलिजेलें जी ती
क्र. बुक्कधा. भषणअ. हृदयां
तील मांसभाग. ह्म. काळिज.
आ. स्त्री.
बुद्धः प्रशस्ताबुद्धिरस्यबुद्धः,
चांगली आहे बुद्धि जाची तो.
त. अवगत ह्म. जाणलेला. वि.
अ. पुं. न. आ. स्त्री.
बुध्नः बुध्यतेइतिबुध्नः, बांधि
जेतो जो तो. क्र. बंधधा. बंधन
अ.
बुद्धिः बुध्यतेनयाबुद्धिः, आ
णिजेतें जीणें करून ती. क्र. बु
धिर्धा. बोधनअ. सर्वव्यवहा
रांस कारण जें ज्ञान ती. इ. स्त्री.
बुद्बुदः बुदंबुदतीतिबुद्बुदः, बु
द ह्म. अव्यक्त ध्वनीतें करितो
जो तो. क्र. उबुंदिर्धा. निशाम
नअ. पाण्याचा बुडबुडा. अ. पु.
बुधः बुध्यतेइतिबुधः, जाणणा
रा जो तो. क्र. बुधधा. अवगमन
अ. पंडित. २ नवग्रहांतील बु
ध तो. अ. पुं.
बुधितं विग्रहादिसर्वबुद्धशब्द.
बुभुक्षा भोक्तुमिच्छाबुभुक्षा,
भोजन करावया कारणें जी इच्छा

ती. क्रु. भुजधा. अभ्यवहारअ.
क्षुधा. आ. स्त्री.

बुभुक्षितः बुभुक्षासंजातास्य बुभुक्षितः, भोजनेच्छा झाली आहे ज्यास तो. त. भुकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

बुषः विग्रहादि बुसशब्दाप्रमाणें भूस. अ. न.

बुसं बुस्यतेइतिबुसं, टाकिजेतें जें तें. कृ. बुसधा. उत्सर्ग अ. भूस. अ. न.

बृहतिका बृहत्येवबृहतिका, बृहती ह्म. वसनांतर जें तीच बृहतिका, त. आंगवस्त्र. आ. स्त्री.

बृहती बर्हतीतिबृहती, वृद्धी पावत्ये जी ती. कृ. बृहधा. वृद्धिअ. रिंगणीचें झाड. २ लहान डोरली वांगी. ३ छंदोविशेष. ई. स्त्री.

बृहत् बर्हतीतिबृहत्, वृद्धी पावतें जें तें. कृ. बृहधा. वृद्धिअ. मोठा. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

बृहत्कुक्षिः बृहतीकुक्षिर्यस्यबृहत्कुक्षिः, मोठें आहे पोट ज्याचें तो. स. दोंदिल. इ. पु.

बृहद्भानुः बृहंतःभानवोयस्य सः बृहद्भानुः, वृद्धिगामी आहेत भानु ह्म. किरण ज्याचे तो. स. अग्नि. उ. पु.

बृहस्पतिः बृहतांपतिर्बृहस्पतिः, देवांचा जो पती ह्म. गुरु तो. स. देवांचा गुरु. इ. पु.

बृंहितं बृंहणंबृंहितं, हत्तीचा जो शब्द तें. कृ. बृंहिधा. शब्दअ. हत्तीचा शब्द. अ. न.

बोधकरः बोधंकरोतीतिबोधकरः, जागृती करणारा जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. राजाचा स्तुतिपाठक. अ. पु.

बोधिद्रुमः बुध्यतइतिबोधिः स चासौद्रुमश्चबोधिद्रुमः, जाणिजे तो जो तो बोधि बोधि असा जो द्रुम ह्म. वृक्ष तो. स. पिंपळाचें झाड. अ. पु.

बोलः बोलयतीतिबोलः, मज्जन ह्म. अंतः प्रविष्ट ह्म. शरीरासंदुःखनिवर्तक जो तो. कृ. बुलधा. मज्जनअ. रक्ताबोळ. अ. पु.

ब्रध्नः तिमिरंबध्नातीतिब्रध्नः, अंधकारातें नाश करितो जो तो. कृ. बधधा. बंधनअ. सूर्य. अ. पु.

ब्रह्मचारी ब्रह्मवेदाध्ययनव्रतं चरतीति ब्रह्मचारी, वेदाध्ययनार्थ ब्रह्मचर्य व्रताचरण करितो जो तो. क्रु. चरधा. गतिअ. ब्रह्मचर्य व्रत धारण केलेला. इन्. पु.

ब्रह्मण्यः ब्रह्माणमर्हतीति ब्रह्मण्यः, ब्रह्मदेवाला जो पूज्य तो. त. पारसा पिंपळ. अ. पु.

ब्रह्मत्वं ब्रह्मणोभावो ब्रह्मत्वं, ब्रह्माची जी सत्ता तें त. ब्रह्मभाव. अ. न.

ब्रह्मदर्भा ब्रह्मणा दर्भ्यतेइति ब्रह्मदर्भा, ब्रह्मदेवानें रोगनिरस्यर्थ आज्ञापिजेली जी ती. क्रु. दर्भधा. आज्ञापनअ. ओवा. आ. स्त्री.

ब्रह्मदारु ब्रह्मणिदारु ब्रह्मदारु, ब्रह्मा विषयीं जें दारुरूप तें. स. पारसा पिंपळ. उ. न.

ब्रह्मा बृंहयतिवर्धयतिप्रजाइति ब्रह्मा, प्रजा वृद्धि करितो जो तो. क्रु. वृहिधा. वृद्धिअ. ब्रह्मदेव. २ ब्राह्मण. नू. पु. ३ वेद. ४ चैतन्य. ५ तप. नू. न.

ब्रह्मपुत्रः ब्रह्मणः पुत्रः ब्रह्मपुत्रः, ब्रह्मदेवाचा जो पुत्र तो. स. विष विशेष. अ. न.

ब्रह्मबंधुः ब्रह्मब्राह्मणजातिर्बंधुरस्य ब्रह्मबंधुः, ब्राह्मण जाती आहे बंधू जाचा तो. स. ब्राह्मण निंदेचा प्रयोग. २ ब्राह्मणाची निंदा. उ. पु.

ब्रह्मभूयं ब्रह्मणोभावो ब्रह्मभूयं, ब्रह्माचा जो भाव तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. ब्रह्मत्व. अ. न.

ब्रह्मयज्ञः ब्रह्मणोयज्ञः ब्रह्मयज्ञः, वेदांचें जें पूजन तो. स. पंचयज्ञांतील एक भेद. अ. पु.

ब्रह्मवर्चसं ब्रह्मणोवेदस्य तपसोवावर्चो ब्रह्मवर्चसं, वेदानें किंवा तपानें जें तेज तें. त. सदाचार पाकून वेदाभ्यास करणें. २ तपस्व्याध्यायाचें तेज. अ. न.

ब्रह्मबिंदवः ब्रह्मणः बिंदवो ब्रह्मबिंदवः, वेद पाठ काली मुखापासून निघतात जे ते. स. वेद पढत असतां तोंडांतून जलकण निघतात ते प्रत्येक. उ. पु.

ब्रह्मसायुज्यं योजनंयुक् युजा सहसयुक् सयुजो भावः सायुज्यं,

ब्रह्मणः सायुज्यंब्रह्मसायुज्यं, ब्रह्मानें जें सायुज्य ह्म. तत्स्वरूपता तेंस. ब्रह्मत्व. अ. न.

ब्रह्मसूः ब्रह्मतपः ब्रह्माणंवासुवतिचालयतीति ब्रह्मसूः, तपातें अथवा ब्रह्मदेवातें ही चालन करितोजो तो. क. सूधा. प्रेरणअ. अनिरुद्ध ह्म. मदनाचापुत्र. ऊ. पु.

ब्रह्मांजलिः ब्रह्मणोंजलिःब्रह्मांजलिः, वेदपठणकाळींचा जो अंजली तो. स. वेदाभ्यास करते वेळीं आरंभीं व शेवटीं प्रणवोच्चार करून जो नमस्कार तो. इ. पु.

ब्रह्मासनं ब्रह्मणः आसनंब्रह्मासनं; ब्रह्म ह्म. अध्ययनाचा उपाय तत्संबंधीं स्वस्तिकादि जें आसन तें. स. ध्यान व योग यां विषयीं जें आसन तें. अ. न.

ब्राह्मः ब्रह्मणः इदंब्राह्मं, ब्रह्मदेवाचें जें हें तें. न. आंगठ्याचें मूळ, ब्रह्मतीर्थ. अ. न.

ब्राह्मणः ब्रह्मवेदमधीतेब्राह्मणः, वेदाध्ययन करितो जो तो. क्र. इङ्धा. अध्ययनअ. चार वर्णांतील पहिला वर्ण. अ. पु.

ब्राह्मण्यं ब्राह्मणानांसमूहोब्राह्मण्यं, ब्राह्मणांचा जो समुदाय तें. त. ब्राह्मणाचा समुदाय. अ. नपुं.

ब्राह्मणयष्टिका ब्राह्मणस्ययष्टिरिवतादृशप्रकांडत्वात् ब्राह्मणयष्टिका, ब्राह्मणाच्या यष्टिसदृश आहे प्रकांड जीचें ती. त. भारंग. आ. स्त्री.

ब्राह्मणी ब्रह्मणःइयंब्राह्मणी, अर्थादि पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. भारंग. ई. स्त्री.

ब्राह्मी ब्रह्मणइयंब्राह्मी, ब्रह्मदेवासंबंधीं जी ती. त. सरस्वती. २ सात मातृदेवतेंतील पाहिली देवता. ३ सोमलता. ई. स्त्री.

भं भातीतिभं, दीप्ति करितें जें तें. कृ. भाधा. दीप्तिअ. नक्षत्र. अ. न.

भक्तं भज्यतेस्मभक्तं, सेवन करि जेतें जें तें. कृ. भजधा. सेवाअ. अन्न. अ. न.

भक्षक: भक्षयतीतिभक्षक:, अन्नादि भक्षण करितो जो तो. कृ. भक्षधा. अदनअ. भक्षणकरणारा. २ खादाड. अ. पु.

भक्ष्यकार: भक्ष्यकार: भक्षं करोतीतिभक्षकार:, भक्षातें करणारा जो तो. कृ. भक्ष्य पदार्थ करणाराजोतोवि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भक्ष्यंकार: विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

भग: भज्यतेइतिभग:, सेवा करिजेतो जो तो. कृ. भजधा. सेवनअ. सूर्य. अ. पु. २ योनि. ३ संपत्तीची शोभा. ४ इच्छा. ५ माहात्म्य. ६ प्रयत्न. ७ पराक्रम. ८ कीर्ति. अ. न.

भगंदर: भगंदारयतीतिभगंदर:, भगातें विदारण करितोजो तो. कृ. दृधा. विदारणअ. रोगविशेष. अ. पु.

भगवान् भगंभाग्यमस्तियस्यभगवान्, भाग्यआहे जास तो. त. ईश्वर. २ नास्तिक. त्. पुल्लिं.

भगिनी भगमिच्छास्त्यस्या:भगिनी, इच्छा आहे जीस ती. त: बहीण. ई. स्त्री.

भंग: भंजनंभंग:, आमर्दन जें तो. कृ. भंजधा. आमर्दअ. नाश. २ पाण्याची लाट. अ. पु.

भंगा भज्यतेअनयाभंगा, पीडा करिजेत्ये जीणेंकरून ती. कृ. भंजधाआमर्दनअ. भांग. २ तागाचें बी. आ. स्त्री.

भंगि: भगस्यकरणंभगि:, भंगाचें जें करण ती. कृ. भगप्रकृतिकधा. करणअ. कौटिल्यभेद. २ विच्छित्तिरूपहाव. इ. स्त्री.

भंग्यं भंग्या भवनंक्षेत्रंभंग्यं, मातुलानी होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. भागउत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भजमान: भजतेफलमनुबध्नातिभजमान:, फलानुबंध करणा

शी जो तो. क्रु. भजधा. सेवाअ. नीतीनें मिळावयाचा विभागादिक वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भटः भरतीतिभटः, सैन्यातें र क्षण करणाराजो तो. क्रु. भटधा. भृतिअ. योद्धा. अ. पु.

भटित्रं भटतीतिभटित्रं, स्वभ क्षणानें पोषण करतें जें मांस तें. क्रु. भटधा. भृतिअ. लोह शलाके नें संस्कृत जें मांसादिकें. अ. न.

भट्टारकः भटान् शत्रून् अरती तिभट्टारकः, शत्रुनाशनार्थआलो जो तो. क्रु. ऋधा. गतिअ. राजा अ. पु.

भाट्टिनी भटतिउद्धतंभाषतेइति भाट्टिनी, उद्धट भाषण करणारी जी ती. क्रु. भटधा. परिभाषणअ. पट्टाभिषिक्त स्त्रियां खेरीज ज्या अन्यराज स्त्रिया त्या प्रत्येक. ई. स्त्री.

भंटाकी भट्यते भण्यतेवा भंटा की, औषधार्थ बोलिजेली जीती क्रु. भटधा. परिभाषणअ. डोर ली वांगी. ई. स्त्री.

भंडिलः भंडिरः भंडअनेइ तिभंडिलः, कल्याण करतीजो तो. क्रु. भडिधा. कल्याणअ. शि रस ह्रस्व. अ. पु.

भांडुरी विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याश ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

भंडी विग्रहादिपूर्वींच्याशब्दाप्रमा णें. शिरसह्रस्व. ई. स्त्री.

भांडीरी विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याश ब्दाप्रमाणें.

भंडीलः विग्रहादिपूर्वींच्याशब्दा प्रमाणें. शिरसह्रस्व. अ. पु.

भद्रं भंदतइतिभद्रं, कल्याणकिं वा सुख पावतो जो तो. क्रु. भदि धा. कल्याण आ. सुखअ. कल्या ण. अ. न. २ नागर मोथा. ३ बैल. अ. पु.

भद्रकुंभः भद्रश्चासोकुंभश्च भ द्रकुंभः, जलपूर्णत्वात् कल्याण कारक जो घर तो. भरलेली घाग र तांब्याइत्यादि. अ. पु.

भद्रदारु भद्रंदारुयस्य भद्र दारुः, कल्याण कारक आहे का ष्ठ ज्याचें तो. स. देवदारूचें झाड. उ. पु. न.

भद्रपर्णी भद्राणिपर्णान्यस्य भ द्रपर्णी, कल्याण कारक आहेत

पर्णें जीचीं ती. स. शिवणीचें झा ड. ई. स्त्री.

भद्रमुस्तकः भंदतेइतिभद्रं भद्रंकरोतीतिभद्रः सचासौमुस्त कश्चभद्रमुस्तकः, कल्याण कार क असा जो मुस्तक तो. स. नाग रमोथा. अ. पु. न.

भद्रयवं भद्रंचतत्यवंचभद्रय वं, कल्याण कारक असें जें यव तें. स. कुड्याची शेंग. अ. पु. न.

भद्रबला भद्रंबलमस्याः भद्र बला, कल्याण कारक आहे ब ल जीचें ती. स. चांदवेल. आ. स्त्री.

भद्रश्रीः भद्राश्रीर्यस्यभद्रश्रीः, कल्याण कारक आहे शोभा ज्याची तो. स. मैलागिरिचंदनई का. पु.

भद्रासनं भद्रंचतदासनंचभ द्रासनं, कल्याण कारक असें जें आसन तें. स. रत्नजडित जें राजादिकाचें आसन तें. अ. न.

भयं. विग्रहादिभीतिशब्दाप्रमा णें. अ. न.

भयंकरं भयंकरोतीतिभयंक रं, भयातें करणार जें तें. क्र. डुकृञ्‌धा. करणअ. भीतिका रक. २ भयानकनामारस. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भयद्रुतः भयाद्द्रुतोभयद्रुतः, भयें करून पलायित जो तो. स. भयानें पळणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भयानकः भयंआनितिभया नः भयानएवभयानकः, भया तें उत्पन्न करितो जो तो भयान तोच भयानक. त. रसविशेष. अ. पु. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भरः भरणंभरः, भरण ह्म. धा रण जें तो. क्र. डुभृञ्‌धा. धार णअ. अतिशय. २ भार. अ. पु.

भरणं विग्रहादिभृत्याशब्दाप्र माणें. वेतन. २ पोषण. अ. न.

भरण्यं **भरण्या** भरणेसा धुभरण्यं, पोषणाविषयीं जें दक्ष तें. त. वेतन. अ. न. २ आ. स्त्री.

भरण्यभुक् भरण्यंवेतनंभुं केभरण्यभुक्, वेतन घेऊन क र्म करितो जो तो. क्र. भुजधा. पा लनादिअ. वेतन घेऊन चाकरी

करणारा. ऋ. पु. स्त्री. न.

भरत: भरतस्यमुनेः शिष्योभरतः, भरत ऋषीचा जो शिष्य तो. भरत ऋषीचा शिष्य. अ. पु.

भरद्वाज: भरंतः वाजाः पक्षाय स्यसभरद्वाजः, धारण करणारे आहेत पक्ष जाचे तो. स. कुकुड कोंबडा. अ. पु.

भर्ग: भर्ज्यंतेकामादयोनेनेतिभर्गः, भाजले आहेत कामादिक वैरी जानें तो. कृ. भ्रजीधा. भर्जनअ. महादेव. अ. पु.

भर्ता बिभर्तीतिभर्ता, पोषण करणारा जो तो. कृ. डुभृञ्धा. पोषणअ. नवरा. ऋ. पु. धारण करणारा. ३ पोषण करणारा. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्री.

भर्तृदारक: ध्रियतेइतिदारकः, भर्तुः दारकः भर्तृदारकः, राजाचा आदर करितो जो तो. स. युवराजा. अ. पु.

भर्तृदारिका विग्रहादिपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. राजाची कन्या नाटकांतील. आ. स्त्री.

भर्त्सनं भर्त्स्यतेइतिभर्त्सनं, तर्जनजें तें. कृ. भर्त्सधा. तर्जनअ. अपकारार्थक भाषण. अ. न.

भर्म बिभर्तीतिभर्म, पोषण करितेजें तें. कृ. डुभृञ्धा. पोषणादिअ. सोनें. २ वेतन. न्. न.

भल्ल: भल्लतेइतिभल्लः, हिंसा करितो जो तो. कृ. भल्लधा. हिंसाअ. आस्वल. अ. पु. २ कल्याण. अ. न.

भल्लातकी भल्लइवअततीतिभल्लातकी, कल्याणातें निरंतर प्राप्त करित्ये जी ती. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. भिलावा. अ. पु. ई. स्त्री.

भल्लुक: भल्लतेइतिभल्लुकः, हिंसा करितो जो तो. कृ. भल्लधा. हिंसाअ. आस्वल. अ. पु.

भल्लूक: विग्रहादिसर्वपूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें.

भव: भवतेइतिभवः, स्वरूपप्राप्ति करितो जो तो. कृ. भूधा. प्राप्तिअ. महादेव. २ उत्पत्ति. अ. पु.

भवनं भवंतिअस्मिंतिभवनं, उत्पन्न होतात ज्याचेठायीं तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. घर. अ. न.

भवानी भवस्यस्त्रीभवानी, भव म्ह. शंकर त्याची जी पत्नी ती.

स्वीय. पार्वती. ई. स्त्री.

भाविकं प्रशस्तोभवोभद्रमत्रा-स्तीति भाविकं, उत्कृष्ट आहे कल्याण प्राप्ति ज्याचेठायीं तें. त. कल्याण. अ. न.

भाविता विग्रहादिभूष्णूशब्दाप्रमाणें. होणारा. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्रीलिं.

भाविष्णुः विग्रहादिभविताशब्दाप्रमाणें. उत्पन्न होणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

भव्यं भवनार्हं भव्यं, भवना विषयीं जें योग्य तें. त. कल्याण. २ फलकार्य. अ. न.

भषकः भषतीतिभषकः, भों कतो जो तो. कृ. भषधा. हिंसा अ. कुत्रा. अ. पु.

भस्त्रा भस्यतेअनयाभस्त्रा, अग्न्युद्दीपन करिजेतें जीणें करून ती. कृ. भसधा. दीप्तिअ. विस्तव पेटविण्याचा चामड्याचा भाता. आ. स्त्री.

भस्मगंधिनी भस्मनोगंधःसोस्यास्तीतिभस्मगंधिनी, भस्माचा जो गंध म्ह. सुवास तो आहे जीस ती. त. सुवासिक द्रव्यविशेष. ई. स्त्री.

भस्मगर्भा भस्मगर्भोयस्याः सा भस्मगर्भा, भस्म आहे गर्भाचेठायीं जीच्या ती. स. शिसव्याचें झाड. आ. स्त्रीलिं.

भा भानंभा, दीप्ति जी ती. कृ. भा. धा. दीप्तिअ. कांति. आ. स्त्री.

भागः भज्यतेइतिभागः, सेवन करिजे तो जो तो. कृ. भजधा. सेवाअ. अंश. अ. पु.

भागधेयं भागएवभागधेयं, भागजो तेंच त. दैव. अ. न. २ सरकारसारा. अ. पु.

भागिनेयः भागिनेयी भगिन्याः अपत्यंभागिनेयः, भगिनीचा जो पुत्र तो. त. बहिणीचा पुत्र व कन्या. अ. पु. २ ई. स्त्री.

भागीरथी भगीरथस्यापत्यंस्त्री भागीरथी, भगीरथाची जी कन्या ती. त. गंगा नदी. ई. स्त्री.

भाग्यं भज्यतइतिभाग्यं, सेविजेतें जें तें. कृ. भजधा. सेवाअ. दैव. २ जन्मांतरीयसुभासुभकर्म. ३ ऐश्वर्य. अ. न.

भागीनं विग्रहादिभंग्यशब्दाप्रमाणें. भांग उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भाजनं भाजयतीतिभाजनं, विभाग करणारें जें तें. कृ. भाजधा. पृथक्कर्मअ. भांडें. अ. न.

भांडं भंडतातिभांडं, कल्याण किंवा सुख देतें जें तें. कृ. भंडिधा. कल्याणसुखअ. भांडें. २ भूषण. ३ घोड्याचा अलंकार. ४ वाण्याचें मूळ भांडवल. अ. न.

भाद्र: भद्राभ्यांयुक्ताभाद्री साअस्मिन्‌सभाद्र:, भद्रायुक्त जी पौर्णिमा ती आहे ज्याचेठायीं तो. त. भाद्रपदमास. अ. पु.

भानु: भातीतिभानु:, प्रकाशमान जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. सूर्य. २ किरण. उ. पु.

भामिनी अवश्यंभामतेइति भामिनी, अवश्य क्रोध करणारी जी ती. कृ. भामधा. क्रोधअ. रागीट बायको. ई. स्त्री.

भार: विग्रहादिभरशब्दाप्रमाणें सोन्याच्या वीस तुला. २ बत्तीस पायल्या. अ. पु.

भारतं विग्रहादि भरतशब्दाप्रमाणें. भरतखंड. २ नटवा. अ. पु.

भारती विश्वानिभूतानिभ्रियंतेनयाभारती, विश्वें जीं तीं पालन करितां हेत जीणें ती. कृ. भृञ्‌धा. भरणअ. सरस्वती. ई. स्त्री.

भारद्वाजी भरद्वाजमुनेरियंभारद्वाजी, भरद्वाज मुनीची जी होती ती. त. रान कापशीण. ई. स्त्री.

भारयष्टि: भारस्ययष्टि: भारयष्टि:, भार धरण्याची जी यष्टि ती. स. खुंटी. इ. स्त्री.

भारवाह: भारं वहतीतिभारवाह:, भारातें वाहणारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. हेलकरी स. हमाल. अ. पु.

भारिक: भारोवाह्यत्वेनास्तीति भारिक:, भार वाह्य आहे जास तो. हमाल. अ. पु.

भार्गव: भृगोरपत्यंभार्गव:, भृगूचें जें अपत्य तो. त. शुक्राचार्य. अ. पु.

भार्गवी भृगोरियंभार्गवी, भृगूची जी होती ती. त. दूर्वा. ई. स्त्री.

भार्गी भर्गस्यइयंभार्गी, भर्गस्य·

शर्वेत्याच्या जी प्रिय ती. त. भा रंगाचें झाड. ई. स्त्री.

भार्या भ्रियतेसाभार्या, पोषण करिजेत्ये जी ती. क्रु. डुभृञ् धा. धारणादृअ. विवाहितबायको. आ. स्त्री.

भार्यापती भार्याचपतिश्च भार्यापती. अर्थदंपतीशब्दाप्रमाणें. बायको आणिनवरा. इ. पु.

भालुकः भाल्लूकः भल्लतेइतिभल्लुकः स एवभाल्लुकः हिंसा करितो जो तो. भल्लुकतोच भाल्लुक. क्रु. भल्लुधा. हिंसा अ. आस्वल. अ. पु.

भावः भावयतीतिभावः, सत्ता करितो जो तो. क्रु. भूधा. सत्ताअ. सत्ता. २ स्वभाव. ३ अभिप्राय. ४ चेष्टा. ५ आत्मा. ६ जन्म. ७ मनोविकार. ८ विद्वान. अ. पु.

भावित भाव्यतेस्मभावितं, प्राप्त झालें जें तें. क्रु. भूधा. प्राप्तिअ. सुगंधि. २ मिळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भावुकं भवतीतिभावुकं, होतें जें तें. क्रु. भूधा. सत्ताअ. कल्याण. अ. न.

भाषा भाष्यतेस्तूयत इति भाषा. स्तवन करि जेत्ये जी ती. क्रु. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. सरस्वती. आ. स्त्री.

भाषित भाष्यतेस्मभाषितं, भाषण करिजेलें जें तें. क्रु. भाषधा. व्यक्तवाकूअ. भाषण. अ. न. २ बोललेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भाष्यं भाष्यतेसूत्रार्थोयेनइति भाष्यं, सूत्रार्थ बोलिजेतो जेणें करून तें. क्रु. भाषधा. व्यक्तवाणिअ. पदांच्या अर्थाचें विवरण ह्मणूनसूत्राचा अर्थ ज्या ग्रंथांत वर्णन केला तो ग्रंथ. अ. न.

भाः भासनमितिभाः, दीप्तिजी ती. क्रु. भाधा. दीप्तिअ. कांति. स. स्त्री.

भास्करः भाः करोतीतिभास्करः, प्रभेतें करितो जो तो. क्रु. डुकृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

भास्वान् भाः अस्तियस्यसः भास्वान्, प्रभा आहे ज्यास तो.

न. सूर्य. तृ. पु.

भिक्षा भिक्षणंभिक्षा, याचना जी ती. क्रु. भिक्ष्धा. भिक्षा अ. याचना. २ चाकरी. ३ वेतन. ४ भिक्षेनें मिळालेलें वस्तु. आ. स्त्री.

भिक्षुः भिक्षणशीलोभिक्षुः, भिक्षास्वभाव जो तो. क्रु. भिक्षधा. भिक्षाअ. संन्यासी. उ. पु.

भित्तं भिद्यतेस्मइतिभित्तं, भेदन कारजेलें जें तें. क्रु. भिदृधा. विदारणअ. शकल, खंड. अ. न.

भित्तिः भिद्यतेइतिभित्तिः, विदीर्णहोइजेस्ये जी ती. क्रु. भिदृधा. विदारणअ. भिंत. इ. स्त्री.

भिदा भेदनंभिदा, भेदनजें ती. क्रु. भिदृधा. विदारण अ. द्विधाभवन. आ. स्त्री.

भिदिरं भिनत्तीतिभिदिरं, शत्रूंचा भेद कारितें जें तें. क्रु. भिदृधा. विदारणअ. वज्र. अ. न.

भिदुरं भिनत्तितत्भिदुरं, अर्थी दिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. वज्र. अ. न.

भिंदिपालः भिंदतीतिभिंदिः, तांपालयतीतिभिंदिपालः, स्वावयव करणाऱ्याशान्यातें पालण करणारा जो तो. क्रु. पालधा. रक्षणअ. दगड मारण्याचें एक यंत्र, गोफीण. अ. पु.

भिन्नः भिद्यतेइतिभिन्नः, भेद कारिजेतो जो तो. क्रु. भिदृधा. विदारणअ. विदारण केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भिषक् भिषज्यतीतिभिषक्, चिकित्सा कारितो जो तो. क्रु. भिषज्धा. चिकित्साअ. वैद्य. तृ. पु.

भिस्सटा भिः सांटीकतेभिस्सटा, निंद्यान्नाप्रत गमन कारित्ये — जी ती. क्रु. टीकृधा. गतिअ. जळालेलें अन्न, करप. आ. स्त्री.

भिस्सा बभस्तीतिभिस्सा, दीप्ति कारित्ये जी ती. क्रु. भसधा. दीप्तिअ. अन्न. आ. स्त्री.

भीः विग्रहादभीतिशब्दाप्रमाणें भय. ई. का. स्त्री.

भीतः विग्रहादभीरुशब्दाप्रमाणें. भित्रा. २ भियालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीतिः भायनेइतिभीतिः, भयजें ती. कृ. ञिभीधा. भयअ. भय. इ. स्त्री.

भीमः बिभेत्यस्मादितिभीमः, भयपावतें जा पासून तो. कृ. ञिभीधा. भयअ. महादेव. २ भयानक नामारस. अ. पु. ३ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीरुः भीरुकः भयशीलो भीरुः, भयस्वभाव जो तो. कृ. ञिभीधा. भयअ. भित्रा. वि. उ. पु. स्त्री. न. २ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीलुकः नियहादपूर्वोच्याशब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीषणं भीषयतइतिभीषणं, भयातें करणारें जें तें. कृ. ञिभी धा. भयअ. भयानक नामारस. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

भीष्मं बिभेत्यस्मादितिभीष्मं, शत्रूभितो जा पासून तो. कृ. ञिभीधा. भयअ. शंतनूचा पुत्र. अ. पु. २ भीषण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भीष्मसूः भीष्मंसूतेसाभीष्मसूः, भीष्मातें प्रसवणारी जी ती. कृ. षूङ्धा. प्राणिगर्भविमोचनअ. भागीरथी नदी. ऊ. स्त्री.

भुक्तं भुज्यतेस्मभुक्तं, भक्षण करिजेलें जें तें. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. भक्षित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुक्तसमुज्झितं पूर्वंभुक्तंपश्चात्समुज्झितंभुक्तसमुज्झितं, पूर्वी भुक्त करून मग टाकिजेलें जें तें. स. प्रथम भोगून नंतर टाकलाजो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुग्नं भुनक्तिस्मभुग्नं, कौटिल्य ग्रहण करितें झालें जें तें. कृ. भुजो धा. कौटिल्यअ. वांकडा. २ व्याधित किंवा भग्न झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुजः भुज्यतेनेनभुजः. भक्षण करितें जेणेंकरून तो. कृ. भुज धा. पालनादिअ. हात. अ. पु.

भुजगः भुजतीतिभुजः सर्पदेहस्तेनगच्छतीतिभुजगः, कौटिल्ययुक्त देहानें गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ.

सर्प. अ. पु.

भुजंगः विग्रहादिसर्वपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें.

भुजंगभुक् भुजंगंभुंक्तेभुजंगभुक्. सर्प भक्षण करणारा जो तो. क्रु. भुजधा. भक्षणअ. मयूर. ज्. पु.

भुजंगमः विग्रहादिसर्वभुजगशब्दाप्रमाणें.

भुजंगाक्षी भुजंगानक्षतीति भुजंगाक्षी, भुजंगांनें व्याप्त करित्ये जी ती. कृ. अक्षूधा. व्याप्तिअ. मुंगुसवेल. ई. स्त्री.

भुजशिरः भुजस्यशिरोभुजशिरः. भुजांचें मस्तक जें तें. स. खांद,खांदा. स. न.

भुजांतरं भुजयोअंतरंभुजांतरं, भुजांचें जें अंतर ह्म. मध्य तें. स. वक्षस्थळ. अ. न.

भुजिष्यः स्वाम्युच्छिष्टंभुंक्तेभुजिष्यः. स्वामीचें उच्छिष्ट भोजन करितो जो तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहारअ. चाकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भुवनं भवंत्यस्मात्सर्वेइभुवनं, संपूर्ण उत्पन्न होतें ज्यापासून तें. कृ. भूधा. सत्ताअ. भूतल. २ उदक. अ. न.

भूः भवतीतिभूः, उदकापासून उत्पन्न होत्ये जी ती. कृ. भूधा. सत्ताअ. भूमि. ऊ. स्त्री.

भूतः भूतिरस्यास्तीतिभूतः, ऐश्वर्य आहे ज्यास तो. त. पिशाच. अ. पु. २ सारखा. ३ लब्ध. ४ प्राणी. ५ अतीत झालेला. ६ युक्त. ७ वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ७ पृथिव्यादि पंच महाभूतें प्रत्येक. ८ सत्य. अ. न.

भूतकेशः भूतानांकेशाइव केशायस्य भूतकेशः, भूतांचा केशासारिखे आहेत केश ज्याचे तो. स. जटामांशी. अ. पु.

भूतावासः भूतानांआवासः भूतावासः, पश्व्यादिकांचें जें स्थान तो. त. बेहडेचें झाड. अ. पु.

भूतयज्ञः भूतानांयज्ञः भूतयज्ञः, भूतादिकांचा जो यज्ञ ह्म. पूजन तो. स. बलिहरणादि. अ. पु.

भूतवेशी भूतानिविशंतीतिभू

नवेशी, प्राणिमात्राप्रत रोगनाशार्थ प्रवेश करिते जीती. कृ. विशधा. प्रवेशन अ. कानरी निर्गुंडी. ई. स्त्री.

भूतात्मा भूतानामात्मा भूतात्मा भूतांचा जो आत्मा तो. स. ब्रह्मदेव. २ शरीर. न. पु.

भूतिः भवत्यनया भूतिः ऐश्वर्ययुक्त होतो जीणें ती. कृ. भूधा. सत्ता अ. ऐश्वर्य. २ भस्म. ३ अणिमादिक ज्या आठ विभूती त्या प्रत्येक. इ. स्त्री.

भूतिकं भवतीति भूतिः सैव भूतिकं, भूती जी तेंच तें. कि. राईत. २ सुगंधि तृण विशेष. अ. न.

भूतेशः भूतानामीशः भूतेशः. भूतांचा जो स्वामी तो. स. महादेव. अ. पु.

भूदारः भुवं दारयतीति भूदारः. भूमीचें विदारण करितो जो तो. कृ. दृधा. विदारण अ. डुकर. २ राजा. अ. पु.

भूदेवः भुवि देव इव भूदेवः, भूमीचे ठायीं देवा सारिखा जो तो. स. ब्राह्मण. अ. पु.

भूनिंबः भुवि निंब इव भूनिंबः. भूमीचे ठायीं जो निंबा सारिखा तो. स. किराईत. अ. पु.

भूपः भुवं पातीति भूपः, भूमीचें पालन करणारा जो तो. कृ. पाधा. पालन अ. राजा. अ. पु.

भूपदी भुवि पदमस्याः सा भूपदी. भूमीचे ठायीं आहे स्थान जीचें ती. स. मोगरी नामक एक फुलझाड. ई. स्त्री.

भूभृत् भुवं बिभर्तीति भूभृत्. पृथ्वीतें धारण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारण पोषण अ. पर्वत. २ राजा. त्. पु.

भूमिः विग्रहादि सर्व भू शब्दा प्रमाणें. इ. स्त्री.

भूमिजंबुका भूमौ जंबुः भूमिजंबुः सैव भूमिजंबुका, भूमीचे ठायीं जो जंबु वृक्ष त्याचे परी जी ती. स. नारंगीचें झाड. आ. स्त्री.

भूमिस्पृक् भूमिं स्पृशतीति भूमिस्पृक्, भूमीतें स्पर्श करणारा जो तो. कृ. स्पृशधा. स्पर्शन अ. वैश्य. श. पु.

भूयिष्ठं अतिशयेन बहु इति भूयिष्ठं. अतिशयें करून जें बहुत

तें. त. फारअधिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भूरि भवतीतिभूरि, अधिक होतेंजें तें. क्र. भूधा. सत्ताअ. पुष्कळ. वि. इ. पु. स्त्री. न. २ सोनें. इ. न.

भूरिफेना भूरिफेनोयस्याः सा भूरिफेना, बहुत आहे फेनजो तो जीस. ती. स. शिकेकाई. आ. स्त्रीलिंगी.

भूरिमायः भूरिमायायस्यस भूरिमायः, फार कपट आहे जास तो. स. कोल्हा. अ. पु.

भूरुंडी भुवंरुंधतीतिभूरुंडी, ऊर्ध्व गमन करित्ये जी ती. क्र. रुधिधा. गतिअ. थोर कुरडु. ई. स्त्रीलिंगी.

भूर्जः भूरूर्जोस्येतिभूर्जः, भूमी आहे बल जाचें तो. स. भूर्ज वृक्ष. अ. पु.

भूषणं भूष्यतेइतिभूषणं, अलंकरण जें तें. क्र. भूषधा. अलंकरणअ. अलंकार. २ शोभविणें. अ. न.

भूषा भूष्यतेनयाभूषा, अलंकृत होतो जीणें ती. क्र. भूषधा. अलंकारअ. भूषण. आ. स्त्री.

भूषितः भूष्यतेस्मइतिभूषितः, अलंकार विशिष्ट जो तो. क्र. भूषधा. अलंकारअ. अलंकृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भूष्णुः भवनशीलोभूष्णुः, उत्पन्न स्वभावजो तो. क्र. भूधा. सत्ताअ. उत्पन्न होणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

भूस्तृणं भुवः तृणंभूस्तृणं, भूमी संबंधीं जें तृणह्म. जलतृण विशेष तें. स. वेरवंडा सारिखा जल तृण विशेष. अ. न.

भृंगः बिभर्तिकुलमितिभृंगः, कुलातें पोषण करितो जो तो. क्र. डु भृञ्धा. धारणपोषण अ. भुंगा. २ मस्तकचूडा पक्षि. अ. पु. ३ दालचिनी. अ. न.

भृंगरजाः भृंगइवरजोस्यभृंगरजाः, भृंग सा ज्या साविलवें आहे पुष्परज जाचें तो. स. माका. अ. पु.

भृंगराजः भृंगइवराजतेसोभृंगराजः, भृंगराजा सारिखा शोभतो जो तो. क्र. राजृधा. दीप्तिअ. माका. अ. पु.

भृंगारः बिभर्तिजलमितिभृंगा

र:, जल धारण करणारा जो तो. कृ. डुभृञ्धा. धारणअ. सोन्याची झारी. अ. पु.

भृंगारी बिभर्तीतिभृंगारी.सूच्यग्र धारण करित्ये जी ती. कृ.डुभृञ्धा. धारणअ. डास. ई. स्त्री.

भृगु: भृज्जतेअत्रेतिभृगु:, पचन होइजे तो जाचे ठायीं तो. कृ. भ्रस्जधा. पाकअ. पर्वताचा तुटलेला कडा. उ. पु.

भृतक: भ्रियतेस्मभृतक:, वेतनें करून पोषण करिजेतो जो तो. कृ. भृञ्धा. भरणअ. चाकर. अ.पु.

भृति: विग्रहादिभृत्याशब्दाप्रमाणें. वेतन. इ. स्त्री.

भृतिभुक् भृतिंभुंक्तेइतिभृतिभुक्, वेतन सेवन करितो जो तो. कृ. भुजधा. पालनादिअ. मजूर. ज. पु.

भृत्य: भ्रियतेइतिभृत्य:, पोषण करिजे तो जो तो. कृ. भृञ्धा. भरणअ. चाकर. अ. पु.

भृत्या भ्रियतेनयाभृत्या, सेवक जीचानें संतुष्ट होतो ती. कृ. भृञ्धा. भरणअ. वेतन. आ. स्त्री.

भृशं भृशतइतिभृशं, अतिशयार्थ बोधक जें तें. कृ. भृशधा. अध: पतनअ. अतिशयार्थीं अव्य. अ. न.

भेक: सर्पात् बिभेतीतिभेक:, सर्पापासून भय पावतो जो तो. कृ. ञिभीधा. भयअ. बेडूक. अ. पुल्लिं.

भेकी विग्रहादिभेकशब्दाप्रमाणें. बेडकांतील लहान एक जाति. ई. स्त्री.

भेद: भिद्यंतेनेनभेद:, ज्याच्या योगानें शत्रूचे अमात्यादिक भेद पावतात तो. कृ. भिदिर्धा. विदारणअ. एके ठिकाणीं मिळालेल्यांचें द्वैधीकरण. अ. पु.

भेदित: विग्रहादिभिन्नशब्दाप्रमाणें. भेद केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भेरी बिभेतियस्या: परसेनेतिभेरी, जीपासून पर सेना भय पावत्ये ती. कृ. ञिभीधा. भयअ. चर्मवाद्यविशेष. ई. स्त्री.

भेषजं भेषंजयतीतिभेषजं, रोग भय नाश करणारें जें तें. कृ.

जिधा. भयअ. औषध. अ. न.

भैक्ष्यं भिक्षाणांसमूहोभैक्ष्यं, भिक्षेचा जो समूह तें. त. भिक्षासमूह. अ. न.

भैरवः बिभ्यस्स्मादितिभैरवः, जन भय पावतो ज्या पासून तो. कृ. ञिभीधा. भयअ. भयानक नामा रस. अ. पु. २ भयंकर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भैषज्यं भेषजमेवभैषज्यं, भेषज जें तेंच भैषज्य. न. औषध. अ. न.

भोगः भुज्यतेइतिभोगः, संरक्षण करिजे तो जो तो. कृ. भुजधा. पालनअ. सर्पाचें शरीर. सर्पाची फणा. ३ सुख. ४ कलावंती हत्ती घोडे इत्यादिकांचें चालन. ५ सैन्याचा रचना विशेष. अ. पु.

भोगावती भोगोस्त्यस्यांभोगवती, सुख आहे जीचा ठायीं ती. त. नगरी विशेष. २ नदीविशेष. ई. स्त्री.

भोगी भोगोस्यास्तीतिभोगी, सुख आहे ज्यास तो. त. सर्प. इन्. पुल्लिंगीं.

भोगिनी भोगोस्यास्तीतिभोगिनी, अतिशयें करून आहे सुख जीस ती. त. पट्टाभिषिक्त स्त्रीखेरीज जी दुसरी राजाची उपभोगार्थ स्त्री असले ती. ई. स्त्री.

भोजनं भुक्तिर्भोजनं, भक्षण जें तें. कृ. भुजधा. अभ्यवहार अ. जेवण. अ. न.

भोः भातीतिभोः, संबोध्यार्थाविषयीं प्रकाशित जो तो. कृ. भाधा. दीप्तिअ. संबोधनार्थी अव्य.

भौमः भूमेरपत्यंभौमः, भूमीचा जो पुत्र तो. त. मंगळ नामाग्रह. अ. पु.

भौरिकः भूरौणिनियुक्तोभौरिकः, सुवर्णाचेठायीं जो नियुक्त तो. त. सोन्याचा कामाचा कामगार. अ. पु.

भ्रूकुंसः भ्रूभ्यांकुंसयतीतिभ्रूकुंसः, भ्रुकुटी करून रौद्र रसातें दाखवितो जो तो. कृ. कुंसिधा. क्रोधअ. स्त्रियांचा वेष धरून नाचणारा पुरुष. अ. पु.

भ्रकुटिः भ्रुवोःकुटिःभ्रकुटिः,

भोंवयांची जी वक्रता ती. स. रा गानें वक्र जी भोंवई ती. इ. स्त्री.

भ्रमः भ्रमणंभ्रमः, भ्रांती जी ती. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. भ्रांति. २ पाण्याचा भोंवरा. अ. पु.

भ्रमरः भ्रमतीतिभ्रमरः, भ्र मण पावतो जो तो. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. भुंगा. अ. पु.

भ्रमरकः भ्रमरइवप्रतिकृतिर्भ्र मरकः, भ्रमरासारखी प्रतिकृति जी तो. त. कपाळावर लोंबणारे कुरळकेश ते प्रत्येक. अ. पु.

भ्रामः विग्रहादिभ्रमशब्दाप्र माणें. भ्रांति. इ. स्त्री.

भ्रष्टं भ्रस्यतेस्मभ्रष्टं, गळितझा इजेलें जें तें. कृ. भ्रंसुधा. अवस्रं सनअ. च्युत सं. गळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

भ्राजिष्णुः विग्रहादिविभ्राइ शब्दाप्रमाणें. अतिशय शोभणा रा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

भ्रातरौ स्वसाचभ्राताचभ्रात रौ, भगिनी व भाऊ जे ते. स. भा ऊ आणि बहीण. ऋ. पु. द्वि.

भ्रातृजः भ्रातुर्जातो भ्रातृजः, भावापासून झाला जो तो. कृ. ज नीधा. प्रादुर्भावअ. पुतण्या. अ. पु.

भ्रातृजाया भ्रातुर्जायाभ्रातृ जाया, बंधूची जी स्त्री ती. स. भा वजय. आ. स्त्री.

भ्रातृव्यः भ्रातुरपत्यंभ्रातृव्यः, बंधूचा जो पुत्र तो. त. पुतण्या. अ. पु.

भ्रात्रीयः भ्रातुरपत्यंभ्रात्रीयः, बंधूचा जो पुत्र तो. त. पुतण्या. अ. पु.

भ्रांतिः भ्रमणंभ्रांतिः, भ्रमण जें ती. कृ. भ्रमुधा. अनवस्थान अ. भ्रमण. इ. स्त्री.

भ्राष्ट्रः भृज्यंतेऽत्रभ्राष्ट्रः, धाना भर्जन करिजेतात ज्याचेठायीं तो. कृ. भ्रस्जधा. पाकअ. भर्जनपा त्र. सं. खापर. अ. पु.

भ्रुकुंसः विग्रहादिभ्रूकुंसशब्दा प्रमाणें. नटवा. अ. पु.

भ्रूकुटिः भ्रुकुटी भ्रुवोःकुटि कुटिलता साभ्रूकुटिः, भ्रूसंबंधी जी कुटिलता ती. स. रागानें वक्र जी भोंवई ती. इ. २ ई. स्त्री.

भ्रूणः भ्रूणयतेइतिभ्रूणः, बा

हेर निघण्याची इच्छा करणारा जो तो. क्रु. भ्रूणधा. आशाअ. बालक. २ स्त्रीचा गर्भ. अ. पु.

भ्रेषः भ्रेषणंभ्रेषः, अधः पतन जें तो. क्रु. भ्रेष्टधा. गत्यादिअ. भ्रंश. अ. पु.

भ्रूकुंसः विग्रहादिसर्वभ्रकुंस शब्दाप्रमाणें.

भ्रुकुटिः विग्रहादिसर्वभ्रूकुटि शब्दाप्रमाणें.

मकरः प्राणिकवलनेमुखंकिरतीतिमकरः, प्राणि भक्षणाविषयीं मुख पसरतो जो तो. क्रु. कृ धा. विक्षेपअ. मगर. अ. पु.

मकरध्वजः मकरःध्वजेयस्य समकरध्वजः, मकर आहे ध्वजाचेठायीं ज्याच्या तो. स. मदन. अ. पु.

मकरंदः मकरमपिद्यतिखंडयतीतिमकरंदः, मोदकत्वानें मकरातेंहि खंडन क्ष. तुच्छ करितो जो तो. क्रु. दो धा. अवखंडन अ. पुष्पसंबंधीं मधु. अ. पु.

मकुटः विग्रहादिमुकुटशब्दाप्रमाणें. किरीट. अ. पु.

मकुरः मंकतइतिमकुरः, भूषण करितो जो तो. क्रु. माकधा. मंडन अ. आरसा. अ. पु.

मकुष्ठकः मंक्यतेलोकैःकांचिकरतान्मकुः तिष्ठतीतिस्थकः मकुश्चासौस्थकश्चमकुष्ठकः, लोकांनीं मान केलेला असा जो श्रेष्ठ्येकरून राहाणारा जो तो. क्रु. मकिधा. मंडनअ. क्रु. मरकी. अ. पुं.

मकुष्टकः मकतीतिमकुः तिष्ठतीतिस्थकः मकुश्चासौस्थकश्चमकु

ष्टक:, शोभतो जो तो मकुअ सा जो स्थक. ह्य. राहणारा. स. मटकी. अ. पु.

मकूलक: मंकतीतिमकूल: सएवमकूलक:, भूषण करितो जो तो मकुल तोच मकूलक. त. दांती वनस्पती. अ. पु.

मक्षिका मशतीतिमक्षिका, शब्द करित्ये जी ती. कृ. मशधा. शब्दअ. माशी. आ. स्त्री.

मख: मखंतिदेवाअत्रमख:, देव ज्याचाठायीं पैतात तो. कृ. मखिधा. गतिअ. यज्ञ. अ. पु.

मगध: मगध्यतिपठतेइतिमगध:, वंश परंपरा कथन करणारा जो तो. कृ. मगधधा. परिवेष्टनअ. स्तुति पाठक विशेष. अ. पु.

मघवा मत्यतेपूज्यतइतिमघवा, देवादिकांनीं पूजिजेलाजो तो. कृ. महधा. पूजाअ. इंद्र. न. पु.

मंकुर: विग्रहादिमकुरशब्द प्रमाणें. आरसा. अ. पु.

मंक्षु मज्जतइतिमंक्षु, तत्कालार्थाविषयीं जो शुद्ध तो. कृ. टुमस्जोधा. शुद्धिअ. शीघ्रार्थी अव्य.

मंगलं मंगंसुखंराती तिमंगलं, सुखातें देतें जें तें. कृ. राधा. दानअ. कल्याण. २ मंगल नामाग्रह. अ. न.

मंगल्यक: मंगलेसाधुर्मंगल्य: सएवमंगल्यक:, मंगलाविषयीं जो साधु तो मंगल्य तोच मंगल्यक. त. मसूर. अ. पु.

मंगल्या मंगलेसाधुर्मंगल्या, मंगलाविषयीं जी साधु ती. त. मोगरीच्या फुला सारिखा सुगंधि चंदनविशेष. आ. स्त्री.

मच्चर्चिका मंशंभुंचर्चतीतिमचर्चिका, शंभूप्रत आमन स्थानक रित्ये जी ती. कृ. चर्चधा. अध्ययनादिअ. प्रशस्त. आ. स्त्री.

मज्जा मज्जतीतिमज्जा, मज्जित असतो जो तो. कृ. टुमस्जोधा. शुद्धिअ. गाभा. न. पु.

मंच: मंचतइतिमंच:, पुरुषादिकातें धारण करितो जो तो. कृ. मचिधा. धारणादिअ. पलंग. अ. पुल्लिंगीं

मंजरिः मंजरी मंजुत्वंऋच्छतीतिमंजरी, मनोज्ञतेतें पावत्ये जी ती. कृ. ऋधा. गतिअ. केशर. इ. २ई. स्त्री.

मंजिष्ठा मंजोशोभनवर्णोतिष्ठतीतिमंजिष्ठा, शोभत रंगाचेठायीं उपयुक्त जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. वनौषधिविशेष. आ. स्त्रीलिंगी.

मंजीरः मंजीलः मंज्यतीतिमंजीरः, शब्दकरणारा जो तो. कृ. मजिसौत्रधा. ध्वनिअ. पादभूषण तोरड्या वगैरे. अ. पु.

मंजु मंजतीतिमंजु. सुंदरत्वअर्थाविषयीं बोध करितो जो तो. कृ. मजिधा. ध्वनिअ. सुंदर. वि. अ. पु. स्त्री. न.

मंजुलं मजुलत्वंलातीतिमंजुलं, सुंदरत्व ग्रहण करितेंजें तें. कृ. लाधा. आदानअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंजूषा मजुंत्यत्रमंजूषा, वस्त्रादिजीचाठायीं शुद्ध राहातात ती. कृ. टुमस्जोधा. शुद्धिअ. अलंकार वगैरे ठेवण्याची पेटी. आ. स्त्री.

मंडूरं मंडुतेइतिमंडूरं, सेवनद्वारा दीप्ति करितें जें तें. कृ. मडिधा. भूषाअ. लोखंडाचा मळ. अ. न.

मठः मंडतइतिमंठः, भूषणकरितो जो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ गोसाव्यादिकाचें घर. अ. पु.

मणिः मण्यतेइतिमणिः, उत्कृष्टत्वें करून बोलिजेतो जो तो. कृ. मणधा. शब्दअ. रत्न. इ. पु.

मणिकः मणतीतिमणिकः, शब्द करणारा जो तो. कृ. मणधा. शब्दअ. डेरा. अ. पु.

मणिबंधः मणिर्बध्यतेत्रमणिबंधः, मणी बांधला जातो ज्याचेठायीं तो. कृ. बधधा. बंधनअ. मनगट अ. पु.

मंडः मंडयतीतिमंडः, सेवनद्वारा दीप्तीतें करितो जो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ. एरंडाचें झाड. अ. पु. २ निवळी. अ. पु. न.

मंडनं मंड्यतेइतिमंडनं, अर्थभूषणशब्दाप्रमाणें. कृ. मडिधा. भूषाअ. अलंकार. अं. न. २ अलंकरणशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

मंडपः मंडनंमंडं मंडंपातीतिमंडपः, भूषणातें संरक्षण करितो जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. मांडव. अ. पु.

मंडलं मंडयतीतिमंडलं, भूषित करितें जें तें. कृ. मंडिधा. भूषाअ. वर्तुळ. २ समुदाय. ३ चंद्रबिंब. ४ सैन्याचा स्थितिविशेष. अ. न.

मंडलकं मंडलमिवप्रतिकृतिर्मंडलकं, मंडलासारखी प्रतिकृती जी तें. त. कुष्टरोग. २ धनुर्धरांचा स्थितिविशेष. अ. न.

मंडलाग्रः मंडलमग्रमस्यमंडलाग्रः, मंडलाकार आहे अग्रभाग जाचा तो. स. तरवार. अ. पु.

मंडलेश्वरः मंडलस्यभूम्येकदेशस्येश्वरोमंडलेश्वरः, पृथ्वीच्या एकदेशाचा जो स्वामी तो. स. मांडलिकराजा. अ. पु.

मंडहारकः मंडंस्राग्रसंहरतीतिमंडहारः, स्वार्थेकःमंडहारकः, सुरासंबंधीं अग्ररस ग्रहण करितो जो तो मंडहार तोच मंडहारक. त. कलाल. अ. पु.

मंडितः मंड्यतेस्मंमंडितः, भूषण युक्त होतो जो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ. अलंकृत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंडुः मज्जतीतिमंडुः, शब्दाचाशुद्ध उच्चार करितो जो तो. कृ. टुमस्जोधा. शुद्धिअ. वाद्य विशेष. उ. पु.

मंडूकः मंडने किंकिणी जालवत्तेटाकादौशोभते मंडूकः, किंकिणी सारखा तलागाच्चे ठायीं जो शोभतो तो. कृ. मडिधा. भूषाअ. बेडूक. अ. पु.

मंडूकपर्णः मंडूकपर्णी मंडूके इवपर्णान्यस्यमंडूकपर्णः, मंडुकासारखीं पर्णे ज्याचीं तो. स. टिंडुयाचें झाड. अ. पु.

मंडूरं मंडतेइतिमंडूरं, शोभित करितें जें तें. कृ. मडिधा. भूषाअ. लोखंडाचा मळ. अ. न.

मतंगजः मतंगाज्जातोमतंगजः, मतंगापासून उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. हत्ती. अ. पु.

मतल्लिका मतंअलतीतिमत

ळिका, अभिमतातें भूषण करित्ये जी ती. क्रु. अलधा. भूषणअ. प्रशस्त. आ. स्त्री.

मति: मन्यतेनयेतिमतिः, जाणिजे तें जीणें करून ती. क्रु. मनधा. ज्ञानअ. बुद्धि. इ. स्त्री.

मत्त: माद्यतिस्ममत्तः, मत्त होतो जो तो. क्रु. मदीधा. हर्षअ. ज्याच्या गंडस्थळा पासून मद स्त्रावतो तो हत्ती. २ उन्मत्त. ३ हर्षयुक्त. अ. पु.

मत्तकाशिनी. मत्तकासिनी मत्तेवकाशतेइतिमत्तकाशिनी मत्तेसारखी शोभणारी जी ती. क्रु. काशृधा. दीप्तिअ. गुणांनीं उत्कृष्ट जी स्त्री ती. ई. स्त्री.

मत्सर: माद्यतिपरकृच्छ्रंमत्सरः, पर दुःखा प्रत हर्ष पावतो जो तो. क्रु. मदीधा. हर्षअ. दुसऱ्याचें कल्याण सहन न करणें. २ मत्सर युक्त. ३ कृपण. अ. पु.

मत्स्य: माद्यतीतिमत्स्यः, मांस ग्रहणेच्छे करून हर्ष पावतो जो तो. क्रु. मदीधा. हर्षअ. मासा. अ. पु.

मत्स्यंडी मदंस्यंदतेमत्स्यंडी, मद प्रस्त्रव करणारी जी ती. क्रु. स्यंदूधा. प्रस्त्रवअ. काकवी. ई. स्त्री.

मत्स्याधानी मत्स्याः धीयंतेस्यामितिमत्स्याधानी, मत्स्य ठेविता हेत जीचेठायीं ती. क्रु. डुधाञ्धा धारणअ. मत्स्य ठेवण्याची करंडी. ई. स्त्री.

मत्स्यपित्ता मत्स्यानांपित्तमिव मत्स्यपित्ता, मत्स्यंला पित्ता सारखी जी ती. स. कुटकी. आ. स्त्री.

मत्स्यवेधनं मत्स्यानांवेधनंमत्स्यवेधनं, मत्स्यांस्त्रें जें वेध साधनतें. स. गळ. अ. न.

मत्स्याक्षी मत्स्यानांअक्षीवपुष्पमस्यामत्स्याक्षी, मत्स्याचे नेत्रा सारिखें आहे पुष्प जीचें ती. स. सोमलता. ई. स्त्री.

मथित: मथ्यतेस्ममथितः, मथन करिजे तो जो तो. क्रु. मथधा. विलोडनअ. मथन केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मद: माद्यतेनेनमदः, ज्याचा योगानें उन्मत्त होतो तो. क्रु. मदीधा. हर्षादिअ. गर्व. २ हत्तीचें मदोद

क. ३ रेत. ४ कस्तूरी. ५ हर्ष अ. पुल्लिंगी.

मदकल: मदेनकलतेमदकल:, मदें करून शब्द करणारा जो तो. क. कलधा. शब्द अ. मदोन्मत्त हत्ती. अ. पु.

मदन: मदयतीतिमदन: उन्मत्त करितो जो तो. क. मदाधा. ल्पनादिअ. काम. २ धुतरा. अ. पु.

मदस्थानं मदस्यस्थानंमदस्थानं, मदाचें जें स्थान तें. स. दारूचें दुकान. अ. न.

मदिरा माद्यत्यनयामदिरा, जीच्या योगानें मदोन्मत्त होतो ती. क. मदाधा. हर्षादि अ. मद्य. आ. स्त्रीलिंगी.

मदिरागृहं मदिरायाः गृहंमदिरागृहं, मद्याचें जें घर तें. स. मद्याचें घर. अ. न.

मदोत्कट: मदेनोत्कटोमदोत्कट:, दानोदकें करून उत्कृष्ट म्हणजे उन्मत्त जो तो. स. मदोन्मत्त हस्ती. अ. पु.

मद्गु: मज्जतीतिमद्गु: , मज्जन करितो जो तो. क. टुमस्जोधा. शुद्धि अ. जलकाक. उ. पु.

मद्गुर: मज्जतीतिमद्गुर:, मज्जन करितो जो तो. क. टुमस्जोधा. शुद्धि अ. मत्स्य विशेष ज्यास मंगरा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

मद्यं विग्रहादिमदिराशब्दाप्रमाणें. पिण्याची दारू. अ. न.

मधु: मन्यंतेएतमितिमधु:, मानितो हेंत आप्रत तो. क. मनधा. ज्ञानअ. चैत्र महिना. २ हरणवेल. ३ फुलांतील मध. ४ वसंत ऋतु. ५ दैत्यविशेष. अ. पु. ६ द्राक्षासव. ७ मधुक पुष्पोद्भव मद्य. ८ मध. अ. न.

मधुक: मधुकायतीतिमधुक:, मधुर बोलणारा जो तो. क. कैधा. शब्द अ. मोहानें झाड. २ राजाचा स्तुतिपाठक विशेष. ३ ज्येष्ठ मध. अ. पु. ४ गोडे कोष्ठ. अ. न.

मधुकर: मधुकरोतीतिमधुकर: मधु करणारा जो तो. क. डुकृञ्धा. करणअ. भ्रमर. अ. पु.

मधुक्रम: मधुन: क्रमोमधुक्रम:, मद्याचा प्राशन करण्याचा परिपाठ जो तो. स. मद्य पिण्याचा रिपाठ. अ. पु.

मधुद्रुमः मधुनामाद्रुमः मधुद्रुमः, मधु नामा जो वृक्ष तो. स. मोहाचें झाड. अ. पु.

मधुपः मधुपिबतीतिमधुपः, मध प्राशन करणारा जो तो. कृ. पाधा. पानअ. भ्रमर. अ. पु.

मधुपर्णिका मधुवित्पर्णान्यस्याः मधुपर्णी सैवमधुपर्णिका, मधुसारखीं आहेत पर्णें जीचीं तीमधुपर्णी तीच मधुपर्णिका, त. शिवणीचें झाड. २ नीळ. आ. स्त्री.

मधुपर्णी मधुमयानिपर्णानियस्याः मधुपर्णी, मधुमय आहेत पर्णें जीचीं ती. स. गुळवेल. ई. स्त्री.

मधुमक्षिका मधुनः मक्षिका मधुमक्षिका, मधाची जी माशी ती. स. मधमाशी. आ. स्त्री.

मधुयष्टिका मधुयष्टीवमधुयष्टिका, मधुवृक्षाचे यष्टि सारखी जी ती. त. गोडें कोष्ठ. २ज्येष्ठमध. आ. स्त्री.

मधुरः मधुमाधुर्यंरातीतिमधुरः, माधुर्य ग्रहण करितो जो तो. कृ. राधा. आदान अ. मधुररसयुक्त. २ प्रिय. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ मधुर रस. अ. पु.

मधुरकः मधुरएवमधुरकः, मधुर जो तोच. त. जीवक. अ. पु.

मधुरसा मधुरसोयस्याः सामधुरसा, मधुर आहे रस जीचा ती. स. मुरवेल. २ द्राक्षीचा वेल. आ. स्त्री.

मधुरा मधुरोस्तिअस्याइतिमधुरा, माधुर्य आहे जीस ती. त. शोफेची भाजी. आ. स्त्री.

मधुरिका मधुरः अस्त्यस्याइति मधुरिका, माधुर्य आहे जीस ती. त. बडिशेप. आ. स्त्री.

मधुरिपुः मधोर्दैत्यस्यरिपुः मधुरिपुः, मधुनामक दैत्याचा जो रिपु तो. स. विष्णु. उ. पु.

मधुलिट् मधुलेढीतिमधुलिट्, मधु भक्षण करणारा जो तो. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. भ्रमर. ह्. पु.

मधुवारः मधुनोवारः मधुवारः, मद्य पानाची जी परिपाठी ती. स. मद्य पानाची परिपाठी. अ. पु.

मधुव्रतः मधुव्रतं भक्षणंयस्य समधुव्रतः, मधु आहे भक्ष्य ज्या

नें तो. स. भुंगा. अ. पु.

मधुशिग्रुः मधुप्रधानः शिग्रुःम धुशिग्रुः, माधुर्य प्रधान जो शिग्रु तो. स. तांबडा शेवगा. उ. पु.

मधुश्रेणी मधुनः श्रेणीरत्रास्ती ति मधुश्रेणी, मधूची श्रेणी आ हे जीस ती. स. मुर्वेल. ई. स्त्री.

मधुष्ठीलः मधुष्ठीवतीति मधु ष्ठीलः, मधूतें टाकितो जो तो. कृ. ष्ठिवुधा. निरसन अ. मोहवृक्ष. अ. पुल्लिंगी.

मधुस्रवा मधुस्रवतीति मधुस्र वा, मधूतें स्राव करित्ये जी ती. कृ. स्रुधा. स्रवण अ. हरणवेल. आ. स्त्री.

मधूच्छिष्टं मधुनःउच्छिष्टंमधू च्छिष्टं, मधूचें जें उच्छिष्ट तें. स. मेण. अ. न.

मधूलकः मधुलातीति मधूल कः, मधूतें ग्रहण करितो जो तो. कृ. लाधा. आदान अ. पार्वतीत उत्पन्न जो मोहवृक्ष. तो. अ. पु.

मधूलिका मधुलातीति मधूलि का, मधूतें ग्रहण करित्ये जी ती. कृ. लाधा. आदानअ. मुरवेल. आ. स्त्री.

मध्यः मध्येशरीरस्य भवोमध्यः, शरीराच्या मध्य भागाचे ठायीं हो णारा जो तो. त. कमर. २ मध्यभा ग. अ. पु. न. ३ निकृष्ट. ४ न्याय्य, युक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मध्यदेशः मध्यश्चासौदेशश्चम ध्यदेशः, मध्य असा जो देश तो. स. हिमाचल व विंध्याद्री त्यांचा मध्य. व विनशन तीर्थांच्या पूर्वेस आणि प्रयागाच्या पश्चिमेस जो देश तो. अ. पु.

मध्यमः मध्येभवः मध्यमः, म ध्याचे ठायीं झाला जो तो. त. गा यनाच्या सात स्वरांतील एक स्वर. २ शरीराचा मध्य भाग हा. कमर. अ. पु.

मध्यमा मध्येभवामध्यमा, बा ल्यावयौवनाच्या मध्यें राहणारी जी ती. त. जीस प्रथमच रजोदर्श न झालें ती स्त्री. २ मध्यमांगुली. आ. स्त्री.

मध्यान्हः अन्होमध्यः मध्यान्हः दिवसाचा जो मध्यभाग तो, स. दिवसाचा मध्यभाग. अ. पु. न.

मध्वासवः मधुनः आसवोमध्वासवः, मधुपुष्पसंबंधीं जें मद्य तो. सन्मधुक पुष्पांतून उत्पन्न जें मद्य तें. अ. पु. न.

मनःशिला. मनःशिलः मनसः शीलामनः शिला, मनःसंबंधिनी ह्म. मनः शब्दवाच्य जी शीला ती. स. मनशीळ. आ. स्त्री. अ. पु.

मनसिजः मनसिजातः मनसिजः, मनाच्या ठायीं जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मदन. अ. पु.

मनः मन्यतइतिमनः, पदार्थमात्र जाणिजेतें जें तें. कृ. मनधा. ज्ञानअ. अंतःकरण.स. न.

मनस्कारः करणंकारः मनसःकारः मनस्कारः, अंतःकरणाचा जो व्यापार विशेष तो. स. मनास जी दुःखादिकांचिविषयींन सरतातो. अ. पु.

मनाक् मननंमनाक्, अल्पाविषयीं जें मनन तें. कृ. मनधा. ज्ञानअ. किंचित् ह्याविषयीं अव्य.

मनितः मन्यतेस्ममनितः, अनुबोधन करिजेला जो तो. कृ. मनुधा. अवबोधअ. जाणलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनीषा मन्यतइतिमनीषा, निश्चयात्मक ज्ञान करितें जी ती. कृ. मनधा. ज्ञानअ. बुद्धि. आ. स्त्री.

मनीषी मनीषास्त्यस्यमनीषी, बुद्धि आहे जास तो. त. विद्वान. इन्. पु.

मनुजः मनोर्जातोमनुजः, मनूपासून झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मनुष्य. अ. पु.

मनुष्यः मनोः अपत्यंमनुष्यः, मनूचा जो पुत्र तो. त. मनुष्य. अ. पु.

मनुष्यधर्मा मनुष्यस्येवधर्मः श्मश्रुलत्वादिर्यस्य मनुष्यधर्मा, मनुष्या सारखा आहे श्मश्रु धारणादिक धर्म ज्याचा तो. स. कुबेर. न. पुलिं.

मनुष्ययज्ञः मनुष्यस्ययज्ञः मनुष्ययज्ञः, मनुष्य पूजन संबंधीं जो तो. स. आपल्या घरीं आले त्यांचा अन्नोदकानीं संतोष करणें. अ. पु.

मनोगुप्ता मनसागुप्तामनोगुप्ता, मनः शब्दानें जी रक्षिन ती. स.

मनशीळ. आ. स्त्री.

मनोजव: मनोजववत्‌यस्यम नोजव:, मन आहे वेगवत्तर जा चें तो. स. बाप सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोजवस: विग्रहादिसर्वपूर्वी च्याशब्दाप्रमाणें.

मनोज्ञं मनसाजानातीतिमनो ज्ञं, मनेंकरून जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोरथ: मनएवरथ: अत्रम नोरथ:, मनच आहे रथासार खें जाचेंठायीं तो. स. इच्छा. अ. पु.

मनोरमं मनोरमयतीतिमनोर मं, मनोरमण करतें जें तें. कृ. र मुधा. क्रीडाअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोहत: मनोहतमस्यमनो हत:, नष्ट आहे अंत:करण जा चें तो. स. मनांत विरस जाहले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोहर: मनोहरतीतिमनोहर: मनोहरण करितो जो तो. कृ. ह ञ्धा. हरणअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मनोह्वा मन: शब्देनहूयतेमनो ह्वा, मन: शब्दानें कथन करिजे ते जी ती. कृ. ह्वेञ्धा. शब्द अ. म नशीळ. आ. स्त्री.

मंतु: मन्यतेइतिमंतु:, जाणिजे तो जो तो. कृ. मनधा. ज्ञानअ. अ पराध. उ. पु.

मंत्र: मंत्रणंमंत्र:, गुप्त जो वि चार तो. कृ. मत्रिधा. गुप्तपरिभा षणअ. एकांतींचा विचार. २वेदा चा अंश. ३ देवतादिकांचें साधन विशेष. अ. पु.

मंत्रव्याख्याकृत् मंत्रस्यवे दस्यव्याख्यांकरोतीति मंत्रव्याख्या कृत्, वेदाचें व्याख्यान करणारा जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. आचार्य. त. पु.

मंत्री अवश्यंमंत्रयतेइतिमंत्री, अवश्य गुप्त भाषण करणारा जो तो. कृ. मत्रिधा. गुप्तभाषणअ. राजास बुद्धीचें साह्य करणारा प्र धान. इ. पु.

मंथ: मथ्यतेनेनमंथ:, मंथन क रिजेतें जेणें करून तो. कृ. मंथधा.

विलोडनअ. मंथन करण्या-
चा दंड. अ. पु.

मंथदंडकः मंथस्यदंडः मंथदंडः सएवमंथदंडकः, मंथाचा जो दंड तो. त. मंथन करण्याचा दंड.
अ. पु.

मंथनी मंथतेस्यांमंथिनी, विलोडन करितो जीच्या ठायीं ती. कृ. मंथधा. विलोडनअ. ज्या भांड्यांत मंथन दंडानें दहीं घुसळतात तें भांडें. ई. स्त्री.

मंथरः मंथतेपादौमंथरः, चरणातें विलोडित ह्म. मंद गमन करितो जो तो. कृ. मंथधा. विलोडनअ. मंद चालणारा. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मंथानः विग्रहादिमंथशब्दाप्र. मंथन करण्याचा दंड. अ. पु.

मंदः मंदतेस्वपितिमंदः, निद्रा करितो जो तो. कृ. मदिधा. शयनादिअ. आळशी. २ मूर्ख. ३ अल्प ४ असमर्थ. ५ निर्भाग्य. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

मंदगामी मंदंगच्छतीतिमंदगामी, मंद गमन करणारा जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. मंद गमन करणारा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. न.

मंदाकिनी मंदंअकितुंशीलंयस्याःसामंदाकिनी, मंद कुटिलगमन करावया कारणें मन आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. अकधा. कुटिलगतिअ. भागीरथी नदी. ई. स्त्री.

मंदाक्षं मंदमक्षमिंद्रियमत्रेति मंदाक्षं, मंद आहे चक्षुरिंद्रियजाचें ठायीं तो. स. लाज. अ. न.

मंदारः मंदतेमोदयतीतिमंदारः, हर्षवितो जो तो. कृ. मदीधा. हर्षअ. कल्पवृक्षविशेष. २ पुष्पवृक्ष-विशेष. ३ कडुनिंबाचें झाड. ४ रुईचें झाड. अ. पु.

मंदिरं मंदतेत्रमंदिरं, स्तुत्यादि करितो जाचे ठायीं तें. कृ. मदिधा. स्तुत्यादिअ. घर. २ नगर. अ. न.

मंदुरा मंदतेअत्रइतिमंदुरा, शयनादिक अश्व करिताहेत जीचे ठायीं ती. कृ. मदिधा. शयनादिअ. घोड्यांची पागा. आ. स्त्री.

मंदोष्णं मंदंचतदुष्णंचमंदोष्णं, मंद असें जें उष्ण तें. स. किंचित उष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मंद्रः मंदतेशनैः निःसरतीतिमं द्रः, हळुनिः स्रवण पावतोजोतो. क्रु. मदिधा. गत्यादिअ. गंभीरव. नि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मन्मथः मननंमत् मत्मथ्ना तीतिमन्मथः, मनन स. विचा र त्यातें जो नाश करितोतो. क्रु. मथेधा. विलोडनअ. मदन. २ कव ठीचें झाड. अ. पु.

मन्या मन्यतेअनयामन्या, जी- च्या योगानें जाणतो ती गलपा र्श्वशिरा. क्रु. मनुधा. अवबोधन अ. मानेची पाठिमागची शिर. आ. स्त्री.

मन्युः मन्यतेइतिमन्युः, जाणि जेतो जो तो. क्रु. मनधा. ज्ञानअ कोप. २ दैन्य ३ शोक. ४ यज्ञ.उ.पु.

मन्वंतरं मनोरंतरमवकाशइ तिमन्वंतरं, मनूचें जें अंतरह्म. अवकाश तें. स. देवांचीं एका हत्तरयुगें. अ. न.

मयः मयतेइतिमयः, गमनक रितो जो तो. क्रु. मयधा. गतिअ. उंट. अ. पु.

मयष्टकः मयतेमयः स्तकनो तिस्तकः, मयस्यस्तकोमयष्टकः गमन करणाऱ्यांचा प्रतिबंध कर णारा जो तो. स. मटकी. अ. पु.

मयुः मिनोतीतिमयुः, तालादि प्रक्षेप करितो जो तो. क्रु. डुमि ञ्धा. प्रक्षेपणअ. देवयोनि विशे ष. किन्नर. उ. पु.

मयुष्टकः मिनोतिवायुंमयुः म युश्चासोस्थकश्चमयुष्टकः, वायु करणारा असा जो राहणारा तो. स. मटकी. अ. पु.

मयूखः मिमीयतेइतिमयूखः, माने करितोजो तो. क्रु. माङ्धा. मानअ. किरण. २ शोभा. ३ ज्वा ला. अ. पु.

मयूरः मयतेसोमयूरः, गमन करणारा जो तो. क्रु. मयधा. ग तिअ. मोर. २ मोरशेंडावनौषधि. अ. पु.

मयूरकः मयूरस्यप्रतिकृतिर्म यूरकः, मयूर वर्णा सारिखी आ हे प्रतिमा ज्याची तो. त. आघाड्या चें झाड. अ. पु. २ मोरचुद. अ. न.

मरकतं मरकं तरंत्यनेनमरकतं, मरणाप्रत तरतात जेणेंकरून

तें. क्रु. तृधा. तरणअ. मल्लविशे ष, पाच. अ. न.

मरणं मृतिर्मरणं, प्राणत्याग-जो तें. क्रु. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. मृत्यु. अ. न.

मरिचं मरीचं म्रियतेविषमनेनमरिचं, ज्याचा योगानें विषना श होतें तें. क्रु. मृङ्धा. प्राणत्या गअ. मिरी. अ. न.

मरीचिः म्रियतेतमः अस्मिन्नितिमरीचिः, नष्ट होतें आहे तम ज्याचेठायीं तो. क्रु. मृङ्धा प्राणत्यागअ. किरण. इ. पु.

मरीचिका मरीचिरिवमरीचिका, किरणासारखी जी ती. त. मृगजळ. आ. स्त्री.

मरुः म्रियंतेजंतवोत्रमरुः, प्राणी मरण पावतात ज्याचेठायीं तो. क्रु. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. निर्जलदेश. २पर्वत. उ. पु.

मरुत् म्रियतेनेनदृढेनविना वेतिमरुत्, मरताहेत प्राणी-ज्याच्या दृढीनें किंवा अभावानें तो. क्रु. मृङ्धा. प्राणत्यागअ.-वायु. २देव. त्. पु.

मरुत्वान् मरुतः संत्यस्येतिमरुत्वान्, देव आहेत नियम्यज्यास तो. त. इंद्र. त्. पु.

मरुन्माला मरुद्भिर्मल्यतइतिमरुन्माला, मरुतानीं धारण केलेली जी ती. क्रु. मलधा. धारणअ. पिंडिका. आ. स्त्री.

मरुवकः मरुंवातीतिमरुवकः, पर्वताप्रत स्वस्थितीनें शह तो जो तो. क्रु. वाधा. गंधनादिअ. गेल्याचें झाड. २पांढरा मरवा. अ. पु.

मर्कटः मर्कतीतिमर्कटः, फलादिकांचें ग्रहण करितो जो तो. क्रु. मर्कसौत्रधा. ग्रहणअ. वानर. अ. पु.

मर्कटकः मर्कतीतिमर्कः सएवमर्कटकः, मक्षिकादि ग्रहण करितो जो तो मर्क तोच मर्कटक. क्रु. मर्कः सौत्रधा. ग्रहणअ. कीटविशेष, कोळी. अ. पु.

मर्कटी मर्कतिसामर्कटी, फलादिकातें ग्रहण करित्ये जी ती. क्रु. मर्कः सौत्रधा. ग्रहणअ. करजवृक्षविशेष. २कुहिरी. ई. स्त्री.

मर्त्यः म्रियतेइतिमर्त्यः, मरण पावणारा जो तो. क्रु. मृङ्धा. प्रा

गअ. मनुष्य. अ. पु.

मर्दलः मृद्यतइतिमर्दलः, ताडन करिजे तोजो तो. कृ. मृदधा. क्षोदअ. मृदंगासारिखें एकवाद्य आहे. अ. पु.

मर्दनं मर्दोमर्दनं, पादमर्दजो तें. कृ. मृदधा. क्षोदअ. ओंवळणें. अ. न.

मर्म म्रियतेअनेनइतिमर्म, ज्याचे ताडनाचे योगेंकरून प्राणी मरतात तें. कृ. मृङ्. धा. प्राणत्यागअ. संधिस्थान. नू. न.

मर्मरः मर्मरातीतिमर्मरः, मर्मालें देतो जो तो. कृ. राधा. दानअ. वस्त्रें पानें इत्यादि राजवून जो शब्द तो. अ. पु.

मर्मस्पृक् मर्माणिस्पृशतीति मर्मस्पृक्, मर्मपीडा करितो जो तो. कृ. स्पृशधा. उपतापअ. मर्मभेद करणारा. वि. श्. पु. स्त्री. न.

मर्यादा मर्यायांसीमायांदीयते मर्यादा, सीमेचा अर्थाविषयीं रक्षण करिजे त्ये जी ती. कृ. देङ्. धा. रक्षणअ. सीमा. २ न्याय मार्गामध्यें वागणें. आ. स्त्री.

मलः मलयतीतिमलः, धारण करणारा जो तो. कृ. मलधा. धारणअ. बाराप्रकारचे मळ. रपाप. अ. पु.

मलदूषितं मलेनदूषितंमलदूषितं, मलें करून जें दूषित तें. समळकट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मलपूः मलात्पाथादिति मलपूः मलापासून रक्षण करितो जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. वोखगडा. २ खरवत. ऊ. पु.

मलयजः मलयेजातोमलयजः मलय पर्वताचेठायीं जो उत्पन्न तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मेलागिरिचंदन. अ. पु.

मलिनं मलोस्यास्तीतिमलिनं, मल आहे जास तें. तद्धितवृत्ति. मळकट. विशेष्यनिघ्न. अकारांत. पुल्लिंगीं. नपुंसकलिंगीं. आबंत. स्त्रीलिंगीं असा आहे.

मलिनी मलोस्त्यस्याइतिमलिनी, मल ह्मणजे रज आहे जीस ती मलिनी. तद्धितवृ

त. विटाळशी बायको. ई. स्त्री.

मलिम्लुच: मल्यतेइतिमलिम्लिनंतन्म्लोचतीतिमलिम्लुचः, घृतादिस्तेय करितो जो तो. कृ. म्लुच धा. स्तेयअ. चोरी करणारा. अ. पु.

मलीमसं मलोस्यास्तीतिमलीमसं, मल आहे जास तो. त. मळकट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मल्ल: मल्लतेइतिमल्लः, मुद्गरादि धारण करितो जो तो. कृ. मल्ल धा. धारणअ. बाहुयुद्धाविषयीं जो कुशल तो. अ. पु.

मल्लिक: मल्लतइतिमल्लिकः, शीघ्र गमन धारण करितो जो तो. कृ. मल्लधा. धारणअ. हंसविशेष. अ. पु.

मल्लिका मल्लतेगंधमितिमल्लिका, गंधातें धारण करित्ये जी ती. कृ. मल्लधा. धारणअ. मोगरी. आ. स्त्रीलिंगीं

मल्लिकाक्ष: मल्लिकाकारमक्षियस्यमल्लिकाक्षः, मल्लिकाकार आहेत नेत्रप्रांत ज्याचा तो. स. हंस पक्षिविशेष. अ. पु.

मसि: मस्यतीतिमसिः, परिणाम पावत्ये जी ती. कृ. मसीधा. परिणामअ. जटामांसी. इ. स्त्री.

मसी विग्रहादिसर्वपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

मसूर: मसूर: मस्यतीति मसूरः, विकार करणारा जो तो. कृ. मसीधा. परिणामअ. मसूर. अ. पु. आ. स्त्री.

मसूरविदला मसूरवद्विदलमस्यामसूरविदला, मसूरासारखें आहे विदल म्ह. पत्र जीच्चें ती. स. काळा तेंडू. आ. स्त्री.

मसृण: मस्यतीतिमसृणः, विकार पावणारा जो तो कृ. मसीधा. परिणामअ. आर्द्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मस्कर: मस्कतेअनेनेतिमस्करः, गमन करितो जेणें तो. कृ. मस्कधा. गतिअ. वेळू. अ. पु.

मस्करी मस्कनंमस्करः, मस्करो ज्ञानंगतिर्वा वेणुर्वास्यास्तीति मस्करी, नित्यज्ञान किंवा गमन अथवा दंड आहे जास तो. त. संन्यासी. इन्. पु.

मस्तक: मस्यतेस्मिन्नितिमस्तकः,

परिणाम पाविजेला जो तो. कृ.म
सीधा. परिणामअ. डोकें. अ.पु.

मस्तिष्कं मस्यतेइतिमस्तिष्कं, परिणाम पाविजे तें जें तें. कृ.म सीधा. परिणामअ. मस्तकांतउ सन्न तुपा सारिखा स्नेह ज्यास मेदु असें ह्मणतात तो. अ.न.

मस्तु मस्यतेइतिमस्तु, विकारस्त नहोतें जें तें कृ. मसीधा. परि णामअ. दह्यां वरची निवळी. २ दहीं गाळलें तर वस्त्रांतून जें पा णि खालीं पडतें तें. उ.न.

महः महतेइतिमहः, पूज्य होतो जो तो. कृ. महधा. पूजा अ. उत्साह. अ.पु.

महती मह्यतेइतिमहती, पू जिजेत्ये जी ती. कृ. महधा. पू जाअ. नारदाची वीणा. ई. स्त्री.

महान् मह्यतेइतिमहान्, पू जित करिजेतो जो तो. कृ. महधा. पूजाअ. मोठा. त्.पु.न. ई.स्त्री.

महाकंदः महान्कंदोयस्यमहा कंदः, मोठा आहे कंद विशेषजा चा तो. स. लसूण. अ.पु.

महाकुलः महत्कुलमस्यमहा कुलः, मोठें आहे कुल ज्याचें तो. स. सज्जन. अ.पु.

महांगः महांत्यंगानियस्यमहां गः, मोठीं आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. उंट. अ.पु.

महाजाली जालयतीतिजा ली, महतीचासौजालीचमहा जाली, हृष्यादि निवारण करि त्ये जी ती जाली मोठी अशीजी जाली ती. स. दोडकी. ई. स्त्री.

महादेवः महांश्चासौदेवश्चम हादेवः, सर्वांमध्यें थोर असा जो देव तो. स. शिव. अ.पु.

महाधनं महद्धनमस्यमहाध नं, मोठें आहे धन ह्म. मोल्य जा सतें. स. मोठे किमतीचें. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री.

महानसं महच्चतदनश्चमहा नसं, मोठें जें पाकस्थान तें. स. पाकशाळा. अ.न.

महामात्रः महतीमात्रायस्यस महामात्रः, मोठी आहे योग्यता ज्याची तो. स. राजाचा मुख्य प्रधान. अ.पु.

महारजतं महच्चतद्रजतंच

महारजतं, महत् जें रजत तें सो
नें. अ. न.

महारजनं रज्यतेनेनरजनं, म
हच्चतद्रजनंच महारजनं. महत्
जें रजन ह्म. वस्त्रादि रंगकारक तें. स.
कुसुंभा. अ. न.

महारण्यं महच्चतदरण्यंच म
हारण्यं, मोठें असें जें अरण्य तें.
स. मोठें अरण्य. अ. न.

महाराजिकः महतीराजिर्य
स्यमहाराजिकः, मोठी किंवा पू
ज्य आहे पंक्ति जाची तो. स. दे
वांचा गणविशेष. अ. पु.

महारौरवः महांश्चासौरौरवश्च
महारौरवः, मोठा असा जो रौर
व ह्म. नरक विशेष तो. स. नर
क विशेष. अ. पु.

महाशयः महान् आशयोस्यम
हाशयः, मोठा आहे अभिप्राय
ज्याचा तो. स. चित्ताचा उदार व
दयाळु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

महाशूद्री महतीशूद्रामहाशूद्री,
मोठी शूद्रा जी ती. स. गवळण.
ई. स्त्री.

महाश्वेता महतीचासौश्वेताच
महाश्वेता, मोठी अशीजी श्वेता
ती. स. शुद्ध कोहाळी. आ. स्त्री.

महासहा सहतइतिसहा, मह
तीचासौसहाच महासहा, सहन
करिते जी ती सहा मोठी अशी
जी सहा ती. स. एक फुलझाड.
ज्यास आबोली असें ह्मणतात ती.
आ. स्त्री.

महासेनः महतीसेनायस्यस
महासेनः, मोठी आहे सेना जा
ची तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

महिका मह्यतेपूज्यतेइतिमहि
का, पूज्यमान जी ती. क्र. महधा.
पूजाअ. बर्फ. आ. स्त्री.

महिरः मह्यतेइतिमहिरः, लो
कांनीं पूजिजेला जो तो. क्र. मह
धा. पूजाअ. सूर्य. अ. पु.

महिला महतीतिमहिला, पू
जा करिते जी ती. क्र. महधा. पू
जाअ. बायको. आ. स्त्री.

महिषः मह्यतेइतिमहिषः, भा
र वाहण्या विषयीं स्तविजे तो जो
तो. क्र. महधा. पूजाअ. रेडा. २
गण. अ. पु.

महिषी मह्यतेइतिमहिषी, पू

जा करण्यास योग्य जी राजाची स्त्री ती. कृ. महधा. पूजाअ. पट्टाभिषिक्तस्त्री. ई. स्त्री.

मही मह्यतेपूज्यतइतिमही, सर्वांनीं पूजिजेसें जी ती. कृ. महधा. पूजाअ. पृथ्वी. ई. स्त्री.

महीक्षित् मह्यांक्षयतीतिमहीक्षित्, पृथ्वीचाठायीं शत्रुक्षय करणारा जो तो. कृ. क्षिधा. क्षयअ. राजा. त्.पु.

महीध्रः महींधरतीतिमहीध्रः, महीतें धारण करितो जो तो. कृ. धृञ्धा. धारणअ. पर्वत. अ.पु.

महीरुहः मह्यांरोहतीतिमहीरुहः, पृथ्वीचाठायीं उत्पन्न होणारा जो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. वृक्ष. अ.पु.

महीलता मह्यांलतेवमहीलता, महीचेठायीं लते साधिसी जी ती. स. गांडोळ, काडू. आ. स्त्रीलिंगीं.

महीसुतः मह्याःसुतःमहीसुतः, पृथ्वीचा जो पुत्र तो. स. मंगळनामाग्रह. अ.पु.

महेच्छः महतीइच्छायस्यमहेच्छः, मोठी आहे इच्छा ज्याची तो. स. मोठा उदार व दयाळू. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

महेरणा महतईरणंयस्याःसामहेरणा, मोठें आहे गमन जीचें ती. स. सालई. आ.स्त्री.

महेश्वरः महांश्चासौईश्वरश्चमहेश्वरः, थोर जो ईश्वर तो. स. महादेव. अ.पु.

महोक्षः महांश्चासौउक्षाचमहोक्षः, मोठा असा जो वृषभ तो. स. मोठा बैल. अ.पु.

महोत्पलं महच्चतदुत्पलंचमहोत्पलं, मोठें जें कमल तें. स. कमळ. अ.न.

महोत्साहः महान्उत्साहोयस्यमहोत्साहः, महान् आहे उत्साह ज्यास तो. स. दुरापकृत्याविषयीं जो उत्साहातें उद्योग करितो तो. वि. अ.पु.न. आ.स्त्री.

महोद्यमः महानउद्यमोस्यमहोद्यमः, महान् आहे उद्योग ज्याचा तो. स अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

महौषधं महच्चतदौषधंचमहौ

-षधं, महत् जें औषध तें. स.अ तिविष. २ सुंठ. ३ लसूण. अ.न.

मांसं मन्यतेइतिमांसं, अवबोध पावतें जें तें. कृ. मनुधा. अवबोधन अ. मास . अ.न.

मांसलः मांसमस्त्यस्यमांसलः, मांस आहे जास तो. त. बलिष्ठ. वि.अ. पु.न.आ. स्त्री.

मांसिकः मांसंपण्यमस्यमांसिकः, मांस आहे विक्रय जाचा तो. त. मांस विक्रय करणारा खाटिक. अ.पु.

माक्षिकं मक्षिकाभिः कृतंमाक्षिकं, माशानीं जें कृत तें. त. मध. अ.न.

मागधः मगध्यतीतिमगधः स एवमागधः, याञ्च करितां स्तुति करितो जो तो मगध तोच मागध. त. स्तुति पाठक विशेष. २ वैश्यापासून क्षत्रियीचा ठायीं झालेला पुत्र. अ.पु.

मागधी मगधदेशेभवामागधी, मगध देशाचे ठायीं उत्पन्न जी ती. त. जुई. २ पिंपळी. ई. स्त्री.

माघः मघायुक्तापौर्णमासीअस्मिन्निति माघः, मघा युक्त आहे पौर्णिमा आचे ठायीं तो. त. माघ महिना. अ.पु.

माघ्यं माघेसाधुमाघ्यं. माघमासाचे ठायीं जें उत्तम तें. त. कुंदाचें झाड. अ.पु.

मादी महनमनयामादी, पूजन होतें जीणें ती. कृ. मह्‌धा. पूजाअपानाची शीर. २ दैन्य. ई. स्त्री.

माणवः मनोरयंमाणवः, मनूचा जो हा तो. त. बालक. अ.पु.

माणवकः मनोरयंमाणवः अल्पोमाणवोमाणवकः. मनुसंबंधी जो तो. त. बालक. २ वीस सरांचा मुक्ताहार. अ.पु.

माणव्यं माणवानांसमूहोमाणव्यं, माणवांचा जो समुदाय तो. त. माणवांचा समूह. अ.न.

माणिक्यं मणिनाकायतीतिमणिकं, मणिकमेवमाणिक्यं. मणि शब्दें करून व्यवह्हित जें तें मणिक तेंच माणिक्य. त. माणिक. अ.न.

माणिबंधं मणिबंधंभवंमाणिबंधं, मणिबंध पर्वताचे ठायीं होणारें जें तें. त. शेंदे लोण. अ.न.

माणिमंथं मणिमंथेभवंमाणि मंथं, मणिमंथ पर्वताचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. शेंदेलोण. अ. न.

मातंगः मतंगस्यअपत्यंमातंगः, मतंगाचें जें अपत्य तो. त. हत्ती. २ चांडाळ. अ. पु.

मातरपितरौ विग्रहादिमाता पितर शब्दाप्रमाणें. आई आणि बाप. नित्य. द्वि. ऋ. पु.

मातरिश्वा मातरिश्वरतिमात रिश्वा, अंतरिक्षाचेठायीं संचार करितो जो तो. कृ. टुओश्विधा. ग तिअ. वायु. न. पु.

मातापितरौ माताचपिताचमा तापितरौ, माता आणि पिता जो तो. स. आई आणि बाप. नि. द्वि. ऋ. पु.

मातामहः मातुःपितामाताम हः, आईचा जो पिता तो. त. आ ईचा बाप. अ. पु.

मातलिः मतमेवमातंततलाती तिमातलिः, इंद्राचें मत घेतो जो तो. कृ. लाधा. आदानअ. इंद्राचा सारथि. इ. पु.

मातुलः मातुर्भ्रातामातुलः, मा तेचा जो भाऊ तो. आईचा भाऊ. २ धुतऱ्याचें झाड. अ. पु.

मातुलपुत्रकः मातुलस्यपुत्र कइवमातुलपुत्रकः, धत्तूरास पु त्रासारखें जें तें. स. धुतऱ्याचें फ ळ. अ. पु.

मातुलानी मातुलस्यस्त्रीमातु लानी, मामाची जी स्त्री ती. स. य द्वा मायाः तुला मातुला तामानय तीतिमातुलानी, लक्ष्मीची तुलना पावणारी जी ती. कृ. अनधा. प्राण नगतिअ. मावळण. २ तागाचें बीं. ई. स्त्री.

मातुलाहिः मातुलेधत्तूरेअहि र्मातुलाहिः, धत्तूर वृक्षाचे ठायीं जो सर्पविशेष तो. स. सर्पविशेष, ज्या स दिवड, आधळें असें ह्मणता त तें. इ. पु.

मातुली विग्रहादिमातुलानीश ब्दाप्रमाणें. मावळण. ई. स्त्री.

मातुलुंगकः मीनात्यवरुणद्धिमिं तिमातुः लुज्यतेइतिलुंगः, मातु श्वासौलुंगश्चमातुलुंगः सएव मा तुलुंगकः, रुच्युत्पादक असा जो भक्षणार्थ ग्रहण करिजेला जो तो

मातुलुंग तेंच मातुलुंगक. त. मा हळुंगीचें फलादि. अ. पु.

माता मातिगर्भोस्यांमाता. गर्भ राहतो जीचाठायीं ती. त. आई. २ गाय. ऋ. स्त्री.

मातृष्वसेयः मातृष्वसेयी मातृष्वसुरपत्यंमातृष्वसेयः, मा तेच्या बहिणीचा जो मुलगा तो. त. आईच्या बहिणीचा मुलगाव मुलगी. अ. पु. २ ई. स्त्री.

मातृष्वस्रीयः मातृष्वस्रीया मातृष्वसुरपत्यंमातृष्वस्रीयः, मावशीचाजो पुत्र तो. मावस भा उ व बहिण. अ. पु. २ आ. स्त्री.

मात्रं मिमीतेइतिमात्रं, अवधा रणाद्यर्थाविषयीं बोलतें जें तें. ऋ. माङ्. धा. शब्दअ. अवधारणा २ साकल्यत्या अर्थी. अव्य.

मात्रा मीयतेइतिमात्रा, मानक रिजेत्ये जी ती. ऋ. माङ्. धा. मा न अ. सूक्ष्म. २ परिच्छद. ३ अ ल्प. ४ परिमाण. आ. स्त्री.

मादः विग्रहादिमदशब्दाप्रमा णें. हर्ष. अ. पु..

माधवः मायाः लक्ष्म्याः धवोमा धवः, मा ह्म. लक्ष्मी तिचा जो धव तो. स. मधौसाधुर्माधवोवा, वसंताचेठायीं जो साधु तो. त. वि ष्णु. २ वसंत ऋतु. ३ वैशाख मा स. अ. पु.

माधवकः मधुनाकृतोमाधवकः, मधु पुष्पांनीं निर्मित जो तो. त. मधुक पुष्पापासून झालेलें मद्य. अ. पु. न.

माधवी मधौपुष्यतीतिमाधवी, मधुमासाचेठायीं विकसित होत्ये जी ती. त. एक फुल झाड, मधुमा धवी. ई. स्त्री.

माध्वीकः विग्रहादिसर्वमाहूकशब्दा प्रमाणें.

मानं विग्रहादिपाय्यशब्दाप्रमाणें. तुलामान अंगुलिमान प्रस्थमा न अशीं तीन आहेत तीं प्रत्येक. अ. न. २ दुसऱ्यापेक्षां आपुलाउ त्कर्ष चिंतन करण्यानें जी अहंता ती. अ. पु.

मानवः मनोरयंमानवः, मनु संबंधीं जोह्मा तो. त. मनुष्य. अ. पु.

मानसं मनएवमानसं, मनजें तेंच मानस. त. मन. अ. न.

मानसौकाः मानसंसरओकोयस्यसमानसौकाः, मानस संज्ञक सरोवर आहे स्थान ज्याचें तो. स. हंस पक्षि. स. पु.

मानिनी मानोऽस्यस्याइतिमानिनी, मान आहे जीस ती. त. प्रणय कोपवती स्त्री. ई. स्त्री.

मानुषः विग्रहादिमनुष्यशब्दाप्रमाणें. मनुष्य. अ. पु.

मानुष्यकं मनुष्याणांसमूहः मानुष्यकं, मनुष्यांचा जो समुदाय तें. त. मनुष्यांचा समूह. अ. न.

माया विश्वंमातियस्यांसामाया. जगत् राहातें जीच्याठाई ती. कृ. माधा. मानअ. इंद्रजाल स्त्र. गारूडी. आ. स्त्री.

मायाकरः मायांकरोतीतिमायाकरः, मायेतें करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. गारुडी. अ. पु.

मायादेवीसुतः मायाचासौदेवीचमायादेवी, तस्याः सुतः मायादेवीसुतः, माया अशी जी देवी ती मायादेवी तिचा जो पुत्र तो. स. बुद्धाचा अवांतर भेद. अ. पु.

मायुः मिनोतिदेहेऊष्माणं मायुः, देहाचेठायीं ऊष्म्यातें प्रक्षिप्त करितो जो तो. कृ. डुमिञ्धा. प्रक्षेपणअ. पित्त. उ. पु.

मायूरं मयूराणांसमूहः मायूरं, मयूरांचा जो समुदाय तें. त. मयूरांचा समूह. अ. न.

मारः म्रियतेनेनेतिमारः, लोक दुःखितहोतात जेणें करून तो. कृ. मृङ् धा. प्राणत्यागअ. मदन. अ. पु.

मारजित् मारंकामंजयतीतिमारजित्, कामातें जय करणारा जो तो. कृ. जिधा. जयअ. नास्तिक. त्. पु.

मारणं मार्यनेतन्मारणं, प्राणत्यजन जें तें. कृ. मृङ्धा. प्राणत्यागअ. वध. अ. न.

मारिषः मायामियर्तिगच्छतीतिमारिषः, मायेतें प्राप्त जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. सभ्य. नाटकी. अ. पु.

मारुतः म्रियंतेअनेनमृङ्जेनविनावेतिमरुत् मरुदेवमारुतः, मरता हेत ज्याच्या वर्धनानें व अभावानें मरुत् तोच मारुत. त. वायु. अ. पु.

मार्कवः मार्क्यतीतिमार् मारिकूर्चतेइतिमार्कवः, केश शोभ्ल ना

शाविषयीं बोलिजेतो जो तो. कृ. कुड्धा. शब्दअ. माका. अ. पु.

मार्गः मृगयुक्तापौर्णमासीमार्गी, सायत्रास्तिसमार्गः, मृग नक्षत्र युक्त पौर्णिमा आहे ज्याचेठायीं तो. त. मार्गशीर्ष मास. २ रस्ता. अ. पु.

मार्गणः मार्गयतेइतिमार्गणः, शोध करितो जो तो. कृ. मार्गधा. अन्वेषणअ. बाण. २ याचक. अ. पु. ३ शोधणें. अ. न.

मार्गशीर्षः मृगशीर्षेणयुक्तापौर्णिमा मार्गशीर्षी सायत्रास्तिसमार्गशीर्षः, मृगशीर्ष नक्षत्रानें युक्त आहे पौर्णिमा ज्याचेठायीं तो. त. मार्गशीर्षमास. अ. पु.

मार्गितं मार्ग्यतेस्ममार्गितं, मार्गण करिजेलें जें तें. कृ. मार्गधा. अन्वेषणअ. शोधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मार्जनः मार्ज्यतेनेनेतिमार्जनः, शुद्ध होइजेतें जेणें करून तो. कृ. मृजुधा. शुद्धिअ. लोधवृक्ष. अ. पु. २ प्रोक्षणानें शुद्ध करणें. अ. न.

मार्जनी विग्रहादि मार्ष्टिशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

मार्जारः मार्ष्टिमुखमितिमार्जारः, मुखातें शुद्ध करितो जो तो. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. माजर. अ. पु.

मार्जिता मार्ज्यतेइतिमार्जिता, शुद्ध करिजेत्ये जी ती. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. श्रीखंड. आ. स्त्री.

मार्तंडः मार्तांडः मृतंडेभवः मार्तंडः, मृतंड ऋषीचे ठायीं जो उत्पन्न तो. त. सूर्य. अ. पु.

मार्दंगिकः मृदंगवादनंशिल्पमस्य मार्दंगिकः, मृदंग वादन आहे शिल्प जाचें तो. त. मृदंग वाजविण्या विषयीं कुशल. अ. पु.

मार्द्वीकं मृद्वीकायाः विकारोमार्द्वीकं, द्राक्षाचा जो विकार तें. त. द्राक्षा मद्य. अ. न.

मार्ष्टिः मृज्यतेनयामार्ष्टिः, मलाचा अथवा केशाचा नाश होइजे तो जीणें ती. कृ. मृजुधा. शुद्धिअ. प्रोक्षणादिकें करून देह शुद्ध करणें. इ. स्त्री.

मालकः मलतेऽसौमालकः, अमृतातें धारण करितो जो तो. कृ. मलधा. धारणअ. निंबवृक्ष. अ. पुल्लिंगी.

मालती मांलक्ष्मींलसतीतिमालती, लक्ष्मीतें खेळवित्ये जी ती. क्रु. लसधा. क्रीडनअ. चमेलीजाई. ई. स्त्री.

माला माल्यतेइतिमाला, धारण करिजेत्ये जीती. क्रु. मलधा. धारणअ. फुलांची माळ. आ. स्त्री.

मालाकारः मालांकरोतीतिमालाकारः, पुष्पमालेतें करितो जो तो. क्रु. डुकृञ्धा. करणअ. माळी. अ. पु.

मालातृणकं मालाकाराणितृणान्यस्यमालातृणकं, मालाकार आहेत तृणें ज्याचीं तो. स. जलतृणविशेष. अ. न.

मालिकः मालाशिल्पमस्यमालिकः, माला आहे शिल्प ज्याचें तो. त. माळी. अ. पु.

मालूरः मांलक्ष्मींपरश्रेयांलुनातीतिमालूरः, दुसरे वृक्षांच्या शोभेतें नाश करितोजो तो. कृ. लुञ्धा. छेदनअ. बेलाचें झाड. अ. पु.

माल्यं विग्रहादिमालाशब्दाप्रमाणें. फुलांची माळ. अ. न.

माल्यवान् माल्यमस्तियस्यसः माल्यवान् माल्य आहे ज्यास तो. त. पर्वतविशेष. त. पु.

माषपर्णी माषस्येवपर्णान्यस्या माषपर्णी, उडदाचे सारखीं आहेत पर्णें जीचीं ती. स. रानउडीद. ई. स्त्री.

माषीणं माषाणांभवनंक्षेत्रंमाषीणं, माषांचें उत्पत्तिक्षेत्रजें तें. त. उडीद उत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

माष्यं विग्रहादिपूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें.

मासः मस्यातिपरिणमतीतिमासः. नियमित कालानें परिणाम पावतोजो तो. क्रु. मसीधा. परिणामअ. महिना. अ. पु.

मासरः मास्यतेइतिमासरः, विकार करिजेतोजो तो. क्रु. मसीधा. परिणामअ. अन्नापासून झालेला मंड. अ. पु.

मास्म मा च स्म च अनयोः समाहारः मास्म, मा आणि स्म यांचा जो समाहार तो. स. निवारणाचा अर्थी अव्यय.

महाकुलः महत्कुलंयस्यमहाकुलः. मोठें आहे कुल ज्याचें तो. स. सज्जन. अ. पु.

माहिष्य: महिष्यांसाधुर्माहिष्यः, माहिष्यास्त्रीचेठायीं जो उत्तम तो. क्षत्रियापासून वैश्येचेठायीं जाहलेलापुत्र. अ. पु.

माहेयी मह्या अपत्यंस्त्री माहेयी, धेनूची जी कन्या ती. त. गाय. ई. स्त्रीलिंगी.

मितंपचः मितंपचतीतिमितंपचः, परिमित पाक करितो जो तो. क्त. डुपचष्धा. पाकअ. कृपण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मित्रं मेद्यतीतिमित्रं, प्रीति करितो जो तो. क्त. ञिमिदाधा. स्नेहन अ. सखा. अ. न. २ सूर्य. अ. पुल्लिंगी.

मिथः मेथतीतिमिथः, परस्पर या अर्थी संगत ह्म. प्राप्त जें तें. क्त. मेथृधा. संगम अ. परस्पर, २ एकांत स्थल त्या अर्थी अव्य.

मिथुनं मेथयतीतिमिथुनं, संगम करितें जें तें. क्त. मिथधा. संगमअ. स्त्रीव पुरुष. २ मिथुनरास. अ. न.

मिथ्यादृष्टिः मिथ्याचासौदृष्टिश्चमिथ्यादृष्टिः, अपन्हव विषयिणी अशी जी दृष्टी ती. स. नास्तिक. इ. स्त्री.

मिथ्याभियोगः मिथ्याचासौ अभियोगश्चमिथ्याभियोगः, मिथ्या ह्म. खोटा असा जो अभियोग ह्म. अभिशंसन तो. स. खोटी फिर्याद. अ. पु.

मिथ्याभिशंसनं असत्यमभिशस्यतेमिथ्याभिशंसनं, असत्य अभिशंसन करिजेतें जें तें ह्म. शंसधा. स्तुतिअ. मिथ्या पापोद्भवन. अ. न.

मिथ्यामतिः मिथ्याचासौमतिश्चमिथ्यामतिः, मिथ्या ह्म. विरुद्ध अशी जी मति ती. स. अयथार्थ ज्ञान. इ. स्त्री.

मिशिः मिशी मिशतीतिमिशिः, वातादिकाविषयीं शोष करिते ह्म. तन्नाशक जी ती. क्त. मिषधा. शोषकरणअ. बडिशोप. इ. २ ई. स्त्रीलिं.

मिश्रेया मिश्रयतीतिमिश्राइय

तीतिएया, मिश्रान्वासोएयाचीमि श्रेया, स्वकीय आस्वादातें मिश्र करित्ये जी ती.मिश्रा मिश्रा अशी जी एया ह्म. ज्ञात तीमिश्रेया, स. बडिशेप. आ. स्त्री.

मिसिः मिसी मस्यतेइतिमिसिः, रोगाच्या परिणाम ह्म. ना श करित्ये जी ती. कृ. मसीधा. प रिणाम अ. बडिशेप. २ जटामांसी. ३ शोपेची भाजी. इ. २ई.स्त्री.

मिह्लिका मेहतीतिमिह्लिका,उदक सेचन करित्ये जी ती. कृ.मिहधा. सेचनअ. बर्फ. आ. स्त्री.

मिहिरः मेहतीतिमिहिरः, वृष्टिद्वारा सेचन करितो जो तो. कृ. मिहधा. सेचन अ. सूर्य. अ. पु.

मीढं मिह्यतेस्ममीढं, सेचन करिजेला जो तो. कृ. मिहधा.सेचन अ. मुतलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मीनः मीयतेधीवरेणइतिमीनः मिनोतिक्षिपतिजलमितिवामीनः,धीवरानें मृत्त होइजेतोकिंवा जलप्रक्षेप करितोजो तो. कृ. मीङ्धा. हिंसा अ. २डुकृञ्धा.प्रक्षेपणअ.मत्स्य.२मीन राश अ.पु.

मीनकेतनः मीनः केतनंध्वजो. यस्यसमीनकेतनः, मीन ह्म. मत्स्य आहे ध्वज ह्म. चिन्ह ज्याचें तो. स. मदन. अ. पु.

मुकुटं मंकतेनेनमुकुटं, भूषण होतें जेणेंकरून तें. कृ. मकिधा. मंडनअ. किरीट. अ. न.

मुकुंदः मुकुंमुक्तिंयच्छतीतिमुकुंदः, मुक्तीतें देतो जो तो. कृ. दाणधा. दानअ. विष्णु. २ पोईशा क. अ. पु.

मुकुरः मुंचतिज्योतिर्मुकुरः, तेज सोडणारा जो तो. कृ. मुच्लृधा. मोक्षणअ. आरसा. अ. पु.

मुकुलः मुंचतिकलिकात्वमिति मुकुलः, कलिकेतें सोडणाराजो तो. कृ. धा. पूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. किंचित्फुललेली कळी. अ. पु. न.

मुकुष्ठकः विग्रहादिमकुष्ठकशब्दाप्रमाणें. मटकी. अ. पु.

मुक्तकंचुकः मुक्तः कंचुकोयेनससुक्तकंचुकः, मुक्त ह्म. त्यक्त आहे कंचुक ह्म. त्वक्रूपकवच ज्याणें तो. स. मेंगटाकलेला सर्प. अ. पु.

मुक्ता मुंचतेस्ममुक्ता, मुक्तकारिजे ऐसी ती. क्रु. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मोती. आ. स्त्री.

मुक्तावली मुक्तानामावलीमुक्तावली, मौक्तिकांची जी पंक्ती ती. स. मोत्यांचा हार. ई. स्त्री.

मुक्तास्फोटः मुक्ताः स्फुटंतिय तःमुक्तास्फोटः, मौक्तिकें उत्पन्न होतात जापासून ते. क्रु. स्फुटधा. विकसनअ. ज्यांत मोतीं पिकतें तो शिंपा. अ. पु.

मुक्तिः मोचनंमुक्तिः, मोक्षजो ती. क्रु. मुच्लृधा. मोक्षणअ. मोक्ष. इ. स्त्री.

मुखं खन्यतेअनेनमुखं भक्षणादि करिजेतें जेणें तें. क्रु. खनुधा. अवदारणअ. मुख. २ घुदाळदार. अ. न.

मुखरः निंदितंमुखमस्यमुखरः, निंदितआहे मुख ज्याचें तो. त. तोंडाळ. अ. पु.

मुखवासनः मुखंवासयतीति मुखवासनः, मुखातें सुगंधित करितो जो तो. क्रु. वासधा. उपसेवाअ. तोंडास सुवासित करणारें तांबूलादि. अ. पु.

मुख्यः मुखमिवप्रधानत्वान्मुख्यः, मुखा सारिखा जो प्रधान तो. त. आद्य पक्ष. २ प्रमुख. अ. पु.

मुग्धः मुह्यतीतिमुग्धः, अविवेकी जो तो. क्रु. मुहधा. वैचित्य अ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुंडः मुंड्यतेइतिमुंडः, केशानें हीन होतो जो तो. क्रु. मुडिधा. खंडनअ. मुंडन केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ शिरोहीन देह. अ. न.

मुंडितः विग्रहादिमुंडशब्दाप्रमाणें. मुंडन केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुंडी मुंडयतीतिमुंडी. क्षौर करितो जो तो. क्रु. मुंडप्रकृतिकधा. तत्करणअ. नापित. इन्. पु.

मुदिरः मोदतेअनेनमुदिरः, संतोष पावताहेत मयूरादि जेणें तो. क्रु. मुदधा. हर्षअ. मेघ. अ. पु.

मुद् मोदनंमुद् हर्षजो ती. क्रु. मुदेधा. हर्षअ. द्. स्त्री.

मुद्गपर्णी मुद्गपर्णमस्यामुद्गपर्णी, मुद्ग सदृश आहे पर्ण जीचें

तो. स. रान मूग. ई. स्त्री.

मुद्गर: गिरतीतिगरः मुदोगरोमु द्गरः, हर्ष नाश करणारा जो तो. स. मुद्गल. अ. पु.

मुधा मुह्यतीतिमुधा, अविवेक प्रापक जें तें. रू. मुहधा. वैचित्य अ. व्यर्थ त्या अर्थी अव्य.

मुनि: मन्यतइति मननशीलोवा मुनिः, सर्व जाणतो किंवा मनन स्वभाव जो तो. रू. मनधा. ज्ञान अ. बुद्ध. २ ऋषि मौनी. इ. पु.

मुनींद्र: मुनीनामिंद्रोमुनींद्रः, मुनी मध्यें जो श्रेष्ठ तो. स. बुद्ध. २ मौन व्रत धारण केलेला ऋषि श्रेष्ठ. अ. पु.

मुरज मुरत्वर्मपट्टिकावेष्टनंतस्मा ज्जातोमुरजः, चर्म पट्टिके पासू न निर्मित जो तो. रू. अनीधा. प्रादुर्भावअ. मृदंग. अकारां त. पु.

मुरा मुरतीतिमुरा, वृक्षादिकां प्रत वेष्टन करित्ये जी ती. रू. मु रधा. वेष्टनअ. तालीसपत्र. आ. स्त्रीलिंगी.

मुषा मुषतीतिमुषा, रूपर्यादि स्तेय करित्ये जी ती. रू. मुषधा. स्ते यअ. धातूचा रस करणाची मूस. आ. स्त्री.

मुषितं मुष्यतेस्ममुषितं, स्तेयक रिजेलें जें तें. रू. मुषधा. स्तेयअ. चोरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुषी ह्रस्वामुषामुषी, ह्रस्व जी मूस ती. स्वार्थ. लाहान मूस. ई. स्त्री.

मुष्क: मुष्णाति रेतो मुष्कः, रेतस्ते य करणारा जो तो. रू. मुषधा. स्ते यअ. अंडकोश. अ. पु.

मुष्कक: मुष्णातिरोगमितिमुष्कः सएव मुष्ककः, रोगातें नाश करि तो जो तो मुष्क तोच मुष्कक. त. मो रवानृक्ष. अ. पु.

मुष्टि: मुष्यतेनयामुष्टिः, जीच्या यो गानें चोरी होत्ये ती. रू. मुषधा. स्ते यअ. मूठ. इ. स्त्री. पु.

मुष्टिबंध: मुष्टेर्बंधः मुष्टिबंधः, मु ष्टीचाजोबंधतो. स. मुठींत धरू णें. अ. पु.

मुसलं मुस्यति अनेनमुसलं, विद लन होतें जेणें करून तें. रू. मुस धा. खंडन अ. मुसळ. अ. पु.

मुसली मुसलमस्यास्तीतिमुस

ली, मुसल आहे आयुध ज्याचें तो. ते. बलराम. इ. पु. २ मुसळकुं द ३ पाळ. ई. स्त्री.

मुसल्य: मुसलेनवध्योमुसल्यः, मुसलानें जो वधाई तो. त. मुसलानें मारण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मुस्तकं. मुस्ता मुस्तयंत्यनेने तिमुस्तकं, रोग नाश पावताहेत ज्याणें तो. कृ. मुस्तधा. संगीतअ. मोथा. अ. पु. २ आ. स्त्री.

मुहुर्भाषा मुहुः पुनः पुनर्भाषणंमुहुर्भाषा, वारंवार जें बोलणें तें. कृ. भाषधा. अव्यक्त वाणिअ. बहुत शोक युक्त जें भाषण तें. आ. स्त्री.

मुहुः मोहनंमुहुः, अविवेकताजी तें. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. पुनः पुनः त्याअर्थी अव्य.

मुहूर्तः मुहुर्मुहुरियर्तीतिमुहूर्तः, वारंवार गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. बारासण. अ. पु.

मूकः मूमितिकायतिमूकः, मूणा प्रकारें करून शब्द करितो जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. मूका. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूढः मुह्यतीतिमूढः, अविवेक पावतो जो तो. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूतं मूयतेस्ममूतं, बंधन करिजेलें जें तें. कृ. मूङ्धा. बंधनअ. बांधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूत्रं मूत्र्यतेतन्मूत्रं, प्रस्राविजेतें जें तें. कृ. मूत्रधा. प्रस्रावअ. मूत. अ. न.

मूत्रकृच्छ्रं मूत्रेकृच्छ्रंमूत्रकृच्छ्रं, मूत्राविषयीं जें मद्दःख तें. स. रोगविशेष. अ. पु.

मूत्रितं मूत्र्यतेस्ममूत्रितं, प्रस्राव करिजेलें जें तें. कृ. मूत्रधा. प्रस्रवणअ. मुतलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्खः मुह्यतीतिमूर्खः, अविवेक करितो जो तो. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. विचारशून्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्च्छा मूर्च्छनंमूर्च्छा, मोह जो तो. कृ. मूर्च्छाधा. मोहअ. मूर्छना. आ. स्त्री.

मूर्च्छालः मूर्च्छास्त्यस्यमूर्च्छा

लः, मूर्च्छा आहे जास तो. त.
मूर्च्छित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्च्छितः मूर्च्छासंजातास्य मू र्च्छितः, मूर्च्छा झाली आहे जा स तो. त. मूर्च्छाल. २ मोहित. ३ उंच वाढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्णं मूर्व्यतेस्म मूर्णं, बंधन क रिजेलें जें तें. क्त. मुर्वीधा. हिं साअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्त्तं मूर्च्छतिस्म मूर्तं, निबिडझा लें जें तें. क्त. मुर्च्छाधा. मोहस मुच्छ्रायअ. कठीण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूर्त्तिः मूर्च्छतीति मूर्तिः, उन्न ती पावणारी जी ती. क्ति. मुर्च्छा धा. समुच्छ्रायअ. देह. २ काठि न्य. इ. स्त्री.

मूर्त्तिमान् मूर्तिः काठिण्यम स्यास्तीति मूर्तिमान्, काठिन्य आहे जास तो. त. कठिण. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

मूर्धा मुर्ह्यंत्यस्मिन् आहतेइति मूर्धा. ताडन केलें असतां मोह पावतात ज्याचे ठायीं तो. क्न. मु हधा. वैचित्त्यअ. मस्तक. न. पु.

मूर्धाभिषिक्तः मूर्धनि अभि षिच्यते मूर्धाभिषिक्तः, राज्य दान समयाचे ठायीं ज्याचा मस्तकावर अभिषेक करिजे तो तो. स. क्ष त्रिय. २ राजा. ३ प्रधान. अ. पु.

मूर्वा मूर्वतिस्म मूर्वा, बंधन करि तसे जी ती. क्त. मुर्वीधा. बंधनअ. मुरवेल. आ. स्त्री.

मूलं मूलतीति मूलं, प्रतिष्ठित होतें जें तें. क्त. मूलधा. प्रतिष्ठा अ. वृक्षादिकाचें मूळ. २ आद्यप्र कृति. ३ वृक्षाचें पाळ. ४ मूलन क्षत्र. अ. न.

मूलकं मूलतीति मूलकं, भूमी चे ठायीं स्थित जो तो. क्त. मूलधा. प्रतिष्ठाअ. मुळा. अ. न.

मूलधनं मूलंच तद्धनंच मूलध नं, मूल जें धन तें. स. ऋणाव ऋणादि व्यवहारांतील मूलधन. अ. न.

मूल्यं मूलेनानाम्यं मूल्यं, मूलें करून जें प्राप्य तें. त. मोल. २ वेतन. अ. न.

मूषकः मूष्णतीति मूषकः, चोरी करितो जो तो. रू. मूषधा. स्तेय अ. उंदीर. अ. पु.

मूषा विग्रहादि सर्वमुषाशब्दाप्रमाणें.

मूषिकः मुष्णातीति मूषिकः, अर्थादि मूषक शब्दाप्रमाणें. उंदीर. अ. पु.

मूषिकपर्णी मूषकः पर्णमस्या इति मूषिकपर्णी, मूषक कर्ण सदृश आहेत पानें जीचीं ती. स. उंदीरकानी. ई. स्त्री.

मूषितं विग्रहादि मुषितशब्दाप्रमाणें. चोरलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मूषी विग्रहादि मुषीशब्दाप्रमाणें. मूस.

मृगः मृग्यते व्याधेनेति मृगः, व्याधानें शोधिजेतो जो तो. रू. मृगधा. अन्वेषण अ. हरिण. २ हरिणादि श्वापद जाति. ३ शोधणें. ४ मृगशीर्ष नक्षत्र. अ. पु.

मृगणा मृगणं मृगणा, अन्वेषण जें ती. रू. मृगधा. अन्वेषण अ. शोधणें. आ. स्त्री.

मृगतृष्णा मृगाणां तृष्णा मृगतृष्णा, मृगांची जी तृष्णा ती. स. मृगजळ. आ. स्त्री.

मृगद्विट् मृगान् द्वेष्टीति मृगद्विट्, हरिणातें द्वेष करितो जो तो. रू. द्विषधा. अप्रीति अ. सिंह. ष. पु.

मृगधूर्तकः मृगेषु धूर्त इव मृगधूर्तकः, मृगांचेठायीं जो चतुर सदृश तो. त. कोल्हा. अ. पु.

मृगनाभिः मृगस्य नाभिर्मृगनाभिः, मृगाचा जो नाभि तो. स. कस्तूरी. इ. पु.

मृगवधाजीवः मृगवधेन आजीवतीति मृगवधाजीवः, मृगाचा वध करून जीवन करितो जो तो. रू. जीवधा. प्राणधारण अ. पारधी. अ. पु.

मृगबंधनी मृगो बध्यते ऽनया मृगबंधिनी, मृगबंधन करिजेतें जीणें ती. रू. बंधधा. बंधन अ. जाळें. ई. स्त्री.

मृगमदः मृगस्य मदो मृगमदः, मृगाचा जो मद स. कस्तूरी तो. स. कस्तूरी. अ. पु.

मृगया मृग्यंतेऽत्रमृगया, शोध करिजेतात मृग जीचेठायीं ती. कृ. मृगधा. अन्वेषणअ. शिकार. आ. स्त्री.

मृगयुः मृगान्यातीतिमृगयुः, वधार्थ मृगांप्रत गमन करितो जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. व्याध. उ. पु.

मृगरिपुः मृगाणांरिपुः मृगरिपुः, मृगांचा जो शत्रु तो. स. सिंह. उ. पु.

मृगव्यं मृगाव्ययंत्यत्रमृगव्यं, ज्याचेठायीं मृग गमन करितात तें. कृ. व्ययधा. गतिअ. शिकार. अ. न.

मृगशिरः मृगः शिरोयस्यमृगशिरः, मृगाकृती आहे शिरस्थ प्रदेश जाचा तो. स. मृगशिरनक्षत्र. स. न.

मृगांकः मृगः अंकः चिन्हंयस्य मृगांकः, मृग आहे चिन्ह जाचें तो. स. चंद्र. अ. पु.

मृगादनः मृगान्अत्तीतिमृगादनः, मृगांतें भक्षण करितो जो तो. कृ. अदधा. भक्षणअ. श्वापद विशेष, तरस. अ. पु.

मृगाशनः मृगान्अश्नातीति मृगाशनः, मृगांतें भक्षण करितो जो तो. कृ. अशधा. भक्षणअ. सिंह. अ. पु.

मृगितं मृग्यतेस्ममृगितं, शोध करिजेलें जें तें. कृ. मृगधा. अन्वेषणअ. शोधलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृगेंद्रः मृगाणांइंद्रोमृगेंद्रः, मृगांचा जो स्वामी तो. स. सिंह. अ. पु.

मृजा विग्रहादिमार्ष्टि शब्दाप्रमाणें. प्रोक्षणादिकें करून देह पवित्र करणें, मार्जन. आ. स्त्री.

मृडः मृडयति सुखयतीति मृडः, लोकांस सुखी करितो जो तो. कृ. मृडधा. सुखनअ. महादेव. अ. पु.

मृडानी मृडस्यस्त्रीमृडानी, मृडस्य शंकर त्याची जी स्त्री ती. स्त्री प्र. पार्वती. ई. स्त्री.

मृणालं मृण्यतेभक्ष्यतेतन्मृणालं, भक्षण करिजेतें जें तें. कृ. मृणधा. हिंसाअ. बिसें. अ. पु. न.

मृतः म्रियतेस्ममृतः, प्राणत्याग करि तो जो तो. कृ. मृङ्. धा. प्राणत्यागअ. यद्वा मरणंमृतं. तंदुला दि यास्का जी ती. धा. पु. प्र. मेले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ नि त्य याच्चा. अ. न.

मृतस्नातः मृतेस्नातोमृतेस्ना तः. मृती द्देशें करून जो स्नात तो. स. मृती द्देशें करून स्नान केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृतालकं मृतमालयतीतिमृता लं मृतालमेव मृतालकं, नित्य याच्चेतें पर्याप्त करितें जें तें मृता ल तेंच मृतालक. त. मसूर. अ. न

मृत्तालकं मृत्तालः प्रतिष्ठायस्य मृत्तालकं, मृत्तिका आहे प्रतिष्ठा स्त. स्थिति जाची तो. स. तूर. अ. नपुंस.

मृत्तिका मृदेवमृत्तिका, मृतजी तीच मृत्तिका. त. माति. आ. स्त्री

मृत्युः मरणंमृत्युः, मरण जें तो. कृ. मृङ्. धा. प्राणत्यागअ. मरण. उ. पु. स्त्री.

मृत्युंजयः मृत्युंजयतीतिमृत्युं जयः, मृत्यूतें जिंकितो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. महादेव. अ. पु.

मृत्स्ना प्रशस्तामृत्मृत्स्ना, प्रशस्त जी मृत्तिका ती. त. चांगली माती. आ. स्त्री.

मृत्स्ना विग्रहादिसर्वमृत्साशब्दा प्रमाणें.

मृदंगः मृद्यतइतिमृदंगः, मर्द न करिजे तो जो तो. कृ. मृद्धा. क्षो दअ. पखवाज. अ. पु.

मृदु मृद्यतइतिमृदु, चूर्ण करि जे तें जें तें. कृ. मृदधा. क्षोदअ. कोमल. २ अतितीक्ष्ण. वि. उ. पु. स्त्री. न.

मृदुत्वक् मृदुत्वगस्येतिमृदुत्व क्, मृदु आहे त्वचा जाची तो. स. भूर्जवृक्ष. च. पु.

मृदुलं मृदुर्गुणोस्यास्तीतिमृदुलं, मृदु गुण आहे जास तें. त. कोम ल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मृद् मृद्यतइतिमृत्, मर्दिली जा त्ये जी ती. कृ. मृदधा. क्षोदअ. मृत्तिका. द. स्त्री.

मृद्वीका मृद्नातीतिमृद्वीका, फलद्वारा भक्षणाविषयीं आतुर करित्ये जी ती. कृ. मृद्धा. क्षोद

अ. द्राक्षीचा वेल. आ. स्त्री.

मृधं मर्दनंमृद्धं, परस्पर जें हिंसन तें. कृ. मृधुधा. हिंसाअ. संग्राम ह्म. युद्ध. अ. न.

मृषा मृष्यतइतिमृषा, असत्य सहन करिजेतें जें तें. कृ. मृषुधा. सहनअ. मिथ्यात्या अर्थी अव्य

मृष्टं मृज्यतेस्ममृष्टं, शुद्ध करिजेलें जें तें. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. मिळ ह्म. शुद्ध केललें. वि. अ. पुन. आ. स्त्री.

मेकलकन्यका. मेखलकन्यका मेकलाद्रेःकन्यकामेकलकन्यका, मेकलक पर्वताची जी कन्या ती. स. नर्मदा नदी. आ. स्त्री

मेखला मांलक्ष्मींइखतीतिमेखला, लक्ष्मीप्रत गमन करिते जी ती. कृ. इखधा. गतिअ. कमरपट्टा. २ तरवार, कटार, खंजीर इत्यादिकांचें मुठीस जें चामड्याचें बंधन ती. आ. स्त्री.

मेघः मेहतीतिमेघः, सेचन करितो जो तो. कृ. मिहधा. सेचनअ. मेघ. अ. पु.

मेघज्योतिः मेघानांज्योतिर्मेघज्योतिः, मेघसंबंधि अन्योन्य संघट्टानें निष्पन्न जें तेज ती. स. वीज. इ. पु.

मेघपुष्पं मेघस्यपुष्पमिव मेघपुष्पं, मेघाचें पुष्प सदृश जें उदक तें. स. उदक. २ विष्णूचा घोडा. अ. न.

मेघनादानुलासी मेघनादेन अनुलसतितच्छीलः मेघनादानुलासी, मेघनादानें क्रीडा स्वभाव जो तो. कृ. लसधा. क्रीडाअ. मोर. इन्. पु.

मेघनामा मेघस्यनामान्यस्यमेघनामा, मेघांचीं आहेत नामें जास तो. स. नागर मोथा. न्. पु.

मेघमाला मेघानांमालामेघमाला, मेघांची जी माला ती. स. मेघमंडळ. आ. स्त्री.

मेघवाहनः मेघान्वाहयतीतिमेघवाहनः, मेघांप्रत वाहवितो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. इंद्र. अ. पु.

मेचकः मेचकःश्यामलवर्णोस्यास्तीतिमेचकः, श्यामल आहे वर्ण जास तो. त. काळे गोकर्णीचे फुलासारिखा जो रंग तो. किंवा मोराचे कंठा सारिखा जो रंग तो. २ मोरा

चे पिसावर जें मेघाकार चिन्ह तो. अ. पु.

मेढ्रः मेहत्यनेनमेढ्रः, सेचन करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. मिहधा. सेचनअ. शिश्न. २ एडका. अ. पु.

मेदकः मेद्यतीतिमेदकः, स्नेहन करितो जो तो. कृ. ञिमिदाधा. स्नेहनअ. सुराकल्क. अ. पु.

मेदः मेद्यतीतिमेदः स्नेहकरणा रा जो तो. कृ. ञिमिदाधा. स्नेहन अ. मांसजन्य स्नेह. ज्यास चरबी मांदें असें ह्मणतात तें. स्. न.

मेदिनी मेद्यतीतिमेदिनी, मेद्यति स्नेहयुक्त होत्ये जी ती. हत्यादि पूर्वींच्या शब्दाप्र. पृथ्वी. ई. स्त्री.

मेदुरः मेदनशीलोमेदुरः, स्नेहनस्वभाव जो तो. इ. घू. प्र. निबिड. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मेधा मेधतेसर्वमनुभूतेअस्यामितिमेधा, सर्व अनुभूत ह्म॰ ज्या पालें जातें जीचेठायीं ती. कृ. मेधृधा. मेधादिअ. धारणाविशिष्टबुद्धि. आ. स्त्री.

मेधिः मेध्यंतेपशवोत्रमेधिः, जाचेठायीं पसु बांधलेला जातो— तो. कृ. मेधृधा. संगमअ. पशूस बांधण्यास पुरलेलें काष्ठ ज्यास मेद असें ह्मणतात तो. इ. पु.

मेध्यं मेधितुंयोग्यंमेध्यं, पवित्र करण्याविषयीं जें योग्य तें. कृ. मेधृधा. संगमादिअपवित्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मेरुः मिनोति उच्चत्वात् ज्योतींषीतिमेरुः, नक्षत्रादि मोजण्यासजो साधन तो. कृ. माङ्धा. मानअ. पर्वत विशेष. उ. पु.

मेलकः मेलनंमेलः सएवमेलकः, संगम जो तो. कृ. मिलधा. संश्लेषअ २ त. संगम. अ. पु.

मेला मेलतीतिमेला, वस्त्रादिकाला संश्लिष्ट होत्ये जी ती. कृ. मिलधा. संश्लेषअ. नीळ. आ. स्त्री.

मेषः मिषतीतिमेषः, स्पर्द्धा करितो जो तो. कृ. मिषधा. स्पर्द्धाअ. मेषराशी. २ मेंढा. अ. पु.

मेषकंबलः मेषलोमकृतः कंबलः मेषकंबलः, मेषाच्या लोमानीं केला जो कंबल तो. स. कांबळें अ. पु.

मेहः मेहतीतिमेहः, क्षरतीजो

तो. क्रु. मिहधा. सेचनअ. मूत्र रोग. अ. पु.

मेहनं विग्रहादिमेहशब्दाप्रमाणें. शिश्न. अ. न.

मैत्रावरुणि: मित्रावरुणयोः सूनु मैत्रावरुणि:, मित्रावरुणांचा जो पुत्र तो. त. अगस्ति ऋषि. २ वाल्मीक ऋषि. इ. पु.

मैत्री मित्रस्यकर्मभावोवामैत्री, मित्राचें जें कर्म तें. त. स्नेह. ई. स्त्रीलिंगीं.

मैत्र्यं विग्रहादिमैत्रीशब्दाप्रमाणें. मैत्री. अ. न.

मैथुनं मिथुनस्यकर्ममैथुनं, स्त्रीपुरुषांचें जें कर्म तें. त. सूरत. २ भार्यादिकांचा संबंध. अ. न.

मैरेयं मिरायांदेशविशेषेभवंमैरेयं, देशविशेषाचे गायीं उत्पन्न जें तें. त. उसाचे रसापासून जाहलेलें मद्य. २ धातकीपुष्प. अ. न.

मोक्षः मोचयतिरोगमितिमोक्षः, भवरोगातें नाश करितो जो तो. कृ. मुच्ल्टधा. मोक्षणअ. मुक्ति. २ मोरव्याचें झाड. अ. पु.

मोघं मुह्यंत्यस्मिन्मोघं, लोक मोह पावतात ज्याचेठायीं तो. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. निरर्थक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मोघा मोहयतीतिमोघा, मदनाविर्भावें करून मोह करवित्ये जी ती. कृ. मुहधा. वैचित्यअ. पाटलि वृक्ष. २ वावडिंगाचें झाड. आ. स्त्री.

मोचकः मोचयतीतिमोचकः, रोगातें नाश करितो जो तो. कृ. मुच्ल्टधा. मोक्षणअ. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

मोचा मुंचतिरसमितिमोचा, रस मोचक जी ती. कृ. मुच्ल्टधा. मोक्षणअ. सांवरीचें झाड. २ केळ. आ. स्त्री.

मोदकः मोदयतेइतिमोदकः, हर्षित करितो जो तो. कृ. मुदधा. हर्षअ. भक्ष्यविशेष. अ. पु. २ आनंदकारक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

मोरटं मोरटा मुरतीतिमोरटं. रसव्यापि जें तें. कृ. मुरधा. वेष्टनअ. उसाचें मूळ. २ मुरवेल. अ. न. २ आ. स्त्री.

मोषकः मुष्णातीतिमोषकः, चो

शी करितो जो तो. क्र. मुषधा. स्तेय अ. चोर. अ. पु.

मोहः मोहनंमोहः, अविवेक जो तो. क्र. मुहधा. वैचित्य अ. मूर्च्छा अ. पु.

मौक्तिकं मुक्तैवमौक्तिकं, मुक्ता जी तेंच. त. मोती. अ. न.

मौद्गीनं मुद्गानांभवनंक्षेत्रंमौद्गीनं, मुद्ग होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. मुगाचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

मौनं मुनेः कर्मभावोवामौनं, मुनीचें जें कर्म किंवा भाव तें. त. मौन म्हणजे उगें राहणें. अ. न.

मौरजिकः मुरजवादनंशिल्पमस्यमौरजिकः, मुरज वादन आहे शिल्प ज्याचें तो. त. मृदंग वाजविणारा. अ. पु.

मौर्वी मूर्वायाविकारोमौर्वी, मूर्वा नामक वल्लीचा जो विकार ती. त. धनुष्याची दोरी. ई. स्त्री.

मौलिः मूलस्यादूरभवोमौलिः, मुळाचा अदूर जो भव तो. त. शिखा, शेंडी. २ मुगुट. ३ बांधलेले केश, बुचडा. इ. पु.

मौहूर्तः मुहूर्तंवेद मौहूर्तः, मुहूर्तातें जाणतो जो तो. त. ज्योतिषी, जोशी. अ. पु.

मौहूर्तिकः विग्रहादिसर्वमौहूर्तशब्दाप्रमाणें.

म्लेंछदेशः म्लेंछानांदेशः म्लेंछदेशः, म्लेंछांचा जो देश तो. स. चातुर्वर्ण्यव्यवस्था ज्या देशीं नाहीं असा जो देश तो. अ. पु.

म्लेंच्छमुखं म्लेंछदेशोमुखमुत्पत्तिर्यस्यम्लेंछमुखं, म्लेंच्छदेशाचेठायीं आहे उत्पत्ती ज्याची तो. समासवृत्ति. ताम्रक म्हणजे तांबें. अकारांत. नपुंसकलिंगी.

यकृत् यमनंयं संयमंकरोतीति यकृत् उपरम करणारें जें तें. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. दक्षिणकुक्षिस्थ मांस पिंड विशेष. त्. न.

यक्षः यक्ष्यतेपूज्यतइतियक्षः, कामानिक लोकांनीं पूजिजेलाजो तो. कृ. यक्षधा. पूजाअ. कुबेर. २ देव योनि विशेष. अ. पु.

यक्षकर्दमः यक्षप्रियः कर्दमो यक्षकर्दमः, यक्षांला प्रिय जो कर्पूरादिकांचा कर्दम तो. स. कापूर, कृष्णागरु, कस्तूरी चंदन, केशर. हे पदार्थ एक ठिकाणीकुटून केलेला महा सुगंधि द्रव्य. अ. पु.

यक्षधूपः यक्षान्धूपयतीतियक्षधूपः, यक्षातें संताप करणारा जो तो. कृ. धूपधा. संतापअ. राळधूप. अ. पु.

यक्षराट् यक्षेषुराजतइतियक्षराट्, यक्षामध्यें शोभतोजो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. कुबेर. अ. पु.

यक्ष्मा यक्ष्यतेइतियक्ष्मा, द्रव्यादिकानें पूजिजेतोजोतो. कृ. यक्षधा. पूजा अ. क्षयरोग. न्. पु.

यजमानः विग्रहादियष्टाशब्दाप्रमाणें. यागाविषयीं ऋत्विजांस आज्ञा करणारा. अ. पु.

यज्वा यजतेस्मइतियज्वा, विधीकरून यजन करिता झाला जो तो. कृ. यजधा. देवपूजादिअ. विधिपूर्वक जाणें याग केला तो. न्. पु.

यज्ञः इज्यतेनेनात्रवा यज्ञः, यजन करिजेतें ज्याचेठायीं किंवा जेणें करून तो. कृ. यजधा. देवपूजादिअ. अध्वर, याग. अ. पु.

यज्ञपुरुषः यज्ञफलदः पुरुषोयज्ञपुरुषः, यज्ञाचें फल देणारा जो तो. स. विष्णु. अ. पु.

यज्ञांगः यज्ञमंगतीतियज्ञांगः, यज्ञाप्रत गमन करितो जो तो. कृ. अगिधा. गतिअ. उंबराचें झाड. अ. पु.

यज्ञीयं यज्ञमर्हतीतियज्ञीयं, यज्ञकर्माप्रत योग्य होणारें जें तें. त. यज्ञकर्मास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यतः यस्मादितियतः, ज्याकारणास्तव ह्मणणारें तें. त. हेतु व कारण याअर्थी अव्य.

यती यमनंयतं यतसुपरतोनित्य मस्यास्तीतियती, नित्य इंद्रियां ची शांति आहे ज्याची तो. कृ. यम धा. उपरमअ. संन्यासी. इन्. पु.

यत् यच्छतीतियत्, कारण उ परम पावतें जें तें. कृ. यमधा. उ परमअ. कारण याअर्थीअव्य.

यंता यच्छतीतियंता, नियमनक रितोजो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. सारथि. कृ. पु.

यथा येनप्रकारेणयथा, जाप्र कारेंकरूनजेंतें. सादृश्यार्थी अव्य.

यथाजातः जातंजन्मकालम नतिक्रम्यवर्ततेइतियथाजातं, तदस्यास्तीतियथाजातः, जन्म कालिक चेष्टा आहे ज्यास तो. त. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यथातथं तथासत्यमनतिक्र म्ययथातथं, सत्याप्रत अतिक्र मण न करणारें जें तें. स. सत्या र्थक याअर्थी अव्य. उ. गुरुर्य थातथंवक्ति.

यथायथं यथार्थंयथायथं, स त्यार्थक जें तें. स. यथायोग्य या अर्थी अव्य.

यथार्थं अर्थमनतिक्रम्ययथा र्थं, अर्थाप्रत अतिक्रमण न क रणें जें तें. स. सत्यार्थी अव्य.

यथार्हवर्णः विग्रहादिअनुव र्तन शब्दाप्रमाणें. चार पुरुष, वा तमीदार. अ. पु.

यथास्वं यथायथंयथास्वं, य था योग्य जें तें. स. यथायोग्यया अर्थी अव्य.

यथेप्सितं आप्तुमिष्टमीप्सितं, ईप्सितमनतिक्रम्ययथेप्सितं, ई प्सिताचें अनतिक्रमणजेंतें. स. यथे च्छ. अ. न.

यदि यततेइतियदि, पक्षांतर रूपार्थी विषयीं यत्न करितें जें तें. कृ. यतीधा. प्रयत्नअ. पक्षां तर याअर्थी अव्य. उ. श्रुणुमम नोयद्यस्तितार्थेनाकिं.

यदृच्छा ऋच्छनंऋच्छा. याच सोऋच्छाचयदृच्छा, स्वातंत्र्यजें तें. कृ. ऋच्छधा. गत्यादिअ. स्वेच्छा, स्वतंत्रता. आ. स्त्री.

यंत्रं यंत्रयतितयंत्रं, यंत्रयत्नेन वायंत्रं, संकुचित होतें अथवा बांधिजेतें जेणें तो. कृ. यंत्रिधा. सं

कोन्वनअ. मृग बंधन विशेष. २ मंत्र. अ. न.

यमः यमयतीतियमः, प्राणिमात्राचें नियमन करितो जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. किंवा यम्यतेनेनयमः, नियमन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. यमधा. उपरमअ. शरीर मात्रें करून साध्य व नित्य कार्य जें तो. २ प्रेतांचा राजा यम तो. ३ इंद्रिय निग्रह. अ. पु.

यमराट् यमेनसंयमेनराजतइतियमराट्, इंद्रिय निग्रहानें शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. प्रेतपति जो यम तो. ज. पु.

यमनिका यमयतीतियमनिका, शांती करणारी जी ती. कृ. यमधा. उपरमअ. पडदा, कनांत. आ. स्त्री.

यमुना यच्छतीतियमुना, स्वर्गादिकांतें देते जी ती. कृ. यमधा. उपरमअ. यमुना नदी. आ. स्त्री.

यमुनाभ्राता यमुनायाः भ्राता यमुनाभ्राता, यमुना जी तिचा जो भ्राता ह्म. बंधु तो. स. यम. ऋ. पु.

ययुः यातीतिययुः, अश्वमेधांत पृथ्वीच्याठायीं गमन करणारा जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. अश्वमेधयज्ञास जो उपयुक्त अश्व तो. उ. पुल्लिंगीं.

यवः यौतीतियवः, होमादिकाचे ठायीं उपयुक्त होतो जो तो. कृ. युधा. मिश्रणादिअ. जव धान्य. अ. पु.

यवक्यं यवकानांभवनंक्षेत्रंयवक्यं, यव विशेष होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. ल. हान यव उत्पन्न होण्याचें शेत. जें तें. स. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यवक्षारः यवानांक्षारोयवक्षारः, यवांचा जो क्षार तो. स. जवखार. अ. पु.

यवफलः यवइवफलान्यस्ययवफलः, यवासारिखें आहे फल ज्याचें तो. स. वेळू. अ. पु.

यवसं यूयतेइतियवसं, भक्षण करिजेतें जें तें. कृ. युधा. मिश्रणअ. पशूचें भक्ष्य, तृण. अ. न.

यवागूः यूयतेइतियवागूः, मिश्रण करिजेते जी ती. कृ. यूधा. मिश्रणअ. कण्हेरी. ऊ. स्त्री.

यवाग्रजः यवाग्राज्जायतेस्मयवाग्रजः, यवाग्रापासून झालाजो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. ज

.वस्वार. अ. पु.

यवानिका दुष्टोयवोयवानी, यवनीवयवानिका, दुष्ट म्ह. उग्र जो यव ती यवानी तीचे प रीजीती. त. यवानिका, त. ओंवा. आ. स्त्री.

यवानी दुष्टोयवोयवानी, दुष्ट जो यव ती. अर्थादि पूर्वीच्या श ब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

यवास: योतीतियवासः, ओं यथार्थ उपयुक्त होत्ये जी ती. क्रु. युधा. मिश्रणअ. धमासा. अ. पु.

यविष्ठ: अतिशयेनयुवायविष्ठः अतिशयें करून जो लहान तो. त. कनिष्ठबंधु. अ. पु.

यवीयान् अतिशयेनयुवायवीयान्, अतिकनिष्ठ जो तो. त. धा कटा भाउ. स्. पु.

यव्यं यवानांभवनंक्षेत्रंयव्यं, य व होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. यवउ त्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

यश:पटह: यशसेपटहः यशः पटहः, यशार्थ जें वाद्य तें. स. ढ क्का, वाद्य. अ. पु.

यश: यातीतियशः, देशांतराप्र त गमन करितें जें तें. क्रु. याधा. प्रापणअ. कीर्ति. स्. न.

यष्टा यजतेइतियष्टा, याग कर णारा जो तो. क्रु. यजधा. देवपूज नादिअ. यजमान. ऋ. पु.

यष्टि: यक्षयतइतियष्टिः, रक्षण करित्ये जी ती. क्रु. यक्षधा. पूजा अ. काठी. इ. स्त्री.

यष्टिमधुकं यष्टीमध्वीवास्यय ष्टिमधुकं, यष्टी म्ह. कांडी आहे मधु सारिखी ज्याची तें. स. ज्ये ष्ठमध. अ. न.

याग: इज्यतेनेनयागः, पूजन होतें जेणेंकरून तो. क्रु. यजधा. देवपूजनादिअ. यज्ञ. अ. पु.

याचक: याचतीतियाचकः, या चना करितो जो तो. क्रु. टुयाचृ धा. याच्ञाअ. याच्ञा करणारा. अ. पु.

याचनक: याचयतीतियाचनः, सएवयाचनकः, याचना करितो जो तो. धा. पू. श. प्र. अ. पु.

याचना याचनंयाचना, याचन जें तें. क्रु. टुयाचृधा. याच्ञाअ.

याञ्चा. आ. स्त्री.

याचितकं याचितेननिर्वृत्तंया चितकं, याञ्चेकरून जें संपादित तें. जायां आणिलेले जिन्नस. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

याञ्चा याचनंयाञ्चा, याचना करणें जी ती. कृ. डुयाचृधा. याञ्चाअ. याचना. आ. स्त्री.

याजकः यजतीतियाजकः, यजन करणारा जो तो. कृ. यजधा. देवपूजादिअ. ऋत्विज. अ. पु.

यातना यथानाशंयातीतियातना, जीणें करून नाशाप्रत पावतो ती. कृ. याधा. प्रापणअ. नरक पीडा. आ. स्त्री.

यातयामं यातोगतोयामोउपभोगकालोस्ययातयामं, गेलाआहे याम किंवा उपभोगकाल ज्याचा तो. स. जीर्ण प्राप्त परिणाम. २ परिभुक्त भोगून टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

यातु यातीतियातु, अकस्मात् जें प्राप्त होतें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. राक्षस. उ. न.

यातुधानः यातूनिरक्षांसिदधातीतियातुधानः, राक्षसांचें पोषण करितो जो ती. कृ. डुधाञ्धा. धारण, पोषणअ. राक्षस. अ. न.

याता यततेइतियाता, यत्न करणारी भर्त्याच्या भावाची जी स्त्री ती ह्मणजे जाऊ जी ती. कृ. यतीधा. प्रयत्नअ. बंधुबंधूच्या भार्या, परस्पर जावा. ऋ. स्त्री.

यात्रा यानंयात्रा, यानजें ती. कृ. याधा. प्रापणअ. प्रयाण. २ गमन साधन. ३ देवपूजेचाउत्साह. आ. स्त्रीलिं.

यादःपतिः यादसांपतिर्यादःपतिः, जलचरांचा जो स्वामी तो. स. समुद्र. इ. पु.

यादसांपतिः यादसांपतिर्यादसांपतिः, जलचरांचा जो स्वामी तो. स. वरुण. इ. पु.

यादः यातिवेगेनेतियादः, त्वरेनें गमन करितो जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. जलजंतु. स. न.

यानं यात्यनेनवायानं, जातो ज्याविषयीं किंवा जेणें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. शत्रूस जिंकण्याच्या इच्छेनें जाणें. २ हत्ती घोडे इत्यादि वाहन. अ. न.

यानमुखं यानस्यमुखंयानमुखं, यानाचा जो पुरोभाग तें. रथादिकांचा अग्रभाग, धुर. अ. न.

याप्यः याप्यतइतियाप्यः, कुत्सित गमन करिजेतो जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. निकृष्ट, निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

याप्ययानं याप्यैरधमैर्यानंयाप्ययानं, नीचांनीं नेणारें जें यान तें. स. यान विशेष, पालखी. अ. न.

यामः यातीतियामः, शीघ्र निघून जातो जो तो. कृ. याधा. प्रापणअ. प्रहर. २ योगाचा साधन विशेष. अ. पु.

यामिः यातीतियामिः, शीघ्र गमन करणारी जी ती. कृ. याधा. प्रापणअ. बहीण. २ कुलस्त्री. इ. स्त्रीलिंगीं.

यामिनी यामाः संत्यस्याइति यामिनी, याम म्ह. प्रहर जे ते आहेत जीस ती. त. रात्रि. ई. स्त्री.

यामुनं यमुनायाइदंयामुनं, यमुना वर्णसदृश जें तें. त. सुरमा. अ. न.

यायजूकः पुनःपुनर्यजतेसो यायजूकः, वारंवार याग करितो जो तो कृ. यजधा. देवपूजादिअ. वारंवार यज्ञकरणारा. अ. पु.

यावः यूयतेइतियवः सएवयावः, मिश्रित करिजेतो जो तो. कृ. युधा. मिश्रणअ. लाख. अ. पु.

यावकः यूयतेइतियावः सएवयावकः, मिश्रण करिजेतो जो तो. कृ. युधा. मिश्रणअ. अर्धशिजे यव, घुगऱ्या. २ धान्यविशेष. अ. पु.

यावत् यत्परिमाणमस्येतियावत्, यत्परिमाणआहे ज्यास तें. साकल्य. २ निश्चय. ३ अवधि. ४ परिणाम त्याअर्थी अव्य.

यावनः यवनदेशेभवोयावनः, यवन देशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. ऊद लोबान. अ. पु.

याष्टीकः यष्टिःप्रहरणमस्ययाष्टीकः, यष्टि आहे शस्त्र जाचें तो. त. दांडेवाला. अ. पु.

यासः यसनंयासः यासोऽस्त्यस्येतियासः, रक्षणाविषयीं प्रयत्न आहे जाचा तो. त. धमासा. अ. पु.

युक्तं युज्यतेस्मयुक्तं, योजना करिजेतें जें तें. कृ. युजिर्धा. योग

अ. न्याय्य. २सहित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

युक्तरसा युक्तोरसोयस्याःसा युक्तरसा, युक्त आहे रस जीचा ती. स. कोलिंदण. आ. स्त्री.

युगं युज्यतेइतियुगं, युक्त करि जेतें जें तें. क्र. युजिरधा. योग अ. चारयुगें प्रत्येक. २ युग्म. ३ रथादिकांचा अवयव विशेष. ४ चार हात प्रमाण. ५ औषध. अ. न.

युगकीलकः युगस्यकीलकोयु गकीलकः, युग ह्म. जू तत्से बंधीं जो कीलक ह्म. खिळा तो. स. खिळा. अ. पु.

युगंधरः युगंधारयतीतियुगंध रः, बंधन काष्ठातें धारण करणा रा जो तो. क्र. धृञ्धा. धारणअ. रथादिकांच्या काष्ठास घोडे व बै ल बांधितात तें काष्ठ ज्यास दां डी असें ह्मणतात तें. अ. पु. न.

युगपत्रकः युगंयुग्मंपत्रमस्य तियुगपत्रकः, दोनआहेत पत्रें ज्यास तो. स. कांचनवृक्ष. अ. पु.

युगपत् युगंत्यस्मिन्नितियुगप त्, एक समयाव च्छेदें करून भि न्नण होतात जाचेठायीं तो. क्र. युधा. भिन्नणअ. एक कालीं त्या अर्थीं. उ. युगपदाइताः अव्य.

युगपार्श्वगः युगस्यपार्श्वगच्छ तीतियुगपार्श्वगः, स्कंद काष्ठाच्या पार्श्व भागातें गमन करितो जो तो. क्र. गम्लृधा. गतिअ. जे नवे बैल वरणीस येण्या करितां त्यांच्या स्कंधावर जूं ठेवून फिरवितात ते प्रत्येक. अ. पु.

युगलं युगंलातीतियुगलं, युग ग्रहण करणारा जो तो. क्र. लाधा. आदानअ. युग्म. अ. न.

युग्मं युज्यतेइतियुग्मं, युक्त होइ जेतें जें तें. क्र. युजिरधा. योगअ. द्वय. अ. न.

युग्यं युज्यतेअनेनयुग्यं, संयु क्त होइ जेतें जेणें अथवा जूं वाह तो जो तो. क्र. युजिरधा. योगअ. हत्ती घोडे इत्यादि वाहन सामान्य. २ जूं वाहणारा जोत्या बैल. अ. न.

युद्धं योधनंयुद्धं, सम्यक् परस्पर प्रहार जो तें. क्र. युधधा. संप्रहार अ. लढाई. अ. न.

युध् योधनंयुध्, सम्यक् जो प्रहार

ती. कृ. युधधा. संप्रहारअ. लटा ई. ध्. स्त्री.

युवतिः युवती यौतीतियुवतिः उपयुक्त होणारी तरुण स्त्री जी ती. कृ. युधा. मिश्रणादिअ. तरुण बायको. इ. २ई. स्त्री.

युवा यौतीतियुवा, मेलन करणा रा जो तो. कृ. युधा. मिश्रणादि अ. तरुण पुरुष. न्. पु.

यूथं यौतीतियूथं, गमन करणा रे जें तें. कृ. युधा. मिश्रणअ. स जातीय पाण्यांचा समुदाय. उ. मृ गयूथं. अ. न.

यूथनाथः यूथस्यनाथोयूथना थः, हस्ति समुदायाचा जो स्वा मी तो. स. यूथांमध्यें मुख्य. अ. पुल्लिंगी.

यूथपः यूथंपातीतियूथपः, ग ज समूहातें संरक्षण करणारा जो तो. कृ. पाधा. रक्षणअ. यूथां मध्यें मुख्य. अ. पु.

यूथिका यूथमस्त्यस्याइतियू थिका, पुष्पादि समुदाय आहे जी स ती. त. जुईचें झाड. आ. स्त्री.

यूपः युवंत्यनेनेतियौतीतिवायू पः, मिश्रित होइ जेताहेत जेणें क रून अथवा उपयुक्त होइजे तो जो तो. कृ. युधा. मिश्रणअ. पारसा पिंपळ. अ. पु. २ छिन्न वृक्ष. अ. पु. न. ३ यज्ञांगस्तंभ. अ. न.

यूपकटकः यूपस्याग्रेकृतः कट काकारो यूपकटकः, यूपाचे अग्र भागाचेठायीं वलया सारिखा जो तो. त. यज्ञांगस्तंभावर केलेला वलयाकार काष्ठविकार. अ. पु.

यूपाग्रं यूपास्याग्रंयूपाग्रं, यज्ञस्तं भाचें जें अग्र तें. स. यज्ञस्तंभाचें अग्र. अ. न.

यूषं यूषतीतियूषं, द्रवयुक्त पदा र्थावर संबंध जो तो. कृ. यूषधा. बंधनअ. मठ्ठनिवळी. अ. न.

योक्त्रं युज्यतेऽनेनयोक्त्रं, संबद्ध करिजे तें जेणें करून तें. कृ. युजि र्धा. योगअ. जोकड बांधण्याची दोरी. अ. न.

योगः योजनंयोगः, युक्ती जी तो. कृ. युजिर्धा. योगअ. कवच. २ उ पाय. ३ ध्यान ४ संगति. ५ युक्ति. अ. पु.

योगेष्टं योगेइष्टंयोगेष्टं, धातुसं

बंधाचेठायीं जें इष्ट तें. स. शिसें. अ. न.

योग्यं युज्यते तद्योग्यं, औषधार्थ योजिजेतें जें तें. कृ. युजिर् धा. योगअ. मुरड शेंग. अ. न. सांप्रतचें २ अनुरूप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

योजनं युज्यतेतद्योजनं, आत्मस्वरूपीं किंवा चार कोशाचेठायीं योजिजेतें जे तें. कृ. युजिर् धा. योजनअ. चार कोश. २ परमात्मा. ३ अनुरूप. अ. न.

योजनपर्णी योजनपर्यंतंपर्णाविशिष्टावल्लीयस्याःसायोजनपर्णी एक योजन पर्यंत आहे पर्णयुक्त वल्ली जीची ती. म. मंजिष्टा. ई. स्त्री.

योजनवल्ली योजनगामिनीवल्लीयस्याःसायोजनवल्ली, योजन पर्यंत गमन करणारी आहे वल्ली जीची ती. म. मंजिष्टा. ई. स्त्री.

योत्रं यूयतेनेनयोत्रं, मिश्र होतें जेणें करून तें. कृ. युधा. मिश्रण अ. जोकड बांधण्याची दोरी. अ. न.

योद्धृ विग्रहादियोधशब्दाप्रमाणें. कृ. पु.

योधः युध्यतेइतियोधः, शत्रूतें प्रहार करणारा जो तो. कृ. युधधा. संप्रहारअ. योद्धा. अ. पु.

योनिः यौतीतियोनिः, मिश्र करणारी जी ती. कृ. युधा. मिश्रणअ. स्त्रियांचें उपस्थ. २ कारण. इ. स्त्री.

योषा युष्यतेइतियोषा, अर्थादि योषित् शब्दाप्रमाणें. बायको. आ. स्त्रीलिंगीं.

योषिता युष्यतेसायोषितासेविजेत्से ह्म. उपभुक्त करिजेत्से जी ती. कृ. युषधा. सेवाअ. बायको. आ. स्त्री.

योषित् योष तीतियोषित्, सेवा करणारी जी ती. कृ. युषधा. सेवाअ. बायको. त. पु. स्त्री.

यौतुकं यौतकं युतुकंयुतकं वायोनिसंबंधस्तत्रभवंयौतुकं यौतकंवा, योनिसंबधानें मिळालें जें तें. त. कन्यादानकाळीं दिलेलें द्रव्य. अ. न.

यौवतं युवतीनांसमूहोयौवतं, युवतींचा जो समुदाय तें. त. तरु

णस्त्रींचा समुदाय. २ मानपरिमाण. अ. न.

यौवनं यूनोभावोयौवनं, यौवन अवस्था जी ती. त. तारुण्य. अ. न.

(र.)

रक्तं रज्यतेइतिरक्तं, राग विशिष्ट करिजे तें जें तें. कृ. रंजधा. राग अ. अनुरक्त. २ रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ कुंकुम, तांबें. अ. नपुंस.

रक्तकः रक्तएवरक्तकः, रागविशिष्ट करिजेतो जो तो रक्त. तोच रक्तक. त. दुपारीचा वृक्ष. अ. पु.

रक्तचंदनं रक्तंचतत् चंदनंच रक्तचंदनं, रक्त ह्म. आरक्तवर्ण असें जें चंदन तें. स. रक्तचंदन. २ पतंग. अ. न.

रक्तसंकोचपिशुनं रज्यतेतद्रक्तं संकुच्यतेतत्संकोचं, रक्तसंकोचंच तत्पिशुनंचरक्तसंकोचपिशुनं, रक्त वर्ण असें जें लेपिजेतें तें रक्त संकोच रक्तसंकोच असें जें पिशुन ह्म. चंदन तें. स. कुंकुम. अ. न.

रक्तपा रक्तंपिबतीतिरक्तपा, रक्त पिणारी जी ती. कृ. पाधा. पानअ. जळू. आ. स्त्री.

रक्तफला रक्तंफलमस्यारक्तफला, रक्त वर्ण आहे फल जीचें ती. स. तोंडलीची वेल. आ. स्त्री.

रक्तसंध्यकं रक्तसंध्येवरक्तसंध्यकं, संध्याकाळा सारखें जें तें. त. तांबडें कमळ. अ. न.

रक्तसरोरुहं रक्तंचतत्सरोरुहंचरक्तसरोरुहं, आरक्तवर्ण जें कमल तें. स. तांबडें कमळ. अ. न.

रक्तांगः रक्तमंगमस्यरक्तांगः, रक्त वर्ण आहे अंग ज्याचें तो. स. सुंडा रोचनी. अ. पु.

रक्तोत्पलं रक्तंचतत् उत्पलंच रक्तोत्पलं, आरक्त वर्ण असें जें कमल तें. स. तांबडें कमळ. अ. नपुं.

रक्षः रक्षत्यस्मादितिरक्षः, संरक्षण करिताहेत जा पासून तें. कृ. रक्षधा. पालनअ. राक्षस. स. न.

रक्षःसभं रक्षसांसभारक्षःसभं, राक्षसांची जी सभा तें. स.

राक्षसाचें घर किंवा सभा. अ. पुल्लिंगीं.

रक्षा विग्रहादिरक्षणशब्दाप्रमाणें. भस्म. २ राक्षण. आ. स्त्री.

रक्षितं रक्ष्यतेस्मरक्षितं, रक्षण करिजेलें जें तें. क्त. रक्षधा. पालनअ. रक्षण केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रक्षिवर्गः रक्षंत्यवश्यंरक्षिणः, रक्षिणांवर्गोरक्षिवर्गः, रक्षणकरणाऱ्यांचा जो समुदाय तो. स. राजादिकांचा रक्षण करणारा गण. अ. पु.

रक्ष्णः रक्षणंरक्ष्णः, रक्षण जें तो. क्त. रक्षधा. पालनअ. रक्षण. अ. पु.

रंकुः रमतेइतिरंकुः, क्रीडा करणारा जो तो. क्त. रमुधा. क्रीडाअ. मृगविशेष, चित्ता. उ. पु.

रंगं रंगतीतिरंगं, गमन करितें जें तें. क्त. रगिधा. गतिअ. कथिल. अ. पु. न.

रंगाजीवः रंगेणआजीवतीति रंगाजीवः, पीतादिरंगें करून जीवन पावतोजो तो. क्त. जीवधा. प्राणनअ. रंगारी. अ. पु.

रचना रच्यतेइतिरचना, गुणाधान जें ती. क्त. रचधा. प्रतियत्नअ. अवयवांचा एकीभाव करणें. आ. स्त्री.

रजकः रंजयतीतिरजकः, वस्त्राचेठायीं प्रीति करितो जो तो. क्त. रंजधा. रागअ. परीट. अ. पु.

रजतं रज्यतेअनेनरजतं, प्रीति करिजेते जेणें करून तें. क्त. रंजधा. रागअ. रुपें. २ सोनें. ३ शुभ. अ. न.

रजनिः रजनी रज्यंतेअनुरक्ताभवंतिरागिणोस्यामितिरजनिः, अनुरक्त होताहेत कामुक जन जीचाठायीं ती. क्त. रंजधा. रागअ. रात्री. २ चाकवत. इ. २ ई. स्त्री.

रजनीमुखं रजन्याःमुखंरजनीमुखं, रजनीचें जें मुख तें. स. प्रदोषकाल. अ. न.

रजः रंजयतितत्‌रज्यतेअनेनइतिवारजः, रंजित होवुंजें किंवा दोष युक्त करितें जेणें करून तें. क्त. रंजधा. रागअ. रजोगु

ण. २ धूळ. ३ स्त्रीरज. स. न.

रजस्वला रजोस्त्यस्याइतिर जस्वला, रज आहे जीस ती. त. विटाळशी बायको. आ. स्त्री.

रज्जुः सृज्यतेइतिरज्जुः, त्या ग करिजेत्ये जीती. कृ. सृजधा. विसर्गेअ. दोरी. उ. स्त्री.

रंजनं रंजयतीतिरंजनं, मनो रंजन करितें जें तें. कृ. रंजधा. रागअ. रक्तचंदन. अ. न.

रंजनी रंजयतिसारंजनी, रं जन करित्ये जी ती. कृ. रंजधा. रागअ. नीळी नीळ. ई. स्त्री.

रणः रणनंरणः, परस्परजें बो लणें किंवा आक्रोश जो तो. कृ. रणधा. शब्दअ. युद्ध अ. पु. न. २ शब्द करणें. ३ शब्द. अ. पु.

रंडा रमंतेअत्रेतिरंडा, रममा ण होताहेत कामुक जन जीचा ठायीं ती. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. वेश्या. २ उंदीरकानी. आ. स्त्री.

रतं रमणंरतं, स्त्रीपुरुषांची जी क्रीडा तें. कृ. रमधा. क्रीडा अ. मैथुन. अ. न.

रतिपतिः रतेः पतिः रतिपतिः, रतीचा जो पति तो. स. मदन. इ. पु.

रत्नं रमंतेस्मिन्‌रत्नं, लोक रम माण होतात ज्याचेठायीं तें. कृ. र मुधा. क्रीडाअ. सोनें, हिरा, पा च, पोवळें, मोती हीं पांचरत्नें प्र त्येक. २ स्वजातिश्रेष्ठ. अ. न.

रत्नगर्भा रत्नानिगर्भेयस्याः सारत्नगर्भा, रत्नें आहेत गर्भा चेठायीं जीच्या ती. स. पृथ्वी. आ. स्त्री.

रत्नसानुः रत्नानिसानावस्ये तिरत्नसानुः, रत्नें आहेत शि खराचेठायीं ज्याच्या तो. स. मे रुपर्वत. उ. पु.

रत्नाकरः रत्नानामाकरः र त्नाकरः, रत्नांचा जो आकर ह्म. खानि तो. स. समुद्र. अ. पु.

रत्निः ऋच्छतीतिरत्निः, गम न करणारा जो तो. कृ. ऋधा. ग तिअ. मुंढाहात. इ. पु.

रथः रमंतेत्ररथः, राजे ज्याचे ठायीं रममाण होतात तो. कृ. रमधा. क्रीडाअ. रथ. २ वेत. अ. पु.

रथकट्या विग्रहादिरथ्याश ब्दाप्रमाणें. रथांचा समूह. आ. स्त्रीलिंगी.

रथकारः रथंकरोतीतिरथका रः, रथातें करितो जो तो. कृ. डु कृञ्धा. करणअ. करणजाती य स्त्रीचेठायीं माहिष्यापासून झालेलापुत्र. २ सुतार. अ. पु.

रथगुप्तिः रथस्यगुप्तिःरथगुप्तिः, रथाचें आवरण जें ती. स. श स्त्रादि ठेवण्यास व रक्षणार्थ र थास लोहादि मय जें आवरण असतें ती. इ. स्त्री.

रथद्रुः रथस्यद्रुःरथद्रुः, रथहो ण्याचा जो वृक्ष तो. स. तिवसा चें झाड. उ. पु.

रथव्रजः रथानांव्रजोरथव्रजः, रथांचा जो समुदाय तो. स. रथ समुदाय. अ. पु.

रथांगं रथस्यांगंरथांगं, रथा चा जो अवयव तो. स. रथाचा अवयव. २ चाक. अ. न. ३ चक्र वाक पक्षि. अ. पु.

रथिकः रथोस्तिअस्यरथिकः, रथ आहे जास तो. त. रथाचा स्वामी. अ. पु.

रथिनः रथस्येनःरथिनः, रथा चा जो स्वामी तो. स. रथाचा स्वा मी. अ. पु.

रथी रथोस्यास्तीतिरथी, रथ आ हे जास तो. त. रथावर बसून यु द्ध करणारा. २ रथाचा स्वामी. इन्. पुल्लिंगी.

रथ्यः रथंवहतीतिरथ्यः, रथातें वाहणारा जो तो. त. रथ वाहणा रा घोडा. अ. पु.

रथ्या रथानांसमूहोरथ्या, रथां चा जो समूह तो. त. रथांचा स मूह. २ गावांतील लाहान मार्ग. आ. स्त्री.

रदः रदतीतिरदः, भेदन करणा रा जो तो. कृ. रद्धा. विलेखनअ. दांत. अ. पु.

रदनः रद्यतेनेनरदनः, भेदनहो तें जेणें करून तो. कृ. रदधा. वि लेखनअ. दंत. अ. पु.

रदछदः रदनाश्छाद्यंतेनेनर दनछदः, दंत आच्छादित होता त जेणें करून तो. कृ. छद्धा. सं वरणअ. ओंठ. अ. पु.

रंध्रं गतिंरंधयतीतिरंध्रं, गमना नें नाश करिवतें जें तें. रू. रंधधा. हिंसाअ. छिद्र. अ. न.

रभसः रंभणंरभतेअनेनवार भसः, त्वरण किंवा त्वरा करि जेत्से जेणें तो. रू. रभधा. राभ स्यअ. वेग. २ हर्ष. अ. पु.

रमणं रमतेइतिरमणः, रमते स्मिन्वारमणः, रमतो किंवा रम तात जाचेठायीं तो. रू. रमुधा. क्री डाअ. पति. अ. पु.

रमणा रमयतीतिरमणा, रम वित्येजीती. रू. रमुधा. क्रीडाअ. रमविणारी आयको. आ. स्त्री.

रमणी रमयतिरम्यतेवारमणी, रमवित्ये किंवा रममाण होत्ये जीती. रू. रमुधा. क्रीडाअ. सुं दरस्त्री. ई. स्त्री.

रमणीयं रम्यतेइतिरमणीयं, रमण करिजेतें जें तें. रू. रमु धा. क्रीडाअ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रम्यं रम्यतेइतिरम्यं, रमण क रिजेतें जें तें. रू. रमुधा. क्रीडा अ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रंभा रंभतेवेगेनेतिरंभा, वेगा नें वादत्ये जीती. रू. रभधा. राभ स्यअ. केळ. २ अप्सरा. आ. स्त्रीलिंगी.

रयः रयंत्यनेनेतिरयः, गमन करितात जेणें करून तो. रू. रयधा. गतिअ. वेग. अ. पु.

रल्लकः रमणंरत् रतंलातीति रल्लः सएवरल्लकः, रत म्ह. क्री डा तीतें ग्रहण करितो जो तो र ल्ल तोच रल्लक. त. कांबळें अ. पु.

रवः रूयतेइतिरवः, रवण जें तो. रू. रुधा. शब्दअ. शब्द. अ. पुल्लिंगी.

रवणः रवणशीलोरवणः, श ब्द स्वभावजो तो. रू. रुधा. श ब्दअ. नादाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रविः रूयतेस्तूयतेरौतिइतिवा रविः, स्तविजेतो किंवा सदोदि त गमन करितोजो तो. रू. रु धा. शब्दअ. २ रुङ्धा. गतिअ. सूर्य. इ. पु.

रशना रशतीतिरशना, शब्द करणारी जीती. रू. रशधा. श

दअ. जिह्वा. २ भ्रमरपङ्क्ति. आ. स्त्री.

रश्मि: अश्नुतेइतिरश्मिः, ते जः प्रसारानें व्याप्तकरितो किं वासंबंधीभूतअसतो जो तो. कृ. अशुधा. व्याप्त्यादिअ. किरण. २ रज्जू. इ. पु.

रस: रस्यतइतिरसः, आस्वाद नकरिजेतोजो तो. कृ. रसधा. आस्वादनअ. शृंगारादिरस. २ गन्धबोळ. ३ पारा. ४ विष. ५ वीर्य व तेज. ७ गोड, आंबट इत्यादि षड्रस. ८ प्रीति. अ. पु.

रसगंध: विग्रहादिगंधरसश ब्दाप्रमाणें. रक्ताबोळ. अ. पु.

रसगर्भं रसोगर्भेस्यरसगर्भं, रस आहे गर्भाचेठायीं ज्याच्या तें. स. दार्विकानामक वनोषधी च्या काढ्या पासून झालेलें अं जन. अ. न.

रसज्ञा रसंजानातीतिरसज्ञा, रस जाणणारी जी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. जिह्वा. आ. स्त्री.

रसना रसयतीतिरसना, स्वा द घेणारी जी ती. कृ. रसधा. आस्वादनअ. जिह्वा. आ. स्त्री. अ. नपुं.

रसवती रसाः संत्यस्यांरसवती, अन्नादि रस आहेत जीच्येठायीं ती. त. सैपाकघर. ई. स्त्री.

रसा रसोस्यामस्तिरस्यतइति वारसा, उदक रूप आहे रस जी च्याठायीं ती. किंवा आस्वादिजेते जी ती. कृ. रसधा. आस्वादनअ. पृथ्वी. ई. स्त्री. २ पाडळी, पहाड मूळ. ३ सालई. आ. स्त्री.

रसांजनं रसजमंजनंरसांजनं, रसापासोन उत्पन्न जें अंजन तें. स. दारुहळदीचे काढ्यांत सम भाग शेळीचें दूध घालून केलेलें अंजन. अ. न.

रसातलं रसायास्तलंरसातलं, पृथ्वीचें जें अधोभूत तें. स. पा ताळ. अ. न.

रसाल: रसमलतीतिरसालः, रसाप्रत प्राप्त जो तो. कृ. अलधा. पर्याप्तिअ. आम्रवृक्ष. २ ऊस. अ. पु.

रसाला रसानालातीतिरसाला, रस ग्रहण करणारी जी ती. कृ.

ळाधा. आस्वादनअ. श्रीखंड. आ. स्त्रीलिं.

रसितं रसनंरसितं, शब्दितजें तें. कृ. रसधा. शब्दअ. मेघाची गर्जना. अ. न.

रसोनकः रसेआस्वादनेऊनय तीतिरसोनः, सएवरसोनकः, आस्वादनाविषयींदुःखितकरितो जो तोरसोन तोच रसोनक. त. लसूण. अ. पु.

रहः रमंतेअत्ररहः, ज्याचाठायीं लोक रममाण होतात तें. कृ. र मुधा. क्रीडाअ. एकांतस्थल. स. न.

रंहः रंहत्यनेनेतिरंहः, गमनक रितो जेणें करून तें. कृ. रंहधा. गतिअ. वेग. स. न.

रहस्यं रहसिभवंरहस्यं, एकां तान्चेठायीं झालें जें तें. त. एकां तस्थळीं जाहलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

राः रातिकरवंराः, करवदेतोजो तो. कृ. राधा. दानअ. द्रव्य. सो नें. आ. पु.

राका रजनीरायतिइतिराका, रजांनीं शब्दित कारजेत्ये जी ती. कृ. रैधा. शब्दअ. पूर्णचंद्र युक्त पौर्णिमा. आ. स्त्री.

राक्षसः रक्षंत्यस्मादितिराक्षसः, संरक्षण करिताहेत देवादिक जा पासून तो. कृ. रक्षधा. पालनअ. देवयोनि विशेष. २ साठ सं वत्सरांतील ४९ वा संवत्सर. अ. पु.

राक्षा रक्ष्यतअनयारक्षा, सैवरा क्षा, रक्षणकरिजेतें जीणें तीर क्षातीच राक्षा. त. लाख. आ. स्त्रीलिं.

राक्षसी राक्षसइयंराक्षसी, राक्ष साची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. राक्षासा ची बायको. २ किर्माणि ओवा. ई. स्त्रीलिंगीं.

रांकवं रंकोर्भवंरांकवं, मृगाचेठा यीं उत्पन्न जेतें. त. मृगाच्या लो करे पासून जाहलेलें वस्त्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रागः रज्यतेनेनेतिरागः, अनु रक्त होतोजेणें तो. कृ. रंजधा. रा गअ. प्रीति. अ. पु.

राजकं राज्ञांसमूहोराजकं, रा जांचा जो समूह तें. त. राजांचा

समुदाय. अ. न.

राजा राजतीतिराजा, शोभणा राजो तो. रू. राजृधा. दीप्त्यर्थ. चं द्र. २ राजा. ३ यम. ४ क्षत्रिय. ५ यक्ष. ६ इंद्र. न. पु.

राजन्यः राज्ञोपत्यंराजन्यः, रा जाचें अपत्य जें तो. त. क्षत्रिय. अ. पु.

राजन्यकं राजन्यानांसमूहोरा जन्यकं, क्षत्रियांचा जो समूह तो. त. क्षत्रियांचा समूह. अ. न.

राजन्वान् शोभतेराजाअस्यस्मि न्नितिराजन्वान्, उत्तम राजा आ हे ज्याचेठायीं तो. त. धर्मशीलव चांगला असा राजा ज्या देशांत आहे तो देश. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

राजराजः राज्ञांयक्षाणांराजारा जराजः, राजे जे यक्ष त्यांचा जो स्वामी तो. स. कुबेर. अ. पु.

राजवान् राजाअस्यस्येतिराज वान्, राजा आहे ज्यास तो. त. राजसत्ता. वि. न्. पु. न. ई. स्त्री.

राजवंश्यः वंशेभवोवंश्यः रा ज्ञोवंश्योराजवंश्यः, वंशाचे ठायीं जो उत्पन्न तो वंश्य राजा चा जो वंश्य तो. स. राजवंशां त जाहलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

राजबला बलानांबलप्रदानां राजेवराजबला, बलप्रदजे त्यां स राजाचे परी जी ती. स. चांद्र वेल. आ. स्त्री.

राजबीजी राज्ञोबीजंराजबी जंतदस्यास्तीतिराजबीजी, रा जाचें जें बीज तें आहे ज्यास तें. त. राजवंश्यांत झालेला. वि. इ. पु. ई. स्त्री. इ. न.

राजवृक्षः राजाचासौवृक्षश्च राजवृक्षः, राजा म्ह. श्रेष्ठ अ सा जो वृक्ष तो. स. बाहाव्याचें झाड. अ. पु.

राजसदनं राज्ञः सदनंराज सदनं, राजाचें जें गृह तें. स. राजवाडा. अ. न.

राजसभा राज्ञःसभाराजसभा, राजाची जी सभा ती. स. राजा ची सभा. आ. स्त्री.

राजसूयः राजासोमः सूयते कंड्यतेऽत्रेतिराजसूयः, सोमव ल्ली कंडन करितात ज्याचेठायीं

तो. क्रु. षुञ्‌धा. अभिषवअ. यागविशेष. अ. पु.

राजहंसः हंसानांराजाराजहंसः, रक्तवर्ण पायव चंचु असा असून श्वेत वर्ण अशा हंसांचा जो राजा तो. स. हंसपक्षि. अ. पु.

राजादनः राजभिरद्यतेइतिराजादनः, राजांहीं भक्षण करिजे तोजो तो. क्रु. अदधा. भक्षणअ. चारांचें झाड. २ खिरणीचें झाड. अ. पु.

राजार्ह राजानमर्हतीतिराजार्हं, राजांतें योग्य होणारें जें तें. क्रु. अर्हधा. पूजाअ. कृष्णागरु चंदन. अ. न.

राजिः राजतीतिराजिः, शोभा पावत्ये जी ती. क्रु. राजृधा. दीप्ति अ. रेषा किंवा ज्यास अंतर नाहीं ती पंक्ति. इ. स्त्री.

राजिका राजतीतिराजिका, शोभणारी जी ती. क्रु. राजृधा. दीप्ति अ. कृष्णसर्षप, मोहरी. आ. स्त्री.

राजिलः राजीलः राजिअस्ति अस्यराजिलः, रेखा आहे ज्यास तो. त. निर्विषसर्प, दुतोंडें अ. पुलिं.

राजीवः राजीअस्यास्तीतिराजीवः, रेखा आहे ज्यास तो. त. मत्स्यविशेष. अ. पु. २ कमळ. अ. पु. नपुं.

राट् विग्रहादि राजन् शब्दाप्रमाणें. राजा. ज्. पु.

राज्यांगं राज्यस्यराजकर्मणोअंगंराज्यांगं, राज्यसंबंधीं जें कर्म त्याचें जें अंगतें. स. राज्याचीं सात अंगें आहेत तीं प्रत्येक. अ. न.

रात्रिः रातिददातिसुखमितिरात्रिः, सुखातें देत्ये जी ती. क्रु. राधा. दानअ. सूर्य अस्ता पासून सूर्योदया पर्यंत जो काळ ती. इ. स्त्री.

रात्रिंचरः रात्रौचरतीतिरात्रिंचरः, रात्रीचेठायीं संचार करितो जो तो. क्रु. चरधा. गतिअ. राक्षस. अ. पु.

राद्धांतः राद्धः सिद्धोंतोनिश्चयो यस्मिन्नितिराद्धांतः, सिद्ध आहे निश्चयजाचेठायीं तो. स. सिद्धांत. अ. पु.

राधः राधअत्रास्तिसराधः, राध्र

आहे ज्याचेठायीं तो. त. वैशाख मास. अ. पु.

राधा राध्नोतिकार्यमनयेतिरा धा, कार्य सिद्ध होतें जीणें ती. कृ. राधधा. सिद्धिअ. विशाखा नक्षत्र. आ. स्त्री.

रामः रमंतेयोगिनोअस्मिन्नि तिरामः, रमताहेत योगी ज्याचे ठायीं तो. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. बलराम. २ दाशरथिराम. ३ प शुविशेष. ४ परशुराम. ५ रूपा नें सुंदर जो मृगविशेष तो. अ. पु. ६ नीलवर्ण. ७ सुंदर. ८ शुभ्र वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रामठं रमंत्यनेनरामठं, रममा ण होतात ज्येणें करून तें. कृ. र मुधा. क्रीडाअ. हिंग. अ. न.

रामणीयकं रम्यतेइतिरमणी यं रमणीयमेवरामणीयं राम णीयमेवरामणीयकं, त. सुंद र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रामा विग्रहादिरामशब्दाप्रमा णें. रमविणारी बायको. आ. स्त्री.

रांभः रंभायाः वर्णोविकारोरांभः वेणूचा विकार जो दंड तो. त. संन्यासादिव्रताचे ठायीं ग्राह्य जो वेळूचा दंड तो. अ. पु.

रालः रातिदुःखंरालः, दुःख दे णारा जो तो. कृ. राधा. दानअ. राळ. अ. पु.

राशिः अश्नुतेइतिराशिः, संघात करणारा जो तो. कृ. अश्नूधा. सं घातअ. धान्यादिकाची रास. २ मेषादि बारा राशि. इ. पु.

राष्ट्रः राजतेइतिराष्ट्रः, शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. दे श. २ मरणादिक उपद्रव. अ. पु.

राष्ट्रिका राष्ट्रमस्त्यस्याइतिराष्ट्रि का, राष्ट्र आहे जीस ती. त. रिंग णि. आ. स्त्री.

राष्ट्रीयः राष्ट्री राज्ञीतस्याभ्राता राष्ट्रीयः, राणीचा जो भाऊ तो. त. राजाच्या बायकोचा भाऊ. अ. पु.

रासभः रासतीतिरासभः, शब्द करितो जो तो. कृ. रासृधा. शब्द अ. गर्दभ. अ. पु.

रास्ना रातीतिरास्ना, सुख दे ते आरोग्यस्थानें जी ती. कृ. राधा. दानअ. एलापर्णी. आ. स्त्री.

राहुः रहतिगृहीत्वात्यजतिचंद्रसूर्यावितिराहुः, चंद्रसूर्यांप्रत ग्रहण करून सोडितो जो तो. क्रु. रहधा. त्यागअ. नवग्रहांतील एक ग्रह. उ. पु.

रिक्तकं रिच्यतेस्मरिक्तकं, रिक्त करिजेलें जें तें. क्रु. रिचधा. वियोजनादिअ. रिक्तामा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रिक्थं रिच्यतेइतिरिक्थं, विभक्त करिजेतें जें तें. क्रु. रिचधा. वियोजनाद्यद्रव्य, धन. अ. न.

रिंगणं रिंखणं रिग्यतेइति रिंगणं, गमन जें तें. क्रु. रिगिधा. गतिअ. धर्मादिकांपासून चलन. २ हाता पायांनीं जें बालकाचें गमन तें. अ. न.

रिपुः रपतिदोषमितिरिपुः, दोष बोलणारा जो तो. क्रु. रपधा. व्यक्तवाक्अ. शत्रु. उ. पु.

रिष्टं रेषतिइतिरिष्टं, हिंसा करितें जें तें. क्रु. रिषधा. हिंसाअ. अशुभाभाव. २ कल्याण. ३ अमंगल. अ. न.

रिष्टिः रेषतीतिरिष्टिः, हिंसा करणारा जो तो. क्रु. रिषधा. हिंसाअ. तलवार. इ. पु.

रीढा रिहयतिकथयतीतिरीढा, अनादराविषयीं कथन करित्ये जी ती. क्रु. रिहधा. कत्थनादिअ. अनादर. आ. स्त्री.

रीणं रीयतेस्मरीणं, प्रस्रवणझालें जें तें. क्रु. रीङ्धा. प्रस्रवणअ. प्रस्तुत स्रवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रीतिः रीणातीतिरीतिः, गमन करित्ये जी ती. क्रु. रीधा. गतिअ. पितळ २ लोकाचार. ३ प्रस्ताव. इ. स्त्री.

रीतिपुष्पं रीतेः पुष्पमिवतन्मयत्वाद्रीतिपुष्पं, रीती स्र. पितळ तिला जें पुष्पासारखें तें. स. जस्ताचें फूल. अ. न.

रीती विग्रहादिरीतिशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

रुक्प्रतिक्रिया रुजः प्रतिक्रिया रुक्प्रतिक्रिया, रोग निरसन करणारी जी ती. स. रोग घालविणें. आ. स्त्री.

रुक्मं रोचतेइतिरुक्मं, दीप्ति करितें जें तें. क्रु. रुचधा. दीप्तिअ. सोनें. अ. न.

रुक्मकारकः रुक्मंकरोतीति रुक्मकारः, सएवरुक्मकारकः, स्वर्णकर्ताजो तो. त. सोनार. अ. पुल्लिंगीं.

रुक्षः रूक्षः रूक्षयतीतिरूक्षः कठोर किंवा निःस्नेह होतोजो तो. हृ. रुक्षधा. पारुष्यअ. प्रेम रहित. २ अचिक्कण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रुग्णं रुज्यतेस्मरुग्णं, भंग करि जेलें जें तें. कृ. रुजोधा. भंगअ. व्यथित. २ मोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रुचकं रोचतेइतिरुचकं, जठरा ग्नीचेंउद्दीपक जें तें. कृ. रुचधा. दीप्त्याद्य. एरंडाचें झाड. २ माह लुंगाचें झाड. अ. पु. २ संचरुक्षा र. अ. न.

रुचिः रोचनंरुचिः, दीप्तिकिंवा अभिलाषजो ती. कृ. रुचिधा. दी प्त्यादिअ. कांति. २ स्पृहा. ३ किर ण. ४ शोभा. इ. स्त्री.

रुचिरं रुच्यतेइतिरुचिरं, प्रीति युक्त जें तें. कृ. रुचधा. दीप्त्यादि अ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री

रुच्यं विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दाप्र माणें. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

रुजा विग्रहादिरुक्‌शब्दाप्रमाणें. रोग. आ. स्त्री.

रुक् रुजतिदेहमितिरुक्, देहाचा नाशकरणारीजीती. कृ. रुजोधा. भंगअ. कांति. २ रोग. ज. स्त्री.

रुट् विग्रहादिरोषशब्दाप्रमाणें. रो ग. इ. स्त्री.

रुतं रवणंरुतं, रवणजें तें कृ. रु धा. शब्दअ. पक्ष्यांचा शब्द. अ. न.

रुदितं रुद्यतेइतिरुदितं, अश्रु विमोचनजें तें. कृ. रुदिर्‌धा. अ श्रुविमोचनअ. रोदन. अ. न.

रुद्धं रुध्यतेस्मरुद्धं, आवरणक रिजेलें जें तें. कृ. रुधिर्‌धा. आवर णअ. वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

रुद्रः रोदयत्यसुरानितिरुद्रः, अ सुर जे त्यांप्रत रडवितोजो तो. कृ. रुदिर्‌धा. अश्रुविमोचनअ. महा देव. अ. पु.

रुद्राणी रुद्रस्यस्त्रीरुद्राणी, रुद्रा चीजी पत्नी ती. स्त्रीप्र. पार्वती.

ई. स्त्री.

रुधिरं रुध्यतेइतिरुधिरं, व्यापिकारि तें जें तें. क्त. रुधिरधा. आवरणअ. रक्त. २ कुंकुम. अ. न. ३ मंगळनामाग्रह. अ. पु.

रुरुः रौतीतिरुरुः शब्दकारितोजो तो. क्त. रुधा. शब्दअ. मृगविशेष. भुवार. उ. पु.

रुशत् रुशतिकल्याणमितिरुशन्, कल्याण नाश कारीजीवाणी ती. क्त. रुशधा. हिंसाअ. अमंगलवचन त. पु. न. ई. स्त्री.

रुहा रोहतीतिरुहा, व्याप्त करित्येजी ती. क्त. रुहधा. विजजन्मादिअ. दूर्वा. आ. स्त्री.

रूपं रूप्यतिविमोहयतीतिरूपं, मोह करितें जें तें. क्त. रुपधा. विमोहनअ. सदृश, सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रूप्यं आहतंरूपमस्यरूप्यं, मुद्रित आहे रूप ज्याचें तें. त. रुपें २ नाणें. अ. न. ३ प्रशस्तरूपी, स्वरूप सुंदर. ४ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रूप्याध्यक्षः रूप्यस्याध्यक्षोरूप्याध्यक्षः, रजताचा जो अध्यक्ष तो. स. रुप्याच्या कामाचा कामदार. अ. पु.

रूषितं रूष्यतेस्मरूषितं, वेष्टनाविषयीं शोभित जाहलें जें तें. क्त. रूषधा. भूषाअ. गुंडाळलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रेचनी रेचयतीतिरेचनी, वियोजन करित्ये जी ती. क्त. रिचिरधा. वियोजनअ. श्वेत निशोत्तर. २ गुंडारोचनी. ई. स्त्री.

रेचितं रेचनंरेचितं, गतिविषयीं पृथक्करणजें तें. क्त. ऋचधा. संपर्चनादिअ. घोड्याची दुडकी चाल. अ. न.

रेणुः रिणातीतिरेणुः, गमन करणारा जो तो. क्त. रीधा. गतिअ. धूळ. उ. पु. स्त्री.

रेणुकः रेणुरिवरेणुकः, रेणूचे परी जो तो. त. वाटाणा. अ. पु.

रेणुका रेणुरेवरेणुकः सअस्ति यस्याः सारेणुका, रज जें तोच रेणुक तो आहे जीस ती. त. सुवासिक द्रव्यविशेष. आ. स्त्री.

रेतः रीणातीतिरेतः, चंचल हो

तें जें तें. क्रु. रीधा. गतिअ. रेत. स्. न.

रेपः रीणातीतिरेपः, निंद्याविषयीं शब्द करितो जो तो. क्रु. रीधा गतिरेषणअ. निंद्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

रेफः रिफतीतिरेफः, कुत्सिताविषयीं विकत्थन करितो जो तो. क्रु. रिफधा. कत्थनादिअ. निंद्य २ कुत्सित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

रेवतीरमणः रेवत्याःरमणः रेवतीरमणः, रेवतीचा जो रमण ह्म. पति तो. स. बलराम. अ. पु.

रेवा रेवतेविंध्याद्रोजातारेवा, विंध्याद्रि पर्वताचे ठायीं जी उत्पन्न ती. नर्मदा नदी. आ. स्त्री.

रोकं रूयतेइतिरोकं, स्वगत प्राणिमुखानें शब्द करिजेलें जें तें. क्रु. रुधा. शब्दअ. छिद्र. अ. न.

रोगः रुजतीतिरोगः, अर्थादि रुक् शब्दाप्रमाणें. व्याधि. अ. पुल्लिंगीं.

रोगहारी रोगंहरतितच्छीलः रोगहारी, रोग हरण करण्यांचा आहे स्वभाव जाचा तो. क्रु. ह्र अधा. हरणअ. वैद्य. इन्. पु.

रोचनः रोचतेइतिरोचनः, दीप्ति करणारा जो तो. क्रु. रुचधा. दीप्तिअ. सांवरीच्या झाडांतील एक भेद. अ. पु.

रोचनी रोचतेइतिरोचनी, अर्थादि पूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें श्वेत निशोत्तर. ई. स्त्री.

रोचिष्णुः रोचतितच्छीलोरोचिष्णुः, अर्थविष्णाइ शब्दाप्रमाणें. क्रु. रुचधा. दीप्तिअ. अतिशयें करून शोभणारा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

रोचिः रोचनंरोचिः, दीप्तिजी ती. क्रु. रुचधा. दीप्तिअ. कांति. स्. न.

रोदनं रुद्यतइतिरोदनं, अश्रुविमोचन जें तें. क्रु. रुदिरधा. अश्रुविमोचनअ. नेत्रोदक. अ. न.

रोदनी रोदयतीतिरोदनी, रोगातें रडविते जी ती. क्रु. रुदिरधा. अश्रुविमोचनअ. धमासा.

ई. स्त्री.

रोदसी रोदितिसर्वंअनयोः रोदसी, रोदन करितात सर्व जांचेठा यीं तीं. कृ. रुदिर्धा. अश्रुविमोचनअ. पृथ्वी आणि आकाश. स. न. नि. द्वि. अथवा इ. स्त्री.

रोदः रोदितिसर्वमस्मिन्रोदः, रोदन करितात सर्व ज्याचेठायीं तें. कृ. धा. पूं. शा. प्र. रोदसी. स. न.

रोधः रुणद्धीतिरोधः, नद्यादिकांचें आवरण करितें जें तें. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. तीर. अ. पु.

रोपः रुप्यतेअनेनरोपः, विमोहन करिजेतें जेणें करून तो. कृ. रुपुधा. विमोहनअ. बाण. अ. पु.

रोम रोहतीतिरोम, शरीराचा ठायीं रुजतो जो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. अंगावरचा केश. न्. न.

रोमंथः रोगस्यमंथः रोमंथः, भक्षिताचें जें चावणें तें. स. पशूंचें रवंथ करणें. अ. पु.

रोमहर्षणं रोमाणिहृष्यंत्यनेन रोमहर्षणं, रोम हृष्ट होताहेत जेणें करून तो. कृ. हृषधा. तुष्टिअ.

रोमांच. अ. पु.

रोमांचः रोमाणिअंचतीतिरोमांचः, रोमातें पुलकित करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. रोमांच अ. पु.

रोषः रोषणंरोषः, क्रोध जो तो. कृ. रुषधा. रोषअ. क्रोध. अ. पु.

रोहिणी लोहितवर्णोऽस्यास्यारोहिणी, लोहित आहे वर्ण जीचा ती. त. गाय. २ रोहिणी नक्षत्र. ई. स्त्री.

रोहितः रोहितोअस्यास्तीतिरोहितः, अर्शादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मृगविशेष. ३ मत्स्यविशेष. अ. पुल्लिंगीं.

रोहितकः रोहितइवरोहितकः, लोहिताचे परी जो तो. त. तांबडा रोहिडा वृक्ष. अ. पु.

रोहिताश्वः रोहिताअश्वायस्य सरोहिताश्वः, रोहित म्ह. रक्तवर्ण आहेत घोडे ज्याचे तो. स. अग्नि. अ. पु.

रोही अवश्यंरोहतीतिरोही, अवश्य उत्पन्न होतो जो तो. कृ. रुहधा. बीजजन्मअ. तांबडा रोहिडा वृक्ष. इन्. पु.

रौद्रं रुत्अश्रुविमोचनंराति ददातिरुद्रस्तस्यकर्म रौद्रं, रोदनदेणाराचें जें कर्म तें. त. नाटकांतील आठरसांतील एकरस. अ. न.

रौमकं रुमायाभवंरौमकं, रुमा देशाचेठायीं होणारें जें तें. त. सांबरलोण. अ. न.

रौरवः रुरुः रवंतस्यरयोत्रकंरवः, सएवरौरवः, दुःखाचा आहे शब्द जाचेठायीं तो रुरव तोच रौरव. त. नरक विशेष. अ. पु.

रौहिणेयः रौहिण्याअपत्यंरौहिणेयः, रोहिणीचें जें अपत्य तो. त. बलराम. २ बुधनामाग्रह. अ. पु.

रौहिषः रोहिषंतृणभेदंचरतीतिरौहिषः, तृण खाणारा जो तो. त. रोहिस गवत. अ. न. २ मृग विशेष, रोही. अ. पु.

लकुचः लक्यतइतिलकुचः, आस्वादन करिजेतो जो तो. क्रु. लकधा. आस्वादनअ. ओटीचें झाड. अ. पु.

लक्तकः लक्यतेस्मलक्तकः, उपभुक्त करिजेतो जो तो. क्रु. लकधा. आस्वादनअ. जीर्णवस्त्र. अ. पु.

लक्षं विग्रहादिलक्ष्यशब्दाप्रमाणें. कपट. २ निशाण. ३ लक्ष्यसंख्या. अ. न.

लक्षणं लक्ष्यते,नेनेतिलक्षणं, जाणिजेतें जेणें करून तें. क्रु. लक्षधा. दर्शनादिअ. चिन्ह. अ. न. क्रो. सारस नामा पक्षि. अ. पु.

लक्षा लक्ष्यतेसालक्षा, गणिजेत्ये जी ती. क्रु. लक्षधा. दर्शनादि अ. लक्ष संख्या. आ. स्त्री.

लक्ष्मणः विग्रहादिलक्ष्मीवत् शब्दाप्रमाणें लक्ष्मीवान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लक्ष्मणा लक्ष्मास्याअस्तीतिलक्ष्मणा, शोभा आहे जीस ती. त. सारस पक्ष्याची स्त्री. आ. स्त्री.

लक्ष्म लक्षयतीतिलक्ष्म, ज्ञापन

करितें जें तें. क्रू. लक्षधा. दर्शनअ. चिन्ह. २प्रमुख. न.न.

लक्ष्मीः लक्षयतिपश्यतिनीतिभ्रमितिलक्ष्मीः, नीतिजाणणाऱ्याप्रत पाहत्येजी ती. क्रू. लक्षधा. दर्शनअ. यद्वा लक्ष्यतेइतिलक्ष्मीः, सर्वांनीं इच्छित करिजेत्येजी ती. क्रू. लक्षधा. दर्शनाथ. ऐश्वर्य. ई. स्त्री.

लक्ष्मीवान् लक्ष्मीरस्यास्तीतिलक्ष्मीवान्, लक्ष्मी आहे जास तो. त. द्रव्यवान्. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

लक्ष्यं लक्ष्यतेतत्लक्ष्यं, अवलोकन करिजेतें जें तें. क्रू. लक्षधा. दर्शनअ. इष्टसिध्यर्थ वास्तविकार्थ गुप्त ठेऊन अर्थांतर सांगणें, कपट. २निशाण. अ. न.

लगुडः लगतीतिलगुडः, संलग्न होतो जो तो. क्रू.लगेधा. संगअ. दांडा. अ. पु.

लग्नं लगतितत्लग्नं, संलग्न होतें जें तें. क्रू. क्रूगेधा. संगअ. मेषादि बारा राशींचा उदय. अ. नपुं.

लग्नकः लज्जतेस्मलग्नकः लज्जा पावतो जो तो. क्रू. ओलस्जीधा. व्रीडनअ. जामीन. अ.पु.

लघु लंघतइतिलघु, गमन करितें जें तें. क्रू. लघिधा. गतिअ. सत्वर. २काव्या वाळेचें मूळ. उ. न. ३पिंडिका. उ. पु. ४इष्ट. ५मनोज्ञ. ६अल्प. ७निःसार वि. उ. पु. स्त्री. न.

लघुलयं लंघतेरोगान्लघुलीयतेतल्लयंलघुचतल्लयंचलघुलयं, गमन करितें जें तें लघु लय पावतें जें तें लय लघु असें जें लय तें लघुलय. स. काव्या वाळ्याचें मूळ. अ. न.

लंका लक्यतेसुखमस्यामितिलंका, आस्वादिजेतें आहे सुख जीच्येठायीं ती. क्रू. लकधा. आस्वादनअ. राक्षसांची एक नगरी. आ. स्त्री.

लंकोपिका लंकायामुप्यतइतिलंकोपिका, लंकेच्येठायीं उत्पन्न करिजेत्येजी ती. क्रू. डुवपधा. बीजसंतानअ. पिंडिका नामक वनौषधि. आ. स्त्री.

लज्जा लज्जनंलज्जा, लाज घेणेंजेंती. क्रू. धा. लज्जप्रा. प्र. लाज. आ. स्त्री.

लज्जाशील: लज्जाशीलमस्यलज्जाशील:, लज्जायुक्त स्वभाव ज्याचा तो. स. लाजणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लज्जित: लज्जासंजातास्य लज्जित:, लज्जा झाली आहे ज्यास तो. त. लाजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लड्वा लटतीतिलड्वा, बाल्यव्यापार करितेजी ती. क्रू. लटधा. बाल्यअ. गांवांतील चिमणी. २ करंज वृक्षविशेष. ३ फलविशेष. ४ वाद्यविशेष. आ. स्त्री.

लता लततीतिलता, वेष्टन करितेजी ती. क्रू. सोत्रधा. वेष्टनअ. वेल. २ वृक्षाची शाखा. ३ प्रियंगुनामा वृक्ष. ४ पिंडिकालता. ५ मालकांगोणी. आ. स्त्री.

लतार्क: लतासुअर्च्यतेलतार्क:, लतांमध्यें स्तविजेतो जो तो. क्रू. अर्चधा. पूजाअ. हिरवा पलांडु. अ. पु.

लपनं लप्यतेनेनलपनं, स्पष्ट बोलतो जेणें तो. क्रू. लपधा. व्यक्तवाक्अ. तोंड. अ. न.

लपितं लप्यतेस्मलपितं, भाषण करिजेलें जें तें. क्रू. लपधा. व्यक्तवाक्अ. भाषण. अ. न. २ बोललेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लब्धं लभ्यतेस्मलब्धं, प्राप्त करिजेलें जें तें. क्रू. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. प्राप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लब्धवर्ण: लब्धोवर्णस्तुतिर्येनसलब्धवर्ण:, प्राप्त आहे स्तुति ज्यास तो. स. विद्वान्. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लंबनं लंबतेइतिलंबनं, कंठाचे ठायीं लंबाय मान होणारें जें तें. क्रू. लबिधा. अवस्रंसनअ. नाभी पर्यंत लोंबणारी कंठी. २ लोंबणें. अ. न.

लंबोदर: लंबंउदरंयस्यसलंबोदर:, लांब आहे उदर म्ह. पोट ज्याचें तो. स. गणपति. अ. पु.

लय: लयनंलय:, विश्लेषकिंवा नाशजो तो. क्रू. लीङ्धा. श्लेषणअ. गायन व वाद्यनाच इत्यादिकांचें समकालिक अवसान.

अ. पु. २ काळ्या गळ्याचें मूळ अ. न. को. निशाण. आलिंगन. अ. पु.

ललना लडतीतिललना, विलास करणारी जी ती. कृ. लडधा. विलासअ. स्त्री विशेष. आ. स्त्री

ललंतिका ललतीतिललंतिका, कंठाचागर्यी विलास करणारी जी ती. कृ. ललधा. विलासअ. नाभी पर्यंत लोंबणारी कंठी. आ. स्त्री.

ललाटं ललनंलल: ललंअटतीतिललाटं, प्रारब्धेच्छानुगामी जें तें. कृ. अटधा. गतिअ. कपाळ. अ. न.

ललाटिका ललाटस्यालंकारोललाटिका, ललाटाचाजो अलंकार ती. त. ललाट भूषण. आ. स्त्री.

ललामं लडनंललं ललमम तिललामं, उत्क्षेपणजें त्यातें पावतें जें तें. कृ. अमधा. गत्यादिअ. शेपडी. २घोड्याचेंवगैरे कपाळावरल्या पुंड्र. ३ घोड्याचें भूषण. ४ घोडा. ५मुख्य. ६ केतु. अ. न.

ललामकं ललामभिवललामकं, कपाल भूषणा सारिखें जें तें. त. शशिंगा सारिखी कपाळावर लोंबणारी फुलांची माळ. अ. न.

ललितं लल्यतइतिललितं, विलासि होइ जेतें जें तें. कृ. ललधा. विलासअ. स्त्रियांचा एक भाव आहे. अ. न२सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लव: लूयतेइतिलव:, छेदनजें तो. कृ. लूञ्धा. छेदन अ. वारी क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लवंगं लूयतेइतिलवंगं, छेदन करिजेतें जें तें. कृ. लूञ्धा. छेदनअ. सुवासिक द्रव्य विशेष, लवंग. अ. न.

लवणं लुनातीतिलवणं, जाड्य नाश करितें जें तें. कृ. लुञ्धा. छेदनअ. मीठ. २खारटरस. अ. पुल्लिंगी.

लवणोद: लवणमुदकंयस्यलवणोद:, लवण स्म. लवण तुल्य आहे उदक ज्याचें तो. स. क्षारस

मुद्र. अ. पु.

लवनं धान्यादिछेदन जें तें. कृ. लूञ्‌धा. छेदनअ. धान्यादिकांचें छेदन. अ. न.

लवित्रं लूयतेअनेनलवित्रं, छेदन करिजेतें जेणें करून तें. कृ. लूञ्‌धा. छेदनअ. कोयता. अ. न.

लशुनं अश्नुतेअश्नोतिवालशुनं, व्याप्त करितें जें तें. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. लसूण. अ. न.

लस्तकः लस्यतेइतिलस्तकः, आश्लेषण करिजेतो जो तो. कृ. लसधा. आश्लेषणादिअ. धनुष्याचा मध्यभाग. अ. पु.

लाक्षा लक्ष्यतेनयालक्षा, सेव लाक्षा, चिन्ह होतें जीणें करून ती. त. लाख. आ. स्त्री.

लाक्षाप्रसादनः लाक्षाप्रसीदत्यनेनेतिलाक्षाप्रसादनः, लाक्षा आहे युक्तलें करून प्रसन्न जेणें तो. कृ. षद्लृधा. गत्यादिअ. तांबडा लोध्रवृक्ष. अ. पु.

लांगलं लिंगतीतिलांगलं, भ्रमन करणारें जें तें. कृ. लिगिधा. गनिअ. नांगर. अ. न.

लांगलिकी लांगलंपुष्पविशेषोस्त्यस्याइतिलांगलिकी, पुष्पविशेष आहे जीस ती. त. कळलावी. ई. स्त्री.

लांगली लांगलाकारोस्त्यस्याइतिलांगली, लांगल सदृशाकार आहे जीचा ती. त. जळ पिंपळी. २ नारळीचें झाड. ई. स्त्री.

लांगुलः लांगुलं लगतीति लंगूलं लंगुलमेवलांगूलं, संबद्ध असतें जें तें लंगूल तेंच लांगूल. त. शेपटी. अ. पु. न.

लाजः लज्यतेइतिलाजः, भर्जन करिजेतो जो तो. कृ. लजधा. भर्जनअ. लाह्या. २ काळ्या वाळ्याचें मूळ. अ. पु.

लांछनं लांच्छ्यतेऽनेनेतिलांछनं, लक्षित होतें जेणें तें. कृ. लाच्छिधा. लक्षणअ. चिन्ह. अ. नपुंसक.

लाबुः लाबू लंबतेइतिलाबुः, लंबायमान होतो जो तो. कृ. लबिधा. अवस्रंसनअ. काळा भोपळा. उ. २ ऊ. पु.

लाभः लभ्यतेइतिलाभः, प्राप्त होइजेतो मूल धनाहून अधिक जोतो. क्र. डुलभषृधा. प्राप्ति अ. मूळधनावर अधिक मिळालेला नफा. अ. पु.

लामज्जकं लातिद्ददातीति लाः, लाम ज्जासारोस्यलामज्जं तदेवलामज्जकं, आल्हादकारी आहे सार ज्याचा तें लामज्ज तेंच लामज्जक. त. काळ्या वाळ्यानें मूळ. अ. न.

लालसं लस्यतेइतिलालसं, अतिशयें करून जी इच्छा ती. क्र. सना. लसधा. दीप्तिअ. अतिशयइच्छा. आ. स्त्री.

लाला लालयतेइतिलाला, प्राप्त होणारी जी ती. क्र. ललधा. इच्छाअ. लाळ. आ. स्त्री.

लालाटिकः ललाटंपश्यतीति लालाटिकः, प्रभु भाल अवलोकन करितो जो तो. त. कोप किंवा अप्रसन्नता जाण्यासाठीं यजमानाच्या ललाटाकडे पाहाणारा. २ धन्याच्यें काम करण्यास आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लावः लावयतीतिलावः, छेदन करणारा जो तो. क्र. लूञ्धा. छेदनअ. पक्षिविशेष. अ. पु.

लासिका लासयतिलासिका, नृत्यामध्यें कुशलता करणारी जी ती. क्र. लसधा. शिल्पयोगअ. नाचणारी स्त्री. आ. स्त्री.

लास्यं लासनंलास्यं; नृत्य जें तें. क्र. लसधा. शिल्पयोगअ. नृत्य. अ. न.

लिकुचः लक्यतइतिलिकुचः, आस्वादन करिजे तो जो तो. क्र. लकधा. आस्वादनअ. ओंटीचें झाड. अ. पु.

लिक्षा लक्ष्यतेइतिलिक्षा, बारीक दृष्टीनें अवलोकिजेत्ये जी ती. क्र. लक्षधा. आलोचनअ. ऊचें अंडें, लिख. आ. स्त्री.

लिखितं लिख्यतेस्मालिखितं, लेखन करिजेतें जें तें. क्र. लिखधा. अक्षरविन्यासअ. लिहिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लिंगं लिंग्यतेज्ञायतेनेनेतिलिंगं, ज्ञात होतें जेणें तें. क्र. लिगिधा. गतिअ. चिन्ह. २ शिश्न. अ. न.

लिंगवृत्तिः लिंगंवृत्तिर्यस्यलिंगवृत्तिः, आश्रमादिचिन्ह धारण आहे जीविका ज्याची तो. म. उपजीविकेसाठीं जटादि धारण करणारा ढोंगी. इ. पु.

लिपिः लिबिः लिबी लिप्यतेइतिलिपिः, उपलेपनक्ष. लेखन करिजेतसें जी ती. कृ. लिपधा. उपलेपनअ. लिहिलेलें अक्षर. इ. २इ. ३ई. स्त्री.

लिपिकरः लिपिकारः लिपेर्लिपिंवाकरोतीतिलिपिकरः, अक्षरविन्यास करणारा जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. लेखक. अ. पुल्लिंगीं.

लीपी विग्रहादि लिपिशब्दाप्रमाणें.

लिप्तं लिप्यतेस्मालिप्तं, लिप्त करिजेतें जें तें. कृ. लिपधा. उपदेहअ. विलिप्त. २ खाललेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लिप्तकः लिप्यतेस्मालिप्तः, सएवलिप्तकः, विषानें लिप्त होतो जो तो. न. विषाक्त बाण. अ. पु.

लिप्सा लब्धुमिच्छालिप्सा, प्राप्त होण्याची जी इच्छा ती. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. इच्छा. आ. स्त्रीलिं.

लिबिंकरः लिबिकारः विग्रहादि सर्व लिपिकरशब्दाप्रमाणें.

लीढं लिह्यतेस्मलीढं, भक्षण करिजेलें जें तें. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. चाखलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लीला लयनंलीः लियंलातीति लीला. लीनतेतें ग्रहण करित्येजी ती. कृ. लाधा. आदानअ. स्त्रियांचा हा लीला विशेष. २ क्रीडा. ३ विलास. ४ क्रिया. आ. स्त्री.

लुंठितः लुठतिस्मलुंठितः, अर्थ उपाहृत शब्दाप्रमाणें. कृ. लुठधा. परिघातादिअ. लोळणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लुब्धः लुभ्यतीतिलुब्धः, इच्छा करितो जो तो. कृ. लुभधा. गार्ध्यअ. अभिलाषशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लुब्धकः लुभ्यतेइतिलुब्धः सएवलुब्धकः, इच्छा करितोजो तोलुब्धक. कृ. लुभधा. गार्ध्यअ.

व्याध. २ व्याघ्र अ. पु.

लुलापः लुड्यतेइतिलुलाः, विलोडिताआपोयेनलुलापः, विलोडुन आहेत उदकें ज्यानें तो. स. गवा. अ. पु.

लुलायः लुडतिपंकेइतिलुलायः, चिखलांत लोळतो जो तो. कृ. लुडधा. विलोडनअ. गवा अ. पुल्लिंगी.

लूता लुनातीतिलूता, छेदन करिते जी ती. कृ. लुञ्‌धा. छेदनअ. कोळी. आ. स्त्री.

लूनं लूयतेस्मलूनं, छेदन करिजेलें जें तें. कृ. लुञ्‌धा. छेदन अ. छेदलेला. अ. न.

लूमं लूयतेइतिलूमं, दंशादिकांचा नाश करणारें जें तें. कृ. लुञ्‌धा. छेदनअ. शेंपडी. अ. न.

लेखकः लिखतीतिलेखकः, लेखन करणारा जो तो. कृ. लिखधा. अक्षरविन्यासअ. लेखक. अ. पु.

लेखर्षभः लेखेषुऋषभःश्रेष्ठोलेखर्षभः, देवांमध्यें जो श्रेष्ठ तो. स. इंद्र. अ. पु.

लेखा लिख्यतेइतिलेखा, चित्रादिकामध्यें लिहिली जाते जी ती. कृ. लिखधा. अक्षरविन्यासअ. देव. २ रेषा. आ. स्त्री.

लेपः लेपनंलेपः, अभ्यवहार जो तें. कृ. लिपधा. उपलेपअ. भोजन. २ लिपणें. अ. पु.

लेपकः लिंपतीतिलेपकः, उपलेपन करितो जो तो. कृ. लिपधा. उपदेहअ. गवंडी. अ. पु.

लेशः लिशतीतिलेशः, अल्प होतो जो तो. कृ. लिशधा. अल्पगति अ. सूक्ष्मांश, कण. अ. पु.

लेष्टुः लिश्यतेइतिलेष्टुः, अल्प होतो जो तो. कृ. लिशधा. अल्पीभावअ. मातीचें ढेकूळ. उ. पु.

लेहः लेहनंलेहः, आस्वादन जें तो. कृ. लिहधा. आस्वादनअ. भोजन. अ. पु.

लोकः लोक्यतेइतिलोकः, अवलोकन करिजे तो जो ती. कृ. लोकधा. दर्शनअ. जन. २ भुवन स्वर्गलोक. पाताळादिलोक. अ. पु.

लोकजित् लोकंजयतीतिलोक

जित्, लोकातें जिंकितो जो तो. कृ. जिधा. जयअ. नास्तिक. त. पु.

लोकायतं लोके आयतंतेइति लोकायतास्तेषामिदंलोकायतं, लोकाचेठायीं प्रयत्न करितात जे ते लोकायत त्यांचें जें हें तें लोकायत. न. चार्वाकाचें तर्कशास्त्र. अ. न.

लोकालोकः लोकनंलोकः नलोकः अलोकः लोकश्चालोकश्च लोकालोकौ, प्रकाशांधकारौयत्रस्त इतिलोकालोकः, प्रकाशअंधकार आहेत ज्याचेठायीं तो. पर्वतविशेष. अ. पु.

लोकेशः लोकानामीशोलोकेशः, लोकांचा जो स्वामी तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

लोचनं लोच्यतेनेनेतिलोचनं, अवलोकिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. लोचृधा. दर्शनअ. नेत्र. अ. न.

लोचमस्तकः लोचयतीतिलोचः दर्शनीयः समानोवामस्तकोस्य लोचमस्तकः, दर्शनीय आहे मस्तक म्ह. अग्रभाग ज्याचा तो. स. अजमोदा मोरशेंडा. अ. पु.

लोत्रं. लोत्रं लूयतेइतिलोत्रं, छेदन करिजेतें जें तें. कृ. लूञ्धा. छेदनअ. चोरीचें धन. अ. न.

लोध्रः रुणध्नीतिलोध्रः, त्वक्ताद्वारा आवरण करितो जो तो. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

लोपामुद्रा नमुदंराति असुद्रा लोपेधर्मलोपे असुद्रालोपामुद्रा, धर्मलोपीं न हर्षातें पावलीजी ती. स. अगस्त्य ऋषीची पत्नी. आ. स्त्री.

लोप्त्रं लुप्यतेइतिलोप्त्रं, छेदन करिजेतें जें तें. कृ. लुप्धा. छेदनअ. चोरलेलें धन. अ. न.

लोम विग्रहादि सर्व रोमशब्दाप्रमाणें. आंगावरचा केश. न्. न.

लोमशा लोमानिसंत्यस्यांलोमशा, लोम आहेत जीस ती. त. जटामांशी लता. आ. स्त्री.

लोलं लोडतीतिलोलं, चंचल होतें जें तें. कृ. लुडधा. विलोडनअ. चंचल. २ साकांक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोलुपः गार्ह्यंलुंपतीतिलोलुपः,

लिंघलोभ करितो जो तो. क्र. लु भधा. गार्ध्यअ. अतितृष्णाशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोलुभः भृशंलुभ्यतिलोलुभः, अत्यंत इच्छा करितो जो तो. क्र. लुभधा. गार्ध्यअ. अतितृष्णाशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोष्टुं लोष्टतीतिलोष्टं, नाश होणारें जें तें. क्र. लोष्टधा. संघात अ. मृत्तिकेचें खंड, ढेकूळ. अ. न.

लोष्टभेदनः लोष्टानांभेदनोलोष्टभेदनः, लोष्टाचा जो भेद करणारा तो. ढिफळें फोडणयाचा मुद्गर अ. पु.

लोहं रोहतितत्लोहं, प्रादुर्भूत होतें जें तें. क्र. रुहधा. प्रादुर्भावादिअ. १ कृष्णागरूचंदन, अ. पु. न. २ लोखंड. ३ सोनें रुपें इत्यादि सर्व तेजस किंवा सोनें रुपें तांबें पितळ कांसें कथिल हीं प्रत्येक. अ. पु.

लोहकारः लोहंकरोतीतिलोहकारः, लोखंड करितो जो तो. क्र. डुकृञ्धा. करणअ. लोहार. अ. पुल्लिंगीं.

लोहपृष्ठः लोहमिवपृष्ठंयस्यसलोहपृष्ठः, लोह्या सारिखें आहे पृष्ठ म्ह. पिस जें तें जाचें तो. स. ज्याचीं पिसें बाणास उपयोगीं पडतात असा पक्षिविशेष. अ. पु.

लोहलः लोहनंलोहंलातीतिलोहलः, अस्फुटशब्दाविषयीं इच्छा करितो जो तो. क्र. लाधा. आदान अ. अस्पष्ट बोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

लोहाभिसारः लोहशस्त्रस्यअभिसारोलोहाभिसारः, लोह शस्त्राचा अभिसार म्ह. रचनाविशेष जो तो. स. खांडेनवमीस किंवा विजयादशमीस शस्त्र स्थापना करितात तो. अ. पु.

लोहितं रोहतीतिलोहितं, उत्पन्न करणार जें तें. क्र. रुहधा. प्रादुर्भावअ. रक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मृगविशेष. अ. पु. ३ रक्त. अ. न.

लोहितकः लोहितएवमणिर्लोहितकः, रक्त वर्ण जो मणी तो. त. माणिक. अ. न.

लोहिताक्षः लोहिताअक्षिणीयस्यसलोहिताक्षः, लोहितवर्ण

आहेत अश्व ज्याचे तो. स. अग्नि अ. पु.

लोहितचंदनं लोहितंचतच्चंदनंचलोहितचंदनं, रक्तवर्ण जें चंदन तें. स. कुंकू. अ. न.

लोहितांगः लोहितान्यंगानि यस्यसलोहितांगः, लोहित वर्ण आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. मंगळ नामाग्रह. अ. पु.

(व.)

व वातीतिव, साम्याद्यर्थगामी जें तें. कृ. वाधा. गतिअ. साम्यार्थी अव्य. २ वरूण. अ. न.

वक्तव्यः वक्तुमर्होवक्तव्यः, वचनाई जो तो. कृ. वचधा. परिभाषणअ. बोलण्यास योग्य. २ निंद्य. ३ अहीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वक्ता वक्तीतिवक्ता, बोलणारा जो तो. कृ. ब्रूञ्धा. व्यक्तवाणि अ. बोलणारा. वि. ऋ. पु. न. ई. स्त्रीलिंगीं

वक्त्रं उच्यतेनेनवक्त्रं, ज्याचा योगानें बोलिजेतें जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. तोंड. अ. न.

वक्रं वंचतिस्मवक्रं, वंचना प्राप्त झालें जें तें. कृ. वंचुधा. गतिअ. वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वक्षः वक्ष्यतेइतिवक्षः, ताडन करिजेतें जें तें. कृ. वक्षधा. रोषअ. वक्षस्थल. स्. न.

वंक्षणः वांक्षतीतिवंक्षणः, इच्छा करणारा जो तो. कृ. वाक्षिधा. कांक्षाअ. ऊरू आणि सक्थि त्यांचा संधि. अ. पु.

वंगं वंगतीतिवंगं, गमन करितें जें तें. कृ. वगिधा. गतिअ. कथील. अ. न.

वचनं उच्यतइतिवचनं, भाषण जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. भाषण. अ. न.

वचनग्राही वचनंग्रहीतुंशीलमस्यवचनग्राही, वचन ग्रहण करण्याविषयीं स्वभाव ज्याचा तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. वचनांत वागणारा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इन्. न.

वचः वचनंवचः, भाषण जें तें. कृ. वचधा. परिभाषणअ. भाषण. स्. न.

वच्चनेस्थित: वच्चनेतिष्ठतीति वच्चनेस्थित:, वच्चनाचेठायींरा हतो जो तो. क्र. ष्ठाधा. गतिनिं हत्तिअ. वच्चनांत राहणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वचा वक्तीतिवचा, भाषण करितसे जी ती. क्र. वचधा. परिभाषणअ. वेखंड. २ अक्कलकाढा. आ. स्त्री.

वज्रं वजतीतिवज्रं, शत्रूच्या प्राण हरणार्थ गमन करितें जें तें. क्र. वजधा. गतिअ. इंद्रानें आयुध. २ हिरा. अ. पु. न. ३ निवडुंग. अ. पु.

वज्रद्रु: वज्रनामाद्रु: वज्रद्रु:, वज्रनावाचा जो वृक्ष तो. स. निवडुंग. उ. पु.

वज्रनिर्घोष: वज्रनिर्घोष: वज्रस्यनिर्घोष: वज्रनिर्घोष:, वज्राचा जो निर्घोष ह्म. शब्द तो. स. वज्राचा शब्द. अ. पु.

वज्रपुष्पं वज्रमिवपुष्पंवज्रपुष्पं, वज्रा सारखें जें पुष्प तें. स. तिळांचें फूल. अ. न.

वज्री वज्रोस्यास्तीतिवज्री, वज्र ह्म. वज्रायुध आहे जास तो. त. इंद्र. इन्. पु.

वंचक: वंचयतेइतिवंचक:, वंचना करणारा जो तो. क्र. वञ्चुधा. गतिअ. ठकविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ कोल्हा. अ. पु.

वंचित: वंच्यतेस्मवंचित:, वंचित करिजेला जो तो. क्र. वंचुधा. गतिअ. ठकविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वंचुक: वंचयतेइतिवंचुक:, कपट करणाराजो तो. क्र. वंचुधा. गतिअ. कोल्हा. अ. पु.

वंजुल: वंच्यतेइतिवंजुल:, गमन करितो जो तो. क्र. व्रजधा. गतिअ. तिवसवृक्ष. २ वेत. ३ अशोकवृक्ष. अ. पु.

वट: वटतीतिवट:, वेष्टन करितो जो तो. क्र. वटधा. वेष्टनअ. वडाचें झाड. अ. पु. दोरी. अ. पु. न.

वटक: वटतीतिवटक:, वेष्टनाकृतीनें राहतो जो तो. क्र. वटधा. वेष्टनअ. वडा. अ. पु.

वटी वटतीतिवटी, वेष्टन करितसे जी ती. क्र. वटधा. वेष्टनअ. दो

री. ई. स्त्री.

वडवा अतिशयितंबलमस्त्यस्या वडवा, अतिशयित आहे बल जीस ती. त. ब्राह्मणाची स्त्री. २घोडी. आ. स्त्री.

वडवानल: वडवाया अनलोवडवानलः, वडवाजी तत्संबंधी जो अनल स्म. अग्नि तो. स. वडवाग्नि. अ. पु.

वड्रं वलतेइतिवड्रं, व्याप्त करितें जें तें. कृ. वलधा. संवरणादिअ. विस्तीर्ण. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वणिक् वणतेइतिवणिक्, क्रयविक्रय करितो जो तो. कृ. पणधा. व्यवहारअ. वाणि. ज. पु.

वणिज्यं विग्रहादिसंवेवाणिज्य शब्दाप्रमाणें. वाण्याचें कर्म. २ वाणीपणा. अ. न.

वणिज्या विग्रहादिवणिज्यशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

वंटक: वंट्यतेइतिवंटकः, विभाग करिजेतो जो तो. कृ. वंटधा. विभाजनअ. [illegible], वांटा. अ. पु.

वत्तं वयतेस्मइतिवत्तं, स्वेदादि अर्थाविषयीं ग्रमन करितें जें तें. कृ. वयधा. गतिअ. अर्थवतशब्दाप्रमाणें. अव्य.

वत्सं वदतिसामर्थ्यंवत्सं, सामर्थ्यातें बोलणार जें तें. कृ. वदधा. व्यक्तवाणीअ. वक्षस्थल. अ. न. २गोवत्स. ३वर्ष. अ. पु.

वत्सक: वदतीतिवत्सः सएववत्सकः बोलतो जो तो वत्स तोच वत्सक. त. कुड्याचें झाड. अ. पु.

वत्सतर: अल्पोवत्सोवत्सतरः अल्प जो वत्स तो. त. किंचित् तरुण गोवत्स. अ. पु.

वत्सनाभ: वत्सस्येवनाभिरस्य वत्सनाभः, वत्ससदृश आहे नाभी जाची तो. स. बचनाग. अ. पु.

वत्सर: वसंत्यस्मिन् ऋतवोवत्सरः, राहाताहेत ऋतु जाचे ठायीं तो. कृ. वसधा. निवासअ. वर्ष. अ. पु. न.

वत्सल: वत्सोस्यास्तीतिवत्सलः, पुत्रादिस्नेह पात्राचे ठायीं अभिलाष आहे जास तो. त. दयालू. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वद: वदतीतिवदः, बोलणारा जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाक् अ.

बोलका. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वदनं वदत्यनेनवदनं, बोलतोजे णें करून तें. क्र. वदधा. व्यक्तवा णिअ. तोंड. अ. न.

वदन्यः वदान्यः मांयाचस्वेति वदातिवदान्यः, मजप्रत मागअ सें बोलतोजी तो. क्र. वदधा. व्य क्तवाणीअ. दानशूर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वदावदः विग्रहादिवदशब्दाप्र माणें. बोलका. वि. अ. पु. न. आ स्त्री.

वधः हननंवधः, मारणजें तो. क्र. हनधा. हिंसाअ. घात. अ. पु.

वध्यः वधमर्हतिवध्यः, वधाप्र तियोग्य जो तो. त. वधधा. ताडने अ. वधासयोग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वध्री वर्धतेसावध्री, वृद्धिंगत होत्येजी ती. क्र. वृधुधा. वर्धन अ. चर्ममयरज्जु. ई. स्त्री.

वधूः वहतिगृहकृत्यंवधूः, गृहकृत्यवाह णारी जी ती. क्र. वहधा. प्रापणअ. बायको. २ पिंडिका. ३ सून. ४ नूतनविवाह झालेली स्त्री. ऊ. स्त्री.

वनं वन्यते इतिवनं, सम्यक्से वन करिजेतें जें तें. क्र. वनधा. संभक्तअ. अरण्य. २ उदक. अ. न.

वनप्रियः वनंप्रियंयस्यवनप्रि यः, वन आहे प्रियजास तो. स. कोकिलपक्षी. अ. पु.

वनमक्षिका वनस्यमक्षिकाव नमक्षिका, अरण्यांतलीजी मा शी ती. स. रानमासी. आ. स्त्री.

वनमाली वनमालाअस्यास्ती तिवनमाली, वनमाला म्ह. आ पादलंबिनी ती आहे ज्यास तो. त. विष्णु. इन्. पु.

वनमुद्गः वनस्यमुद्गोवनमुद्गः, वनसंबंधी जो मुद्ग तो. स. मट की. अ. पु.

वनशृंगाटः वनस्यशृंगाटइव वनशृंगाटः, वनसंबंधी प्राधान्य गामी सारखा जो तो. स. सबा टा. अ. पु.

वनस्पतिः वनस्यपतिः वनस्प तिः, वनस्पतिम्ह. वृक्षसमुदायाचा जो स्वामी म्ह. मुख्य तो. स. फु लांवाचून ज्यास फळ येतें तो वृ क्ष. इ. पु.

वनायुः वनंअयतेवनायुः, वनातें संचार करितो जो तो. रू. अयधा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वनायुजः वनायुषुजातोवनायुजः, वनायु देशांचेठायीं जो उत्पन्न तो. रू. जनीधा. प्रादुर्भावअ. वनायुदेशचा घोडा. अ. पु.

वनिता वनतीतिवनिता, सम्यक् सेवा करणारी जी ती. रू. वनधा. संभक्तअ. बायको. २ अत्यंत प्रीतिची स्त्री. आ. स्त्री.

वनीपकः वनींपातीतिवनीपः सएववनीपकः, याचना रक्षण करितो जो तो वनीप तोच वनीपक. त. याचक. अ. पु.

वनीयकः वननंवनिःआत्मनाइच्छतीतिवनीयकः, याचनेच्छा करितोजो तो. रू. इषधा. इच्छाअ. याचक. अ. पु.

वनौकाः वनंओकोयस्यसः वनौकाः, अरण्य आहे स्थानजाचें तो. स. वानर. स. पु.

वंदारुः वंदतेइतिवंदारुः, अभिवादन करितो जो तो. रू. वदिधा. अभिवादनअ. वंदनशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वंदी वंदतेइतिवंदी. अवश्य स्तुति करितोजो तो. रू. वदिधा. अभिवादनअ. स्तुतिपाठक, भाट. इन्. पु.

वंध्या वंधेसाधुःवंध्या, अफलत्वात् ताडनाविषयीं जी उत्तम ती. त. ज्यास फळ कधींच नाहीं ती. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वन्या वनानांसमूहोवन्या, वनाचा जो समुदाय तो. त. वनसमूह. आ. स्त्री.

वपा वपतीतिवपा, बीजवृद्धि करणारी जी ती. रू. डुवप्धा. बीजसंतानअ. छिद्र. २ मांसजन्य स्नेह. आ. स्त्री.

वपुः वपतीतिवपुः, बीजसंतान करितें जें तें. रू. डुवप्धा. बीजसंतानअ. शरीर. स. पु.

वप्रः उप्यतेत्रवप्रः, धान्यजाचेठायीं पेरलें जातें तो. रू. डुवप्धा. बीजसंतानअ. ववंदूकातून माती काढून केलेली रास. २ क्षेत्र, शेत. अ. पु. ३ शिखर. अ. न.

वमथुः वम्यतेइतिवमथुः, जलशुद्गीरणजी तो. क्रू. टुवम्धा. उद्गीरणअ. वमन. २हत्तीच्या सोंडेपासून निघालेला जलकण. उ. पु.

वमिः वमनंवमिः, वमन जें तें. क्रू. टुवम्धा. उद्गीरणअ. ओकणें. इ. स्त्री.

वयः वयतेइतिवयः, गमन करितें जें तें. क्रू. वयधा. गतिअ. पक्षी. २वय. स्. न.

वयस्था वयोयौवनंतिष्ठत्यनयेतिव्यवस्था, भक्षणद्वारातारुण्यराहतें जीणें करून ती. क्रू. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. आंवळीचें झाड. २ हिरड्याचें झाड. ३ सोमलता. ४ लहान काकळीची वेल. आ. स्त्री.

वयस्यः वयसातुल्योवयस्यः, वयेंकरून जो तुल्य तो. त. स्नेही. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरं व्रियतेइतिवरं, आवरण करिजेतें जें तें. क्रू. वृञ्धा. वरणअ. कुंकुम. २ किंचिदिष्ट अ. न. ३ वेदणें. अ. पु. ४ श्रेष्ठ. ५ देवापासून जें अभीप्सित तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरटः वरंश्रेष्ठमटतीतिवरटः, त्वरें करून गमन करणारा जो तो. क्रू. अटधा. गतिअ. गांधिण, माशांतील पुरुषजाति. अ. पु.

वरटा. वरटी वृणीतेसरइति वरटा, सरोवराचें सेवन करणारी जी हंसस्त्री ती. क्रू. वृङ्धा. संभक्तिअ. गाधिणमाशी. २हंसपक्ष्याची स्त्री. आ. २ई. स्त्री.

वरणः वृणोत्यनेनेतिवरणः, आवरण करितो जेणें करून तो. क्रू. वृञ्धा. करणअ. कुडण. २ वायवर्णावृक्ष. ३ सेतु. अ. पु.

वरंडः वृणोतीतिवरंडः, आवरण करितो जो तो. क्रू. वृञ्धा. वरणअ. मुखरोग. अ. पु.

वरत्रा व्रियतेअनयावरत्रा, बंधन होतें जीणें करून ती. क्रू. वृञ्धा. आवरणअ. हत्तीस मध्यें बांधण्यास उपयुक्त जो चर्मरज्जु तो. २चर्मरज्जु. आ. स्त्री.

वरदः वरंददातीतिवरदः, व

र देतो जो तो. कृ. डुदाञ्धा. दा नअ. वर देणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरवर्णिनी वरः वर्णोस्यस्या इति वरवर्णिनी, उत्कृष्टवर्ण आहे जीचा तीं. त. गुणादिकोंनीं उत्कृष्ट जी बायको ती. २ हळद. ई. स्त्री.

वरांगं वरंचतदंगंच वरांगं, श्रेष्ठ जें अंग तें. स. मस्तक. २ योनी. अ. न.

वरांगकं वरंअंगंयस्य वरांगकं, श्रेष्ठ आहे अंग ज्याचें तें. स. दालचिनी. अ. न.

वराटकः वरमटतीति वराटः सएव वराटकः, श्रेष्ठ गमन करितो जो तो. वराट तोच वराटक. त. कवियांचा कांटा. अ. पु. २ कमळ दोरी चवाट. अ. पु. न.

वरारोहा वरः आरोहो नितंबो यस्या इति वरारोहा, श्रेष्ठ आहे नितंब जीचा ती. स. उत्कृष्ट गुणांची स्त्री. आ. स्त्री.

वराशिः वरंश्रेष्ठंअश्नुते इति वराशिः. श्रेष्ठातें व्याप्त करणारा जो तो. कृ. अश्नूधा. व्याप्तिअ. महावस्त्र. इ. पु.

वरासिः विग्रहादि सर्व वराशि शब्दाप्रमाणें.

वराहः वरंश्रेष्ठं आहंतीति वराहः, श्रेष्ठ ताडन करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. डुकर. अ. पु.

वरिवसितं. वरिवस्यितं वरिवः कृतं वरिवसितं, शुश्रूषा करिजेलें जें तें. कृ. वरिवस्यधा. पूजादिअ. ज्याची शुश्रूषा केली तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वरिवस्या वरिवस्करणं वरिवस्या, शुश्रूषण जें ती. कृ. धा. पू. शा. प्र. उपासना. आ. स्त्री.

वरिष्ठं अतिशयितं उरु वरिष्ठं, अतिशयें करून जें महत् तें. त. अतिशय मोठा. २ तांबें. अ. न.

वरी वृणोतीति वरी, आवरण करिते जी ती. कृ. वृञ्धा. वरण अ. शतावरी. ई. स्त्री.

वरीयान् अतिशयेन उरु वरीयान्, अतिशयें करून जो महान् तो. त. फार मोठा. २ फार उत्तम. वि. स. पु. न. ई. स्त्री.

वरुणः व्रियतेवृणोतीतिवावरुणः, जलचरांचा राजा म्हणून वरिला जो तो. अथवा वरणारा जो तो. क. वृञ्धा. वरणअ. वरुण. २ वायव र्णीचें झाड. अ. पु.

वरुणात्मजा वरुणस्यआत्मजा वरुणात्मजा, वरुणाची जी कन्या ती. स. मद्य. आ. स्त्री.

वरूथः व्रियतेरथोअनेनवरूथः रथ आच्छादन होतो जेणें करून तो. क. वृञ्धा. आवरणअ. रथा स रक्षणासाठीं वगैरे केलेलें लो हादिमय आवरण. अ. पु.

वरूथिनी वरूथाः संत्यस्या मितिवरूथिनी, रथगुप्ती आहे त जीचाठायीं ती. त. सेना. ई. स्त्री.

वरेण्यः व्रियतेइतिवरेण्यः, स्वी कार करिजेतो जो तो. क. वृञ् धा. वरणअ. प्रमुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्करः वर्कतेइतिवर्करः, ताह ण्य ग्रहण करितो जो तो. क. वृक धा. आदानअ. तरुण जो पशु जातीय तो. अ. पु. ई. स्त्री.

वर्गः वृज्यतेइतिवर्गः, वर्जन क रिजेतो जो तो. क. वृजीधा. वर्ज नअ. सजातीयांचा समूह. अ. पु.

वर्चः वर्चतेइतिवर्चः, दीप्तिकार तो जो तो. क. वर्चधा. दीप्तिअ. ते ज २ विष्ठा. ३ रूप. स. न.

वर्चस्कं वर्चतेतद्वर्चः, कुत्सितं वर्चोवर्चस्कं, कुत्सित जो अन्नम ल तें. त. विष्ठा. अ. न.

वर्णः वर्ण्यतइतिवर्णः, वर्णन करिजेतो जो तो. क. वर्णधा. वर्ण क्रियादिअ. ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य शूद्र हे चार वर्ण प्रत्येक. २ हत्ती च्या पाठीवरचें आस्तरण. ३ शु क्लनीलादिक वर्ण. ४ स्तुति. अ. पु. ५ अक्षर. अ. पु. न.

वर्णकं वर्णकरोतीतिवर्णकं, शु क्लादि वर्णातें करितें जें तें. क. व र्णधा. वर्णक्रियाअ. शरीरास ला वावयाचा सुगंधि द्रव्यविशेष ज्या स उटणें असें म्हणतात तें. अ. न.

वर्णितं वर्ण्यतेस्मवर्णितं, वर्ण न करिजेलें जें तें. क. वर्णधा. व र्णक्रियाअ. स्तवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्णी प्रशस्तः वर्णोस्यास्तीतिव

र्णी, प्रशस्त आहे वर्ण ज्याचा तो. त. ब्रह्मचारी. इन्. पु.

वर्तकः वर्ततेइतिवर्तकः, वर्तन करणारा जो तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. घोड्याचा खुर. अ. पु.

वर्तनं वर्ततेअनेनवर्तनं, जीवन पावतें जेणेंकरून तें. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. जीविका. अ. न. २ वर्तणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्तनिः वर्तनी वर्ततेअनया वर्तनिः, गमन करिताहेत जीणें ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. मार्ग. इ. २ ई. स्त्री.

वर्तिः वर्ततेइतिवर्तिः, उद्वर्तना र्थ होत्ये जी ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. शरीरास लावावयाचा सुगं धिद्रव्यविशेष, उटणें. इ. स्त्री.

वर्तिका विग्रहादिवर्तकशब्दाप्र माणें. वानचिमणी. आ. स्त्री.

वर्तिष्णुः वर्तनशीलोवर्तिष्णुः, वर्तन करिजेतो जो तो. कृ. वृतु धा. वर्तनअ. वर्तनशील. वि. उ. पु. न. स्त्री.

वर्तुलं वर्ततेइतिवर्तुलं, परिव र्तन करितें जें तें. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. वाटोळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

वर्त्मनिः वर्त्मनी विग्रहादिस्व वर्तनीशब्दाप्रमाणें. मार्ग. इ. २ ई. स्त्रीलिंगी.

वर्त्म वर्ततेऽनेनवर्त्म, गमन करि तात जेणेंकरून तें. कृ. वृतुधा. व र्तनअ. मार्ग. २ डोळ्याची पापणी. न्. न.

वर्धं वर्धतेइतिवर्धं, वृद्धीपावतें जें तें. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. शिसें. अ. न.

वर्धकः वर्धतेइतिवर्धकः, वाढतो जो तो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. भा रंगीची वेल. अ. पु.

वर्धकिः वर्धयतीतिवर्धकिः, का ष्ठ वर्धन करितो जो तो. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. सुतार. इ. पु.

वर्धनः विग्रहादिवर्धिष्णुशब्दाप्र माणें. वाढाऊ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ वृद्धि. ३ छेदन. अ. न.

वर्धमानः वर्धतेसौवर्तमानः, वाढणारा जो तो. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. वाढणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ एरंडाचें झाड. अ. पु.

वर्धमानकः वर्धमानयतीतिवर्धमानकः, वृद्धी प्राप्त पूजितहोतो जो तो. कृ. मानधा. पूजाअ. पात्रविशेष, मालटी. अ. पु.

वर्धिष्णुः वर्धतेइतिवर्धिष्णुः, वर्धनशील जो तो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. वाढाळू. वि. उ. पु. स्त्री. न.

वर्धी वर्धतेइतिवर्धी, वृद्धीपावत्ये जी ती. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. चामड्याची वादी. ई. स्त्री.

वर्वणा वर्शतिवणती तिवर्वणा, वर्‍या प्रकारें करून शब्द करणारी जी ती. कृ. वणधा. शब्दअ. माशी. आ. स्त्री.

वर्म वृणोतिदेहंवर्म, आच्छादन करणारजें तें. कृ. वृञ्धा. वरणाअ. कवच. न्. न.

वर्मितः वर्मसंजातमस्यवर्मितः, वर्म म्ह. कवच आहे जास तो. त. कवच धारण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वर्यः वर्यतेइतिवर्यः, इच्छा करिजेतो जो तो. कृ. वरधा. ईप्साअ. प्रमुख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

वर्या प्रि यतेअनयावर्या, पती वरिजे तो जीणें ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. स्वयंवर करणारी स्त्री. आ. स्त्री.

वर्वरा वृणोतीतिवर्वरा, आवरण करित्ये जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. कानफोडु. आ. स्त्री.

वर्ष वर्षणंवर्षयतिवर्षतिवावर्षं, सेचन किंवा तें करितें जें तें. कृ. वृषुधा. सेचनअ. वृष्टि. २ भरत खंड. अ. न. ३ संवत्सर. अ. पु. न. ४ आठ खंडें पृथ्वी. अ. पु.

वर्षवरः वृणोतीतिवरः वर्षस्य रेतः पातस्यवरो वर्षवरः, रेतःपाताचा स्वीकार करणारा जो तो. समास. नपुंसक भेद. अ. पु.

वर्षा वर्षोअस्तीतिवर्षा, वृष्टी आहे जाचे ठायीं तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. वर्षाऋतु. आ. स्त्री.

वर्षाभूः वर्षासुभवतीतिवर्षाभूः, वर्षाऋतूचे ठायीं उत्पन्न होतो जो तो. कृ. भूधा. सत्ताअ. बेडूक. २ बेडुकाची लाहान जात ऊ. स्त्री.

वर्षाभ्वी वर्षाभुवः पत्नीवर्षाभ्वी,

दईवाची जी स्त्री ती. स्त्रीप्रत्य. लहान वेडकी. ई. स्त्री.

वर्षीयान् अतिशयेन वृद्धोवर्षीयान्, अतिवृद्ध जो तो. त. अतिवृद्ध. वि. स्. पु. ई. स्त्री. स्. न.

वर्षोपलः वर्षस्यउपलः वर्षोपलः, वृष्टीचेठायीं जो उपल म्ह. पाषाण तो. स. उदकाची गार. अ. पु.

वर्ष्म वृष्यतेइतिवर्ष्म, सेवन करिजे तें जें तें. कृ. वृषुधा. सेवन अ. देह २ प्रमाण ३ फार सुंदर जी आकृति तें. न्. न.

वलक्ष अवलक्ष्यतेइतिवलक्षः, ज्यावर्त्यतानें अवलोकिजे तो जो तो. कृ. लक्षधा. दर्शनादि अ. शुक्लवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

वलजं वलेजातंवलजं, वलाम्ह. आणावरण त्याविषयीं झालें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. शेत. २ शहरचा दरवाजा. ३ सस्य ४ युद्ध. अ. न.

वलजा वलेजातावलजा, आवरजो त्याविषयीं उत्पन्न झाली जी ती. कृ. जनीधा. प्रादुर्भाव अ. स्त्रीविशेष, वरस्त्री. आ. स्त्री

वलभी वलतीतिवलभी, आच्छादन करित्ये जी ती. कृ. वलधा. संवरणअ. कूटागार. ई. स्त्री.

वलयितं वलयंजातमस्यवलयितं, वेष्टन झालें जास तें. त. वेढलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वलिमुखः वलियुक्तंमुखंयस्य वलिमुखः, वलियुक्त आहे मुख ज्याचें तो. स. वानर. अ. पु.

वलिरः वलतेइतिवलिरः, अदर्शन पावतो जो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. काणा, केंरा. अ. पु. आ. स्त्री.

वलीकं वलतिआवृणोतिभित्यादिइतिवलीकं, भित्यादिकातें आवरण करितें जें तें. कृ. वलधा. संवरणअ. वळचण, पडवी. अ. न.

वलीमुखः वलीयुक्तंमुखंयस्य वलीमुखः, वलियुक्त आहे मुख ज्याचें तो. स. वानर. अ. पु.

वलयः वल्यतेइतिवलयः, संवृत करिजेतो जो तो. कृ. वलधा. संवरणअ. पोंची कांकणें इत्यादि. अ. पु. न.

वल्कं वलतीतिवल्कं, वेष्टन करितें जें तें. क्रू. वलधा. संवरण अ. त्वचा, साल. अ. पु. न.

वल्कलं वलतीतिवल्कलं, अर्थादिसर्वपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें.

वल्गितं वल्गनंवल्गितं, गति जी तें. क्रू. वल्गधा. गतिअ. घोड्याची चाल. अ. न.

वल्मीकं वलंतेप्राणिनअत्रइति वल्मीकं, पिपीलिकादि प्राणी संचार करितात ज्याचेठायीं तें. क्रू. वलधा. संचलनअ. वारूळ, सोम. अ. पु. न.

वल्लकी वल्लंतेस्वराःयस्यामिति वल्लकी, सप्त स्वर संचरण करितात जीचेठायीं ती. क्रू. वल्लधा. संचरणअ. वीणा. ई. स्त्री.

वल्लभः वल्लतेइतिवल्लभः, सम्यक् स्वीकार करितो जो तो. क्रू. वल्लधा. संवरणअ. प्रिय. २अध्यक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ जातिवंत घोडा. अ. पु.

वल्लरिः वल्लरी वल्लंऋच्छतीतिवल्लरिः, संचारणाप्रत पावत्येजीती. क्रू. ऋधा. गतिअ. तुळशीची वगैरे मंजिरी इ. २ई. स्त्री.

वल्लिः वल्ली वल्लतीतिवल्लिः, आच्छादन करित्ये जी ती. क्रू. वल्लधा. संवरणअ. वेल, लता. इ. २ई. स्त्री.

वल्लुरं वल्लूरं वलतेइतिवल्लुरं, आच्छादन करणारें जें तें. क्रू. वल्लधा. संवरणअ. शुष्क मांस. अ. पु. न.

वल्लूरा विग्रहादि वल्लुर शब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

वल्वजः वलतीतिवल् वजतीति वजः वल्चासौवजश्चवल्वजः, आच्छादन करणारा असाजो गमन करितो तो. स. मोळ, लवा. अ. पु.

वशः वशनंवशः, इच्छा जी ती. क्रू. वशधा. कांतिअ. इच्छा. अ. पु.

वंशः उश्यतेइतिवंशः, इच्छा करिजेतो जो तो. क्रू. वशधा. कांति अ. वेळु. अ. पु. २वंश. ३ समूह. ४ पाठीचा कणा. अ. पु.

वंशकं वंशइवप्रतिकृतिर्वंशकं, वेळु सारखी जी प्रतिमा ती. न. कृष्णागरु चंदन. अ. न.

वशक्रिया वशस्यक्रियावशक्रि

था, यंत्रादिना वशीकरण जें तें. स. मणिमंत्रादिकेंकरून वश करणें. आ. स्त्री.

वंशरोचना वंशस्यरोचनावंशरोचना, वंशाचें दीपन करित्ये जी ती. स. वंशलोचन. आ. स्त्री.

वंशलोचना इत्यादिसर्वपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. वंशलोचन. आ. स्त्री.

वशा वष्टीतिवशा, संततिविषयीं इच्छा करणारी जी ती. कृ. वशधा. कांतीच्छाअ. हत्तीण. २ वांझगाय. ३ बायको. आ. स्त्री.

वशिकं उश्यतेइतिवशिकं, स्वस्थ पाहिजेतें जें तें. कृ. वशधा. कांतिअ. रिकामा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वंशिकं वंशोस्त्यत्रवंशिकं, वंश आहे ज्याचेठायीं तें. त. कृष्णागरुचंदन. अ. न.

वशिरं. उश्यतेइतिवशिरं, अन्नभक्षणाविषयीं इच्छित करिजेतें जें तें. कृ. वशधा. कांतिअ. गजपिंपळी. अ. पु. २समुद्रापासून झालेलें मीठ. अ. न.

वश्यः वशमधीनत्वंगतोवश्यः, स्वाधीन होतो जो तो. त. स्वाधीन. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वषट् उच्यतेअनेनवषट्, देवतोद्देशेंकरून दत्त हविर्दान पाहिजेतें जेणें असें जें उच्चारण तें. कृ. वहधा. प्रापणअ. यज्ञामध्यें देवतोद्देशें करून जें हविर्दान तदर्थी अव्य.

वषट्कृतं वषट्मंत्रेणकृतंवषट्कृतं, वषट् या मंत्रानें जें प्रक्षिप्त तें. स. अग्निमध्यें हवन केलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वसतिः वसंत्यस्यांवसतिः, निवास करितात जीच्या ठायीं ती. कृ. वसधा. निवासअ. राहणें. २घर ३रात्रि. इ. स्त्री.

वसनं विग्रहादिवस्त्रशब्दाप्रमाणें. वस्त्र. अ. न.

वसंतः वसंत्यस्मिन्सुखेनेतिवसंतः, वास करिताहेत सुखानें ज्याचेठायीं तो. कृ. वसधा. निवासअ. वसंतऋतु. अ. पु.

वसा वस्तेइतिवसा, आच्छादन करणारी जी ती. कृ. वसधा. आच्छादनअ. मांसजन्यस्नेह, चरबी. आ. स्त्री.

वसिरं वसनं वसिरं, स्तंभित हो तें जें तें. कृ. वसूधा. स्तंभअ.स मुद्रापासून झालेलें मीठ. अ.न.

वसु वसंत्यस्मिन्गुणाः वसुः, गुण निवास करितात जाचेठायीं तो. कृ. वसधा. निवासअ. देवगणविशेष. २ थोर बकुळी. उ.पु. ३ धन. ४ रत्न. ५ अग्नि. ६ किरण. ७ जुंफणी. अ.न.

वसुकः वसूकः वस्वस्यास्तीति वसुकः, उदक आहे जाचेठायीं तो. त. रुयाचें झाड. अ.पु. २ सांबर लवण. अ.न.

वसुदेवः वसुषुदीव्यतीति वसुदेवः, वसूंचेठायीं प्रकाशमान जो तो. कृ. दिवुधा. क्रीडादिकअ. कृष्णाचा बाप. अ.पु.

वसुधा वसुदधातीति वसुधा, धनातें धारण करित्ये जी ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. पृथ्वी. आ. स्त्रीलिं.

वसुंधरा वसुधारयतीति वसुंधरा, धनातें धारण करित्ये जी ती. कृत्यादि पू. श. प्र. पृथ्वी. आ. स्त्रीलिंगी.

वसुमती वसुधनमस्त्यस्यामिति वसुमती, धन जें तें आहे जी चेठायीं ती. त. पृथ्वी. ई. स्त्री.

वस्तकं वस्तइव वस्तकं, दुर्गंधत्वाचा योगें करून अजसदृश जें तें. त. सांबर लोण. अ.न.

वस्तिः वस्यते इति वस्तिः, आच्छादन करिजेत्ये जी ती. कृ. वसधा. आच्छादनअ. नाभीच्या खालीं जो मूत्राचा कोठार तो. २ वस्त्राची दशा. इ. पु. स्त्री.

वस्त्यं वसनं वस्तिः, तत्रसाधुः वस्त्यं, निवास करण्याविषयीं जें उत्तम तें. त. घर. अ.न.

वस्त्रं वस्यते नेन वस्त्रं, आच्छादन करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. वसधा. आच्छादनअ. चिरगुट. अ.न.

वहः वहति युगमनेन वहः, युग आहतो जेणेंकरून तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. बैलाचा खांद. अ.पु.

वल्मं वल्ममस्त्यस्मिन् वल्मं, वस्तु प्राप्ति आहे जाचेठायीं तें. त. मीठ. अ.न.

वल्मसा वल्मं चर्मस्यति वल्मसा, चर्मातें ग्रास करणारी जी

ती. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. शरी रांतील शिरा प्रत्येक. आ. स्त्री.

वन्हिः वहतिहव्यमितिवन्हिः, हव्य म्ह. हुत केलेलें द्रव्य त्यातें वाहतो म्ह. ज्या देवाचें त्या देवा स पोचवितोजो तो. कृ. वह्धा. प्रापणअ. अग्नि. २ चिता वन स्पति. इ. पु.

वन्हिशिखं वन्हिवत्शिखायस्यवन्हिशिखं, अग्नि सारिखें आहे अग्र जाचें तें. स. कुसुंबा. अ. न.

वाक्पतिः वाचांपतिः वाक्पतिः, वाणीचाजो पती तो. स. उत्कृष्ट बोलणारा. २ बृहस्पति. अ. पु.

वाक्यं उच्यतेनत्वाक्यं, बोलिजे तें जें तें. कृ. ब्रूञ्धा. व्यक्तवाणी अ. तिङंत सुबंत पदांचा समूह. अ. न.

वागीशः वाचामीशोवागीशः, वाणीचा स्वामी जो तो. स. अ र्थवाक्पतिश. प्र. अ. पु.

वागुजी वातंगुजतीतिवागुजी, शतकारी जी ती. कृ. गुजधा. श ब्दअ. बावची. ई. स्त्री.

वागुरा अवागुरतेइतिवागुरा, हिं सनाविषयीं उद्योगकरणारी जी ती. कृ. गुरीधा. उद्यमन अ. जाळें आ. स्त्री.

वागुरिकः वागुरयाचरतीतिवागुरिकः, मृग बंधनी जी तीणें करून गमन करितो जो तो. त. जाळ्या नें मृगादिकांस धरणारा, पारधी. अ. पु.

वाग्मी प्रशस्तावागस्यवाग्मी, प्रश स्त आहे वाणी ज्याची तो. त. नैय्या यिक. २ बृहस्पति. इन्. पु. ३ पुष्क ळ बोलणारा. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

वाङ्मुखं वाचोमुखमिव वाङ्मुखं, वाणीला मुख सदृशस्म उपक्रमजो तें. स. बोलण्याचा प्रारंभ. अ. न.

वाचंयमः वाचंयच्छतीतिवाचंयमः, वाणीतें नियमन करणारा जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. मौ नधारण करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मुनि. अ. पु.

वाचकः वक्तीतिवाचकः, शक्ति संबंधें करून अर्थातें बोलतोजो तो. कृ. ब्रूञ्धा. व्यक्तवाणिअ. शब्द

शब्द. अ. पु

वाचस्पतिः वाचः पतिः वाच स्पतिः, वाणीचा जो स्वामी तो. स. बृहस्पति. इ. पु.

वाचाटः विग्रहादिवाचालश ब्दाप्रमाणें बहुत अवाच्य बो लणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वाचालः कुत्सितंबहु भाषतेवा चालः, निंद्य बहु बोलतो जो तो. त. वाचाळ. अ. पु.

वाचिकं वचः संत्यस्मिन्निति वाचिकं, वाग्व्यापार आहे ज्याचेठायीं तें. त. दूतानें सां गितलेला निरोप. अ. न.

वाचोयुक्तिः वाचः युक्तिःवा चोयुक्तिः, वाणीचीजी युक्ती ती. सयुक्तिकत्व. ती. स. नें य्यायिकः २ बहुत बोलका. वि. इ. पु. स्त्री. न.

वाचोयुक्तिपटुः वाचोयुक्ति ष्वत्रपटुर्वाचोयुक्तिपटुः, वा णीच्या युक्तीविषयीं जो पटु तो. स. अ. पू. श. प्र. वि. उ. पु. स्त्री. न.

वाक् उच्यतेइतिवाक्, उ- च्चारिजेलीजी ती. कृ. वचधा. भाषणअ. वाणि. च. स्त्री.

वाजः वजत्यनेनवाजः, गमन करिजेतो जेणेंकरून तो. कृ. व जधा. गतिअ. बाणास उपयुक्त पक्षाचें पिस. २ पैकी करा अ. पु.

वाजपेयं वाजंपेयमत्रवाजपे यं, पैकी करा आहे पेय हा. पा नयोग्य ज्याचेठायीं तें. स. या गविशेष. अ. न.

वाजिः अवश्यंवजतीतिवाजिः अत्यंत गमन करितो जो तो. कृ. वजधा. गतिअ. घोडा. इ. पु.

वाजिदंतकः वाजेः दंतइव अस्यवाजिदंतकः, अश्वाचे दं त सदृश आहे वर्ण ज्याचा तो. स. अडुळसा. अ. पु.

वाजी वाजाः पक्षाः संत्यस्येति वाजी, पक्ष आहेत ज्यास तो. त. पक्षी. २ घोडा. ३ बाण. इन. पु.

वाजिशाला वाजिनांशालावा जिशाला, घोड्यांची जी शाला ती. स. घोड्यांची पा गा. आ. स्त्री.

वांच्छा वांच्छनंवांच्छा, इच्छा जी ती. क्रू. वांच्छिधा. इच्छाअ. इच्छा. आ. स्त्री.

वाटः वत्यतेइतिवाटः, वे ष्टिजेतोजो ती. क्रू. वटधा. वेष्टनअ. मार्ग. २ वेष्टन. ३ वरंड. ४ अंग. ५ अन्नविशेष. अ. पु.

वाटी वत्यतेइतिवाटी, वेष्टि न करिजेत्ये जी ती. क्रू. वटधा. वेष्टनअ. घराची भूमी. २ घ राजवळचा बाग. ३ कमर. ई. स्त्री.

वाट्यालकः वाटीमलतीति वाट्यालकः, बागातें व्याप्त क रित्ये जीसी. क्रू. अलधा. पर्याप्ति अ. तुपकडीची कणा. अ. पु.

वाडवः वडवायांभवोवाडवः, वडवेच्चे ठायीं उत्पन्न जो तो. त. वडवाग्नि. २ ब्राह्मण. अ. पु. ३ घोड्यांचा समूह. अ. न.

वाडव्यं वाडवानांसमूहोवाडव्यं, वडवांचा जो समुदाय तो. त. ब्रा ह्मणसमूह. अ. न.

वाणी वर्ण्यतेस्तूयतेइतिवाणी, स्तविजेत्ये जी ती. क्रू. वणधा. व र्णनअ. सरस्वती. ई. स्त्री.

वाणिजः वणिगेववाणिजः, व णिक् जो तोचवाणिज. त. क्रय विक्रयोपजीवी वाणी. अ. पु.

वाणिज्यं वणिजः कर्मभावोवा वाणिज्यं, वणिजाचें जें कर्म किं वा भाव तें. त. वाण्याचें कर्म. २ वाणिपणा. अ. न.

वाणिनी अवश्यंवणतीतिवाणि नी, अवश्य शब्द करित्ये जी ती. क्रू. वणधा. शब्दअ. नाचणारी स्त्री. २ दूति. ई. स्त्री.

वाणिः वयनंवाणिःतंतुसंतान, जें ती. क्रू. वेञ्धा. तंतुसंतान विणणें. इ. स्त्री.

वातः वातीतिवातः, निरंतर ग मन करितो जो तो. क्रू. वाधा. गति अ. वारा. अ. पु.

वातकः वातंकरोतीतिवातकः, वायूतें करितो जो तो. क्रू. डुकृञ् धा. करणअ. गोकर्णाची वेल. अ. पुल्लिंगी.

वातकी अतिशयितोवातकोस्य स्यवातकी, अतिशयित आहे वा त ज्यास तो. त. वात रोगी. वि. इन्.

पु. न. ई. स्त्री.

वातप्रमी: वातंवायुंप्रमिमी तेवाताभिमुखधावनादितिवा तप्रमी: वायूप्रत मोजितो ह्म. वायुसमान गतिकजो तो. कृ. माङ्धा. मानअ. वायूर. ई. पु.

वातपोथ: वातंपोथयतीति वातपोथ:. वायूनें नाश करितो जो तो. कृ. पृथधा. हिंसाअ. प ळसाचें झाड. अ. पु.

वातमृग: वातइवमृगोवात मृग:. वायु सारखा ह्म. वायुतु ल्य गमन करणारा जो मृग तो. स. वात मृग, वायूर. अ. पु.

वातरोगी वातरोगोस्त्यस्यवा तरोगी. वात ह्म. वायु रोग जा स आहे तो. त. वात रोग ज्यास जाहला तो. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

वातायनं वातस्यअयनंवाता यनं, वाताला गमन साधन जें तें. स. झरोका. अ. न.

वातायु: वातमयतइतिवातायु:, वायूप्रत गमन करितो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. हरिण. उ. पु.

वाति: गतौतिवाति:, गमन क रितो जो तो. कृ. वाधा. गतिअ. वारा. इ. पु.

वातुल: **वातूल:** वातानांसमू होवातुल:, वायूंचा समूह जो तो. त. वावटळ. अ. पु. २ वातविकार सहन करणारा प्राणी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वात्सल्यं वत्सलस्यभाव: वात्स ल्यं, दयाळूचा जो भाव तें. त. व त्सलता, कृपाळुपणा. अ. न.

वादित्रं वाद्यतेतत्वादित्रं, वा जविजेतें जें तें. कृ. वदधा. व्यक्तवा णिअ. वाद्य. अ. न.

वानं वायतितद्वानं, शोषित हो इजेतें जें तें. कृ. वैधा. शोषणअ. सुकलेलें फळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वानप्रस्थ: वनस्यप्रस्थ: प्रदे शस्तत्रभवोवानप्रस्थ:, वनसं बंधी प्रदेशाचे ठायीं जो उत्पन्न तो. त. अरण्यामध्यें इंद्रिय निग्रह करून सकुटुंब रा हणारा पुरुष. २ मोहाचा वृक्ष. अ. पु.

वानरः वनेभवंवानं फलंवाती तिवानरः, अरण्यांतील फला दिक भक्षण करितोजो तो. कृ.वा धा.आदानअ.वानर.अ.पु.

वानस्पत्यः वनस्पतौभवःवा नस्पत्यः, वनस्पतीचाठायींजो उत्पन्न तो. त.फुलापासूनज्या स फळयेतें तो वृक्ष. अ.पु.

वानायुः वनेभवंवानंवानमय तेवनायुः, वनाचाठायीं जें उत्प न्न तें वान वानजें तृणादि त्याप्र त गमन करितोजो तो. कृ.अय धा.गतिअ. हरिण. उ.पु.

वानीरः वायतीतिवंशःकं आ समंतान्नीरमस्यवानीरः, शःक आहे आसमंतात् उदक जा चें तो. स.वेत.अ.पु.

वानेयं वनेपानीयेजायतेतद्वा नेयं, उदकाचेठायीं जें उत्पन्न तें. त.जलसुक्ता.अ.न.

वापिः वापी उप्यतेप्रपादिक मत्रेतिवापिः, देताहेत उदकादि कजीचाठायीं ती. कृ.डुवपधा.बी जसंतानअ. दीर्घ विहार.इ.२ई.स्त्री.

वाप्यं व्याप्यतइतिवाप्यं, देइ जेतें जें तें. कृ.डुवपधा.बीजसं तानअ. कडुकोष्ट.अ.न.

वामः वमतिवम्यतेवावामः, उ द्गिरण करितो किंवा करिजेतो जो तो. कृ.डुवम्धा.उद्गिरणअ. सुंदर.२प्रतिकूळ.वि.अ.पु.न. आ.स्त्री.

वामदेवः वामश्चासौदेवश्चवाम देवः, सुंदर असा जो देव तो.स. महादेव.अ.पु.

वामनः वायुमात्मानंमन्यते वामनः, आपल्याप्रत जाण तोजो तो.कृ.मनधा.ज्ञानअ. दक्षिण दिशेचा हत्ती.अ.पु.२खु जा,ह्रस्व.वि.अ.पु.न.आ.स्त्री.

वामलूरः वामैःलूयतेइतिवाम लूरः, सुंदर पुरुषांनीं नष्ट करि जेतें जें तें. कृ.लुञ्धा.छेदनअ. वारूळ.अ.पु.

वामलोचना वामेलोचनेयस्याः सावामलोचना, सुंदर आहेत नेत्रजीचे ती. स.सुंदरनेत्रांची नायको.आ.स्त्री.

वामा वमतिस्नेहमितिवामा, स्ने

हटांकरणारी जी ती. कृ. टुवम्‌धा. उद्गिरणअ. वायको. आ. स्त्री.

वामी वामयतीतिवामी, उद्गिरण करणारी जी ती. कृ. टुवम्‌धा. उद्गिरणअ. घोडी. ई. स्त्री.

वायदंड: वयनंवायस्तस्यदंडो वायदंड:, विणण्याचाजो अम्बाकृति दंडवोम.कोष्टयाचे घोंडे. अ. पु.

वायस: वयतेसोवायस:, गमन करणारा जो तो. कृ. वयधा. गतिअ. कावळा. अ. पु.

वायसाराति: वायसस्यारातिः वायसाराति:, कावळ्याचा जो शत्रु तो. स. घुबड. इ. पु.

वायसी वायसानामियंवायसी, वायसांची जी ही ती. त. कावळी ची वेल. ई. स्त्री.

वायसोली वायसान्‌ ओलंडयतिवायसोली, काकानें उत्क्षेपण करिल्से जी ती. कृ. ओलडिधा. उत्क्षेपणअ. लहान कावळीची वेल. ई. स्त्री.

वायु: वातीतिवायु:, निरंतर वाहतो जो तो. कृ. वाधा. गतिअ. वारा. उ. पु.

वायुसख: वायोः सखावायुसख:, वायूचा जो मित्र तो. स. अग्नि. न. पु.

वा: वार्यतेआच्छाद्यतेइतिवाः, तृप्त करिजे ... तें. कृ. वृञ्‌धा. आवरणअ. उदक. र्. न.

वार: वारयतिव्रियतेवावार:, स्वीकृत करितो किंवा वरण करिजे तो जो तो. कृ. वृञ्‌धा. वरणअ. पाणि. अ. न. २ समूह. ३ प्रसंग ४ रविसोमइत्यादिवार. अ. पु.

वारण: वारयतीतिवारण:, शत्रु बल निवारण करणारा जो तो. कृ. वृञ्‌धा. आवरणअ. हत्ती. अ. पु.

वारणबुसा बुस्यतइतिबुसा, वारणानांबुसावारणबुसा, सेवन करिजेल्से जी ती बुसा हत्तीला भक्षण योग्य जी ती. स. केळें. आ. स्त्री.

वारणबुषा विग्रहादिसर्वपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें.

वारमुख्या वारेवेश्यावृंदेमुख्या वारमुख्या, वेश्यासमूहाचाठायीं जी मुख्या ती. स. वेश्याविशे

य. आ. स्त्री.

वारबाण: बाणंवारयतीतिवा रबाण:, बाणातें निवारणकर णारा जो तो. कृ. रज्जुधा. आवर णअ. आंगरखा चोळी इत्यादि अ. पु. न.

वारस्त्री वारस्यसमुदायस्यस्त्री वारस्त्री, समुदायाची जी स्त्री ती. स. वेश्या. ई. स्त्री.

वाराही वराहस्येयंतस्प्रियत्वा द्वाराही, वराहाला जी प्रिय ती. त. वाराही कंद. ई. स्त्री.

वारि विग्रहादिवारीशब्दाप्रमा णें. उदक. इ. न.

वारिद: वारीणिददातीतिवारि द:, उदकातें देतो जो तो. कृ. दाधा. दानअ. मेघ. अ. पु.

वारिपर्णी वारिणिपर्णानि यस्या: सावारिपर्णी, उदका चेठायीं आहे पर्णविस्तार जीचा ती. स. जलकुंभी. ई. स्त्री.

वारिप्रवाह: वारिण: प्रवाह: वा रिप्रवाह:, उदकाचा जो प्रवाह तो. स. ओघ. १ उदकाचा प्रवाह. अ. पु.

वारिवाह: वारीणिवाहयतीति वारिवाह:, उदकातें वाहविता जो तो. कृ. वहधा. प्रापणेअ. मेघ. अ. पु.

वारी वार्यतेअनयावारी, आच्छा दन करिजेतें जीणें करून ती. कृ. वृञ्धा. आवरणअ. हत्ती बांध ण्याची जागा. ई. स्त्री.

वारुणी वरुणस्येयंवारुणी, व रुण संबंधी जी ती. त. पश्चिम दिशा. २ दूर्वा. ३ मद्य. ई. स्त्री.

वात्सकं वत्सानांसमूहोवात्स कं, वत्सांचा जो समुदाय तें. त. वत्सांचा समूह. अ. न.

वार्त्त: वृत्तिरस्त्यस्येतिवार्त्त:, जीविका आहे ज्यास तो. त. नि रोगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वार्त्ता वृत्तिरस्त्यस्यावार्त्ता, वृ त्ती आहे जीस ती. त. लोकर व. २ खेरलीवांती. ३ उपजी विका. आ. स्त्री.

वार्त्ताकु: विग्रहादिसर्वपूर्वी च्या शब्दाप्रमाणें. उ. पु.

वार्तावहः वार्तांवावहःवार्ताव हः, वार्ता नेतो जो तो· स· वा र्तावाहक· अ· पु·

वार्धकं वृद्धस्यसंघोभावोवावा र्धकं, वृद्धांचा समूह किंवा वृद्धा चा भावजो तो· त· वृद्धपणा· २ वृद्धांचा समूह· अ· न·

वार्धक्यं वृद्धस्यकर्मवार्धकमेव वावार्धक्यं, वृद्धाचें कर्म किंवावा र्धक जें तेंच वार्धक्य· त· वृद्धपणा २ वृद्धांचा समूह· अ· न·

वार्धुषिः वृद्धिंगर्ह्यांप्रयच्छतीति वार्धुषिः, निंद्य वृद्धी घेणाराजो तो· लोकांस कर्ज देउन त्याच्या व्याजावर उपजीविका चालवि णारा· इ· स्त्री·

वार्धुषिकः विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें· अ· पु·

वार्मणं वर्मणांकवचानांसमूहो वार्मणं, कवचांचा जो समुदाय तें· त· वर्मांचा समूह· अ· न·

वार्षिकं वर्षासुभवंवार्षिकं, वर्षा काळीं जें उत्पन्न तें· त· आयमा णा अ· न· २ वर्षांचा· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

वालुकं वलतइतिवलुकमेववा लुकं, आस करितें जें तें वलु तेंच वालुक· त· कांकडी· अ· न·

वालेयः वलयेउपहारायसाधु तः वलेरपत्यंवावालेयः, बलि स्तु· उपहार तदर्थ उपयुक्त किं वा बलीचें जें अपत्य तो· त· गा ढव· अ· पु·

वावदूकः अतिवदतिवावदूकः, अत्यंत बोलतो जो तो· कृ· वद धा· व्यक्तवा कूक· बहुभाषी· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

वावृत्तः वावृत्यतेस्मवावृत्तः, स्वीकृत करिजेला जो तो· कृ· वृ तुधा· वर्तनअ· वरलेला· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

वाशिका उश्यतइतिवाशिका, इच्छा करिजेते जी ती· कृ· वश धा· कांतिअ· अरडूसा· अडुळ सा· आ· स्त्री·

वाशितं वाश्यतेइतिवाशितं, प क्ष्यांचा शब्द जो तो· कृ· वाशधा· शब्दअ· पक्ष्यांचा शब्द· अ· न·

वासः वसंत्यत्रवासः, निवास करितात ज्याचेठायीं तें. कृ. वसधा. निवासअ. वसतिस्थान. १निवास. ३ घर. अ. पु.

वासकः वासयतीतिवासकः, रोगातें नाश करितो जो तो. कृ. वसधा. आच्छादनअ. अडुळसा. अ. पु.

वासगृहं वासस्यगृहंवासगृहं, निवास संबंधीं जें गृह तें. स. माजघर. अ. न.

वासंती वसंतेपुष्पतीतिवासंती, वसंत ऋतूच्याठायीं जी पुष्पितती त. मधु माधवी. ई. स्त्री.

वासयोगः वासेयोगोवासयोगः, सुगंध करण्याविषयीं जो उपाय तो. स. सुवासिकचूर्णविशेष. अ. पु.

वासवः वसूनिसंत्यस्येतिवासवः, प्रशस्त आहेत कल्पवृक्षादि रत्नें ज्यास तो. त. इंद्र. अ. पु.

वासः विग्रहादिवस्त्रशब्दाप्रमाणें. वस्त्र. स. न.

वासितं वास्यतेस्मवासितं, आच्छादित करिजेतें जें तें. कृ. वसधा. आच्छादनार्थेअ. सुवास युक्त केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ धान्य. ३ पक्ष्यांचा शब्द. अ. न.

वासिता वासयतेइतिवासिता, निवासित करित्ये जी ती. कृ. वसधा. निवासअ. बायको. २ हत्तीण. आ. स्त्री.

वासुकिः वसतिपातालेवासुकिः, पातालाच्येठायीं वास करितो जो तो. कृ. वसधा. निवासअ. सर्पांचा राजा. इ. पु.

वासुदेवः वसुदेवस्यापत्यंवासुदेवः, वसुदेवाचा जो पुत्र तो. त. कृष्ण. अ. पु.

वासूः वसतिमातुःसमीपेवासूः, मातोश्रीच्या समीप भागीं वास करित्ये जी ती. कृ. वसधा. निवास. कुमारीसकन्या. ऊ. स्त्री.

वास्तुः वसंत्यत्रवास्तुः, निवास करितात ज्याचेठायीं तो. कृ. वसधा. निवासअ. घराचीजागा. उ. पु. न.

वास्तुकं वास्तूकं वास्तोभववास्तुकं, वास्तूचेठायीं जें विद्यमान तें. त. चंदन वडुवा. अ. न.

वास्तोष्पतिः वास्तोः पतिः वास्तोष्पतिः वास्तु म्ह. गृह त्याचा जो मुख्य पती म्ह. देवता तो. स. इंद्र. इ. पुल्लिंगीं.

वास्त्रः वस्त्रेणपरिवृतोवास्त्रः, वस्त्रें करून वेष्टित जो तो. वस्त्रानें वेष्टित रथादिक. वि.अ. पु. न. आ. स्त्री.

वाहः वाह्यतेअनेनवाहः, वहन होतें जेणेंकरून तो. क्रु. वहधा. प्रापणअ. अश्व. २ बाहू. ३ पायल्या १२८ म्ह. एक वाहप्रमाण. ४ वारामण. अ. पु.

वाहद्विषत् वाहानांद्विषत्वाहद्विषत्, घोड्यांचा द्वेष करितो जो तो. स. महिष, गवा. त्. पु.

वाहनं वाहयतीतिवाहनं. लोक. जेणें करून गमन करितात तें. क्रु. वहधा. प्रापणअ. बैल घोडा इत्यादि. अ. न.

वाहसः वहतिप्राणिनआत्मवशं प्रापयतीतिवाहसः, प्राण्यातें आत्मवश करितो जो तो. क्रु. वहधा. प्रापणअ. सर्पविशेष, आर. अ. पु.

वाहा वाहतेइतिवाहा, प्रयत्न करित्ये जी ती. क्रु. वाह्धा. प्रयत्नअ. बाहु, भुज. आ. स्त्री.

वाहित्थं अवश्यंवहतिवाहिनीसा तिष्ठत्यत्रवाहित्थं, अवश्य वाहणारी जी नाडी ती राहात्ये जाचेठायीं तें. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. हत्तीचा गंडस्थलांचा अधोभाग. अ. न.

वाहिनी वाहाः संत्यस्यांवाहिनी, अश्व आहेत जीचाठायीं ती. त. सेना. २ तीन गणरूप जी सेना ती एक वाहिनी. ३ नदी. ई. स्त्री.

वाहिनीपतिः वाहिन्याः पतिः वाहिनीपतिः, सेनेचा जो स्वामी तो. स. सेनापति. इ. पु.

विः वातीतिविः, गमन करणारा, जो तो. क्रु. वाधा. गतिअ. पक्षी. इ. पु.

विकंकतः विकंकतेइतिविकंकतः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. क्रु. ककिधा. गतिअ. वृक्षविशेष. अ. पु.

विकचः विगतः कचोस्मादितिविकचः, गतआहे संकोचित पणा जा पासून तो. स.

प्रफुल्लित वृक्ष· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

विकर्तन: विशेषेण कर्तयति भक्तरोगानिति विकर्तनः, विशेषें करून भक्तरोगातें छेदन करि तो जो तो· कृ· कृतीधा· छेदनअ· सूर्य· अ· पु·

विकलांग: विकलमंगमस्य स विकलांगः, न्यून आहे अंग ज्याचें तो· स· ज्यास स्वभावतः कांहीं अवयव कमी आहे तो· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

विकस्वर: विग्रहादि विकाशिन् शब्दाप्रमाणें· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

विकषा विग्रहादि पुढच्या शब्दाप्रमाणें· कृ· कषधा· हिंसाअ· मंजिष्ठा· आ· स्त्री·

विकसा विकसतीति विकसा, रोग शासन करित्येजी ती· कृ· कस धा· शासनअ· मंजिष्ठा· आ· स्त्री·

विकसित: व्यकासीदिति विकसितः, प्रफुल्लित होता जाहला जो तो· कृ· कसधा· गतिअ· प्रफुल्लित· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

विकार: विकरणं विकारः, प्रकृतीचा अन्यथा भाव जो तो· कृ· कृञ् धा· करणअ· प्रकृतीचा अन्यथा भाव· अ· पु·

विकाश: विग्रहादि वीकाश शब्दाप्रमाणें· प्रकाश· २ एकांतस्थल· ३ विकास· अ· पु·

विकाशी विकशते इति विकाशी, दीप्तिमान होतो जो तो· कृ· काशृधा· दीप्तिअ· विकासशील· वि· इन्· पु· न· ई· स्त्री·

विकाषी विकषतीति विकाषी, विकास पावतो जो तो· कृ· कषधा· हिंसाअ· अर्थादि पूर्वीच्या श· प्र·

विकिर: विकिरतीति विकिरः, विक्षेप करणारा जो तो· कृ· कॄधा· विक्षेपअ· पक्षी· अ· पु·

विकिरण: विकिरतीति विकिरणः, शकृत्त्व अक्षतें जें तें· कृ· किलधा· श्वैत्यअ· रुईचें झाड· अ· पु·

विकुर्वाण: विकुरुते इति विकुर्वाणः, विकार करितो जो तो· कृ· डुकृञ्धा· करणअ· ज्याचे अंतःकरणांत हर्ष जाहला तो· वि· अ· पु· न· आ· स्त्री·

विकृत: विक्रियतइतिविकृत:, विकार युक्त असतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. रोगी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ बीभत्सरस. अ. पुल्लिं.

विकृति: विग्रहादिविकारशब्दा प्रमाणें. विकार. इ. स्त्री.

विक्रम: विक्रमणंविक्रम:, अत्यंत जें सामर्थ्य तो. क्र. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. अतिपराक्रम. २ विक्रमण. अ. पु.

विक्रय: विक्रयणंविक्रय:, विकणें जें तो. क्री. डुक्रीञ्धा. द्रव्य विनिमयअ. विकणें. अ. पु.

विक्रयिक: विक्रयेणजीवतीति विक्रयिक:, वस्त्रादिविकून जीवन पावतो जो तो. त. विकणारा, वाणी. अ. पु.

विक्रांत: विक्रामतिस्मेतिविक्रांत:, पराक्रम करिता झाला जो तो. क्र. क्रमुधा. पादविक्षेप अ. शूर. अ. पु.

विक्रिया विग्रहादिविकारशब्दा प्रमाणें. प्रकृतीचा अन्यथा भाव. आ. स्त्री.

विक्रेता विक्रीणातीतिविक्रेता, विक्रय करितो जो तो. क्री. डुक्रीञ्धा. द्रव्यविनिमयअ. विकणारा, वाणी. ऋ. पु.

विक्रेयं विक्रीयतेइतिविक्रेयं, विक्रय करण्यास जें योग्य तें. क्री. डुक्रीञ्धा. द्रव्यविनिमयअ. विकावयाची वस्तु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विक्लव: विक्लवतेइतिविक्लव:, स्वांग धारण शक्ते प्रत प्राप्त होतो जो तो. क्लु. क्लुङ्धा. गतिअ. शोकादिकें करून गात्र भंग पावलेला विव्हल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

विक्षाव: विक्षवणंविक्षाव:, विघातन रूप जो शब्द तो. क्षु. टुक्षुधा. शब्दअ. शिंक. अ. पु.

विगत: विगच्छतिस्मविगत:, प्रभेप्रत अप्राप्त जो तो. गम्. गम्लृधा. गतिअ. तेजोहीन. २ गेलेला वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विगतार्तवा विगतं आर्तवं यस्या: विगतार्तवा, गेला आहे ऋतू जीचा ती. स. जी विटाळ

शी होत नाहीं अशी झाली ती स्त्री. आ. स्त्री.

विग्रः विगतानासिकायस्यविग्रः, गेली आहे नासिका जाची तो. स. नकटा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विग्रहः विविधंस्त्रखादिगृह्णाति विग्रहः, अनेक स्त्रखादि गृहण करणारा जो तो. क्ट. ग्रहधा. उपादानअ. शरीर. २ विस्तीर्णता. ३ युद्ध. ४ शत्रु मंडळास-आग घालणें लुटणें इत्यादि. अ. पु.

विघसं विशिष्टेरघतेविघसं, विशिष्टांनीं भक्षिजेतो जोतो, - गुर्वादि भुक्त. शेष जो तो. क्ट. अदधा भक्षणअ. देव पितर इत्यादिकांनीं खाऊन अवशेष राहिलेलें भोजन. २ भोजन. अ. पु.

विघ्नः विहननंविघ्नः, अंतराय जो तो. क्ट. हनधा. हिंसादिअ. अंतराय, विघ्न. अ. पु.

विघ्नराजः विघ्नानांराजाविघ्नराजः, विघ्नांचा जो स्वामी तो. स. गणपति. अ. पु.

विचक्षणः विचष्टेइतिविचक्षणः, स्पष्ट बोलणारा जो तो. क्ट. चक्षिङ्धा. व्यक्तवाणी अ. पंडित. अ. पु. २ चतुर, शाहाणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विचयनं विचयोविचयनं, अन्वेषण जें तें. क्ट. चिञ्धा. चयन अ. शोधणें. अ. पु.

विचर्चिका विचर्चतीतिविचर्चिका, अंगाचा नाश करित्ये जी ती. क्ट. चर्चधा. हिंसाअ. ओली खरूज. आ. स्त्री.

विचारणा विचारणंविचारणा, विचारण जें ती. क्ट. चरधा. असंशयअ. प्रमाणादिकें करून अर्थाचा विचार करणें. आ. स्त्री.

विचारितः विचार्यतेस्मविचारितः, विचार करिजेला जो तो. क्ट. चरधा. गतिअ. विचारि. २ ज्याचा विचार केला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विचिकित्सा विचिकित्सनंविचिकित्सा, विशेषें करून चिकित्सन जें ती. क्ट. कितधा. रोगापनयनाद्य. संशय. आ. स्त्री.

विच्छंदकः विशिष्टान्छंदयतीतिविच्छंदकः, विशिष्टानें-

आच्छादित करितो जो तो. कृ. छदि धा. संवरणअ. विस्तीर्ण व सुंदर असा जो राजवाडा तो. अकां. पुल्लिंगी.

विच्छर्दकः विच्छर्दयतीतिविच्छर्दकः, संदीप्तिमान् असतो जो तो. कृ. च्छृदी धा. संदीपनअ. सुंदर राजवाडा. अ. पु.

विच्छायं वीनांपक्षिणांच्छायाविच्छायं, पक्ष्यांची जी छाया तें. स. पक्ष्यांची छाया. अ. न.

विच्छित्तिः विच्छेदनंविच्छित्तिः, द्वैधीकरण जें ती. कृ. छिदिर् धा. द्वैधीकरणअ. स्त्रियांचा एक प्रकारचा हाव आहे. २ ज्ञान. इ. स्त्री.

विजनः विगतोजनोयस्माद्विजनः, गेला आहे लोक जा पासून तो. स. एकांत स्थल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विजयः विजयनंविजयः, पराभिभव जो तो. कृ. जिधा. जयअ. जय. अ. पु.

विजिलं विजिनंविजिः, विजिंलातीतिविजिलं, प्रसरणस्वभाव जो तें. कृ. विजीधा. भयचलनअ. २ लाधा. आदानअ. साई सकट दहीं मठ्ठा इत्यादि. अ. न.

विज्ञः विजानातीतिविज्ञः, सर्व जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अव बोधनअ. प्रवीण. २ कुशल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विज्ञातः व्यज्ञायिविज्ञातः, जाणिजेला जो तो. कृ. ज्ञाधा. अव बोधनअ. प्रसिद्ध. २ जाणलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विज्ञानं विशिष्टंविविधंवाज्ञानंविज्ञानं, विशिष्ट किंवा अनेक शिल्प शास्त्रीयज्ञान जें तें. स. शिल्प शास्त्रादिविषयक ज्ञान. अ. न.

विज्ञानिकः विज्ञानमस्त्यस्यविज्ञानिकः, विवेक ज्ञान आहे ज्यास तो. त. निपुण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विटः वेटतीतिविटः, आक्रोश करितो जो तो. कृ. विटधा. आक्रोशअ. धूर्त. २ उंदीर. ३ खादिर वृक्ष. अ. पु.

विटंकः विट्यतेनेनेतिविटंकः, शब्द करितो जेणें करून ती. कृ. विटधा. शब्दअ. फोड. अकां. पुल्लिं.

करितो जो तो. कृ. विट्था. आक्रो
शअ. धूर्त. २ उंदीर. ३ खदिरवृ
क्ष. अ. पु.

विरकः विरुतेनेनेतिविरकः, श
ब्द करिजेतो जेणें तो. कृ. विरथा.
शब्दअ. फोड. अ. पु.

विटंकं विशेषेणटंक्यंतेत्रविटंकं
विशेषें करून शब्द करितात ज्या
चेठायीं तें. कृ. टकिधा. बंधनअ
राजादिकांचे घरीं पक्ष्यां करितां
केलेलें गृह. अ. पु. न.

विटपः विटपःशाखाविस्तारोस्यास्ती
तिविटपः, शाखाविस्तार आ
हे ज्यास तो. त. वृक्षाचा विस्ता
र. २ तृणादिकांचा गुच्छ. अ.
पु. न.

विटपी विटपाःसंत्यस्येतिविट
पी, शाखा आहेत जास तो.
त. वृक्ष. इन्. पु.

विट्खदिरः विट्गंधिः खदि
रः विट्खदिरः, विट्गंधि, अ
साजो खदिर तो. स. दुर्गंधिख
दिरवृक्ष. अ. पु.

विट्चरः विशांविष्ठां चरतीति
विट्चरः, विष्ठासंचारण करितो
जो तो. कृ. चरधा. गत्यादिअ.
गांवडुकर. अ. पु.

विडंगः विडतीतिविडंगः, आ
क्रोश करितो जो तो. कृ. विडधा.
आक्रोशअ. माजर. अ. पु.

विडालः बिडतीतिविडालः, आ
क्रोश करितो जो तो. कृ. बिडधा.
आक्रोशअ. माजर अ. पु.

वितंसः वितंस्यतेइतिवितंसः,
विशेषें करून मंडनकरिजेला जो तो.
कृ. तसिधा. अलंकारअ. मृगप
क्ष्यांस धरावयाचा पाश. अ. पु.

वितंडा वितंडतिपरपक्षोनयावि
तंडा, परपक्षोपमर्द होतो जीणें ती.
कृ. तडिधा. आघातअ. वादविशे
ष. आ. स्त्री.

वितथं विगतातथासत्यमस्मात्
इतिवितथं, गेलें आहे सत्य जा
पासून तें. स. असत्य, खोटा. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

वितरणं वितीर्यतेइतिवितर
णं, देइजेतें जें तें. कृ. तृधा. प्ल
वनार्थ. दान. अ. न.

वितर्दिः विगतातर्दिहिंसास्याइ
तिवितर्दिः, निवृत्त आहे हिंसा

जी पासून ती. क्र. तर्दधा. हिंसा अ. अंगणामध्यें केलेलें उपवेश स्थान वेदी बहुलें इत्यादि. इ. स्त्री

वितस्ति: वितस्यतीतिवितस्ति:, उपक्षय करणारी जी ती. क्र. तसधा. उपक्षयअ. वीथ. इ. स्त्री.

वितानं वितन्यतइतिवितानं, विस्तीर्ण करिजेतें जें तें. क्र. तनु धा. विस्तारअ. चांदवा. अ. न. २ यज्ञ. ३ विस्तार. अ. पु. न. ४ शून्य. ५ मद. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

वितुन्नं वितुदतीतिवितुन्नं, विशेषें करून व्यथाकरितेजी ती. क्र. तुदधा. व्यथाअ. शाकविशेष, कुरडु. अ. न.

वितुन्नक: विगतंतुन्नंदु:खम स्मात्वितुन्नकं, गेलें आहे दुःख जापासून तो स. भुई आवळी. अ. पु. २ कोथिंबीर. ३ मोरचूत. अ. न.

वित्तं. विद्यतेस्मवित्तं, लाभ करिजेतें जें तें. क्र. विद्धधा. लाभ अ. धन. अ. न. २ प्रख्यात. ३ ज्यास विचार आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विदर: विदरणंविदर:, भेदन जें तो. क्र. दृधा. विदारणअ. हृधाभाव. अ. पु.

विदलं विदलतितद्दलं, विदलित होतें जें तें. क्र. दलधा. विदारणअ. वेळूच्या वेळांनीं केलेलें पात्र करंडि, रोवळी इत्यादि. २ डाळिंबाचा दाणा. अ. न.

विदारक: विदार्यतेइतिविदारक:, विदारण पावतो जो तो. क्र. दृधा. विदारणअ. स. कलेल्या नदीमध्यें पाण्यासाठीं खटलेला खळगा. अ. पु.

विदारी विदार्या: मूलंविदारी, विदारीचें जें मूल तें. त. पांढरा भुयकोहाळा. ई. स्त्री.

विदारीगंधा विदार्या: गंधोविदारीगंध: सोस्या अस्तीतिविदारीगंधा, विदारिगंध आहे जीस ती. त. मालपर्णी, सालवण. आ. स्त्री.

विदितं. विद्यतेस्मविदितं, जाणिजेलें जें तें. क्र. विदधा. ज्ञानअ. जाणलेला. २ स्वीकार

शर. स्त्री.

विदुः वेत्तिसंज्ञामत्र घातेनविदुः, ज्याचेगायीं आघातानें सूचने प्रत पावती जो तो. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. हत्तीच्या गंडस्थळाच्या मध्येंजें अवकाशस्थान तो. उ. पुल्लिंगीं.

विदुरः वेदनशीलोविदुरः, ज्ञा नशील जो तो. कृ. विदधा. ज्ञा नअ. ज्ञाता. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

विदुलः विद्यतेइतिविदुलः, ज लाश्रयेंकरून असतो जो तो. कृ. विदधा. सत्ताअ. वेत. अ. पुल्लिं.

विंदुः वेत्तितच्छीलोविंदुः, ज्ञान शील जो तो. कृ. विदधा. ज्ञान अ. ज्ञाता. वि. उ. पु. स्त्री. न.

विद्धः विध्यतेस्मविद्धः, भेदन करिजेलाजो तो. कृ. व्यधधा. ता डनअ. वेधपाडलेला. वि. अ. पु न. आ. स्त्री.

विद्धकर्णी विद्धः पर्णरूपः क र्णोअस्याइतिविद्धकर्णी, विद्ध आहेपर्णरूप कर्ण जीचा ती. स. पाहाडमूळ. ई. स्त्री.

विद्याधरः विद्यायागुटिकांजना दिविषयिण्याधरोविद्याधरः, गु टिकाअंजन इत्यादि विद्येचें धारण करितोजोतो. स. देवविशे ष. अ. पु.

विद्युत् विशेषेणद्योततेविद्युत्, विशेषें करून कांतिमतीजी ती. कृ. द्युतधा. दीप्तिअ. विद्युल्लता. तृ. स्त्री.

विद्रधिः विद्रंवेदनाधीयतेस्यामि तिविद्रधिः, वेदना धारण करि त्ये जीच्यागायीं ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. उदर गाल कान इत्यादिकां वरजो फोड होतो तो रोग. इ. स्त्री.

विद्रवः विद्रवणंविद्रवः, अर्थां दिसंद्रावशब्दाप्रमाणें. पलायन, पळणें. अ. पु.

विद्रुतः विद्रूयतेस्माविद्रुतः, द्रवी भूत करिजेला जो तो. कृ. द्रुधा. ग तिअ. द्रवीभूत. २ पातळ. ३ पळाले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विद्रुमः विशिष्टद्रोभवोविद्रुमः, विशिष्ट वृक्षाचेगायीं जोउत्पन्नतो. त. रत्नविशेष, पोवळें. अ. पु.

विद्रुमलता विद्रुमस्येवलताविं

द्रुमलता, विद्रुमाचे सारिखि जीलता ती. स. स्त्रवासिक द्रव्यविशेष ज्यास पवाळी असें ह्मणतात ती. आ. स्त्री.

विद्वान् वेत्तीति विद्वान्, जाणणारा जो तो. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. पंडित. २ ज्ञाता. वि. स्. पु. ई. स्त्री. त्. न. ३ आत्मज्ञ. स्. पु.

विद्वेषः विद्वेषतीति विद्वेषः, वैरजें तो. कृ. द्विषधा. अप्रीतिअर्थ. वैर. अ. पु.

विधवा विगतोधवोयस्याइति विधवा, गेला आहे भर्ता जीचा ती. स. जीचा नवरा मेला ती बायको. आ. स्त्री.

विधा विधानंविधा, समृद्धीजी ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. प्रकार. २ समृद्धि. ३ विधान ४ वर्तन. आ. स्त्री.

विधाता विशेषेणदधातीतिविधाता, विशेषें करून पोषण करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. प्रेषणअ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

विधिः विधत्तइतिविधिः, विश्वातें करितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. ब्रह्मदेव. २ दैव. ३ शास्त्रोक्त. ४ नियोग शास्त्रविधि. ५ विधान, कर्तव्य. इ. पु.

विधुः विध्यतिविरहिणांविधुः, विरही पुरुषातें किरणानि ताडन करितो जो तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. विष्णु. २ कापूर. ३ चंद्र. ४ राक्षस. उ. पु.

विधुतं विधूयतेस्मविधूतं, त्यक्त करिजेलें जें तें. कृ. धुधातु. विधूननअ. टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विधुननं विधुनिर्विधुननं, कंपन जें तें. कृ. धुञ्धा. कंपनअ. कांपणें. अ. न.

विधुंतुदः विधुंतुदतीतिविधुंतुदः, चंद्रातें व्यथा करितो जो तो. कृ. तुदधा. व्यथनअ. राहुनामा ग्रह. अ. पु.

विधुरं विगताधूः कार्यभागोयस्मिन्तद्विधुरं, गेला आहे कार्यभाग ज्याचेठायीं तो. स. अत्यंत वियोग. २ विकल. अ. न.

विधुवनं विधूतिर्विधुवनं, कंप

कंपन.अ.न.

विधूननं विधूयतेविधूननं, कंप न जें तें. कृ. धूञ्धा. कंपनअ. कां पणें.अ.न.

विधेयः विधातुंशक्योविधेयः, प्र वृत्तिनिवृत्तीचेठायीं प्रेरणा कर ण्यास जो शक्य तो. कृ. डुधाञ् धा. धारणअ. वचनांत राहणा णारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विनयग्राही विनयंगृहीतुंशील मस्यविनयग्राही, नम्रता ग्रह स्वभावजो तो. कृ. ग्रहधा. उ पादानअ. वचनांत राहणारा. वि. इन्.पु.न.ई. स्त्री.

विना विविगतमिनाविना, विगत झ. गांचून एतदर्थक जें तें. त. व र्जनार्थक अव्य. उ. क्षणमप्यु त्सहतेनमांविना. वर्जनार्थी अ व्यय. उ. क्षणमप्युत्सहतेनमां विना.

विनायकः विशिष्टोनायकोवि नायकः, विशिष्ट असा जो ना यक तो. स. गणपति. २ बुद्ध. ३ गरुडपक्षी. अ.पु.

विनाशः विनशनंविनाशः, अद र्शन जें तो. कृ. णशधा. अदर्शन अ. नाश. २ अदर्शन. अ.पु.

विनिमयः विनिमयतइतिवि निमयः, मोबदला होतो जो तो. कृ. मेङ्धा. प्रणिदानअ. मोबद ला. अ.पु.

विनीतः व्यनायिविनीतः, वि शेषेंकरून नेयिजेलाजो तो. कृ. णीञ्धा. प्रापणअ. नम्र. वि.अ. पु.न.आ. स्त्री.

विंध्यः इध्यतेसोविंध्यः, दीप्ति मान होतो जो तो. कृ. ञिइंधी धा. दीप्तिअ. विंध्यपर्वत. अ.पु.

विन्नः विंदतेस्मविन्नः, विचार करितां झालाजोतो.कृ. विदधा. विचारणअ. विचारी. २मिळा लेला. वि. अ.पु.न. आ. स्त्री.

विपक्षः विरुद्धःपक्षोस्यविप क्षः, विरुद्ध आहे पक्ष ज्याचा तो. स. शत्रु. अ.पु.

विपंची विविधंपच्यंतेस्वरा अ स्यांतिविपंची, नानाप्रकारचे स्वर उत्पन्न होताहेत जीच्याठायीं ती. कृ. डुपचष्धा. पाकअ.

वीणा. ई. स्त्री.

विपणः विपणनंविपणः, विक्र य जो तो. कृ. पणधा. व्यवहार अ. विकणें. अ. पु.

विपणिः विपणी विपण्यते स्यांविपणिः, व्यवहार करिजे तो जीचेठायीं ती. कृ. धा. पू. प्र. बाजार. २ विकावयाचीवस्तु. इ. २ई. स्त्री.

विपत्तिः विपदनंविपत्तिः, आ पत्ती जी ती. कृ. पद्धा. गति अ. आपत्ती. इ. स्त्री.

विपथः विरुद्धः पंथाविपथः, विरुद्ध जो मार्ग तो. स. वाईट मार्ग. अ. पु.

विपद् विग्रहादिविपत्तिशब्दा प्रमाणें. द्. स्त्री.

विपर्ययः विपर्ययणंविपर्य यः, विपर्यास जो तो. कृ. इण् धा. गति अ. व्यतिक्रम. अ. पु.

विपर्यायः विग्रहादिसर्वपूर्वी च्याशब्दाप्रमाणें.

विपर्यासः विपर्यसनंविप र्यासः, व्यतिक्रम जो तो. कृ. असुधा. क्षेपअ. अर्यपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें.

विपश्चित् विप्रकृष्टंचिंतयतीति विपश्चित्, परोक्षवस्तूतें चिंतन क रणारा जो तो. कृ. चितीधा. स्मृति अ. पंडित. त्. पु.

विपादिका विपद्यते ऽनयाविपादि का, विपत्ति होत्येजीणें करून ती. कृ. पदधा. गतिअ. पायांच्या खो टा फुटण्याचा रोगविशेष. आ. स्त्री.

विपाशा विगताः पाशा यत्राविपा शा, गेले आहेत पाश ह्या. मग ग श जीचाठायीं ती. स. नदीविशेष. आ. स्त्री.

विपाट् विग्रहादिपूर्वीच्या शब्दाप्र माणें. विपाशानदी. श्. स्त्री.

विपिनं वेपंतेतर्वादयोऽत्रविपिनं, कंपित होतात तर्वादिक जाचेठायीं तें. कृ. टुवेपृधा. कंपन अ. अरण्य. अ. न.

विपुलं विपोलतीतिविपुलं, मह त्व पावतें जें तें. कृ. पुलधा. महत्व अ. विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रः विप्रातीतिविप्रः, विशेषें करू न विधिपूरण करणारा जो तो. कृ.

विप्रकृत: विप्राकारिविप्रकृत:, विवर्ण करिजेतो जो तो. कृ. कृ ञ्धा. करणअ. हलका केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रकृष्टकं विगतंप्रकृष्टंयस्मा दितिविप्रकृष्टकं, गेलें आहे सा मीप्य जापासून तें. स. दूर व्यव हित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रतीसार: विरुद्धंप्रतिसर तीतिविप्रतीसार:, विरुद्धाप्रत नष्ट करितो जो तो. कृ. सृधा. ग तिअ. पश्चात्ताप. अ. पु.

विप्रयोग: विप्रयोजनंविप्रयो ग:, वियोजन जें तो. कृ. युजि र्धा. योगअ. प्रीतियुक्तांचावि योग. अ. पु.

विप्रलब्ध: विप्रलभ्यतेस्मावि प्रलब्ध:, विप्रलब्ध करिजेला जो तो. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. वंचना पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विप्रलंभ: विप्रलब्धिर्विप्रलंभ: विच्छेद जो तो. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. वंचनायुक्त भाषण. अ. पु.

विप्रलाप: विरुद्ध:प्रलापोविप्रला प:, विरुद्ध जें भाषण तें. स. विरु द्धभाषण. अ. पु.

विप्रश्निका विविध:प्रश्नोस्यस्यां इतिविप्रश्निका, अनेक प्रकार चा आहे प्रश्न जीस ती. त. शु भाशुभ जाणणारी स्त्री. आ. स्त्री.

विप्रुट् विगत:प्रोषोदाहोयस्या: विप्रुट्, गेला आहे दाह जीपा सून ती. स. पाण्याचा बिंदु. ष. स्त्री.

विप्लव: विप्लवनंविप्लव:, उपस र्गविशेष जो तो. कृ. प्लुङ्धा. ग तिअ. उपद्रवविशेष. २ प्रलय. अ. पु.

विबंध: विबध्यतेनेनेतिविबं ध:, बंधन होतें जेणें करून तो. कृ. इति. बंधधा. बंधन अर्थ. मलमूत्र निरोध. अकारांत. पुल्लिं.

विबुध: विशेषेणबुध्यतइति विबुध:, विशेषें करून बुद्धियु क्त असतो जो तो. कृ. इति. बु धिरधा. बोधन अर्थ. ज्ञानी, पंडित. अ. पु.

विभवः विभवतीतिविभवः, समर्थअसतोजो तो. क्र. भूधा. सत्ताअ. द्रव्य. अ. पु.

विभाकरः विभाकांतिस्तांकरोतीतिविभाकरः, कांतीतें करितोजो तो. क्र. कृञ्धा. करणअ. सूर्य. अ. पु.

विभावरी विभातिनक्षत्रादिभिरितिविभावरी, नक्षत्रादिकांनीं शोभत्येजी ती. क्र. भाधा. दीप्तिअ. रात्रि. ई. स्त्री.

विभावसुः विशिष्टाभावसूर्धनंयस्यसविभावसुः, विशिष्ट ह्म. तेज आहे द्रव्य ज्याचें तो. स. अग्नि. २ सूर्य. उ. पु.

विभीतकः विगतंभीतंरोगभयंयस्मादितिविभीतकः गेलें आहे भीत ह्म. रोगभय जा पासून तो. स. बेहड्याचें झाड. अ. पु.

विभीतकी विशिष्टंभयमस्या इतिविभीतकी, उत्कृष्ट आहे भय ह्म. भूत निवासत्वेंकरून भय जी पासून ती. स. बेहड्याचें झाड. ई. स्त्री.

विभूतिः भवनंभूतिः विशिष्टा भूतिर्विभूतिः, विशिष्ट जी भूति ह्म. ऐश्वर्य ती. स. ऐश्वर्य. इ. स्त्रीलिं.

विभूषणं विभूष्यतेनेनविभूषणं, भूषित होतो जेणें तें. क्र. भूषधा. अलंकारअ. अलंकार. अ. न.

विभ्रमः विशेषेणभ्रम्यतेइतिविभ्रमः, विशेषें करून जो भ्रम ह्म. अनवस्थान तो. क्र. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. स्त्रियांचा एक भाव आहे. २ शोभा. ३ भ्रांति. अ. पु.

विभ्राट् विभ्राजतेइतिविभ्राट्, अत्यंत —— शोभणारा जो तो. क्र. भ्राजृधा. दीप्तिअ. अतिशयें करून शोभणारा. जू. पु. न. स्त्रीलिं.

विमनाः विगतंमनोयस्यसविमनाः, गेलें आहे मनःस्थैर्य ज्याचें तो. स. विरस जाहलेला. वि. स. पु. स्त्री. न.

विमयः विग्रहादिनियमशब्दाप्रमाणें. मोबदला. अ. पु.

विमर्दनं विमर्दोविमर्दनं, क्रु.

मर्दिदक्षोद जो तें. कृ. मृदधा. क्षो दअ. मर्दन. अ. न.

विमला विगतोमलोयस्यासाविम ला, नष्ट केला आहे मल जीणें ती. स. शिक्केकाई. आ. स्त्री.

विमातृजः विमातुः जातोविमा तृजः, सावत्रमाते पासून झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. सावत्रबंधु. अ. पु.

विमानं विशिष्टंमानयंत्यनेनेति विमानं, पुरुषातें मानिताहेत जेणें करून तें. कृ. मानधा. पूजा अ. आकाशमार्गे जावयाचादेवां चायानविशेष. अ. न.

वियत् विविध्यतएतिव्याप्नोतीति वियत्, विध्यातें —— व्याप्त करि तें जें तें. कृ. इणधा. गतिअ. आ काश. त्. न.

वियद्गंगा वियतःगंगावियद्गंगा, आकाशसंबंधी जी गंगा ती. स. स्वर्गंगा, भागीरथी. आ. स्त्री.

वियमः विग्रहादवियामशब्दा प्रमाणें. योग साधनास अंगभू तजो समय तो. अ. पु.

विघातः विरुद्धंघातमस्यविघा तः, विरुद्ध आहे चेष्टित ज्याचें तो. स. दांडगा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

वियामः वियमनंवियामः, संय म जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. योगसाधनास अंग भूत जो स मय तो. अ. पु.

विरजस्तमाः विगतेरजस्तम सीयस्मात्साविरजस्तमाः, गेले आहेत रजस्तमोगुण ज्या पासून तो. स. सत्वगुणी. वि. स्. पु. न. स्त्री.

विरतिः विरमणंविरतिः, उपरम ण जें ती. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. उ परति. इ. स्त्री.

विराट् विशेषेणराजतेइतिविरा ट्, विशेषें करून देदीप्यमान हो णारा जो तो. कृ. राजृधा. दीप्त्य र्थे. क्षत्रिय. ज्. पु.

विरावः विशेषेणरूयतइतिवि रावः, विशेषें करून शब्दकरितोजो तो.कृ. रुधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

विरिञ्चः **विरिंचः** विरच यतीतिविरिंचः, विश्वातें रचित करितो जो तो. कृ. रचधा. प्रति यत्नअ. ब्रह्मदेव. अ. पु.

विरूपाक्ष: विविधरूपाण्यक्षीणियस्यसः विरूपाक्षः, अनेकविधरूप अनेकप्रकारचीं आहेत नेत्रें ज्याचीं तो. स. महादेव. अ. पु.

विरोचन: विरोचतेइतिविरोचनः प्रकाशित होतो जो तो. कृ. रुचधा. दीप्तिअ. सूर्य. २ चंद्र. ३ अग्नि. प्रल्हादाचा पुत्र. अ. पु.

विरोधः विरुध्यतेइतिविरोधः, वैर जें तो. कृ. रुधिरधा. आवरणअ. वैर. अ. पु.

विरोधनं विरोधोविरोधनं, विरोध जो तें. कृ. रुधिर्धा. आवरणअ. विरोध. अ. न.

विरोधोक्ति: विरोधस्योक्तिर्विरोधोक्तिः, विरोधसंबंधीजी उक्ति ती. स. विरुद्ध भाषण. इ. स्त्री.

विलक्ष: विशेषेणलक्षयतीति विलक्षः, विशेषें करून दिसतो जो तो. कृ. लक्षधा. आलोचनअ. शुक्लवर्ण. २ आश्चर्ययुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलक्षणं विगतंलक्षणमस्मिन्नतद्विलक्षणं, गेलें आहे आलोचन ख. कारणस्थिती ज्याचेठायीं तें. स. कारणरहितस्थिति. अ. न. २ भिन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलंबितं विलंबतेकरचरणाद्यत्रेतिविलंबितं, करचरणाद्यवयव विलंबित होतो ज्याचेठायीं तें. कृ. लविधा. अवस्त्रंसनअ. सावकाश. अ. न.

विलंभ: विलब्धिर्विलंभः, विसर्जन जें तो. कृ. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. फारदेणें. अ. पु.

विलाप: विलपनइतिविलापः, रोदनपूर्वक भाषण जें तो. कृ. लपधा. व्यक्तवाक् अ. रोदनपूर्वक भाषण. अ. पु.

विलास: विलसनंविलासः, चेष्टा जी तो. कृ. लसधा. क्रीडनअ. स्त्रियांच्याचेष्टा. अ. पु.

विलीन: विलीयतेस्मविलीनः, लीन करिजेला जो तो. कृ. लीङ्धा. श्लेषणअ. पातळ झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विलेपनं विलिप्यतेनेनविलेपनं, विलेपन करिजेतें जेणें करून तें. कृ. लिपधा. उपदे

हअ. शरीरास उटी करण्यास यो ग्य करवामिक द्रव्यविशेष ज्यास उ टणें असें ह्मणतात तें. २ केशरादि काची उटी. अ. न.

विलेपी विलिंपतीतिविलेपी, वईन पावतेजी ती. क्रु. लिपधा. उपदेहअ कण्हेरी. ई. स्त्री.

विवधः विविधंहन्यतेनेनेतिविवधः, विविध गमन करिजेतें जेणेंकरू न तो. क्रु. हनधा. हिंसादिअ. ध्या नादिपर्याहार. २ मार्ग. अ. पु.

विवधिकः विविधंवीवधंवावह तीतिविवधिकः, नानाप्रकारक वार्ता व मार्ग यातें वाहतो जो तो. क्रु. वार्तावाहक कावड्या. अ. पु.

विवरं व्रियतेइतिविवरं, स्वीकृत करिजेलें जें तें. क्रु. वृञ्धा. वरण अ. छिद्र. अ. न.

विवर्णः विगतोवर्णोयस्यविवर्णः गेलेंआहे रूप ज्यानें तो. स. नी च, पामर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विवशः विरुद्धंवष्टीतिविवशः, विरुद्धेच्छा करितीजो तो. क्रु. व शधा. कांतिअ. मरणाजवळआ ल्यामुळें जो बुद्धि विचळ झाला तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विवस्वान् विवस्तेजोस्यास्तीति विवस्वान्, तेज आहे ज्यास तो. त. सूर्य. २ देव. न. पु.

विवादः विरुद्धोवादोविवादः, वि रुद्ध जो वाद तो. स. देण्याघेण्या बद्दल वगैरे वाद. अ. पु.

विवाहः विशिष्टंवहनंविवाहः, वि शिष्ट जें प्रापण तो. क्रु. वहधा. प्राप णाअ. लग्न. अ. पु.

विविक्तः विविनक्तिजनो यंवि विक्तः, जन ज्याचेठायीं पृथक्भा वेंकरून राहात नाहीं असा जो तो. क्रु. विचिर्धा. पृथग्भावअ. एकांत. २ पवित्र. ३ विचारशील. ४ वेगळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विविधः विचित्राविधास्यविवि धः, विचित्र आहे प्रकार ज्याचा तो. स. नानाप्रकारचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विवेकः विवेचनंविवेकः, विवे चन ह्म. विचार जो तो. क्रु. विचि र्धा. पृथग्भावअ. विचार. २ पृ थक्पणा. अ. पु.

विब्बोकः विशेषेणगर्वतीतिवि

ञोकः, विशेषेंकरून गर्वितअ सतो जो तो. क्र. गर्वधा. दर्पअ. स्त्रियांचा एक हावगर्वानें पतीचा अनादरकरणें. अ. पु.

विट् विशत्युदरादावितिविट्, उदरादिकाचेठायीं प्रविष्ट असतेजी ती. क्र. विशधा. प्रवेशनअ. विष्ठा. २ मनुष्य. ३ वैश्य. श. स्त्री.

विशंकटं विस्तृतंशंकटंविशंकटं, विस्तृतजें शंकटंतें विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न आ. स्त्री.

विंशतिः विंशानांपूरणाविंशतिः, विंशति संख्येचाजी पूरण करती ती. त. विंशति संख्या. २ वीस मनुष्यादि. इ. स्त्री.

विशदः विशीयतइतिविशदः, तीक्ष्ण किंवा स्वच्छ केलेला जो तो. क्र. षद्लृधा. शातनअ. स्वच्छ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विशरः विशरणंविशरः, हिंसन जो तो. क्र. शॄधा. हिंसाअ. गरमारणें. अ. पु.

विशल्या विगतंशल्यमनयाविशल्या, विगतआहे रूक्ष. शल्यजीणेंकरून ती. स. गुळवेल. २ कळलावी. ३ दांती. ४ त्रिपुटाख्यकव नौषधी. आ. स्त्री.

विशसनं विशस्यतेविशसनं, वध जो तें. क्र. शसधा. हिंसाअ. गरमारणें. अ. न.

विशाखः विशाखायांजातः विशाखः, विशाखांचेठायीं जो झाला जो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

विशाखा विशाखवतीयेतिविशाखा, व्याप्त करितेजी ती. क्र. शाखृधा. व्याप्तिअ. विशाखा नक्षत्र. आ. स्त्री.

विशायः विशयनंविशायः, पर्यायें करून जें शयन तो. क्र. शीङ्धा. स्वप्नअ. पाहरेकरी. अ. पु.

विशारणं विशीर्यतेविशारणं, हिंसन जें तें. क्र. शॄधा. हिंसाअ. वध. अ. न.

विशारदः विशिष्टाशारदायस्य विशारदः, विशिष्ट आहे शारदा ह्मणजे सरस्वती जास तो. स. पंडित. २ दांडगा. अ. पु.

विशालं विग्रहादिविशंकटशब्दाप्रमाणें. विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विशालता विशालस्यभावो

विशालत्ता, विशाल ह्म. विस्तीर्ण त्याचा जो भाव ती. त. विस्तार. आ. स्त्री.

विशालत्वक् विशालात्वगस्यावि शालत्वक्, दीर्घ आहे त्वचा जा ची तो. स. सातवणाचें झाड. त्र. पु.

विशाला विशलतीतिविशाला, विशेषें करून विस्तार करिते जी तीं. कृ. शलधा. गतिअ. मो ठी कवडळ. आ. स्त्री.

विशिख: विशिष्टाशिखाग्रमस्य विशिख:, उत्तम आहे अग्र जा चें तो. स. बाण. अ. पु.

विशिखा विशेतेस्यामितिविशि खा, गमन करितात जीचेठायीं ती. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. गावां तील लहान मार्ग. आ. स्त्री.

विशेषकं विशिनष्टीतिविशेषकं, भूषित करणारें जें तें. कृ. शि ष्धा. विशेषणअ. कस्तूरीचा वगैरे कपाळीं लावलेला टिळा. अ. पु. न.

विश्रंभ: विग्रहादिविश्रंभशब्द प्रमाणें. विश्वास. २ श्रृंगारविष यीं स्त्रियांची प्रार्थना. अ. पु.

विश्राणनं विश्राण्यतेविश्राणनं, देइजेतेंजें तें. कृ. श्रणधा. दानअ. दान देणें. अ. न.

विश्राव: विश्रवणंविश्राव:, अ तिप्रसिद्धी जी तो. कृ. श्रुधा. श्रव णअ. अत्यंत प्रसिद्धि. अ. पु.

विश्रुत: अश्रावीति विश्रुत:, श्रव ण करिजेला जो तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. प्रख्यात. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विश्वे विशंति कर्मस्वितिविश्वे, श्रा द्धादि कर्माचेठायीं प्रवेश करिता त जे ते. कृ. विशधा. प्रवेशनअ. देवांचे गणविशेष. अ. पु. २ सर्व. ३ शुंठ. अ. न.

विश्वकद्रु: विश्वंकंदते इतिवि श्वकद्रु:, विश्वाप्रत आक्रंदन करितो जो तो. कृ. कदिधा. आह्वानाय. शिकारीचा कुत्रा. उ. पु.

विश्वकर्मा विश्वंकर्मास्मादस्य वाविश्वकर्मा, विश्व आहे कर्म ज्यापासून किंवा विश्व आहे क र्म ज्याचें तो. स. देवांचा शिल्पि विशेष, देवांचा सुतार. न. पु.

विश्वग्यड्. विग्रहादिसर्व विष्वग्यड्शब्दाप्रमाणें. सर्वत्र गमनकरणारा. वि. त्रि. पु. न. ई. स्त्री.

विश्वभेषजं विश्वस्यभेषजंविश्वभेषजं, विश्वाचें जें औषधतें. स. स्कंठ. अ. न.

विश्वंभरः विश्वंबिभर्त्तीतिविश्वंभरः, विश्वाचें पोषण करितो जो तो. कृ. डुभृञ्धा. पोषणअ. विष्णु. अ. पु.

विश्वंभरा विश्वंबिभर्त्तीतिविश्वंभरा, जगातें धारण करित्ये जी ती. कृ. डुभृञ्धा. धारणअ. पृथ्वी. आ. स्त्री.

विश्वसृट् विश्वंसृजतीतिविश्वसृट्, विश्वातें उत्पन्न करितो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. ब्रह्मदेव. जं. पु.

विश्वस्ता विफलंश्वसितीतिविश्वस्ता, विफल आहे जीवन जीचें ती. कृ. श्वसधा. प्राणनअ. विधवा, रंडा. आ. स्त्री.

विश्वा विशतीतिविश्वा, व्याप्ति करित्ये जी ती. कृ. विशधा. प्रवेशअ. अतिविषा. आ. स्त्री.

विश्वासः विश्वसनंविश्वासः, विश्वसन जें तो. कृ. श्वसधा. प्राणनअ. भरवसा. अ. पु.

विषं वेवेष्टिविषं, व्यापकरितें जें तें. कृ. विष्लृधा. व्याप्तिअ. सोमलादि. अ. पु. न. २ उदक. अ. न.

विषधरः विषस्यधरोविषधरः, विषाचा धारण क[र्त्ता]ो जो तो. स. सर्प. अ. पु.

विषमच्छदः विषमाः छदाःयस्यविषमच्छदः, विषम म्ह. सम आहेत छदें म्ह. पत्रें जास तो. स. सातवणाचें झाड. अ. पु.

विषयः विषयनंविषयः, आश्रयण जें तो. कृ. षिञ्धा. बंधनअ. देश. २ इंद्रियग्राह्य. ३ रूपरस गंधस्पर्श हे पांच विषय. ४ आश्रय. ५ ज्याचा जो नित्य सेवन करावयाचा तो त्याचा विषय. अ. पु.

विषयि विषयोस्यास्तीतिविषयी, विषय आहे प्रियजास तें. त. इंद्रिय. न्. न.

विषवैद्यः विषस्यवैद्योविषवै

यः, विषाच्या जो वैद्य तो. स. विषहारक वैद्य. अ. पु.

विषा वेवेष्टीतिविषा, सर्वांस व्याप्त करिते जी ती. कृ. विष्लृ धा. व्याप्तिअ. आतिविषा. आ. स्त्रीलिं.

विषाणं व्यस्तीतिविषाणं, विधाकानें —शहतें जें तें. कृ. असधा. भुविअ. पशूचें शिंग. २ हस्तिदंत. अ. पु. न.

विषाणी विषाणमस्यस्याविषाणी, शृंगसदृश आहे — पत्र जीचीं ती. त. मेढशिंगी. २ पशूचें शिंग. ३ हस्तिदंत. ई. स्त्री.

विषुवं अहोरात्रयोर्विषुसाम्यं यत्रास्तितद्विषुवं, रात्रीचें व दिवसाचें आहे साम्य ज्याचेठायीं तें. त. तुला आणि मेष त्या संक्रांतींच्या कालीं दिवस व रात्रीचें मान समान होतें तो काल. अ. पु. न.

विषुवत् विग्रहादिसर्वपूर्वीच्या शब्दाप्रमाणें. त्. न.

विष्किरः विग्रहादिविकिरशब्दाप्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विष्टपं विशंत्यत्रेतिविष्टपं, प्रवेश करितात ज्याचेठायीं तें. कृ. विश धा. प्रवेशनअ. भूतल. अ. पु. न.

विष्टरः विस्तीर्यतेइतिविष्टरः, विस्तीर्ण करिजेतो जो तो. कृ. स्तृञ्धा. आच्छादनअ. आसन. २ वृक्ष. ३ दर्भमुष्टि. अ. पु.

विष्टरश्रवाः विष्टरोदर्भमुष्टिस्तद्वच्छ्रवसीयस्यविष्टरश्रवाः, दर्भमुष्टी सारखे आहेत कर्ण ज्याचे तो. स. विष्णु. स्. पु.

विष्टिः वेषणंविष्टिः, बलात्कारानें ठाकणें जें ती. कृ. विषधा. विप्रयोगअ. नरकामध्यें बलात्कारानें ठाकणें. इ. स्त्री.

विष्ठा कुत्सितंयथातिष्ठतेउदरे इतिविष्ठा, उदरामध्यें जठर त्याचेठायीं कुत्सित राहात्ये जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. पोटांतील मळ. आ. स्त्री.

विष्णुः वेवेष्टिव्याप्नोतिसर्वमितिविष्णुः, सर्वांतें व्याप्त करितो जो तो. कृ. विष्लृधा. व्याप्तिअ. नारायण. उ. पु.

विष्णुक्रांता विष्णुनाक्रांताचि

ष्णुक्रांता, विष्णूनें आक्रमण करिजेली जी ती. स. वनौषधि विशेष. आ. स्त्री.

विष्णुपदं विष्णोःपदंविष्णुपदं, विष्णूचें जें आस्पद किंवा स्वरूप तें. स. आकाश. अ. पु. न.

विष्णुपदी विष्णुपदोत्थाविष्णुपदी, विष्णुपदापासून उत्पन्न झाली जी ती. त. भागीरथी नदी. ई स्त्रीलिं.

विष्णुरथः विष्णोरथः विष्णुरथः, विष्णूचा जो रथ तो. स. गरुडपक्षी. अ. पु.

विष्यः विषेणवध्योविष्यः, विषानें जो वधाई तो. त. विषघालून मारण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विष्वक् विषुसर्वतः अंचतीति विष्वक्, आसमंतात् या अर्थी विषयीं जें पूजित झा. आदृत तें. कृ. अंचुधा. पूजादिअ. समंततः या अर्थी अव्य.

विष्वक्सेनः विषुनानाअंचतीतिविषूची विषूची सेनायस्यस विष्वक्सेनः, अनेकस्थलीं गमन करणारी आहे सेना ज्याची तो. स. विष्णु. अ. पु.

विष्वक्सेनप्रिया विष्वक्सेनस्यप्रियाविष्वक्सेनप्रिया, विष्णूला जी प्रिय ती. स. वाराहकंद आ. स्त्री.

विष्वक्सेना विष्वक्सिनोतीति विष्वक्सेना, सर्वत्र फलेंकरून बंधन पावत्ये जी ती. कृ. षिञ् धा. बंधनअ. वाघांटि. आ. स्त्री.

विष्वद्र्यङ्. विष्वगंचतीति विष्वद्र्यङ्, सर्वत्र गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. आसंमंतात् भागीं गमन करणारा. वि. च्. पु. न. ई. स्त्री.

विसंवादः विसंवक्तिर्विसंवादः, वंचनायुक्त भाषण जें तो. कृ. वद्धा. व्यक्तवाणीअ. वंचनायुक्त जें भाषण तें. अ. पु.

विसरः विसरतीतिविसरः, विशेषें करून गमन करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. समूह. अ. पु.

विसर्जनं .विसृज्यतेइतिविसर्जनं, देइजेतें जें तें. कृ. सृजू

धा. विसर्गअ. दानदेणें. अ. न.

विसर्पणं विसर्पोविसर्पणं, व्रणादि प्रसरण जें तें. कृ. सृप्तृधा. गतिअ. व्रणादिकांचें प्रसरण. अ. न.

विसारः विसरतीतिविसारः, गमन करितो जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. मत्स्य. अ. पु.

विसारी विसरणंविसारः, सो स्यास्तीतिविसारी, प्रसार आहे ज्याचा तो. त. सरट. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

विसृतं विसरतिस्मविसृतं, विस्तीर्ण झालें जें तें. कृ. सृधा. गतिअ. पसरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विसृत्वरः विसरणशीलोविसृत्वरः, प्रसरणस्वभावजो तो. कृ. सृधा. गतिअ. प्रसरणशील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्तरः विस्तरणंविस्तरः, विस्तृती जी तो. कृ. स्तृञ्धा. आच्छादनअ. शब्दविस्तार. अ. पु.

विस्तारः विस्तरणंविस्तारः विस्तृती जी तो. कृ. धा. पू. श. प्र. विस्तार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्तृतं विस्तीर्यतेस्मविस्तृतं, विस्तृत झालें जें तें. कृ. स्तृञ्धा. आच्छादनअ. विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्फारः विस्फुरणंविस्फारः, धनुष्याचा जो शब्द तो. कृ. स्फुरधा. स्फुरणअ. धनुष्याचे दोरीचा ठणत्कार. अ. पु.

विस्फोटः विस्फोटतीतिविस्फोटः, अंगातें विशीर्ण करितो जो तो. कृ. स्फुटिर्धा. विशरणअ. फोड. अ. पुल्लिं.

विस्मयः विस्मापयतीतिविस्मयः, आश्चर्ययुक्त करितो जो तो. कृ. ष्मिङ्धा. ईष द्धसनअ. आश्चर्य, अद्भुत नामारस. अ. पु.

विस्मयान्वितः विस्मयेनान्वितो विस्मयान्वितः, आश्चर्यें करून जो युक्त तो. स. आश्चर्ययुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्मृतं विस्मर्यतेस्मविस्मृतं, विस्मरण करिजेलें जें तें. कृ.

स्मृधा. आध्यानअ. विसरले ला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्रं विस्रंसतेइतिविस्रं. विस्रंसित ह्म. त्यक्त होतें जें तें. क्र. स्रंसुधा. अवस्रंसनअ. ज्यास अपक्व मांसाच्या गंधासारखा गंध आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विस्रंभः विस्रंभणंविस्रंभः, विश्वसन जें तो. क्र. स्रंभुधा. विश्वासअ. विश्वास. २ शृंगारप्रार्थना. अ. पु.

विस्रसा विस्रस्यतेअनयाविस्रसा, गात्रादिक शिथिल होता हेत जीर्णे करून ती. क्र. स्रंसुधा. अवस्रंसनअ. ह्मातारपणा. आ. स्त्री.

विस्रावः विस्राव्यतइतिविस्रावः, ओंदनापासून कांदिजेतोजो तो. क्र. स्रुधा. गतिअ. भाताची पेज. अ. पु.

विहगः विग्रहादिविहंगम शब्दाप्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विहंगः विहायसिगच्छतीतिविहंगः, अर्थादिक खग शब्दाप्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विहंगमः विग्रहादिविहंगम शब्दाप्रमाणें. पक्षी. अ. पु.

विहंगमा विहायसिगच्छतीति विहंगमा, आकाशाचे गयीं राहते जी ती. क्र. गम्लृधा. गतिअ. भिंतीस लावलेली लांकडाची खुंटी. आ. स्त्री.

विहंगिका विहंगइवप्रतिकृति विहंगिका, पक्ष्यांची जी प्रतिमा ती. न. लांकडांची खुंटी. आ. स्त्री.

विहसितं विहस्यतेइतिविहसितं, हास्य जें तें. क्र. हसधा. हसनअ. मध्यमहास्य. अ. न.

विहस्तः विक्षिप्तोहस्तोस्यविहस्तः, विक्षिप्त आहे हस्त ज्याचा तो. स. व्याकुळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

विहापितं विहापनंविहापितं, दान जें तें. क्र. ओंहाकधा. त्यागअ. दान देणें. अ. न.

विहायाः विजहातिभुवंविहायाः, पृथ्वीप्रत टाकणारा जो तो. क्र. ओहाक्धा. त्यागअ. आकाश. स. पु. न. २ पक्षी. स. पु.

विहायस: विग्रहादिपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. अ.पु.

विहार: विहरणंविहारः, क्रीडार्थ संचरण जें तो. कृ. हृञ् धा. हरणअ. पायांनीं जाणें. अ.पु.

विह्वल: विह्वलतेइतिविह्वलः, विह्वल होतो जो तो. कृ. ह्वलधा संचलनअ. शोकादिकें करून गात्र भंग पावलेला. वि. अ.पु. न. आ. स्त्री.

वीकाश: विकाशनंवीकाशः, प्रकाश जो तो. कृ. काशृधा. दीप्तिअ. एकांत. २प्रकाश. वि.अ पु. न. आ. स्त्री.

वीचि: वेतिवृद्धिंगच्छतीतिवीचिः वृद्धीप्रत पावत्ये जी ती. कृ. वी धा. वृध्यादिलाट. इ. स्त्री.

वीणा वेतिप्रजायतेस्वरोस्यामितिवीणा, स्वर उत्पन्न होतो जीचाठायीं ती. कृ. वीधा. प्रजननअ. वाद्यविशेष. आ. स्त्री.

वीणादंड: वीणायादंडोवीणादंडः, वीणेचा जो दंड तो. स. विणेचा दांडा. अ.पु.

वीणावाद: वीणांवादयतीतिवीणावादः, वीणेतें वादन करितो जो तो. कृ. वदधा. व्यक्तवाणीअ. विणा वाजविणारा. अ.पु.

वीतंस: वीतंस्यतेइतिवीतंसः, प्रक्षिप्त करिजे तो जो तो. कृ. तसधा. उपक्षेपअ. मृगपक्षी इत्यादिकांस बंदींत ठेवण्याचें साधन फांस जाळें इत्यादि. अ. पु.

वीतं वेतियुद्धकर्मण इतिवीतं, युद्धादिकर्मापासून दूर होणारें जें गजादि तें. कृ. वीधा. गतिअ. युद्धादिकाचेठायीं अनुपयुक्त जो हत्ती घोडा इत्यादि. अ. न.

वीति: वेतीतिवीतिः, गमन करणारा जो तो. कृ. वीधा. गतिअ. घोडा. इ.पु.

वीतिहोत्र: वीतिःपुरोडाशादिभक्ष्यं होत्रंहवनंयस्यसवीतिहोत्रः, पुरोडाशादि भक्ष्य आहे हवन ज्याचें तो. स. अग्नि. अ.पु.

वीथि: विग्रहादिपुढच्याशब्दाप्रमाणें. पंक्ति. इ. स्त्री.

वीथी वीथ्यते॰नयावीथी, यात्रा करिजेतो जीणेंकरून ती. कृ.

त्रिवृधा. याचनअ. पंक्ति. २मा ग. ई. स्त्री.

वीध्रं वींध्ये इतिवीध्रं, प्रकाशित होतें जें तें. रू. त्रिइंधीधा. दीप्तिअ. स्वभावतः जें निर्मळ तें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वीनाहः विनह्यते नेन वीनाहः कूपमुख बंधन करिजेतें जेणें करूनं तो. रू. णहधा. बंधनअ दगडानें बांधलेलें विहिरीचें तों ड. अ. पु.

वीरः वीरयतीतिवीरः, विक्रांति द्व. पराक्रम करितो जो तो. रू. वीरधा. विक्रांतिअ. शूर. २ना टकांतील एकरस. अ. पु.

वीरणं विपक्षिणमीरयतीतिवीरणं, पक्षाप्रत प्रेरणा करितें जें तें. रू. ईरधा. गतिअ. काळावाळा. अ. न.

वीरतरं अतिशयितंवीरंवीरतरं, अर्थात्सर्वपूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें.

वीरतरुः वीरश्चासौतरुश्चवीरतरुः, वीर असा जो तरु तो. स. अर्जुनवृक्ष. उ. पु.

वीरपत्नी वीरः पतिर्यस्याः सा वीरपत्नी, वीर आहे पती जीचा ती. स. वीराची भार्या. ई. स्त्री.

वीरपानं. वीरपाणं वीराणां पानं वीरपानं, वीरांचें जें पान तें. स. युद्ध झालें किंवा होणें असतां श्रम शांत्यर्थ किंवा उत्साहार्थ जें शूरलोक मद्यपान करितात तें. अ. न.

वीरभार्या वीरस्यभार्यावीरभार्या, वीरपुरुषाची जी स्त्री ती. स. वीराची स्त्री. आ. स्त्री.

वीरमाता वीरस्यमातावीरमाता, वीरपुरुषाची जी आई ती. स. वीराची आई. ऋ. स्त्री.

वीरवृक्षः वीरइववृक्षः वीरवृक्षः, शूरासारखा रोग नाश करणारा जो वृक्ष तो. स. भिलाव्याचें झाड. अ. पु.

वीराशंसनं वीराः आशंसते अत्र वीराशंसनं, वीर जाच्याठायींयुद्धेच्छा करितात तें. रू. आङ्‌: शासुधा. इच्छाअ. अत्यंत भयप्रद जी युद्धभूमि तें. अ. न.

वीरसूः वीरंसूतेइतिवीरसूः,

वीर पुरुषातें प्रसवणारी जी ती. कृ. षूङ्‌धा. गर्भविमोचना दिअ. वीराची आई. ऊ. स्त्री.

वीरहा वीरमग्निंहंतीतिवीरहा, अग्नीचा नाश करणारा जो तो. कृ. हनधा. हिंसाद्यर्थ. ज्याचा गृहाग्नि नष्ट जाहला तो. न. पु.

वीरः विरुक्षान्‌शातिहंतीतिवीरः, शत्रूंतें मारितो जो तो. कृ. राधा. दानअ. शूर. अ. पु.

वीरुध् विरुणद्धीतिवीरुध्, विस्तरद्वारा आवरण करित्ये जी ती. कृ. रुधिर्‌धा. आवरणअ. विस्तृत जी वल्ली ती. ध्. स्त्री.

वीर्यं वीरे अक्लीबे साधुवीर्यं, शूरपुरुषाचेठायीं जें साधु तें. त. पराक्रम. २रेत. ३तेजोविशेष. ४सामर्थ्य. अ. न.

वीवधः विग्रहादिविवधशब्दाप्रमाणें. ध्यानादिकपर्याहार. २मार्ग. अ. पु.

वृकः . वर्कतइतिवृकः, पश्वादिक ग्रहण करितो जो तो. कृ. वृकधा. आदानअ. लांडगा. २उंदीर. अ. पु.

वृकधूपः वृकइवधूपः वृकधूपः, लांडग्यासारखा दुःखकारक जो धूप तो. स. अनेक पदार्थकृत धूप. २धूप. अ. पु.

वृक्णं वृश्च्यतेस्मवृक्णं, छेदन करिजेलें जें तें. कृ. ओव्रश्चूधा. छेदनअ. तोडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृक्षः वृक्षतेइतिवृक्षः, विस्तारानें भूप्रदेशावरण करितो जो तो. कृ. वृक्षधा. आवरणअ. झाड. अ. पु.

वृक्षभेदी वृक्षंभेत्तुंशीलमस्यवृक्षभेदी, वृक्षभेदनस्वभाव जो तो. कृ. भिदिर्‌धा. विदारणअ. वाकसतासणी. इन्. पु.

वृक्षरुहा वृक्षेरोहतीतिवृक्षरुहा, वृक्षाप्रत किंवा वृक्षाचेठायीं प्रादुर्भूत होत्ये जी ती. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावादिअ. वृक्षावर जाहलेली लता ह्म. बांधें. आ. स्त्री.

वृक्षवाटिका वृक्षाणांवाटिका वृक्षवाटिका, वृक्षाची जी वाटिका ह्म. बाग ती. स. अमात्य किंवा वेश्या त्यांचा घराकडचा बाग

बगीचा. आ. स्त्री.

वृक्षादनः वृक्षमत्तीतिवृक्षादनः, वृक्षाप्रत अदन ह्म. भेदन करितो जो तो. कृ. अद्‌धा. भक्षणअ. वाकस. अ. पु.

वृक्षादनी वृक्षमत्तीतिवृक्षादनी, वृक्ष भक्षण करित्ये जी ती. कृ. अद्‌धा. भक्षणअ. वृक्षरुहा, वांधें. ई. स्त्री.

वृक्षाम्लं वृक्षस्य आम्लं वृक्षाम्लं वृक्षसंबंधी जें आम्ल तें. स. आमसोल. अ. न.

वृजिनं शिष्टैर्वर्ज्यतेतद्वृजिनं, शिष्टानीं वर्जिजेतें जें तें. कृ. वृजीधा. वर्जनअ. पातक. अ. न. २ वांकडा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ क्लेश. अ. पु.

वृत्तः वृत्यतेस्मवृत्तः, वरण करिजेली जो तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. वरलेला. २ अभीप्सित. इष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृत्तिः वर्ततेअनयावृत्तिः, रक्षण तें जीणें करून ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. वेष्टन. ई. स्त्री.

वृत्तं विग्रहादिवर्तुलशब्दाप्रमाणें. वाटोळा. २ वरलेला. ३ अतीत भूत. ४ दृढ, गाढ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ५ पद्य. ६ चारित्र. अ. नपुंस.

वृत्तांतः वृत्तोंतोस्य वृत्तांतः वृत्त आहे अंत जाचा तो. स. प्रकरण. २ प्रकार. ३ कार्त्स्न्य. ४ वास्तविक लोकवृत्त. अ. पु.

वृत्तिः वर्तनंवृत्तिः, वर्तन जें ती. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. जीविका. २ मूळ सूत्राचें विवरण. इ. स्त्रीलिं.

वृत्रहा वृत्रंहतवानितिवृत्रहा, वृत्रासुरानें मारिता झाला जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. इंद्र. न. पु.

वृत्रः वृणोतीतिवृत्रः, आवरण करितो जो तो. कृ. वृञ्‌धा. वरणअ. अंधकार. २ शत्रु. ३ दैत्यविशेष. अ. पु.

वृथा व्रियतेतद्वृथा, अर्थार्थीतें वरण करितें ह्म. तद्बोधक जें तें. कृ. वृञ्‌धा. वरणअ. निरर्थक. २ विधिहीन त्या अर्थीं अव्य.

वृद्धः वृद्धा वृद्धं वर्धतेस्म

इतिवृद्धः, वृद्धीप्रत पावताझा लाजोतो. कृ. वृधुधा. वृद्धिअ. झ्मातारा. २ विद्वान. ३ दगडफू ल. अ. न.

वृद्धत्वं वृद्धस्यभावोवृद्धत्वं, अ र्थस्थविर शब्दाप्रमाणें. वृ द्धपणा. अ. न.

वृद्धदारकः वृद्धोदारकोऽस्मा दितिवृद्धदारकः, वृद्ध आहे दा रक. म्ह. पुत्रसदृश काष्ठादिजा पासून तो. स. वरधारा जीर्णफंजी अ. पु.

वृद्धश्रवाः वृद्धेभ्यः शृणोतीति वृद्धश्रवाः, वृद्धजे ब्रह्मादिक त्यां पासून श्रवण करितो जो तो. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. इंद्र. स. पु.

वृद्धनाभिः वृद्धाउन्नता नाभि र्यस्यसवृद्धनाभिः, उन्नत आहे नाभी जाची तो. स. वातादिकें करून जाची नाभीउंच झाली तो. इ. पु.

वृद्धिः वर्धनंवृद्धिः, वर्धन जें ती. कृ. वृधुधा. वर्धनअ. वर्धन. २आ वृणें. इ. स्त्री.

वृद्धिजीविका वृध्याजीविका वृद्धिजीविका, वृद्धीकरून जी विका जी ती. स. व्याजानें जी उपजीविका करितात ती. आ. स्त्री.

वृद्धोक्षः वृद्धश्चासोउक्षाच वृद्धो क्षः, वृद्ध जो वृषभ तो. स. म्हा तारा बैल. अ. पु.

वृध्याजीवः वृद्धिराजीवोजीवि कास्यवृध्याजीवः, वृद्धी आहे जी विका जाची तो. स. व्याजानेंउप जीविका करणारा. अ. पु.

वृंतं वृणोतीतिवृंतं, प्रसवातें बं धन करिजेतें जें तें. कृ. वृञ्धा. वरणअ. देट. डेंख. अ. न.

वृंदं वृणोतिइतिवृंदं, संघीभूत हो तें जें तें. कृ. वृञ्धा. वरणादिअ. समूह. अ. न.

वृंदा वंद्यतेसा वृंदा, नम्रहोइजे त्ये जी ती. कृ. वदिधा. अभिवा दनअ. वृक्षावर झालेली लता, बांधें. आ. स्त्री.

वृंदारकाः प्रशस्तंवृंदंयेषांतेवृं दारकाः, उत्कृष्ट आहे समुदाय जांचा ते. स. देव. अ. पु. २मु ख्य. ३ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृंदिष्ठः अतिशयेनवृंदारकोवृं दिष्ठः, अत्यंत जो मुख्य तो. त. अतिशयितश्रेष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वृश्चिकः वृश्चतीतिवृश्चिकः, छेदन करितो जो तो. कृ. ओव्रश्चू धा. छेदनअ. विंचू. २ कीट विशेषअलकसर. ३ भ्रमर. ४ वृक्ष विशेष. ५ घुलें. ६ वृश्चिक राशी. अ. पु.

वृषः अभिलषितंवर्षतिफलमिति वृषः, इच्छित फलानें देतो जो तो कृ. वृषुधा. सेचनअ. बैल. २ वृष भरास. ३ पुण्य. ४ अडुळसा. अ. पु.

वृषणः वर्षतीतिवृषणः, सेचन करणारा जो तो. कृ. वृषुधा. सेच नअ. अंडकोश. अ. पु.

वृषभः वर्षतीतिवृषभः, सेचन करणारा जो तो. कृ. वृषुधा. सेच नअ. बैल. २ बैल घाट. अ. पु.

वृषदंशकः वृषान्मूषकान्दंशतीतिवृषदंशकः, मूषकांप्रत दंश क रितो जो तो. कृ. दंशधा. दशनअ. माजर. अ. पु.

वृषध्वजः वृषोध्वजश्चिन्हंयस्य सवृषध्वजः, वृष म्ह. बैल आहे चि न्ह ज्याचें तो. स. महादेव. अ. पु.

वृषा वर्षतीतिवृषा, उदक वृष्टि क रितो जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. इंद्र. न. पु.

वृषलः वृषंलुनातिइतिवृषलः, ध र्मनाश करितो जो तो. कृ. लुञ्धा. छेदनअ. शूद्र. अ. पु.

वृषस्यंती वृषंनरंआत्मनः इच्छ तीतिवृषस्यंती, पुरुषातें इच्छा करणारी जी ती. सना. अत्यंत मैथुने च्छावती स्त्री. ई. स्त्री.

वृषा वर्षतीतिवृषा, पर्णादिकातें टाकिते जी ती. कृ. वृषुधा. सेचन अ. उंदरकानी. आ. स्त्री.

वृषाकपायी वृषाकपेःस्त्रीवृषाक पायी, हराचीव विष्णूची जी स्त्री ती. स्त्रीप. लक्ष्मी. २ पार्वती. ३ ह रण वेल. ४ शतावरी. ई. स्त्री.

वृषी वर्षतिस्रवंवृषी, स्रवातें वर्षणारी जी ती. कृ. वृषुधा. से चनअ. सन्यासी ब्रह्मचारी इत्या दिक जे व्रती त्याचें आसन. ई. स्त्रीलिं.

वृष्टिः वर्षणंवृष्टिः, वर्षण जें तें. कृ. वृषुधा. सेचनअ. वर्षण.पाऊस. इ. स्त्री.

वृष्णिः वर्षतीतिवृष्णिः, सेचन करितो जो तो. कृ. वृषुधा. सेचनअ. किरण. २ मेंढरूं. इ. पु.

वेगः वेजनंवेगः, चलन जें तें. कृ. ओविजीधा. भयचलनअ. वेग. २ प्रवाह. ३ विष्ठादिकांचा गुदद्वारानें जो निर्गम तो. अ. पु.

वेगी अतिशयितोवेगोस्त्यस्यवेगी, अतिशयित आहे वेग ज्यास तो. न. त्वरित,वेगयुक्त. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

वेणिः वेणी वेण्यतेइतिवेणिः म्हणली अथवा ग्रहण केली जात्ये जी ती. कृ. वेणृधा. गत्यादिअ. सर्पाकार रचलेला केशवेश. २ नदीवि. इ. २ई. स्त्री.

वेणुः वेणतीतिवेणुः, ऊर्ध्वगमन करणारा जो तो. कृ. वेणृधा. गतिअ. वेळू. उ. पु.

वेणुकं विग्रहादिवेणुकशब्दाप्रमाणें मारण्याचा दांडा. अ. न.

वेणुध्मः वेणुंधमतीतिवेणुध्मः, वेणूतें वाजून करितो जो तो. कृ. ध्माधा. शब्दअ. वेणुवादक,पांवेकरी. अ. पु.

वेतनं वीयतेऽनेनवेतनं, ज्याच्या योगानें भक्षण होतें तें. कृ. वीधा. खादनादिअ. चाकरी बद्दल मुशाहिरा. अ. न.

वेतसः वयतेइतिवेतसः, तंतुसंतान पावतो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. वेताचें झाड. अ. पु.

वेतस्वान् वेतसःसंत्यत्रवेतस्वान्, वेत आहेत ज्याचे ठायीं तो. त. पुष्कळ वेताचीं झाडें जेथें आहेत तो देश. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

वेतालः वेवायौतालःप्रतिष्ठायस्यसवेतालः, वायूचे ठायीं आहे स्थिती ज्याची तो. स. वेताळ. अ. पु.

वेत्रवती वेत्राणिवल्लुधीत्रसंतीतिवेत्रवती, वेत्रादिक आहेत ज्याचे ठायीं ती. न. नदीविशेष. ई. स्त्री.

वेदः धर्माधर्मौवेदयतीतिवेदः, धर्माधर्मातें जाणवितो जो तो. कृ. विदधा. ज्ञानअ. ऋग्वेद यजुर्वेद सामवेद आणि अथर्वणवेद हे

४ प्रत्येक. अ. पु.

वेदना वेदनंवेदना, अनुभवजो ती. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. अनुभव. आ. स्त्री.

वेदिः विद्यतेशोधनेनक्रियतेइति वेदिः, शोधनें करून जी केली जाते जी ती. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. यज्ञार्थ केलेली डमरूचे आकारासारखी भूमि. इ. स्त्री.

वेदिका विदंत्यस्यांवेदीसैववेदिका, सर्व वृत्तांत जाणतात जीचे ठायीं तीवेदी तीच वेदिका. न. अंगणामध्यें केलेलें बोहलें. आ. स्त्री.

वेदी विदंत्यस्यांवेदी, जाणताहेत सर्ववृत्तांत जीचेठायीं ती. कृ. विद्धा. ज्ञानअ. अर्थ वेदिशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

वेधनिका विध्यतेनयावेधनीसैववेधनिका, मुक्तादिवेधन करिजेतें जीणेंकरून ती. न. साम तावगैरे छिद्र पाडण्याचें हत्यार. आ. स्त्री.

वेधमुख्यकः वेधेमुख्यः वेधमुख्यःसएववेधमुख्यकः, वेधाविषयीं जो मुख्य तोच वेधमुख्यक. त. कचर. अ. पु.

वेधाः विदधातीतिवेधाः, विशेषेंकरूनउत्पन्नवपोषणकरितो जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणाद्य. ब्रह्मदेव. २ विष्णु. ३ बुधनामा ग्रह. ४ पंडित. स. पु.

वेधितः वेध्यतेस्मवेधितः, भेदन करिजेला जो तो. कृ. विद्धा. विधानअ. छिद्रपाडलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वेपथुः वेपतइतिवेपथुः, कंपायमान असतो जो तो. कृ. टुवेपृधा. कंपनअ. कंप. उ. पु.

वेमा वयत्यनेनवेमा, जेणेंकरून विणतो जो तो. कृ. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. कोष्टयाचें घोडे. न. पु.

वेला वेदतीतिवेला, चंचल गामीअसते जी ती. कृ. वेलृधा. गतिअ. मर्यादा. २ काळवेळ. ३ समुद्राची मर्यादा. आ. स्त्री.

वेल्लं वेल्लतीतिवेल्लं, संचलन करितें जें तें. कृ. वेल्लधा. संचलनअ. वावडिंग. अ. न.

वेल्लजं वेल्लनंवेल्लः वेल्लंजायते

वेल्लजं, स्वभक्षणानें चांचल्यउ सन्न करणारें जें तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मिरीं. अ. न.

वेल्लि: वल्लतीतिवेल्लि:, संचरण स्व. वेष्टन करित्ये जी ती. कृ. वल धा. संचरणअ. वेल. लता. इ. स्त्री.

वेल्लितं वेल्लतिस्मवेल्लितं, चंचल झालें जें तें. कृ. वेल्लधा. चलनअ. वांकडा. २ किंचित् कांपलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वेश: विश्यतेस्मिन्ननेनेतिवेश:, प्रवेश केला जाचेठायीं किंवा जेणें तो. कृ. विश. धा. प्रवेशनअ. कलावंतीचा बाजार अथवा तीचें घर. २ अलंकारा नीं केलेली शोभा. अ. पु.

वेशंत: महिषादयोऽस्मिन्विशं तीतिवेशंत:, महिषादिक प्रवे श करितात जाचेठायीं तो. कृ. विशधा. प्रवेशअ. अल्पसरोव र. अ. पु.

वेशवार: वेशनंवेशं वेशंवृणोती तिवेशवार:, व्यंजनादिकांत जो प्रवेश त्यातें करतो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. शाकादिकांत घालावयाचा मसाला व वेसवा र. अ. पु.

वेश्म विशंत्यत्रवेश्म, प्रवेश क रितात जन जाचेठायीं तें. कृ. वि शधा. प्रवेशअ. घर. न्. न.

वेश्मभू: वेश्मनोर्भूर्वेश्मभू:, गृ हसंबंधी जी भूमी ती. स. घरा ची जागा. ऊ. स्त्री.

वेश्या वेशेसाधुर्वेश्या, वेशाविष यीं जी साधु ती. त. कसबीण. आ. स्त्री.

वेश्याजनसमाश्रय: वेश्याज नस्यसमाश्रय: वेश्याजनसमा श्रय:, वेश्याजनाचा जो समा श्रय स्व. वसतिस्थान तें. स. कलावतींचा बाजार. अ. पु.

वेष: विष्यतेनेनेतिवेष:, व्या प्ति करितो जेणें तो. कृ. विष्लृधा. व्याप्तिअ. अलंकारांनीं केलेली शोभा. अ. पु.

वेषवार: वेसवार: विग्रहादि सर्व वेशवार शब्दाप्रमाणें.

वेष्टितं वेष्ट्यतेस्मवेष्टितं, नद्या दिकें करून जें वेष्टित झालें जें नगरादि तें. कृ. वेष्टधा. वेष्टनअ. वेढले लें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वेहत् विहंतिगर्भवेहत्, गर्भना भ करिते जी ती. कृ. हनधा. हिं साअ. गर्भपात करणारी गाय. त. स्त्री.

वै वातिइतिवै, पादपूरणाद्यर्थी प्रत वाचकत्वेंकरून गमन करि तेंजें तें. कृ. वाधा. गतिअ. पादपू रण. २ निश्चयत्या अर्थी अव्य.

वैकक्षकं विशिष्टः कक्षोस्माद्वि कक्षकः विकक्षकेभवंवैकक्षकं गत आहे कक्षभागजाहून किंवा विकक्षा वेगळीं राहणारें जें तें. स. २त. उपवीती सा रखी घातलेली फुलांची माळ. अ. न.

वैकुंठः विकुंठाया अपत्यंवैकुंठः, विकुंठाजी तीचा जोपुत्र तो. त. विष्णु. अ. पु.

वैजननः विजायतेस्मिन्निति वि जननः सएववैजननः, उत्पन्न होतो आचे बायीं तो विजनन तोच वैजनन. त. प्रसूत होण्याचा म हिना. अ. पु.

वैजयंतः वैजयंत्यः पताकाः सं त्यस्येतिवैजयंतः, पताकाध्व ज आहेत ज्यास तो. त. इंद्राचें गृह. अ. पु.

वैजयंतिकः वैजंती अस्यास्तीति वैजयंतिकः, ध्वज आहे ज्यास तो. त. जरीपटकेकरी. अ. पु.

वैजयंतिका विजयंतस्येयंवैज यंती सैववैजयंतिका, विजयंत संबंधीं जी ती वैजयंती तीचवैज यंतिका. त. टाहळकळ ओषधी. आ. स्त्री.

वैजयंती विजयते विजयन् तस्ये यंवैजयंती, जय करणारा संबंधी जी ती. त. पताका. ई. स्त्री.

वैज्ञानिकः विज्ञानेनजयतीति वैज्ञानिकः, बुद्धी करून जय क रितो जो तो. त. निपुण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वैणवं वेणोरिदंवैणवं, वेणुसंबं धीं जें तें. त. वेळूमें फलादि अ. न.

वैणविकः वेणोर्विकारोवैणवंतत् शिल्पमस्यवैणविकः, वेणूवाद न करणारा जो तो. त. मुरली व गैरे वेणूचें वाद्य वाजविणारा. अ. पुल्लिंगी.

वैणिकः वीणाशिल्पमस्यवैणि कः, वीणा आहे शिल्प ज्याचें तो. त. वीणा वाजविणारा. अ. पु.

वैणुकं वेणुनानिर्वृत्तंवैणुकं, वे

णूकरून संपादित जें तें. त.
वेळू.,चा दंड. अ. न.

वैतंसिकः वितंसेन मृगपक्ष्यादि बंधनोपायेन चरतीति वैतंसिकः, मृगादिबंधनोपायेंकरून उपजीविका करणारा. अ. पु.

वैतनिकः वेतनेजीवतीति वैतनिकः, वेतनेंकरून जीवन पावतो जो तो. त. मजूरदार. अ. पु.

वैतरणी विगतातरणंयत्र वितरणं, वितरणेनरकलोकेभवावैतरणी, नरकलोकाचेठायीं उत्पन्नजी ती. त. नारकी सिंधुनदी. ई. स्त्री.

वैतालिकः विविधंनतालेनशब्देनचरतीतिवैतालिकः, अनेकशब्दानें संचार करणारा जो तो. त. राजाचा स्तुतिपाठकजन. अ. पु.

वैदेहकः विदेहेषुभवोवैदेहकः, विदेह देशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. वैश्य. २ ब्राह्मणीचेठायीं वैश्यापासून जाहालेला पुत्र. अ. पु.

वैदेही विदेहेषुभवावैदेही, विदेहाचेठायीं जी जाहली ती. त. पिंपळी. ई. स्त्री.

वैद्यः विद्यामधीतेवैद्यः, विद्येतें अध्ययन करितो जो तो. त. चिकित्सक, २ सर्वजाणता. अ. पु.

वैद्यमाता वैद्यस्यमातेव वैद्यमाता, वैद्याला जी मातोश्री सारखी ती. स. अडुळसा. ऊ. स्त्री.

वैधात्रः विधातुरपत्यंवैधात्रः, ब्रह्मदेवाचें जो अपत्य तो. त. सनत्कुमारादिक. अ. पु.

वैधेयः विधेयविधानंतस्यायमधिकारी अविद्याविषयत्वाच्छास्त्राणांविधेयः, विधानाचा जो अधिकारी तो. त. मूर्ख. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वैनतेयः विनतायाअपत्यंवैनतेयः, विनतेचें जें अपत्य तो. त. गरुडपक्षी. अ. पु.

वैनीतकः विनीतकमेव वैनीतकः, शिक्षित जें तें. त. पुरुषानीं वाहण्याचें यान. अ. पु. न.

वैमात्रेयः विमातुरपत्यंवैमात्रेयः, सावत्र आईचा जो पुत्र तो. त. सावत्र भाऊ. अ. पु.

वैमेयः विग्रहादिविनिमयशब्दा

प्रमाणें मोबदला. अ. पु.

वैय्याघ्रः व्याघ्रस्यविकारोवैय्याघ्रं, चर्म तेनपरिवृतोरथः वैय्याघ्रः, व्याघ्र चर्मानें वेष्टित जो रथ तो. त. व्याघ्राचे चामड्यानें वेष्टित रथादिक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

वैरं वीरस्यकर्मवैरं, वीराचें जें कर्म तें. त. द्वेष. अ. न.

वैरनिर्यातनं वैरस्यनिर्यातनंवैरनिर्यातनं, द्वेष निराकरण जें तें. स. वैर घालविणें. अ. न.

वैरशुद्धिः वैरस्यशुद्धिर्वैरशुद्धिः, द्वेषाची जी शुद्धि ती. स. वैर घालविणें. इ. स्त्री.

वैरी वीरस्यकर्मवैरं तदस्यास्तीतिवैरी, वीर कर्म आहे ज्यास तो. त. शत्रु. इन्. पु.

वैवधिकः विवधंवहतीतिवैवधिकः, कावड वाहतो जो तो. त. जासूद. अ. पु.

वैवस्वतः विवस्वतोपत्यंवैवस्वतः, सूर्याचा जो पुत्र तो. त. यम. अ. पु.

वैशाखः विशाखायुक्तावैशाखी सायत्रास्तिसवैशाखः, विशाखायुक्त पौर्णिमा आहे ज्यांत तो. त. वैशाखमास. २ मथनदंड. ३ धनुर्धरांचा स्थितिविशेष. स. वीथीच्या अंतरानें दोनी पाय टेकून राहणें. अ. पु.

वैश्यः विडेववैश्यः, विट् जो तो च. त. चार वर्णांतील एक वर्ण वैश्य जाती. अ. पु.

वैश्रवणः विश्रवसोपत्यंवैश्रवणः, विश्रवस्याचें जें अपत्य तो. त. कुबेर. अ. पु.

वैश्वानरः विश्वनरस्यापत्यंवैश्वानरः, विश्व नराचें जें अपत्य तो. त. अग्नि. अ. पु.

वैसारिणः विसरणः संबंधिवैसारिणः, मत्स्यसंबंधी जो तो. त. मासा. अ. पु.

वौषट् उत्यतेनेनवौषट्, हविर्वहन होतें जेणें तें. रु. वहधा. प्रापणअ. यज्ञातील देवांकारणें जें हविर्दान तदर्थी अव्य.

व्यक्तः अज्यतेइतिव्यक्तः, स्पष्ट केला जातो जो तो. रु. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. विद्वान. २ स्फुट. वि.

अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यक्तिः व्यज्यत इति व्यक्तिः, व्यज्यते स्म. घटादिरूपेंकरून स्पष्ट होत्ये जी ती. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादि अ. घटपटादि रूप जो जाती चा आश्रय ती. इ. स्त्री.

व्यग्रः विरूद्धमगाति व्यग्रः, विरूद्ध गमन करितो जो तो. कृ. अगधा. कुटिलगति अ. अनेक अर्थांचेग योंज्याणें चित्त लागिलें तो. २ व्याकुल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यजनं व्यजंत्यनेनेति व्यजनं, वीजित करितात जेणें तें. कृ. अजधा. गति अ. विंजणा. अ. न.

व्यंजकः व्यनक्त्यर्थं व्यंजकः, अर्थातें स्पष्ट करितो जो तो. कृ. अंजूधा. व्यक्ति अ. हस्तादिकानें मनांतील अभिप्राय सूचविणें. अ. पु.

व्यंजनं व्यजंत्यनेनेति व्यंजनं, गारा घालता हेत जेणें करून तें. कृ. अजधा. गति अ. विंझणा २ कढीवगैरे. अ. न.

व्यडंबकः व्यडंमलमवयतीति व्यडंबकः, मलातें स्रंसन स्म. नि स्सरण करितो जो तो. कृ. अव धा. स्रंसन अ. एरंडाचें झाड. अ. पु.

व्यडंबनः विग्रहादि सर्व व्यडंबक शब्दाप्रमाणें. एरंडाचें झाड. अ. पुल्लिंगी.

व्यत्ययः व्यत्ययनं व्यत्ययः, विपर्यास जो तो. कृ. इणधा. गति अ. व्यतिक्रम. अ. पु.

व्यत्यासः व्यत्यसनं व्यत्यासः, विपर्यास जो तो. कृ. असुधा. क्षेप अ. व्यतिक्रम. अ. पु.

व्यथा व्यथंतेनया व्यथा, दुःख पावतात जीणें ती. कृ. व्यथधा. भयादिक अ. मनास जी पीडा ती. आ. स्त्री.

व्यधः व्यधनं व्यधः, वेधन जें तो. कृ. व्यधधा. ताडन अ. वेधणें अ. पुल्लिंगी.

व्यध्वः विरूद्धोध्वा व्यध्वः, विरूद्ध जो मार्ग तो. स. दुर्मार्ग कंटकादियुक्त मार्ग. अ. पु.

व्ययः व्ययनं व्ययः, धननाश जो तो. कृ. व्ययधा. वित्तसमुत्सर्ग अ. द्रव्याचा वगैरे खर्च. अ. पु.

व्यलीकं अलतीत्यलीकं, विगतमलीकं व्यलीकं, विगत जें अप्रिय

तें. स. पीडा. अ. न. २ अप्रिय. ३ कर्तव्यानर्ह. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यवधा व्यवधानंव्यवधा, आच्छादनजें तें. कृ. डुधाञ्‌धा. धारणादि अ. आच्छादन. आ. स्त्री.

व्यवहारः व्यवहरत्यनेनव्यवहारः, व्यवहार करितो जेणेंकरून तो. कृ. हृञ्‌धा. हरणअ. व्यापार. अ. पु.

व्यवायः व्यवायनंव्यवायः, मैथुनजें तो. कृ. इण्‌धा. गतिअ. मैथुन. अ. पु.

व्यसनं व्यस्तिव्यस्यतेनेनवाव्यसनं, क्षेपण करितें किंवा करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. पाप. २ निष्फल जो उद्योग तो. ३ अशुभ. ४ विपत्ति. ५ भ्रंश. ६ कामज कोपजादि दोष. अ. न.

व्यसनार्तः व्यसनेनार्तोव्यसनार्तः, दुःखानें जो पीडित तो. स. व्यसनानें पीडित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यस्तः व्यस्यतेस्मव्यस्तः, क्षिप्त करिजेला जो तो. कृ. असुधा. क्षेपणअ. व्याकुळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

व्याकुलः व्याकोलतीतिव्याकुलः, इतिकर्तव्यताशून्य होतो जो तो. कृ. कुलधा. संस्त्यानबंधाद्य. शोकादिकेंकरून कर्तव्य विचारशून्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्याकोशः व्यावृत्तः कोशः संकोचोयस्मादितिव्याकोशः, व्यावृत्त आहे संकोच ज्यापासून तो. स. प्रफुल्लित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

व्याघ्रः विशेषेण आजिघ्रतीतिव्याघ्रः, विशेषेंकरून गंधग्रहण करितो जो तो. कृ. घ्राधा. गंधग्रहणअ. वाघ. अ. पु.

व्याघ्रनखं व्याघ्रस्यनखमिवव्याघ्रनखं, व्याघ्राचे नखासारिखें जें तें. स. नखला. अ. न.

व्याघ्रपाद् व्याघ्रस्येवपादमूलान्यस्येतिव्याघ्रपात्, व्याघ्राचे सारखीं आहेत पादमूलें ज्याचीं तो. स. वृक्षविशेष. न्. पु.

व्याघ्रपुच्छः व्याघ्रस्येवपुच्छंयस्य व्याघ्रपुच्छः, व्याघ्राचे पुच्छासा

रखें आहे पानजाचें तो. स. एरंडाचें झाड. अ. पु.

व्याघ्राट: व्याघ्रइवअटतीतिव्याघ्राट:, व्याघ्रासारिखें गमन करितो जो तो. कृ. अटधा. गतिअ. कुकुड कोंबापक्षी. अ. पु.

व्याघ्री व्याजिघ्रतीतिव्याघ्री, गंधग्रहण करित्ये जी ती. कृ. घ्राधा. गंधोपादानअ. व्याघ्रीण. २ रिंगणी वनस्पती. ई. स्त्री.

व्याज: व्यजनंव्याज:, विशेषें करून जें क्षेपण तें. कृ. अजधा. क्षेपणअ. कपट. २ इष्टसिद्धीसाठीं वास्तविक अर्थ गुप्त ठेवून औथींतर दाखविणें. अ. पु.

व्याड: व्याडतीतिव्याड:, भक्षणार्थ उद्योग करितो जो तो. कृ. अडधा. उद्यमनअ. सर्प. २ वाघ. ३ दुष्ट. अ. पु.

व्याडायुध: व्याडस्यव्याघ्रस्यआयुधमिवव्याडायुध:, व्याघ्राचें नखायुधाप्रमाणें जें तें. स. नखला. अ. न.

व्याध: विध्यतीतिव्याध:, बाणें करून वेध करितो जो तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. पारधी. अ. पु.

व्याधि: विविधाआधि: व्याधि:, अनेक जी पीडा तो. स. रोग. २ रोडें कोष्ठ. कडुकोष्ठ. इ. पु.

व्याधिघात: व्याधिंहंतीतिव्याधिघात:, व्याधीनें नाश करितो जो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

व्याधित: व्याधि: संजातोस्यव्याधित:, व्याधी जो तो संजात झाला आहे जास तो. त. रोगी. त्रि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यान: व्यानंत्यनेनेतिव्यान:, जान्या विविध संचारानें प्राणि जगतात तो. कृ. अनधा. प्राणनअ. शरीरांत संचार करणारा एक वायु. अ. पु.

व्यापाद: व्यापादनंव्यापाद:, द्रोह चिंतन जें तो. कृ. पदधा. गतिअ. शत्रुद्रोह चिंतन. अ. पु.

व्याप्यं व्याप्यतेतत् व्याप्यं, रोगातें व्याप्त करितें जें तें. कृ. आप्लृधा. व्याप्तिअ. कडु कोष्ठ गोडें कोष्ठ. अ. न.

व्याम: विशेषेण अम्यतेनेनव्या

मः, विशेषेंकरून गणना करिजे ते जेणेंकरून तो. रू. अमधातु तिअ. चार हातांचें एक प्रमाण आहे. अ. पु.

व्याल: विरुद्धमासमंतात्अलति अडतिवाव्यालः, विरुद्ध आस मंताद्भूषणादि किंवा उद्यम करि तो जो तो. रू. अलधा. भूषणा दिअ. २अडधा. उद्यमअ. सर्प २ धूर्त ३दुष्टहत्ती. ४ सिंह ५ श्वापद. अ. पु.

व्यालग्राही व्यालंगृह्णातीतिव्या लग्राही, सर्पातें ग्रहण करितोजो तो. रू. गृहूधा. ग्रहणअ. गारूडी इन्. पु.

व्यालायुधं व्यालस्यव्याडस्यायुध मित्यादिसर्वव्याडायुधशब्दाप्रमा णें. नखला. अ. न.

व्यावृत्त: व्याव्रियतेस्मव्यावृत्तः, स्वीकृत करिजेलाजो तो. रू. वृञ् धा. वरणअ. वेष्टिलेला. २ भिन्न केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यास: व्यसनंव्यासः, विस्तार जो तो. रू. असुधा. क्षेपणअ. विस्तार. २ सत्यवतीचा पुत्र व्यास. अ. पु.

व्याहार: व्याह्रियतेऽन्यतेइति व्याहारः, भाषण जें तो. रू. हृञ् धा. हरणअ. भाषण. अ. पु.

व्युत्थानं विरुद्धमुत्थानंव्युत्थानं, विरुद्ध जें उत्थान तें. स. तिरस्का र. २ विरोधाचरण. ३ स्वातंत्र्यें करून जें कृत्य तें. अ. न.

व्युष्टि: व्युच्छनंव्युष्टिः, सम्यक्‌जी आहे ती. रू. उच्छीधा. विवास अ. साध्य. २ संपत्ती. इ. स्त्री.

व्यूढ: विशेषेणउह्यतेस्मव्यूढः, वि शेषेंकरून प्रापण करिजेला जो तो. रू. वहधा. प्रापणअ. एकेठि काणीं मिळविलेला. २ स्थापित. ३ विस्तीर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्यूढकंकट: व्यूढोधृतः कंकटो येनसव्यूढकंकटः, धारण केलें आहे कवच ज्याणें तो. स. कवच धारण करणारा. अ. पु.

व्यूति: विशिष्टाऊतिर्व्यूतिः, विण णें जें तें. रू. वेञ्धा. तंतुसंतानअ. विणणें. इ. स्त्री.

व्यूह: व्यूह्यतेइतिव्यूहः, संग्रामा मध्यें स्थापन करिजेतोजो तो. रू. ऊहधा. वितर्कअ. युद्धार्थ सैन्या

चा रचनाविशेष. २ समूह. अ. पु.

व्यूहपार्ष्णिः व्यूहस्यपार्ष्णिर्व्यूहपार्ष्णिः, सेनारचनाविशेषाचा जो पृष्ठभाग तो. स. सैन्याच्याव्यूहाचा पश्चाद्भाग. इ. पु.

व्योकारः व्योकरोतीतिव्योकारः, लोहभंजातें करितोजो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. लोहार. अ. पु.

व्योमकेशः व्योम्निकेशायस्यस व्योमकेशः, आकाशीं आहेत केश ज्याचे तो. स. महादेव. अ. पु.

व्योम व्ययतेऽनेनेतिव्योम, व्याप्त करितें जें तें. कृ. व्यय धा. संवरणअ. आकाश. न्. न.

व्योमयानं व्योमयातीतिव्योमयानं, आकाशाप्रत गमन करितें जें तें. कृ. याधा. प्रापणअ. विमान. अ. न.

व्योषं विशेषेणओषतीतिव्योषं, विशेषेंकरून दाह करितें जें तें. कृ. उषधा. दाहअ. सूंठ मिरीं पिंपळी त्या तिहींचें चूर्ण. अ. न.

व्रजः व्रजतीतिव्रजः, गमन करणारा जो तो. कृ. व्रजधा. गतिअ. २ गोठा. ३ मार्ग. अ. पु.

व्रज्या व्रजनंव्रज्या, व्रजन ह्मणजे गमन जें ती. कृ. व्रजधा. गतिअ. भ्रमण. २ प्रयाण. आ. स्त्री.

व्रणः व्रणयतीतिव्रणः, गात्र ह्मणजे अंग त्याचा छेद करितो जो तो. कृ. व्रणधा. गात्रविचूर्णनअ. व्रण. अ. पु.

व्रतं व्रजंत्यनेनस्वर्गंतद्व्रतं, ज्याच्या योगानें लोक स्वर्गाप्रत जातात तें. कृ. व्रजधा. गतिअ. नियम. अ. न.

व्रततिः व्रतती व्रतमिवकरोतीतिव्रततिः, व्रताप्रमाणें करित्ये ह्मणजे स्वीकृत वृक्षाश्रयानें राहत्ये जी ती. सना. व्रतप्रकृतिकधा. तत्करणअ. वेल. २ विस्तार. इ. २ ई. स्त्री.

व्रती व्रतंभोजनादिनियमोस्त्यस्य व्रती, भोजनादि नियम आहे ज्यास तो. त. ज्याणें व्रत केलें तो. २ यजमान. इन्. पु.

व्रश्चनः वृश्च्यते ऽनेनव्रश्चनः, सुवर्णादि छेदन करिजेतें जेणेंकरून तो. कृ. व्रश्चूधा. छेदनअ. कानस. अ. पु.

व्रातः व्रततेनियम्यतेइतिव्रातः, नियम करिजेतो जो तो. कृ. व्रतधा. नियमनअ. समूह. अ. पु.

व्रात्यः व्रातंव्याध्यादिव्रातमर्हती

तिव्रात्यः, व्याध्यादिसमुदायानें योग्य होणारा जो तो. त. गौण- काल १६ वर्षे पर्यंत ज्याचा सं- स्कार व्रतबंधादि झाला नाहीं तो वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

व्रीडा व्रीडनंव्रीडा, लज्जा जीती कृ. व्रीडधा. लज्जाअ. लज्जा. आ. स्त्री.

व्रीहिः वर्हतिउपचयंगच्छतीति व्रीहिः, वृद्धि पावणारा जो तो. कृ. वृहधा. वृद्धिअ. धान्यविशेष, भात. इ. पु.

व्रीहिभेदः व्रीहिणोभेदोव्रीहि भेदः, व्रीहीचा जो भेद तो. स. व्रीहिविशेष. अ. पु.

व्रैहेयं व्रीहीणांभवनंक्षेत्रंव्रैहे यं, व्रीहि होण्याचें जें क्षेत्र तें. त. भातउत्पन्न होण्याचें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

(श.)

शकटः शक्नोतिभारंवोढुंशक टः, भार वाहण्यास समर्थ हो णारा जो तो. कृ. शक्लृधा. शक्ति अ. गाडा. अ. पु.

शकली शकलंशल्कमस्यास्ती तिशकली, कटक शल्क आहे अं गजावें तो. त. मासा. इ. पु.

शकुनः शकुनिः शक्नोतीति शकुनः, उड्डानार्थ समर्थ होतो जो तो. कृ. शक्लृधा. शक्तिअ. पक्षी. अ. पु. २ इ. पु.

शकुंतः शकुंतः विग्रहादि शकुन श. प्र. गोष्ठ कुक्कुट पक्षी. अ. २ इ. पु.

शकुलः गंतुंशक्नोतीतिशकुलः, गमन करण्याविषयीं जो समर्थ तो. कृ. शक्लृधा. शक्तिअ. मत्स्य विशेष. अ. पु.

शकुलाक्षी शकुलस्यमत्स्यस्ये वाक्षिणीयस्याः साशकुलाक्षी, मत्स्या चे सारखे आहेत नेत्र जीचे ती. स. पांढरी दुर्वा. आ. स्त्री.

शकुलादनी शकुलैरद्यतइति शकुलादनी, शकुलानीं भक्षि त करिजेली जी ती. कृ. अदधा. भक्षणअ. कुटकी. २ जलपिंप ळी. ई. स्त्री.

शकुलार्भकः शकुलस्यमत्स्य स्यार्भकः शकुलार्भकः, मत्स्यां चा जो बालक तो. स. मत्स्यावि

शेष. अ. पु.

शकृत् निःसारयितुंशक्नोतीति शकृत्, बाहेर काढण्याला सम र्थ जें तें. क्र. शक्लृधा. शक्तिअ. वि ष्ठा. त्. न.

शकृत्करिः शकृत्करोतीतिश कृत्करिः, पुरीष करणारा जो तो. क्र. डुकृञ्धा. करणेअ. गोवत्स गोऱ्हा. इ. पु.

शक्तः शक्नोतीतिशक्तः, समर्थ होतो जो तो. क्र. शक्लृधा. शक्ति अ. समर्थ. २ प्रिय बोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शक्तिः शक्यतेजेतुमनयाशक्तिः जीच्या योगानें जय करण्यास स मर्थ होतो ती. क्र. शक्लृधा. शक्ति अ. पराक्रम. २ प्रभाव. ३ शक्ति ३ शस्त्रविशेष. ४ सामर्थ्य. इ. स्त्री

शक्तिधरः शक्तेर्धरः शक्तिधरः, शक्तीचा जो धर म्ह. धारण कर्ता तो. स. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

शक्तिहेतिकः शक्तिर्हेतिर्यस्य शक्तिहेतिकः, शक्ती आहे शस्त्र जाचें तो. स. शक्तिनामक शस्त्र धारण करणारा. अ. पु.

शक्रः विग्रहादिशक्तशब्दाप्रमा णें. प्रिय बोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शक्रः शक्नोतीतिशक्रः, त्रैलो क्यरक्षणाविषयीं समर्थ होतो जो तो. क्र. शक्लृधा. शक्तिअ. इंद्र. २ कुड्याचें झाड. अ. पु.

शक्रधनुः शक्रस्यधनुः शक्रध नुः, इंद्राचें जें धनुष्य तें. स. इं द्राचें धनुष्य. उ. न.

शक्रपादपः शक्रस्यपादपःश क्रपादपः, इंद्राचा जो वृक्ष तो. स. देवदारूचें झाड. अ. पु.

शक्रपुष्पिका शक्रःअर्जुनवृ क्षइवपुष्पमस्याःशक्रपुष्पिका, अर्जुन वृक्षासारिखें आहे पुष्प जीचें ती. स. कळलावी. आ. स्त्रीलिं.

शक्लः विग्रहादिशक्तशब्दाप्र. प्रिय बोलणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शंकरः शंकरोतीतिशंकरः, क ल्याणातें करितो जो तो. क्र. डु कृञ्धा. करणेअ. महादेव. अ. पु.

शंकुः शंकते अस्माल्लोकः शंकुः ज्यापासून लोक शंका करितो तो. कृ. शकिधा. शंकाअ. जलचर विशेष २ फांद्या तोडलेला वृक्ष. ३ बाणाचें अग्र. ४ शस्त्रविशेष. उ. पु.

शंखः शाम्यतेनेनशंखः, जेणें करून शांत होतो तो. कृ. शमु धा. उपशमनअ. शंख. २ नख ला. ३ नवनिधीतील एक निधि ४ कपाळाचें हाड. अ. पु.

शंखनखाः शंखाः नखा इव. शंखनखाः, शंखजें ते नखा प्रमाणें ते. स. लाह्यानशंख. - अ. पु.

शंखिनी शंखाः संत्यस्याशंखा कारपुष्पत्वाच्छंखिनी, शंखआ हेतजीसती. स. साखवेल. ई. स्त्रीलिं.

शची शचतीतिशची, सुव्यक्त भाषण करित्येजी ती. कृ. शच धाव्यक्तवाणी अ. इंद्राणी. ई. स्त्रीलिं.

शचीपतिः शच्याः पतिः शची पतिः, शची ह्म. इंद्राणी तिचा - जो पति तो. स. इंद्र. इ. पु.

शटी शटतीतिशटी, रागनिवृत्ति करित्येजी ती. कृ. शटधा. कुजा विशरणअ. आंबेहळद. ई. स्त्री.

शठः शठतीतिशठः, कपट करितोजो तो. कृ. शठधा. कैतव अ. वांकडे मनाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शणपर्णी शणइवपर्णानिय स्याः साशणपर्णी, शणाप्रमाणें आहेत पर्णें जीचीं ती. स. गोकर्णीचें झाड. ई. स्त्री.

शणपुष्पिका शणपुष्पंयस्याः साशणपुष्पिका, शणपुष्प आहे जीस ती. लहानएकतागाची जाति. आ. स्त्री.

शणसूत्रं शणमयंसूत्रंशणसूत्रं, शणमय जें सूत्र तें. स. तागाचें सूत. २ मासे धरण्याचा जाळ्यास जें तागाचें सूत असतें तें. अ. न.

शंढः शाम्यतीतिशंढः, शांतिपावणारा जो तो. कृ. शमुधा. उपशमनअ. कमळाचा समूह. २ स्वेच्छाचारी बैल, पोळ. अ. पु.

शतकोटि: शतंकोटयोयस्यशतकोटि:, शंभर आहेत कोटि ह्म॰ धारा जास तो॰ स॰ वज्र॰ इ॰ पु॰

शतद्रु: विग्रहादिशतद्रुश॰ प्र॰ शतद्रुनामक नदी॰ उ॰ स्त्री॰

शतपत्रं शतंपत्राण्यस्यशतपत्रं, शंभर आहेत पर्णें ह्म॰ पुष्पपर्णें जास तें॰ स॰ कमळ॰ अ॰ पु॰ न॰

शतपत्रक: शतंपत्राण्यस्यशतपत्रक:, शंभर आहेत पक्ष जास तो॰ स॰ सुतार पक्षी॰ अ॰ पु॰

शतपर्वा शतंपर्वाण्यस्या: शतपर्वा, शंभर आहेत पर्वें जास तो॰ स॰ वेळु॰ न॰ पु॰

शतपर्विका शतंपर्वाणियस्या: साशतपर्विका, शंभर आहेत पर्वें जीस ती॰ स॰ वेखंड॰ २ दूर्वा॰ आ॰ स्त्री॰

शतपुष्पा शतंपुष्पाण्यस्या: शतपुष्पा, शंभर आहेत पुष्पें जीस ती॰ स॰ शोपेची भाजी॰ आ॰ स्त्री॰

शतप्रास: शतंप्रासाइवपर्णान्यस्यशतप्रास:, शंभर आहेत प्रासा प्रमाणें पर्णें ज्याचीं तो॰ स॰ कण्हेरी चें झाड॰ अ॰ पु॰

शतभीरु: शतंवियोगिनोभीरवोयस्या: शतभीरु:, शतश: वियोगी आहेत भीरु ह्म॰ भित्रे जीपासून ती॰ स॰ मोगरीची वेल॰ उ॰ स्त्री॰

शतमन्यु: शतंमन्यवोयस्यसशतमन्यु:, शंभर आहेत मन्यु ह्म॰ याग ज्याचे तो॰ स॰ इंद्र॰ उ॰ पु॰

शतमानं शतंमानंयस्यशतमानं, शतपरिमित आहे प्रमाण ज्याचें तो॰ स॰ पल परिमित सोनें किंवा रूपें॰ अ॰ पु॰ न॰

शतमूली शतंमूलान्यस्या: शतंमूली, शंभर आहेत मूळें जीचीं ती॰ स॰ शतावरी॰ ई॰ स्त्री॰

शतवीर्या शतंवीर्याणियस्याइति शतवीर्या, शंभर आहेत वीर्यरूप अंकुरस्थानें जीचीं ती॰ स॰ पांढरी दुरु॰ आ॰ स्त्री॰

शतवेधी शतंवेधितुंशीलमस्यशतवेधी, शंभरांस वेध करण्याचें आहे शील ज्याचें तो॰ स॰ आम्लवेत॰ इ॰ न॰ पु॰

शतह्रदा शतंह्रदाअर्चींषिजेलाशयावासंत्यस्याइतिशतह्रदा, शंभर आहेत ज्वाला किंवा जलाशय जीस ती॰ त॰ वीज॰ आ॰ स्त्री॰

शनैश्चरः पंगुत्वात्शनैर्मंदंचरती तिशनैश्चरः, पंगुत्वास्तव मंद गमन करितो जो तो. कृ. चरधा. गति अ. शनीनामाग्रह. अ. पु.

शनैः शणतीतिशनैः, मंदार्थातें दे तें जें तें. कृ. शणधा. दानअ. हल कान्मंद त्या अर्थी अव्यय.

शंपा भयंकरत्वात्शंकस्वंपिबती तिशंपा, भयंकरत्वास्तव करवा तें नाश करिते जी ती. कृ. पाधा. पानअ. वीज. आ. स्त्री.

शपथः शपनं शपतियेनइति शपथः, विश्वास पावतो जेणेंक रून तो. कृ. शपधा. आक्रोशअ. खरें खोटें करण्याचें एक प्रमा ण आहे. अ. पु. २अ. न.

शफं शफलतीतिशफं, प्रहारें क रून करव नाश करणारें जें तें. कृ. ञिफलाधा. विशरणअ. घो ड्याच्या वगैरे खुर. २ वृक्षमूळ. अ. न.

शफरं शफंरातिगतिसमर्थेदूरमु त्सारयतीतिशफरं, गतिसमर्थीदूर खुरःप्रसार करितो जी तो. कृ. रा धा. दानअ. मत्स्यविशेष. अ. पु.

शफरी शफान्गतिसाधनावयवा न्ऋणातिपीडयतीतिशफरी, खु रातें चालन करणारी जी ती. कृ. ॠ धा. हिंसाअ. मत्स्यविशेष. ई. स्त्री.

शब्दग्रहः शब्दोगृह्यतेनेनशब्दग्र हः, शब्द ग्रहण करिजेतें जेणेंक रून तो. कृ. गृहूधा. ग्रहणअ. का न. अ. पु.

शब्दनः शब्दनशीलःशब्दनः, श ब्द स्वभाव जो तो. कृ. शब्दधा. श ब्दक्रियाअ. वाजविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शमः शमनंशाम्यत्यनेन कंडूरिति वाशमः, शांती किंवा शांत होतो कंडू जानें तो. कृ. शमुधा. उपशम अ. चित्तोपशम २ हात. अ. पु.

शमथः शमनंशमथः, शांति जी तो. कृ. धात्वादिपूर्वीच्याशः प्र.

शमनः शमयतीतिशमनः, लोकां च्या प्राणाचें शमन करितो जो तो. कृ. शमधा. उपशमअ. यम. अ. पु. २ यज्ञसंबंधी जें पशुहनन तें. अ. न.

शमनस्वसा शमनस्ययमस्यस्व साशमनस्वसा, यमाची जी भगि

नी ती. स. यमुना नदी. क्रू. स्त्री.

शमलं शाम्यतेइतिशमलं, शांति पाविजेतें जें तें. क्रू. शमुधा. उपशमअ. विष्ठा. अ. न.

शमितः शाम्यतेस्मशमितः, शांति पाविजेला जो तो. क्रू. शमुधा. उपशमनअ. शमविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शमी शाम्यतीतिशमी, पापशमकर णारी जी ती. क्रू. शमुधा. उपशमअ. शमीवृक्ष. २शेंग. ई. स्त्री.

शमीधान्यं शमीप्रभवंधान्यंशमी धान्यं, शेंगेपासून उत्पन्न जें धान्य तें. स. मूग, उडिद, राजमाष, कुलित्थ, हरभरा, तीळ, वाटाणा, तूर त्या आठ धान्यास शमीधान्य ह्मणतात. अ. न.

शमीरः अल्पाशमीशमीरः, अल्प जी शमी तो. त. लहानशी एक शमीवृक्षाची जाति. अ. पु.

शम्या शाम्यत्यनयाशम्या, जीच्या योगानें वृक्षादि शांत होतो ती. क्रू. शमुधा. उपशमअ. जुंवाचा शिवळा. आ. स्त्री.

शम्याकः शमींशिंबिमाअकती त्रिशम्याकः, शमीप्रत आसमंतात् विकृत करितो जो तो. क्रू. अकधा. कुटिलगतिअ. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

शंबः शमोस्यास्तीतिशंबः, सुख आहे ज्यास तो. त. वज्र. अ. पु.

शंबरः शंवृणोतीतिशंबरः, सुख देणारा जो तो. क्रू. वृञ्धा. वरणअ. मृगविशेष, सांबर. २उदक. अ. न.

शंबरारिः शंबरस्यारिः शंबरारिः, शंबरासुराचा जो अरि सः शत्रु तो. स. मदन. इ. पु.

शंबरी शंवृणोतीतिशंबरी, कल्याणातें देत्ये जी ती. क्रू. वृञ्धा. वरणअ. उंदिरकानी वनस्पती. ई. स्त्री.

शंबलः शंबत्यनेनेतिशंबलः, गमन करितो जेणेंकरून तो. क्रू. शंबधा. गतिअ. प्रवासासाठीं घेतलेलें फराळाचें. अ. पु. न.

शंबाकृतं शंबंकृतंशंबाकृतं, द्विवार जें कृष्ट तें. त. दोनवेळ नांगरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शंबुः शाम्यतीतिशंबुः, शांति पावतो जो तो. क्रू. शमधा. उपशमअ. पाण्यांतील लहान शिंप. उ. पु.

शंबुकः विग्रहादिशंबुशब्दाप्रमाणें. पाण्यांतील लहान शिंप. आ. स्त्रीलिंगी.

शंभली शंभलतेइतिशंभली, स्त्रवातें बोलणारी जी ती. क्रू. भल धा. भाषणअ. कुंटणपणाकरणारी स्त्री. ई. स्त्री.

शंभुः शंभवत्यस्मादितिशंभुः, सुख होतें हें जापासून तो. क्रू. भूधा. सत्ताअ. महादेव. २ ब्रह्मदेव. उ. पुल्लिंगी.

शयः शेतेऽस्मिन्सर्वेशयः, सर्व राहतें जाचेठायीं तो. क्रू. शीङ्धा. स्वप्नअ. हात. अ. पु.

शयनं विग्रहादिशय्याशब्दाप्रमाणें. निद्रा. २ हातरूण. अ. न.

शयनीयं विग्रहादिशय्याशब्दाप्रमाणें. बिच्छाना. अ. न.

शयालुः शयनशीलः शयालुः, निद्राशील जो तो. क्रू. शीङ्धा. स्वप्नअ. निद्राशील. वि. अ. पु. न. स्त्री. २ अजगरह्मआर. ३ हत्ती. उ. पु.

शयितः शेतेस्मशयितः, निद्राकेलीज्ञो तो. क्रू. शीङ्धा. स्वप्नअ. अर्थ पूर्वीच्याशब्दाप्र.

शयुः शेतेअत्यर्थमितिशयुः, अत्यंत निद्रा करणारा जो तो. धातु पूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें. अजगर ह्मआर. उ. पु.

शय्या शय्यतेअसाशय्या, निद्रा करिजेत्येजीचाठायीं ती. क्रू. शीङ्धा. स्वप्नअ. हातरूण. आ. स्त्री.

शरजन्मा शरेषुजन्मयस्यसःशरजन्मा, शरांचेठायीं आहे जन्मजाचं तो. स. कार्तिकस्वामी. न्. पु.

शरणं शृणातीतिशरणं, नाश किंवा आश्रय करितें जें तें. क्रू. शृधा. हिंसाअ. वध. २ रक्षण. ३ रक्षणाकरणारा. ४ घर. अ. न.

शरद् शृणातिपंकंजलंवेतिशरद्, चिखलातें किंवा जलातें नष्ट करित्येजी ती. क्रू. शृधा. हिंसाअ. शरदृतु. २ संवत्सर ह्म. वर्ष. न्. स्त्री.

शरः शृणातिअनेनशरः, नाश करितो जेणेंकरून तो. क्रू. शृधा. हिंसाअ. बालतृणविशेष. अ. पु.

शरभः शृणातीतिशरभः, हिंसा करितो जो तो. क्रू. शृधा. हिंसाअ. मृगविशेष. ज्यास लढी

सरा असें ह्मणतात तो. अ. पु.

शरव्यं शरान् व्ययतीतिशरव्यं, बाणातें संवरण करितें जें तें. कृ. व्येञ्धा. संवरणअ. निशाण. अ. नपुंस.

शराटिः शरं आ अटतीतिशराटिः, जल किंवा हिंसा ईषत आसमंतात् गमन करितो जो तो. कृ. अटधा. गतिअ. अडीनामक पक्षी. इ. पु.

शरातिः शरं हिंसां जलं वातततीति शरातिः, जल किंवा हिंसायांप्रत सतत गमन करितो जो तो. कृ. अतधा. सातत्यगमनअ. अडीनामक पक्षी. इ. पु.

शराभ्यासः शरस्याभ्यासः शराभ्यासः, बाण मोक्षाचा जो अभ्यास तो. स. बाण सोडण्याचा अभ्यास. अ. पु.

शरारिः शरं जलं ऋच्छतीतिशरारिः, जल किंवा हिंसा ईषत गमन करितो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. अडीनामा पक्षी. इ. पु.

शरारुः शृणातीतिशरारुः, हिंसा करितो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. हिंसाशील ह्म. घातुक. वि. उ. पु. स्त्री. न.

शरावः शृणातीतिशरः शरादवतीतिशरावः, उष्ण पदार्थापासून रक्षण करणारा जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. पात्रविशेष. अ. पु. न.

शरावती शरास्तृणविशेषा अत्र संतीतिशरावती, तृणविशेष आहे ज्याजागयीं ती. त. नदीविशेष. ई. स्त्री.

शरालिः शरमाअडतीतिशरालिः, जल किंवा हिंसा यातें उद्योग करितो जो तो. कृ. अड्धा. उद्यमनअ. शराटी पक्षी. इ. पु.

शरासनं शरा अस्यंतेक्षिप्यंतेनेन शरासनं, ज्याचा योगानें बाण साकिजेतात तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. धनुष्य. अ. न.

शरीरं शीर्यतेइतिशरीरं, नष्ट होइजेतें जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. देह. अ. न.

शरीरी शरीरमस्यास्तीतिशरीरी, शरीर ह्म. देह आहे ज्यास तो. त. प्राणी. इन्. पु.

शर्करा शृणातीतिशर्करा, पीडा करित्ये जी ती. कृ. शृधा. हिंसाअ. १ शाकुमपदेश. २ वाळू. ३ साखर. आ. स्त्री.

शर्करावान् शर्कराः संत्यस्योतिश र्करावान्, वालुका आहेत ज्याचेठा यीं तो. न. वाळुकामय प्रदेश. वि. त. पु. न. ई. स्त्री.

शर्करिल: विग्रहादिसर्वशर्करावत् शब्दाप्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

शर्म शृणातिदुःखमितिशर्म, दुःखातें नाश करितेंजें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. सुख. न्. न.

शर्वरी शृणातिलोकचक्षूंषीतिशर्वरी लोकांच्या नेत्रातें नष्ट ह्म. अंध करिते जीती. कृ. शृधा. हिंसाअ. रात्रि. ई. स्त्री.

शर्वाणी शर्वस्यस्त्रीशर्वाणी, शर्व ह्म. शंकर त्याची जीस्त्री ती. स्त्री. प्र. पार्वती. ई. स्त्री.

शर्वला शर्वतीतिशर्वला, गमनकरणारी जी ती. कृ. शर्वधा. गतिअ. शस्त्रविशेष. आ. स्त्री.

शलं शलतीतिशलं, त्वरित गमन करितें जें तें. कृ. शलधा. आशुगमनअ. साळीचें लोम ह्म. साळिंदर. अ. न.

शलभः शलतीतिशलभः, गमन करणारा जी तो. कृ. शलधा. चलनअ. कीटविशेष ह्म. पतंग. अ. पु.

शललं विग्रहादिसर्वशलशब्दाप्रमाणें.

शलली विग्रहादिशलशब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

शलाटु: शलतीतिशल: अटतीति अटु: शलश्चासौअटुश्चशलाटु:, चंचल ह्म. कच्चें असें जें ज्ञान तें. स. अपक्क व हिरवें. वि. उ. पु. स्त्री. नपुं.

शल्कं शलतीतिशल्कं, चंचल होतें जें तें. कृ. शलधा. चलनअ. शकल. २ त्वचा. अ. न.

शल्य: शलतीतिशल्यः, चंचल होतो जो तो. कृ. शलधा. गमनअ. गेळ्याचें झाड. २ मृगविशेष साळई. अ. पु. ३ बाणाचें अग्र. ४ शस्त्रविशेष. अ. न.

शवं शवतीतिशवं, दाह गामीजें तें. कृ. शवधा. गतिअ. प्रेत. अ. पु. न.

शबल: शपत्याक्रोशतिवर्णानिति शबलः, स्वेत व वर्णाचा उपमर्द करी जो तो. कृ. शपधा. आक्रोश

अ. चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

शशः शशतीतिशशः, उड्यामारून गमन करितोजो तो. क्रु. शशधा. प्लुतगतिअ. ससा. अ. पु.

शशधरः शशस्यधरः शशधरः, शशाचाजो धर क्रु. धारण कर्ता तो. स. चंद्र. अ. पु.

शशलोम शशस्यलोमशशलोम, मृगविशेषाचें जें लोमतें. स. सशाचे केस. न. न.

शशादनः शशमत्तीतिशशादनः, मृगादिकांचें भक्षण करितो जोतो. क्रु. अदधा. भक्षणअ. ससाणा पक्षी. अ. पु.

शशोर्णं शशस्यऊर्णाशशोर्णं, मृगविशेषाचें जें लोमतें. स. सश्याचा केंस. अ. न.

शश्वत् शशतीतिशश्वत्, पुनःपुन रुड्डीय गमनवत् जो वारंवार अर्थ तद्बोधकजें तें. क्रु. शशधा. प्लुतगतिअ. वारंवार. २ सहितया अर्थी अव्य.

शष्पं शस्यतेशष्पं, स्तविजे तेंजें तें. क्रु. शंसधास्तुति. अ. कोमल तृण. अ. न.

शसनं शस्यतेइतिशसनं, हिंसितजें तें. क्रु. शसधा. हिंसाअ. यज्ञसंबंधीं जें पशुहननतें. अ. न.

शस्तं शंस्यतेस्मशस्तं, स्तवन करिजेलें जें तें. क्रु. शंसधा. स्तुति अ. कल्याण. अ. पु. न. २ स्तविलेला. ३ प्रशस्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

शस्त्रं शस्यतेनेनशस्त्रं, ज्याचा योगानें हिंसन होतें तें. क्रु. शसधा. हिंसाअ. आयुध. २ लोखंड. अ. न.

शस्त्रकं शस्यतेअनेनशस्त्रं, तदेवशस्त्रकं, छेदन करिजेतें जेणें करून जें शस्त्र तेंच शस्त्रकं. त. लोखंड. अ. न.

शस्त्रमार्जः शस्त्रंमार्ष्टीतिशस्त्रमार्जः, शस्त्रातें धार पाजविणारा जो तो. क्रु. मृजूधा. शुद्धिअ. शिकलगार. अ. पु.

शस्त्राजीवः शस्त्रमाजीवतितउपजीवतीतिशस्त्राजीवः, शस्त्रोपजीवन साधन करणाराजो तो. क्रु. जीवधा. प्राणधारणअ.

शस्त्रजीवी. अ. पु.

शस्त्री शस्यतेऽनयाशस्त्री, नाशक रिजेतोजीर्णेंकरून ती. कृ. शस धा. हिंसाअ. सुरी. ई. स्त्री.

शस्यं शस्यतेतच्छस्यं, छेदन क रिजेतेंजें तें. कृ. धा. पू. श. प्र. कोव ळेंतृण. अ. न.

शस्यसंवरः सस्यैः संव्रियतेसस्य संवरः, धान्यांनीं जो परिवेष्टित तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. सागाचें झाड. अ. पु.

शाकं शक्नोतिभोक्तुमनेनशाकं, भो जन करावयाकारणें समर्थ होतो जे णेंकरून तें. कृ. शक्लृधा. शक्तिअ. भाजी. अ. न.

शाकटः शकटंवहतीतिशाकटः, श कटातें वाहाणारा जो तो. त. गाड्या चा बैल. अ. पु. २ वस्त्रविशेष. अ. पु. न.

शाकुनिकः शकुनान्हंतिशाकु निकः, पक्षी नाश करितो जो तो. त. पक्षिहंता. स्त्र. पक्ष्यांचा पारधी. अ. पु.

शाक्तीकः शक्तिः प्रहरणमस्यशा क्तीकः, शक्ती आहे शस्त्र ज्याचें तो. त. शक्तिनामकशस्त्र धारण करणा रा. अ. पु.

शाक्यमुनिः शकेभवः शाक्यः शाक्य श्चासौमुनिश्चशाक्यमुनिः, शक म्ह. देशविशेषत्याचेठायींजो उत्पन्नतो शा क्य शाक्य असाजो मुनि तो. स. बौ द्धांतील अर्वांतर एक भेद आहे. इ. पु.

शाक्यसिंहः शाक्यः सिंह इवशाक्य सिंहः, सिंहासारिखा म्ह. श्रेष्ठ असा जो शाक्य तो. स. बौद्धांतील अवां तर एक भेद आहे. अ. पु.

शाखा शाखतीतिशाखा, व्याप्त क रिते जी ती. कृ. शाखृधा. व्याप्तिअ. खां दी म्ह. डाहळी. आ. स्त्री.

शाखामृगः शाखाचारीमृगः पशुः शाखामृगः, फांद्यावर संचार करि तो जो तो. स. वानर. अ. पु.

शाखानगरं शाखेवनगरंशाखा नगरं, शाखेचेपरी जें एकदेशव्या पिनगरतें. स. मूळ राजधानी ए क अस्सून दुसरें जें राजाचें शह र तें. अ. न.

शाखाशिफा शाखायाः शिफा शाखाशिफा, शाखेच्या ज्या शिफा म्ह. पारंब्या ती. स. शाखामूळ म्ह. पारंबा. आ. स्त्री.

शाखी शाखाः संत्यस्येतिशाखी, शाखा आहेत ज्यास तो. तद्धि स. इ न. पु.

शांखिकः शंखः शिल्पमस्यशां खिकः, शंख आहे शिल्प ज्याचें तो. त. कासार. अ. पु.

शाटः विग्रहादिशाटीशब्दाप्रमाणें. वस्त्रविशेष. अ. पु.

शाटी शाट्यतेसाशाटी, श्लाघित झा. स्तुत्य जी ती. क्र. श्लाघृधा. कत्थन अ. फडकें. २ वस्त्रविशेष. ई. स्त्री.

शाठ्यं शठस्यकर्मशाठ्यं, शठाचें जें कर्म तें. त. कपट. अ. न.

शाणः शाण्यतेऽनेनशाणः, स्रुव र्णकर्षण करिजेतें जेणें करूनतो. क्र. शणधा. दानअ. कसोटी. अ. पु.

शाणी शाणस्यविकारः शाणी, श णाचा जो विकार तो. त. तागाचें व स्त्र. ई. स्त्री.

शांडिल्यः शंडतइतिशांडिल्यः, संश्लिष्ट असतो जो तो. क्र. शांड धा. संघातअ. बेलाचें झाड. अ. पु.

शातः श्यतीतिशातः, कृश कर णारा जो तो. क्र. शोधा. तनूकर णअ. तीक्ष्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी. २ हर्ष. अ. न.

शातकुंभं शतकुंभेभवंशातकुंभं, पर्वताचेठायीं जें उत्पन्न तें. त. स्रु वर्ण. अ. न.

शातकौंभं विग्रहादिपूर्ववत्.

शातला शातंलातीतिशातला, निर्म ल झा. स्वच्छ यातें देते जी ती. क्र. लाधा. दानअ. शिकेकाई. आ. स्त्री.

शात्रवः शत्रुरेवशात्रवः, शत्रु जो तोच शात्रव. स. शत्रु. अ. पु.

शादः शद्यतेनेनशादः, विशीर्ण करिजेतो जेणेंकरून तो. शद्लृधा. शातनअ. कोमल तृण. २ चिखल. अ. पु.

शादहरितः शादैः हरितः शा दहरितः, कोमल तृणांहीं करू न जो हिरवा तो. स. कोमल तृणा नें जो हिरवा देश तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शाद्वलः शादः बालतृणंअस्मिन् शाद्वलः, कोमल तृण जें तें आहे ज्या चेठायीं तो. त. कोमलतृणानें जो हि रवा देश तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शांतं शाम्यतिदुःखमितिशांतं,

दुःखशमन करितें जें तें. कृ. शमुधा. उपशमअ. हर्ष. अ. न. २ नववा रस. अ. पु. शमविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शांति: विग्रहादिशमथशब्दाप्रमाणें. चित्ताचा उपशम. इ. स्त्री.

शांबरी शंबरस्येयंशांबरी, शंबरासुरसंबंधीजी ती. त. इंद्रजाल. ई. स्त्री.

शार: शृणातिशीर्यते नेनवाशार:, पीडा करितो किंवा चित्रीकरण करिजें तें जेणें करून तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. वायु. अ. पु. २ चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारंग: शीर्यतेआतपादिनाशारंग:, आतपादिकें करून नाश पाविजेतो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. चातकपक्षि. अ. पु.

शारद: शरदिभव: शारद:, शरत्कालाचेठायीं होतोजो तो. त. सातवणाचें झाड. अ. पु. २ नूतन ३ अधीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारदी शरदिभवाशारदी, शरत्कालाचेठायीं होत्येजी ती. त. जल पिंपली. ई. स्त्री.

शारिफलं शारीणांफलंशारिफलं, शारिकेचें जें स्थान तें. स. सोंगट्यांचा पट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शारिवा शरणंशार: शारोस्त्यस्या इतिशारिवा, नाश आहे जीस ती. त. उपलसरी. आ. स्त्री.

शार्करं शर्करा: संत्यास्मिन्निति शार्करं, वालुका आहेत्याचेठायीं तो. त. वालुकामयदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शार्ङ्गं शृंगस्यविकार: शार्ङ्गं, शिंगाचा जो विकार तें. त. विष्णूचें धनुष्य. अ. न.

शार्ङ्गी शार्ङ्गंधनुरस्यास्तीतिशार्ङ्गी, शृंगविकाराचें आहे धनुष्य ज्याचें तो. त. विष्णु. इन्. पु.

शार्दूल: शृणातीतिशार्दूल:, हिंसा करितोजो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. वाघ. हा शब्द उत्तर पदअसतां श्रेष्ठार्थक होतो. अ. पु.

शार्वरं शर्वर्याभवंशार्वरं, रात्रीचाठायीं होतें जें तें. गाढ जो अंधकार तो. अ. न. २ घातुक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शाल: शलतीतिशाल:, उदकामध्यें गमन करितो जो तो. कृ. श

शलधा. गतिअ. मत्स्यविशेष. २ वृक्ष. ३सायंल्याचें झाड. अ. पु.

शालपर्णी शालः पर्णमस्याः शालपर्णी, चंचल आहे पर्ण जीचेंतीस. सालवण. ई. स्त्री.

शाला शलंतिअत्रइतिशाला, गमन करिताहेत जीचेठायीं ती. कृ. शलधा. गतिअ. सभागृह. २प्रधान शाखा. आ. स्त्री.

शालावृकः शालांवृणोतीतिशालावृकः, शालेतें स्वीकार करितो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. कोल्हा. २वानर. ३कुत्रा. अ. पु.

शालिः शलतेइतिशालिः, चंचल होतो जो तो. कृ. शलधा. संचलनअ. व्रीहिविशेष. इ. पु.

शालीनः शालाप्रवेशमर्हतीतिशालीनः, शालेप्रत प्रवेशाला योग्य होतो जो तो. त. लज्जायुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शालूरः शलतीतिशालूरः, संचलित करतो जो तो. कृ. शलधा. गत्याद्य. कमळाचा कांदा. अ. पु.

शालेयं शालीनांभवनंक्षेत्रंशालेयं, शालि स्य. साळीचें भात होण्याचें जें शेत तें. त. शालि उत्पन्न होण्याचें क्षेत्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २बडीशेप. अ. पु.

शाल्मलिः शलतीतिशाल्मलिः, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. कृ. शलधा. गतिअ. सांवरीचें झाड. इ. पु.

शाल्मलीवेष्टः शाल्मल्याः वेष्टः शाल्मलीवेष्टः, शाल्मलीचा जो वेष्ट स्य. डीक तो. स. सांवरीचा डीक. अ. पु.

शावकः शव्यतेइतिशावकः, सलील गमन करिजे तो जो तो. कृ. शवधा. गतिअ. बालक. अ. पु.

शाबरः शबराणामयंशाबरः, भिल्लांचा जो हा तो. त. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

शाश्वतः शश्वत्भवः शाश्वतः, निरंतर होणारा जो तो. त. नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शाष्कुलिकं शष्कुलीनांसमूहः शाष्कुलिकं, शष्कुलींचा जो समुदाय तो. त. पुष्कळ जिलब्यांकि वाक रजा. अ. न.

शासनं शिष्टिः शासनं, आज्ञा जी तें. कृ. शासुधा. अनुशिष्टिअ. आज्ञा. २ दंड. अ. न.

शास्ता शास्तीतिशास्ता, शासन करितो जो तो. क्रु. शासूधा. अनुशिष्टि अ. बहुत २ शासन करणारा. ऋ. पु.

शास्त्रं शिष्यते ऽनेनशास्त्रं, ज्याचा योगानें प्रयोगादि शासन करिजेतें जें तें. क्रु. शासूधा. अनुशिष्टि अ. आज्ञा. २ व्याकरणादिशास्त्र. अ. न.

शास्त्रवित् शास्त्रंवेत्तीतिशास्त्रवित्, शास्त्र जाणतो जो तो. क्रु. विद्धा. ज्ञान अ. शास्त्रवेत्ता. वित्. पु. स्त्री. न.

शिक्यं स्त्रंसतेइतिशिक्यं, अधःपतन करितें जें तें. क्रु. स्त्रंसूधा. अवस्त्रंसन अ. शिंकें. अ. न.

शिक्यितं शिक्येस्थितंशिक्यितं, शिक्याचेठायीं स्थापित जें तें. त. शिंक्यावर ठेवलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शिक्षितः अशिक्षिष्टइतिशिक्षितः, विद्याग्रहण करिता झाला जो तो. क्रु. शिक्षधा. विद्योपादान अ. प्रवीण. २ शिकविलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शिखंडः शिखिनाअम्यतेइतिशिखंडः, शिखीनें सेविजेतो जो तो. क्रु. अमधा. गत्यादि अ. मोराचें पिस. अ. पु.

शिखंडकः शिखायाःमंडइवशिखंडकः, शिखेच्याठायीं अंडासारिखा जो तो. त. लहान मुलाची शेंडी. अ. पु.

शिखरं शिखांशातीतिशिखरं, अग्रभागातें स्वीकार करितें जें तें. क्रु. शाधा. आदान अ. पर्वताचें शिखर. २ अग्र. अ. न.

शिखरी शिखरमस्त्यस्यशिखरी, अग्र आहे ज्यास तो. त. पर्वत. २ वृक्ष. इन्. पु.

शिखा शेतेसाशिखा, मस्तकादिकीं स्थितजी ती. क्रु. शीङ्धा. स्वप्न अ. मोराची शेंडी. २ अग्नीची ज्वाळा. ३ शेंडी. ४ किरण. ५ पायाचा चवडा. आ. स्त्री.

शिखांडिकः शिखायाः अंडएव शिखांडिकः, शिखेला अंडवत जो तो. त. लहान मुलाची शेंडी. अ. पु.

शिखावान् शिखाः संत्यस्येति शिखावान्, शिखा ह्म. ज्वाला आ

हेत जास तो. त. अग्नि. न्. पु.

शिखावलः शिखास्यस्यशि. खावलः, शिखा आहे जास तो. त. मयूर. अ. पु.

शिखिग्रीवं शिखिनोग्रीवा यस्य शिखिग्रीवं, मयूराचे ग्रीवे सारि खा आहे वर्ण ज्याचा तें. स. मोरचू द. अ. न.

शिखी समासादिकशिखावलश ब्दाप्रमाणें. मोर. २ अग्नि. इन्. पु.

शिखिवाहनः शिखीवाहनंयस्य सशिखिवाहनः, शिखी ह्म. मयूर आहे वाहन ज्याचें तो. स. कार्तिक स्वामी. अ. पु.

शिग्रुः शिनोतीतिशिग्रुः, तीक्ष्ण करितोजोतो. कृ. शिञ्. धा. निशा न अ. शेवग्याचें झाड. २ शाकभा जी. उ. पु.

शिग्रुजं शिग्रोर्जायतेस्मशिग्रुजं, शेवग्या पासून झालें जें तें. कृ. ज नीधा. प्रादुर्भाव अ. शेवग्याचें बीं अ. न.

शिंजितं शिंज्यतेइतिशिंजितं, भू षणाचाजी शब्द तें. कृ. शिंजिधा. अव्यक्तशब्दअ. पादभूषणाचा शब्द. अ. न.

शिंजिनी अवश्यंशिंक्तेशिंजिनी, अव्यक्तशब्द करणारीजीती. कृ. शिंजिधा. अव्यक्तशब्दअ. धनुष्या ची दोरी. ई. स्त्री.

शितशिवं शितंचतत्शिवंचशि तशिवं, शित ह्म. तीक्ष्णअसें जें क ल्याण कारक तें. स. शेदेलोण. २ बडीशोप. ३ दगडफूल. अ. न.

शितशूकः विग्रहादिसितशूकश ब्दाप्रमाणें. जव. अ. पु.

शितिः शीयतेस्माशितिः, देदीप्य मान होइजेतोजो तो. कृ. शिञ्धा. निशानअ. शुक्ल. २ काळें. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री. ३ भूर्जवृक्ष. इ. पु.

शितिकंठः शितिः कालः कंठोयस्य सशितिकंठः, कृष्णवर्ण आहे कं ठ ज्याचा तो. स. महादेव. अ. पु.

शितिसारकः शितिःकालःसारको स्यशितिसारकः, कृष्णवर्ण आहे गाभा ज्याचा तो. स. देवुरणीचें झा ड. अ. पु.

शिपविष्टः शिपिविष्टः शिपि षुविष्टःशिपविष्टः, शिप ह्म. पशू त्यांचेठायीं बसणाराजोतो. स.

महादेव २ शेगानें ज्याचें मस्तक नि केश आलें तो. ३ कुजलेलें कातडें. अ. पु.

शिफा शेतेइतिशिफा, अधोभागीं वसुखा नें राहात्ये जी ती. कृ. शीङ्धा. स्वप्न अ. वृक्षाचें मूळ २ आई. आ. स्त्री.

शिफाकंदः शिफायाः कंदः शिफाकंदः, शिफेचा जो कंद तो. स. कम ळाचा कांदा अथवा मूळ. अ. पु.

शिंबा विग्रहादि शंबाशब्दाप्रमाणें. शेंग. आ. स्त्री.

शिंबिः विग्रहादि शंबाशब्दाप्रमाणें. शेंग. इ. स्त्री.

शिबिका शिवेवशिबिका, कल्याण कारक जी ती. त. पालखी. आ. स्त्री.

शिबिरं शवंत्यत्रशिबिरं, गमन करितात ज्याचाठायीं तें. कृ. शवधा. गति अ. सेनेचा तळ. अ. न.

शिंबी विग्रहादि शंबाशब्दाप्रमाणें. शेंग. ई. स्त्री.

शिरः श्रियतेउष्णीषादिनाइति शिरः, उष्णीषादिकांनें सेवन करिजेतें जें तें. कृ. श्रिञ्धा. सेवा अ. मस्तक. २ अग्र. स. न.

शिरस्त्रं शिरस्त्रायतेइतिशिरस्त्रं, मस्तकातें रक्षण करणार जें तें. कृ. त्रैङ्धा. पालन अ. डोकीस घालावयाची टोपी. अ. न.

शिरस्यः विग्रहादि शीर्षण्यशब्दा प्रमाणें. निर्मळ केश. अ. पु.

शिरा शिनोतीतिशिरा, तीक्ष्णहो णारी जी ती. कृ. शीञ्धा. नि शान अ. नाडी. आ. स्त्री.

शिरीषः शीर्यतेइतिशिरीषः, ना श पाविजेतो जो तो. कृ. शॄधा. हिं साअ. शिरस नामा वृक्ष. अ. पु.

शिरोधिः शिरोधीयतेस्यांशिरोधिः मस्तक जीचाठायीं राहिजेतो ती. कृ. डुधाञ्धा. धारण अ. मान. इ. स्त्रीलिं.

शिरोरत्नं शिरसः रत्नंशिरोरत्नं, मस्तकावरचें जें रत्न तें. स. मस्तक भूषण. अ. न.

शिरोरुहः शिरसिरोहतीतिशिरोरुहः, मस्तकाचेठायीं रुजतो जो तो. कृ. रुहधा. प्रादुर्भाव अ. मस्तकाचे केस. अ. पु.

शिलं शिल्यतेइतिशिलं, कणिशार्जन जें तें. कृ. शिलधा. उंच्छ अ. शेत कप्यानें शेतांत रांकलेल्या क

णसाचें ग्रहण. अ. न.

शिला शिल्यतीतिशिला, कणशः परिणामी ह्मणजे कणरूपानें न ष्ट होणारी जी ती. कृ. शिलधा. उंच्छअ. पाषाण. २ दाराच्या चौक टीचें खालचें लांकूड. आ. स्त्री.

शिलाजतु शिलायाः जतुशिला जतु, शिलासंबंधीं जें जतु ह्म. ला क्षातें. स. शिलाजित. उ. न.

शिली शिनोतीति शिली, तीक्ष्ण असतो जो तो. कृ. शिञ्धा. निशा न अ. लहान गांडूळ. ई. स्त्री.

शिलीमुख: शिली शल्यंमुखेय स्य शिलीमुखः, शल्य आहे मुखा चेठायीं ज्याचा तो. स. बाण. २ भुं गा. अ. पु.

शिलोच्चय: शिलाभिः उच्चीय तेइतिशिलोच्चयः, शिलांहीं करू न रचित होइजेला जो तो. कृ. चि ञ्धा. चयनअ. पर्वत. अ. पु.

शिल्पं शिल्यतीतिशिल्पं, एका ग्रता करितें जें तें. कृ. शीलधा. समाधिअ. कला व नृत्य. इत्या दि. २ सुतार, कोष्टीइत्यादिशि ल्पिलोकांचें काम. अ. न.

शिल्पशाला शिल्पस्यशालाशिल्प शाला, शिल्पाची जी शाला ती. स. शिल्पीकामाची शाळा. आ. स्त्री.

शिल्पी शिल्पमस्यास्तीति शिल्पी, शिल्प आहे ज्यास तो. त. सुतार. कोष्टि न्हावी परीट चांभार हे प्रत्ये क. इन्. पु.

शिव: शिवमस्यास्तीतिशिवः, कल्याण आहे ज्यास तो. त. महा देव. अ. पु. २ कल्याण. अ. न.

शिवक: श्यतिगात्रकंडूं शिवः, सएवशिवकः, गात्रकंडू नाश क रितो जो तो शिव तोच शिवक. त. गाईस बांधण्यास पुरलेलें काष्ठ. अ. पु.

शिवमल्ली शिवप्रियामल्लीशिव मल्ली, महादेवाला प्रिय अशी जी मल्लीह्मपुष्प धारण करणारी ती. स. रुई मंदार. ई. स्त्री.

शिवा शिवंकल्याणमस्त्यस्याइति वाशिवा, कल्याण आहे जीस ती. त. पार्वती. २ शमीचें झाड. ३ को ल्ही. ४ भुई आवळी. ५ हिरड्याचें झाड. आ. स्त्री.

शिशिर: शीतेन गात्राणि श्यतीति

शिशिरः शीतानें गात्रें संकुचित करितो जो तो· कृ· शोधा· तनूकरणअ· शिशिरऋतु·अ·पु· २शिथिल·वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·

शिशुः श्यतीतिशिशुः, सूक्ष्महोतो जो तो· कृ· शोधा·तनूकरणअ· बालक· उ·पु·

शिशुकः शिशुरिवशिशुकः, शिशुसारखा जो तो· त·मत्स्यविशेष·अ·पु·

शिशुत्वं शिशोर्भावःशिशुत्वं, बालाचा जो भाव तें· त·बालपणा· अ·न·

शिशुमारः शिशूनमारयतीतिशिशुमारः, शिशूंतें नाश करितो जो तो· कृ·मृङ्धा·प्राणत्यागअ· जलचरविशेषज्यास शिरस असें ह्मणतात तो·अ·पु·

शिश्नः श्नशतीतिशिश्नः, प्लुतगामी जो तो· कृ·शशधा· प्लुतगतिअ· पुरुषाचें उपस्थ·अ·पु·

शिश्विदानः शिश्विंदेइतिशिश्विदानः, शुद्ध कर्म करितो जो तो· कृ· श्विदिधा· श्वेत्यअ·पुण्यकर्म करणारा·वि·अ·पु·न·आ· स्त्रीलिंगीं·

शिष्टिः शास्यतेइतिशिष्टिः, शासन जें तें·कृ·शासुधा·अनुशिष्टिअ· शासन·इ·स्त्री·

शिष्यः शिष्यतेइतिशिष्यः, आज्ञापिजेतो जो तो· कृ· शासुधा· अनुशिष्टिअ· छात्र·अ·पु·

शीकरः शीकतेइतिशीकरः, सेचन करणारा जो तो· कृ· शीकृधा· सेचनअ· पाण्याचा तुषार·अ·पु·

शीघ्रं शिंघतिव्याप्नोतिशीघ्रं, व्याप्त करितें जें तें· कृ·शिघिधा·आघ्राणअ· त्वरित·अ·न·

शीतः शीतमस्यास्तीतिशीतः, शीत आहे ज्यास तो· त· शीतलता· अ·न· २शीतल· वि·अ·पु·न· आ·स्त्री· ३वेत· ४ भोकरीचें झाड·अ·पु·

शीतकः शीतंकरोतीतिशीतकः, शैत्य करितो जो तो· कृ·डुकृञ्धा· करणअ·आळशी·वि·अ·पु·न· आ·स्त्री·

शीतभीरुः शीताद्भीरुःशीतभीरुः, शीतापासून जो भीरु तो·स· मोगरीचें झाड·उ·स्त्री·

शीतल: शीतंलातीतिशीतल:, शीतस्पर्शातें देतें जें तें. क्रू. लाधा. दानअ. थंड २ गोकर्णीचें झा ड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शीतलवातक: शीतंलातीतिशी तल:, वातंकरोतीतिवातक:, शीतलश्चासोवातकश्चशीतलवा तक:, शीताते ग्रहण करणारा असा जो वातक तो. स. गोकर्णी चें झाड. अ. पु.

शीता शेतेस्मशीता, हलरचितरे षाजी ती. क्रू. शीङ्धा. स्वप्नअ. ना गराचें तास. को. गंगा. रामपत्नी. आ.

शीधु: शेरते ऽनेनशीधु:, ज्याचा योगानें लोक गुंग तात तो. क्रू. शीङ्धा. स्वप्नअ. उसाच्या रसापासून जाहलेलें मद्य. उ. पु. न.

शीर्षं विग्रहादिशिरसशब्दाप्र. मस्तक. अ. न.

शीर्षकं शीर्षेकंकखमस्माच्छी र्षकं, मस्तकाचेठायीं आहे सुख ज्यापासून तें. स. डोकीस घा लावयाची टोपी. अ. न.

शीर्षच्छेद्य: शिरश्छेदमर्हतीति शीर्षच्छेद्य:, शिरश्छेदाप्रत जो योग्य तो. त. वधकरण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शीर्षण्य: शिरसिभव: शीर्षण्य:, मस्तकाचेठायीं होणारा जो तो. त. निर्मळ केश. २ डोकीस घाला वयाची टोपी. अ. पु. न.

शीलं शील्यतेऽनेनशीलं, समाधी पाविजेतो जेणेंकरून तें. क्रू. शी लधा. समाधिअ. स्वभाव २ शुद्ध जें आचरण तें. ३ सच्चारित्र. अ. नपुं.

शुक: शुच्यतिइतिशुक:, गमनादि करणारा जो तो. क्रू. शुधा. गतिअ. पोपट. २ शुकाचार्य. ३ गंठीवन. अ. पु.

शुकनास: शुकस्यनासेवपुष्प मस्यशुकनास:, शुकाचे नासेप्र माणें आहे पुष्प ज्यास तो. स. दिंडा चें झाड. अ. पु.

शुक्त: शुच्यतेस्मशुक्त:, शुद्ध क रिजेला जो तो. क्रू. ईशुचिरधा. पूतिभावअ. कठिण. २ आंबट. ३ तीन रात्रीचें कांजी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुक्तिः शुक्तायतःशोचतिसाशु क्तिः, मुक्ताख्य मौक्तिक निर्मुक्त होत्ये जी पासून ती. कृ. शुचधा. शो कअ. पाण्यांतील शीप. २ नखला इ. स्त्री.

शुक्रः शोचंत्यनेनशुक्रः, शोक करि तो जेणे करून तें. कृ. शुचधा. शोकअ. दैत्यांचा गुरु. २ अग्नि. ३ ज्येष्ठ महिना. अ. पु. ४ रेत. अ. नपुंस.

शुक्रशिष्यः शुक्रस्यशिष्यःशुक्र शिष्यः, शुक्राचार्याचा जी शिष्य तो. स. दैत्य. अ. पु.

शुक्लः शोकतिमनःअस्मिन्निति शुक्लः, गमन करितें मन जाचे ठायीं तो. कृ. शुकधा. गतिअ. पा ढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ जकात. अ. न.

शुचिः शुचिंकरोतीतिशुचिः, प वित्र करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. अग्नि. २ आषाढ महि ना. ३ ज्याचें अंतःकरण शुद्ध अ सा जो मंत्री तो. ४ शृंगार रस. ५ ग्रीष्मऋतु. ६ पवित्र. अ. पु. ७ शु क्लवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुक्र विग्रहादिशोकशब्दाप्रमाणें. शाक. च्. स्त्री.

शुंठि: विग्रहादिशुंठीशब्दाप्रमाणें. स्कंठ. इ. स्त्री.

शुंठी शुंठतिकफंशुंठी, कफातें ना श करणारी जी ती. कृ. शुठिधा. प्रतिघातअ. स्कंठ. ई. स्त्री.

शुंडा शुण्यंतेअस्यांइतिशुंडा, ग मन करिजेतात जीचाठायीं ती. कृ. शुणधा. गतिअ. दारूचें दुकान. आ. स्त्री.

शुंडापानं शुंडापीयतेयस्मिन् शुंडापानं, मदिरापान करिजेत्ये जाचे ठायीं तें. कृ. पाधा. पानअ. दारूचें दुकान. अ. न.

शुतुद्री शुंशोभनंपापंनुदतीति शुतुद्री, पापानें अत्यंत नाश क रित्ये जी ती. कृ. तुदधा. व्यथाअ. शतरुद्रानदी. ई. स्त्री.

शुतुद्रुः शतधाद्रवतीतिशतु द्रुः, शतशः प्रवाहांनीं वाहाणारी जी ती. कृ. द्रुधा. गमनअ. शतरु द्रानदी. उ. स्त्री.

शुद्धांतः शुद्धोंतोस्यशुद्धांतः, शुद्ध आहे अंत जाचा तो. स. अ

नानखाना. २ आशौच. अ. पु.

शुनकः शुनतीतिशुनकः, गमन करितो जो तो. कृ. शुनधा. गतिअ. कुत्रा. अ. पु.

शुनासीरः शुनश्चासीरश्चशुनासीरौ, तावस्यस्तः शुनासीरः, वायूआणिसूर्य ते आहेत जास तो. न. इंद्र. अ. पु.

शुनी विग्रहादिशुनकशब्दाप्रमाणें कुत्री. ई. स्त्री.

शुन्यं शुनेहितंशुन्यं, श्वाकारणें जें हित तें. त. रिक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुभंयुः शुभमस्यास्तीतिशुभंयुः, शुभ आहे जास तो. त. शुभयुक्त. वि. उ. पु. स्त्री. न.

शुभं शोभतेइतिशुभं, उत्कृष्ट शोभतें जें तें. कृ. शुभधा. दीप्तिअ. कल्याण. अ. न. २ बोकड. अ. पु.

शुभान्वितः शुभेनअन्वितः शुभान्वितः, शुभेंकरून जो युक्त तो. स. शुभयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शुभ्रं शोभतेइतिशुभ्रं, शोभतें जें तें. कृ. शुभधा. दीप्तिअ. शुक्ल. २ प्रदीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ अभ्रक. अ. न.

शुभ्रदंती शुभ्रोदंतावस्याः साशुभ्रदंती, शुभ्र आहेत दंत जीचे ती. स. पुष्पदंत नामा जो वायव्यदिशेचा हत्ती त्याची स्त्री. ई. स्त्री.

शुभ्रदंती शुभ्रोदंतोअस्याः शुभ्रदंती, शुभ्र आहेत दंत जीचे ती. स. अर्थ पूर्वींच्याशब्दाप्र.

शुभ्रांशुः शुभ्राः अंशवः यस्यशुभ्रांशुः, शुभ्र आहेत किरण ज्याचे तो. स. चंद्र. उ. पु.

शुल्कः शुल्क्यतेइतिशुल्कः, घाटादिकांचेठायीं देइजेतें जें तें. कृ. शुल्कधा. अतिसर्जनअ. जकात. २ स्त्रीधन. ३ माल. अ. पु. न.

शुल्बं शलतीतिशुल्बं, गमन करितें जें तें. कृ. शलधा. गतिअ. तांबें. २ स्तंभ, राजू, दोरी. चऱ्हाट इत्यादि. ३ यज्ञकर्म. ४ आचार. ५ जलसान्निध्य. अ. न.

शुल्बा विग्रहादि पूर्वींचाशब्दाप्रमाणें. स्तंभ, दोरी, चऱ्हाट. आ. स्त्री.

शुल्बी विग्रहादिशुल्बशब्दाप्रमाणें. स्तंभ, दोरी. ई. स्त्री.

शुश्रूषा शुश्रूषणंशुश्रूषा, शुश्रूष

णजें ती. कृ. शुधा. श्रवणअ. गुरू
ची सेवा. आ. स्त्री.

शुषिः शुषुस्यतीतिशुषि, अत्यंत
नाश करणारी जी ती. कृ. षोधा. अं
तकर्मअ. छिद्र. इ. स्त्री.

शुषिरं शुषिः अस्यास्तीतिशुषिरं,
शोषण आहे जास तें. त. छिद्र.
अ. न. २ सरंध्र. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिंगीं.

शुष्कमांसं शुष्कंचतत् मांसंच
शुष्कमांसं, शुष्क आहे जें मांस
तें. स. सुकलेलें मांस. अ. न.

शुष्मं शुष्यत्यनेनारीन्शुष्मं. श
त्रूतें नाश करितो जेणें करून तें.
कृ. शुषधा. शोषअ. पराक्रम.
अ. न.

शुष्मा शुष्यतिजलमितिशुष्मा,
जलातें शोषण करितो जो तो. कृ.
शुषधा. शोषणअ. अग्नि. न्. पु.

शूकः श्यतीतिशूकः, पीडा कर
णारा जो तो. कृ. शोधा. तनूकर
णअ. गव्हादिकाचें कुसू. अ. पु.
नपुं.

शूककीटः शूकयुक्तश्चासौकीट
श्वशूककीटः, शूक म्ह. कुसू तद्यु
क्त जो कीट तो. स. ऊर्णादिभक्षक
कीटविशेष. कसर. अ. पु.

शूकधान्यं शूकसहितंधान्यंशूक
धान्यं, कुसळयुक्त जें धान्य तें.
त. ज्यास कुसू असतें तें धान्य.
अ. न.

शूद्रः शोचतीतिशूद्रः, नीचत्वात्
शोक करितो जो तो. कृ. शुचधा.
शोकअ. शूद्र. अ. पु.

शूद्रा शूद्रस्य जातिः शूद्रा, शूद्रा
ची जी जाती ती. स्त्रीप्र. शूद्राची
स्त्री. आ. स्त्री.

शूद्री शूद्रस्यस्त्रीशूद्री, शूद्राची
जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. शूद्राची बाय
को. ई. स्त्री.

शून्यं शुनेहितंशून्यं, कुतऱ्याका
रणें जें हित तें. त. रिक्त. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

शूरः शवतीतिशूरः, त्वरित ग
मन करितो जो तो. कृ. शुधा. आ
शुगमनअ. वीर. अ. पुं.

शूर्पं शूर्प्यते॰नेनशूर्पं, मोजलें
जातें जेणेंकरून तें. कृ. शूर्पधा.
मानअ. सूप. २ परिमाणविशे
ष. अ. पु. न.

शूलं शूलतीतिशूलं, पीडाकरितें जें तें. क्रु. शूलधा. रुजाअ. रोग विशेष, शूल२आयुधविशेष, भाला. अ. पु. न. ३ मरण. ४ध्वज. ५योगविशेष. अ. पु.

शूलाकृतं शूलेनकृतंशूलाकृतं, लोहशलाके करून जें पक्व मांस तें. स. लोहशलाकेनें पक्व जें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शूली शूलमस्यास्तीतिशूली, शूल आयुध आहे ज्यास तो. त. महादेव. इन. पु.

शूल्यं शूलेसंस्कृतंशूल्यं, शूलाचे ठायीं संस्कृत जें मांस तें. त. लोहशलाकेनें पक्व जें तें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शृगालः शृंगंनलातीतिशृगालः, शृंगातें ग्रहण करीत नाहिंजोतो. कृ. लाधा. आदानअ. कोल्हा. अ. पु.

शृंखलं शृंगात्प्राधान्यात्खलत्वच्यत्यनेनशृंखलः, ज्याचायोगानें प्राधान्यापासून रहित होतो जेणें तो. कृ. खलधा. संचयअ. रुप्याचा करगोटा. अ. पु. न.

शृंखलकः शृंखलंबंधनमस्यशृंखलकः, शृंखला आहे बंधनें ज्याचें तो. काष्ठमय पाद्बंधनें करून युक्त जो उंटाचा पोर तो. अ. पु.

शृंखला विग्रहादिसर्वशृंखलाशब्दाप्रमाणें. आ. स्त्री.

शृंगं शृणातीतिशृंगं, अधःपतनानें नाश करितें जें तें. कृ. शृधा. हिंसाअ. पर्वताचें शिखर. २प्रभुत्व. अ. न. ३ जीवक औषधि. अ. पु.

शृंगवेरं शृंगमिववेरंशरीरमस्य शृंगवेरं, शृंगासारिखें आहे शरीर जाचें तो. स. आलें. अ. न.

शृंगाटकं शृंगंअटतीतिशृंगाटंशृंगाटमेवशृंगाटकं, प्राधान्याप्रत गमन करितें जें तें शृंगाट तेंच शृंगाटक. त. चतुष्पथ. अ. न.

शृंगारः शृंगंप्राधान्यमियतीतिशृंगारः, रसांमध्यें प्राधान्यातें पावतो जो तो. कृ. ऋधा. गतिअ. नाटकीरस विशेष. अ. पु.

शृंगिणी शृंगमस्यास्तीतिशृंगिणी शृंग आहे जीस ती. त. गाय. ई. स्त्री.

शृंगी अल्पंशृंगंप्राधान्यमस्यशृंगी, अल्पप्राधान्य आहे शृंग जीस ती. त.

शिवाचा नंदी. २ बैलखरी औषधी. इत्र. पु.

भृंगी भृणातीतिभृंगी, पीडा कारते जीती. कृ. भृधा. हिंसाअ. मद्गुरनामा जो मत्स्यजाती त्याची स्त्री. २ अतिविष. ३ सोन्याचाअलंकार. ई. स्त्री.

भृंगीकनकं भृंगीनाम्नाकनकं भृंगीकनकं, भृंगी यानामें करून जें कनक तें. स. सोन्याचे अलंकार. अ. न.

भृणि: भृणातीतिभृणि:, हिंसा करणारी जी ती. कृ. भृधा. हिंसाअ. अंकुश. इ. स्त्री.

भृतं श्रायतेस्म भृतं, पक्क कारजेलें जें क्षीरादि तें. कृ. श्राधा. पाकअ. पक्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शेखर: शिखतीतिशेखर:, शिखेचेठायीं राहतो जो तो. कृ. शिखधा. गतिअ. शिखेंत घातलेली माळ. अ. पु.

शेप: शेतेइतिशेप:, रेत: पात झाला असतां निद्राकरितेंजें तें. कृ. शीङ्. धा. स्वप्नअ. शिश्न. स्. न.

शेफ: शेतेअनेनशेफ:, शयन ज्या तें जेणेंकरून तें. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. शिश्न. स्. न.

शेफालिका शेरतेइतिशेफा, ता: आलयोयस्यांइतिशेफाली सैवशेफालिका, प्रफुल्लित पंक्ति आहेत जीचाठायीं ती शेफाली तीचशेफालिका, त. निर्गुंडी. २ राननिर्गुंडी. आ. स्त्री.

शेमुषी शेयंमोहंमुष्णातीतिशेमुषी, मोहातें नाश कारते जी ती. कृ. मुषधा. स्तेयअ. बुद्धि. ई. स्त्री.

शेलु: शलतीतिशेलु:, ऊर्ध्व गमन करितो जो तो. कृ. शलधा. गतिअ. भोकरीचें झाड. उ. पु.

शेवधि: शेअवधि: शेवधि:, कल्याणाविषयीं जो अवधि तो. स. निधि ठेवा. इ. पु.

शेवाल जलेशेतेइतिशेवालं, जलाचेठायीं राह तेंजें तें. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. शेवाळ. अ. न.

शेष: शेतेहरिरस्मिन्नितिशेष:, हरि निद्रा करितो ज्याचेठायीं तो. कृ. शीङ्धा. स्वप्नअ. शेषनामा सर्पविशेष. अ. पु.

शैक्ष: शिक्षांलभतेइतिशैक्ष:, शि

क्षा पावणारा जो तो. त. ज्याणें अध्ययनास आरंभ केला असा बटु. अ. पु.

शैरवरिकः शिखरेप्रायेणभवती तिशैरवरिकः, प्रायप्रः शिखराचेठायीं होतो जो तो. त. आघाड्याचें झाड. अ. पु.

शैलाली शिलालिनाप्रोक्तंनटसूत्र मधीतेशैलाली, शिलालिऋषिनें प्रोक्त नटसूत्रातें अध्ययन करितो जो तो. त. नवरा स्त्र. नाचणारा पोऱ्या. इन्. पु.

शैलूषः शिलूषस्यापत्यंपुमान्शैलूषः, शिलूष ऋषीचें जें अपत्य तो. त. बेलाचें झाड. २ नाच्या पोर. अ. पु.

शैलेयं शिलायांभवंशैलेयं, शिलेचेठायीं उत्पन्न जें तें. त. दगडफूल. २ शिलाजित. अ. न.

शैवलः विग्रहादशैवालशब्दाप्रमाणें. शेवाळी. अ. पु.

शैवलिनी शैवलमत्रास्तीतिशैवलिनी, शेवाळ आहे जीचाठायीं ती. त. नदी. ई. स्त्री.

शैवालं जलेशेतइतिशैवालं, जलाचेठायीं निजणारें जें तें. त. शेवाळी. अ. पु.

शैशवं शिशोर्भावः शैशवं, अर्थ शिशुत्वशब्दाप्रमाणें. बालत्व. अ. न.

शोकः शोचतियेनसःशोकः, जेणें करून शोक करितो जो तो. कृ. शुचधा. शोक अ. खेदात्मक जो अंतःकरणाची वृत्ति ती. अ. पु.

शोचिष्केशः शोचींषिज्वालाःकेशाइवयस्यसःशोचिष्केशः, ज्वाला आहेत केशासारख्या ज्याच्या तो. स. अग्नि. अ. पु.

शोचिः शुच्यतिअनेनशोचिः, पवित्र होतें जेणें करून तें. कृ. शुचिरधा. पूतिभावअ. कांति. स्. न.

शोणः शोणतीतिशोणः, रक्तवर्णयुक्त असतो जो तो. कृ. शोणृधा. वर्णअ. रक्तवर्ण. २ शोण नद. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोणकः शोणतीतिशोणः सेवशोणकः, रक्तवर्णयुक्त जो तो शोण तोच शोणक. त. टिंड्याचें झाड. अ. पु.

शोणरत्नं शोणंचतद्रत्नंचशोणरत्नं, रक्तवर्णजें रत्न तें. स. माणि

कृ. अ. न.

शोणितं शोणतिस्मशोणितं, रक्तवर्ण असतेंझालेंजें तें. कृ. शोणृधा. वर्णा दिअ. रक्त. अ. न.

शोथः श्वयतीतिशोथः, अर्थश्वय थुप्रमाणें. सूज. अ. पु.

शोथघ्नी शोथंहंतीतिशोथघ्नी, शो थातें हनन करणारीजी ती. कृ. ह नधा. हिंसाअ. पांदरीवसू. ई. स्त्री.

शोधनी शोध्यतिअनयाशोधनी, शुद्धहोइजेतें स्थूलजीणेंकरून ती. कृ. शुधधा. शोधअ. केरसुणी. ई. स्त्री.

शोधितं शुध्यतेस्मशोधितं, केशा द्यपनयेंकरून शुद्धकरिजेतेंजें तें. कृ. शुधधा. शुद्धिअ. शोधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोफः श्वयतीतिशोफः वृद्धिंगतहो तो जो तो. कृ. श्विधा. वृद्धिअ. सूज. अ. पुं.

शोभनं शुंभतेइतिशोभनं, दी प्तिमत होतें जें तें. कृ. शुभधा. दीप्ति अ. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शोभा शोभयतीतिशोभा, शोभावि सेजी ती. कृ. शुभधा. शोभाअ. कांति. आ. स्त्री.

शोभांजनः शोभांअनक्तीतिशो भांजनः, सएवशोभांजनः. शोभेतें व्यक्तकरितोजोतोशोभांजन तोच शो भांजन. त. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

शोषः शोषयतीतिशोषः, देहशुष्क करणाराजोतो. कृ. शुषधा. शोष णअ. क्षयरोग. अ. पु.

शौकं शुकानांसमूहः शौकं, शुकां चाजो समूह तें. त. शुकांचा समू ह. अ. न.

शौक्लिकेयः शुक्लिकदेशेभवः शौक्लि केयः, शुक्लदेशाचेठायींजो उत्पन्न तो. त. सोमल. अ. पु.

शौंडः शुंडायापानागारेभवः शौं डः, मद्यपानगृहाचेठायीं राहतो जो तो. त. उन्मत्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

शौंडिकः शुंडासुरापण्यमस्यशौं डिकः, सुरा आहे विक्रय जाचा तो. त. कलाल. अ. पु.

शौंडी शुंडायांभवाशौंडी, शुंडेचे ठायीं सादृश्यें करून जी स्थितती. त. पिंपळी. ई. स्त्री.

शौद्धोदनिः शुद्धोदनस्यापत्यं पुमान् शौद्धोदनिः

शुद्धोदन ह्म. बुद्धाचा अवांतर भेद त्याचा जो पुत्र तो. त. शाक्य मुनि. इ. पु.

शौरि: शूरस्यापत्यंशौरि:, शूराचें जें अपत्य तो. त. विष्णु. इ. पु.

शौर्य शूरस्यकर्मशौर्य, शूराचें जें कर्म तें. त. पराक्रम. अ. न.

शौल्बिक: शुल्बंशिल्पमस्यशौल्बिक:, ताम्र घडून आहे शिल्प ज्याचें तो. न. तांबट. अ. पु.

शौष्कल: विग्रहादिसुष्कल शब्दा प्रमाणें. मत्स्यमांसभक्षक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्च्योत: श्च्योतनंश्च्योत:, घृतादिक्षरण जें तो. कृ. च्युतिर्‌धा. क्षरणअ. घृतादिकांचें क्षरण. अ. पु.

श्मशान शवा: शेरंतेत्रश्मशानं, शवह्म. प्रेतजे ते निद्रा करितात ज्याचेठायीं तें. कृ. शीङ्‌धा. स्वप्नअ. प्रेतभूमी. अ. न.

श्मश्रु मुखमाश्रयतेश्मश्रु, पुरुषाच्ये मुखातें आश्रय करणारजें तें. कृ. श्रिञ्‌धा. सेवाअ. दाढी. वगैरे. नृ. न.

श्याम: श्यायतेइतिश्याम:, रंजनार्थ गमन करितो जो तो. कृ. श्यैङ्‌धा. गतिअ. नीलवर्ण. २ हिरवा. ३ काळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्यामल: श्याम: अस्यास्तीतिश्यामल:, श्यामत्व आहे जास तो. त. कृष्णवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्यामा श्यामोवर्णोऽस्त्यस्या: इतिश्यामा, सुंदर वर्ण आहे जीस ती. त. वाघांटी. २ तिधारें. ३ उपरसाळ. आ. स्त्री.

श्यामक: श्यामवर्णमकतीतिश्यामक:, श्यामवर्णातें प्राप्त होतो जो तो. कृ. अकधा. गतिअ. सांवा. अ. पु.

श्याल: श्यायतेइतिश्याल:, स्त्रीचा भाऊ अशाप्रकारें जाणिजेतो जो तो. कृ. श्यैङ्‌धा. गतिअ. पत्नीचाबंधु. अ. पु.

श्याव: श्यायतइतिश्याव:, जाणिजेतो जो तो. कृ. श्यैङ्‌धा. गतिअ. आरक्तवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

श्येत: श्यायतेइतिश्येत:, जाणिजेतो जो तो. कृ. श्यैङ्‌धा. गतिअ.

पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्येनः श्यायतेइतिश्येनः गमन करितोजो तो. कृ. श्यैङ्धा. गति अ. ससाणापक्षि. अ. पु.

श्योनाकः श्यायतेइतिश्योनाकः, ऊर्ध्व गमन करितोजो तो. कृ. श्यैङ्धा. गतिअ. टिंड्याचें झाड अ. पु.

श्रद्धा श्रद्धीयतेइतिश्रद्धा, अत्यंत विश्वस्त नीती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. अतिविश्वास. २ इच्छा. आ. स्त्री.

श्रद्धालुः श्रद्धतेतच्छीलः श्रद्धालुः, श्रद्धा स्वभाव जो तो. कृ. डुधाञ्धा. धारणादिअ. आस्तिक. २ डोहळेकरीण. वि. उ. पु. स्त्री नपुंस.

श्रयणं श्रायः श्रयणं, सेवन जें तें. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. चाकरी. अ. न. ३ कान. अ. पु.

श्रवणं. श्रवः विग्रहादिश्रुति शब्दाप्रमाणें. कान. अ. न. २ स. नपुंस.

श्रविष्ठा प्रसिद्धः श्रवोअस्ति अस्याइतिश्रवणा, प्रसिद्ध ह्मणजे प्रख्यातआहे श्रवसजीस. तीन. धनिष्ठानक्षत्र. आ. स्त्री.

श्राणा श्रायतेइतिश्राणा, पक्व करिजेत्ये जी ती. कृ. श्राञ्धा. पाक अ. चाकरी. अ. न. २ कान. अ. पु.

श्राद्धं श्रद्धास्त्यस्मिन्निति श्राद्धं, श्रद्धा आहे जाच्ये ठायीं तें. त. यथाविधि जें पितृसंबंधिकर्म तें. अ. न.

श्राद्धदेवः श्राद्धस्यदेवः श्राद्धदेवः, श्राद्धाचा जो देव तो. स. यम. अ. पु.

श्रायः श्रयणंश्रायः, सेवन जें तो. कृ. श्रिञ्धा. सेवाअ. चाकरी. अ. पु.

श्रावणः श्रवणयुक्तापौर्णिमासी यत्रास्तिसश्रावणः, श्रवण नक्षत्र युक्त आहे पौर्णिमा जाच्येठायीं तो. त. श्रावणमहिना. अ. पु.

श्रावणिकः श्रावणी अत्रास्तीतिश्रावणिकः, श्रावणी आहे जाच्येठायीं तो. त. श्रावणमहिनाः अ. पु.

श्रीः श्रयतिहरिमितिश्रीः, हरीप्रत आश्रय करित्ये जी ती.

क्त. श्रिञ्धा. सेवा अ. लक्ष्मी. २ शोभा. ३ लवंग. ४ संपत्ति. ई. स्त्री.

श्रीकंठः श्रीः शोभा विषं वा कंठेय स्य स श्रीकंठः, शोभा अथवा विष आहे कंठाचेठायीं ज्याचा तो. स. महादेव. अ. पु.

श्रीघनः श्रिया घनः पूर्णः श्रीघनः, संपत्तीनें जो पूर्ण तो. स. बुद्धाव तार. अ. पु.

श्रीदः श्रियं ददातीति श्रीदः, लक्ष्मी तें देतो जो तो. क्त. डुदाञ्धा. दान अ. कुबेर. अ. पु.

श्रीपतिः श्रिञः पतिः श्रीपतिः, श्री जी लक्ष्मी तिचा जो पति तो. स. विष्णु. इ. पु.

श्रीपर्ण श्रीपर्णी श्रीः शोभा पर्णे यस्य तत् श्रीपर्णं, शोभा आहे पर्णाचे ठायीं ज्याच्या तें. स. कम ळ. २ नर वेलाचें झाड. अ. न. ३ शिवणीचें झाड. ई. स्त्री.

श्रीपर्णिका श्रीयुक्तानि पर्णान्य स्याइति श्रीपर्णिका, श्रीः पर्णेषु यस्याः सा श्रीपर्णिका वा, शोभायु क्त आहेत पर्णे जीचीं किंवा ती आ हे पर्णाचे ठायीं जीच्या ती. स. कुंभ्या. आ.

श्रीपिष्टः विग्रहादि सर्व श्रीवेष्ट श ब्दाप्रमाणें. धूप. अ. पु.

श्रीफलः श्रीप्रदं फलमस्येति श्री फलः, लक्ष्मीतें देणारें जें तें. स. बे लाचें झाड. अ. पु.

श्रीफली श्रीवत् फलमस्याः श्रीफ ली. शोभायुक्त आहे फल जीचें ती. स. नीळ. ई. स्त्री.

श्रीमत् विग्रहादि श्रील शब्दाप्रमा णें. तिलपुष्प. त्. पु. २ लक्ष्मीवान. वि. त्. पु. न. ई. स्त्री.

श्रीलः श्रीरस्यस्य श्रीलः, श्री आहे जास तो. त. लक्ष्मीवान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्रीवत्सलांछनः श्रीयुक्तो वत्सः लांछनं विशेषो लांछनं यस्य श्रीवत्सलांछनः, शोभायु क्त वत्स ह्म. चिन्हवि शेष आहे लांछन ज्याचें तो. स. विष्णु. अ. पु.

श्रीवासः श्रियो वासः श्रीवासः, श्रीचा जो वास तो. स. धूप. अ. पु.

श्रीवेष्टः श्रियः सरलस्य वेष्टः श्री वेष्टः, सरलवृक्षाचा जो डीक तो. स. धूप. अ. पु.

श्रीसंज्ञं श्रियः संज्ञायस्यश्रीसं ज्ञं, लक्ष्मीची आहे संज्ञा जास तें. स. लवंग. अ. न.

श्रीहस्तिनी श्रियो हस्तःश्रीह स्तः, सविद्यतेअस्यांश्रीहस्तिनी, श्रीचा हस्त सदृश पुष्प आहे जीस ती. त. थोर कुरडू. ई. स्त्री.

श्रुतं. श्रूयतेस्मश्रुतं, श्रवण केलें जें तें. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. शास्त्र. अ. न. ऐकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्रुतिः श्रूयतेऽनयाश्रुतिः, श्रवण वज्ञान करिजेत्ते जीणें ती. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. वेद १ कान. ३ ऐकणें ४ वार्ता. इ. स्त्री.

श्रेणिः श्रेणी श्रयतीतिश्रेणिः एकत्र स्थितीप्रत सेवन करि त्ये छ. सेवनानें राहत्ये जी ती. कृ. श्रिञ्धा. सेवा अ. पंक्ति. इ. स्त्री. २ स्वजातीयशिल्पिवि शेष. शिपी. २ ई. स्त्री.

श्रेयसी अतिशयेनप्रशस्या श्रेयसी, अत्यंत प्रशस्त जी ती. त. हिरड्याचें झाड. २ पाहाडमूळ. ३ गजपिंपळी. ई. स्त्री.

श्रेयः अतिशयेनप्रशस्यंश्रेयः, अतिशयें करून जो प्रशस्त तो. त. पुण्य. २ मोक्ष. स्. न. फार चांगला. वि. स्. पु. न. ई. स्त्री.

श्रोणः श्रोणतीतिश्रोणः, गतिविकल होतो जो तो. कृ. श्रोणृधा. संघातअ. पांगळा. अ. पु.

श्रोणिः श्रोणतीतिश्रोणिः, संश्लिष्ट असत्ये जी ती. कृ. श्रोणृधा. संघातअ. कमर. इ. स्त्री.

श्रोणिफलकं श्रोणिफलकमिव चर्माकारत्वात् श्रोणिफलकं, ढाली सारिखा आकार जीचा अशीजी श्रोणी ती. स. कमरेचें फळें अ. न.

श्रोणी शोणतीतिश्रोणी, संबद्ध असत्ये जी ती. कृ. शोणृधा. संघातअ. कमर. ई. स्त्री.

श्रोत्रं श्रूयतेनेनश्रोत्रं, श्रवण करितें जेणें करून तें. कृ. श्रुधा. श्रवणअ. कान. अ. न.

श्रोत्रियः छंदोधीतेइतिश्रोत्रियः, वेदाध्ययन करणारा जो तो. त. वेदाध्ययन करणारा. अ. पु.

श्रौषट् श्रूयतेइतिश्रौषट्, हविर्दानत्या अर्थी आणिजेतें जें तें. कृ. श्रु.

धा. श्रवणअ. देवांकारणें जें हवि
र्दान तदर्थी अव्य.

श्लक्ष्णं श्लिष्यतेइतिश्लक्ष्णं, सू
क्ष्म करिजेतें जें तें. क्त. श्लिषधा.
आलिंगनअ. बारीक. वि. अ. पु.
न. आ. स्त्री.

श्लीलं विग्रहादिश्रीलशब्दाप्रमा
णें. लक्ष्मीवान्. वि. अ. पु. न. आ.
स्त्रीलिं.

श्लेषः श्लेषणंश्लेषः, संधानजें तो.
क्त. श्लिषधा. आलिंगनअ. संधा
न. अ. पु.

श्लेष्मणः श्लेष्मास्त्यस्यश्लेष्मणः
श्लेष्मा म्ह. शेंबूड आहे जास तो.
न. ज्यास कफ झाला आहे तो.
वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

श्लेष्मा श्लिष्यतीतिश्लेष्मा, सं
बद्ध असतो जो तो. क्त. श्लिषधा.
आलिंगनअ. कफ. न्. पु.

श्लेष्मलः विग्रहादिसर्वश्लेष्म
णशब्दाप्रमाणें.

श्लेष्मातकः श्लेष्माणमततीति
श्लेष्मातकः, श्लेष्मेतें सतत प्रा
प्त असतो जो तो. क्त. अतधा. सा
तत्यगमनअ. भोकरीचें झाड.
अ. पु.

श्लोकः श्लोक्यतेइतिश्लोकः, ग्र
थित करिजेतो जो तो. क्त. श्लोक
धा. संघातअ. कीर्ति. २अनुष्टुप्
छंद. ३पद्य. अ. पु.

श्वःश्रेयसं श्वःआगामिश्रेयोय
स्मेतिश्वःश्रेयसं, पुढें आहे कल्याण
जामध्यें तें. स. कल्याण. अ. न.

श्वदंष्ट्रा शुनोदंष्ट्रेवदंष्ट्राअस्याःश्व
दंष्ट्रा, कुत्र्याचे दाढे सारखा आहे आ
कार जीचा ती. स. सराटा. आ.
स्त्रीलिं.

श्वा श्वयतीतिश्वा, गमन करितो
जो तो. क्त. टुओश्विधा. गत्यादिअ.
कुत्रा. न्. पु.

श्वपचः श्वानंपचतीतिश्वपचः,
श्वानातें पाक करितो जो तो. क्त. डु
पचष्धा. पाकअ. चांडाल. अ. पु.

श्वपाकः विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दा
प्रमाणें. चांडाल. अ. पु.

श्वभ्रं श्वशोभनंअभ्रंयत्रेतिश्वभ्रं,
उत्तम आहे अवकाश ज्याचेठायीं तें.
स. छिद्र. अ. न.

श्वयथुः श्वयतिअनेनश्वयथुः,
वृद्धि पावतो जेणें तो. क्त. टुओ

श्विधा. वृद्धिअ. सूज. उ. पु.

श्ववृत्तिः शुनोवृत्तिरिवश्ववृत्तिः, कुतऱ्याच्या वृत्ति सारखी जी ती. स. दुसऱ्याच्या चित्तानुकूल वर्तणें. इ. स्त्री.

श्वशुरः शुअश्नुतेइतिश्वशुरः, आश्चर्यें करून व्याप्त करणारा पतीचा किंवा स्त्रीच्या पिता जो तो. कृ. अशू धा. व्याप्तिअ. सासरा. अ. पु.

श्वशुरौ समासादिश्वश्रूश्वशुरश ब्दाप्रमाणें. सासू सासरा. अ. पु. नि. द्वि.

श्वशुर्यः श्वशुरस्यापत्यंश्वशुर्यः, श्वशुराचें जें अपत्य तो. त. दीर. २ बायकोचा भाऊ. अ. पु.

श्वश्रूः विग्रहादिश्वशुरशब्दाप्रमाणें. आश्चर्यें करून व्याप्तकरणारी पतीची किंवा स्त्रीची माताजीती. कृ. अशूधा. व्याप्तिअ. सासू. ऊ. स्त्री.

श्वश्रूश्वशुरौ श्वश्रूश्वश्वशूरश्चश्व श्रूश्वशुरौ, सासरा आणि सासू जी. ती. द्व. सासू सासरा. अ. पु. नि. द्वि.

श्वसनः श्वसित्यनेनेतिश्वसनः, ज्याचा योगानें श्वास टाकितोजो तो. कृ. श्वसधा. प्राणनअ. वारा. २ गेळ्याचें झाड. अ. पु.

श्वः यातमागामिश्चअहः श्वः, गत आणि भावि जें दिन तें. त. उभांया अर्थी अव्य.

श्वाविन् श्वानंविध्यतीतिश्वाविन्, कुत्र्यातें मारितो जो तो. कृ. व्यधधा. ताडनअ. मृगविशेष. साळई. ध. पु.

श्वित्रं श्वेततेइतिश्वित्रं, अंग पांढरें करितो जो तो. कृ. श्विताधा. वर्णअ. कुष्ठरोग. अ. न.

श्वेतं श्वेततेइतिश्वेतं, पांढरें असतें जें तें. कृ. श्विताधा. वर्णअ. पांढरा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ रुपें. ३ द्वीपविशेष. अ. न.

श्वेतगरुत् श्वेताःगरुतोस्यश्वेत गरुत्, शुभ्र आहेत पक्ष ज्याचे तो. स. हंसपक्षी. त. पु.

श्वेतमरिचं श्वेतं मरीचमिव श्वेतमरीचं, श्वेत म्ह. पांढरें, मिऱ्या सारिखें जें तें. त. स. शेवग्याचें बीज. अ. न.

श्वेतरक्तः श्वेतश्चासोरक्तश्चश्वेत रक्तः, श्वेत असा जो रक्त तो. स. कांहीं पांढरा व कांहीं तांबडा. वि.

अ.पु.न.आ.स्त्री.

श्वेतक्षुरसा शोभनाः रसाः अस्याः क्षुरसा, श्वेता चासौ क्षुरसा च श्वेतक्षुरसा, शोभन आहेत रस जीचे ती क्षुरसा श्वेत ह्म. शुभ्र अशी जी क्षुरसा ती. स. कातरी निर्गुडीचें झाड. आ. स्त्री.

(ष.)

षट्कर्मा षट् कर्माण्यस्य षट्कर्मा, साहा अध्ययनादि आहेत कर्में जास तो. स. षट्कर्मयुक्त ब्राह्मण. न.पु.

षट्पदः षट् पदानि यस्य स षट्पदः, साहा आहेत पाय जास तो. स. भ्रमर. अ.पु.

षड्गुणाः षट् ते गुणाश्च षड्गुणाः, सहा असे जे गुण ते. स. संधि, विग्रह, यान, आसन, द्वैध आणि आश्रय हे साहा गुण. अ. पु. नि. ब.

षडभिज्ञः षट् दिव्यचक्षुरादि अभितो ज्ञायमानानि यस्य षडभिज्ञः, साहा प्रकार ज्ञात आहेत जास तो. छ. ज्ञा धा. अवबोधन अ. बुद्धावतार. अ.पु.

षडाननः षट् आननानि यस्य स षडाननः, साहा आहेत आननें ह्म. मुखें जास तो. स. कार्तिकस्वामी. अ.पु.

षड्ग्रंथः षट् ग्रंथयो यस्य स षड्ग्रंथः, साहा आहेत ग्रंथि जास तो. स. करंजवृक्षांतील एक भेद. अ.पु.

षड्ग्रंथा षट् ग्रंथयो यस्याः सा षड्ग्रंथा, अनेक आहेत पर्वें जीस ती. स. वेखंड. आ. स्त्री.

षड्ग्रंथिका षट् बहवो ग्रंथयो स्या इति षड्ग्रंथिका, साहांहून अधीक आहेत ग्रंथी जीस ती. स. कापुर काचरी. आ. स्त्री.

षड्जः षट्सु नासा कंठोरस्तालु जिह्वादंतस्थानेषु जायत इति षड्जः, नासादि षट् स्थानाचे ठायीं उत्पन्न जो तो. छ. जनी धा. प्रादुर्भाव अ. सप्तस्वरांतील एक स्वर. अ.पु.

षंडः भ्रमरेभ्यः रसं सनोति षंडः, भ्रमरांकारणें रसातें देतो जो तो. छ. षणु धा. दान अ. पोळ. २ नपुंसक. अ.पु. ३ कमलांचा समूह. वि. अ.पु.न.आ.स्त्री.

षंढः सनोतीति षंढः, द्रुणारा जो तो. छ. षणु धा. दान अ. नपुंसक. अ.पु.

षष्टिक्यं षष्टिकानांभवनंक्षेत्रंषष्टि क्यं, षष्टिकांचे जें क्षेत्र तें. त. दोन महिन्यानीं पिकणारें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

षाण्मातुरः षण्णांमातॄणामपत्यं षाण्मातुरः, साहा आई यांचें जें अपत्य तो. त. कार्तिकस्वामी. अ. पु.

(स.)

संक्रंदनः संक्रंदयतीतिसंक्रंदनः, शत्रूंप्रत रडवितो जो तो. कृ. क्रंदधा. रोदनअ. इंद्र. अ. पु.

संक्रमः संक्रमणंसंक्रमः, दुर्गदेशक्रमण जें तो. कृ. क्रमुधा. पादविक्षेपअ. दुर्मार्ग किंवा दुर्मार्गीं संचार. अ. पु.

संक्षेपणं संक्षेपः संक्षेपणं, संक्षेप जो तें. कृ. क्षिपधा. प्रेरणअ. संक्षेप. अ. न.

सखी समानंख्यायतेजनैरितिसखी, लोकांनीं तुल्य कथन करिजे त्से जी ती. कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. मित्रीण. ई. स्त्री.

संख्यं संख्यातिःअभिमन्मितिसंख्यं, परस्पर वैरें करून बोलणें आहे ज्याचेठायीं तें. कृ. ख्याधा. प्रकथन अ. युद्ध. अ. न.

संख्या संख्यायतेसासंख्या, गणना करिजेत्ये जी ती. कृ. चक्षिङ्धा. व्यक्तवाणी अ. एकत्वादिसंख्या. २ प्रमाणानें जो वस्तूचा खरे खोटेपणाचा विस्तार करितात ती. आ. स्त्री.

संख्यातं संख्यायतेस्मसंख्यातं, गणना करिजेलें जें तें. कृ. ख्याधा. प्रकथनअ. मोजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संख्यावान् संख्याविचारणास्त्यस्यसंख्यावान्, विचारणा आहे ज्यास तो. त. पंडित. न. पु.

संग्रहः संगृह्यतेसंक्षिप्यतइतिसंग्रहः, संक्षेप जो तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. संक्षेप. अ. पु.

संग्रामः संग्रामणंसंग्रामः, युद्ध जें तो. कृ. संग्रामधा. युद्धअ. युद्ध. अ. पुल्लिंगीं.

संग्राहः संग्रहणंसंग्राहः, मुष्टिबंधन जें तो. कृ. ग्रहधा. उपादानअ. मुष्टिबंध. २ ढालीची मूठ. अ. पु.

संज्ञः संहतेजानुनीयस्यससंज्ञः, संलग्न आहेत जानू ज्याचा तो. स. ज्याचे गुडघे स्वभावतः परस्प

र जयच्छ असतात तो. अ. पु.

संज्ञपनं संज्ञाप्यतेसंज्ञपनं, मारणजें तें. कृ. ज्ञाधा. मारणअ. ठार मारणें. अ. न.

संज्ञा संज्ञानंसंज्ञा, सम्यक्जें ज्ञान ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधअ. डोळ्यानें खुणावणें. २ गायत्री मंत्र. ३ सूर्याची स्त्री. ४ बुद्धि. ५. नावस नाम. आ. स्त्री.

संज्ञु: संहतेजानुनीअस्यसंज्ञुः, लागले आहेत जानू ज्याचे तो. स. अर्थ संज्ञशब्दाप्रमाणें. वि. उ. पु. स्त्री. न.

संज्वरः संज्वरयतीतिसंज्वरः, रुग्ण ह्ल. अतिकृश करितो जो तो. कृ. ज्वरधा. रोगअ. अग्नीचा संताप. अ. पु.

संडीनं सम्यक्डयनंसंडीनं, उत्तमप्रकारें करून जें गमन तें. धातु प्रडीनशब्दाप्रमाणें. पक्ष्यांचा गतिविशेष. अ. न.

संद्रावः संद्रवणंसंद्रावः, अर्थ प्रद्रावशब्दाप्रमाणें. पलायन. अ. पुल्लिंगी.

संफुल्लः संफुल्लतीतिसंफुल्लः, विकसित होतो जो तो. कृ. फुल्लधा. विकसन अ. फुल्लेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संभली संभलतेइतिसंभली, उत्तम बोलणारी जी ती. कृ. भलधा. भाषणअ. कुट्टण स्त्री. ई. स्त्री.

संमार्जनी संमृज्यतेअनयासंमार्जनी, शुद्ध होइजेतें जीणें करून ती. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. केरसुणी. ई. स्त्री.

संमृष्टं संमृज्यतेस्मसंमृष्टं, केशाद्यपनयें करून शुद्ध करिजेतें जें तें. कृ. मृजूधा. शुद्धिअ. शुद्ध केलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संयतः संयतेस्मसंयतः, बंधन करिजेला जो तो. कृ. यमधा. उपरमअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संयत् संयमनंसंयत्, सम्यक्परस्परांचा जो नाश ती. कृ. यमधा. उपरमअ. युद्ध. त्. स्त्री.

संयमः संयमनंसंयमः इंद्रियदमन जें तो. कृ. यमधा. उपरमअ. योगसाधन विशेष. अ. पु.

संयामः विग्रहादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें. योगसाधनविशेष. अ. पु.

संयुग: संयोजनंसंयुग:, वैरादि केंकरून जें मेलन तो. क्रु. युजिर् धा. योगअ. युद्ध. अ. पु.

संयोगित: संयोग: संजातोस्य संयोगित:, संबंध झाला आहे ज्या स तो. न. संयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

संयोजित: संयुज्य तेस्मसंयोजित:, संयुक्त करिजेला जो तो. क्रु. युजिर् धा. योगअ. अर्थपूर्वीच्याशब्दा प्रमाणें.

संराव: सम्यक्रूयतेइतिसंराव:, उत्तम प्रकारें उच्चारिजेतोजोतो. क्रु. रु धा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

संलाप: सम्यग्लपनं संलाप:, उत्तमप्रकारच्चें जें भाषण तें. क्रु. लप धा. व्यक्तवाणीअ. परस्पर भाषण जें तो. अ. पु.

संव्यानं सम्यक्वीयतेनेनसंव्यानं, उत्तम प्रकारें उत्तरदेहभाग वेष्टित होतोजेणेंतें. क्रु. उत्तरीय वस्त्र. अ. न.

संशप्तकं संशपनंसंशप्तं, संशप्तं करोतीति संशप्तकं, सम्यक् शपन तें करणारा जो तो. क्रु. डुकृञ् धा. करणअ. प्रथम शपथ केल्यामुळें युद्धासजो पराङ्मुख होत नाहीं तो. अ. पु.

संशय: संशयनंसंशय:, शांतीजी ती. क्रु. शीङ् धा. स्वप्नअ. संदेह. अ. पुल्लिंगी.

संशयापन्नमानस: संशयमापन्नंमानसंयस्यसंशयापन्नमानस:, संशयाप्रत पावलें आहे अंत:करणजाच्चें तो. स. संशयखोर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संश्रव: संश्रवणंसंश्रव:, स्वीकार जो तो. क्रु. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकार. अ. पु.

संश्रुतं संश्रूयतेस्मसंश्रुतं, स्वीकार करिजेलें जें तें. क्रु. श्रुधा. श्रवणअ. स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संश्लेष: संश्लेषणंसंश्लेष:, आलिंगन जें तो. क्रु. श्लिषधा. आलिंगन अ. आलिंगन. अ. पु.

संसक्तं संसज्यतेस्मसंसक्तं, संलग्न करिजेलें जें तें. क्रु. षंजधा. संगअ. संलग्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

संसत् संसीदंत्यस्यामितिसंसत्, अर्थसभितिवत् क्रु. षद्लृधा. विशरणादिअ. सभा. त्. स्त्री.

संसरणं सम्यक् सरंत्यनेनसंस रणं, सम्यक् गमन करितात जेणें करून तें. कृ. सृधा. गतिअ. राज मार्ग. २ प्राणिमात्राची उत्पत्ति ३ निर्बाध जें सैन्याचें गमन तें. अ. न.

संसिद्धिः संसिध्यतीतिसंसिद्धिः, स्वभाव जो ती. कृ. षिधधा. गति अ. स्वभाव. इ. स्त्री.

संस्कृतं संस्क्रियतेस्मसंस्कृतं, सं स्कार करिजेलें जें तें. कृ. कृञ्धा. करणअ. कृत्रिमक्रियेनें संपादन केलेलें. २ लक्षणयुक्त. ३ संस्कारयुक्त वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संस्तरः संस्तीर्यतेइतिसंस्तरः, आ स्तृत करिजेतो जो तो. कृ. स्तृञ् धा. आच्छादनअ. दर्भमुष्टि. २यज्ञ. अ. पु.

संस्तवः संस्तवनंसंस्तवः, परिचि ती जी तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. प रिचय. अ. पु.

संस्त्यायः संस्त्यायतीतिसंस्त्यायः, संनिवेश किंवा संघात करितो जो तो. कृ. स्त्यैधा. शब्दसंघातअ. नग रांतील एक वसावयाचें स्थान. २ समूह. अ. पु.

संस्था संतिष्ठतेऽनयासंस्था. राहा तो जीणें करून ती. कृ. ष्ठाधा. गति निवृत्तिअ. न्यायमार्गस्थिति. २आ धार. ३ मरण. आ. स्त्री.

संस्थानं संस्थितिः संस्थीयतेने नात्र संस्थानं, संस्थिति किंवा सं स्थान करिजेतें जेणें वजाचेंठायीं तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. चवाठा. २ संनिवेश. ३आकृति. ४ मरण. ५ अवयवविभाग. अ. न.

संस्थितः संतिष्ठतेस्मसंस्थितः, स्थिर झाला जो तो. कृ. ष्ठाधा. गति निवृत्तिअ. मेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संस्पर्शा संस्पृश्यतेइतिसंस्पर्शा, से वन करिजेत्ये जी ती. कृ. स्पृशधा. स्प र्शनअ. चाकवत. आ. स्त्री.

संस्फोटः संस्फुट्यतेअत्रइतिसं स्फोटः, नष्ट होइजे तो आचेठायीं तें. कृ. स्फुटधा. विशरणअ. युद्ध. अ. पु.

संस्फोटः संस्फोटनंसंस्फोटः, स म्यक् जें हिंसन तें. कृ. स्फुटिरधा. विशरणअ. युद्ध. अ. पु.

संहतः संहन्यतेस्मसंहतः, दृढक

रिजेतो जो तो. क्रु. हनधा. हिंसादि अ. दृढ संधानयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संहतजानुकः संहतेजानुनीयस्यसंहत जानुकः, संलग्न आहेत जानु ज्याचे तो. स. अर्थसंज्ञशब्दा प्रमाणें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संहतलः संहतंसंघट्टंलातीतिसंहतलः, संलग्नातें ग्रहण करणारा जो तो. क्रु. लाधा. आदानअ. पसरलेले जे दोन हात एक ठिकाणीं जोडले तो. अ. पु.

संहतिः संहन्यतेइतिसंहतिः, संघीभूत होइजेत्ये जी ती. क्रु. हनधा. हिंसादिअ. समूह. इ. स्त्री.

संहननं संहन्यतेइतिसंहननं, अत्यंत नाश पाविजे तेंजें तें. क्रु. हनधा. हिंसाअ. शरीर. अ. न.

संहूतिः सम्यक्हूयतेइतिसंहूतिः, सम्यक् जें आव्हान ती. क्रु. व्हेञ्धा. शब्दअ. बहुतांचें बोलावणें. ई. स्त्री.

सकलं कलाभिः सहितंसकलं, कलांशीं सहवर्तमान जें तें. स. संपूर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सकृत् एकवारंइतिसकृत, एकवार जें तें. त. एकवार. २ बरोबरत्या अर्थी अव्य. ३ काकपक्षी. त्. पु.

सक्तुफला सक्तुवतफलान्यस्याःसास्सक्तुफला, सक्तु सारिखीं आहेत फलें जीचीं ती. स. शमीवृक्ष. आ. स्त्री.

सक्तुफली विग्रहादिसर्वसक्तुफला शब्दाप्रमाणें. ई. स्त्री.

सक्थि सजतीतिसक्थि, संलग्नकरणार जें तें. क्रु. षंजधा. संगअ. मांडी. इ. न.

सखा समानः ख्यायतेलोकैरितिसखा, लोकांहीं समान कथिजे तोजो तो. क्रु. ख्याधा. प्रकथनअ. मित्र. इ. पु.

सख्यं सख्युर्भावः कर्मवासख्यं, मित्राचा जो भाव किंवा कर्म तें. त. मैत्री. अ. न.

सगर्भ्यः समानेगर्भेभवः सगर्भ्यः, समान गर्भाचा ठायीं होणारा जो तो. त. सहोदर बंधु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

सगोत्रः समानंगोत्रंकुलयस्यससगोत्रः, समान आहे कुल ज्याचें तो. स. एक वंशांतील. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सग्धिः अदनंग्धिः समानांग्धिः स ग्धिः, दोघें तिघें मिळून जें भोजन तें. स. सह भोजन. इ. स्त्री.

संकटं संकटतीति संकटं, संबाधक रितें जें तें. कृ. कटेधा. वर्षावरणअ. विकट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकरः संकीर्यतेइति संकरः, टाकि जेतो जो तो. कृ. कृधा. विक्षेपअ. के र. अ. पु.

संकर्षणः संकर्षतीति संकर्षणः, उत्तमप्रकारें करून शत्रूंचें किंवा यमुनेचें कर्षण म्ह. आकर्षण करि तो जो तो. कृ. कृषधा. विलेखनअ. बलराम. अ. पु.

संकलितः संकल्यतेस्म संकलितः, अंकांतरांनीं योजित करिजे तो जो तो. कृ. कलधा. संख्यानअ. मिळविले ला. योजित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकल्पः सम्यक्कल्पतेनेनेति सं कल्पः, उत्तम प्रकारानें शक्तिमान होतो जेणें करून तो. कृ. कृपूधा. सा मर्थ्यअ. मानसव्यापारविशेष. अ. पुल्लिंगी.

संकसुकः सम्यक्संतिपलायंते जना अस्मात्सः संकसुकः जन जापा सून दूर होतात तो. कृ. कसधा. ग तिअ. चंचलप्रकृतीचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकाशः संकाशतेइति संकाशः, नित्य शोभतो जो तो. कृ. काशृधा. दी प्तिअ. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

संकीर्णः संकीर्यतेस्म संकीर्णः, मी लित करिजेला जो तो. कृ. कृधा. वि क्षेपअ. सजातीय विजातीयांपासू न झालेली अंबष्ठ करणादि मनुष्य जाति. अ. पु. २ मिश्र. ३ व्याप्त. ४ सं कट. ५ शत्रु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकुलं संकोलतीति संकुलं, व्यापक रितें जें तें. कृ. कुलधा. संस्त्यान अ. पूर्वापरविरुद्ध. २ मिश्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संकोचः संकोचतीति संकोचः, व स्त्रादिकांस संपर्क करणारा जो तो. कृ. कुचधा. संपर्कअ. कुंकुम. २ म त्स्यविशेष. ३ संकोच. अ. पु.

संगः संजनंसंगः, संश्लेष जो तो. कृ. षंजधा. संगअ. संगम. अ. पु.

संगतं संगच्छतेस्म संगतं, संग ति करितें जाहालें जें तें. कृ. गम्लृधा.

गतिअ. पूर्वापर संबंधयुक्त. वि.अ. पु.न.आ. स्त्री.

संगमः संगमनंसंगमः, संश्लेष जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. संग. अ.पु. २ नद्यादिकांचा संगम. अ.पु. नपुंस.

संगरः संगीर्यते:नेनसंगरः, सम्यक्शब्द करिजेतो जेणेंकरून तो.कृ. गृधा. शब्द अ. युद्ध. २ प्रतिमा. ३ आपत्ति ४ विष. ५ स्वीकार. ६ शमीवृक्षाचें फळ. अ.न.

संगीर्णं संगीर्यतेस्मसंगीर्णं, संगीर्ण करिजेलें जें तें. कृ. गृधा. निगरणअ. अंगीकृत. वि.अ.पु.न.आ. स्त्रीलिं.

संगूढः संगुह्यतेस्मसंगूढः, संवृत्त करिजेला जो तो. कृ. गुहूधा. संवरणअ. युक्त केलेला. वि.अ.पु.न. आ. स्त्री.

संघः संहन्यतेइतिसंघः, सम्यक् संमर्द करिजेतो जो तो. कृ. हनधा. गत्याद्य. समूह. अ.पु.

संघातः संहन्यतेअनेनइतिसंघातः हिंसा करिजेतो जेणें करून तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. नरकविशेष. २ समूह. अ.पु.

सचिवः सचनंसचिः सचिंवातीति सचिवः, सेवन किंवा बोध करितो जो तो. कृ. वाधा. गतिअ. प्रधान. २ सखा. ३ सहाय. अ.पु.

सज्जः सज्जतीतिसज्जः, तयार होणारा जो तो. कृ. षस्जधा. गतिअ. कवचधारण केलेला. २ सिद्ध. वि.अ. पु.न.आ. स्त्री.

सज्जनः संश्चासौजनश्चसज्जनः, उत्तम जो साधु तो. स. साधु. २ पाहारा. अ.न.

सज्जना सज्जनंसज्जना, पल्याणाद्यारोपणें करून तयार करणें जी ती. कृ. षस्जधा. गतिअ. नायकास बसण्या करितां हत्ति सज्ज करणें. आ. स्त्री.

संचयः संचीयतेइतिसंचयः, संचय करिजेतो जो तो. कृ. चिञ्धा. चयनअ. एकत्र करणें. अ.पु.

संचारिका सम्यक्चरतीति संचारिका, संचार करणारी जी ती. कृ. चरधा. गतिअ. दूती. आ. स्त्री.

संजवनं संजवंतिअत्रइतिसंजवनं, गमन करिता होत आल्येवायी

तें. क्रु. जुधा. गतिअ. चौसोपी थाडा. अ. न.

सटा सटतीतिसटा, अवयवांतें पा पल्येजी ती. क्रु. षटधा. अवयवअ. जटा. आ. स्त्री.

सततं संतन्यतेस्मोतिसततं, निरंत र विस्तारिजेतें जें तें. क्रु. तनुधा. वि स्तारअ. नित्य. अ. न. २ वीणादि वाद्यसहित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सती अस्तिएकस्मिन् पत्यौव्रतमिति साप्नोति परलोकमितिवासती, एकपती विषयीं आहेव्रतजीचें किंवा परलोकसा धनकरितेजीती. क्रु. असधा. भुव्य. पतिव्रताई.स्त्री

सतीनकः सतिजीवेइनः प्रभुस्तं वायुंकरोतीतिसतीनकः, वायुकर णाराजोतो. क्रु. डुकृञ्धा. करणअ. वाटाणा. अ. पु.

सतीर्थ्यः समानतीर्थेवसतीतिस तीर्थ्यः, एकगुरूचाठायीं वासकर णाराजोतो. एकगुरूचाशिष्य. अ. पु.

सन् अस्तीतिसन्, विद्यमानशाह तोजो तो. क्रु. असधा. भुव्यर्थ. पं डित. २ साधु. त. पु. ३ सत्य. त. न. ४ विद्यमान. ५ प्रशस्त. ६ पूज्य. वि. त. पु. ई. स्त्री. त. न.

सत्तमः अतिशयेनसन्सत्तमः, अतिशयेंकरून जो उत्तम तो. त. श्रे ष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सत्रं सीदंत्यनेनसत्रं, विशरणादि करितात जेणेंकरून तें. क्रु. षद्लृधा. विशरणादिअ. वस्त्र. २ नित्यदान. ३ यज्ञ. ४ अरण्य. ५ कपट. अ. न.

सत्रा सहत्रायतेइतिसत्रा, सहार्थी तें रक्षण करितें जें तें. क्रु. त्रैङ्धा. पा लनअ. बरोबर त्या अर्थी अव्य.

सत्री सत्रमस्यास्तीति सत्री, अन्न दानादि सत्र आहे ज्यास तो. घरचा यजमान. इन्. पु.

सत्पथः संश्चासौपंथाश्चसत्पथः, उ त्तम असा जो पंथाह्म. मार्ग तो. स. चांगलामार्ग. अ. पु.

सत्यं सतिसाधुसत्यं. सद्धर्मोविष यीं जें साधु तें. त. खरेपणा. २ वास्त विक. ३ शपथ. ४ कृतयुग. अ. न.

सत्यंकारः सत्यंकरोतीतिसत्यंका रः, सत्यातें करणाराजोतो. क्रु. डुकृ ञ्धा. करणअ. मी हें खचित स्वीका रलें असें सांगणें किंवा सचकारदेणें. अ. पु.

सत्यवचाः सत्यंवचोस्यसत्यवचाः,

सत्य आहे वाणी जाची तो. स. क्र
मी. २ सत्य बोलणारा. स. पु.

सत्याकृति: सत्यस्य आकृति: सत्याकृति:, सत्याचें जें करण ती. स अर्थ सत्यंकार शब्दाप्र. इ. स्त्री.

सत्यानृतं सत्येन सहानृतं सत्यानृतं, सत्याशीं सहवर्तमान जें अनृत तें. स. वाण्याचें कर्म. अ. न.

सत्यापनं. सत्यापना सत्यस्य करणं सत्यापनं, अवश्य केतव्य व रवचितार्थ यांचें जें करण तें. कृ. सत्यप्रकृतिकधा तत्करण अ. अर्थ सत्यंकारशब्दाप्र. अ. न. २ आ. स्त्री.

सत्वं सतोभाव: सत्वं, सत् म्हणजे चांगला त्याचा जो भाव तें. त. सत्वगुण. २ सुस्वभाव. ३ पिशाचादिकाचेठायीं जो आत्मभाव तो ४ द्रव्य. ५ प्राण ६ चित्त ७ व्यवसाय ८ वीर्यातिशय. अ. न. ९ प्राणी. अ. पु. नपुंसक.

सत्वरं सहत्वरया वर्तत इति सत्वरं, त्वरायुक्त वर्तन करितें जें तें. स. शीघ्र. अ. न.

सद: सीदंत्यस्मिन्सद:, राहातात जा चाठायीं तें. कृ. षद्ल्धा. विशरणादि अ. सभा. स. स्त्री. न.

सदनं सीदंतिअत्रेतिसदनं, उपवेशन करिता हेत जाचेठायीं तें. कृ. षद्ल्धा. अवसादनाथ. घर. अ. न.

सदस्य: सदसिसाधु: सदस्य:, सभेचाठायीं जो साधु तो. त. यज्ञकर्माचा विधि पाहणारे ऋत्विग्विशेष. अ. पुल्लिं.

सदा: सर्वस्मिन्कालेसदा, सर्वकालपाअर्थीचेठायीं जें तें. न. सर्वकाल ह्या अर्थी अव्य.

सदागति: सदागतिरस्येतिसदागति:, निरंतर आहे गति जाची तो. स. वारा. इ. पु.

सदातन: सदाभाव: सदातन:, निरंतर राहतो जो तो. त. नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सदानीरा सदानीरमस्याअस्तीति सदानीरा, सदा सार्वकाळ आहे उदक जीस ती. त. नदीविशेष. आ. स्त्री.

सदृक्ष: समानंपश्यतीतिसदृक्ष:, समाना सारिखें पाहतो जन जास तो. कृ. दृशिर् धा. प्रेक्षणअ. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सदृश: विग्रहादिरवालच्याशद्वाप्र माणें. सारखा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सदृक् समानाद्दक्यस्यसदृक्, स मान आहे दृष्टि जाची तो. स. सार खा. त्. पु. स्त्री. न.

सदेश: समानोदेशोस्यसदेशः, तु ल्य आहे देश जाचा तो. स. जवळ चा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सद्म सीदंतिअत्रेतिसद्म, राह ताहेत जाचेठायीं तें. कृ. शद्लृधा. गत्याद्य. घर. न्. पु. न.

सद्य: समानेअहनिसद्यः, समान दिवसाचेठायीं जें तें. त. तत्काल त्याअर्थी. अव्य.

सध्र्यङ् सहांचतीतिसध्र्यङ्, स हवर्तमान गमन करितो जो तो. कृ. अंचुधा. गतिअ. दुसऱ्याबरोबर जाणारा. च्. पु. न. ई. स्त्री.

सनत्कुमार: सनत्नित्यंकुमा रः सनत्कुमारः, निरंतर जो कुमा र तो. स. ब्रह्मदेवाचा एक पुत्र. अ. पु.

सना सनतीतिसना, नित्य त्याअ र्थाते भजतेंजें तें. कृ. षणधा. संभ क्तिअ. नित्य त्या अर्थी अव्य.

सनातन: सनाभवः सनातनः, निरंतर राहतो जो तो. त. नित्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. योगिविशेष. अ. पु.

सनाभि: समानोनाभिर्मूलपुरु षोस्यसनाभिः, तुल्य आहे मूल पु रुष जाचा तो. स. सात पिढ्यापर्यंत जे पुरुष ते प्रत्येक. इ. पु.

सनि: सननंसनिः, दान जें तें. कृ. षणुधा. दानअ. कांहीं एक अर्थी प्रा र्थना करून गुरूस योजणें. इ. स्त्री.

सनीड: समानंनीडंवासस्थानम स्यसनीडः, समान आहे वासस्था न जाचें तो. स. जवळचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संततं संतन्यतेस्मेतिसंततं, नि रंतर विस्तार पाविजेलें जें तें. कृ. त नुधा. विस्तारअ. निरंतर. अ. न.

संतति: संतन्यतइतिसंततिः, वि स्तृत करिजेत्ये जी ती. कृ. तनुधा. विस्तारअ. वंश. इ. स्त्री.

संतप्त: संतप्यतेस्मसंतप्तः, संत प्त करिजेला जो तो. कृ. तपधा. सं तापअ. तापविलेला. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

संतमसं समंतात्तमः संतमसं, आ समंतात जो अंधकार तें. अ. गाढ जो अंधकार तो. अ. न.

संतानः सम्यक्तनोति तन्यते वा संतानः, उत्तमप्रकारेंकरून इच्छित पदार्थांची वृद्धि करितो अथवा विस्तृत करिजेतो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. कल्पवृक्षविशेष. २ वंश, कुल. अ. पु.

संतापः संतापयतीतिसंतापः, उत्तमप्रकारें संतप्त करितो जो तो. कृ. तपधा. संतापअ. अग्निपासून जो त्रास तो. अ. पु.

संतापितः संताप्यतेस्मसंतापितः संतप्त करिजेला जो तो. कृ. तपधा. ताप अ. तप्तकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संदानं संदीयतेइतिसंदानं, बंधन करिजेतें जें तें. कृ. दानधा. दानअ. गोबंधन, दावें. अ. न.

संदानितं संदान्यतेस्मसंदानितं, खंडितकरिजेलें जें तें. कृ. दानधा. खंडनअ. बांधलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

संदितं संदीयतेस्मसंदितं, खंडित करिजेलें जें तें. कृ. दोधा. अवखंडनअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

संदेशवाक् संदेशस्यवाक् संदेशवाक्, दूतमुखसंबंधी जी वाणी ती. स. दूतमुखानें ऐकिलेला निरोप. च. स्त्री.

संदेशहरः संदेशंवाचिकंहरतीति संदेशहरः, वाचिकातें हरण करणारा जो तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. निरोप सांगणारा दूत. अ. पु.

संदेहः संदेहनंसंदेहः, संशय जो तो. कृ. दिहधा. उपचयअ. संशय. अ. पु.

संदोहः संदुह्यतेइतिसंदोहः, सम्यक् पूरण करिजेतो जो तो. कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. समूह. अ. पु.

संधा संधीयतेअनयासंधा, संधान करिजेतें जीणेंकरून ती. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. प्रतिज्ञा. २ मर्यादा. ३ सायंकाळ. आ. स्त्री.

संधानं संधीयतेइतिसंधानं, मद्यादि संधान करितें जें तें. कृ. डुधाञ्धा. धारणअ. मद्यादिसंधान. २ संधि. अ. न.

संधिः संधीयतेइतिसंधिः, संधीयते ऐक्यता करणें जी ती. कृ. डुदा

न्धा. धारणअ. द्रव्य घेऊन शत्रूशी स्नेहकरणें. २ संधान. इ. पु.

संधिनी संधानंसंधागर्भाधानार्थमा क्रमणमस्याः संधिनी, गर्भधारणार्थआ क्रमणआहेजीसतीः त. बैलानें मैथुनार्थजी गायी आक्रमिली ती. ई. स्त्री.

संध्या सम्यक्ध्यायंत्यत्रेतिसंध्या, उत्तमप्रकारें ध्यान करितात जी चेठायीं ती. कृ. ध्यैधा. चिंताअ. सायंकाळ. आ. स्त्री.

सन्नकद्रुः सन्नः कद्रुर्यस्यस न्नकद्रुः, मलिन आहे पिंगट वर्ण जाचा तो. स. चाराचें झाड. उ. पु.

सन्नद्धः सन्नत्यतेस्मसन्नद्धः, संबद्ध झाला जो तो. कृ. णहधा. बंधनअ. कवच धारण केलेला. २ सिद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सन्नयः संनीयतेइतिसंनयः, संघीभूत होइजेतो जो तो. कृ. णी न्धा. प्रापणअ. समूहव सैन्याचेठायीं मागें जें सैन्य असतें तो. अ. पु.

सन्निकर्षं सन्निकर्षः संनिकर्ष णं, अत्यंत सन्निधी जो तें. कृ. कृषधा. विलेखनअ. सांनिध्य. अ. न.

संनिकृष्टः सन्निकृष्यतेस्मसन्नि कृष्टः, जवळ केला जो तो. कृ. कृ षधा. विलेखनअ. समीप. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सन्निधिः संनिधानंसंनिधिः, सं निधान जें तो. कृ. डुधाञ्धा. धार णअ. सान्निध्य. इ. पु.

संनिवेशः संनिविशंतेअत्रइतिस न्निवेशः, सन्निवेश करिता हेत जा चेठायीं तो. कृ. विशधा. प्रवेशअ. शहरामध्यें केलेली एक बसावया चीजागा. २ अवयव विभाग. अ. पु.

सपत्नः सपत्नीवसपत्नः, सप त्नी सारखा जो तो. त. शत्रु. अ. पु.

सपदि संपद्यतेऽस्मिन्नितिसपदि, सद्योरूपार्थ प्राप्त होतो जाचेठायीं तें. कृ. पद्धा. गतिअ. तत्क्षणींत्या अर्थीं अव्य.

सपर्या सपर्यणंसपर्या, अतिथी चें जें पूजन ती. कृ. सपरधा. पूजा अ. पूजा. आ. स्त्री.

सपिंडः समानः पिंडोदेहोमूल पुरुषोयस्यसपिंडः, एक आहे मूळ पुरुष ज्याचा तो. स. सात पिढ्यांती लपुरुष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सपीतिः पानंपीतिः, समानापीतिःसाबहुतानीं मिळून जें पानतें स. दुसऱ्यां बरोबर प्राशन करणें इ. स्त्री.

सप्तकी सप्तभिः किंकिणीभिःकायते शब्द्यतेइतिसप्तकी, सात क्षुद्र घंटानीं शब्द करणारी जी ती. कृ. कैंधा. शब्दअ. स्त्रियांचें कटिभूषण, कमरपट्टा. ई. स्त्री.

सप्ततंतुः सप्तभिरग्निजिह्वाभिस्तन्यतेसप्ततंतुः, सात अग्नि जिव्हांनी विस्तृत होतो जो तो. कृ. तनुधा. विस्तारअ. यज्ञ. उ. पु.

सप्तपर्णः कांडेकांडेसप्तपर्णान्यस्यसप्तपर्णः, कांडा कांडाच्याठायीं आहेत सप्त पर्णें जास तो. स. सात वर्णांचें झाड. अ. पु.

सप्तला सप्तलातीतिसप्तला, सात दलांतें ग्रहण करित्से जीती. कृ. लाधा. आदानअ. नेवाळीवेल, मोगरा. २ शिकेकाई. आ. स्त्री.

सप्तार्चिः सप्तअर्चींषियस्यसप्तार्चिः, सात आहेत अर्चिष्‌ज्वाला जाच्या तो. स. अग्नि. ष. पु.

सप्ताश्वः सप्तअश्वाः यस्यसप्ताश्वः, सप्त आहेत अश्व जाचे तो. त. सूर्य. अ. पु.

सभितः सभाः सेनायांसमवेतीतिसभितः, सेनेच्याठायीं संयुक्त होतो जो तो. कृ. षवधा. समवायअ. योद्धा. इ. पु.

सभर्तृका सहभर्तायस्याः सासभर्तृका, विद्यमान आहे भर्ता जीचा ती. स. जीचा नवरा आहे ती. आ. स्त्री.

सभा सहभांत्यस्यामितिसभा, सहहा युगपतशो भता हेत जीच्या ठायीं ती. कृ. भाधा. दीप्तिअ. घर. २ सभा. ३ सभ्य. आ. स्त्री.

सभाजनं सभाजःसभाजनं, कुशलप्रश्नादिकानें जो आनंद तें. कृ. सभाजधा. प्रीतिसेवनादिअ. स्वागत विषयक प्रश्न. अ. न.

सभासद् सभायांसीदतीतिसभासद्, सभेच्याठायीं बसणारा जो तो. कृ. षद्लृधा. अवसादनअ. सभ्य. द. पु.

सभास्तारः सभांस्तृणातीतिसभास्तारः, सभेचा बोज राखणारा जो तो. कृ. स्तृञ्धा. आ

च्छादनअ. सभ्य. अ. पु.

सभिकः सभांद्यूतमाश्रयत्वेना स्यास्तीतिसभिकः, सभागृहा चा आश्रय आहे जास तो. त. द्यू त करविणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सभ्यः सभायांसाधुः सभ्यः, सभे चाठायीं जो साधु तो. त. सज्जन. अ. पु.

समं समनीतिसमं, विकसितहो तेंजें तें. कृ. षमधा. अवेकल्यअ. फूल अ. न. समान. ३ सर्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समं समतीतिसमं, सहार्थ बो धक जें तें. कृ. षमधा. अवेकल्यअ. सहार्थी अव्य.

समक्षं अक्ष्णः समीपेसमक्षं, नेत्रांच्या समीप जें तें. त. इंद्रिय ग्राह्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समग्रं संगतमग्रमस्यसमग्रं, सं गत आहे अग्र जाचें तें. स. संपू र्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समंगा समंततोअंगतांनिसमं गा, आसमंतात् विस्तारगामी जी ती. कृ. अगिधा. गतिअ. मंजि ष्ठा. २ लाजाळू. आ. स्त्री.

समजः संजीयतेत्रवासमजः, उ त्तम प्रकारें करून संयुक्त होइ जेनें जाचेठायीं तें. कृ. अजधा. गतिअ. पशूंचासमूह. अ. पु.

समज्ञा समें ज्ञायतेइतिसमज्ञा, संपूर्णांनी जाणिजेत्यंजी ती. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. कीर्ति. आ. स्त्रीलिं.

समज्या समजंत्यस्यामितिसम ज्या, गमन करितात जीचाठायीं ती. कृ. अजधा. गत्यादिअ. सभा. आ. स्त्री.

समंजसं संगतमंजसातत्वमत्र समंजसं, संगत आहे तत्वज्ञान जाचेठायीं तें. त. नीति. अ. न.

समधिकः सम्यगधिकः समाधि कः, सम्यक् जो अधिक तो. स. अ धिक झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

समंततः समंतात्इतिसमंततः, आसमंतात् जें तें. त. सर्वत्र ह्या अर्थी अव्य.

समंतदुग्धा समंताद्दुग्धमस्याः समंतदुग्धा, आसमंतात आहे

दुग्धस नीकृती. स. निवडुंग. आ. स्त्रीलिं.

समंतभद्रः समंताद्भद्रमस्य समंतभद्रः, आसमंताद्भागीं आहे कल्याण ज्याचे तो. स. बुद्धावतार. अ. पु.

समयः समेतीतिसमयः, उत्तम प्रकारेंकरून निश्चयगामी जो तो. कृ. इणधा. गतिअ. शपथ. २ आचार. ३ काल. ४ सिद्धांत. ५ क्रियाकार. अ. पु.

समया समेतीतिसमया, सामीप्यार्थगामी जें ते. कृ. इणधा. गतिअ. मध्य त्याअर्थी अव्य.

समरः समरणंसमरः, वैरादिकें करून परस्पर जें गमन तो. कृ. ऋधा. गतिअ. युद्ध. अ. पु. न.

समर्थः समर्थयतेसमर्थः, समर्थन करितो जो तो. कृ. अर्थधा. उपयाञ्चाअ. शक्तिमान्. २ संबद्ध. ३ हित अनुकूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समर्थनं समर्थ्यतेइतिसमर्थनं, युक्तायुक्त परीक्षिजेतेंजेंतें. कृ. अर्थधा. उपयाञ्चाअ. युक्तायुक्तपरीक्षा. अ. न.

समर्धकः समृध्नोतिसमर्धकः, वृद्धीप्रत पावतो जो तो. कृ. ऋधुधा. वृद्धिअ. वरदेणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समर्यादः समानामर्यादास्यस मर्यादः, तुल्य आहे स्थिति ज्याची तो. स. समीप. २ मर्यादायुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समवर्ती समवर्तितुंशीलमस्य समवर्ती, समान वर्तन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. वृतुधा. वर्तनअ. यमधर्म. प्रेतांचाराजा. इन्. पु.

समवायः समवायतेसमवायः, संधीभूतहोतो जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. समूह. अ. पु.

समष्ठिला समेतिष्ठतीतिसमष्ठिला, समभूमीचेठायीं राहत्ये जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. कडूकरण. आ. स्त्री.

समसनं समासः समसनं, संक्षेप जो तो. कृ. असधा. क्षेपणअ. अविस्तार. अ. न.

समस्तं समंस्यतेस्मसमस्तं, उत्तम

प्रकारें करून प्रीति करिजेलें जें तें क्रु. असकधा. क्षेपणअ. सर्व. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समस्या समस्यतेसंक्षिप्यतेइति समस्या, संक्षिप्त करिजेली जी ती. क्रु. असकधा. क्षेपणअ. ज्या वाक्यांत अर्थ समजण्यासाठीं वाक्यांतरानें पूरण करावें लागतें तें वाक्य. आ. स्त्री.

समा संमांतिसहवर्ततेइतिसमा समत्वानें किंवा एकरूपानें राहताहे त ऋतू ज्याचेठायीं ती. क्रु. माधा. मानअ. वर्ष. आ. स्त्री.

समाकर्षी समाकर्षत्यवश्यंमनः इतिसमाकर्षी, अवश्यमेव अंतःकरणातें आकर्षण करितो जो तो. क्रु. कृषधा. विलेखनअ. अतिसुगंधी. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. न्. न.

समांसमीना समायांजायतेइति समांसमीना, प्रतिवर्षी प्रसूत होत्ये जी ती. त. जी गाय प्रतिवर्षी प्रसूत होत्ये ती. आ. स्त्री.

समाजः विग्रहादिसमजशब्दाप्र माणें. पश्वादिकांचा समूह. अ. पु.

समाधिः समाधानंसमाधीयतेनेन वासमाधिः, समाधान किंवा समाधान करिजेतें जेणेंकरून तो. क्रु. डुधाञ्धा. धारणादिअ. स्वीकार. २ अद्भुत प्रश्न परिहार. ३ नियम. इ. पु.

समानः समानंत्यनेनेतिसमानः, आसमंतात् भागीं जाज्या संचारानें प्राणी जगतात तो. क्रु. अनधा. प्राणनअ. नाभि मंडलीं असणारा वायु. अ. पु. २ सदृश. ३ पंडित. ४ एक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समानोदर्यः समानेउदरेशायितः समानोदर्यः, एक उदराचेठायीं उत्पन्न होणारा जो तो. त. एक उदरोत्पन्न बंधु. अ. पु.

समालंभः समालंभनंसमालंभः, कुंकुमादिना विलेपन जें तो. क्रु. डुलभष्धा. प्राप्तिअ. केशरादिकांचा आंगास उटी करणें. अ. पु.

समावृत्तः समावर्ततेस्मइतिसमावृत्तः, आश्रमांतरापासून समावर्तन करणारा जो तो. क्रु. वृतुधा. वर्तनअ. गुरूनें आश्रमांतर स्वीकारायास आज्ञा दिलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समासार्धं समासयनेइतिसमा

साद्यं, पावावयाला जें योग्य तें. क्रू. षद्लृधा. विशरणादिअ. प्राप्त होण्यास योग्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

समाहार: समाहरणंसमाहरः, राशीकरणजें तो. क्रू. हृञ्‌धा. हरणअ. एकत्र करणें. अ. पु.

समाहितं समाधीयतेस्मसमाहितं, समाधान करिजेलें जें तें. क्रू. डुधाञ्‌धा. धारणअ. स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समाहृतिः समाहरणंसमाहृतिः, संग्रह जो ती. क्रू. हृञ्‌धा. हरणअ. संक्षेपग्रंथ. इ. स्त्री.

समितिः समयंत्यस्यामितिसमितिः सम्यक्‌गमन करितात जाच्यागर्थी ती. क्रू. इण्‌धा. गतिअ. सभा. २युद्ध. ३संग. इ. स्त्री.

समिध् सम्यगिध्यतेनयेतिसमित्, प्रदीप्त होइजेतो अग्निजीणें ती. क्रू. ञिइंधीधा. दीप्तिअ. फकलेलें तृण काष्ठ इत्यादि. त्. स्त्री.

समित् विग्रहादिसमितिशब्दाप्रमाणें. सभा. त्. स्त्री.

समीकं समनंसमीकं, विकलत्व जें तें. क्रू. षमधा. वैक्लव्यअ. युद्ध. अ. पु. न.

समीपं संगताआपोयस्मिन्समीपं, संगत आहेतउदकें जाचेगर्थी तें. स. जवळ. अ. न.

समीरः सम्यक्‌ईरयतिप्रेरयतिइति समीरः, उत्तम प्रकारें शरीरावयवादिकांची प्रेरणा करितो जो तो. क्रू. ईरधा. गति, वारा. अ. पु.

समीरण: विग्रहादिपूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें. वारा. २पांदरा मरवा. अ. पु.

समुच्चय: समुच्चयनंसमुच्चयः, राशीकरणजें तो. क्रू. चिञ्‌धा. चयनअ. राशीकरण. अ. पु.

समुच्छ्रय: क्रू. षुऊर्ध्वश्रयणंसमुच्छ्रयः, सम्यक्‌सेवा वउन्नतीजीती. क्रू. श्रिञ्‌धा. सेवाअ. विरोध. २उच्चत्व. अ. पु.

समुज्झितं समुज्झ्यतेस्मसमुज्झितं, उत्सर्ग करिजेलें जें तें. क्रू. उज्झधा. उत्सर्गअ. टाकलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुत्पिंजः समुत्पिंजतेइतिसमुत्पिंजः, अति पीडित होणारा जो तो. क्रू. पिजिधा. हिंसाअ. अत्यंत व्याकु

ऊजें सेनादितें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुदक्तं समुदच्यतेस्मसमुदक्तं, उद्धृत करिजेलें जें तें. कृ. अंचुधा. गतिअ. वर आणलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुदय: विग्रहादि समुदायश ब्दाप्रमाणें. समूह. अ. पु.

समुदाय: समुदीयतेइतिसमुदा यः संधीभूतहोइजेतो जो तो. कृ. इण्धा. गतिअ. समूह. अ. पु.

समुद्र: समुत्गम्यतेइतिसमुद्र:, सम्यक् स्थापनार्ह होतो जो तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. डबा चौफुला इत्यादि. अ. पु.

समुद्गक: समुद्गच्छतीतिसमुद्ग:, सएवसमुद्गक:, शोभतो तो समुद्ग तोच समुद्गक त. डबा चौफुलाइत्या दि. अ. पु.

समुद्धत: समुद्धतिस्मसमुद्धत:, समुन्नत झालाजो तो. कृ. हनधा. हिंसादिअ. उद्धट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुद्र: समुनत्तीतिसमुद्र:, उत्त मप्रकारें करून क्लिन्न स. आर्द्र होतो जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. सागर. अ. पु.

समुद्रांता समुद्रांत: यस्या: सास मुद्रांता, समुद्र आहे अंतजीस ती. स. धमासा. १ कापशिणीचेंझा ड. ३ पिंडिका नामक लता. आ. स्त्री.

समुंदनं समुंदः समुंदनं, आर्द्रीभा व जो तो. कृ. उंदीधा. क्लेदनअ. आ र्द्रपणा. अ. न.

समुन्नद्ध: समुन्नह्यतेस्मसमुन्न द्ध:, समुन्नीत होइजेतो जो तो. कृ. णह्धा. बंधनअ. मी पंडित मी शा हाणा असें मानणारा गर्वी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समुपजोषं समुपजोषणंसमुप जोषं, आशीरर्थे सेवन करितें जें तें. कृ. जुषीधा. सेवनअ. आनं दार्थी अव्य.

समुह्य: समुह्यतेइतिसमुह्य:, उ त्तमहविर्वहनकरीजेतो जो तो. कृ. वह धा. प्रापणअ. अग्निविशेष. अ. पु.

समूरु: शोभनौऊरू यस्यसमूरु:, सुंदर आहेत ऊरू स. मांड्याजा च्या तो. स. हरिण विशेष. उ. पु.

समूह: समुह्यतेइतिसमूह:, स

म्यक् अंकृत करिजेला जो तो. कृ. बृंहधा. भाषअ. समुदाय. अ. पु.

समृद्धः समृध्नोतीतिसमृद्धः, स्त्री पावतो जो तो. कृ. ऋद्धुधा. वृद्धिअ. ऋसंपन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

समृद्धिः समर्धनंसमृद्धिः, उपच य जो ती. कृ. धा. पू. श. प्र. संपत्ति. २ वृद्धि. इ. स्त्री.

संपत्तिः संपदनंसंपत्तिः, संपन्न जी ती. कृ. पदधा. गतिअ. संपत्ति. इ. स्त्री.

संपद् संपद्यतेसंपत्, संपन्नकरिते ती. कृ. पदधा. गतिअ. संपत्ति. इ. स्त्रीलिं.

संपरायः संपरायणंसंपरायः, वैरा दिकेंकरून परस्पर जें गमन तें. कृ. अयधा. गतिअ. युद्ध. २ आपत्ति. ३ उत्तरकाल. अ. पु.

संपरायकं संपरायणंसंपरायः तदेवसंपरायकं, युद्ध जें तोसंप राय तेंच संपरायक. कृ. अयधा. गतिअ. युद्ध. अ. न.

संपुटकः संपुट्यतइतिसंपुटकः, संश्लिष्ट करिजेतो जो ती. कृ. पुट धा. संश्लेषणअ. डबा चौफुलाइ त्यादि. अ. पु.

संप्रति संप्रतिएतयोः समाहारः सं प्रति; सांप्रत कालानेंगर्थी जें तें. स. सांप्रतकाल त्याअर्थी अव्य.

संप्रदायः संप्रदानंसंप्रदायः, गुरु परंपरागत सदुपदेश जो ती. कृ. डुदा ञ्धा. दानअ. गुरुपरंपरागत उपदे श. अ. पु.

संप्रधारणा संप्रधारणंसंप्रधारणा. निश्चयानें धागले जी ती. कृ. धृञ्धा. धा रणअ. युक्तायुक्तपरीक्षा. आ. स्त्री.

संप्रहारः संप्रहरणंसंप्रहारः, सम्य क् शस्त्रप्रहरण जें तो. कृ. हृञ्धा. हरणअ. युद्ध. अ. पु.

संबलः संबयतिअनेनसंबलः, संबद्ध होतो जेणेंकरून तो. कृ. षंब धा. संबधनार्थ. पाथेय फराळानें. अ. पु. न.

संबरं संबयतीतिसंबरं, संबद्ध होइजे तें जें तें. कृ. षंबधा. संबंध नअ. पाणी. अ. न.

संबरारिः संबरस्यअरिः संबरा रिः; संबर नामा दैत्याचा जो अरि ह्म. शत्रु तोः स. मदन. इ. पु.

संबाधः सम्यक् बाध्यतेत्रसंबाधः,

उत्तम पीडा करिजेल्से ज्याचेठायीं तो. क्र. बाधृधा. लोडनअ. संकट. २ गुल्य. अ. पु. न.

संबाकृतं विग्रहादिशंबाकृतशब्दा प्रमाणें. दोनवेळ नागरलेलें शेत. क्रि अ. पु. न. आ. स्त्री.

संभेदः संभिद्यतेसंगम्यतेसरितो र्नपरस्परमितिसंभेदः, संगत होताहेन नद्याज्याचेठायीं तो. क्र. भिदिरूधा. विदारणअ. नदीचासंगम. अ. पु.

संभ्रमः संभ्रमणंसंभ्रमः, हर्षानें जी त्वरा तो. क्र. भ्रमुधा. अनवस्थानअ. हर्षानें त्वरा. अ. पु.

संमदः संमदनंसंमदः, हर्ष जो तो. क्र. मदीधा. हर्षअ. हर्ष. अ. पु.

संमार्जनी समृज्यतेऽनयासंमार्जनी, शुद्ध करिजेतें जीणें ती. क्र. मृजूधा. शुद्धिअ. केरसुणी. ई. स्त्री.

सम्मूर्च्छनं संमूर्च्छासंमूर्च्छनं, सर्वव्यापी जी तें. क्र. मूर्च्छाधा. मोहसमुच्छ्रायअ. सर्वत्रव्याप्तिः अ. न.

सम्यक् समंचतीतिसम्यक्, उत्तम या अर्थीचें बोधक जें तें. क्र. अंचुधा. गतिअ. चांगलें या अर्थी अव्य.

सम्राट् सम्यक्राजतेसौसम्राट्, उत्तमप्रकारें करून शोभणारा जो तो. क्र. राजृधा. दीप्त्यर्थ. ज्याणें राजसूयज्ञ केला व जो द्वादश मंडलांचा स्वामी तो असून सर्व राजांस आपले आज्ञेंत ठेवितो तो राजा. अ. पु.

संवत् संवयतेइतिसंवत्, संवत्सर एतदर्थ बोधक जें तें. क्र. वयधा. गतिअ. वर्षत्या अर्थी अव्य.

संवत्सरं संवसंतिऋतवोस्मिन्निति संवत्सरं, उत्तमप्रकारें राहताहेत ऋतू ज्याचेठायीं तें. क्र. वसधा. निवासअ. वर्ष. अ. न.

संवननं. संवदनं संवननतिःसंवननं, यंत्रादिकानें करणजें तें. क्र. वनुधा. याचनअ. मणिमंत्रादिकांनीं वशकरणें. अ. न.

संवर्तः संवर्तेऽलीयतेजगदत्रेतिसंवर्तः, नष्ट होतें हें जग ज्याचेठायीं तो. क्र. वृतुधा. वर्तनअ. प्रलयकाल. अ. पुलिं.

संवर्तिका संवर्तयतीतिसंवर्तिका, उत्तमप्रकारें करून मध्यें राहत्येजी ती. क्र. वृतुधा. वर्तनअ. कमळाचा नूतन पानें. आ. स्त्री.

संवसथः संवसंतिअत्रइतिसंवसथः, वास करिताहेत ज्याचेठायीं तो. क्रु. वसधा. निवासअ. गांव. अ. पु.

संवाहनं संवाह्यतेइतिसंवाहनं, पादादि मर्दन जें तें. क्रु. वहधा. प्रापणअ. अंगमर्दन. अ. न.

संविन् सम्यक्वेत्त्यनयेतिसंवित्, उत्तम प्रकारें जाणताहेत जीणें ती. क्रु. विद्धा. ज्ञानअ. बुद्धि. २ प्रतिज्ञास्वीकार. त. स्त्री.

संवीक्षणं सम्यक्विविधाईक्षासंवीक्षणं, सम्यक् जें अवलोकन तें. क्रु. ईक्षधा. दर्शनअ. शोधणें. अ. न.

संवीतं संवीयतेस्मसंवीतं, आवृत करिजेलें जें तें. क्रु. वेञ्धा. संवरणअ. वेढलेलें. अ. न.

संवेगः संविज्यतइतिसंवेगः, त्वराजी तो. क्रु. ओविजीधा. चलनअ. हर्षानें त्वरा करणें. अ. पु.

संवेदः संवेदनंसंवेदः, ज्ञान जें तो. क्रु. विद्धा. ज्ञानअ. अनुभव. अ. पु.

संवेशः संविशंतियत्रसंवेशः, इंद्रियादलीन होतात ज्याचेठायीं तो. क्रु. विशधा. प्रवेशनअ. निद्रा. अ. पु.

सरः सरतीतिसरः, शत्रूंप्रत गमन करणारा जो तो. क्रु. सृधा. गतिअ. बाण. अ. पु.

सरकः स्रियतेअनेनसरकः, तृप्ती करिजेते जेणेंकरून तो. क्रु. सृधा. गतिअ. मद्यपान. अ. पु. न.

सरघा सरंगतिमंतंघातयतीतिसरघा, चालणाऱ्याप्रत घात करणारीजी ती. क्रु. हनधा. हिंसाअ. मधमाशी. आ. स्त्री.

सरटः सरतीतिसरटः, गमनकरितो जो तो. क्रु. सृधा. गतिअ. सरडा. अ. पु.

सरणा सरतीतिसरणा, अतिविस्तृत गमन करित्ये जी ती. क्रु. सृधा. गतिअ. श्वेत निशोत्तर. २ चांदवेल. आ. स्त्री.

सरणिः सरंतिअत्रेतिसरणिः, गमन करिताहेत जीचेठायीं ती. क्रु. सृधा. गतिअ. मार्ग. इ. स्त्री.

सरणी सरतीतिसरणी, ऊर्ध्वगमन करणारी जी ती. क्रु. सृधा. गतिअ. चांदवेल. ई. स्त्री.

सरमा सरतीतिसरमा, गमन

कर्त्री जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. कुत्री.आ. स्त्री.

सरलः सरतीतिसरलः, ऋजुगमन करितो जो तो. कृ. सृधा. गति अ. देवदारुवृक्षाचा एक भेद. अ. पु. २उदार. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सरलद्रवः सरलस्यद्रवः सरलद्रवः, देवदारूचाजोद्रव ह्म. विकार तो. स. धूप. अ. पु.

सरला सरतीतिसरला, सर्वतोगामीजीती. कृ. सृधा. गतिअ. श्वेतनिशोत्तर. आ. स्त्री.

सरसी स्रियतेइतिसरसी, गमन करिजेत्से जी ती. कृ. सृधा. गति अ. तलाव. ई. स्त्री.

सरसीरुहं सरस्यांरोहतीतिसरसीरुहं, सरोवराचेठायीं उत्पन्न होणारें जें तें. कृ. रुहधा. प्रादुर्भावअ. कमळ. अ. न.

सरः स्रियतेइतिसरः, गमन करिजेलें जें तें. कृ. सृधा. गतिअ तळें. स्. न.

सरस्वती सरः प्रस्रवणं सर्वत्रास्तीतिसरस्वती, प्रसरणआहे जीस ती. त. वाणी. २नदी. ३नदीविशेष. ई. स्त्री.

सरस्वान् सरोस्यास्मिन्नितिसरस्वान्, सरस ह्म. उदक जें तें आहे विपुल ज्याचाठायीं तो. त. समुद्र. २नदविशेष. त्. पु.

सरावः सरात् अवतीतिसरावः, उदकापासून रक्षण करितो जो तो. कृ. अवधा. रक्षणअ. पात्रविशेष ह्म. मालदि. अ. पु. न.

सरित् सरतीतिसरित्, निम्नगमन करित्ये जी ती. कृ. सृधा. गतिअ. नदी. द्. स्त्री.

सरित्पतिः सरितांपतिः सरित्पतिः, नद्यांचा जो स्वामी तो. स. समुद्र. इ. पु.

सरिलं सरतीतिसरिलं, निम्नगमन करितें जें तें. कृ. षलधा. गतिअ. उदक. अ. न.

सरीसृपः कुटिलंसरतीतिसरीसृपः, कुटिल गमन करितो जो तो. कृ. सृप्लृधा. गतिअ. सर्प. अ. पु.

सर्गः सृज्यतेइतिसर्गः, उत्पन्न करिजेलो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्ग अ. स्वभाव. २त्याग. ३निश्चय.

४ अध्याय काव्यादि ग्रंथातलें वि श्रामस्थान. ५ सृष्टि. अ. पु.

सर्जः सृजतीति सर्जः, उत्पन्न होतो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गेअ. स जीचें झाड. अ. पु.

सर्जकः सृजतीति सर्जकः, उत्पन्न होतो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गेअ. असणाचें झाड. अ. पु.

सर्जरसः सर्जस्य सालस्य रसः सर्जरसः, साल वृक्षाचा जो रस तो. स. धूप. अ. पु.

सर्जिकाक्षारः सर्जिकायाःजः क्षारः सर्जिकाक्षारः, सर्जिकेपासून जो उत्पन्न क्षार तो. स. सज्जीखार. अ. पु.

सर्पः सर्पतीति सर्पः, चपलगमन करितो जो तो. कृ. सृप्लृधा. गतिअ. साप. अ. पु.

सर्पराजः सर्पाणां राजा इति सर्पराजः, सर्पांचा जो राजा तो. स. वासुकी नामा सर्प. अ. पु.

सर्पिः सर्पतीति सर्पिः, प्रसार पावतें तें जें तें. कृ. सृप्लृधा. गतिअ. तूप. स. न.

सर्वंसहा सर्वं सहत इति सर्वंसहा, मनुष्यादिकृत जें बाईटबरें त्यातें सहन करिते जी ती. कृ. षहधा. मर्षणअ. पृथ्वी. आ. स्त्री.

सर्वः सर्वमस्यास्तीति सर्वः, सर्व आहे जास तो. त. महादेव. अ. पु. २ सकल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

सर्वज्ञः सर्वं जानातीति सर्वज्ञः, सर्व जाणतो जो तो. कृ. ज्ञाधा. अवबोधनअ. बुद्धावतार. २ महादेव. अ. पु.

सर्वतः सर्वस्मादिति सर्वतः, चोहींकडून जें तें. त. आसमंतात् त्याअर्थी अव्य.

सर्वतोभद्रः सर्वतोभद्रं यस्मादिति सर्वतोभद्रः, सर्वत्रांस आहे कल्याण जापासून तो. स. मजल्यावर मजले ज्या वाड्यास आहेत तो राजवाडा. २ निंबाचें झाड. अ. पु.

सर्वतोभद्रा सर्वतोभद्रं यस्याः सा सर्वतोभद्रा, सर्वत्र आहे कल्याण जी पासून ती. स. शिवणीचें झाड. आ. स्त्री.

सर्वतोमुखं सर्वतोमुखं यस्य तत्

सर्वतोमुखं, सर्वतः प्रसारि आहे मुख जास तें. न. पाणी. अ. न.

सर्वदा सर्वस्मिन्कालेसर्वदा, सर्व कालाचेगायीं जें तें. न. सर्वकाल याअर्थी अव्य.

सर्वधुरावहः सर्वधुरांवहःसर्व धुरावहः, सर्वधुरेचा वाहक जो तो. स. सर्व कामास उपयोगी बैल घोडा इत्यादि. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिं.

सर्वधुरीणः सर्वधुरंवहतीति सर्वधुरीणः, सर्व कार्यभारातेंवाहतो जोतोः. न. अर्थी धूर्वीच्याशब्दा प्रमाणें.

सर्वमंगला सर्वाणिमंगलानिय स्याःसासर्वमंगला, सर्व आहेत मंगलें जीपासून ती. स. पार्वती. आ. स्त्री.

सर्वरसः सर्वैःरस्यतेइतिसर्वर सः, सर्वांहीं आस्वादिजेतो जो तो. कृ. रसधा. आस्वादन अ. रा ष्ट. अ. पु.

सर्वला सर्वंलातीतिसर्वला, स र्वांतें ग्रहण करणारी जी ती. कृ. लाधा. आदान अ. शस्त्रविशेष. आ. स्त्री.

सर्वलिंगी सर्वाणिचतानि लिंगा निचसर्वलिंगानि तानिसंत्यस्यस र्वलिंगी, सर्व चिन्हें आहेत जास तो. त. कुशास्त्रवर्ती. इन्. पु.

सर्ववेदाः सर्ववेदयतीतिसर्ववेदाः, सर्वस्वनिवेदन करणारा जो तो कृ. विदधा. चेतनाख्यानाधःजाणें सर्वस्व दक्षिणा देऊन विश्वजिन्नामा यज्ञ केला तो. स. पु.

सर्वसन्नहनं सर्वेषांसन्नहनंसर्वस न्नहनं, सर्वांचें जें सन्नहन म्ह. एकत्रमेलन तें. स. चतुरंग सेन्याचा जमाव. अ. न.

सर्वानुभूतिः सर्वैरनुभूयतइतिस र्वानुभूतिः, सर्वांहीं अनुभविजेली जी ती. कृ. भूधा. सत्ताअ. श्वेत नि शोत्तर. इ. स्त्री.

सर्वान्नभोजी सर्वान्नानिभोक्तुं शीलमस्य सर्वान्नभोजी, सर्वान्न भोजन करण्याचें आहे शील ज्याचें तो. कृ. भुजधा. अभ्यवहार अ. सर्व जाती कडचें अन्न खाणारा. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इ. न.

सर्वान्नीनः सर्वान्नानिभक्षयती

तिसर्वान्नीनः, सर्वान्न भक्षण करितो जो तो. न. सर्वजातीकडील अन्न खाणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सर्वाभिसारः सर्वेषामभिसरणं सर्वाभिसारः, सर्वांचें जें अभितः गमन तो. क्र. सृधा. गतिअ. चतुरंग सैन्याचा जमाव. अ. पु.

सर्वार्थसिद्धः सर्वेअर्थाः सिद्धा यस्यससर्वार्थसिद्धः, सर्व अर्थ आहेत सिद्ध जास तो. स. बौद्धाचा एक अवांतर भेद. अ. पु.

सर्वौघः सर्वस्यओघः सर्वौघः, सर्वांचा जो ओघ म्ह. समूह तो. स. चतुरंग सैन्याचा जमाव. अ. पु.

सर्षपः सरत्यस्मात्स्नेहः सर्षपः, तेल निघतें जापासून तो. क्र. सृधा. गतिअ. शिरस. २ मोहरी. अ. पुं.

सलिलं सरतीतिसलिलं, निम्नाग गमन करितें जें तें. क्र. सृधा. गतिअ. उदक. अ. न.

सल्लकी सलतीतिसल्लकी, विस्तृत गमन करित्ये जी ती. क्र. षलधा. गतिअ. सालई. ई. स्त्री.

सवः सूयतेसोमोत्रसवः, सोमकंडुन केला जातो जाचेठायीं तो. क्र. षुञ्धा. अभिषवादिअ. यज्ञ. अ. पुल्लिंगी.

सवनं विग्रहादिकृत्याशब्दाप्रमाणें. सोमाभिषव. अ. न.

सवयाः समानंवयोस्यसवयाः, तुल्य आहे वय जाचें तो. समानवयस्क. वि. स. पु. ई. स्त्री. स. न.

सविता कवतिकर्मणिलोकंप्रेरयतीतिसविता, कर्मांचेठायीं लोकातें प्रेरितो जो तो. क्र. षूधा. प्रेरण अ. सूर्य. क्र. पु.

सविधः समानाविधास्यसविधः, समान आहे प्रकार जाचा तो. स. समीप. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सवेशः समानोवेशोस्यसवेशः, समान आहे वसति स्थान जाचें तो. स. सविध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सव्यं सूयतेइतिसव्यं, प्रेरिजेतें जें तें. क्र. षूधा. प्रेरणअ. डावेंअंग. अ. न.

सव्येष्ठा सव्येतिष्ठतीतिसव्येष्ठा, वाम भागाचेठायीं राहणारा जो

तो. कृ. ष्ठाधा. गति निवृत्तिअ. सारथि. कृ. पु.

सव्येष्ठः विग्रहादि पूर्वीच्याशब्दाप्र माणें. सारथि. अ. पु.

सब्रह्मचारी समानंब्रह्मचर्यम स्यसब्रह्मचारी, समान वेदव्रता चरण आहे जास तो. स. एक शाखेचे जे स्वाध्यायी ब्रह्मचारी ते प्रत्येक. इन्. पु.

ससनं सस्यतइतिससनं, देव तो देशानेंआलभनजें तें. कृ. षस धा. स्वप्नअ. यज्ञ संबंधीं जें पशु हनन तें. अ. न.

सस्यं सस्तितत्सस्यं, स्थिरश हतें जें तें. कृ. षसधा. स्वप्नअ. वृक्षादिकाचें फळ. अ. न.

सस्यसंवरः सस्यैः संव्रियतेइ तिसस्यसंवरः, धान्यांहीं करू न वेष्टित करिजेतो जो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. सागाचें झाड. अ. पु.

सहसहः सह्यतेअनेनसह्यती तिवासहसहः, पराभव करितो जेणेंकरून अथवा सहवर्तमा न या अर्थी समर्थ जें तें. कृ. ष हधा. मर्षणअ. पराक्रम. अ. पु. २ षहधा. सामर्थ्य अ. सहवर्तमा न त्या अर्थी अव्यय.

सहकारः सहकारयतीतिसहका रः, स्त्रीपुरुषांप्रत मेलन करवितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. अ तिमधुर जो आंबा त्याचें झाड. अ. पु.

सहचरी सहचरतीतिसहचरी, स मान संचारी जी ती. कृ. चरधा. ग तिअ. सखी. २ पिवळे कोरंटीचें झा ड. ई. स्त्री.

सहजः सहतुल्येउदरेजातःसह जः, तुल्य उदराचागर्भी झाला जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. एको दरबंधु. अ. पु.

सहधर्मिणी सहधर्मोस्त्यस्याः सहधर्मिणी, पतीशीं स मा न आहे धर्म जीचा ती. त. विवा हित स्त्री. ई. स्त्री.

सहनं सहतीतिसंहनं, गम न करणार जें तें. कृ. हनधा. ग तिअ. सहिष्णु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सहभोजनं सहैवभोजनंसह

भोजनंसहभोजनं, सहवर्तमानंच जें भोजन तें. स. बरोबर जेवणें. अ. न.

सहसा सहस्तीतिसहसा, अनतिंतार्थ समर्थ जें तें. कृ. षघधा. स्वप्नअ. अकस्मात् या अर्थी अव्य.

सहः विग्रहादिअकारांतसह शब्दांप्रमाणें. पराक्रम. २बळ. स. न. ३ मार्गशीर्ष महिना. ४ हेमंतऋतु. स. पु.

सहस्यः सहसि बलेसाधुः सहस्यः, बलाचेठायीं जो उत्तम तो. त. पौषमाहिना. अ. पु.

सहस्रदंष्ट्रः सहस्रंदंष्ट्राअस्य सहस्रदंष्ट्रः, सहस्र संख्याक आहेत दाढा ज्याचा तो. स. मत्स्यविशेष. अ. पु.

सहस्रपत्रं सहस्रंपत्राण्यस्य सहस्रपत्रं, सहस्र आहेत पर्णे जास तो. स. कमळ. अ. न.

सहस्रवीर्या सहस्रंवीर्याण्यस्याः सहस्रवीर्या, सहस्र आहेत जनन स्थानं पर्वें जीस ती. स. दूर्वा. आ. स्त्री.

सहस्रवेधिः विग्रहादिस्वाल श्याशब्दाप्रमाणें. हिंग. अ. पु.

सहस्रवेधी सहस्रंवेधितुंशीलमस्यसहस्रवेधी, सहस्रांचावेध करण्याचा आहे स्वभाव जीचा ती. कृ. विधधा. विधानअ. आम्लवेतस. इन. पु. २हिंग. न.

सहस्रांशुः सहस्रंअंशवोयस्य सः सहस्रांशुः, सहस्र आहेत अंशु म्ह. किरण ज्याचे तो. स. सूर्य. उ. पु.

सहस्राक्षः सहस्रमक्षीण्यस्येतिसहस्राक्षः, सहस्र आहेत नेत्रें जास तो. स. इंद्र. अ. पु.

सहस्री सहस्रमस्तियस्यससहस्री, सहस्र आहेत सैन्यें जास तो. त. सहस्र सैन्य वान्. वि. इन. पु. न. ई. स्त्री.

सहा आतपंसहतेइतिसहा, उष्णातें सहन करित्ये जी ती. कृ. षहधा. मर्षणअ. कांटेशेवती. २रानमूंग. आ. स्त्री.

सहायः सहअयतेइतिसहायः, सहवर्तमान गमन करणारा जो तो. कृ. अयधा. गतिअ. अनुचरः २मि

श. अ. पु.

सहायता सहायानांसमूहःस हायता, सहायांचा जो समूह ती. त. सहायांचासमूह. आ. स्त्री.

सहिष्णुः सहनशीलःसहिष्णुः सहनशील जो तो. कृ. षहधा. म र्षणअ. सहनशील. उ. पु.

सहृदयः हृदयेनसहवर्ततेस हृदयः, हृदयेंकरून अत्यंतयु क्त जो तो. स. प्रशस्तचित्ताचा. वि अ. पु. न. आ. स्त्री.

सहोदरः विग्रहादिसोदरशब्द प्रमाणें. सहोदर. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिं.

सांयुगीनः संयुगेसाधुःसांयुगी नः, रणाचेठायींजोसाधुतो. त. युद्धाविषयींकुशल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सांशयिकः संशयमापन्नःसांश यिकः, संशयाप्रत प्राप्त जो तो. त. संशयखोर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साकं सहअकतीतिसाकं, सहा र्थं गामी जें तें. कृ. अकधा. गति अ. सहार्थी अव्य.

साक्तुकं सक्तूनांसमूहःसाक्तु कं, सक्तूंचा जो समुदाय तें. त. सक्तूंचा समूह. अ. न.

साक्षात् सहाक्षेणसाक्षस्तमत तीतिसाक्षात्, अक्षिसन्निकृष्टा प्रत सहोदितगामी जें तें. कृ. अ तधा. सातत्यगमनअ. प्रत्यक्ष. २ तुल्य ह्या अर्थी अव्य.

सागरः सगरस्यराज्ञोयंसागरः, सगरराज संबंधी जो हा तो. त. स मुद्र. अ. पु.

साचि सचतीतिसाचि, तिर्यक्ह्या अर्थी शक्य जें तें. कृ. षचधा. सम वायअ. वांकडें ह्या अर्थी अव्य.

सातिः सानंसातिः, अंत जो ती. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. समाप्ति दा न देणें. इ. स्त्री.

सातिसारः अतिसारेणसहवर्त तइतिसातिसारः, अतिसाररो गाशीं सहवर्तमान राहतो जो तो. स. ज्यास अतिसाराचा रोग आ हे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सातीनकः सतीनकएवसाती नकः, सतीनक जो तोच. त. वाटा णा. अ. पु.

सांत्वं सांत्वयतिरोषमिनिसांत्वं,

शोषनाश करणारें जें तें. कृ. सांत्व धाः साम प्रयोग अ. फार गोडबो लणें. अ. न.

सात्विकः सत्वेननिर्वृत्तःसात्वि कः, अंतःकरणेंकरून निष्पन्न जो तो. त. अंतःकरणापासून निष्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सादनं सदनमेवसादनं, गृह जें तेंच. त. घर. अ. न.

सादी सीदत्यवश्यंसादी, अश्वा प्रत बसणारा जो तो. कृ. षद्लृधा. वि शरणादि अ. स्वार. २सारथी. ३ माहात. इन्. पु.

साधनं साध्यतेअनेनसाधनं, साधन करिजेतें जेणेंकरून तें. कृ. साधधा. संसिद्धि अ. मरणें. २ मृतसंस्कार, अग्निदाह. ३ गम न. ४द्रव्य. ५द्रव्यादिदेणें. ६अर्थ निष्पादन. ७उपकरण. ८ अनुग मन. अ. न.

साधारणः सहआधारणेनव र्ततेइतिसाधारणः, समानाधा रानें राहतोजो तो. स. सारखा. २अनेकसंबंधीःसर्वसाधारण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधितः साध्यतेस्मसाधितः, धनादिकेंकरून संसिद्ध करिजे तो जो तो. कृ. साधधा. संसिद्धिअ. सा धनकेलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधिष्ठः अतिशयेनबाढः सा धिष्ठः, अत्यंत जो दृढ तो. त. अ तिशयेंकरून स्वीकारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साधीयान् विग्रहादिपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें. अतिशयसाधु. वि. स्. पु. न. ई. स्त्री.

साधुः साध्नोतिपरकार्यमितिसा धुः, परकार्यसाधन करितो जो तो. कृ. साधधा. संसिद्धिअ. सज्ज न. उ. पु. २सुंदर. वि. उ. पु. स्त्री. न.

साध्यः साध्यमस्तियस्यससाध्यः, सर्वसाध्य आहे कलभ ज्यास तो. न. देवयोनिविशेष. अ. पु. २साधा वयाचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

साध्वसं साधूनस्यतिबाधतेइति साध्वसं, साधूतें पीडा करितें जें तें. कृ. असुधा. क्षेपणअ. भय. अ. नपुंस.

साध्वी साध्नोतिपरलोकंसाध्वी, परलोक साधन करणारी जी ती.

क्त. साधधा. संसिद्धिअ. पतिव्र ता स्त्री. ई. स्त्री.

सानु सनोतीतिसानु, उच्चता प्रत्त रक्षण करितें जें तें. क्त. षणुधा. दानअ. पर्वताचें शिखर. उ. पु. न.

सांदृष्टिकं संदृष्टोप्रत्यक्षेणवंसां दृष्टिकं, प्रत्यक्ष होणारें जें फल तें. त. तात्कालिकफळ. अ. न.

सांद्रं सहअंद्यतेसांद्रं, नैरंतर्या नें बंधन करिजेतें जें तें. क्त. अ दिधा. बंधनअ. निरंतर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सान्नाय: संनीयतेइतिसान्ना यः, सम्यक् नेयिजेतो जो तो. क्त. णीञ्धा. प्रापणअ. हविर्विभाग. अ. पु.

साप्तपदीनं सप्तभिःपदैरवाप्य तेसाप्तपदीनं, सातपदांनीं प्राप्त होइजेतें जें तें. त. मैत्री. अ. न.

सामधेनी समिधामाधानीसाम धेनी, समिधांची आधान करणा री जी ती. अग्नींत समिध टाकू न अग्निपेटण्या करितां जी वेदा ची ऋचा ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

साम स्यतिशेषः अनेनसाम, ज्या चा योगानें शेष नाश पावतो तें. क्त. षोधा. अंतकर्मअ. सांत्वन. न्. न.

सामाजिकः समाजंरक्षतीतिसा माजिकः, समाज रक्षण करणारा जो तो. त. सभ्य. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सामान्यं समानस्यभावः सामा न्यं, समानाचा जो भाव तें. त. सा धारण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ घटत्वादिजाति. अ. न.

सामि सामयतीतिसामि, जुगु प्सित या अर्थीं प्रयुक्त जें तें. क्त. षामधा. सामप्रयोगअ. अर्थ. २ जु गुप्सित, निंदित त्या अर्थीं अव्य.

सांपरायिकं संपरायएवसांपरा यिकं, संपराय जो तेंच. त. युद्ध. अ. न.

सांप्रतं संप्रतनोतिइतिसांप्रतं, एतत्काल त्या अर्थातें विस्तार क रितें जें तें. क्त. तनुधा. विस्तारअ. सांप्रतकाल. २ योग्य त्या अर्थीं अव्य.

सांवत्सरः संवत्सरं वेत्तीतिसां वत्सरः, वर्षातें जाणणारा जो तो. त. जोशी. अ. पु.

सायः स्यतिसमापयतिदिनमि तिसायः, दिवसातें समाप्त करि

तो जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्मअ.
सायकाल. अ. पु.

सायकः स्यतीतिसायकः, नाश क रितो जो तो. कृ. षोधा. अंतकर्मअ. बाण. अ. पु.

सायं विग्रहादिसायशब्दाप्रमाणें. सायंकाल या अर्थी अव्यय. सायंसंध्यामुपासिष्ये.

सांयात्रिकः समुदितानांयात्रा संयात्रा साप्रयोजनमस्यसांयात्रिकः, समुदितांची जी यात्रा म्ह. गमन तें प्रयोजन आहे जास तो. त. गलबतानें व्यापार करणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारः सरतीतिसारः, कालांतरा प्रत गमन करितो जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. वृक्षादिकांचा स्थिरांश गाभा २ सामर्थ्य. अ. पु. ३ न्याय. अ. न. ४ श्रेष्ठ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारंगः सरतीतिसारंगः, गमन करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. यद्वा सारमंगमस्यसारंगः, श्रेष्ठ आहे अंग जाचें तो. स. चातकपक्षी. २ हरिण. ३ हत्ती. अ. पु. ४ चित्रवर्ण. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारथिः सरत्यश्वानितिसारथिः, अश्वांप्रत गमन करविणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. सूत. इ. पु.

सारमेयः सरमायाअपत्यंसारमेयः, शुनीचा जो पुत्र तो. त. कुत्रा. अ. पु.

सारवं सरय्वांभवंसारवं, सरयूनदी चेठायीं जें उत्पन्न तें. त. सरयूनदी चेठायीं झालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सारसः सरसिभवः सारसः, सरोवराचेठायीं उत्पन्न होतो जो तो. त. सारसनामापक्षी. अ. पु. कमळ. अ. न.

सारसनं सारमुत्कृष्टंसनमस्य सारसनं, उत्कृष्ट आहे सेवन जाचें तें. कृ. षणधा. संभक्तअ. सारं सनोतीतिसारसनंवा, बलानें देणारें जें तें. कृ. षणुधा. दानअ. स्त्रियांचें कटिभूषण, कमरपट्टा अ. न.

सारिका शृणातिविरहिणः दुःखमितिसारिका, विरहिणीचें दुःख नाश करित्ये जी ती. कृ. शृ

धा. हिंसाअ. पक्षिविशेष; सा
ळुंकी. आ. स्त्री.

सारिवा शृणातीतिशारिः शारिर
स्यस्याः शारिवा, दुःखनाशक
शारिरूप लक्ष आहे जीस ती. त. उ
परसाल. उपलसरी. आ. स्त्री.

सार्थः सरतीतिसार्थः, गमन कर
णारा जो तो. रू. सृधा. गतिअ.
प्राण्याचा समुदाय. अ. पु.

सार्थवाहः सार्थवहतीतिसार्थवा
हः, समूहातें वाहणारा जो तो. रू.
वहधा. प्रापणअ. क्रयविक्रयेंकरू
न उपजीविका करणारा वाणी. अ.
पुल्लिंगी.

सार्द्र आर्द्रत्वेनसहितंसार्द्रं, आर्द्र
त्वेंकरून जें युक्त तें. स. ओलें. वि.
अ. पु. न. आ. स्त्री.

सार्द्धं सह ऋध्यतीति सा
र्धं, सहार्थ वर्धन करितें जें तें. स.
सह, बरोबर त्या अर्थी अव्य.

सार्वभौमः सर्वभूमेरीश्वरः सार्व
भौमः, सर्वभूमीचा जो स्वामी तो.
त. सर्वपृथ्वीचा राजा. २ उत्तरदि
शेचा हत्ती. अ. पु.

सालः सलतीतिसालः, सलणा
रा जो तो. रू. षलधा. गतिअ. म
त्स्यविशेष. २ कुंपण. ३ वृक्ष. ४ सा
गाचें झाड. अ. पु.

सालपर्णी सालस्येवपर्णमस्याः
सालपर्णी, साल वृक्षाच्या पर्णा
सारखें आहे पर्ण जीस ती. स. द
वळा सालवण. ई. स्त्री.

सालूरः शाडतेशालतेवासालूरः.
प्रशंसित किंवा विकत्थित जो
तो. रू. शाडृधा. श्लाघाअ. बेडूक.
अ. पु.

सावरः विग्रहादिसर्वशावरशब्दा
प्रमाणें. लोध्रवृक्ष. अ. पु.

सास्ना सस्तीतिसास्ना, गळाधो
भागीं लोंबणारी जी ती. रू. षस
धा. स्वप्नअ. गो. जा
ती यांच्या मानेस लोंबणारें चाम
डें ज्यास साकळी असें ह्मणतात
ती. २ मुंगसवेल. आ. स्त्री.

साहस सहसिबलेभवंसाहसं,
बलाचेंगायीं उत्पन्न जें तें. त. सा
हस कर्म मारणें इत्यादि. अ. न.

साहस्रः सहस्रंबलानिसंत्यस्य
साहस्रः, सहस्र संख्याक आ
हे बल ज्याचें तो. त. अथवा सह

स्त्राणांसमूहः साहस्त्रं, सहस्त्रफौ जेव्हा समुदाय. वि. अ. पु. न. आ स्त्रीलिं.

सिंहः हिनस्तीतिसिंहः, हिंसा क रितो जो तो. कृ. हिंसिधा. हिंसाअ. सिंहरास. २ हा शब्द उत्तरपद अ सतां श्रेष्ठार्थक होतो. अ. पु.

सिंहतलः सिंहस्येवतलमत्रासिं हतलः, सिंहा सारिखें आहे तल ज्याचें तो. स. पसरून जोडलेले दोन हात. अ. पु.

सिंहपुच्छी सिंहवत्पुच्छमस्याः सिंहपुच्छी, सिंहा सारिखें आहे पुच्छ ह्म. पर्ण जीचें ती. स. दव ळा पिठवण. ई. स्त्री.

सिंहसंहननः सिंहः श्रेष्ठंसंह ननमस्यसिंहसंहननः, श्रेष्ठ आ हे शरीर ज्याचें तो. स. लावण्ययु क्त. वं शरीरानें उत्तम तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिंहाणं सिंहमणीतिसिंहाणंसिं हाणमधो धलादिस्यानें करितें जें तें कृ. अणधा. शब्दअ. लोखंडा चामळ अ. न.

सिंहासनं सिंहाकारमासनंसिं हासनं, सिंहाकार जें आसन तें स. सुवर्णाचें राजासन. अ. न.

सिंहास्यः सिंहवत्आस्यमस्य सिंहास्यः, सिंहा सारखा आहे विस्तार ज्याचा तो. स. अडुळसा. अ. पु.

सिंही हिनस्तीतिसिंही, हिंसा क रित्ये जी ती. कृ. हिंसिधा. हिंसा अ. सिंहीण. २ रानवांगी. ई. स्त्री.

सिकता सिच्यतेइतिसिकता, क्षरण पावत्ये जी ती. कृ. षिचधा. क्ष रणअ. रेती. २ रेतिमयदेश. ३ सा खर. आ. स्त्री.

सिकतामयं सिकतानांविकारः सिकतामयं, सिकता ह्म. वालुका त्यांचा जो विकार तें. त. वालुका मयदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिक्थकं सिच्यतेइतिसिक्थकं, क्षरण पाविजेतें जें तें. कृ. षिचधा. क्षरणअ. मेण. अ. न.

सिकतावान् सिकताः शर्कराः संत्यस्मिन्निति सिकतावान्, सि कता ह्म. वालुका आहेत ज्याचे ठायीं तो. त. वालुकामयदेश. वि. त. पु. ई. स्त्री. त. न.

सिंघाणं सिंघ्यतेइतिसिंघाणं,

आघ्राण करिजेतें जें तें. क्त. शिघिधा. घ्राणअ. नाकांतील मळ. २ लोखंडाचा मळ. अ. न.

सितं सीयतेस्मसितं, बंधन करिजेलें जें तें. क्त. षिञ्धा. बंधनअ. शुक्लवर्ण. २ बद्ध, बांधलेला. ३ समाप्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सितछत्रा सितंबद्धंशुभ्रंवाछत्रंयस्याः सासितछत्रा, शुभ्र आहे छत्राकार पर्णजीचेंती. स. शोफेची भाजी. आ. स्त्री.

सिता सिनोतीतिसिता शरीरबंधनकरणारीजी ती. क्त. षिञ्धा. बंधनअ. साखर. आ. स्त्री.

सितशिवं सितंचतच्छिवंचसितशिवं, शुभ्र असें जें शिव ह्म. कल्याणकारि तें. स. सैंदेलोण. अ. न.

सिताभ्र: सितंशैत्यमभ्रतीतिसिताभ्रः, श्वेततेप्रत पावणाराजो तो. क्त. अभ्रधा. गतिअ. कापूर. अ. पु.

सितांभोजं सितंचतदंभोजंचसितांभोजं, श्वेतजें अंभोज ह्म. कमल तें. स. पांढरें कमळ. अ. नपुंस.

सिद्ध: सिद्धिरस्यास्तीतिसिद्धः, सिद्धि आहे जास तो. त. यद्वा सिध्यतीतिसिद्धः, निष्पन्न झाला जो तो. क्त. षिधुधा. संराध्दिअ. निष्पन्न. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ देवयोनिविशेष. अ. पु.

सिद्धांत: सिद्धः अंतोनिश्चयो यस्मिन्निति सिद्धांतः, सिद्ध आहे निश्चय ज्याचेठायीं तो. स. निश्चित जो अर्थ तो. अ. पु.

सिद्धार्थ: सिद्धोर्थोस्मात् सिद्धार्थः, सिद्ध आहे अर्थ जापासून तो. स. धान्यविशेष पांढरा शिरस. अ. पु.

सिद्धि: सिध्यतीतिसिद्धिः, सिद्धि कारीजी ती. क्त. षिधुधा. संशब्द अ. मुरुडशेंग. इ. स्त्री.

सिध्मं सेधतीतिसिध्मं, सिद्ध होतें जें तें. क्त. षिधधा. गतिअ. श्वेत कुष्ठ रोग शिबें. अ. न.

सिध्मल: सिध्ममस्यास्तीतिसिध्मलः, सिध्म ह्म. शिबें आहे जास तो. त. ज्याचे अंगास शिबें आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सिध्मला सिध्ममस्त्यस्याः सिध्म

ला, सिध्म स्न. शिवें आहे जीस तीं. त. शुष्कमांस. २ मत्स्यविकृ ति. ३ जीच्या अंगास शिवें आ हे ती. आ. स्त्री.

सिध्यं सिध्यंत्यस्मिन्नर्थाइतिसि ध्यं, सिद्ध होतात अर्थ ज्याचेठायीं तें. कृ. षिधुधा. संराद्धिअ. पुष्यन क्षत्र. अ. न.

सिध्रका सेधतीतिसिध्रका, औ षधार्थ गमन करिते जी ती. कृ. षिधधा. गतिअ. वृक्षविशेष. आ. स्त्रीलिं.

सिंदुकः स्यंदतेइतिसिंदुः सिंदुरे वसिंदुकः, स्रवतो जो तो सिंदु तो चसिंदुक. न. वृक्षविशेष, निर्गुंडी अ. पु.

सिनीवाली सिनींचंद्रकलांवल तिधारयतीतिसिनीवाली, चंद्र कलेतें धारण करितेजीती. कृ. वल संव रणे. ज्या अमावास्येस चंद्रदर्शन होतें ती अमावास्या. ई. स्त्री.

सिंदुवारः सिंदुंवृणोतीतिसिंदु वारः, सरल गमनातें करितोजो तो. कृ. वृञ्धा. वरणअ. सिंदुक. अ. पु.

सिंदूरं स्यंदतेइतिसिंदूरं, प्रस्रव ण करितें जें तें. कृ. स्यंदूधा. प्रस्र वणअ. सेंदूर. अ. न. २ वृक्षविशे ष. अ. पु.

सिंधुः स्यंदतेआपोऽत्रेतिसिंधुः, स्रवता हेत उदकें ज्या च्याठायीं तो. कृ. स्यंदूधा. प्रस्रवण अ. यद्वा स्यंदतेइतिसिंधुः अ. पु. समुद्र. २ देशविशेष. ३ नदविशेष. ४ हत्तीच्या गंडस्थळ संबंधि मदोद क. उ. पु. ५ नदी. उ. स्त्री.

सिंधुकः विग्रहादिसर्वसिंदुकश ब्दाप्रमाणें.

सिंधुजं सिंधौजातंसिंधुजं, समु द्राचेठायीं जें उत्पन्न तें. कृ. जनी धा. प्रादुर्भावअ. सैंदेलोण. अ. न.

सिंधुसंगमः सिंधोःसंगमः सिंधु संगमः, सिंधूचा जो संगम तो. स. दोननदींचा संगम. अ. पु.

सिल्लकी सलतिसत्कृत्य लक्ष्यते वासिल्लकी, गमन करिते किंवा सत्कार करून आस्वादिजेते जी ती. कृ. षलधा. गतिअ. २ लकधा. आस्वादनअ. सालई. ईकारा. स्त्रीलिं.

सिल्हः स्निह्यन्तीतिसिल्हः, प्रीति करणारा जो तो. क्रु. ष्णिह्धा. प्री तिअ. ऊदलोबान. अ. पु.

सीकरः सेकतइतिसीकरः, सेच न करितो जो तो. क्रु. सीकृधा. से चनअ. जलाचा कण. अ. पु.

सीता सीयतेइतिसीता, बंधनक रिजेत्ये जी ती. क्रु. षिञ्धा. बंधन अ. नागरानें भुईस पाडलेली रेषा. आ. स्त्री. को. जानकी. भागीर थी नदी.

सीत्यं सीतयासंमितंसीत्यं, लांग ल पडतीसीं जें युक्त तें. त. नागर लेलें शेत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सीधु विग्रहादिसर्वशीधुशब्दाप्र माणें.

सीमी. सीमा सीयतइतिसी मी, हदतर निबद्ध जी ती. क्रु. षिञ्धा. बंधनअ. ग्रामादिकांची मर्यादा. आ. स्त्री. २ न. स्त्री.

सीमंतः सीम्नोऽतः सीमंतः, म र्यादेचा जो अंत स्र. निश्चय तो. स. केश बांधण्याची एक रचना भांग. अ. पु.

सीमंतिनी सीमंतोस्यास्तीति सीमंतिनी, भांग आहे जीस ती. त. बायको. ई. स्त्री.

सीरः सिनोतीतिसीरः, विदार ण करणारा जो तो. क्रु. षिञ्धा. बं धनअ. नागर. अ. पु.

सीरपाणिः सीरः पाणौयस्यस सीरपाणिः, सीर स्र. नागर आ हे हस्ताचेठायीं ज्याच्या तो. स. बल राम. इ. पु.

सीवनं विग्रहादिसर्वसेवनशब्दा प्रमाणें.

सीसकं सिनोतीतिसिईस्यतीति ईसंसिन्चतत्ईसंचसीसंतदेवसीस कं, बंधन कारक असें जें शोभा नाशक तें. त. शिसें. अकारां. नपुंस.

सीहुंडः सिनोतीतिसीतांहुंडतेइतिसीहुं डः बंधन करणारा जो त्याप्रत नाशक रित्येजी ती. क्रु. हुडिधा. संघातअ. शेर, निवडुंग. अ. पु.

सु सूयतइतिसु, पूजाद्यर्थ गामी जें तें. क्रु. षुधा. गतिअ. उत्कर्ष. २ पूजन त्या अर्थी अव्य.

सुकंदकः शोभनमतीववाकंद यतीतिसुकंदः सुकंदएवसुकंदकः,

उत्तम अथवा अत्यंत रुडाचितो जो तो. सुकंद तोच सुकंदक. त. कांदा. अ. पु.

सुकरा सुखं करोतीति सुकरा, सुख करते जी ती. कृ. कृञ् धा. करण अ. तापट नव्हे जी गाई वगैरे ती. आ. स्त्री.

सुकल: शोभनाकलायस्य सुकल:, उत्तम आहे कला ज्याची तो. स. जो दुसऱ्यास देतो व आपण भोगितो तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सुकुमारं सुष्टुकुमार्यते इति सुकुमारं, उत्तमप्रकारें करून क्रीडा करिजेतें जें तें. कृ. कुमार धा. क्रीडा अ. कोमल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुकृतं सुष्टुकीर्त्यते इति सुकृतं, उत्तमप्रकारें वर्णिजेतें जें तें. कृ. कृत धा. संशब्दन अ. पुण्य. अ. न.

सुकृती सुकृतमस्त्यस्य सुकृती, पुण्य आहे ज्यास तो. त. भाग्यवान्. पुण्यवान्. वि. इन्. पु. ई. स्त्री. इन् न.

सुखं शोभनानि खान्यनेनेति सुखं, शोभन ह्म. सुखित आहेत इंद्रियें जेणेंकरून तें. स. आनंद, हर्ष. अ. पु.

सुखवर्च्चक: सुखं वर्चयतीति सुखवर्च्चक:, सुखानें प्रकाशित करितो जो तो. कृ. वर्च धा. दीप्ति अ. क्षारविशेष. संजीखार. अ. पु.

सुखसंदुह्या. सुखसंदोह्या सुखेन संदुह्यते सुखसंदुह्या सुखसंदोह्या वा, सुखेंकरून दोहन करिजेत्ये जी ती. कृ. दुह धा. प्रपूरण अ. सुखेंकरून दूध देणारी गाय. आ. स्त्री.

सुगत: शोभनं गतं ज्ञानमस्येति सुगत:, उत्कृष्ट आहे ज्ञान ज्याचें तो. स. बुद्धावतार. अ. पु.

सुगहनावृत्ति: सुगहनानि विडाच्यासौ वृत्तिश्च सुगहनावृत्ति:, उत्कृष्ट निबीड जें कुडण ती. स. यज्ञादिकांचेगर्यी अंत्यजादिकांचें दर्शन न व्हावें ह्मणून केलेलें वेष्टन, कुडण. इ. स्त्री.

सुगंधा शोभनो गंध: सुगंध:, सुगंधोस्यास्या इति सुगंधा, उत्तमगं

ध आहे जीस ती. त. मुंगुसवेल.
आ. स्त्री.

सुगंधि शोभनोगंधोस्यसुगंधि, उत्तम आहे गंध जाचा तो. स.
सुवासिक. वि. इ. पु. न. ई. स्त्री.
२ कांकडी. इ. न.

सुचरित्रा शोभनंचरित्रंयस्याः सासुचरित्रा, उत्तम आहे चरित्र जीचें ती. स. पतिव्रता स्त्री.
आ. स्त्री.

सुचेलकः शोभनंचेलमेवसु चेलकः, उत्तम जें वस्त्र तें. त. चां गलें वस्त्र. अ. न.

सुतः सुता सूयतेस्मइतिसु तः, सुतावा, प्रसवि जेता झाला जो तो. सु. षुधा. प्रसवादि अ. पु न. २ राजा. अ. पु. २ आ. स्त्री.

सुतश्रेणी सुतानांश्रेणिर- स्याः सासुतश्रेणी, संतानाचीं आहेत पणें जीं तीं जीस ती. स. उंदरकानी. ई. स्त्री.

सुत्या सवनंसुत्या, स्नपनजें ती. सु. षुञ्धा. अभिषवअ. सो माभिषव. आ. स्त्री.

सुत्रामा सुष्ठुत्रायतइतिसुत्रा मा, उत्तम प्रकारें करून रक्षण क रितो जो तो. सु. त्रैङ्धा. पालनअ. इंद्र. न. पु.

सुत्वा सुतवानितिसुत्वा. अव भृथस्नान करिता झाला जो तो. सु. षुञ्धा. अभिषवअ. अवभृ थस्नान केलेला. न. पु.

सुतात्मजा सुतस्यसुतायावा आत्मजासुतात्मजा, पुत्राचें किं वा पुत्रीचें जें अपत्य ती. स. ना त. आ. स्त्री.

सुदर्शनं शोभनंदर्शनंयस्यत सुदर्शनं, उत्तम रूप आहे द र्शन जाचें तें. स. विष्णूचें चक्ररू प आयुध. अ. न.

सुदायः सुदीयतेइतिसुदायः, उत्तमप्रकारें करून दिलें जातें जें तें. सु. डुदाञ्धा. दानअ. लग्नां त वधूवरांस किंवा व्रतं भिक्षेस दिलेलें द्रव्य. अ. पु.

सुदूरं सुष्ठु अतिशयितंदूरंसु दूरं, अतिशयित जें दूर तें. स. अ त्यंत दूर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुधर्मा शोभनोधर्मोयस्यांसासु धर्मा, उत्कृष्ट आहे धर्म जीचे ठायीं

ती. स. देवांची सभा. आ. स्त्री.

सुधांशु: सुधारूपा अंशवोयस्य सस्सुधांशु:, अमृतरूपी आहेत कि रण ज्याचे तो. स. चंद्र. उ. पु.

सुधा सुखेंनधीयतइतिसुधा, सु खानें प्राशिजेत्ये जी ती. कृ. धेट् धा. पानअ. अमृत. २ चुना. ३ शे र. आ. स्त्री.

सुधी: सुष्ठुध्यायतीतिसुधी:, उ त्तमप्रकारें करून ध्यान करितो जो तो. कृ. ध्यैधा. चिंता अ. पंडि त. ई. पु.

सुनिषण्णकं सुष्ठुनिषण्णम-स्मादितिसुनिषण्णकं, उत्कृष्ट आ हे विशीर्णता ज्या पासून तो. स. कु रडुची भाजी. अ. न.

सुंदरं सुआद्रियतेइतिसुंदरं, आ दृत करिजेतें जें तें. कृ. दृङ्धा. आ दर अ. सौंदर्ययुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुंदरा. सुंदरी सुष्ठुअतीवउ नत्तीतिसुंदरा, अतिशयित स्ने हयुक्त जी ती. कृ. उंदीधा. क्लेद नअ. चांगल्या बांध्याची स्त्री. आ. २ ई. स्त्री.

सुपंथा: सुष्ठुपंथा: सुपंथा:, उ त्तम जो मार्ग तो. स. चांगला मार्ग. इन्. पु.

सुपर्ण: शोभनेपर्णेपक्षावस्ये तिसुपर्ण:, सुशोभित आहेत प क्ष ज्याचे तो. स. गरुड. अ. पु.

सुपार्श्वक: शोभन:पार्श्व:अस्ये तिसुपार्श्वक:, उत्तम आहे पार्श्व भाग ज्याचा तो. स. लारवी पिंपरी. अ. पु.

सुप्रतीक: सुष्ठुप्रतीका अवय वायस्यसस्सुप्रतीक:, उत्तम प्रका रचे आहेत अवयव ज्याचे तो. स. ईशान्य दिशेच्या हत्ती. अ. पु.

सुप्रयोगविशिख: शोभन:प्र योगोस्यतादृशोविशिखोस्यसुप्र योगविशिख:, उत्तम प्रयोगा चा असा आहे बाण ज्याचा तो. स. बाण सोडण्याविषयीं जो कुशल तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुप्रलाप: सुष्ठुप्रलपनंसुप्रला प:, उत्तम प्रकारचें जें भाषण तो. स. चांगलें भाषण. अ. पु.

सुभगासुत: सुभगाया: सुत: सुभगासुत:, सुभगेचा जो पुत्र

तो. स. विवाहादिसंस्कारयुक्त जी स्त्री तिचापुत्र. अ. पु.

सुभिक्षा सुष्ठुभिक्ष्यतइतिसुभिक्षा, उत्तमप्रकारेंकरून इच्छि:जेत्येजी ती. सु. भिक्ष धा. भिक्षादिअ. धायटी. आ. स्त्री.

सुमं सुष्ठुमीयतंइतिसुमं, सुष्ठु गमन करितें जें तें. सु. मीङ्‌धा. गतिअ. पुष्प. अ. न.

सुमनः सुष्ठुमन्यतेसुमनः, उत्तमप्रकारेंकरून मानिजेतो जो तो सु. मनधा. विज्ञानअ. गहूं. अ. पु.

सुमनसः सुष्ठुमनोयासांससुमनसः निर्मल आहे मन जांचेंत्यां. स. शोभनंमनोयस्याइतिवा, फूले. २ जाईचें झाड. स. स्त्री. २देव. स. पु. ब.

सुमनोरजः सुमनसोरजःसुमनोरजः, पुष्पाचें जें रज तें. स. फुलांतील रेणु. स. न.

सुमेरुः अत्युच्चत्वान्मिनोति- ज्योतींषीतिमेरुः, सुष्ठुमेरुःसुमेरुः, अत्युच्चत्वास्तव नक्षत्रादिकांप्रत प्रक्षिप्त करितोजो तो मेरु उत्तम असा जो मेरु तो. स. मेरुपर्वत. उ. पु.

सुरः सुष्ठुराजतइतिसुरः, उत्तमप्रकारेंकरून शोभतो जो तो. सु. राजृधा. दीप्तिअ. देव. अ. पु.

सुरंगा सुबहुरसातेस्यांरजसेतिसुरंगा, उत्तमप्रकारें करून रजानें संसक्त होइजेतें जीचेठायीं ती. सु. रंजधा. रागअ. बिलविशेष, भुयार. आ. स्त्री.

सुरज्येष्ठः सुरेषुज्येष्ठःसुरज्येष्ठः, देवांमध्येंजो श्रेष्ठ तो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

सुरतः सुरमतेइतिसुरतः, उत्तम प्रकारें करून रममाण होतो जो तो. सु. रमुधा. क्रीडाअ. दया कु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मैथुन. अ. न.

सुरदीर्घिका सुराणांदीर्घिकेव सुरदीर्घिका, देवांला पुष्करिणी सारिखी जी ती. स. भागीरथी नदी. आ. स्त्री.

सुरद्विट् सुरान्द्वेष्टीतिसुरद्विट्, देवांप्रत द्वेष करितो जो तो. सु. द्विषधा. अप्रीतिअ. दैत्य. इ. पु.

सुरनिम्नगा सुराणांनिम्नगासु

रनिम्नगा, देवांचीजी नदी ती. स. भागीरथी नदी. आ. स्त्री.

सुरपति: सुराणांपतिः सुरपतिः देवांचा जो पति म्ह. स्वामी तो. स. इंद्र. इ. पु.

सुरभि: सुष्ठुरभतेआल्हादनं कर्तुमारभतेइतिसुरभिः, उत्तम प्रकारें आनंद विस्ये जी ती. क्रू. र भर्धा. रामस्यअ. गाय. २सालई इ. स्त्री.

सुरलोक: सुराणांलोकःसुरलोकः, देवांचा जो लोक तो. स. स्वर्ग लोक. अ. पु.

सुरवर्त्म सुराणांवर्त्मसुरवर्त्म, देवांचा जो मार्ग तें. स. आकाश. न्. न.

सुरर्षि: सुरश्चासोऋषिश्चसुरर्षिः, देव असून जो ऋषि तो. स. नारद. ई. पु.

सुरसा शोभनोरसोस्याः सुरसा उत्तम आहे रस जीचा ती. स. मुंगस वेल. आ. स्त्री.

सुरा सुअतीवशब्दनयासुरा, पान करणारे जिव्हा यांगानें अत्यंत शब्द करितात ती. क्रू. रैथा. शब्दअ. मद्य, दारू. आ. स्त्री.

सुराचार्य: सुराणांआचार्यःसुराचार्यः, देवांचा जो आचार्य तो. स. बृहस्पति. अ. पु.

सुरामंड: सुरायाःमंडःसुरामंडः, मद्याचा जो श्रेष्ठभाग तो. स. मद्यावरचें पाणी, निवळी. अ. पु.

सुरालय: सुराणामालयःसुरालयः, सुर म्ह. देव त्यांचा जो आलय म्ह. स्थान तो. स. मेरुनामा पर्वत. अ. पु.

सुराष्ट्रज सुराष्ट्रे जातंसुराष्ट्रजं, सुराष्ट्राचेठायीं जें उत्पन्न तें. क्रू. जनीधा. प्रादुर्भावअ. धान्यविशेषतूर. अ. न.

सुवर्ण सुष्ठुवर्णोस्यसुवर्णं, शोभन आहे कांती जाची तें. स. सुष्ठुवर्ण्यतेइतिसुवर्णंवा, उत्तम वर्णन करिजेतें जें तें. क्रू. वर्णधा. वर्णन अ. सोनें. अ. न.

सुवर्णक: शोभनः वर्णोऽस्यसुवर्णकः, शोभन आहे वर्ण ज्याचा तो. स. बाहव्याचें झाड. अ. पु.

सुवल्लि: शोभनः वल्लिरस्याःसा सुवल्लिः, उत्कृष्ट आहे वल्ली जी

ची ती. स. बावची. इ. स्त्री.

सुवहा सुष्ठु वहत्यामोदमिति सुवहा, उत्तम प्रकारच्या आमोद धारण करित्ये जी ती. कृ. वहधा. प्रापणअ. काळे फुलाची निर्गुंडी. २ सालई. ३ मुंगस वेल. ४ तांबडी लाजाळू. ५ कोळिंदण. आ. स्त्री.

सुवासिनी सुष्ठु वसति पितृगृहे तच्छीला सुवासिनी, पित्याच्या गृहाच्या ठायीं फार दिवस राहण्याची इच्छा करणारी जी ती. कृ. वसनिवासे कांहीं तरुण व विवाहित जी स्त्री ती. ई. स्त्री.

सुव्रता शोभनं व्रतमस्याः सा सुव्रता, शोभन आहे व्रत जीचें ती. स. सुशीला गाई. आ. स्त्री.

सुशीम: सुष्ठु श्यायत इति सुशीमः, उत्तम प्रकारें पीडा करितें जें तें. कृ. श्यैङ्धा. गतिअ. शीतल, थंड. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सुषमं सुशोभनं समं सर्वमस्य सुषमं, शोभन आहे सर्व जाल तें. त. सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

सुषमा शोभनं समं सर्वमनया सुषमा, उत्तम आहे सम सर्व जीणें ती. स. उत्कृष्ट शोभा. आ. स्त्री.

सुषवी सुवतीति सुषवी, भक्षणार्थ प्रेरणा करित्ये जी ती. कृ. षूधा. प्रेरणअ. काळें जिरें. २ कारली. ई. स्त्री.

सुषिरं सुषिरं रंध्रमस्यास्तीति सुषिरं, यद्वा सुष्ठु स्यति गतिमिति सुषिरं, छिद्र युक्त जें किंवा अत्यंत गति प्रतिबंध करिजेतें जें तें. न. २ कृ. शोधा. अंतकर्मअ. छिद्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. २ मुरली शंख इत्यादि वाद्य. अ. न.

सुषि: प्रमादपतितान् सुष्ठु स्यतीति सुषिः, प्रमादपतितास नाश करी जी ती. कृ. शोधा. अंतकर्मअ. छिद्र. इ. स्त्री.

सुषीम: सुष्ठु सीमा मर्यादा यस्य सः सुषीमः, उत्तम आहे मर्यादा ज्याची तो. स. शीतल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुषेणा शोभना सेना यस्य सः

स्रुषेणः, उत्कृष्ट आहे सेना रू पफळें ज्याची तो. स. करबंदहु स्रु. अ. पु.

सुषेणिका सुष्ठुसेनयाचरतीतिसुषेणिका, उत्तमसेनेकरून प्राप्त जी ती. त. तिधारें, निर्गुंडी. ई. स्त्री.

सुष्ठु सुतिष्ठतीतिसुष्ठु, प्रशंसा यथार्थविषयीं उत्तमप्रकारें विद्यमान जें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. अतिशय २ प्रतिष्ठा त्या अर्थी अव्य.

सुसंस्कृतं सुष्ठुसंस्क्रियतेस्म सुसंस्कृतं, द्रव्यांतरांनी उत्तम जें संस्कृत तें. कृ. कृञ्धा. करणअ. चांगलें शिजविलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सुसवी सुसवतीतिसुसवी, उत्तमप्रकारें प्रसवणारी जी ती. कृ. षुधा. प्रसवअ. कारली. ई. स्त्रीलिं.

सुहृत् सुष्ठुहृदयंयस्यसुहृत्, उत्तमआहे हृदयजाचें तो. स. सरवा, मित्र. द्. पु.

सूकरः सवनंसूः, सूवंबहुप्रसवंकरोतीतिसूकरः, फारउत्पत्ती प्रत करितो जो तो. कृ. डुकृञ्धा. करणअ. डुकर. अ. पु.

सूक्ष्मं सूच्यतेइतिसूक्ष्मं, पैशून्य सुचवितें जें तें. कृ. सूचधा. पैशून्यअ. बारीक. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं. २ कपट. अ. न.

सूचकः सूचयतीतिसूचकः, पिशुनत्व पावतो जो तो. कृ. सूचधा. पैशून्यअ. सुचविणारा. २ कानांत दुसऱ्याची निंदा सांगणारा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सूचिः सूच्यतेऽनयासूचिः, अर्थसूचनरवोधनकरिजेतें जीणें ती. कृ. सूचधा. पैशून्यअ. सुई. २ नृत्यविशेष. ३ अग्र. इ. स्त्री.

सूतः सुवतिगमयतिस्माश्वान् सूतः, अश्वातें गमन करविणारा जो तो. कृ. षूधा. प्रेरणाअ. ब्राह्मणीचाठायीं क्षत्रियापासून झालेला पुत्र. २ पुत्र. ३ सारथि. ४ निश्चपल धातुरस पारा. ५ सुतार. ६ स्तुतिपाठक भाट. अ. पु.

सूतिकागृहं सूतिकायाःगृहं सूतिकागृहं, सूतिकेचें जें गृह

तें. स. आळंतीची खोली. अ. न.

सूतिमासः सूतेः प्रसवस्यमासः सूतिमासः, प्रसवाचा जो मास तो. स. प्रसूत होण्याचा महिना. अ. पु.

सूत्थानः सु ष्ठु उत्थानमस्य सूत्थानः, उत्तम आहे उद्योग ज्याचा तो. स. चतुर, दक्ष. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सूत्रं सूत्र्यतेइतिसूत्रं, वेष्टन करिजेतें जें तें. कृ. सूत्रधा. वेष्टन अ. सूत. अ. न.

सूत्रवेष्टनं सूत्रस्यवेष्टनंसूत्रवेष्टनं, तंतूचें जें वेष्टन तें. स. कोष्यानें एक तऱ्हेनें गुंडाळलेलें सूत. अ. न.

सूत्रामा सुष्ठु उत उत्कृष्टंत्रायतेइतिसूत्रामा, शोभन उत्कृष्ट संरक्षण करितो जो तो. कृ. त्रैङ्‌धा. पालनअ. इंद्र. न. पु.

सूदः सूदयतीतिसूदः, छागादिकातें नाश करणारा जो तो. कृ. षूदधा. हिंसाअ. किंवा सूदयतिसूदयतेवासूदः, क्षरणा करिजेतें किंवा करितो जो तो. कृ. षूदधा. क्षरणअ. सैंपाकी, आचारी. २ व्यंजन, कढि. अ. पु.

सूना सूयतेप्रसवनं वासूना, प्राणिगर्भादिमोचन करित्ये किंवा वधस्थान जी ती. कृ. षूङ्. धा. प्राणिगर्भविमोचनअ. जिभेच्या खालचा भाग. २ कन्या. ३ वधस्थान. आ. स्त्रीलिं.

सूनुः सूयतेइतिसूनुः, प्रसविजेतो जो तो. कृ. षूङ्. धा. प्रसवअ. पुत्र. उ. पु.

सूनृता शोभनानृतानात्रेतिसूनृता, अत्यंत अनृत नाहीं ज्याठायीं ती. सत्य आणि गोड भाषण. आ. स्त्री.

सून्मादः सुष्ठु उन्मादोस्यसून्मादः, अत्यंत झाला आहे उन्माद ज्यास तो. स. उन्मादशील, उद्धट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सूपकारः सूपंकरोतीतिसूपकारः, मुद्गादि निर्मितान्नातें करितो जो तो. कृ. कृञ्‌धा. करणअ. सैंपाकी, आचारी. अ. पु.

सूरः सुवतिप्रेरयतिकर्मणिलोकमितिसूरः, जनाला कर्माविष

र्यी प्रेरणा करितो जो तो. कृ. षूधा. प्रेरणअ. सूर्य. अ. पु.

सूरण: शीर्यतेइतिसूरणः, विशीर्ण होतो जो तो. कृ. शृधा. हिंसाअ. सूरण. अ. पु.

सूरत: विग्रहादिसूरतशब्दाप्र.

सूरसूत: सूरस्यसूतः सारथिः सूरसूतः, सूर्याचा जो सारथि तो. स. सूर्याचा सारथी अरुण. अ. पु.

सूरि: सूयतेइतिसूरिः, प्राण्यानें गर्भविमोचन व. जननमरण उपदेशादिकानें नष्ट करितो जो. तो. कृ. षूङ्. धा. प्राणिगर्भविमोचनअ. पंडित, विद्वान. इ. पु.

सूर्प सूर्पयतेऽनेनसूर्पं, मोजलें जातें आणें तें. कृ. शूर्पधा. मानअ. सूप. अ. पु. न.

सूर्मि: सूर्मी शोभनाऊर्मिर्यस्याः सासूर्मिः, उत्तम आहे रचनाजीची ती. स. लोखंडाची प्रतिमा. इ. स्त्री. २ ई. स्त्री.

सूर्य: सरत्याकाशेसरवतिकर्मणिलोकंप्रेरयतीतिवासूर्यः, आकाशीं गमन करितो अथवा लोकांला कार्याविषयीं प्रेरणा करितो जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. २ षूधा. प्रेरणाअ. सूर्यः अ. पु.

सूर्यतनया सूर्यस्यतनयासूर्यतनया, सूर्याची जी कन्या ती. स. यमुनानदी. आ. स्त्री.

सूर्येंदुसंगम: सूर्येंदूसंगच्छेते अत्रेतिसूर्येंदुसंगमः, सूर्य आणि चंद्र हे एकत्र होताहेत जा वेळेयीं तो. कृ. गम्लृधा. गतिअ. अमावास्यातिथि. अ. पु.

सृक्क. सृक्किणी सृजतिलालादिकमितिसृक्किणी, लालादिकांप्रत टाकितें जी ती. कृ. सृजधा. विसर्गअ. ओष्ठप्रांत भाग, दाढ. न. ई. स्त्री.

सृक्कि विग्रहादिसृक्किणीशब्दा प्रमाणें इन्. न.

सृग: सरतीतिसृगः, गमन करणारा जो तो. कृ. सृधा. गतिअ. गोफीण. अ. पु.

सृगाल: सृजतिमायामितिसृगालः, कपटातें करितो जो तो. कृ. सृजधा. विसर्गअ. कोल्हा. अ. पुल्लिं.

सृणिः सरत्यंतर्गच्छतीतिसृणिः अभ्यंतरांचेठायीं गमन करित्येजी ती. क्रू. सृधा. गतिअ. अंकुश. इ. स्त्रीलिं.

सृणिका. सृणीका सरतीति सृणिका, गमन करणारीजी ती. क्रू. सृधा. गतिअ. लाळ. आ. स्त्री.

सृतिः सरंत्यत्रेतिसृतिः, गमनक रितातहेत जीचेठायीं ती. क्रू. सृधा. गतिअ. मार्ग. इ. स्त्री.

सृपाटी सर्पतीतिसृपाटी, परिमाणाविषयीं गमन करित्ये ह्म. तदुपयोगीं जी ती. क्रू. सृप्लृधा. गतिअ. परिणामविशेष. २ नदी. ई. स्त्री.

सृमरः सरणशीलःसृमरः, सरणशील ह्म. गमन स्वभावजो तो. क्रू. सृधा. गतिअ. मृगविशेष. अ. पुल्लिंगी.

सृष्टिः सृष्टं सर्जनंसृष्टिः, सर्जन जें ती. क्रू. सृजधा. विसर्गअ. पुष्कळ. २ उत्पन्न केलेलें. ३ निश्चित. ४ टाकलेला. इ. स्त्री. २ अ. न.

सेकपात्रं सेकायपात्रंसेकपात्रं, सेचना कारणें जें तें. स. पाणी शिंपण्याचें चर्मपात्र, डोल. अ. न.

सेचनं सिच्यतेनेनसेचनं, सेचन करितात जाणें तें. क्रू. षिचधा. क्षरणादिअ. पाणीशिंपण्याचें चर्मपात्र. अ. न.

सेतुः सिनोतीतिसेतुः, उदकाचें प्रतिबंधन करितो जो तो. क्रू. षिञ्धा. बंधनअ. पूल व बांध. २ वायवर्णाचें झाड. उ. पु.

सेना सिनोतीतिसेना, बंधन करणारी जी ती. क्रू. षिञ्धा. बंधनअ. सैन्य. आ. स्त्री.

सेनांगं सेनायाःअंगंसेनांगं, सेनेचें जें अंग ह्म. हस्त्यादि जें तें. स. हत्ती घोडा रथ पायदळ हींचार सेनेचीं अंगें त्यांतील प्रत्येक. अ. न.

सेनानीः सेनांनयतीतिसेनानीः, देव सेनेतें चालवितो जो तो. क्रू. नीधा. प्रापणअ. कार्तिकस्वामी. ई. पु.

सेनामुखं सेनायाःमुखंसेनामुखं, सेनेचा जो अग्रभाग तो. स. तीनअसामी पायदळ. अ. न.

सेनारक्षः सेनांरक्षतीतिसेनारक्षः, सेनापालन करणाराजो तो. क्रू. रक्षधा. पालनअ. पाहरेकरी.

अ. पु.

सेलुः विग्रहादिसर्वशेलुशब्दाप्र माणें.

सेवः सेवनंसेवः, सुइचीजी विधा तो. क्र. षिवुधा. तंतुसंतान अ. स्र ईचें कर्म शिवणें. अ. पु.

सेवकः सेवनइतिसेवकः, सेवा करणारा जो तो. क्र. षेवृधा. सेव न अं. चाकर. अ. पु.

सेवनं स्यूतिः सेवनं. सूचिक्रिया जी ती. क्र. षिवुधा. तंतुसंतान अ. शिवणें. २सेवा. अ. न.

सेवा सेवनंपरचित्तानुवर्त्तनंसे वा, दुसऱ्याच्या अंतःकरणानु सार जें वागणें ती. क्र. षेवृधा. सेवन अ. सेवन करण्यास यो ग्य. २ कावळीचें मूळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सैंहिकेयः सिंहिकायाअपत्यंसैं हिकेयः. सिंहिकाजी तीचें जें अ पत्य स. पुत्र तो. त. राहुनामा ग्रह. अ. पु.

सैकतं सिकताअत्रसंतीतिसैक तं, वालुका आहे ज्याचेठायीं तें. न. वालुकामयदेश. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सैतवाहिनी सितंसितोदकंसि तमेवसैतंवहतीतिसैतवाहिनी, स्वच्छ किंवा शुभ्र उदकातें वाह णारी जी ती. क्र. वहधा. प्रापण अ. नदीविशेष. ई. स्त्री.

सैनिकः सेनारक्षतिसमवैतिवा सैनिकः, सेनेतें रक्षण करणारा किंवा एकत्र करणारा जो तो. त. सेनारक्षक. २ सेनेंत संगत जा हलेला. अ. पु.

सैंधवः सिंधुषुभवः सैंधवः, सिं धुदेशाचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. घोडा. २ लवणविशेष. अ. पु.

सैन्यं सेनांसमवैतीतिसैन्यं, से नेप्रत गमन करणारें जे तें. त. सेना. अ. न.

सैरिकः सिरेणरवनतीतिसीरंतं वहतिसीरस्यायंवासैरिकः, अर्थ हालिक शब्दाप्रमाणें. नाग र वाहाणारा. अ. पु.

सैरंध्री सीरंधरतीतिसीरंध्रस्त स्येयंसैरंध्री, स्वच्छंदेंकरून दु सऱ्याच्या घरीं राहून लीला कर णारी कर्षक स्त्री सारखी जी स्त्री

ती. त. दुसऱ्याचे घरीं राहून बायकांचे केश विंचरणारी वेणी वगैरे काम करणारी स्त्री. २ . ई. स्त्री.

सैरिभः सिरोस्त्येषामिति सीरिणस्तेषां कर्षकाणां इभ इव सीरिभः स एव सैरिभः, शेती करणारांस गजा सारिखा जो तो. स. म्हिषगवा. अ. पु.

सैरीयकः सैरेयकः सीरेभवः सैरः सैरेभवः सैरेयकः, नागरलेले जमिनीचेठायीं जो उत्पन्न तो. त. कोरंटीचा वृक्ष. अ. पुल्लिंगीं.

सोढं सह्यतेस्मसोढं, सहन करिजेलें जें तें. कृ. षह धा. मर्षण अ. क्षमापावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सोदर्यः विग्रहादिसमानोदर्याप्रमाणें. सरखा, भाऊ. अ. पु.

सोन्मादः उन्मादेन सह वर्ततेसोन्मादः, उन्मादासीं सहवर्तमान राहतो जो तो. त. उन्मादशीलु. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

सोपप्लवः उपप्लवेनसहितः सोपप्लवः, उपप्लव स्त. उपद्रव तेणें शीं सहित जो तो. राहूनें ग्रासलेला चंद्र किंवा सूर्य. अ. पु.

सोपानं सहउपरिअनंति अनेनेतिसोपानं सहवर्तमान ऊर्ध्वमार्गीं गमन करिताहेत जेणें तें. कृ. अनधा. गतिअ. पायऱ्याजिना. अ. न.

सोभांजनः सोफांजनः शोभामनक्तीतिसोभांजनः, शोभेतें व्यक्त करितो जो तो. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. शेवग्याचें झाड. अ. पु.

सोमः अमृतंसूते सो सोमः, अमृतातें प्रसवतो जो तो. कृ. षूङ् धा. प्रसूतिअ. चंद्र. अ. पु.

सोमपः सोमपाः सोमंपिबतीतिसोमपः, सोमपान करणारा जो तो. कृ. पाधा. पानअ. सोमयाग करणारा. अ. पु.

सोमपीती सोमस्यपीतं सोमपीतं तदस्यास्तीतिसोमपीती, सोमपान आहे जास तो. त. सोमपान करणारा. इन्. पु.

सोमपीथी सोमस्यपीथंपानंतदस्यास्तीतिसोमपीथी, सोमपान

आहे जास तो. त. सोमयज्ञक रणारा. इन्. पु.

सोमराजी सोमइवसोमेनवाराजतेइतिसोमराजी, सोमेंकरून शोभत्ये जी ती. रु. राजृधा.दीप्तिअ. बावची. ई. स्त्री.

सोमलता सोमस्यलतासोमलता, सोमसंबंधीजी लता ती. स. सोमवल्ली. आ. स्त्री.

सोमवल्क: सोमइववल्कोस्यसोमवल्क:, सोमासारिखें आहे वल्क जाचें तो. स. कुंभ्याचें झाड. २ पांढराखैरादर वृक्ष. अ. पु.

सोमवल्लरि: सोमवल्लरी सोमस्यवल्लरीसोमवल्लरी, सोमाची जी वल्लरी ती. स. इ. २ ई. स्त्री.

सोमवल्लिका सोमस्यवल्लि:सोमवल्लि: सेव सोमवल्लिका, सोमाची जी वेल्ली तीच. त. आ. स्त्री.

सोमवल्ली सोमस्यवल्लीसोमवल्ली, सोमाची जी वल्ली ती. स. ई. स्त्रीलिंगी.

सोमोद्भवा सोमादुद्भवोयस्या: सा सोमोद्भवा, चंद्रापासून आहे उत्पत्ती जीची ती. स. नर्मदा नदी. आ. स्त्री.

सौगंधिक: शोभनोगंधोस्यसुगंधि: सएव सौगंधिक:, उत्तम गंध आहे जास तो सुगंधि तोच. त. सायंकाळीं विकसित होणारें कमळ. २ तृणविशेष, रोहिसगवत. अ. न. ३ गंधक. अ. पुल्लिं.

सौचिक: सूचि: शिल्पमस्यसौचिक:, सूची आहे शिल्प जाचें तो. त. शिंपी. अ. पु.

सौदामनी सुदाम्निमेघेभवासौदामनी, मेघाचेठायीं जी उत्पन्न ती. त. विद्युल्लता. ई. स्त्री.

सौध: सुधालेपोअस्यास्त्यस्येतिसौध:, सुधालेप म. चुन्याचा लेप आहे जास तो. त. राजवाडा. अ. पु. न.

सौभागिनेय: सुभगाया:अपत्यंसौभागिनेय:, सुभगेचा जो पुत्र तो. त. सुभगापुत्र. अ. पु.

सौम्यं सोमोदेवतास्यसौम्यं, चंद्र आहे देवता जाची तें. त. ज्याची चंद्र देवता तो. २ सुंदर. ३ जो उग्र नव्हे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ४ बुधनामाग्रह. अ. पु.

सौरभेय: सुरभेरपत्यंसौरभेय:, कामधेनूचें जें अपत्य तो. त. बैल. अ. पु.

सौरभेयी सुरभेरपत्यंस्त्रीसौरभेयी, सुरभीची जी कन्या ती. त. गाय. ई. स्त्री.

सौराष्ट्रिक: सुराष्ट्रदेशेभव: सौराष्ट्रिक:, सुराष्ट्रदेशाचेठायींजो उत्पन्न तो. त. विषविशेष. अ. पु.

सौरि: सूरस्यापत्यंसौरि:, सूर म्ह. सूर्य त्याचें जें अपत्य तो. त. शनिनामाग्रह. इ. पु.

सौवर्चल: सुष्ठु वर्च्यते सुवर्चल: सएवसौवर्चल:, जठराग्नि प्रदीपक करणारा जो तो सुवर्चल तोच सौवर्चल त. संचळ खार. अ. पु.

सौविद: सुवेदनंसुवित् सुवित् ज्ञानमस्त्यस्यसौविद:, निवद्द्याविषयीं ज्ञान आहे ज्यास तो. त भालदार. अ. पु.

सौविदल्ल: सुविदंतंविद्वांसम पिलांतिन्नशवर्तिनं कुर्वंतीतिसुविदल्ला: स्त्रिय: तासांरक्षक: सौविदल्ल:, विद्वानाला वश्यकरणाऱ्या स्त्रियांचा रक्षक जो तो: त. भालदार. अ. पु.

सौवीरं सुवीरेषुभवंसौवीरं, सुवीरदेशाचेठायीं उत्पन्न जें तें. त. बोरीचें फळ. २ कांजी. ३ सुरमा. अ. पु.

सौहित्यं सुहितस्यभाव: सौहित्यं, तृप्ता चा जो धर्म तो. त. तृप्ति. अ. न.

स्कंद: स्कंदतीतिस्कंद:, शत्रुशोषण करितो जो तो. कृ. स्कंदिर् धा. शोषणादि अ. कार्तिकस्वामी. अ. पुल्लिं.

स्कंध: स्कंधतइतिस्कंध:, आरोहण करिजेतो जो तो. कृ. स्कंदिर् धा. गत्यादि अ. मुळापासून फांद्यापर्यंत जें वृक्षकांड तें २ समूह. ३ खांद. अ. पु.

स्कंधशाखा स्कंधजाशाखास्कंधशाखा, स्कंधापासून झालीजी शाखा ती. स. प्रधान शाखा. आ. स्त्रीलिंगी.

स्कन्नं स्कंधनेस्मस्कन्नं, गलित करिजेलें जें तें. कृ. स्कंदिर् धा. गत्यादि अ. गळालेलें. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

स्खलनं स्खल्यतेइतिस्खलनं, चंचल जें तें. कृ. स्खलधा. चलन अधर्मादिकांपासून चलन. २ लहान मुलाचें हाता पायानें चालणें. अ. नपुंस.

स्खलितं स्खलनंस्खलितं, युद्धादिकापासून जें चलन तें. कृ. स्खलधा. संचलनअ. युद्धमर्यादेपासून जें चलन तें. अ. न. स्खलन पावलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्तनः स्तनयतिकथयतियौवनोदयंस्तनः, यौवनोदय कथन करणारा जो तो. कृ. स्तनधा. शब्द अ. कुच. अ. पु.

स्तनंधयः स्तनंधयतीतिस्तनंधयः, स्तनपान करितो जो तो. कृ. धेट्धा. पानअ. लहान बालक. अ. पु.

स्तनंधयी स्तनंधयतीतिस्तनंधयी, स्तन पान करणारीजी ती. कृ. धेट्धा. पानअ. लहान मुलगी. ई. स्त्री.

स्तनपा स्तनंपिबतीतिस्तनपा, स्तनपान करणारी जी ती. कृ. पाधा. पानअ. लहान मुलगी. आ. स्त्रीलिं.

स्तनयित्नुः स्तनयतीतिस्तनयित्नुः, देवांचा शब्द करितोजो तो. कृ. स्तनधा. देवशब्दअ. मेघ उ. पु.

स्तनितं स्तननंस्तनितं, देवशब्दित जें तें. इत्यादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें. मेघगर्जना. अ. न.

स्तंभः स्तभ्नोतीतिस्तंभः, निरोध करितो जो तो. कृ. स्तभिधा. प्रतिबंधनअ. खांब. अ. पु.

स्तंबः तिष्ठतीतिस्तंबः, चलन व्यापार रहित असाजो शाखादिविहीन वृक्ष तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. धान्यंतिष्ठत्यत्रस्तंबः, धान्य राहतें आहे जा चेठायीं तो. कृ. ष्ठाधा. गतिअ. ज्या वृक्षास लांब फांद्या नाहीं व मुळास फांद्या फुटतात तो वृक्ष. २ तृणाचा गुच्छ व कोंड. अ. न.

स्तंबकरिः स्तंबंकरोतीतिस्तंबकरिः, गुच्छातें करणाराजोतो. कृ. कृञ्धा. करणअ. यवइत्या

द्विधान्य. इ. पु.

स्तंबघन: विग्रहादिसर्वस्वालच्च शब्दाप्रमाणें.

स्तंबघ्न: स्तंबोहन्यतेयेनस्तंबघ्न:, गुच्छ हरण करिजेतो जेणें करून तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. धान्य स्तंब छेदावयाची कोयती. अ. पु.

स्तंबेरम: स्तंबेरमतीतिस्तंबेरम:, स्तंबाचेठायीं रमणारा जो तो. कृ. रमुधा. क्रीडाअ. हत्ती. अ. पु.

स्तब्धरोमा स्तब्धानिरोमाणि यस्यस: स्तब्धरोमा, स्थिर आहेत रोमें ज्याचीं तो. स. डुकर. न. पु.

स्तंभ: स्तभ्नातिस्तंभनंवास्तंभ:, निरोध करितो किंवा स्तंभन करितो जो तो. कृ. स्तंभूधा. रोधनअ. खांब. २ जडत्व. अ. पु.

स्तव: स्तवनंस्तव:, स्तविजेतो जो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्तुति. अ. पु.

स्तवक: स्तूयतेसौस्तवक:, स्तविजेतोंजो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. फुलांचा गुच्छ. अ. पु.

स्तिमितं स्तिम्यतिस्मस्तिमितं, आर्द्रीभावप्राप्त झालें जें तें. कृ. ष्टिमधा. आर्द्रीभावअ. आर्द्र. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्तुतं स्तूयतेस्मस्तुतं, स्तवन करिजेलें जें तें. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुति. अ. स्तवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

स्तुति: स्तवनंस्तुति:, स्तवन जें ती. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्तवन. इ. स्त्री.

स्तुतिपाठक: स्तुते: पाठकस्तुतिपाठक:, स्तुति करणाराजो तो. स. स्तुति करणाराजन. अ. पु.

स्तुभ: विग्रहादिस्तभशब्दाप्रमाणें बोकुड. अ. पु.

स्तूप: स्तूयतेभक्षणवेलायामितिस्तूप:, भक्षण कालीं स्तविजे तोजो तो. कृ. ष्टुञ्धा. स्तुतिअ. स्डाघारयाइत्यादि. अ. पु.

स्तेन: स्तेनयतीतिस्तेन:, चौर्य करितोजो तो. कृ. स्तेनधा. चौर्यअ. चोर. अ. पु.

स्तेम: स्तेमनंस्तेम:, आर्द्रीभा

वजो तो. कृ. ष्टिमधा. आर्द्रीभा वअ. आर्द्रीभाव. अ. पु.

स्तेयं. स्तेन्यं स्तेनस्यकर्मस्तेयं, चोराचेंजें कर्म तें. न. चोर. अ. नपुंस.

स्तोकः स्तूयतेइतिस्तोकः, स्त विजेतो जो तो. कृ. ष्टुञ्‌धा. स्तुतिअ. अल्प. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगी.

स्तोत्रं स्तूयतइतिस्तोत्रं, स्तव न जें तें. कृ. ष्टुञ्‌धा. स्तुतिअ. स्तुति. अ. न.

स्तोमः स्तूयतेइतिस्तोमः, स्त व करिजेतो जो तो. कृ. ष्टुञ्‌धा. स्तुतिअ. स्तूयतेअनेनवास्तोमः, समूह. २ स्तोत्र. ३ यज्ञ. अ. पु.

स्त्री स्त्यायतेगर्भोस्यामितिस्त्री गर्भ राहतो जीचाठायीं ती. कृ. स्त्यैधा. संघातअ. बायको. ई. स्त्रीलिं.

स्त्रीपुंसौ स्त्रीचपुमांश्चस्त्रीपुंसौ, स्त्री आणि पुरुष जे तें. स. स्त्रीपुरुष. क्र. पु.

स्त्रीधर्मिणी स्त्रीधर्मोस्त्यस्या इतिस्त्रीधर्मिणी, रज आहे जीस ती. त. विटाळशी बायको. ई. स्त्रीलिं.

स्थंडिलं स्थलंत्यस्मिन्नितिस्थंडिलं, राहतात जाचे ठायीं तें. कृ. ष्ठलधा. स्थानअ. यज्ञार्थ संस्कारयुक्त केलेली जागा. अ. नपुं.

स्थंडिलशायी स्थंडिलेशेते इतिस्थंडिलशायी, स्थंडिलाचेठायीं निद्रा करणारा जो तो. कृ. शीङ्‌धा. स्वप्नअ. जा व्रतार्थ स्थंडिलाचेठायीं शयन करितो तो. इन्. पु.

स्थपतिः स्थानस्थः स्थस्यपतिः स्थपतिः, स्थानाचा जो स्वामी तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. विधिविशेषें करून ज्याणें याग केला तो. २ शिल्पविशेष. ३ भालदार. इ. पु.

स्थलं स्थलनंस्थलं, स्थानरूप जें तें. कृ. ष्ठलधा. स्थानअ. जागा. अ. न.

स्थली विग्रहादिस्थलशब्दाप्रमाणें. अकृत्रिमाभूमि. ई. स्त्री.

स्थविर: तिष्ठतीतिस्थविरः, बहुतकाल राहाणाराजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. वृद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्थविष्ठ: अतिशयेनस्थूलःस्थविष्ठः, अत्यंत जो स्थूल तो. त. अतिस्थूल. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्थंडिल: स्थंडिलेशयितुंनियमोस्यस्थंडिलः, स्थंडिलाचेठायीं आहे निजण्याचा नियम ज्याचा तो. त. जो व्रतनिमित्त स्थंडिलाचेठायीं शयन करितो तो. अ. पु.

स्थाणु: तिष्ठतीतिस्थाणुः, राहतोजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवर्तनअ. महादेव. २ अतिस्थीर. ३ खिळा. उ. पु.

स्थानं: स्थितिःस्थानं, अष्टवर्गाची जी स्थिती तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. जागा. २ स्थिति. ३ अवकाश. ४ नित्य. ५ सादृश्य. अ. न.

स्थानीयं स्थानायहितंस्थानीयं, राहण्यास जें हितावह तें. त. शहर. अ. न.

स्थाने स्थलस्यकरणंस्थानें, स्थलाचें जें करणें तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. योग्यत्याअर्थी अव्य.

स्थापत्य: तिष्ठंतिपुरुषाःआस्मिन्स्थाः स्थानांदाराणांपतिः पालकः सएवस्थापत्यः, स्त्रियांचें रक्षण करणाराजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. भालदार. अ. पु.

स्थापनी स्थापयतीतिस्थापनी, स्थापन करणारी जी ती. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. पहाडमूळ. ई. स्त्री.

स्थाम तिष्ठत्यनेनस्थाम, ज्याचा योगानें स्थित होतो तें. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. पराक्रम. न. न.

स्थायुक: स्थातुंशीलमस्यस्थायुकः, एकाग्रामाचाठायीं राहणाराजो तो. कृ. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. सेकदार. अ. पु.

स्थालं स्थलत्यत्रेतिस्थलं स्थलमेवस्थालं, स्थिति करितें ज्याचेठायीं तेंच कृ. स्थलधा. प्रतिष्ठाअ. पात्रविशेष. अ. न.

स्थाली तिष्ठत्यन्नंओदनादियस्यांस्थाली, अन्नादिक राहते

.जीचेठायीं ती. क्रु. ष्ठाधा. गतिनि वृत्तिअ. पाह्याङ्‌मूळ. २ पात्रवि शेष. ई. स्त्री.

स्थावर: तिष्ठतीतिस्थावर:, रा हतो जो तो. रु. ष्ठाधा. गतिनिवृ त्तिअ. अजंगम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्थाविरं स्थविरस्यभाव: स्था विरं, वृद्धावस्था जी ती. न. वृ द्धपणा. अ. न.

स्थासक: तिष्ठतीतिस्थासक:, अंगाचेठायीं राहाणारा जो तो. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. चंद नादिकांची जी उटी अंगासला वितात ती. अ. पु.

स्थास्नु: स्थातुंशील: स्थास्नु: स्थिरस्वभाव जो तो. क्रु. ष्ठाधा. ग तिनिवृत्तिअ. अतिस्थीर. वि. उ. पु. स्त्री. न.

स्थिति: तिष्ठंत्यत्रस्थिति:, लो क राहतात जीचाठायीं ती. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवृत्तिअ. अथवा स्थानंस्थिति: आसन जें ती. धा. पू. प्र. न्याय,मार्गानें वर्तणें. २आसन,राहाणें. इ. स्त्री.

स्थिरतर: अतिशयेनस्थिर: स्थिरतर:, अत्यंत जो स्थिर तो. त. अतिस्थीर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिंगीं.

स्थिरा तिष्ठतीतिस्थिरा, निरं तर गतिनिवर्तनत्वें करून राह त्ये जी ती. क्रु. ष्ठाधा. गतिनिवर्त नअ. पृथ्वी. आ. स्त्री. २ सालप र्णी. आ. स्त्री.

स्थिरायु: स्थिरमायुर्यस्या: सा स्थिरायु:, स्थिर आहे आयुष्य जाचें तो. स. सांवरीचें झाड. उ. पुल्लिंगीं.

स्थूणा तिष्ठतीतिस्थूणा, स्थि र राहत्येजी ती. क्रु. ष्ठाधा. गति निवृत्तिअ. लोहप्रतिमा. २घराचा धारण. आ. स्त्री.

स्थूलं स्थूलयतीतिस्थूलं, वृद्धि करितें जें तें. क्रु. स्थूलधा. परिवृं हणअ. मोठा. २जड. ३पुष्ट. ४नि र्बुद्ध. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्थूललक्ष: स्थूलैर्लक्ष्यतेइति स्थूललक्ष:, महतांनीं अवलोक न करिजेतो जो तो. क्रु. लक्षधा. द र्शनादिअ. दानशूर. वि. अ. पु. न.

आ. स्त्री.

स्थूललक्ष्यः विग्रहादिपूर्वींच्या शब्दाप्रमाणें.

स्थूलशाटकः शटतीतिशाटकः स्थूलश्चासौशाटकश्च स्थूलशाटकः, विशीर्ण होतो जो तो शाटक मोठा जो शाटक तो. स. मोठें वस्त्र पाटाव. अ. पु.

स्थूलोच्चयः स्थूलश्चासौउच्चयश्चस्थूलोच्चयः, स्थूल म्ह. मोठा असा जो उच्चय म्ह. उच्च स्थिति करणारा. स. असमग्रता. २ हत्तीची मध्यमगति. ३ स्थूल पाषाण. अ. पु.

स्थेया विग्रहादि स्थिरतरशब्दाप्रमाणें. अतिस्थीर. वि. न्. पु. ई. स्त्री. स्. न.

स्थौणेयं स्थूणायाअपत्यंस्थौणेयं. स्थूणाचें जें अपत्य तें. त. गंठीवन भटोरा. अ. न.

स्थौरी स्थूलस्येदंस्थौरं बलमस्यास्तीतिस्थौरी, बल आहे जास तो. त. भार वाहणारा घोडा. इन्. पु.

स्नवः स्नवनंस्नवः, प्रस्नवण जें तो. कृ. ष्णुधा. प्रस्रवणअ. स्रवणें. अ. पु.

स्नातकः स्नातीतिस्नातः सएवस्नातकः, शुद्ध होणारा जो तो. कृ. ष्णाधा. शौचार्थ. सोडमुंज जाहालेला. अ. पु.

स्नानं स्नायतेइतिस्नानं, शुद्धी. पाववणारें जें तें. कृ. ष्णाधा. शौचअ. आंघोळ. अ. न.

स्नायुः स्नातीतिस्नायुः, शुद्ध करणारी जी ती. कृ. ष्णाधा. शौचअ. शरीरांतील शीर. उ. स्त्री.

स्निग्धः स्निह्यतीतिस्निग्धः; प्रीति करणारा जो तो. कृ. ष्णिहधा. प्रीतिअ. समवयस्क मित्र. २ आ ई. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्नुः स्नौतिजलंस्नातिवास्नुः, स्नवतो किंवा स्नान करितो जो तो. कृ. ष्णुधा. प्रस्नवणअ. २ ष्णाधा. शौचत्वअ. सपाट जो पर्वताचा एक देश तो. उ. पु.

स्नुतं स्नूयतेस्मस्नुतं, प्रस्नुत झालें जें तें. कृ. ष्णुधा. प्रस्रवणअ. स्नवलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्नुषा स्नातीतिस्नुषा,कुलपावनकर णारी जी ती. क्रू. ष्णाधा. शौच अ. पुत्राची बायको, सून. आ. स्त्रीलिं.

स्नुहा. स्नुहिः स्नुही स्नुह्यती तिस्नुहा, वमन करित्ये जीती क्रू. ष्णुहधा. उद्गिरणअ. निवडुं ग. आ. स्त्री. २ इ. स्त्री. ३ ई. स्त्री.

स्नेहः स्नेहनंस्नेहः, प्रीतिजीतो. क्रू. ष्णिहधा. प्रीतिअ. प्रेमा. अ. पुंलिं.

स्पर्शः स्पृशतिस्पर्शनंवास्पर्शः, उपताप किंवा संताप पावतोजो तो. क्रू. स्पृशधा. उपतापअ. स्प र्श. २ रोगविशेष. ३ दान ४ पवी स. अ. पु.

स्पर्शनः स्पृशतीतिस्पर्शनः, स्प र्शकरितो जो तो. क्रू. स्पृशधा. स्पर्शनअ. वारा. अ. पु. २ दान. अं. न.

स्पशः स्पशतीतिस्पशनंवास्प शः, संताप करणाराजो तो. क्रू. स्प शधातु. बाधाअ. उपतापकिं वा बाधाकरणारा जोतो. क्रू. स्प शधा. बाधनअ. बानमंदार. २ रोगविशेष. ३ मुक्त. अ. पु.

स्पष्टं स्पाशयतेस्मस्पष्टं, स्फुटक रिजेलें जें तें. क्रू. स्पशधा. ग्रहणा दिअ. व्यक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्पृशी स्पृशातिसास्पृशी, स्पर्श करित्ये जी ती. क्रू. स्पृशधा. स्पर्श नादिअ. रिंगणी. ई. स्त्री.

स्पृक्का स्पृशतीतिस्पृक्का, स्पर्श करित्ये जी ती. क्रू. स्पृशधा. स्पर्श अ. पिंडिका. आ. स्त्री.

स्पृष्टिः स्पर्शनंस्पृष्टिः, स्पर्शनजें तें. क्रू. स्पृशधा. संस्पर्शनअ. अ र्थादिस्पर्शशब्दाप्रमाणें. इ. स्त्री.

स्पृहा स्पृहणंस्पृहा, चौर्यत्वानें हरणाविषयीं जी इच्छा ती. क्रू. स्पृहधा. इच्छाअ. इच्छा. आ. स्त्री.

स्प्रष्टा स्पृशतीतिस्प्रष्टा, कौर्या दिकानें स्पर्शकरितो जो तो. क्रू. स्पृशधा. स्पर्शनअ. रोगविशे ष. ऋ. पु.

स्फुटा स्फुटतीतिस्फुटा, विकसि त स्र. विस्तीर्ण होत्ये जी ती. क्रू स्फुटधा. विकसनअ. सर्पाचीफ णा. अ. पुं. आ. स्त्री.

स्फातिः स्फायनंस्फातिः, वृद्धि जीती. कृ. स्फायीधा. वृद्धिअ वर्धन. इ. स्त्री.

स्फारं स्फायतेइतिस्फारं, वृद्धीपा वतें जें तें. कृ. स्फायीधा. वृद्धिअ. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फिक् स्फायतेइतिस्फिक्, वृद्धी तें पावणारी जीती. कृ. स्फायी धा. वृद्धिअ. कुले. च. स्त्री.

स्फिरं विग्रहादिस्फारशब्दाप्रमा णें. बहुत. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फुटं स्फुटतीतिस्फुटं, विकासपा वतें जें तें. कृ. स्फुटधा. विकसनअ. प्रफुल्लित. २स्पष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्रीलिं.

स्फुटनं स्फुट्यतेइतिस्फुटनं, पृ थक्भाव जो तें. कृ. धा. पू. प्र. फो डणें. अ. पु.

स्फुरणं. स्फुरणा. स्फूर्तिःस्फुर णं, संचलन जें तें. कृ. स्फुरधा. संचलनअ. किंचिच्चलन. अ. न. २आ. स्त्री.

स्फुलनं स्फूर्यनेइतिस्फुलनं, स्फु रणजें तें. कृ. स्फुरधा. संचलनअ. स्फुरण. अ. न.

स्फुलिंगः स्फुनाफूत्कारेणलिंग तीतिस्फुलिंगः, फूत्कारानें जो प्र कट होतो तो. कृ. लिगिधा. चित्री करणअ. अग्निकण. अ. पु.

स्फूर्जकः स्फूर्जतीतिस्फूर्जकः, निर्घोष करितो जो तो. कृ. टुओ स्फूर्जाधा. वज्रनिर्घोषअ. टेंबुरणी चें झाड. अ. पु.

स्फूर्जथुः स्फूर्जनंस्फूर्जथुः, वज्र शब्दित जें तें. कृ. टुओस्फूर्जाधा. वज्रनिर्घोषअ. वज्राचाशब्द. उ. पु.

स्फेष्ठः अतिशयेनस्फिरंस्फेष्ठः, अ त्यंत जो स्फिर ह्म. फार तो. त. पुष्कळ. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्फोटनं विग्रहादिसर्वस्फुटनश ब्दाप्रमाणें.

स्फोरणं विग्रहादिसर्वस्फुलनश ब्दाप्रमाणें.

स्म स्मयतेइतिस्म, पादपूरणा च्या योगें करून आश्चर्य करणारें जें तें. कृ. ष्मिङ्धा. ईषद्धसनअ. पादपूरण. २अतीत ह्याअर्थी अव्यय.

स्मरः स्मरत्युत्कंठयतीतिस्मरः, उत्कंठापूर्वकस्मृतिकरितो जो तो. कृ.

स्मृधा· आध्यानअ·मदन·अ·पु·
स्मरहरः स्मरंहरतीतिस्मरहरः, कामाप्रत हरण करितोजो तो·कृ· तत्रूधा·हरणअ· महादेव·अ·पु·
स्मितं स्मियतेइतिस्मितं, साभिप्राय जें किंचित्हास्य तें· कृ· ष्मिङ्धा· ईषत्हसनअ· साभिप्राय जें किंचित् हसणें· अ·न·
स्मृतिः स्मरणंस्मृतिः, स्मरण जें ती· कृ· स्मृधा· चिंतादिअ·धर्मसंहिता· २स्मरण· इ· स्त्री·
स्यदः स्यंदते·नेनेतिस्यदः, गमन करितो जेणेंकरून तो· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· वेग·अ·पु·
स्यंदनः स्यंदतेइतिस्यंदनः, चंचल होणारा जोतो· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· तिवसवृक्ष· २युद्धोपयोगीरथ· अ·पु·
स्यंदनारोहः स्यंदनमारोहतीतिस्यंदनारोहः, रथाप्रत आरोहण करणाराजो तो· कृ· रुहधा·बीजादिअ· रथावर बसणारा·अ·पु·
स्यंदनी स्यंदतेसास्यंदिनी, प्रस्रवण करणारी जी ती· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· लाळ·ई·स्त्री·
स्यन्नं स्यंदतेस्मस्यन्नं, प्रस्रुत झालें जें तें· कृ· स्यंदूधा· प्रस्रवणअ· स्रवणपावलेलें· वि·अ·पु·न·आ·स्त्री·
स्यालः स्यामयतीतिस्यालः, तर्क करणारा स्त्रीचा बंधु जो तो·कृ· स्यमधा· वितर्कअ· स्त्रीचाबंधु· अ·पु·
स्यूतः सीव्यतेस्मइतिस्यूतः, तंतूनी रचना करिजेलाजो तो· कृ· षिवुधा· तंतुसंतानअ· तंतूनीं विणलेला· वि·अ·पु·न· आ·स्त्री·२धान्य ठेवण्याचें एक भांडें· अ·पु·
स्यूतिः विग्रहादिसेवनशब्दाप्र· सूईचें कर्म· इ· स्त्री·
स्योनः विग्रहादिस्यूतशब्दाप्रमाणें· धान्य ठेवण्याचें भांडें, ठिका· अ·पु·
स्योनाकः सीव्यतीतिस्योनः· तेनअकतीतिस्योनाकः, तंतुसंतान कर्तृत्वानें कुटिल गमन करणारा जो तो· कृ· अकधा· कुटिलगतिअ· टेंट्याचें झाड· अ·पु·
स्रंसी स्रंसयतिमलंस्रंसी, मळातें निःसरण करितो जो तो·

क्र. स्रंसुधा. अवस्रंसनअ. अक्रोडाचें झाड. इन्. पु.

स्रक् स्रज्यतइतिस्रक्, कंठामध्यें प्रक्षिप्त करिजेत्ये जी ती. क्र. सृजधा. विसर्गअ. फुलांची माळ. ज्. स्त्री.

स्रवः स्रवणंस्रवः, स्रवण जें तो. क्र. स्रुधा. गतिअ. प्रस्रवण. अ. पुल्लिंगी.

स्रवद्गर्भा स्रवन्गर्भोयस्याः सास्रवद्गर्भा, पतित आहे गर्भ जीचा ती. स. जीचा गर्भस्राव जाहला ती. आ. स्त्री.

स्रवंती स्रवतीतिस्रवंती, स्रवत्ये जी ती. क्र. स्रुधा. प्रस्रवण अ. नदी. ई. स्त्री.

स्रवा स्रवतीतिस्रवा, स्रवत्ये जी ती. सृ. पू. श. प्र. हरणवेल. २ मुरवेल. आ. स्त्री.

स्रष्टा सृजतीतिस्रष्टा, विश्वातें उत्पन्न करितो जो तो. क्र. सृजधा. विसर्गअ. ब्रह्मदेव. ऋ. पु.

स्रस्तं स्रस्यतेइतिस्रस्तं, च्युत करिजेलें जें तें. क्र. स्रंसुधा. अवस्रंसनअ. गळालेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्राक् स्रामकतीतिस्राक्, शीघ्ररूपार्थाचा जो परिपाक त्याप्रत गमन करितें जें तें. क्र. अकधा. कुटिलगतिअ. शीघ्रार्थी अव्य.

स्रुक् स्रुत्यतीतिस्रुक्, घृतादि अग्नीमध्यें प्रक्षिप्त करित्ये जी ती. क्र. ष्णुहधा. उद्गिरणअ. होमपात्रविशेष. च्. स्त्री.

स्रुतं स्रूयतेस्मस्रुतं, प्रस्रुत झालें जें तें. क्र. स्रुधा. गतिअ. स्रवलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्रुवः स्रवतिघृतादिकमितिस्रुवः, घृतादिकातें प्रस्रवण करणारा जो तो. क्र. स्रुधा. प्रस्रवण अ. होमपात्रविशेष. अ. पु.

स्रुवा विग्रहादिस्रुवशब्दाप्रमाणें. होमपात्रविशेष. २ मोरवेल. आ. स्त्री.

स्रुवावृक्षः स्रुवायाः वृक्षः स्रुवावृक्षः, स्रुवेचा जो वृक्ष तो. स. वेहकळी ओषधि. अ. पु.

स्रूः स्रवति घृतादिकं यस्याःस्रूः, जीपासून घृतादिक अग्नीचा ठायीं पडतें ती. क्र. स्रुधा. प्र

स्रवणअ. होमपात्र. ऊ. स्त्री.

स्रोतः स्रवणंस्रोतः. अंबुग मनजेंतें. क्रु. स्रुधा. गतिअ. १ ग. २ इंद्रिय. ३ नदीचावेग. स. न

स्रोतस्वती स्रोतोअस्यास्तीति स्रोतस्वती, प्रवाह आहे जीस ती. त. नदी. ई. स्त्री.

स्रोतस्विनी स्रोतांसिसंत्यस्या इतिस्रोतस्विनी, अंबुसरणें आहेत जीस ती. त. नदी. ई. स्त्री.

स्रोतोंजनं अज्यतेनयनमनेनांजनं, स्रोतोजननमंजनंस्रोतोंजनं, जलप्रवाह उत्पन्न करणार जें अंजन तें. कृ. अंजूधा. व्यक्त्यादिअ. कृ. रमा. अ. न.

स्वः स्वनतीतिस्वः, शब्द करणारा जो तो. कृ. स्वनधा. शब्दअ. सगोत्र. २ आत्मा. बि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ आत्मीय. ४ द्रव्य. ५ स्वर्ग. ६ परलोक. ७ अल्प. अ. पु. न.

स्वजनः स्वश्चासौजनश्च स्वजनः, आत्मीय असा जो जन तो. स. सगोत्र. अ. पु.

स्वच्छंदः स्वच्छंदोभिलाषोस्य स्वच्छंदः, स्वच्छंद आहे अभिलाष जास तो. स. स्वतंत्र. बि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वतंत्रः स्वस्तंत्रंप्रधानमस्यस्वतंत्रः, आत्मा आहे प्रधान जास तो. स. अर्थादिपूर्वीच्याश. प्र.

स्वधा स्वद्यतेकव्याद्यनेनस्वधा, आस्वादिजेतेंकव्यादिजेणें तें. कृ. स्वदधा. आस्वादनअ. पितरांस जें हविर्दान तदर्थी अव्य.

स्वधितिः स्वधिपतीतिस्वधितिः, स्वीय नाशातें धारण करिजेत्ये जी ती. कृ. धिधा. धारणअ. कुऱ्हाड. इ. पु.

स्वनः स्वननंस्वनः, शब्द जो तो. कृ. स्वनधा. शब्दअ. शब्द. अ. पु.

स्वनितं स्वन्यतेस्मस्वनितं, शब्द करिजेलें जें तें. कृ. स्वनधा. शब्दअ. शाब्दित. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वप्नः स्वपनंस्वप्नः, निद्रा जी ती. कृ. ञिष्वपधा. शयनअ. झोंप. अ. पु.

स्वप्नक् स्वपनशीलःस्वप्नक्, नि

द्राशील जो तो. कृ. निष्वपधा. शयनअ. निद्राशील. वि. ज. पु. स्त्री. न.

स्वभाव: स्वस्यभावःस्वभावः, आपलाजो भाव हा. स्वरूपतो. स. स्वभाव. अ. पु.

स्वभू: स्वतएवभवतीतिस्वभूः, स्वतः उत्पन्न होतोजो तो. कृ. भू. धा. सत्ताअ. विष्णु. ऊ. पु.

स्वयं सुष्ठुअयतेस्वयं, यथेच्छ उत्तम गमन करितें जें तें. कृ. अयधा. गतिअ. आपण त्याअर्थी अव्य.

स्वयंभू: स्वयमेवभवतीतिस्वयंभूः, स्वतःच उत्पन्न होतोजोतो. कृ. भूधा. सत्ताअ. ब्रह्मदेव. ऊ. पुल्लिंगी.

स्वयंवरा स्वयंवृणीतेसास्वयंवरा, स्वतःवरणारी जी ती. कृ. वृञ्धा. वरणअ. आपल्या इच्छे प्रमाणें नवरा वरणारी स्त्री. आ. स्त्रीलिंगी.

स्वरः स्वयंराजतेइतिस्वरः, स्वतः शोभतोजो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. यद्वा स्वंह्रदयंरंजयतीतिस्वरः, ह्रदयातें प्रीति देणारा जो तो. कृ. रंजधा. रागअ. उदात्त अनुदात्त आणि स्वरित असे प्रत्येक. २ अ आ इत्यादि. अ. पु.

स्वरितः उदात्तानुदात्तयोः समाहारस्मात्मः स्वरितः, उदात्त व अनुदात्त यांच्या समाहारापासून जो प्राप्त तो. स. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

स्वरुः स्वरतीतिस्वरुः, शब्द किंवा शत्रूंला ताप देतो जो तो. कृ. स्वृधा. शब्दोपतापअ. वज्र. २ यज्ञ. ३ यूपखंड. उ. पु.

स्वरूप: स्वयमेवरूपमस्यस्वरूपः, स्वतांच आहे रूप ज्याचें तो. यद्वा स्वस्यरूपंस्वरूपं, स्वतांचें जें रूप तें. स. स्वरूप. अ. न. २ सुंदर. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री. ३ पंडित.

स्वर्गः सुष्ठुअर्ज्यतइतिस्वर्गः, मानवादिकांनीं उत्तम प्रकारें करून संपादिजेतो जो तो. कृ. अर्जधा. प्रतियत्नअ. देवलोक. अ. पु.

स्वर्ण सुष्ठुऋणोतीतिस्वर्णं, उत्तमप्रकारें करून ज्ञानविषय जें तें.

ऋ. ऋणुधा. गतिअ. सोनें. अ. न. २ सोनार. अ. न.

स्वर्णकार: स्वर्णकरोतीतिस्वर्णकार:, स्वर्ण करितो जो तो. कृ. कृञ्धा. करणअ. सोनार. अ. पुल्लिंगी.

स्वर्णक्षीरी स्वर्णवर्णक्षीरमस्या: स्वर्णक्षीरी, पिवळा आहे चीक जीचा ती. स. पिसाळीवनस्पती. ई. स्त्रीलिं.

स्वर्णदी स्व: नदी स्वर्णदी, स्वर्ग संबंधी जी नदी ती. स. गंगानदी. ई. स्त्री.

स्वर्भानु: स्वराकाशेविपरीतलक्षणयाभातीतिस्वर्भानु:, आकाशीं विपरीत लक्षणानेंह्म. शिरोराहिलें करून शोभतो तो. कृ. भाधा. दीप्ति अ. राहूनामाग्रह. उ. पु.

स्ववेंश्या स्व: स्वर्गस्यवेश्यास्ववेंश्या, स्वर्गसंबंधी जी वेश्या ती. स. अप्सरा. आ. स्त्री.

स्ववैंद्यौ स्वर्गस्यवैद्यौस्ववैंद्यौ, स्वर्गसंबंधी जे वैद्य ते. स. अश्विनीकुमार. अ. पु. द्वि.

स्ववासिनी स्वेषुपित्रादिषुवस्तुंशीलंयस्या: सास्ववासिनी, पित्याच्या घरीं राहाणारी जी ती. कृ. वसधा. निवासअ. कांहीं तरुण जी विवाहित स्त्री ती. ई. स्त्री.

स्वसा कृ. षुअस्यतीतिस्वसा, प्रेरणा करणारी जी ती. कृ. असधा. क्षेपणअ. बहीण. आ. स्त्रीलिं.

स्वस्रीय: स्वसुरपत्यंस्वस्रीय:, भगिनीचा जो पुत्र तो. त. भाचा. अ. पु.

स्वस्ति कृ. षुअस्यतीतिस्वस्ति, उत्तम प्रकारें अकल्याण निवर्तक जें तें. कृ. असधा. क्षेपणअ. आशीर्वाद. २ क्षय. ३ पुण्य त्या अर्थीं अव्य.

स्वस्तिक: स्वस्तिक्षेमंकायतिसूचयतीतिस्वस्तिक:, कल्याणातें सूचवितो जो तो. कृ. कैधा. शब्दअ. ज्या राजवाड्यास चौंहों कडून दरवाजे असतात तो राडा. अ. पु.

स्वादु: स्वधतेइतिस्वादु:, आस्वादिजेतो जो तो. कृ. ष्वदधा. आस्वादनअ. मधुर. २ मनोहर.

वि.उ.पु.न.ई.स्त्री.

स्वादुकंटक: स्वादवःकंटकायस्य स्वादुकंटकः, स्वादु आहेत कांटे ज्याचे तें. स. होमपात्रविशेष. २ सराटा. अ.पु.

स्वादुरसा स्वादूरसोयस्याः सा स्वादुरसा, गोड आहे रस जीचा तो. स. कावळी औषधि. आ.स्त्री.

स्वाद्वी स्वद्यतइतिस्वाद्वी, आस्वादन करिजेत्ये जी ती. स्त्रीप्र. द्राक्षाचीवेल. ई.स्त्री.

स्वाध्याय: सु अतीवावृत्त्याअध्ययनंस्वाध्यायः, अत्यंत आवृत्ति करून जें अध्ययन तो. स. वेदाभ्यास. अ.पु.

स्वान: स्वननंस्वानः, शब्दजो तो. कृ. स्वनधा. शब्दअ. शब्द. अ.पु.

स्वांत शोभनः अंतोस्येतिस्वांतं, सुंदर आहे अंत म्ह. परिणाम ज्याचा तें. स. चित्त. अ.न.

स्वाप: स्वपनंस्वापः, निद्रा जी ती. कृ. ञिष्वपधा. शयनअ. निद्रा अ.पु.

स्वापतेयं स्वपतौसाधुः स्वापतेयं, स्वपतीचेठायीं जें साधु तें. न. द्रव्य. अ.न.

स्वामी स्वमस्यास्तीतिस्वामी, आत्मीय आहे ज्यास तो. त. प्रभू. इन्.पु.

स्वार: स्वरतीतिस्वरणंवास्वारः. उपताप किंवा संताप करणारा जो तो. कृ. स्वृधा. शब्दोपतापअ. रोगविशेष. अ.पु.

स्वाराट् स्वःराजतइतिस्वाराट्, स्वर्गाचेठायीं राजते म्ह. शोभतो जो तो. कृ. राजृधा. दीप्तिअ. इंद्र. ज्.पु.

स्वाहा सुष्ठु आहूयंतेअनयास्वाहा, जाच्या योगानें देव हविरादान करितात ती. कृ. हुधा. दानादिअ. अग्नीची बायको. २ हविर्दानविशेष. आ.स्त्री. २अव्य.

स्वित् सुष्ठुएतिप्राप्नोतीतिस्वित्, उत्तमप्रकारेंकरून प्रश्नादि कार्याप्रत जें प्राप्त तें. कृ. इण्धा. गतिअ. तर्कत्या अर्थी अव्य. उ. किंस्वित् कुशलमस्ति.

स्वेद: स्विद्यतेइतिस्वेदः, आर्द्र होइजेतो जो तो. कृ. ञिष्विदा

धा. स्नेहनअ. घाम. अ. पु.

स्वेदजः स्वेदाज्जातःस्वेदजः, स्वेदजनक ऊष्म्यापासून झालें जें कृमिदंशादि तें. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. मत्कुण कीटादि. अ. पुल्लिंगीं.

स्वेदनी स्विद्यतेस्यांस्वेदनी, स्वेदन होतें जीचेठायीं ती. कृ. ञि ष्विंदाधा. स्नेहनअ. मद्यनिर्माणोपयोगीपात्र. ज्यास भाटीअसें ह्मणतात ती. ई. स्त्री.

स्वैरः स्वेनस्वातंत्र्येणईरतीतिस्वैरः, स्वातंत्र्येंकरून गमन करितो जो तो. कृ. ईरधा. गतिकंपनअ. स्वतंत्र. २ मूर्ख किंवा आळशी. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

स्वैरिणी स्वेनईरितुंशीलंयस्याःसास्वैरिणी, स्वेच्छेकरून गमन करण्याविषयीं आहे स्वभाव जींचा ती. कृ. ईरधा. गतिअ. व्यभिचारिणी स्त्री. ई. स्त्री.

स्वैरिता स्वैरिणोभावःस्वैरिता, स्वातंत्र्याचा धर्म जो ती. त. स्वच्छंदता. आ. स्त्री.

स्वैरी स्वेनईरितुंशीलमस्य स्वैरी, स्वच्छंदानें गमन करण्याचा आहे स्वभाव ज्याचा तो. कृ. ईरधा. गतिअ. स्वतंत्र. इन्. पु. ई. स्त्री. इन्. न.

हंसः हंतीतिहंसः, गमन करितो जो तो. कृ. हनधा. गतिअ. सूर्य. २ हंसपक्षि. ३ शरीरांतील वायुविशेष. ४ मंत्रविशेष. अ. पु.

हंसकः हंसइवप्रतिकृतिर्हंसकः, हंसासारिखी जी प्रतिमा तो. त. तोरड्या. अ. पु.

हं हंतीतिहं, अपूर्तिनाशक जें तें. कृ. हनधा. हिंसादिकअ. पादपूरणार्थी अव्य.

हंजिका हंतिरोगानितिहंजिका, रोगातें हनन करित्ये जी ती. कृ. हनधा. गतिअ. भारंग. आ. स्त्रीलिं.

हंजे हिंडतेइतिहंजे, गमन करित्ये जी ती. कृ. हिंडिधा. गतिअनादरअ. कुणबिणीस बोलावण्याचें हें संबोधन. अव्य.

हट्टविलासिनी हट्टेविलसतिनच्छीलांहट्टविलासिनी, बा

जारामध्यें शोभण्याचा स्वभाव जीचा ती. क्रु. लसधा. श्लेषणादिअ. नखला. ई. स्त्री.

हठः हटनंहठः, शठत्वजें तो क्रु. हटधा. प्रुतिशटत्वअ. बलात्कार. अ. पु.

हंडे विग्रहादिसर्वहंजेशब्दाग्र.

हतः हन्यतेस्महतः, मनोभंग करिजेलाजो तो. क्रु. हनधा. हिंसाअ. मनोभंगजाहलेला. २मारलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हनुः हंतीतिहनुः, उत्तमलेंकरूं नद्यातजी ती. क्रु. हनधा. गत्यादिअ. नखला. २हनवटी. उ. स्त्री.

हंत हंतीतिहंत, खेदादिकरितें जें तें. क्रु. हनधा. हिंसादिअ. हर्ष. २ वाक्यारंभ. ३ दया. ४खेद. ह्यां अर्थी अव्य.

हन्नं हद्यतेस्महन्नं, पुरीषोत्सर्ग करिजेलें जें तें. क्रु. हदधा. पुरीषोत्सर्गअ. क्रुतपुरीषोत्सर्ग. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हयः हंयतीतिहयः, गमनकरणारा जो तो. क्रु. हयधा. गतिअ. अश्व. अ. पु.

हयनं हय्यतेनेनहयनं, गमन होतें ज्याचा योगानें तें. क्रु. हयधा. गतिअ. बुरख्याची गाडी. अ. न.

हयपुच्छी हयइवपुच्छानिपर्णान्यस्याहयपुच्छी, अश्ववर्णासारखीं आहेत पुच्छें म्ह. पर्णें जीचीं ती. स. मानउडीद. ई. स्त्री.

हयमारकः हयानांमारकःहयमारकः, हयांलाजो मारक तो. स. कण्हेरीचें झाड. अ. पु.

हरः हरतिपापादिकमितिहरः, पापादिकातें हरण करितो जो तो. क्रु. हृञ्धा. हरणअ. माहादेव. अ. पु.

हरणं हीयतेइतिहरणं, संपादिजेतें जें तें. क्रु. हृञ्धा. हरणअ. लग्नामध्यें वधूवरांस किंवा व्रतभिक्षेस दिलेलें द्रव्य. अ. न.

हरिः हरतिदुःखानीतिहरिः, सर्वदुःखांतें हरण करितो जो तो. क्रु. हृञ्धा. हरणअ. विष्णु. २सर्प. ३यम. ४सिंह. ५वायु. ६इंद्र. ७चंद्र. ८सूर्य. ९किरण. १०घोडा. ११पोपट. १२वानर. १३बेडूक. १४परलोक. इ. पु.

हरिचंदनं चंदयतीतिचंदनं, हरेश्चंदनंहरिचंदनं, आल्हादकारक असाजो इंद्राचा चंदन तो. स. क ल्पवृक्षविशेष. २ चंदनविशेष. - अ. पु. न.

हरिणः हरतिमनइतिहरिणः, मनातें हरण करितो जो तो. कृ. त्व्ञृधा. हरणअ. तृणादिकंहरतिवाहरिणः, तृणादिकातें हरण करितो जो तो. कृ. पू. प्र. हरिण. अ. पु.

हरिणी हरिणस्यस्त्रीहरिणी, हरिणाची जी स्त्री ती. स्त्रीप्र. सोन्याचीप्रतिमा. २ हरिणी. ई. स्त्री. ३ हिरवा. वि. अ. पु. न. ई. स्त्री.

हरितकं हरत्यन्नंहरितं. तदेवहरितकं, अन्नाचें हरण हा भक्षण तत्साधकजें तें हरित तेंच हरितक. त. शाकंभाजी. अ. न.

हरितालं हरितेनालतइतिहरितालं, हरित वर्णानें भूषितजें तें. कृ. अलधा. भूषणादिअ. हरताल. २ दूर्वा. अ. न.

हरितः हरतिमनोहरितः, मनातें हरण करितोजो तो. कृ. त्व्ञृधा. हरणअ. हिरवा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हरितालकं हरित्वर्णमालातीतिहरितालं तदेवहरितालकं, हरिद्वर्ण ग्रहण करितें जें तें हरिताल तेंचहरितालक. त. हरताल. अ. न.

हरित् हरत्यज्ञानमनयेतिहरित्, अज्ञान नाश होतेंजीणें ती. कृ. त्व्ञृधा. हरणअ. दिशा. त्. स्त्री.

हरिदश्वः हरितःअश्वायस्यहरिदश्वः, हरिद्वर्णआहेत अश्वजाचे तो. स. सूर्य. अ. पु.

हरिद्रा हरिंद्रवतीतिहरिद्रा, वा नरातें प्राप्त होणारी जी ती. कृ. द्रुधा. गतिअ. हळद. आ. स्त्री.

हरिद्राभः हरिद्रेवाभादीप्तिर्यस्यहरिद्राभः, हरिद्रे सारखी आहे कांती जाची तो. स. पिवळा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हरिद्रुः हरिः पीतोद्रुर्यस्यहरिद्रुः, पीतवर्ण आहे वृक्ष जाचा तो. स. दारुहळद. उ. पु.

हरिन्मणिः हरिद्वर्णोमणिर्हरिन्मणिः, नीलवर्णजो मणी तो. स. रत्नविशेष, पाच. इ. पु.

हरिप्रिया हरेःप्रियाहरिप्रिया, हरीची जी प्रिया ती. स. लक्ष्मी. आ. स्त्री.

हरिमंथकः हरिभिःमथ्यतेइतिहरिमंथकः, अश्वादिकांनीं भक्षण करिजेतो जो तो. कृ. मंथ धा. विलोडनअ. हरभरा. अ. पु.

हरिमंथजः हरीणांमंथंजनयतीतिहरिमंथजः, हरीम्ह. घोडे त्यांचा जो मंथम्ह. चर्वण त्यातें उत्पन्न करितो जो तो. कृ. जनीधा. प्रादुर्भावअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

हरिवालुकं हरिद्वर्णंवालुकंहरिवालुकं, हरित् वर्ण जें वालुक तें. स. वालुक. अ. न.

हरिहयः हरिर्हयोयस्यसहरिहयः, हिरवा आहे घोडा ज्याचा तो. स. इंद्र. अ. पु.

हरीतकी हरीतक्याःफलंहरीतकी, हरीतकीचें जें फल ती. त. हिरड्याचें फल. ई. स्त्री.

हरेणुः हरतिमनोहरेणुः, मनोहरण करणारा जो तो. कृ. हृञ् धा. हरणअ. रेणुकाबीज. उ. स्त्री. २ गराटाणा. अ. पु.

हर्म्यं हरतिमनइतिहर्म्यं, मनोहारी जें तें. कृ. हृञ् धा. हरणअ. धनिकांचें घर. अ. न.

हर्यक्षः हरिणीपिंगलेअक्षिणीयस्यसःहर्यक्षः, पिंगट वर्ण आहेत नेत्र ज्याचे तो. स. सिंह. अ. पु.

हर्षः हृष्यतेअनेनेतिहर्षः, आनंदित होतो जेणें करून तो. कृ. हृष धा. तुष्टिअ. आनंद. अ. पु.

हर्षमाणः हृष्यतीतिहर्षमाणः, हर्ष पावतो जो तो. कृ. हृष धा. तुष्टिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हलं हलतीतिहलं, विलेखन करणारें जें तें. कृ. हलधा. विलेखनअ. नांगर. अ. पु.

हला हलतीतिहला, विलेखनकार्यकारीजी ती. कृ. हलधा. विलेखनअ. सखीस बोलावयाचें तरतीस संबोधन. अव्य.

हलायुधः हलमायुधंयस्यसहलायुधः हलम्ह. नांगर आहे आयुध ज्याचें तो. स. बलराम. अ. पुल्लिंगीं.

हलाहलं हलतिजठरमितिहलं, आहलतीत्याहलं, हलंचतत्आ हलंचहलाहलं, जठरविलेखन करितें जें तें हल सर्व शरीर विले खन करितें जें तें आहल हल अ सें जें आहल तें. स. विषविशेष. अ. न.

हली हलमस्यास्तीतिहली, हल म्ह. नागर आहे जास तो. त. ब लराम. स्. पु.

हलिप्रिया हलिनः प्रियाहलिप्रि या, बलिरामाला जी प्रिया ती. स. मद्य. आ. स्त्री.

हलिप्रियः हलिनः प्रियः हलि-प्रियः, बलरामाला जो प्रिय तो. स. कलबाचें झाड अ. पु.

हल्यं हलेनकृष्टंहल्यं, नागरानें जें कृष्ट तें. त. नागरलेलें. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हल्या हलानांसमूहोहल्या, नाग रांचा जो समुदाय तो. तं. नांगरां चासमूह. आ. स्त्री.

हल्लकं हल्लतीतिहल्लकं, विकसि त होतें जें तें. कृ. हल्लधा. विकस न अ. तांबडें संध्याकाळीं विका सीकमल. अ. न.

हवः ह्वानंहवः, आह्वान जें तो. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दअ. हूयतेऽत्रवा हवः, हवन करिजेतें जाचेठायीं तो. त्र. पू. प्र. बोलावणें. २ आज्ञा. ३ यज्ञ. अ. पु.

हविः हूयतेइतिहविः, हवन करि जेतें जें तें. कृ. हुधा. दानाद्य. तू प. स्. न.

हव्यं हूयतेदेवायेनहव्यं, ज्याचा योगानें देव संतुष्ट होतात तें. कृ. हुधा. दानादिअ. देव प्रीत्यर्थ जें अन्न तें. अ. न.

हव्यवाहनः हव्यंवाहयतीतिह व्यवाहनः, हुत केलेलें घृतादिक दे वांस पोंचवितो जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. अग्नि. अ. पु.

हसः, हासः जनान्हासयती तिहासः, जनातें हसवितो जो तो. कृ. हसेधा. हसनअ. हास्यरस. पुल्लिंगी. अ.

हसनी हसत्यनेनहसनी, शीत हनन होतें जीणें करूनती. कृ. हसे धा. हसनअ. शेगडी. ई. स्त्री.

हसंती हसतीतिहसंती, विकसि

त होणारी जी ती. क्रृ. हसेधा. हस नअ. शेगडी. ई. स्त्री.

हस्त: हसतीतिहसतेवाहस्त:, प्रकाशित होणारा जो तो. अथवा विकास पावतो जो तो. क्रृ. हसेधा. हसनअ. हात. २ हस्तनक्षत्र. - अ. पु.

हस्तधारणं हस्तस्यधारणंहस्तधारणं, मारणोद्यत हस्तधारण जें तें. स. वधाविषयीं जो उद्युक्त त्याचें निवारण करणें. अ. न.

हस्तवारणं हस्तस्यवारणंहस्तवारणं, मारणोद्यत हस्ताचें निवारण जें तें. स. अर्थादि पू. श. प्र.

हस्तिनखः हस्तिनोनखइवहस्तिनानखन्यतइतिवाहस्तिनखः हस्तीच्या नखासारिखा ह्म. तदाकृति किंवा हत्तीनें खटलें जातनाहीं जें तो. स. २ क्रृ. खनुधा. अवदारणअ. नगराच्या द्वाराच्चेठायीं अनायासानें उतरण्या करितां मृत्तिकेचें कूरुउतरतें केलेलें जें तें. अ. पु.

हस्तिपक: हस्तिनंपातीतिहस्तिपकः, हस्तीतें रक्षण करणारा जो तो. क्रृ. पाधा. रक्षअ. ह्मातः अ. पु.

हस्ती हस्तःशुंडास्यहस्ती, शुंडा आहे ज्यास तो. त. हस्ती. इन्. पु.

हस्त्यारोह: हस्तिनंआरोहतंहस्त्यारोहः, हस्तीतें आरोहण करणारा जो तो. क्रृ. रुहधा. बीजादिअ. ह्मात. अ. पु.

हा जहातीतिहा, सुखादित्यागकारी जें तें. क्रृ. ओहाकृधा. त्यागअ. विषाद२शोक. ३ पीडा ह्या अर्थी अव्यय.

हाटकं हटतीतिहाटकं, शोभा करितें जें तें. क्रृ. हटधा. दीप्तिअ. - सोनें. अ. न.

हायन: जहातिक्रमेणऋतूनितिहायनः, क्रमानें ऋतूंचा त्याग करितो जो तो. क्रृ. ओहाकृधा. त्यागअ. यद्वा जिहीतेंइतिंहायनः, सर्वदा गमन करितो जो तो. क्रृ. धा. पू. प्र. वर्ष. अ. पु. न. २ किरण. ३ ब्रीहिविशेष. अ. पु.

हारीत: हारिइतंगमनंयस्यहारीतः, मनोहरण करणारें आहे गमन ज्याचें तो. स. पक्षिविशेष, हारि

...अ॰ पु॰

हार्द हृदयस्यभिदंहार्दं, मनातानें प्रियत्वें हृ॰ प्रीति॰ अ॰ न॰

हाल: विग्रहादिहलशब्दायज्ञाचें नागर॰ अ॰ पु॰

हालाहल: दर्हातिजयमितिह ल: आहलतीति आहल: ... सो आहल... हालाहल:, ... लाहल: ... आसमंतात्... लाहलतीच हालाहलः॰ न॰ विषवि शेष॰ अ॰ न॰

हाला हल्यतेन... जेतो जीवें ... लेवन अ॰ मद्य॰ आ॰ स्त्री॰

हालिक: हलेनखनति ... हलस्यापंवा हालिक:, ... नना... इणात॰ अ॰ पु॰

हावः ... वा॰ ... रणारें जें तें॰ हृ॰ ... विलास ... नलीला हें आहा ... अ॰ पु॰

हासिका: ...,

हसनं ... समुदाय नें॰ न॰ हसी ना समुदाय॰ अ॰ न॰

हास्य: हसनं ... हास्य:, हास्यकिंवा हसविणें जें तो हृ॰ हृ सोथ॰ हसन अ॰ हसनें॰ २ रसविशे ष॰ अ॰ न॰

हाहा: अहा ... हाहा:, शोकदां ... जें तो॰ हृ॰ ओहाकृथा॰ ... अ॰ देवांचा गायक विशेष॰ अ॰ पु॰

हिंसा हिंसनंहिंसा॰ हिंसन जें ती॰ कृ॰ हिंसिधा॰ हिंसा अ॰ वध॰ २ चोरी॰ आ॰ स्त्री॰

हिंसाकर्म हिंसात्मकं कर्म हिंसा कर्म, हिंसा ... कर्मनें॰ न॰ मा रणें वगैरे॰ नृ॰ न॰

हिंस्र: हिनस्तीति हिंस्र:, हिंसा क रिणें जें तो॰ हृ॰ हिंसिधा॰ हिंसा अ॰ घातुक॰ वि॰ अ॰ पु॰ न॰ आ॰ स्त्री॰

हि हिनोतीति हि॰ हैत्वादकार्थीं गमन करिणें जें नें॰ हृ॰ हिधा॰ ग त्यादिक॰ हेतु॰ २ अवधारण, नि श्चय ... अव्य॰

हिक्का हिक्कतीहिक्का, अव्यक्त श ब्दन जें तें हृ॰ हिक्कधा॰ अ॰ ... ... उचकी॰ आ॰ स्त्री॰

हिंगु हिनोतीतिहिंगु, अन्यद्रव्यसं बंधीं वृद्धि पावणारें जें तें. कृ. हि धा. गतिवृद्धी अ. हिंगु. उ. न.

हिंगुनिर्यासः हिंग्वाकारोहिंगु गंधोवानिर्यासोयस्यसः हिंगुनि र्यासः, हिंग्वाकार व हिंगुगंध आहे डीक जाचा तो. स. निंबवृक्ष. अ. पु.

हिंगुलः हिंगुलातीतिहिंगुलः, हिंगुवर्णातें घेतो जो तो. कृ. ला धा. आदानअ. हिंगुळ. अ. पु. न.

हिंगुली हिंगुलातीतिहिंगुली, हिंगुवर्ण ग्राहिणी जी ती. धा. पू. श. प्र. डोरलीवांगी. ई. स्त्री.

हिंगुलुः विग्रहादिहिंगुलशब्दा प्रमाणें. उ. पु.

हिज्जलः हिनोतीतिहित्जल मस्यहिज्जलः, गमन करणारें आहे जल ज्याचें तो. स. जलवेत विशेष. अ. पु.

हिंडीरः हिंडीतिशब्दमीरयती तिहिंडीरः, हिंडी याप्रकारें करू न शब्द पावणारा जो तो. कृ. ईर धा. गतिअ. समुद्रफेण. अ. पु.

हिंतालः हीनोल्पस्तालोहिंतालः हीन ह्म. अल्प असा जो तालवृ क्ष तो. स. तालवृक्षविशेष. अ. पु.

हिमं हंतीतिहिनोतीतिवाहिमं, पीडा करितें किंवा त्वरित वृद्धि पावतें जें तें. कृ. हनधा. २ हिधा. गत्यादिअ. थंडी. अ. न. २ शीत क. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हिमवान् हिममस्तिअस्मिन्निति हिमवान्, हिम आहे ज्याचेठायीं तो. त. हिमालय पर्वत. न्. पु.

हिमवालुका हिमान्वासोवालुका चाहिमवालुका, शीत अशी जोसि कताती. स. कापूर. आ. स्त्री.

हिमसंहतिः हिमानांसमूहोहि मसंहतिः, हिमांचा जो समुदाय तो. स. मोठीथंडी. २ घट्ट बर्फ. इ. स्त्रीलिं.

हिमांशुः हिमाअंशवोयस्येतिहि मांशुः, अत्यंत शीत आहेत कि रण ज्याचे तो. स. चंद्र. उ. पु.

हिमानी महद्धिमंहिमानी, वि पुल जें हिम ती. त. हिमसंहति. ई. स्त्री.

हिमावती हिमवद्भूमिसंभवाहि मवती, शीत भूमी पासून जी उत्पन्न ती. त. स्वर्णक्षीरी. ई. स्त्री.

हिरण्यं हृष्यतीतिहिरण्यं, हर्षित करितें जें तें. कृ. हृषधा. तुष्टिअ. द्रव्य. २सोनें ३ रुपें. अ. न.

हिरण्यगर्भः हिरण्यंहिरण्मयं अंडं तस्यगर्भइवगर्भोयस्यसहिरण्यगर्भः, सोन्याच्या अंडाच्या गर्भासारखा गर्भ आहेजाच्यातो. स. ब्रह्मदेव. अ. पु.

हिरण्यरेताः हिरण्यंरेतोयस्यसहिरण्यरेताः, सुवर्ण आहेरेत ज्याचें तो. स. अग्नि. स. पु.

हिरण्यवाहः हिरण्यंवहतीति हिरण्यवाहः, सुवर्ण वाहणारा जो तो. कृ. वहधा. प्रापणअ. शोणनद. अ. पु.

हिरुक् हिनोतीतिहिरुक्, वर्जनादि वर्धक जें तें. कृ. हिधा. गत्यादिअ. वर्जन. २सामीप्य त्या अर्थी अव्य.

हिलमोचिका हिनोतीतिहिला मोचयतीतिमोचिका हिलाचा सोमोचिकाचहिलमोचिका, तृणविशेष जी प्रमोचनकारी ती. स. चाकवत. आ. स्त्री.

ह्रीं हननंह्री, विस्मापन जें ती. कृ. हनधा. गत्यादिअ. आश्चर्या अर्थी अव्य.

हीनं हीयतेस्महीनं, त्यक्त करिजेलें जें तें. कृ. ओंहाकृधा. त्यागअ. यद्वा जहातीतिहीनः, त्यागकारी जो तो. कृ. पू. प्र. निंद्य. २कमी. ३टाकलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हुतभुक् हुतंभुंक्तेहुतभुक्, हवनीय द्रव्यातें भक्षण करितीजो तो. कृ. भुजधा. पालनअ. २अभ्यवहारअ. अग्नि. ज. पु.

हुतभुक्प्रिया हुतभुजःप्रिया हुतभुक्प्रिया, अग्नीची जी स्त्री ती. स. अग्नीची बायको. आ. स्त्री.

हुं हवनंहुं, वितर्क दानृ जें तें. कृ. हुधा. दानादिअ. वितर्क. २प्रश्न. ३ तर्क. अव्य.

हूतिः विग्रहादहयशब्दाप्रमाणें. यद्वा हूयतेनयाहूतिः, आव्हान करिजेतात जीणें ती. कृ. ह्वेञ्धा. शब्दादिअ. आमंत्रण. इ. स्त्री.

हूं हूयतेइतिहूं, वितर्कादइजेनेंस्मरावितें जें तें. कृ. हुधा. दानादिअ. लज्जानिवारणत्या अर्थी अव्य.

हूहूः हूयतेद्धयतीतिहूहूः, गाय गाचा योगें स्पर्द्धा करितो औ तो. हु. द्वेग्धा. स्पर्द्धाअ. देवांचा गायकविशेष. ऊ. पु.

ह्यः यातमहः ह्यः, गतजें दिन तें गतदिवस त्या अर्थी अव्य.

हृणिया विग्रहादिस्वालवाशब्दा प्रमाणें. निंदा. आ. स्त्री.

हृणीया हृणीयनंहृणीया, जुगुप्सा जीनी. कृ. हृणीञ्धा. लज्जाअ. लज्जा. आ. स्त्री.

हृत् विग्रहादिहृदयशब्दाप्रमाणें अंतःकरण. २ शरीराचा स्वोल भाग, हृदय. त्. न.

हृदयं हरतीतिहृदयं, हरण करणार जें तें. कृ. हृञ्धा. हरणअ. अर्थादिपूर्वीच्याशब्दाप्रमाणें.

हृदयंगमं हृदयंगच्छतीतिहृदयंगमं, हृदयाप्रत गमन करणारें जें तें. कृ. गम्लृधा. गतिअ. पूर्वापरसंबंधयुक्त जें भाषण तें वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृदयालुः प्रशस्तंहृदयमस्य हृदयालुः, प्रशस्त आहे हृदय जाचें तो. त. प्रशस्तचित्ताचा. वि. उ. पु. स्त्री. न.

हृदयवान् प्रशस्तंहृदयमस्त्यस्यहृदयवान्, उदार आहे चित्त जाचें तो. त. हृदयिक. म. पु.

हृदयिकः विग्रहादिहृदयालु शब्दाप्रमाणें. प्रशस्तचित्ताचा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृदयी हृदयंप्रशस्तमस्यास्तीति हृदयी, प्रशस्त आहे हृदय स्यअंतःकरण जाचें तो. त. हृदयिक. वि. इन्. पु. न. ई. स्त्री.

हृद्यं हृदयस्यप्रियंहृद्यं, हृदयाला जें प्रिय तें. त. स्वच्छभाषण. २ इष्ट. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृषीकं हृष्यंत्यनेनेतिहृषीकं, हर्षित होतात जेणें करून तें. कृ. हृषुधा. अलीकअ. इंद्रिय. अ. न.

हृषीकेशः हृषीकाणामिंद्रियाणामीशोहृषीकेशः, इंद्रियांचा जो स्वामी तो. स. विष्णु. अ. पु.

हृष्टः हृष्यतिस्मह्रष्टः, संतोष पावता झाला जो तो. कृ. हृषधा. तुष्टिअ. हर्षयुक्त. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हृष्टमानसः हृष्टंमानसम्यस्य

हृष्टमानसः, हर्षयुक्त आहे अं तःकरण ज्याचें तो. स. ज्याचें अंतःकरण हर्षयुक्त आहे तो. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

हे हिनोतीतिहे, संबोधनार्थातें व र्धन करितें जें तें. कृ. हिधा. गति वृद्धौ अ. संबोधनार्थी अव्य.

हेति. हिनोतिहंत्यनयेतिवाहेतिः, वृद्धि पावत्ये व नाश होतो जीणें ती. कृ. हनधा. हिंसादिअ. अग्नीची ज्वाळा. २ शस्त्र. ३ सूर्याचीप्रभा. इ. स्त्री.

हेतुः हिनोतिवर्धतइतिहेतुः, वृद्धि पावतो जो तो. कृ. हिधा. गति वृद्धौअ. कारण. उ. पु.

हेमकूटः हेम्नः कूटोराशिर्हेम कूटः, सुवर्णाचा राशि म्ह. राशि भूत जो पर्वत तो. स. पर्वतविशे ष. अ. पु.

हेमदुग्धकः हेमवर्णंदुग्धमस्य हेमदुग्धकः, सुवर्णासारिखें आहे दुग्ध जाचें तो. स. उंबराचेंझा ड. अ. पु.

हेम हिनोतीतिहेम, समृद्धि करि तें जें तें. कृ. हिधा. गतिअ. सो नें. न. न.

हेमंतः हिमेनहंतीतिहेमंतः, हि म म्ह. शीत तेणेंकरून जो पीडा करितो तो. कृ. हनधा. हिंसाअ. हेमंतऋतु. अ. पु.

हेमपुष्पकः हेमपुष्पिका हेम वर्णंपुष्पमस्यहेमपुष्पकः, सुवर्णा सारिखें आहे पुष्प जाचें तो. स. सोनचांफा. अ. पु. २ पिवळी जा ई. आ. स्त्री.

हेमाद्रिः हेम्नः अद्रिः हेमाद्रिः, सुवर्णाचा जो अद्रि म्ह. पर्वत तो. स. मेरुपर्वत. इ. पु.

हेरंबः हेरंबतइतिहेरंबः, प्रातः कालीं किंवा संग्रामीं स्तूत होतो- जो तो. कृ. रबिधा. शब्दादिअ. गणपति. अ. पु.

हेला हेलनंहेला, भाव करणजेंतें कृ. हिलधा. भावकरणअ. स्त्रियां चा हावभावविशेष. आ. स्त्री.

हेषा हेषणंहेषा, अश्वांचा जो श ब्द ती. कृ. हेषधा. अव्यक्तशब्दअ. घोड्यांचा शब्द. आ. स्त्री.

है. हंतीतिहै, संबोधनार्थाप्रत ग मन करितें जें तें. कृ. हनधा. गत्या

दि अ. संबोधनार्थी अव्य.

हैमवती हिमवतोपत्यंस्त्रीहैमव ती, हिमाचलाची जीकन्या ती. त. पार्वती. २ हिरड्याचेंझाड. ३ पांढरेंवेखंड. ४ स्वर्णक्षीरी. ई. स्त्री.

हैयंगवीनं दुह्यतेइतिदोहः दुह्यो गोदोहादुद्भवतिततद्हैयंगवीनं, एकरात्र पर्युषित जें दहीं त्यापासून दुसरे दिवशीं जें उत्पन्न तें. कृ. दुहधा. प्रपूरणअ. २ भूधा. उत्पत्तिअ. पूर्वादिवशीं काढलेल्यां दुधाचें तूपतें. अ. न.

होता जुहोतीतिहोता, हवनकरणारा जो तो. कृ. हुधा. दानादि अ. ऋत्विक्विशेष. ऋ. पु.

होमः हवनंहोमः, अग्नीचाठायीं हविःप्रक्षेप जो तो. कृ. हुधा. दानादिअ. वैश्वदेवांगहोम. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

होरा हुकतिहुल्यतेवाहोरा, भाविफलकथन करितें ग्रह. स्फनावितीं जी ती. कृ. हुलधा. गत्यादिअ. रेखाविशेष. २ शास्त्रविशेष. ३ मेषादिलग्नार्ध. आ. स्त्री.

ह्रदः कल्लोलैरव्यक्तंह्रादतेइतिह्रदः, तरंगांचे योगानें अव्यक्त शब्द करितो जो तो. कृ. ह्रादधा. अव्यक्तशब्दअ. खोलजोजलाशय तो, डोह. अ. पु.

ह्रसिष्ठः अतिशयेनह्रस्वोह्रसिष्ठः, अत्यंत जो ह्रस्व तो. त. फार लहान. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रस्वः ह्रसतीतिह्रस्वः, शब्द करणारा जो तो. कृ. ह्रसधा. शब्दअ. ठेंगणा. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रस्वगवेधुका गविभूमावेधतेइतिगवेधुका ह्रस्वाचासौगवेधुका चह्रस्वगवेधुका, भूमीचेठायीं वृद्धिंगत जी ती गवेधुका ह्रस्व अशी जी गवेधुका ती. स. ह्रस्वचिकणा. आ. स्त्री.

ह्रस्वांगः ह्रस्वान्यंगान्यस्यह्रस्वांगः, ह्रस्व आहेत अंगें ज्याचीं तो. स. जीवकनामाची वनोषधी. अ. पुल्लिंगी.

ह्रादिनी अवश्यंह्रादतेइतिह्रादिनी, अवश्य शब्द करितें जी ती. कृ. ह्रादधा. अव्यक्तशब्दअ. वज्र. २ वीज. ३ नदी. ४ सालई. ई. स्त्री.

ह्री: ह्रियतेऽनयेतिह्री:, ह्रियतेऽस्या लज्जाजी ती. क्रु. ह्रीधा. लज्जा अ. लाज. ई. स्त्री.

ह्रीण: अन्हैषीत् ह्रीण:, लज्जापावला जो तो. क्रु. ह्रीधा. लज्जा अ. लाजलेला. वि. अ. पु. न. आ. स्त्री.

ह्रीत: विग्रहादिपूर्वींच्याशब्दाप्रमाणें.

ह्रीबेरं ह्रीयुक्तंबेरं यस्यतत् ह्रीबेरं, लज्जायुक्त आहे शरीर- जावें तें. स. वाळा. अ. न.

ह्रेषा ह्रेषणंह्रेषा, अर्थहेषाशब्दाप्रमाणें. घोड्याचाशब्द. आवं. स्त्रीलिंगी.

ल्हादिनी ल्हादयत्यवश्यमितिल्हादिनी, अर्थादिह्रादिनीशब्दाप्रमाणें. क्रु. ह्रादधा. अव्यक्तशब्दादिअ. सालई. ई. स्त्री.

प्रस्तावनापुरवणी.

या कोशांत लिंगबोधक खुणाच्या जागीं नित्य स्त्रीलिंगीं अवी, तंत्री, तरी, लक्ष्मी, ह्री, धी, श्री इतके शब्द खेरीज करून बाकीच्या जागीं ई, आहे तेथें ईवंत असा अर्थ समजावा व या जागीं ईकारांत.

यांत शब्दांचे विग्रह केले आहेत त्यांत कदाचित क्षेपक श्लोकांतील व अमरांतील आदिशब्द ग्राह्य व विग्रहोपयुक्त इतर असा क्वचित् शब्द आला आहे.

पृ.	श	अशुद्ध.	शुद्ध.
७	८	स्पष्ट होतो	स्पष्ट होइजेतो
९	१	अशूद्र	अशूद्र
११	२	अंगारवर्णप र्णोवल्लरी	अंगारवत्व ल्लरीयस्याः
	२	आहेत पर्णें	आहे पर्णपुष्ट्यंम् जीचा
१३	९	मृषधा· ति तिक्षाअ·	मृषुधा· सह नअ·
१४	१२	ब्राह्मणागम्य	ब्रह्मणागम्य
	०	नइत्यगवं	नइत्यजगवं
	१२	जाणलें जातें	जाणिजेतें
१७	१५	अंडाच्या	अंडांचा
२०	१२	धरलें जें	धरिजेलें जें
२३	१०	श्रियते	श्रीयते
२८	६	अलंत्यनेनेति	अनंत्यनेनेति
	९	अनवरस्मिन्	अवरस्मिन्नर्थे
	·	शेवटाचेठा यीं झालाजो तो	शेवटच्यापूजे विषयीं विद्य मान जो तो.
२७	३ग्री	ब्राह्मणोनया	ब्रह्मणोनया
	८	नव्हे जो निमि षद्म· देव तो·	नव्हे जो निमि षद्म· मनुष्य·
२९	५	तृषाधा·	ञितृषधा·
	११	स·	न·
३१	१३	इहधा·	ईहधा·
३२	१	अंतरेपूर्वे	अंतः अभ्यंतरे
३३	१२	अंतत्यतेत्र	अंत्यतेत्र

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३४	१४	द्वयोरन्योअ न्यतरः दोहीं मध्येंजो एक तो· अन्य एवा न्यतरोवा किं वा अन्य जो नोच	द्वयोरन्यअ न्यतरः · दो हीं मध्यें जो एक तो·
३६	३	अपयाचितं·	अपचायितं·
	८	अपत्रपयता त्यपत्रपा, ल ज्जित करितो	अपत्रपणंअ पत्रपा · ल ज्जा जी तो
३७	८	पृषत्कोस्मात्	पृषत्कोयस्य
३९	५	अपमार्जत्य	अपमार्जत्य
	८	मारिजेतें जें	हिंसन जें·
४१	५	करिताहेत·	करिजेतात·
४२	३	अभिशंसन मभिख्यानं· अभिशंसन जें तें· कृ· शं सधा· स्तुतिअ·	अभिख्याति रभिख्यानं, अभिख्यान जें तें· कृ· ख्या धा· प्रकथनअ·
	१२	बोलिजेतेंजें तें· कृ·धीधा· अनादरअ·	धारण करिजे तें जें तें· कृ· दुधा ञ्धा· धारणअ·
४५	४	स्वप्नअ·	स्वप्नअ· निद्रा·
	५	याधा· प्रापण अ·	णिजंत अभिषेणि धा· सेनयाभियानअ·

पृ॰	श्लो॰	अशुद्ध॰	शुद्ध॰	पृ॰	श्लो॰	अशुद्ध॰	शुद्ध॰
४५	६	क्रः शुन्भूधा॰ स्तुतिअ॰	स॰			दि होतें हे जे णें करून तें॰	तें॰
	७	अभिसंतपनं	अभिसंपतनं	६२	६	अवतिइत्यव मः, हिंसा कि या याचना करितो जो तो॰ क्रः अवधा॰ याचनादिअ॰	अवतिआत्मा नं अवमः आपत्यातें संरक्षणादि करितोजोतो॰ क्रः अवधा॰ रक्षणादिअ॰
४६	७	जीचें तो॰ स॰	जाचें तो॰ म॰				
४७	२	अभ्यवहीय तेस्म. भक्षण केले जें तें॰ क्रः ह्रीधा॰ लज्जाअ॰	अभ्यवाह्य तेस्म, भक्षण करिजेलें जें तें॰ क्रः हृञ्धा॰ हरणअ॰	६३	८	अवलंबतेस्म	अवलंब्यते
	९	अशूड्धा॰	अशूधा॰ व्या		८	स्वीकृनकरिजे तें जें	स्वीकृतिजी
५२	४	इर्यतीत्यरं, गमन करिनें जें तें॰	इयर्तीत्यरं॰ शीघ्रार्थी गमन करिनें जें तें		१४	समासहोइजेतें	समापन
				६४	१०	त॰	स॰
५६	७	इयतीत्यर्यः	इयर्तीत्यर्यः	६५	१	अवतेस्म	अव्यतेस्म
५७	१२	नित्यलर्गर्दः	नित्यलगर्दः		१	केलेंजें	करिजेलेंजें
५८	६	अलतीनिअल् अलचासा वर्कश्चअलर्कः अलमक्यतइतिवा	अलतीतिअल् अलचासा वर्कश्चअलर्कः		११	अव्यंनेस्या	अवंतिअस्मात्
					१२	नाहीं स्पष्ट होत	नव्हेजो स्पष्ट होयिजेतो
				६६	१	म॰	क्र॰
					२	अवहितं	अव्यवहितं
६१	९	गतिअ॰ नन्नु वलेला	क्षिप्तस्कधात्क्षिप्तीकृतस्य॰ योग ण केलेला		२	पावनें	पाविजेतें
					९	होतें	होयिजेतें
				६७	४	अशूड्धा॰	अशूधा॰
[illegible]	[illegible]	[illegible]	...व्यतइत्यव ...रक्षणजें		१२	अशरूड्धा॰	अशूधा॰
					१३	नविद्यतेश्रीव	नश्रीवक्ष्यत्रेत्य

पृ.	शा.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	शा.	अशुद्ध.	शुद्ध.
		अेस्वश्लीलं	श्लीलं	७७	५	अध्यापतीआ	अध्यायत्तीत्या
६७	१३	स·	त·			त्यः	त्यः
६८	२	समाहार तें	समाहारतें·स		१०	आतंचि:	आतंच:
६९	३	असनपर्णा	असनस्येव	७८	२	आलोतोर्नि	आलोतोर्ती
		त्यस्याः	पर्णानियस्याः			इतिआतुरः	त्यातुरः
	८	अस्यनइत्यसिः	अस्थतइत्यसिः		१३	पेषणअ·	पोषणअ·
	१६	दीप्तिमंतह्यो	चलनपाव	७९	१	दिसतेंहे	पाहिजेतें
		तात	तात		६	उपदेशकेला	उपदेशिजेलें
	१६	त·कृ·क्षिपधा	तें·कृ·अस्क		८	कृ·दिशधा·कृ	कृ·दिशधा·
		दीप्त्यादिअ·	धा·क्षेपणअ·			दिशधा·	
७०	२	क्षिपधा·प्रे	अस्कधा·क्षे		१४	दुःखमनंत्य	दुःखमनेन
		रणाअ·	पण अ·	८०	१	अधोभक्तं	अंधोभक्तं
७१	४	अस्रृकशब्दाप्र	अश्रुशब्दाप्र·		२	चलधा·	धूञ्धा·
	१५	अहूंपूर्व	अहंपूर्व		४	स्मृधा·आध्यान	ध्यैधा·चिंता
७२	१२	अहिंभुक्ते	अहिंभुंक्ते		५	आनितीत्यनेने	आनितीत्य
७३	५	कृधा·	कृधा·			तिआनकःआ	नेनेतिआन
७४	९	ओंरवोटः	आरवोटः			नीतीत्यानकइ	कः
	१०	दुष्टांने खंडेन	दुष्टातें खंडन			तिवा	
७६	४	स·	त·		५	अणधा·	अनधा·
	६	समूहो	समूह		६	आनकेंदुंदुभि	आनकसहिताः
	६	तो·	तें·त·			श्वउपलक्षितः	दुंदुभयोयत्र
	९	आजीव्यतेनेन	आजीव्यते		६	जन्मकालींआ	आनंकसहि
	९	जीवनपाव				नकानींवदुंदु	तआहेतआ
		तोजेणेंकरून				भीनीउपल	पत्यापण शब्द
	१०	आजीवती	आजवती			क्षित तो·	करणारे दुंदु

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
			शि जन्म का	८४	६	अस्यतीति	अस्यतइति
			लीं ज्याचे ठा		६	कच्युत्सादन	सर्वत्रांस प्राप्त
			यीं तो.			कवितो	होयिजेतो
८१	८	आपादनंआ	आपदनंआप			जें ते.	जें तें. रू. मेडू
		पत्, आपादन	त्, आपदन				धा. उन्मादअ.
	१०	आपदनमन	आपदनं		१३	आयतवेति	आयततेइति
		याआपदनंवा	वि		१३	यतिधा.	यतीधा.
	११	विपत्तिप्राप्त	विपत्तिजी	८५	७	रोगशंला	रोगशंकां
		होत्ये जीर्णेभि			८	कूल्यते	कूटयते
		वा विपत्तिजी		८६	३	आरालंन्चवती	आरालेनचवती
८२	३	वित्रेय	विक्रेय		३	महानसाप्रत	महानसें करून
	१६	आभाषते	आभाष्यते		५	रोगाच्या	अरोगाच्या
८३	७	तो.	तो. स.		१०	अय	अग्र
	९	मानसेसाधु	मनसिसाधुम		११	आद्यतस्म	आद्यतेस्म
		मानस्य मा	नस्यं नमनस्यं	८७	२	आयाणांस्त्री	आसमंतात्
		नस्याद्भिन्नं	अमनस्यं अम			आर्याणी, आ	अर्यः आर्यः आ
		आमनस्यं, मा	नस्यमेवआम			र्यंह्म. श्रेष्ठसां	र्याएव आर्याणी,
		नसाविषयीं	नस्यं, अंतःक			चीजा स्त्रीती.	आसमंतात्जो
		जेंसाधु तें मा	रणाचेठायींजें				अर्य तो आर्य
		नस्य मानस्या	साधु तेंमनस्य				आर्य जो तोच
		हून जें भिन्नतें	नव्हे जें मनस्य				आर्याणी. न.
		स.	तेंअमनस्यअ		३	वर्तनइति	वर्ततेअत्र
			मनस्यजें तेंच		३	जाच्या	ज्याचेठायीं
			आमनस्यं. न.		८	आसमंताव	आसमंतात्
	१२	भिक्षुधा. सेवन	मलधा. धारण		९	जोतो	जो तोच

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
८७	१२	आलभ्यतेनेन	आलभ्यते			चनकं,मनः	चनं नदेवासे
	१२	बोलिजेतोजो	बोलणें जें.			स्मरण होत	चनकं, मनः,
८८	६	प्रकाश अथ	प्रकाश			नाहीं ज्याचेठा	स्मरण होत
		था अवलोकून				यींतें. कृ. षि	नाहीं ज्याचेठा
	११	सिद्ध झालें	सिद्ध होयिजेतें			चधा. स्मरणअ	यींतें आसेच
८९	६	अवेशें	आवेशें				न तेंच आसे
	९	आशायनं	आशेतेतिष्ठत्य				चनक. त.
			श्रेतिआशाय		१४	आस्वात	आस्वादित
			नंवा	९३	१४	आव्हानमाहूः	आहूयतेनेने
	५	जीवनादिका	जलादिराहते			तस्याअयंआ	त्साव्हयः) आ
		स आश्रयअ	ज्याचेठायींतो			व्हयः,आव्हान	व्हान करिजे
		थवा	य			जेंतीआहून	तोजेणें तोआ
	१०	भोजनअ.	भोजनअ.अग्नि.			संबंधींजोतो	व्हय. कृ. ह्वेञ्
	१२	अशूड्.धा.	अशूधा.			आव्हय.त.	धा. शब्दअ.
९०	२	अश्नाति	आसमंतात्	९४	८	इंगते	इंग्यते
			अश्नाति		८	गमनजेंनें	गमन करितें
	५	अश्नुतइत्या	अश्नुते अश्य				जें तें व गमन
		शः	नइतिवाआशः		१०	नद्यतीति	नत् द्यतीति
			शीघ्रार्थीनें.		१०	द्योधा.	दोधा.
९१	२	अश्वयुजी	आश्वयुजी	९५	१०	प्रकरणएवार्थ	प्रकरणार्थ
	२	अश्वयुजी	आश्वयुजी		१२	पारंपर्योपदे	पारंपर्योपदेशः
	३	अश्विन्यामपत्यं	अश्विन्याअपत्यं			शः सोस्ति	आसमंतात्सोस्ति
	४	स.	न.	९६	२	प्रदीप्तहोतो	प्रदीप्तहोइजेतो
९२	३	मनोज्ञआसे	मनोज्ञुआसे		५	मिंदीवरं	मिंदीवरं

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
९६	८	इंद्धा.	इंदधा.	१०५	७	उत्सन्नहोय	उत्सदनजें
	१०	यवाक्षतिबी	इंद्राचें जें य			जेनेंजीणेंकरू	ती.
		ज आहे जा	व क्ष. यवाक्ष			नती.	
		चें तें.	तिबीजतें. स.	१०६	२	उत्सोवनसु	उत्सवनीति
९७	४	इंधते	इंध्यते			त्सवतीतिवा	
	७	ऋच्छंतिगच्छं	इर्यते		२	उत्साहजोतो	उत्कंठेविषयीं
		ति. —ऋछधा	ईरधा.				प्रेरणाकरितो
९८	१	ईषिका	इषीका				जो तो.
	२	ईषते	ईष्यते		२	क्र. षुधा. प्र	क्र. षूधा. प्रे
	३	जेणें तें	जेणें तो.			सवादि अ.	रणअ. उत्सा
	८	तस्मिन्‌युक्तः	तस्मिन्‌उद्युक्तः			षुईधा. ईशन	ह.
	९	एषणामीज्यते	एषणामिज्यते			१अ. प्रसव.	
९९	३	क्षेपण	कंपन		३	उत्सहतेनेने	उत्सहनंउ
१००	२	करितोजो ती	करित्येजीती			त्युत्साहः, उ	त्साहः, उ
१०१	८	तें.	तें. त.			त्साह पावतो	त्साह जो तो.
	११	उच्यते	उच्यंते			जेणें तो.	
	११	करितात	करिजेतात		५	त्साहवर्धनः	उत्साहवर्धनः
१०२	४	विद्यमान	विद्यमानहोइ		७	त्यागिलें	त्यागिजेलें
	८		जेतो		११	उदगत	उद्गत
	५	बोलिजेतेंजें	बोलणेंजें		१३	स.	क्र. डुधाञ्‌धा.
१०३	२	करितो	करिजेतो				धारणअ.
	९	होतें	होयिजेतें	१०७	७	बांधिलें	बांधिजेलें
१०४	५	उत्तमंग	उत्तमंच	११०	१४	उद्यांत्यते	उद्यायते
१०५	७	उत्सद्यतेनवा	उत्सदनं	१११	१	उद्यज्यते	उद्युज्यते

पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·
१११	१	उद्यज्यते	उद्युज्यते
	१	करिती	करिजेती
	३	उद्वर्तते	उद्वर्तते
	८	जो तो·	जो तें
११२	५	मोडिजेतें	मोजिजेते
११४	३	मंत्रोपधा	मन्त्रोपधा
	४	करिताहेत	करिजेतात
	८	होतो	होयिजेतो
११५	१	सदृश	सादृश्य
	१	उपमति	उपमिति
	८	उपरज्यते	उपरज्येते
११७	१	मेलाजातो	मरणपाविजेतो
	५	करिस्ये	करिजेस्ये
	१२	होतें	होइजेतें
	१३	पशूंचें मारण जें तो	पशुमृतकरिजेला जो तो
११८	३	उपगतंउपाधिः	उपगतउपाधिः
	३	क्रु· डुधाञ्‌धा· धारणाक्षिअ·	स·
	४	करिताहेत	करितो
	७	धीधा·अनादरअ	इङ्‌धा·अध्ययन
	९	उपायते	उपाय्यते
	११	ईङ्‌धा·	इण्‌धा·
११९	१	उपासंज्यंते	उपासज्यंते

पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·
११९	५	धीधा·अनादर	डुधाञ्‌धा·धारण
	७	न·	स·
	९	क्रु·उपधा·दा हअ·	स·
१२०	९	अर्यने	ऊयते
१२१	२	रक्षण	शब्द
	५	वारयति	वायति
	१२	उलूषय नीच उलूखल	उलूखल नीच उलूखलक· न·
१२२	३	मुक्त झालाजो	मुक्तिपाविजेलाजो
	१०	उषति	ओषति
	१३	अंधकावानें	अंधकारानें
१२३	६	उषति	ओषति
१२४	१	जो तो· क्रु· धु धा· प्रसव अ·	जो तो उत्क· तो च उत्कक न·
	१६	ऊर्णोस्ति	ऊर्णाअस्ति
१२५	९	उवर्तीति	ऊर्वतीति
१२६	४	ऋक्षोगंधोय स्याः	ऋक्षगंधोस्य स्याः
	४	स·	न·
	५	अर्चीति	अर्चीति
	११	अर्धमर्णास प्राप्तहोतें	अधमर्णानें ग्रहण करिजेतें
१२७	८	ऋभुक्षा	ऋभुक्षाः

पृ.	श्रा.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श्रा.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१२९	५	एकपिंगं	एकंपिंगं	१३८	१	कप्यते	कल्प्यते
१३०	८	इतिवर्णान्	एतिवर्णान्		९	क. शोधूधा. प	स.
	१४	लक्षिजेतो	लक्षितो			र्यासि अ.	
	१५	एलावालु	एलवालु		१०	कटि. ल्लुवि	कटिल्ल
	१५	तेंच एलवा	तेंच एलवा	१४०	१०	क. ऋधा. ग	त.
		लुक	लुक. त.			तिअ.	
१३१	४	निश्चयार्थाप्र	निश्चयार्थवि	१४१	४	पावतो अथ	पाविजेतो अ
		त गमन करि	षयक गमन			वा विणलाजा	थवा वचन क
		तो जो	जें.			तो	रिजेतो
१३२	३	इराआमः	इराआपः		५	कंडोलवीणा	कंदोलवीणा
१३३	२	संधीभूत	संघीभूत			शब्दाप्र.	शब्दाप्र.
	२	राहतात	राहतो		११	जो तो. क. अ	जो तो कदंब
	३	प्राणनअ.	प्रापणअ.			विधा. शब्दअ	तोच कदंब
	१३	ऊष्यते	उष्यते			कदिधा. रोद	क. त.
	१३	पावतो	पाविजेतो			नअ.	
१३५	१	शोभनत्वें क	इच्छिजेतो	१४२	१	करितो	करित्ये
		रून राहण्या	तत्संबंधीजो	,,	५	कदति	कंदति
		स्या संबंधीं	तो त.		१०	जी झारीती	जी झरी तीक
		जो तो.					नकालु तीच
	६	ककुदस्तीति	ककुदस्या अ	१४३	४	पुष्टि अथवा	पुष्टिकरितो
			स्तीति			आह्वान क	अथवा आह्वा
१३६	८	शब्दि	शब्दं करितें			रितो	न करिजेतो
१३७	८	स.	त.		५	होत्ये	होयिजेत्ये
	११	होनें	होयिजेनें	१४४	१	वर्णाची जी	वर्णाचा शोभा

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१४५	१	शोभा ह्म. वि	विस्तार कर्ता			जो तो.	प पावतो तो.
		स्तार तो.	तो. स.				क्र. कृधा. विक्षे
	९	स.	त.				पअ.
	११	बधधा.	बंधधा.	१४९	१	करंबकश.	करंबश.
	११	होतें	होयिजेतें		५	तो	तो. स.
	१२	करकरशब्द	करकरया प्र	१५०	४	करुणं	दयाकरणं
		करणारी	माणें शब्दित		५	रेदृधा.	रेद्दधा.
			होयिजेत्ये		८	स.	त.
१४६	१६	इच्छितो	इच्छिजेतो	१५१	४	फर्जतीति	गर्जतीति
१४७	५	क्र. करेधा. आ	स.		९	स.	त.
		वरणअ.			१०	ऋधा.	ऋधा. गतिअ.
	७	करंजयति	करंजयती	१५२	६	देणारें	देणारी
	७	करंजश.	करजश.		१०	गर्व गर्व करि	दर्पित होतो
	९	रदृधा.	रेद्दधा.			जेतो जेणें क	जेणें तें.
	१०	दाकिजेतें	दाकितें			रून तें.	
	१०	क्र. करणअ.	क्र. डुकृञ्धा.	१५४	५	मंदयुक्त	मदयुक्त
		विक्षेपअ.	करणाअ. २ क्र.		८	होतें	होयिजेतें
			धा. विक्षेपअ.	१५६	३	आयते	आप्यते
१४८	२	तोयंतदस्य	तोयंयस्याः		३	होयिजेतो	होयिजेत्ये
		स्याइति	सा		५	दुःखानें परा	गणनावगम
	२	त.	स.			वृत्त जो	न करितो जो
	७	हस्तानें	हस्तातें	१५७	५	पावताल	पाविजेताल
	८	ज्याचा योगानें	ज्याचा योगानें	१५८	१	कल्पं	कल्पं
		विक्षेप करितो	पित्रादि विक्षे		३	प्रणतीति	अनितीति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध.
१५८	३	प्रणाति	अणाति		८	इच्छिताहेत	इच्छिजंतो
१६१	१	सारखीं आ	सारिखें आहे	१६६	१	पुष्टहोतो	पुष्टिपाविजेतो
		हेत अंगेजीची	अंगजीचें	१६७	११	उत्पन्नकरि	उत्पन्नकरित्ये
	८	फाकतइति	फकतइति			जेत्ये	अथवा करिजेत्ये
	१०	भ्रूमध्य	भ्रूमध्य		१२	तो.	तो. त.
	११	कृच्यतेअवा	कच्यतेवा	१६९	९	क्ष्वेदिजेत्ये	क्षेपिजेत्ये ह्म.१
१६२	१	कान्चेधृतंका	कान्चः संजा				रोगाप्रत टाकिजेत्ये
		न्चितं	तोस्यकान्चितं		११	कृ. सृधा. ग	स.
	१	शिक्यान्चेठा	शिंके आहे			तिअ.	
		यींजें धृत ह्म.	अधिष्ठितजा	१७०	६	कालेभिदंवा	काल्याः इदंवा
		स्थापित तें.	स तें. त.			कालीयकं	कालीयं तदेव
	५	बद्ध करिजेत्ये	बद्धकरित्ये				कालीयकं
	७	कृ. अंजूधा. ग्य	स.		६	जें तें.	जें तें कालीय
		न्यादिअ.					तेंच कालीयकृ.
	९	स्पर्शितह्म. गृ	स्पृष्ट ह्म. स्प		११	कवचीनां	कवचिनां
		हीत आहे पृ	र्शित ह्म. गृही		१२	शरीरं	शरीरं तस्येयं
		ष ह्म.	त आहे कांड		१३	त.	कृ. कुड्धा. शब्दअ.
			ह्म.	१७१	४	जन्मा	जन्म
१६३	४	बसकादंबः	बसः कादंबः		१२	होत्ये	होयिजेत्ये
		रसातदत्ये	रसातें देत्ये	१७२	१	होत्ये	होयिजेत्ये
	५	फलहंसाः	कलहंसाः		१	पावत्ये	पाविजेत्ये
	८	इछिलें	इच्छिजेलें		६	किकिदिवश.	किकिद्दिवश.
	१२	कांतारक	कांतारक. त.		८	२ इ. पु	२ अ. पु.
१६४	५	दुमार्ग	दुर्मार्ग		११	कपते कवनंवा	कवनं

पृ॰	श॰	अशुद्ध॰	शुद्ध॰	पृ॰	श॰	अशुद्ध॰	शुद्ध॰
१७३	२	किंचित्चुंलुं	किंचित्चुलुं	१८१	९	पूतिभावअ॰	पूतीभावअ॰
		पतीति	पतीति	१८२	२	कुनाशयति	कुत्सितंनाशयति
१७५	६	किलेजांतःकि	किलिंजःसए		७	वाकुंदकः	कुंदरःकुंदकर्वा
		लिंजकः	वकिलिंजकः	१८३	१	पूयिधा॰	पूयीधा॰
	६	वेणूपासून	शब्दत्वपावि		७	किंवाहर्षि	किंवापृथ्वीचे
		झालाजोतो॰	जेतोजेणेंतो			त	ठायींहर्षित
		क्लु॰ जनीधा॰	किलिक्ल॰ वेणु	१८४	४	अक्षिर्यस्याः	अक्षियस्याः
		उत्पतिअ॰	तस्माज्ज्ञाततो	१८५	१	कुंटतीतिकुंट	कुंटतीतिरंट
			त॰			कः कुत्सितोरुं	कः कुत्सितोरं
	१०	मोजिजेतें	मोजितें			टकः	टकः
१७६	७	च्याच्चेगयीं	जाच्चेठायीं		१	कुंटककुत्सि	रंटककुत्सि
१७७	३	कुंकुदः	कुकुदः			तजोकुंटक	तजोरंटक
	४	कुलक्ल॰	कूलक्ल॰		८	संस्थानअ॰	संस्थानअ॰ २त॰
	५॰	कोंः कूटः	कोः कुटः	१८६	१०	कुलीरः कु	कुलीरः को
	५	कूटक्ल॰	कुटक्ल॰			लीरः कोली	लीयतइति
१७९	३	कुटन्नकः	कुटंनकः			यतइतिकुली	कुलीरः
	४	क्कुरितो	कारिजेतो			रः कुलीरः	
	१०	त॰	स॰	१८७	५	जंब्बादिकें	अंब्बादिकें
	११	कुठप्रति	कुठेप्रति		७	वंशअथवाती	वंशतत्संबं
	११	जाची	जाचीवजीची			रतत्संबंधीजें	धीजें अपत्य
१८०	४	कुद्यति	कुद्यते			अपत्यतें॰	तीं॰
	८	कुंठिधा॰	कुटिधा॰	१८८	३	अक्षिर्यस्याः	अक्षियस्याः
	११	कणातिं	कणातीति		६	कुंभूमीं	कुंभूमिं
१८१	८	पूतिभाव	पूतीभाव		८	स॰	त॰

पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध
१८९	२	कुत्स्यते	कुस्यते	१९९	१०	अक्षिर्यस्य	अक्षियस्य
	२	पावतें	पाविजेतें	२००	१	धृणुधा.	धृषुधा.
	७	कुसूलः धान्यादिकानेंपरिपूर्णजें तें.	कुसूलः कुष्यतेधान्यादिभिः कुसूलः धान्यादिकानें परिपूर्ण होयिजेतो जो तो.		५	पावतो	पाविजेतो
	९	कपाट	कपट		७	शत्रूला आमंत्रित करिजेतो	शत्रु आमंत्रि न होतो
१९२	२	करितेंझालें	करिजेतें		९	वेणूचा आहे	वेणु आहे
	३	विंद्येत	विद्येत		९	कृ. कुधा. शब्द अ.	स.
१९३	९	अणधा.	अनधा.	२०१	७	अस्यकोयष्टिः सएवकोयष्टिकः	अस्यकोयष्टिकः
१९४	४	केलें	करिजेलें	२०४	१	करितोंजोतो	करितेजें तें
	५	होतो	होइजेतो	२०५	१०	हिंसन करि जेतें जें तें.	हिंसन जें तें
	१२	केलेलें	करिजेलें	२०७	३	कुब्जतीति	कुब्जतीति
१९५	१२	क्रुष्णोव	कृष्णोव		९	कुडनं कुड्य तइतिवाक्रोडः	कुडनं क्रोडः सोस्यास्तीति कुड्य तइतिवाक्रोडः
१९६	६	चायते	चाय्यते		९	जें तें. कृ.	जें तें. न. २ कृ.
	६	प्रसिद्ध जो	प्रसिद्धि पाविजेतो जो	२०९	१	उपनयनजें	उपतपनजें
	८	होतो	होयिजेतो		५	क्रणतीति	क्रण्यतेइति
१९७	९	पावतो	पाविजेतो		७	क्रणतीतिकाण., शब्द करितोजो तो.	क्रणनं क्वाणः शब्द जो तो.
	१०	शीर्यते	शीर्यते				
	१०	होणारें	होयिजेणारे				
१९९	१	वर्तते	वर्तते				

पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·	पृ·	श·	अशुद्ध·	शुद्ध·
२१०	६	खवडित	खंडित	२२५	२	गंधवतीनांकु	गंधोस्यास्तीति
	११	क्षत्रस्यस्त्री	क्षत्रियस्यस्त्री			लीगंधनाकुली	गंधा नकुलस्ये
२११	८	क्षौति	क्षूयते			गंधवतीवल्ली	यंनाकुली गंधा
२१३	१०	होत्ये	होयिजेत्ये			चीजीकुलीह्म	चासौनाकुली
२१४	६	क्षरा ह्म·	क्षर ह्म·			बांधवी ती·	च गंधनाकुली,
	७	क्ष· क्षादिरधा·	त·				गंध आहे जीस
		संपेषण अ·					तीगंधा गंधा ह्म·
	८	धान्यैरत्र	धान्यानियत्र				गंधवती अशी
	८	राहताहेत	राहिजेताहेत				जी नकुलसंबं
२१५	१०	तो·	तें·				धीं ह्म· नकुलना
	१२	अस्यास्तीति	अस्याअस्तीति				वाची ती·
२१९	८	पावन अ·	पवन अ·	२२६	६	दैदीप्यमान	देदीप्यमान
२२०	६	खिवल	खिवलं			जो तो· तोजो तो	होतो जो तो·
२२१	२०	खेल तिखेल	खेल नंखे		१४	गृणातीतिगिरा	गृणातीतिगरा
		नंवारखेला	ला·		१४	करितो जो तो	करित्ये जी ती·
२२२	९	सेचन करितो	फलवृष्टि करि		१४	गृधा·	गृधा·
			तो किंवा उद	२२७	६	गृधा·	गृधा·
			कानीं सेचन		९	गर्जितंसंजा	गर्जनंगर्जःगर्जः
			करिजेतो			तमस्य	संजातोस्य
२२३	६	गणकारी	गणिकारी		९	शब्दितझालें	गर्जन जें तो गर्ज
	१०	पुछोचालनात्	पुच्छोच्चालनात्			आहे जास	गर्ज जो तो झा
२२४	२	प्रेरण अ·	कंपन अ·				लों आहे जास
	४	राहत्ये	राहिजेत्ये	२२८	३	इवगारं	इवागारं
२२५	१	गंधयते	गंध्यते		६	गिरतिगीर्यतेवा गर्मु	गीर्यतेगर्मुत

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२२८	८	गर्हतीति	गर्ह्यतेइति		१०	श्रेष्ठसमुदित	श्रेष्ठत्वें करून
	८	निंदतें	निंदत			गमनार्हतें	गमनकरविणा
	१२	तो. स.	स.				रेंतें
	१३	छु. गलधा.	त.		१०	पुरश्च.	पुरतिश्च.
		त्वावअ.		२४१	६	गुर्यतेगुरतेवा	गुरतेइति
२२९	१	गिल्यते	गल्यते	२४२	६	गांचेष्टतेसः	गांचष्टेसः
	१	गिळतें	गळतें		९	पल	फल
२३०	१०	आ. स्त्री.	ई. स्त्री.	२४३	१	गोधारः	गोधारः
	१२	गांावें	गांडिवें		५	गोरतिगुरतिवा	गुरतिगवतेवा
	१३	तो.	तें.		१२	केलें	करिजेलें
२३१	८	वायतीति	वायतीतिवा		१२	गुंफित	गुंफित
२३२	१२	कृ. गुडधा. र	स.	२४४	३	गृत्यतेसूर्याचें	गृत्यतेइति
		क्षाअ.				द्रुमसाविति	
२३४	२	करितेंजेंतें.	करितोजोतो.		३	ग्रहणकरिजे	ग्रहणकरिजे
२३५	१	वेष्टणअ.	वेष्टनअ.			ताहेतसूर्यव	तोजोसूर्यव
२३६	७	करितो	करित्ये			चंद्रजेणेंतो.	चंद्रजोतो
२३७	४	ग्रहशब्दाप्र.	गृहशब्दाप्र.		९	ग्रामस्थतक्षः	ग्रामस्थतक्षा
	५	जोआराम	जेआराम		९	तो.	तो. स.
	१०	तो	तोच	२४६	३	ग्लानुः	ग्लास्नुः
२३८	६	गोः	गोः	२४७	५	तो.	तो. स.
२३९	३	दृधा.	दृधा.		११	होतोजेणें	होयिजेतोजेणें
	६	तें.	तें. स.	२४८	११	घूर्णते	घूर्ण्यते
२४०	६	गोपीगोपी	गोपागोपी		११	भ्रमितजो	भ्रमितहोयि
	६	उपूधा.	गुपूधा.				जेतोजो

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२५०	३	क्षधा.	क्षुधा.		७	त.	स.
	९	मिवयावर्तितुं	मिवयर्तितुं		१०	रूपमस्याः	रूपमस्त्र्यस्याः
२५१	९	अवलोकिजेतें	अवलोकनक		११	चिंत्यतेनया	चिंत्यतइति
२५२			रितात		११	चिंतनहोतेजी	चिंतनजें
२५२	१	चटकायाःशि	चटकायाइव			णें	ती.
		रइव	शिरोयस्यतत	२६१	३	करिजेतें	करितेंजेंज्ञ.
	१	जीचें ती.	जाचें तें.				बोधक
	१४	धतधा.	चतधा.		१४	चिबतीति	चीबतीति
२५४	१०	स.	त.		१२	चिलिचितिं	चिलिचिलिं
२५५	३	संघीभूतहो	संघीभूतहो		१५	चात्यते	चत्यते
		तो	यिजेतो	२६२	१	चीयतइति	चिनोतिचीय
२५६	१२	झालें जें	होयिजेतें जें				तइतिवा
२५७	३	भक्षणकिंवा	प्राशन		८	होतो	होयिजेतो
		प्राशन			११	चुडधा.	चूडधा.
	१३	स.	त.		१४	चुष्यते	चूष्यते
२५८	१	क्रु. चमुधा.	त.		१५	चूर्यते	चूर्ण्यते
		अदनअ.		२६३	३	जेत्येजीती	जेत्येजीर्णेती.
	४	जें तें. क्रु.	जें तें. त. २क्रु.		५	चेटयते	चेट्यते
	१०	चर्मीणां	चर्मिणां		७	चितिधा.	चितीधा.
२५९	७	केलाजातो	करिजेतो		८	चितिधा.	चितीधा.
	९	चेतयते	चेत्यते		९	चितिधा.	चितीधा.
	१०	चेतयते	चेत्यते		१०	चितिधा.	चितीधा.
२६०	४	चित्रकरितो	चित्राचाकर	२६४	५	ती.	ती. स.
			णारा		७	होतें	होयिजेतें

पृ.	शा.	अशुद्ध	शुद्ध	पृ.	शा.	अशुद्ध	शुद्ध
२६५	३	छगलस्येव	छगलएवछा		९	जननंजन्यंवा	जनितुंयोग्यंवा
			गलः छागल		१०	जन्तुशब्दा	जंतुशब्दा
			स्येव		१३	स.	ए.
	३	ती	ती. स.		१५	जंभ्यते	जंभते
	४	आहे	आहेत	२७२	१	स.	त.
	६	छत्राण्यस्य	छत्राणिसंत्य		२	जम्नाति	जमति
		स्याः	स्याः		१३	जीर्यत्यनया	जीर्यतेनया
	८	आच्छादनहो	आच्छादित	२७४		जुग्धा.	जुधा.
		तें	होधिजेतें	२७६	७	उक्ष	उक्षा
	११	होतें	होथिजेतें	२७७	८	ज्वलतीति	जलतीति
	१४	जो तो.	जातोजोतो.	२७८	९	जीर्यति	जीर्यते
२६६	२	भिनत्तिअ	छ्यतिछिनत्ति		९	अर्थजीनश	वयोहानीप्रत
		सारं	वाः सारं			ब्दाप्रमाणें	पाविजेलाजोतो.
	११	भेदितें	भेदिजेतें	२७९	२	होतेंहे	होयिजेते
	१३	छिधिर्धा.	छिदिर्धा.	२८०	१०	रूपार्थाविद्य	तृप्त्यादिरूपा
२६८	९	आहेतफलें	आहेफल			मान जें तें.	र्थजो तें.
२६९	२	आहेत जंघा	आहे जंघा		११	जुषतेजुष्य	जोषतेजुष्य
		जाचा	जाची			तिवा	तेवा
	८	आहेत	आहे	२८३	५	चीयाप्रकारें	ज्ञीयाप्रकारें
२७०	७	गम्लृधा.	गम्लृधा.		८	जो तो. इत्या	जो तो टिदृष्ठ
	१४	जननमर्दय	जननंतम			दि	तोचाटिदृप्रक.
		ति	र्दयति				न. इत्यादि
	१०	आ. स्त्री.	ई. स्त्री.	२८४	१	डमेति	डमिति
२७१	९	जनी	जन्यंजनी	२८५	७	तडयते	ताडयते

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२८८	१५	पांडित	पाडित	२९८	३	मृजुधा.	मृजूधा.
२८९	९	तवत्यनेन	तवंत्यनेन		८	होताझाला	होयिजेताझा
२९०	२	अपूर्गोत्प्रेक्षा	अपूर्वोत्प्रेक्षा			जो	लाजो तो.
	४	होत्ये	होयिजेत्ये		१०	तुभ:	तुभ:
	१४	तक्षुधा.	तक्षूधा.		१०	तुभधा.	तुभधा.
२९१	११	चामंचरसंच	तामंचतत्र	२९९	१	तुतोतीति	तोतोतीति
			संच		१	कु. तुरधा. त्व	स.
	१३	तमोस्यां	तमोस्त्यस्यां			रणअ.	
२९२	२	जो तो. कु. कु	जो तो तास्र कु		२	तुतोतीति	तोतोतीति
		ट्टधा. तापनअ	ट्ट तोच तास्र		३	करणारा	करिजेतो
			कुट्टक. त.	३००	१०	बाधनीं	बोधनीं
	९	तरूणयचा	तरूणाच्या	३०२	७	स.	त.
२९३	४	दंतमस्य	हंतमस्य		८	तो.	तो. त.
	३०	तालमूलं	तालइवमूलं	३०३	१०	तूर्यसुरजादि	तूर्यसुरजादि
२९४	१	तितिक्षते	तितिक्ष्यते	३०४	९	रक्षणकरिजे	रक्षण किंवा
	१	सहन करिजे	सहनजें			लें जें	रक्षण करिजेलेंजें
		त्येजी		३०५	६	तृतीयाद्योव	तृतीया योवना
२९५	३	होतो	होयिजेतो			नारच्या	रच्या
२९६	३	तिल्यते	तिल्यते:नेन		११	त.	कु. गम्लृधा. ग
	३	जो तो.	जेणें तो.				तिअ.
	८	स.	कु. तृधा. तर	३०६	१	तो.	तो. स.
			णअ.		६	इतिविविष्टपं	इतिविष्टपं
२९७	११	कु. तुदधा. व्य	स.	३०८	४	खवाअस्य	खरासंजाता
		धनअ.				स्येति	अस्यस्येति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध
३०८	४	त्वरा आहे	त्वराझालीआहे	३१९	९	दीपिधा.	दीपीधा.
	४	संभ्रमअ. २	संभ्रमअ. २ त.		१०	दिपे	दीपे
३०९	२	दंश्यते	दश्यते		१२	तनमयं	तन्मयं
	२	होतें	होयिजेतें		१२	ती.	ती. त.
३१०	८	दंडानें	दंडातें	३२०	२	जी ती.	जी ती. त.
	८	प्रतिष्टंधनअ.	प्रतिष्टंभनअ.		७	स्पृष्टुं	स्प्रष्टुं
३११	१४	दभधा.	दंभधा.		८	फुलति	फूलति
३१२	४	स.	ए.	३२१	६	अविष्टगंध	अनिष्टगंध
३१३	१२	होतो	होयिजेतो.		७	दुर्गंच	दुर्गस्य
३१४	६	क्षयअ.	उपक्षयअ.		१०	अधःकर	अंधकार
	१२	दाडिमपुष्पं	दाडिमइवपुष्पं	३२२	९	दुष्टु	दुष्टु
३१५	४	खंडितहोतें	द्रव्यादिदेयिजे तेंवखंडितहोतें	३२३	१	होतें	होयिजेतें
					६	होतो	होयिजेतो
	१०	देबवितो	देबविजेतो		९	होत्ये	होयिजेत्ये
	१४	द्योधा.	दोधा.		१०	करिजेतें	करितो
३१६	१५	जें तें.	जें तें. त.		१३	पाहिलें	पाहिजेलें
	१५	झालेंलों	झालेंलें	३२४	२	करिजेतें	करितो
३१७	५	दशात्यस्मै	दाशात्यस्मै		७	छिद्यते	छंद्यते
	८	दिशातीति	दिश्यतेइति		८	तंदेदेव	तदेव
३१८	८	कीतिर्यस्य	कीर्तिर्यस्य	३२५	१२	दिशाति	दिशांति
	९	सीदंति	सीदति	३२६	११	देवत.	देवत. त.
३१९	१	त.	स.		१४	जाचेगायीं	जीचेगायीं
	५	दीधीतेदीयते	दीधीते	३२७	१	पावतो	पाविजेतो
	९	होत्से	होयिजेत्से		६	द्योतते	द्योत्यते

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३२७	५२	देवास्यामिति	देवाअस्यामिति				द्वे जीस ती.
३२८	२	द्रवंत्यनेन	द्रवत्यनेन		१४	कंभित्ये	करिजेत्ये
	४	झिटिति.	झटिति	३३६	१	धातुपुष्पं	धातुः पुष्पं
	७	कचर	खचर		५	जीणेंती	जीहीं त्या
३२९	९	द्राहचिंतनं	द्रोहचिंतनं		७	जो साधु	जें साधु
	१०	द्रोणां द्रोणस्य	द्रोणस्य		१२	धामार्जनाप्रत	धामार्गाप्रत
३३१	१	द्विषितें	द्वेषिजेतें	३३७	३	धीयंतेत्र अ	ध्रियंतेत्र अ
	१२	त.	स.			श्वामिति	श्वाइति
	१५	ईयते	पाति		१०	क्रीयते	क्रियते
	१५	विशिष्ट	संरक्षक		१०	धिःकार	धिक्कार
३३२	४	द्वेपः, वाघन्या	द्वेपः, व्याघ्रव		११	धिष्णोतीति	धृष्णोतीति
			र्मानें परिवृत		१३	धृष्यतेधृष्णो	धिष्यतइति
			जोवरथ ती. त.			तीतिधिष्ण्यं	धिष्ण्यं
			वाघान्या	३३८	४	करितो	करिजेतो
	५	तो	तो. त.		९	पापानें	पापातें
	६	करितो	करिताझाला		१२	क. वहधा.	त.
३३३	२	स्थित	स्थितहोषिजेवो			प्रापणअ.	
	१३	क. धत्रूधा. धा	स.		१५	धुरंवहतीति	धूर्वतीति
		रणअ.			१५	कार्यभागातें	परतेजोनाशक
३३४	१४	बचडा	बुंचडा.			वाहणारीजी	सेंककून अग्रगा
	१६	धरणीः	धरणी				मिजी
३३५	१९	धवलवर्णता	धवलवर्णोस्य	३४०	७	जीचा ती.	जीं ती.
		द्रवला	स्याःआधवला		८	तीन्दधेनुष्या.	तीन्दधेनुष्या. त.
	११	शक्लवर्णजीती	शक्लवर्णआ		१३	क. धातुधा. ग	स.
						तिअ.	

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३४१	४	करितें	पाविजेतें	३४९	१	शब्दानें ध्वनि	शब्द जो तो.
	५	भ्रष्ट	ध्वस्त			करितो जो तो	
३४२	१	प्रहरण	प्रेरण		३	नसहतेइति	नसहइति
	३	नज्जते	लज्जते		८	नश्यते	नभते
	४	नज्जते	लज्जते		८	संबंध होतात	संबध्द होथिजेतात
	११	विदार	विदारण	३५०	३	जो तो. क्रु.च	जो तो नराच तो.
३४३	१	नज्जतेस्म	लज्जतेस्म			मुधा: अदनअ	च नाराच. त.
	२	नज्जते	लज्जते		४	स्वल्पोनाराचो	स्वल्पोनाराच:
	४	नटंत्यनेन	नटत्यनेन			नाराची	सेव नाराची
	४	नटन	नटवा		१०	स.	स्त्रीप्र.
	५	पवरी	पंवारी	३५१	१४	निकृष्यते	निकृष्यते
३४४	१२	करितो	करिजेतो	३५२	४	करितो	करिजेतो
३४५	४	नमस्थाप्रकृ	नम: प्रकृति		५	निचीयते	निचीयंते
		तिकधा.	कधा.		५	करितात	करिजेतात
	७	होतें आहे	होथिजेतें		१०	निकुरंबें तदे	निकुरंबें
	७	प्राप्त स्न.	प्रापण स्न.			व निकुरंबकं	
३४६	३	होतें	होथिजेतें		१२	केला	करिजेला
	६	नल्वतेत्र	नल्यतेत्र	३५३	१०	करिजेतो	करितो
	६	करित्ये	करिजेत्ये		११	पूर्वक अनुग्रह	अनुग्रह
३४७	९	अनेनेति	अनेनेतिवा	३५४	५	करिजेतो	करितो
३४८	८	स्रगंधि	स्रगंध		६	निर्जायते	निजायते
	९	नऊयते	नाऊयते		१०	नियमेन	नियमें
	९	पावणारा.	पावि[illegible]		१२	होतो	होथिजेतो
३४९	१	शब्देनदतीति	नदनंनाद:	३५५	२	पावतो	पाविजेतो

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३५५	८	निधानंनिधानं	निधनंनिधनः	३७१	१२	लिम	व्यक्त
३५६	११	अभ्यक्त जें	अभ्यक्त कवि		११	न.	क्रु. पविधा. व्य
		तें. म्ला.धा.	जेलेंजें तें. म्ला				क्तीकरणअ.
३५७	५	यूधा.	युधा.	३७२	४	पचनं	पंचनं
	१२	अवधा	अवग्रहा	३७३	२	पच्यते	पंच्यते
३५८	२	करिजेतो	करिजेनाझा		३	पिंजते	पिंज्यते
			ला		४	पिज्यते	पिंज्यते
	३	चेष्टायां	चेष्टा	३७७	१	जासता. न.	जासतो. स.
३५९	२	जिंकिता	जिंकिजेला		५	स.	न.
	८	होताहेत	होयिजेताहेत		३	पत्रमेव	पत्रमिव
३६०	१	करिजेतें	करितो		७	इतिपंथा	इतिपंथाः
३६१	८	होतात	होयिजेतात	३७९	१४	क्रु. धृडुधा. धा	स.
	३	निवर्त्यते	निर्वर्त्यते			रणअ.	
३६२	५	निशां	निशानां		१५	करितो	करिजेतो
	८	शेते	शेरते	३८१	७	करितो	करिजेला
३६४	१	निष्कासि	निष्कासिजेतो	३८२	५	क्रुधा.	क्रुधा.
	३	राहणारें	राहिजेतें		१२	परिघनामा	परिघशस्त्र.
	५	निष्ठतीति	नितिष्ठतीति			योग	२परिघनामायोग.
	९	शब्द झाला	शब्दिपाविजे	३८४	७	पथिधा.	पथेधा.
		जो	ता झालाजो	३८५	४	सघर्षणा	संघर्षणा
३६६	१	चीन्नृधा.	चिन्नृधा.		१२	परिष्क्रितः	परिष्कृतः
	१३	निला	नीला	३८७	१.	वहतीति	वेहतीति
३६८	१४	शसतीति	शंसतीति	३८८	६	पर्यास्यतीति	पर्यानृअस्यतीति
३७०	१२	पंकते	पंचते	३८९	१	पर्यवसानं	पर्यवस्थानं

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३८९	२	होतें	होधिजेतें	४०२	८	तो.	तो. त.
	३	इणधा.	इषधा.		२	पिंडिधा.	पिडिधा.
३९१	५	निर्मस्त्यत्वेन	निर्मत्स्यत्वेन		३	पीड्यंते	पिंड्यते
	१	पुनीनीतिप	पुनानीतिप		४	पीड्यंते	पिंड्यंते
		चित्रकं	चित्रं तदेवप	४०४	८	पिंशतीति	पेशतीति
			चित्रकं		९	पिंशतीति	पेशतीति
	१	जें तें.कृ. पूत्र	जें तें पवित्रमें		९	पिशिधा.	पिशधा.
		धा. पवनअ.	च पवित्रक. त.		१०	पिशनीति	पेशतीति
	७	षष्ठवाट्	पष्ठवाट्		१४	पिठत्यत्र	पीठत्यत्र
३९२	७	पाटलं	पाटन्त	४०५	२	पीडयति	पीड्यते
	८	तो.	तो. त.		२	दुःखादिसं	दुःखजें ती.
	१२	बोलणारी	बोलिजेत्ये			युक्त करित्ये	
३९३	४	केलाआहे	करिजेलाआहे			जी ती	
३९४	१३	स.	त.		४	दारुर्यस्य	दारुयस्य
३९५	१	कृ. अनधा.	त.		१०	करणारी	करणारा
		सातत्यगम		४०६	८	अवदानअ.	अवदारणअ.
		नअ.			१०	संधीभूत	संघीभूत
३९७	१०	अस्तानिपारी	अस्तीनिपारि		१०	पिंजिधा.	पिञ्जिधा.
३९८	८	परिन्हीयते	परिन्हीयते	४०८	२	स.	ए.
	८	कृ. ह्रअधा. ह	त.		३	प्रामजें	पाविजेतें जें
		रणअ.			४	अविचार प्रा	अविचारना
३९९	२	पृशयते	स्पृशयते			मजें	पाविजेतें जें
	११	केला	करिजेला		९	स.	त.
४००	६	पिच्छधा.	पिच्छधा.	४१०	८	दाशंतिइति	दाशंतिपामिति

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४११	४	आम्हा	आम्हायस्य	४३५	९	गायन	प्रगायनअ.
४१२	५	तो.	ते.	४३६	२	प्रव्यंन्वतेस्म	प्रव्यंन्व्यतेस्म
४१३	१०	जीची .	जीती.		३	पृछते	पृछ्यते
४१६	११	पेडतीति	पेटतीति		५	श्रयति	श्रयतिस्म
	११	पिडिधा.	पिटधा.		७	ग्रहतीति	वहतीति
४१७	१	पिंशतीति	पेशतीति	४३८	९	धूत्रधा.	धुत्रधा.
४१८	८	मस्तशावर	मस्तकावर	४३९	११	प्रन्हीयते	प्रन्हियते
४१९	२	निमाणार्थ	निर्माणार्थ		१२	प्रन्हीयते	प्रन्हियते
	९	प्रकुप्यते	प्रकुप्यते		१३	प्रन्हीयते	प्रन्हियते
	११	करणारीजी	करणेंजें	४४०	९	प्रागेभवः	प्राग्रेभवः
४२०	१३	प्रचलास्मा	प्रचलाया	४४२	११	अनुकूल्यार्था नें	आनुकूल्या र्थानें
४२१	६	प्रच्छर्दन	प्रच्छर्दनं				
४२५	२	अवष्टंब	अवष्टंभ	४४३	६	प्राभृयतेस्म	प्राभ्रियतेस्म
	२०	प्रतिबंधपावि जेलाजो	प्रतिबंधन जें	४४४	४	प्राश्यते	प्रास्यते
					५	प्रसज्जते	प्रसज्यते
	५	प्रतिभयान्वितः	प्रतिभान्वितः		७	प्रसीदति	प्रासीदति
४२७	३	ईषधा.	ईक्षधा.		७	होयिजेतें	होतें
४२८	५	प्रीयते	प्रतीयते	४४५	७	पावता	पाविजेता
	११	संत्यक्तकरि जेलाजो	निराकृती जी		११	प्रेंखवते	प्रेंखयते
					१२	प्रेंखव्यते	प्रेंखव्यते
४२९	६	प्रभातकालजो	प्रभातीभावा श्रयजो	४४६	१०	तस्येन	तस्येव
				४४८	७	पलधा.	फलधा.
४३२	३	होणारी	होयिजंतो	४४९	११	फाल्गुन	फाल्गुनिक
४३५	९	प्रकाटधा.	प्रकृतिकधा.		१३	स्फचीधा.	स्फायीधा.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४५०	२	त.	स.	४६४	१२	भंगाचें जेंक	नाशनजेणें
४५१	४	बोधलिजेतें	बोधिजेतेंजेंतें			रणती.	करून ती.
४५२	१०	घृणुतीति-	घृणुतेइति		१२	भगप्रकृति	भंजोधा. आ
४५५	५	बष्कयोस्तीति	बष्कयोस्या			कधा. करण	मर्दनअ.
			अस्तीति			अ.	
	८	दृहधा.	वहधा.	४६५	१२	तो.	तो. स.
४५६	२	त.	स.	४६६	१	भंदतइतिभ	भंदतइतिभ
	६	केलेलें	करिजेलें			द्रं भद्रंकरोती	द्रः सचासौ
	११	सकाचयति	संकोचयति			तिभद्रःसचासौ	
४५८	३	अथस्था	अवस्था	४६७	३	भज्यते	भर्ज्यते
	३	स.	त.	४६८	१	भाविकं	भविकं
४५९	१३	क्षपणअ.	क्षेपणअ.	४६९	१०	मुनोन्ची	मुनीन्ची
४६०	२	त.	स.		१३	बात्यत्वेना	बात्यत्वेनास्या
	८	बुध्यतइति	बध्यतइति			स्तीति	स्तीति
	८	अ.	अ. बांधलेला.	४७०	३	क्रु. भल्लधा.	त.
			अ. पु.			हिंसाअ.	
	११	जाणणारा	जाणिजेतो		५	झालें	होथिजेतें
४६२	११	त.	स.		८	भाषित्त	भाषितं
४६३	७	तादृशप्रकां	तादृशप्रकांड	४७१	८	स्वावयव	सावयव
		उत्पात्ब्राह्म	ताघस्याःसा	४७४	१२	सेव	सेव
		णयष्टिका	ब्राह्मणयष्टि	४७५	७	भूष्यतेनया	भूष्यतेइति
			का		७	अलंकृतह्रो	अलंकृति
	७	त.	स.			तोजीर्णेंती.	जीती.
४६४	१२	भगस्य करणं	भज्यतेनेंन	४७६	७	होतो	होथिजेतो

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
४७६	११	पावतात	पाविजेतात	४९१	१३	मृडूधा. स्या	मृडूधा. स्यागअ.हू
४७७	२	बिभत्यस्मात्	बिभेत्यस्मात्	४९२	५	वाज जो	वाजतो जो
	५	भोगवती	भोगावती	४९३	६	आहेत	आहे
	११	भूरीणि	भूरिणि	४९७	१३	व्यवन्हित	व्यवहृत
	१२	भ्रूभ्यां	भ्रूभ्यां	४९८	१०	स.	स्त्रीप्र.
४७९	१	भ्रेष्ठधा.	भ्रेषधा.	४९९	३	तो.	तो. त.
	९	केलेला	करिजेला		८	कृत: माधवक:	निर्मित: माध
	९	कृ. मकिधा.	स.				व: सएवमाध
		मंडनअ.					वक:
४८०	२	मखिधा.	मखधा.		८	जो तो. त.	जो तो माधव
४८१	८	मंठ:	मठ:				तोच माधवकृत.
	११	बांधला	बांधिजेला	५००	१५	कूर्वते	कूयते
४८३	११	मथधा.	मंथधा.		१५	शोक्लृ	शोक्ल्य
४८६	२	श्रेणीरत्रास्ति	श्रेणी अत्रास्ति	५०३	२	महिष्यास्त्रीचे	महिषी स्त्रीचे
४८९	१	स.	त.		२	तो.	तो. त.
	२	मंथिनी	मंथनी		८	नास्तिक	नास्तिकता
	३	मंथतं	मंथते	५०४	५	डुक्षञ्धा.	डुभिञ्धा.
४९०	२	मंथेधा.	मंथधा.	५०५	१३	मोदते	मोदंते
	१०	मिमीयते	मीयते	५०६	७	मूषधा.	मुषधा.
	१०	करितो	करिजेतो	५०७	३	अव्यक्त	व्यक्त
	१२	सारिखी आ	सारिखी प्र	५०९	१	मूषतीति	मुष्णीति
		हे प्रतिमाआची	तिमा		१	मूषधा.	मुषधा.
४९१	११	कृ. मर्क: सौ	त.	५११	२	मृतेनस्मातो	मृतेनस्नातो
		त्रधा. ग्रहणअ.				मृतेस्नात:	मृतस्नात:

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
५११	१०	मृत्यते	मृग्यते	५२२	७	स्कंद	स्कंध
	१४	मर्दिलीजात्ये	मर्दितकरिजेत्ये		१०	वाहतो	वाहिजेतो
५१२	१	करिजेतो	करितो	५२३	३	पाण्याचा	पणाचा
	७	बांधलेला	बांधिजेला		७	होयिजेताहेत	होताहेत
	१०	मेलनंमेल:	मेलनंमेल		७	होयिजेतो	होतो
		सएवमेलक:	क: यद्वा मेल		८	त.	स.
		संगमजो तो	नंमेल:सएव	५२५	१२	रक्षति	रक्षंति
			मेलक: संग	५२६	१३	करितें	करिजेतें
			मजो तो. यद्वा	५२८	७	रसिक:	रथिक:
			मेलनजें तोमे		१३	होतें	होयिजेतें
			लतोंचमेलक	५२९	२	रभते	रम्यते
	१२	मिषतीति	मेषतीति		३	रमते	रमंते
५१६	१३	ज्याकारणा	ज्याकारणा		५	होत्ये	होयिजेत्ये
		स्तवह्मणणा	स्तव तें.	५३०	१	संधीभूत	संधीभूत
		रें तें.		५३१	७	गायति	गायते
५१७	१३	कु. कृच्छधा.	स.		१०	राक्षसइयं	रक्षसइयं
		गत्यादि अ.			११	रंकोर्भवं	रंकोभवं
	१४	वांछिजेतें	संकुचितहोतें		१२	होतो	होयिजेतो
५१९	१	यवनीव	यवानीव	५३२	१३	करितात	करिजेतात
	१४	जो तो था. पू.	जो तो याचन	५३३	१३	राधअत्र	राधोत्र
		श. प्र.	तोंच याचनक	५३४	३	रमति	रमयंति
			त..		४	मेवरामणी	मेवरामणीयकं र
५२०	१	तें.	तें. त.			यकं	रमणहोयिजेतें तें र
५२१	१	तें.	तें. स.				मणीय तेंचराम

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
	:		णीयतेंचश				छेदनजेंतें.
			मणीयक	५४४	५	ती. त.	ती लक्षा तीच
५३५	८	कथयति	कथ्थयति				लाक्षा. त.
	१	झालें	पाविजेलें		१२	होतें	होधिजेतें
	१	प्रस्तुत	प्रस्तुत	५४५	३	लस्यतइति	लालस्यतइति
५३६	१	जो तो.	जो तो रुक्म		५	अप्रसन्नता	प्रसन्नता
			कार तोचरु		१२	होतें	होधिजेतें
			क्मकारक.	५४६	६	जो तो.	जो तो लिप्त तो
	१४	अकूर	अस्कूर				चलिप्तक
५३७	१	करितें	करिजेतें		१२	लुप्यतीति	लुप्यंतेइति
	८	जाहलें	होधिजेतें		१२	करितो	करिजेतो
	१४	रीणातीति	रिणातीति	५४७	५	करणारें	करिजेतें
५३८	१	रीणातीति	रिणातीति		५	लुञ्धा.	लूञ्धा.
	४	रेवतेविंध्या	रेवतेइतिरे		८	लिहिलाजात्ये	करिजेत्ये
		द्रोंजातारेवा	वा		१२	होतो	होधिजेतो
	४	विंध्याद्रिपर्व	त्वरितवेगेंक	५४८	२	तो.	तो. त.
		ताचेठायींजी	रून गमनक		१३	लुभधा. गार्ध्य	सना. लुलूधा.
		उत्पन्नती.	रणारीजी ती.			अ.	छेदनअ.
			कु. रेवृधा. प्लवग	५४९	१	लुभधा.	सना. लुभधा.
			तिअ.		२	लोष्टं लोष्ट	लोष्टं लोष्टती
५४०	२	कुमायाभवं	कुमायांभवं			तीतिलोष्टं	तिलोष्टं
५४१	५	कृगेधा.	लगेधा.		२	लोष्ठधा.	लोष्टधा.
५४४	१	धान्यादिछेद	लूयतेइतिल		३	लोष्ठ लोष्ठा	लोष्ट लोष्टा
		नजेंतें	वनं, धान्यादि			लोष्ठ लोष्ठा	लोष्ट लोष्टा

पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध
५४१	३	तो.	तो. स.			लती जो तो.	असें करितोजोतो
५५१	११	वंच्यते	वच्यते	५६५	३	त.	कु. अलधा. प
	११	ब्रजधा.	वजधा.				र्यामिअ.
	११	करितो	करिजेतो		४	वच्च:	वाच्च:
५५४	१३	पेरलें जातें	पेरिजेतें		५	वाच्च: युक्ति:	वाच: युक्तिर्यस्य
५५५	१	जलधुद्गीरण	जलाद्युद्गिर		५	बाणीची जी	वाणीचें आहेस
		जी ती.	ण जें तो.			युक्ति तो.	युक्तिकल्प जासती.
	१	दुवपृधा.	दुवमृधा.	५६६	४	वाटीमलतीति	वाटीआअलतीति
	१	उद्गीरणअ.	उद्गिरणअ.		४	बागातेंव्याप्त	बागातें आसमंता
	१	करणअ.	वरणअ.			करित्ये	त् व्याप्त करित्ये
	११	होतें	होयिजेतें	५६७	११	वायति	वायते
५५७	१	वरिला	वरिजेला		१२	उत्पन्न	विद्यमान
	३	होतो	होयिजेतो	५६८	३	वनायु:	वानायु:
५६०	४	अवलक्षते	अवलक्ष्यते		७	व्याप्यते	वाप्यते
५६२	६	उष्यते	उश्यते	५६९	१	आच्छाद्यते	स्वीक्रियते
५६३	१	वसनंवसिरं	वसनंवसि:		१	तृप्त करिजेतें	स्वीकृत करिजेतें
			तंवातीतिवसिरं		१०	वारण	वरण
	१	स्तंभित होतें	स्तंभनातें ग्र	५७१	४	जो तो.	जो तो; त.
			हण करितें		११	व्रतुधा.	वाव्रतुधा.
	२	तो.	तें.	५७२	४	पुष्यतीति	पुष्प्यतीति
५६५	८	करिजेतो	करितो		४	तो.	तो. त.
	३	कुत्सितंबहु	वाचांअलती	५७४	६	व्यकासीदिति	व्यकासीति
		भाषनेवाचाल	तिवाचाल:		६	होता	होयिजेता
	३	निंद्यबहुबो	वाणीतें पुरे	५७८	१	करितात	करिजेतात

पृ.	ओ.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	ओ.	अशुद्ध	शुद्ध.
५७९	७	पावतो	पाविजेत्तो	५८७	७	लोचन	लक्षण
५८०	९	करित्ये	करिजेत्ये		१०	विळपते	विलप्यते
५८१	२	विद्वेषतीति	विद्वेष्यतेइति	५८९	२	तें.	तें. स.
	५	प्रेषणअ.	पोषणअ.	५९०	४	विशोते	विशोरते
	९	विधुनंनं	विधुननं		७	देयिजेतेंजें	दानजें
	९	धुञ्धा.	धूञ्धा.	५९२	२	काने	कारानें
	१३	विधुननअ.	विधुननअ.	५९३	२	विष्णुपदोद्भ्वा	विष्णुपदेभवा
			कांपणें.अ.न.		२	विष्णुपदापा	विष्णुपदाचे
५८२ ५८२	१ १	विधुननं	विधूननं			सूनउत्पन्न	गंगी उत्पन्न
	२	शुक्तो	शक्यो			झालीजी	जी
	३	गृहीतुं	ग्रहीतुं		१२	सृस्लृधा.	सृजधा.
	३	गृहण	ग्रहण	५९४	१	प्रसण	प्रसरण
	८	णिञ्धा.	णीञ्धा.		४	झालें	पाविजेलें
	९	होतो	होयिजेतो		११	विस्मापयतीति	विस्मयनं
	१२	स्वरोत्रेति	स्वराअत्रेति		११	आश्चर्ययुक्त	आश्चर्यजें
५८३	१	विपर्ण्यते	विपण्यते			करितोजो	
	६	होत्ये	होयिजेत्ये	५९५	३	विस्त्रस्यते	विस्त्रस्यंते
५८४	१	करिजेतो	करिजेला		१०	हसधा.	हसेधा.
	११	होतें	होयिजेतें	५९६	९	तसधा.	तसिधा.
	१२	असतो	राहिजेतो	५९७	१	बांधेइति	बांधतइति
५८५	६	विशिष्टंभयं	विशिष्टंभीतं		४	विपक्षिणं	विंपक्षिणं
	८	होतो	होयिजेतो	५९९	६	रक्षणतें	रक्षण होतें
५८६	१२	शब्दकरितोजो	विशेषेंकरून	६००	१	कथिजेतें	कथितें
			ओशब्द		१०	संधीभूत	संधीभूत

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध	शुद्ध
६००	१२	स.	त.	६०९	६	व्यस्यंते	व्यस्यते
६०२	५	केलीजात्ये	करिजेली		९	याध	याघ
	९	होतेंतें	होथिजेतेंतें.	६१०	१२	व्याप्तकरितें	व्यापिजेतें
६०३	२	केलीजात्ये	करिजेत्ये	६११	६	व्यात्हयते	व्यान्हियते
	५	ती	तीवेधनी ती		१०	केलें	करिजेलें
			चवेधनिकात	६१२	१४	व्रतते	व्रत्यते
	११	येदतीति	येलतीति	६१३	६	कटक	कंटक
६०४	३	केला	करिजेला	६१४	४	होतो	होथिजेतो
	१०	करितो	करिजेतो	६१५	२	होतो	होथिजेतो
	१२	झालेंजें	होथिजेतेंजें		४	अस्या	अस्याः
६०५	७	वैजंती	वैजयंती		७	गाग.	रोग
	१४	निवृत्तं	निर्वृत्तं		१०	ती.	ती. त.
६०६	१	मृगादि	त. मृगादि	६१६	१४	स.	क्त.
	२	वेतनेजीवति	वेतनेनजीवति	६१७	६	खुरः	खुर
	३	विगतातरणं	विगतंतरणं		७	ऋणाति	रिणाति
	१०	विधेय	विधेयः		७	रिधा.	रीधा.
	१०	विधेयः	वैधेयः		८	जें तें	जे तो.
	१२.	तें. त.	तें विनीततेंच	६१८	१३	त.	स.
			वैनीतक. त.	६२०	८	आहेजाचा	आहेतजीचा
६०७	३	निर्यातं	निर्यातनं	६२२	९	शंस्यते	शस्यते
	१२	विसरणः	विसारिणः		१०	होतें	होथिजेतें
	१३	होतें	होथिजेतें		१२	मार्ष्टीति	मार्ष्टीति
६०८	१	होत्ये	होथिजेत्ये	६२४	११	शातकौभं	शातकौम्भं
	४	स्रुत्रविणें	स्रुत्रविणारा		१३	स.	त.

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
६२५	८	शारः	शारिः	६३७	८	शोफा	शोफाः
	८	शारोस्स्यस्याः	शारीरस्स्यस्या	६३८	१३	सैव	सएव
६२७	५	शिस्येस्थितं	शिक्यंसंजात	६४०	५	श्युतिवृधा·	श्रुतिवृधा·
			मस्य	६४१	७	इविश्रवणा	इतिश्रवोवती
	५	शिक्याच्वेगयी	शिंकें संजात				अतिशयेनश्र
		स्थापित जें	आहे जास				वोवतीश्रविष्ठा
	११	कीत	कांत		७	ती·	तीश्रवोवतीअ
६२९	५	कारकजीती	कारकच्चजीती				तिशयेंकरून
	८	श्रियते	श्रीयते				जी श्रवोवती तीः
६३०	६	शिल्यतीति	शील्यतीति		८	श्राञ्धा·	श्राधा·
६३१	६	करितो	कवितांझाला		८	चाकरी	भाकरी
	६	करणारा	केलेला	६४२	८	देणारेंजेंतें	देणारें आहे फ
६३२	१०	ऋधा·	ऋन्वधा·				लजाचें तो·
६३३	२	शोन्वंति	शोन्वति	६४३	११	शाणृधा·	शोणृधा·
	५	ऋन्विंकरो	शोन्वतीति	६४५	१०	करितोजो तो	करितेंजें तें
		तीति		६४६	१०	षड्जः	षड्ः
	५	डुकृञ्धा·क	ईशुन्विवृधा·	६५०	२	संसिध्यति·	संसिध्यते
		रणअ·	पूतीभावअ·		११	स्फद्यते	स्फुद्यते
	११	पापानें	पापातें	६५२	१	समानां	समानं
६३५	१	ऋषि	ऋषिः		५	ओजित	योजित
	३	आहे	असे	६५५	४	संत्वं	सत्वं
	१४	मोजलेंजातें	मोजिजेतें		९	सदाः	सदा
६३६	२	शूलेनंकृतं	शूलेनआस	६५७	१३	करितें	करिजेतें
			मंतातकृतं		१४	डुदाञ्धा·	डुधाञ्धा·

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
६५८	४	झाला	होथिजेला	६६५	१३	होथिजेतें	होतें
	७	केला	करिजेला	६६६	२	होताहेत	होथिजेताहेत
	९	संतिविशंते	संनिविशंते		१२	संवर्ते	संवर्त्यते
६५९	२	शब्धते	शब्धयते		१२	होतें	होथिजेतें
	३	होतो	होथिजेतो	६६७	३	सम्यक्वेत्सन	सम्यग्विदंत्य
	९	सभृर्तका	सभर्तृका			या	नया
६६१	१०	संधीभ्भूत	संधीभ्भूत	६६९	१	इतिसर्ज	इतिसर्जः
६६२	२	संमांतिसह	सहमांतिसंह	६७१	७	केलाजातो	करिजेतो
		वर्ततइतिसमा	वर्ततेअत्रेति		१४	सव्येष्टा	सव्येष्ठा
			समा	६७२	४	सव्येष्टः	सव्येष्ठः
	३	कुपधा·	कुषधा·		४	सत्यं	सस्यं
	४	समायांजा	समांसमांथि		६	सहसहः	सहःसह
		यतइति	जायतइति		६	करितो	करिजेतो
	११	समासद्यते	समासाद्यते		११	संहनं	सहनं
६६३	१	समाहरः	समाहारः		११	गमन	सहन
	४	समयंति	संयंति		११	हनधा·गति	सहधा·मर्षण
६६४	३	संधीभ्भूत	संधीभ्भूत			अ·	ह्ल·सहनअ·
	४	होतो	होथिजेतो	६७४	११	शक्यजें	शक्तजें
	११	सेवनकरितें	आशीरर्थसे	६७५	६	करिजेतो	करिजेला
			वन	६७८	१	शारिवा	सारिवा
६६५	१	ऋधुधा·	ऋधुधा·		१२	साहस	साहसं
	६	कु·अयधा·	त·	६७९	५	सिंहमणीति	सिंहमणति
		गतिअ·			५	सिंहाप्रतस्य	सिंहाप्रतब
	१०	वागत्येजी	वागणेंजें			धोबलाधि	लाधिक्यानें

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
		श्यानें करि	बोलतें जें तें	६९२	४	परिणाम	परिमाण
		तें जें ते		६९३	५	करण्यासयोग्य	करणें
	९	पावत्ये	पाविजेत्ये		७	आहे	आहेत
६८२	१२	तें	तेंसीस तेंच		५	सिरेण	सीरेण
			सीसक त.	६९४	१	सिरो	सीरो
	१३	जो त्याप्रत	जी तीप्रतना		१	तो. स.	तोसीरिफ तो
		नाशकरित्ये	श करितोजो				च सेंरिफ. त.
		जीती.	ती.		५	त.	स.
	१४	गामी	गामी होयिजेतें		६	तो	तो. स.
६८४	३	अ. न.	अ. पु.	६९५	४	स.	स. सोमलता
	११	दिलें जातें	दीयिजेतें				संबंधि मंजिरी.
६८६	२	करितें	करिजेतें		८	ती सुगंधि	तो सुगंधि
	४	या सांस	यासांता:	६९६	५	वर्च्यते	वर्चते
	४.	फूले	फूल.		५	प्रदीपक	प्रदीप्त
६८८	५	तें. न.	तें. स.		५	निवदना	निवेदना
६८९	७	सूचवितें	सूचविजेते	६९७	१	चंचल	चंचल होइजेतें
	९	बोधन	वेधन	६९८	२	हरण	हनन
६९०	७	करित्ये	करिजेत्ये		५	स्तंभनंवा	स्तम्भोतिवा
	९	ती.	ती. स.		५	स्तंभूधा.	स्तंभुधा.
६९१	१	होतो	होयिजेतो		६	स्तविजेतोजो	स्तुतिजी
	१	भृधा.	भूधा.	७००	८	हृ. बाधा. ग	त.
	४.	करितोजो	करिजेतोजो			तिनिवृत्तिअ	
६९२	८	करितात	करिजेतात		१२	हृ. स्थलधा.	त.
	८	सिच्यते	सिच्यंतें			प्रतिष्ठाअ.	

पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृ.	श.	अशुद्ध.	शुद्ध.
७०२	३	उश्रय	उच्चय	७१२	८	होतें	होयिजेतें
	८	तो. क्रु. ब्याधा	तो स्म्यात तो		१२	हीयते	ह्रियते
		शोच्चअ.	च्चस्मातक्रु. त.	७१४	६	हिरआचें	हिरड्याचें
	९	पावविणारें	पावविजेणारें		१०	होतो	होयिजेतो
	१३	स्मूयते	स्मूयते	७१५	१०	होतात	होयिजेतात
	१३	झालें	होयिजेलें		१३	हसत्यनेन	हसत्यनया
७०३	७	स्याश्यते	स्पश्यते	७१७	५	करितो	करितोवनागर
	१३	स्फुटा	स्फटा				वाहतो दहलसंबंध
७०५	२	स्मियते	स्मीयते		६	कामिपुरुषाना	आव्हान करि
	७	स्यंदिनी	स्यंदनी			आव्हानकरणारे	जेतात कामि
७०६	१	स्रज्यते	सृज्यते			जे	पुरुष जाणी
	१०	झालें	होयिजेलें		११	त.	स.
७०७	४	क्रु. अंजूधा.	स.	७१८	१२	तो	ती.
		व्यनम्यादिअ.			१४	त.	स्त्रीप्र.
	७	स्वच्छंदोभि	स्वः छंदः अ	७१९	७	हननंही	हयनंही
		लाषीस्य	भिलाषोस्य		७	हनधा.	ह्रिधा.
	७	स्वच्छंद आहे	स्वीयआहेछं		१२	हूयतेनया	हूयतेइति
		अभिलाषजा	दस. अभिला		१२	आव्हान करि	आव्हान जें
		स	षजास			जेतातजीणें	
	९	सदधा.	स्वदधा.	७२०	१	हूयतेव्हयतीभि	व्हयतीति
	१०	धिपति	धियति	७२१	२	क्रु. हनधा. हिं	क्रु. ह्रिधा. हिंअ.
	११	करिजेल्ये	करिल्ये			सादिअ.	हनधा. हिंसादि[illegible]
७१०	१२	करितात	करिजेतात	७२२	२	क्रु. दुहधा. प्रपूरण अ.	त.
७११	२	होतें	होयिजेतें		५	हुलतिहुल्यते वा	हुलतीति